CELEBERRIMA, ATQUE EMENDATISSIMA EMMANUELIS ALVARI E...

Manuel Alvares

Digitized by Google

6
4-c
26

M

V. 68.

il nominativo e altri casi

6-4.c.26

Digitized by Google

Digitized by Google

CELEBERRIMA, *ATQUE* EMENDATISSIMA EMMANUELIS ALVARI

E SOCIETATE JESU

GRAMMATICA

Cum Catalogi Verborum, & Futurorum mixtorum additione.

GENUÆ,
EXCUDIT BERNARDUS TARIGUS.
Prostat in Canneto.
SUPERIORUM PERMISSU.

MDCCLXVIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE ROMA

LECTORI.

NOva hæc impressio Grammaticæ communi usu probatissimæ & ferè ubique pervagatæ, ut prodiret melior & perfectior, quam ante, adhibita est diligentia quædam præcipua, quam prope infinitam postulabat difficultas emendandi absolutissime. Quod passim fit in rebus cæteris, ut quo longius quæque recedit ab origine, eo magis nativa integritas ejus deteratur, factum est præsertim in Grammatica hac: quæ conscripta & edita primum castigatissime, aliis atque aliis subinde Typis recusa, Librariorum culpa contraxit maculas pene innumeras, quæ penitus insidentes elui, & abstergi non possent sine opera quadam immensa. Cum enim Auctor insignis, deque Latina lingua præclare me-

Digitized by Google

ritus Emmanuel Alvarus nihil præcipiat ſine exemplis, quæ una latinitatis tradendæ germana ratio eſt: exempla, & loca exemplorum peſſime depravavit inſcitia, vel incuria Typographorum; ut neque ſedibus, unde accita ſunt, plura reſpondeant; neque ita fideliter tranſcripta, ut ſcripta in fonte ſunt, quædam legantur; aliquod etiam tribuatur ſcriptori non ſuo. Exempla igitur conferentes non ſolum cum optimis exemplaribus, ſed etiam cum ipſis Scriptoribus, e quibus ſumpta ſunt, attentius inſpectis, ſtuduimus, quantum licuit, ſanare hæc, & reddere fidei ſuæ: plurima certe ſuſtulimus menda Typographorum, quæ jam inoleverant. Qualiſcumque fructus eſt laboris noſtri, Studioſe Lector, percipe, aut juvandi voluntatem ſaltem proba.

Digitized by Google

TOTIUS DIVISIO

GRAMMATICÆ

PRO TRIBUS DISCIPULORUM CLASSIBUS, SIVE SCHOLIS.

TRES in partes, pro tribus discipulorum Scholis, sive Classibus, universæ Institutiones hæ distributæ sunt: ita tamen, ut Infima Classis binos tyronum ordines complectatur; quorum unus inferior, alter superior appelletur: reliquæ vero duæ Classes, tum Secunda sive Media; tum Prima, seu Suprema, singulis tantum ordinibus constent.

ERGO PRIMI de institutione Grammatica Libri prior pars ad inferiorem Tertiæ, seu infimæ Classis ordinem spectat; continetque primum quidem Declinationes Nominum substantivorum, Adjectivorum, Anomalorum, & Pronominum: deinde Verborum Conjugationes: tertio deinceps Rudimenta sive de octo partibus orationis: quinto ac postremo de generibus Nominum difficilioribus.

AD SUPERIOREM vero ejusdem Scholæ ordinem pertinent postrema duo primi Libri capita: hoc est: De Nominum declinatione, & de Præteritis, ac Supinis. Eidem vero ordini Superiori tradatur introductio Syntaxis, sive Constructionis in Secundo Libro, qui est De octo partium Constructione. Quæ quidem Introductio in hac Romana Methodo ex initio Secundi Libri desumitur, omissis Appendicibus, usque ad Communem verborum constructionem: & septem illa capita continet; de Concordantiis, de Constructione verbi Activi, Passivi, Neutri, Communis, Deponentis, Impersonalis.

AD SECUNDAM Classem proprie pertinent: primum quidem Appendices, quæ primi generis appellantur: deinde vero Secundi Libri duodecim ca-

Digitized by Google

pita verbis Impersonalibus in Romana methodo proxima, Appendicibus item primi generis additis: hoc est de Communi omnium verborum Constructione, de Constructione verbi Infiniti, Gerundiorum, Supinorum, Participiorum, Nominis, Pronominis, Numeri distributivi, de Præpositionum constructione, Adverbii, Interjectionis, Conjunctionis.

AD PRIMAM, seu Supremam denique Classem præcipuè spectant primum quidem secundi Libri Appendices eæ, quæ secundi generis inscribuntur: deinde vero postrema quatuor ejusdem Libri capita cum Appendicibus, hoc est, de figurata Cōstructione, de Barbarismo, de obscuræ, deque inornatæ Orationis vitiis: ad extremum Tertius Grāmaticæ Liber, qui est de syllabarum dimensione cum suis Appendicibus.

Portò ADMONITIONES, quæ in primo præsertim Libro sunt inserte ad solos Magistros pertinent: ut ex iis rationem exercendi, vel explicandi facilius hauriant.

EXCEPTIONES vero, & Scholia etiam discipulis proponuntur, & ad proxima præcepta, sive Appendices referuntur. Ergo in eadem Classe sunt explicanda, in qua traduntur præcepta, quæ proxime antecedunt. Scholia tamen primi Libri non videntur a discipulis ediscenda, sed eorum summa verbo tantum explicanda, crebroque eorum ratio exposcenda.

APPENDICES prioris generis ad secundam, uti diximus, sive Mediam. Posteriores ad Primam, sive secundam tantum pertinent.

Digitized by Google

EMMANUELIS ALVARI

E SOCIETATE JESU

De Institutione Grammatica

LIBER PRIMUS.

PRÆFATIO.

JUte optimo labor hic, qualiscumque est, frustra susceptus in tanta Librorum multitudine videri posset, nisi singularis illa virtus, qua res parvæ crescunt, sine qua maximæ dilabuntur, nos tueretur. Etenim, cum Patribus nostris illud in primis propositum sit, atque ob oculos perpetuo versetur, ut qui Societati Jesu ejusdem Dei Opt. Maximi beneficio nomen dedimus, non solum in iis, quæ propria ipsius sunt Instituti, verum etiam in rebus, quæ minimi videntur esse momenti, concordissime vivamus: visum est ab aliquo nostrum Grammaticam artem scribendam esse, qua ubique terrarum, quoad ejus fieri posset, nostri uterentur. Quod onus cum mihi esset impositum, id equidem non meis humeris (scio enim quam sim imbecillis) sed S. Obedientiæ viribus fretus, libenter susscepi. Nam ei, qui sponte sua sui juris esse desiit, proprioque judicio, atque voluntati propter Deum nuntium remisit, non tam insciti nota, quam nec obedientis animi crimen pertimescendum est. Susceptio itaque onere; operam dedi, ne officio meo deessem: fontes ipsos adii, M. Varronis, Romanorũ omnium eruditissimi, Libros de Etimologia, atque Analogia: duodecim Fabii Quintiliani de institutione Oratoria, qui mihi magnum adjumentum attulerunt: Auli Gellii noctium Atticarum undevinginti: Probi, Diomedis, Phocę, Donati, Prisciani institutiones Grammaticas, ut potui perlegi,

quorum postremus ante mille annos, Justiniani Principis ætate, Athenis floruit. Is præter cæteros, decem & octo Libros scripsit, in quibus passim hominum doctissimorum testimoniis utitur, quorum hodie aut nulla, aut perexigua extant vestigia. Est ille quidem sermone inornato, & incompto, sed multa, ac varia eruditione; labitur interdum ut homo, præsertim, ubi Latina præcepta, ut Græcus, ad Græcorum normam exigit, sed gravissimorum Auctorum, quos tertio quoque verbo citat, præclara, atque luculenta doctrina ejus errata obtegunt penitus & obscurant. De rebus vel minimis tenuissimisque, hoc est primis elementis, qua fuit diligentia, testes locupletissimos, M. Varronem, C. Cæsarem, Plinium, atque alios quamplurimos producit. Nemo mihi quidem rem Grammaticam copiosius, nemo accuratius aut tractasse, aut plures veterum Grammaticorum Commentarios videtur pervolutasse. Quod ad recentiores attinet, eos potissimum evolvimus, qui nobis usui essent futuri. Jactis ad hunc modum fundamentis, ex utriusque Grammatices præcepta delegimus, quæ Terentii, Ciceronis, Cæsaris, Livii, Virgilii, Horatii, atque aliorum veterum testimoniis pro nostra tenui infirmaque parte cõfirmavimus. De his si qui forte in hunc Librum incidissent, breviter putavimus admonendos. Reliquum est, (quoniam Librorum infinitus est numerus, scribendorum nullus est finis) ut convenienter divinis præceptis, congruenterque vivamus; ita enim fiet, ut in Libro vitæ conscripti, DEI OPT. MAX. conspectu, cui hoc Opusculum dicamus, perpetuo fruamur.

Digitized by Google

ADMONITIO AUCTORIS

De pronunciandi ratione ad usum Italorum translata.

CUM præclarum illud Horatii dictum: *Quo semel est imbuta recens, servabit odorem Testa diu . . . . . .* verissimum esse reipsa quotidie experiamur; dabit in primis operam Præceptor, ut discipuli etiamnum tyrones, & Latinæ linguæ rudes jam inde a principio optime pronunciationi assuescant. Quod ut facilius assequantur, studiose diligenterque observabit, quibus præcipue vitiis laboret ea regio, in qua sibi commissam juventutem instituet. Nam singulis fere nationibus domestica quædam, ac nativa insunt vitia, quibus Latini sermonis splendor obscuratur, ac pene obruitur. Itali vel Romanipueri si magistrum diligentem, ac bene pronunciandi studiosum nacti fuerint, non male quidem pronunciant; si vero in eum incidérint, qui officio suo desit, ac de auditorum progressu parum sit solicitus, barbare iterum multis locis sonant: Mi quidam insequente N., perinde efferunt: ut N, somnus, contenno; damnum, condenno: pro somnus, contemno, dimnum, condemno. Idem usuvenit insequente P. nisi quod P. ipsum extinguunt, aut invertunt: nam pro emptus, emptio, redemptus, redemptio, demptus, comptus, promptus, efferunt entus, entio, redentus, redentio, dentus, contus, prontus: & pro deceptus, ereptus, absorptus, sculptus, pronunciant decettus, erettus, assortus, scultus; & alia eodem modo. D, autem antecedente N, sæpe vertunt in N, siquidem pro contendo, condo, conditor, mundus, mundo, pondus; dicunt contenno, conno, connitor, munnus, munno. Nonnunquam D cum T, commutant. aput, set, pro apud, sed, rursus caput, pro caput. Interdum post T, vocalem E,

adjungunt; Ete, Abeſt, pro Eſt, Abeſt, dicentes. C, ultimæ eandem vocalem addunt, eamque ſono accedente ad litteram Q, pronunciant. Hicce Hæce, Hoce, effutientes, quos ne primam quidem nominum formam patietur Præceptor edisſcere, niſi prius hanc barbariem penitus exuerint: nam cum Pronomen hoc crebro ſit uſurpandum, opus eſt: ut id ante optime pronuntient, quam memoriæ infigant. In mediis vocalibus C, ante T, vix attingunt. Nam pro ſanctus, cunctus, punctus, dicunt ſantus, cuntus, puntus, aut tamquam alterum T, pronuntiant, pattum, dilettum, dittum, dottum, duttum; pro pactum dilectum, dictum, doctum, ductum; & alia eodem modo, vittor, attor, dittator, dittare: pro victor, actor, dictator, dictare. Eadem injuria afficiunt P, ante, T, & S, cum efferunt, attus, inettus, ſcrittus, rattus, carſi, reſſi, ſeriſſi, nuſſi; pro aptus, ineptus, ſcriptus, raptus, carpſi, repſi, ſcripſi, nupſi. Siquidem in his, & horum ſimilibus verbis P, vix auditur. Iidem alterum I, & S, nonnumquam ſupprimunt, rejicio, ſubjicio, injicio, diſero, diſipo, diſidium: pro diſſero, diſſipo, diſſidium, & nonnulla id genus perperam ſonantes. Jam vero X, quocumque loco fuerit, vitioſe pronuntiant; nam pro X, reponunt S; tum ſimplex, tum geminatum: pro Xerſes, Serſes; pro felix, felis; pro dixit, faxit, duxit, diſſit, faſſit, duſſit: pro exaudi, auxilium, eſaudi, auſilium: pro reſurrexit, reſurreſſit, &c. ſæpe etiam pro eadem littera pronuntiant Z, cum uzor, efferunt, pro uxor, & alia eodem pacto. In his, ac cæteris vitiis extirpandis nervos omnes vigilans, & induſtrius præceptor contendet; varia remedia excogitabit, quibus os, linguamque rudem informet: attentiſſimo, ac libentiſſimo animo ſuos tyrones legentes audiet: curabit, ut Hic, Hæc, Hoc, ita pronuntient, ut vocalem, quam de ſuo addunt, procul abjiciant; M, D, T, C, P, omnibus locis recte ſonent: X in priſtinum ſtatum reſtituet, ac

fre-

frequentissime inculcabit, compendium esse duarum literarum C. & S; neque aliter DIXI pronunciandum esse, quam si per C, & S scriberetur, DICSI. Rubiginem in elementariis ludis contractam diligentissime deterget; in his enim multa, variaque pronuntiationis monstra nascuntur. In iisdem syllabariis scholis pleraque omnia, quæ supra diximus, orta sunt vitia; nam dum verba articulatim, syllabatimque potius mandunt, quam sonant, litterasque alias addunt, alias detrahunt, aliis alias permutant, sonos fingunt novos, & inauditos. Quare congerenda est magna verborũ sylva, quorum pronuntiatio difficilior sit; quibuscum tamdiu novi palæstritæ luctabuntur, donec devicta, & prostrata fœdissima barbaries, e palæstra, Gymnasioque extrudatur, & in perpetuum relegetur. Hoc idem Fabius lib. 1. c. 1. vehementer Præceptoribus commendat, his verbis: *Non alienum fuerit exigere ab iis ætatibus, quo fit absolutius os, & expressior sermo, ut nomina quædam, versusque affectatæ difficultatis ex plurimis asperrime coeuntibus inter se syllabis catenatos, & veluti confragosos quam citissime evolvant.* Chalepi *Græce vocantur. Res modica dicta, quæ tamen omissa, multa linguæ vitia nisi primis eximuntur annis, inemendabili imposterum pervitate durant.* Latinum Alphabetum vel syllabatim dictare non erubescet: alioquin id quod sæpe usuvenit, post multos annos analphabeti reperientur, Emme, Enne, Erre, & alia his deteriora litterarum nomina petridiculè usurpantes. Quod si professor id existimabit, humilius esse, quam ut suum Gymnasium deceat, potiusque ad elementarios, abecedariosque magistros spectare, meminerit & se, & eam, quam profitetur, artem, ab elementis, literisque nomen traxisse. Nos certe, quoniam in ea versamur: ipsas non nudis formis, sed plenis nominibus libentissime subjiciemus, A, Be, Ce, De, E, eF, Ge, aH, I, Kappa El, Em, En, O, Pe, Qu, Er, Es, Te, U, X, Ypsilon, Zeta. Multa denique, ne longior sim, tyrunculis discenda, multa dedi-

ſcenda ſunt, pro variis nationum linguis, & vitiis, quæ Præceptor pro ſua prudentia, & eruditione etiam, atque etiam conſiderabit.

DE NOMINUM DECLINATIONE

ADMONITIO.

GRæci Articulis nominum genera, caſuſque diſtinguunt, quibus quia Latini carent, nos veterum Grammaticorum Varronis, Nigidii, Fabii, Probi, Gelii, Donati, Diomedis exemplo, pronominis. Hic, Hæc, Hoc, *recti tantum genus notavimus, ſatis eſſe rati, caſus reliquos varia ipſa inflexionis ratione internoſci. A muliebri autem Vocabulo declinandi initium facimus, quo pueri, vel primo ipſo die Adjectivæ ejuſdem formæ, atque exitus ſine ullo labore cum Subſtantivo copulent: ut* Muſa jucunda, Ferula acerba. *Nam, ſi figura diſcrepent, paucis poſt diebus declinanda ſunt,* ut Muſa dulcis, Ferula minax.

LIBRI PRIMI
PRIOR PARS,

Infimæ Classis Grammaticæ Inferiori Ordini accommodata.

NOMINUM SUBSTANTIVOR. DECLINATIO.

CAPUT PRIMUM.

Prima Nominum Declinatio.

MUSA, *nomen declinationis primæ, generis fœminini, numeri singularis, sic declinabitur.*

NOminativo hæc	Musa,	*la Musa,*
Genitivo	Musæ,	*della Musa.*
Dativo	Musæ,	*alla Musa.*
Accusativo	Musam,	*la Musa.*
Vocativo	o Musa,	*o Musa.*
Ablativo	a Musa,	*dalla Musa.*
Plur. Nominativo	Musæ,	*le Muse.*
Genitivo	Musarum,	*delle Muse.*
Dativo	Musis,	*alle Muse.*
Accusativo	Musas,	*le Muse.*
Vocativo	o Musæ,	*o Muse.*
Ablativo	a Musis	*dalle Muse.*

Hæc Musa jucunda, *la Musa gioconda.*
Hæc ferula acerba, *la sferza acerba.*

Paucis post diebus

Hæc Musa dulcis,	*la Musa dolce.*
Hæc ferula minax,	*la sferza minacevole.*
Hic nauta vigilans,	*il Marinaro vigilante.*
Hic Poeta optimus,	*il Poeta buonissimo.*

ADMONITIO.

Assuescant pueri in ipso primo aditu vestibuloque Grammaticæ, Adjectiva nomina cum Substantivis copulare. Adjectiva ne multa sint, ne insulsa, ne temere congesta; sint delecta, a bonis auctoribus petita, ad summum duo, ut puer verecundus, & ingeniosus. *Porro Præceptor pueris, ne otio diffluant, nomi-*

nun-

Digitized by Google

nandi casum substantivi cum Adjectivo dictabit in schola, quod ii domi per omnes casus declinent, atque describant; ubi redierint, rationem reposcet, atque errata studiose corriget.

SECUNDA DECLINATIO.

DOMINUS, *nomen declinationis secundæ.*

Nominativo hic	Dominus,	*il Signore,*
Genitivo	Domini,	*del Signore.*
Dativo	Domino,	*al Signore.*
Accusativo	Dominum,	*il Signore.*
Vocativo	o Domine,	*o Signore.*
Ablativo	a Domino,	*dal Signore.*
Plur. Nominativo	Domini,	*i Signori.*
Genitivo	Dominorum,	*delli Signori.*
Dativo	Dominis,	*alli Signori.*
Accusativo	Dominos,	*i Signori.*
Vocativo	o Domini,	*o Signori.*
Ablativo	a Dominis,	*dalli Signori.*

Hic Dominus justus, *il Signore giusto.*
Hic puer ingeniosus, *il Fanciullo ingegnoso.*

Post aliquot dies.

Hic puer sagax, *il Fanciullo accorto.*
Hic vir prudens, *l' Uomo prudente.*
Hic animus generosior, *l' Animo più generoso.*
Hæc populus procerissima, *il Pioppo altissimo.*

TEMPLUM, *nomen declinationis secundæ.*

Nominativo hoc	Templum,	*la Chiesa.*
Genitivo	Templi,	*della Chiesa.*
Dativo	Templo,	*alla Chiesa.*
Accusativo	Templum,	*la Chiesa.*
Vocativo	o Templum,	*o Chiesa.*
Ablativo	a Templo,	*dalla Chiesa.*
Plur. Nominativo	Templa,	*le Chiese.*
Genitivo	Templorum,	*delle Chiese.*
Dativo	Templis,	*alle Chiese.*
Accusativo	Templa,	*le Chiese.*
Vocativo	o Templa,	*o Chiese.*
Ablativo	a Templis,	*dalle Chiese.*

Hoc Templum sanctissimum, *la Chiesa Santissima.*
Hoc ingenium eximium, *l' ingegno segnalato.*

Suo tempore.

Hoc saxum ingens, *il sasso grande.* Hoc

Hoc beneficium illustre; *il beneficio illustre.*

ADMONITIO.

Hic moneantur tyrones, Neutra nomina tres casus habere similes: Nominandi, Accusandi, & Vocandi, eosque numero multitudinis, A, littera terminari.

TERTIA DECLINATIO.

SERMO, *nomen declinationis tertiæ,*

Nominativo hic	Sermo	*il parlare,*
Genitivo	Sermonis,	*del parlare.*
Dativo	Sermoni,	*al parlare.*
Accusativo	Sermonem,	*il parlare.*
Vocativo	o Sermo,	*o parlare;*
Ablativo	a Sermone,	*dal parlare.*
Plur. Nominativo	Sermones,	*i parlari.*
Genitivo	Sermonum,	*delli parlari*
Dativo	Sermonibus,	*alli parlari.*
Accusativo	Sermones,	*i parlari.*
Vocativo	o Sermones,	*o parlari.*
Ablativo	a Sermonibus,	*dalli parlari.*

Hic sermo elegans, *il parlare elegante,*
Hic panis quotidianus, *il pane d'ogni giorno.*
Hæc virtus admiranda, *la virtù maravigliosa.*
Hæc oratio elegantior, *il dire più elegante.*

TEMPUS, *nomen declinationis tertiæ.*

Nominativo hoc	Tempus,	*il tempo.*
Genitivo	Temporis,	*del tempo.*
Dativo	Tempori,	*al tempo.*
Accusativo	Tempus,	*il tempo.*
Vocativo	o Tempus,	*o tempo.*
Ablativo	a Tempore,	*dal tempo.*
Plur. Nominativo	Tempora.	*i tempi.*
Genitivo	Temporum,	*dei tempi.*
Dativo	Temporibus,	*ai tempi.*
Accusitivo	Tempora,	*i tempi.*
Vocativo	o Tempora,	*o tempi.*
Ablativo	a Temporibus,	*dai tempi.*

Hoc tempus brevius, *il tempo più breve.*
Hoc munus pretiosum, *il dono prezioso.*
Hoc flumen velox, *il fiume veloce.*
Hoc nomen celebre, *il nome famoso.*
Hoc corpus perspicuum, *il corpo trasparente.*

PA-

PARENS, *nomen declinationis tertiæ.*

Nomin. hic, & hæc	Parens,	*il padre, e la madre.*
Genitivo	Parentis,	*del padre, e della madre*
Dativo	Parenti,	*al padre, e alla madre*
Accusativo	Parentem,	*il padre, e la madre.*
Vocativo	o Parens,	*o padre, o madre.*
Ablativo	a Parente,	*dal padre, dalla madre*
Plur. Nominat.	Parentes,	*i padri, e le madri.*
Genitivo	Parentum,	*dei padri, e delle madri*
Dativo	Parentibus,	*alli padri, e alle madri*
Accusativo	Parentes,	*i padri, e le madri.*
Vocativo	o Parentes,	*o padri, o madri.*
Ablativo	a Parentibus	*dai padri, e dalle madri*

Hic & hæc Civis, *il Cittadino, e la Cittadina.*
Hic, & hæc Hostis, *il nemico, e la nemica.*
His nominibus addantur Adjectiva, non conjunctim, sed separatim Hic Civis romanus, *il Cittadino romano.* Hæc Civis Romana, *la Cittadina Romana.*

QUARTA DECLINATIO.

SENSUS *nomen declinationis quartæ.*

Nominativo hic	Sensus,	*il senso.*
Genitivo	Sensus,	*del senso.*
Dativo	Sensui,	*al senso.*
Accusativo	Sensum,	*il senso.*
Vocativo	o Sensus,	*o senso.*
Ablativo	a Sensu,	*dal senso.*
Plur. Nominativo	Sensus,	*i sensi.*
Genitivo	Sensuum,	*delli sensi.*
Dativo	Sensibus,	*alli sensi.*
Accusativo	Sensus,	*i sensi.*
Vocativo	o Sensus,	*o sensi.*
Ablativo	a sensibus,	*dalli sensi.*

Hic sensus hebes, *il senso rintuzzato.*
Hic gradus tardus, *il passo tardo.*
Hic census tenuis, *il valsente piccolo.*
Hæc anus delira, *la vecchia pazza.*

GENU *nomen declinationis quartæ.*

Nom. hoc	Genu,	*il ginocchio.*
Genitivo	Genu,	*del ginocchio.*
Dativo	Genu,	*al ginocchio.*
Accusativo	Genu,	*il ginocchio.*

Vo-

Vocativo	o Genu,	*o ginocchio.*
Ablativo	a Genu,	*dal ginocchio.*
Plur. Num.	Genua,	*le ginocchia.*
Genitivo	Genuum,	*delle ginocchia.*
Dativo	Genibus,	*alle ginocchia.*
Accusativo	Genua,	*le ginocchia.*
Vocativo	o Genua,	*o ginocchia.*
Ablativo	a Genibus,	*dalle ginocchia.*

Hoc genu tumens, *il ginocchio gonfio.*
Hoc veru subtile, *lo spiedo sottile.*
Hoc cornu inflexum, *il corno storto.*
Hoc tonitru horrendum, *il tuono orrendo.*

QUINTA DECLINATIO.

DIES, *nomen declinationis quintæ.*

Nominativo hic	Dies,	*il giorno.*
Genitivo	Diei,	*del giorno.*
Dativo	Diei,	*al giorno.*
Accusativo	Diem,	*il giorno.*
Vocativo	o Dies,	*o giorne.*
Ablativo	a Die,	*dal giorno.*
Plur. Nominativo	Dies,	*i giorni.*
Genitivo	Dierum,	*delli giorni.*
Dativo	Diebus,	*alli giorni.*
Accusativo	Dies,	*i giorni.*
Vocativo	o Dies,	*o giorni*
Ablativo	a Diebus,	*dalli giorni.*

Hic dies lætissimus, *il giorno allerissimo.*
Hæc species insignis, *la bellezza segnalata.*
Hæc res familiaris, *la roba familiare.*
Hæc res domestica, *la roba di casa (gentile.*
Hæc facies honesta, & liberalis, *il vijo onorato e*

NOMINA ADJECTIVA, & ANOMALA.

CAPUT II.

Nomina, Adject. Declinationis Primæ, & Secundæ.

Nominativo Bonus, bona, bonum, *Buono, e buona.* Genitivo boni, bonæ, boni. Dativo bono, bonæ, bono. Accusativo bonum, bonam, bonum. Vocativo o bone, bona, bonum. Ablativo a bono, bona, bono. Plur. Nom. Boni, bonæ, bona. Gen. bonorum, bonarum, bonorum. Dat. bonis. Accus. bonos, bonas, bona. Voc. o boni, bonæ, bona. Abl. a bonis.

Sub-

Digitized by Google

Subjecta nomina eodem modo declinantur, nisi quod casus interrogandi syllaba, IUS, dandi vero, I, littera terminatur.

ALter, altera, alterum, alterius, alteri, *il secondo*
Alius, alia, aliud, alius, alii, *altro.*
Solus, sola, solum, solius, soli, *solo.*
Totus, tota, totum, totius, toti, *tutto.*
Unus, una, unum, unius, uni, *uno.*
Ullus, ulla, ullum, ullius, ulli, *alcuno.*
Nullus, nulla, nullum, nullius, nulli, *niuno.*
Uter, utra, utrum, utrius, utri, *chi di due.*
Neuter, neutra, neutrum, neutrius, neutri, *nè l' uno, nè l' altro.*
Uterque, utraque, utrumque, utriusque, utrique, *l' uno e l' altro.*
Alteruter, alterutra, alterutrum, alterutrius, alterutri, &c. *l' uno e l' altro.*

SCHOLION.

1 *Feminina*, Altera, Alia, Sola, Tota, Una, Nulla; *Genitivum, & Dativum in Æ, apud veteres habuere. Ter. Heaut. Act.* 2. *Hoc ipsum in itinere* Alteræ *dum narrat. Colum. l.* 5. *c.* 11. Ut alteræ *deliberatæ parti conveniat. Cic.* 2. *de Div.* Aliæ *pecudis Gell. l.* 9. *c.* 4. *Nulli* aliæ *causæ obnoxia. Ter. Eun. Act.* 1. *Sc.* 7. *Mihi* solæ *ridiculus fuit. Ad Her. l.* 3. *sub fin. Non restota* totæ *rei necesse est similis sit. Cic. apud Prisc. l.* 6. *Hoc judicium sic expectatur, ut non* unæ *rei flatus, sed omnibus constitutis putetur. Lucr. l.* 2. *Efficitur quiddam quadratum* unæque *figuræ. Id. l.* 6. *Et potius* nullæ *sibi turpis conscius rei. Vide Prisc. l.* 6. 7.

2 *Genitivo* Alterutrius. *Cic. ad Att. lib.* 10. *ep.* 1. *Fam. l.* 9. *ep.* 6. *Potius, quam* Alterius utrius.

3 *Genitivo* Alius. *Cic.* 2. *de nat. Deor. At quibus bestiis eratis cibus, ut* alius *generis esces vescerentur.*

NOM. ADJECTIVA DECLINATIONIS TERTIÆ.

NOmin. hic Acer, hæc acris, & hoc acre, *agro.* Genitivo acris. Dat. acri. Accus. acrem, & acre. Vocativo o acer, acris, & acre. Ablat. ab acri. Plur. Nom. acres, & acria; *agri.* Genit. acrium. Dat. acribus. Accus. acres, & acria. Vocativo o acres, & acria. Ablat. ab acribus. *Hic*

Digitized by Google

Hic alacer, hæc, alacris, hoc alacre, allegro
Hic volucer, hæc volucris, hoc volucre, volatile.
Sic etiam Celer, equester, faluber, silvester.

Nom. hic, & hæc brevis, & hoc breve. Gen. brevis. Dat. brevi. Acc. brevem, & breve. Voc. o brevis, & breve. Abl. a brevi. Plur. Nom. breves, & brevia. Gen. brevium. Dat. brevibus. Acc. breves, & brevia. Voc. o breves, & brevia. Abl. a brevibus.

BREVIOR, Brevius, nomen comparativum.

Nom. hic, & hæc Brevior, & hoc brevius, *più breve.* Gen. brevioris. Dat. breviori. Acc. breviorem, & brevius. Voc. o brevior, & brevius. Abl. a breviore, vel breviori. Pl. Nom. breviores, & breviora Genit. breviorum. Dat. brevioribus. Acc. breviores, & breviora. Voc. o breviores, & breviora. Abl. a brevioribus.

Nom. hic, & hæc, & hoc felix, *felice:* Genit. felicis. Dat. felici. Acc. felicem, & felix. Voc. o felix. Abl. a felice, vel felici. Pl. Nom. felices, & felicia. Gen. felicium. Dat. felicibus. Acc. felices & felicia, Voc. o felices, & felicia. Abl. a felicibus.

ADMONITIO I.

Doceat præceptor, si nomen Adjectiv. tres habeat formas, seu figuras, primam esse generis masculini, alteram fœminini, tertiam neutrius: si duas, priorem esse communis generis, posteriorem neutrius: si unam esse omnis generis. Vide c. 14. in Rudimentis Nom.

ADMONITIO II.

Misceat interdum præceptor gradus omnes, ut puerorum lingua celerior fiat, atque exercitatior, ut, *Felix, felicior, felicissimus: Facilis, facilior, facillimus: difficilis, difficilior, difficillimus.* Rectius tamen adjuncto substantivo: *ut Poeta bonus, melior, optimus; Scurra malus, pejor, pessimus: Digitus parvus, minor, minimus.*

NOMINA ANOMALA,

Quæ a superiorum lege ex parte deflectunt.

NOm. hæc domus, *la casa.* Gen. domi, vel domus, *della casa.* Dat. domui, *alla casa.* Acc. domum, *la casa.* Voc. o domus, *o casa.* Abl. a domo, *dalla casa.* Pl. Nom. domus, *le case* Gen. domo-

domorum, vel domuum, *delle caſe*. Dat. domibus, *alle caſe*. Acc. domos, vel domus, *le caſe*. Vocat. o domus, *o caſe*. Abl. a domibus, *dalle caſe*.

Plur. Nom. Duo, duæ, duo, *due*. Gen. duorum, duarum, duorum. Dat. duobus, duabus, duobus. Acc. duos, vel duo, duas, duo. Voc. o duo, duæ, duo. Abl. a duobus, duabus, duobus.

Ambo eodem modo declinabitur.

Plur. Nom. Ambo, bæ, bo, *ambidue*. Gen. amborum, arum, orum. Dat. ambobus, abus, obus. Acc. ambos, vel ambo, bas, bo. Voc. o ambo, ba, bo. Abl. ab ambobus, ambabus, ambobus.

SCHOLION.

1 Duo, & ambo, *accuſandi caſus generis maſculini ad Poëtas potius pertinent. Vir. l.* 11. *Si* duo *præterea tales Idæi tuliſſet Terra viros. Hor. l.* 1. *Sat.* 7. duo *ſi diſcordia vexet inertes. Cic. tamen ep.* 25. *l.* 7. *dixit, præter* duo nos *&c.*

2 *Dativus* domo, *raro admodum. Horat. l.* 1. *ep.* 10. *Ponendæque* domo *quærenda eſt area primum.* Alii legunt *Ponendaque.*

3 Harum domuum, & has domos, *vix, aut raro reperies. Juv. ſat.* 3 domuum, *dominique futuri. Val. l.* 2. *c.* 7. *Cum ignominia* domuum ſuarum.

PRONOMINUM DECLINATIO.

CAP. III.

Pronomina Primitiva.

NOm. Ego, *io*. Gen. mei, *di me*. Dat. mihi, vel mi, *a me*. Acc. me, *me*. Abl. a me, *da me*. Plur. Nom. Nos, *noi*. Gen. noſtrum, vel noſtri, *di noi*. Dat. nobis, *a noi*. Acc. nos, *noi*. Ablat. a nobis, *da noi*.

Nom. Tu, *tu*. Gen. tui, *di te*. Dat. tibi, *a te*. Acc. te, *te*. Voc. o tu, *o tu*. Abl. a te, *da te*. Pl. Nom. Vos, *voi*. Gen. veſtrum, vel veſtri, *di voi*. Dat. vobis, *a voi*. Acc. vos, *voi*. Voc o vos, *o voi*. Abl. a vobis, *da voi*.

Sing. & plur. Gen. Sui *di sè*. Dat. ſibi, *a sè*. Acc. ſe, *se*. Abl. a ſe, *da sè*.

SCHOLION.

Interrogandi caſus, Mis, Tis, Sis, *pro* Mei, tui, ſui,

ſul, *dixere veteres.* Plaut. Mil. act 4. ſc. 2. *Quis tis egeat, quis te careat.* Serv. in 2 edit. Don. c. de pronom. *Poſſumus*, inquit, *dicere, Mei cauſa a te peto* & Mis *cauſa a te peto, ſed mis*, & tis *de uſu receſſerunt. Quint. etiam l.* 8. *c.* 3. Olli, quinam, pone, & mis, *recepſet inter vocabula, quibus dignitatē dat antiquitas.*

Quæ ſequuntur vocativo carent.

NOm. hic, hæc, hoc, *queſto, e queſta.* Gen. hujus, *di queſto ec.* Dat. huic, *a queſto ec.* Acc. hunc, hanc, hoc, *queſto ec.* Abl. ab hoc, hac, hoc, *da queſto ec.* Pl Nom. hi, hæ, hæc, *queſti, e queſte.* Gen. horum, harum, horum, *di queſto ec.* Dativo his, *a queſti ec.* Acc. hos, has, hæc, *queſti ec.* Abl. ab his *da queſti, e da queſte.*

Nom. iſte, iſta, iſtud, iſtuc, *codeſto, e codeſta*, Gen. iſtius, *di codeſto ec.* Dativo iſti. Ac. iſtum, iſtam, iſtud, vel iſtuc. Abl. ab iſto, iſta, iſto. Plur. Nom. iſti, iſtæ, iſta, *codeſti ec.* Gen. iſtorum, iſtarum, iſtorum. Dat. iſtis. Ac. iſtos, iſtas. iſta. Abl. ab iſtis.

Nom. Ille, illa, illud, *quello, e quella* Gen. illius. Dat. illi. Ac. illum, illam, illud. Abl. ab illo, illa, illo. Plur. Nom illi, illæ, illa, *quelli, e quelle* Gen illorum, illarum, illorum. Dat. illis. Acc uſ. illos, illas illa Abl. ab illis.

Nominativo Ipſe, ipſa, ipſum, *eſſo ed eſſa.* Gen. ipſius. Dat ipſi Acc. ipſum, ipſam, ipſum. Abl. ab ipſo, ipſa, ipſo. Plur. Nom. ipſi, ipſæ, ipſa, *eſſi ed eſſe.* Gen. ipſorum, ipſarum, ipſorum. Dat. ipſis. Acc ipſos, ipſas, ipſa. Abl. ab ipſis

Nom Is, ea, id, *egli, ella, quello.* Gen. ejus. Dat. ei. Acc. eum, eam, id. Abl. ab eo, ea, eo. Pl. Nom. ii, eæ, ea, *eglino, elleno, quelle coſe.* Gen. eorum, earum, eorum. Dat. eis, vel iis. Acc. eos, eas, ea. Abl. ab eis, vel iis, *da loro ec.*

Nom. Idem, eadem, idem, *il medeſimo e la medeſima.* Gen ejuſdem. Dat. eidem. Acc. eundem, eandem, idem. Abl. ab eodem, eadem, eodem. Plur. Nom iidem, eædem, eadem. Gen. eorundem, earundem, eorundem Dat. eiſdem, vel iiſdem. Acc. eoſdem, eaſdem, eadē. Abl. ab eiſdem vel iiſdem, *da' medeſimi, e dalle medeſime.*

SCHO-

BIBLIOTECA NAZ.

Digitized by Google

SCHOLION.

1 Ipſud, *non dicimus, ſicut* iſtud, & illud: *propterea quod olim non* ipſe, *ſed* ipſus, ipſa, ipſum, *dicebant. Verum*, ipſus, *ab uſu receſſit*, Ipſũ remanſit.

2 Ei, & eidem, *nominandi caſus, numero multitudinis merito a Diomed. & Donato prætermiſſi ſunt, quamvis a Priſciano non omnino rejiciantur.*

3 Dativus, & ablativus, *Iſdem* multo uſitatior eſt quam, *Eiſdem.* Hoc enim Donatus, ac Diomedes vix probant: Cicero vix utitur. *Vid. C. in Or. a med.*

PRONOMINA DERIVATA.

NOminativo Meus, mea, meum, *mio, e mia.* Gen. mei, meæ, mei. Dat. meo, meæ, meo. Ac. meũ meã, meum. Voc. o mi, mea, meum. Abl. a meo, mea, meo. Plur. Nom. mei, meæ, mea, *miei, e mie*, Gen. meorũ, mearũ, meorũ. Dat. meis. Ac. meos, meas, mea. Voc. o mei, meæ, mea. Abl. a meis.

Hæc tria Vocativo carent.

Tuus, tua, tuum: Suus, ſua, ſuum: Veſter, veſtra, veſtrum, At noſter, noſtra, noſtrum, Vocativum habet, o noſter, o noſtra, o noſtrum.

NOminativo hic, & hæc, & hoc noſtras *del noſtro paeſe, patria, o ſetta.* Gen. noſtratis. Dat. noſtrati. Acc. noſtratem, & noſtras. Voc. o noſtras. Abl. a noſtrate, vel noſtrati. Pl. Nom. noſtrates, & noſtratia. Gen. noſtratium. Dat. noſtratibus. Ac. noſtrates, & noſtratia. Voc. o noſtrates, & noſtratia. Abl. a noſtratibus.

Hic & hæc, & hoc veſtras, *del voſtro paeſe, patria, o ſetta*, Vocativo caret.

SCHOLION.

Priſci, Hic, & Hæc. *Noſtratis, Veſtratis, Arpinatis, Privernatis*, & ſimilia, dicebant. Cato 1. Orig. apud Priſc. l. 7. Si quis mortuus eſt *Arpinatis.* Neutrum (ut placet Grammaticis) deſinebat in *E*, *Privernate* &c. Verum eruditius ſæculum maluit imminutis uti, & una figura omnia complecti genera Hic, hæc, hoc *Arpinas*, etiam in neutro genere. Liv. l. 8. Eodem anno *Privernas* bellum, initum. Cic. Att. l. 16 ep. 8. Flexus eſt ad iter *Arpinas*: Sextus tamen horum caſus ſæpius in, E, deſinit; *Arpinate, Privernate &c.* QUIS

Digitized by Google

QUIS *pronomen interrogativum* & QUI *Relativum*.

NOminat. Quis, vel Qui, quæ, quod, vel quid, *chi? quale? il quale, e la quale*. Gen. cujus. Dat. cui. Acc. quem, quam, quod, vel quid. Abl. a quo, vel qui, qua, vel qui, quo vel qui. Plur. Nom. qui, quæ, quæ, *chi? quali? i quali e le quali*. Gen. quorum, quarum, quorum. Dat. queis, vel quibus. Acc. quos, quas, quæ. Abl. a queis, vel quibus.

SCHOLION.

1. *Quis* modo interrogativum eſt, Ter. Andr. *Quis* hic loquitur? Modo infinitum: Virg. Ecl. 3. Neſcio *quis* teneros oculus mihi faſcinat agnos.

2 *Qui*, Nominativus interdum pro Quis interrogativo ponitur. Cic. pro dom. ſua. *Qui* tantus fuit labor? quæ facultas? interdum pro *Quis*, infinito. Ter. And. Act. 5. Neſcio *qui* ſenex modo venit: Sic citat Nonius, ſic habent antiquiſſimi manuſcripti.

3 Ablativus *Qui*, eſt omnis generis, quo utimur poſtpoſita præpoſitione *cum*. Ter. Heaut. act. 5. ſc. 2. *Quicum* loquitur filius? Cic. Sulp. l. 4. ep. 1. Nemo eſt omnium, *quicum* potius mihi, quam tecum communicandum putem. Virg. Æn. 11. *Quicum* partiri curas.

Compoſita ex provocabulo QUIS cum præ-edit.

QUiſnam, *chi mai?* quænam quodnam, vel quidnam, cujuſnam, cuinam.

Quiſpiam, *alcuno*, quæpiam, quodpiam, vel quidpiam, cujuſpiam, cuipiam.

Quiſquam, *alcuno*, quæquam, quodquam, quidquam, cujuſquam, cuiquam.

Quiſque, *ciaſcuno*, quæque, quodque, vel quidque, cujuſque, cuique.

Quiſquis, *qualunque* quæquæ, quodquod, quidquid, cujuſcujus, cuicui, quemquem &c.

SCHOLION.

Quiſquis. Gen. *cujuſcujus*. Luc. l. 2. Namque in eadem una *cujuſcujus* brevitate. Interdū apud Cic. habetur, *cuicui*. Ad Att. l. 3. Omnia ad me diligentiſſime, *cuicui* modi ſint, ſcribas. Tuſc. l. 5. extrem. Ubi nam melius uti poſſumus hoc, *cuicui* modi eſt, otio?

Digitized by Google

otio? Olim enim, *Quis*, genitivum habuit, *cui*, Acc. *quemquem*. Ter. Hec. Act. 1. Quin spolies, mutiles, laceres; *quemquem* nacta sis.

Composita ex provocabulo, Quis, cum sequitur.

Aliquis, *alcuno*, aliqua, aliquod, vel aliquid, alicujus, alicui.

Ecquis? *forse alcuno?* ecqua, vel ecquæ, ecquod, vel ecquid, ecccujus, eccui.

Nequis, *acciocchè non alcuno*, nequa, nequod, vel nequid, necujus, necui.

Siquis, *se alcuno*, si qua, si quod, vel si quid si cujus, si cui.

Composita ex provocabulo QUI.

Quicumque, *qualunque*, quæcunque, quodcunque, cujuscuque, cuicunque.

Quidam *un certo*, quædam, quodam.

Quilibet, *qualsivoglia*, quælibet, quodlibet.

Quivis, *qualsivoglia*, quævis, quodvis, cujusvis.

Quædam ex supradictis rursus componuntur.

Unusquisque, *ciascuno*, unaquæque, unumquodque, vel unumquidque, uniuscujusque.

Ecquisnam, *chi mai?* ecquænam, ecquodnam, vel ecquidnam.

SCHOLION.

Cum Provocabulum *Quis* sequitur Fœminina sing. numeri, & Neutra multitudinis pro Æ, diphtongo, fere, A, admittunt; ut *Si quis, si qua*. Pl. *si qui, si quæ; si quæ*. Cic. tamen frequenter, *Ecquæ*, fœm. genete, pro *Ecqua* usurpat. Ad Att. 7. Quod quæris, *ecquæ* spes pacificationis sit: De fin. 4. *Ecquænam* fieri possit accessio: Acad. 2. seu Lucul. *Ecquæ* poterit in agnoscendo esse distinctio? Fam. l. 15. ep. 14. *Si quæ* sunt onera tuorum; pro *si qua*.

VERBORUM CONJUGATIO.

Verbi SUM Conjugatio. CAP. IV.

Indicativi Modi tempus præsens.

Sing.
Ego
Tu
Ille
Plur.
nos
vos
illi

Sum, *io sono*. Es, *tu sei*. Est, *quello è*. Pl. sumus *Noi siamo*: Estis, *voi siete*: Sunt, *quelli sono*.

Præt. imperf. Eram, *io era*. Eras, *tu eri*. Erat, *quello era*. Pl. Eramus, *noi eravamo*. Eratis, *voi eravate*. Erant, *quelli erano*.

Præ-

Digitized by Google

Præt. perf. fui, *io fui e sono stato*. Fuisti, *tu fosti, e sei stato*. Fuit, *quello fu, ed è stato*. Pl. Fuimus, *noi fummo, e siamo stati*. Fuistis, *voi foste, e siete stati*. Fuerunt, vel fuere, *quei furono, e sono stati*.

Præt. plusq. perf. Fueram, *io ero stato*. Fueras, *tu eri stato*. Fuerat, *quello era stato*. Pl. fueramus. *noi eravamo stati*. Fueratis, *voi eravate stati*. Fuerant, *quegli erano stati*.

Futur. Ero, *io sarò*. Eris, *tu sarai*. Erit, *quello sarà*. Pl. Erimus, *noi saremo*. Eritis, *voi sarete*. Erunt, *quelli saranno*.

Futurum exactum, *ex Varronis sententia*. Fuero, fueris, ut in Conjunctivo, *io sarò stato ec.*

Imperativi modi tempus præsens.

Es, vel esto, *sii tu*. Sit, *sia quello*. Pl. Simus, *siamo noi*. Este, vel estote, *siate voi*. Sint, *siano quelli*.

Futurum, sive Modus Mandativus.

Esto tu, vel eris, *sarai tu*. Esto ille, vel erit, *sarà quello*. Pl. Estote, vel eritis, *sarete voi*. Sunto, vel erunt, *saranno quelli*.

Optativi Modi tempus præsens, & imperf. Utinam essem, *Iddio volesse, che io fossi*: esses, *tu fossi*: esset, *quello fosse* pl. utinam essemus, *Iddio volesse, che noi fossimo*. Essetis, *voi foste*. Essent, *quelli fossero*.

Præt. perf. utinam fuerim, *Iddio voglia che io sia stato*: fueris, *tu sii stato*: fuerit, *quello sia stato* Pl. utinam fuerimus, *Iddio voglia, che noi siamo stati*. fueritis, *voi siate stati*: fuerint, *quelli sieno stati*.

Præt. plusq. perf Utinam fuissem. *iddio volesse, che io fossi stato*: fuisses, *tu fossi stato*: fuisset *quello fosse stato*. Pl. Utinam fuissemus. *Iddio volesse, che noi fossimo stati*: fuissetis, *voi foste stati*: fuissent, *quelli fossero stati*.

Futurum, utinam sim, *Iddio voglia che io sia*. Sis, *tu sii*. Sit, *quello sia*. pl. utinam simus, *Iddio voglia che noi siamo*: sitis, *voi siate*. sint. *quelli siano*.

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum sim *Concio ssia cosa che io sia o essendo io*: sis, *tu sii o essendo tu*: sit, *quello sia o essendo quello* Pl. cum simus. *Concio ssia cosa che noi siamo, o essendo noi*: sitis, *voi siate, o essendo voi*: sint, *quelli siano &c.*

Præt. imperf. cum eſſem, *Concioſſiacoſachè io foſſi, e ſarei, o eſſendo io.* Eſſes, *tu foſſi, e ſareſti, o eſſendo tu.* Eſſet, *quello foſſe, e ſarebbe, o eſſendo quello.* Pl. Cum eſſemus, *Concioſſiacoſachè noi foſſimo e ſareſſimo, o eſſendo noi.* Eſſetis, *voi foſſe, e ſareſte, o eſſendo voi.* Eſſent, *quelli foſſero, e ſarebbono, o eſſendo quelli.*

Præt. perf. Cum fuerim, *Concioſſiacoſachè io ſia ſtato, o eſſendo io ſtato:* fueris, *tu ſii ſtato, o eſſendo tu ſtato:* fuerit, *quello ſia ſtato, o eſſendo quegli ſtato.* Pl. Cum fuerimus, *Concioſſiacoſachè noi ſiamo ſtati, o eſſendo noi ſtati:* fueritis, *voi ſiate ſtati o eſſendo ec.* fuerint, *quelli ſieno ſtati, o eſſendo quelli ſtati.*

Præt. pluſq. perf. cum Fuiſſem *Concioſſiacoſachè io foſſi ſtato, e ſarei ſtato, o eſſendo io ſtato,* Fuiſſes *tu foſſi, o ſareſti ſtato, o eſſendo tu ſtato* Fuiſſet, *quello ec.* Pl Cum Fuiſſemus, *Concioſſia coſa che noi foſſimo, o ſareſſimo ſtati, o eſſendo noi ſtati* Fuiſſetis, *voi foſte, o ſareſte ſtati, eſſendo voi ſtati.* Fuiſſent, *quelli foſſero, o ſarebbono ſtati, o eſſendo quelli ſtati.*

Futur. Cum Fuero. *Quando io ſarò, e ſarò ſtato.* Fueris, *tu ſarai e ſarai ſtato.* Fuerit, *quegli ſarà, e ſarà ſtato.* Pl. Cum Fuerimus, *Quando noi ſaremo, e ſaremo ſtati.* Fueritis, *voi ſarete, e ſarete ſtati.* Fuerint, *quelli ſaranno, e ſaranno ſtati.*

ADMONITIO. *De potentiali, ac permiſſivo modo agemus c. 9. ſch. 8. nunc Præceptores monitos volumus, ut ſaltem primas horum perſonas (quāvis primæ permiſſivi modi paruū uſitatæ ſint) cum Italica interpretatione memoriæ mandare diſcipulos patiantur.*

Potentialis Modi tempus præſens.

Sim? *Che io ſia? che io abbia da eſſere? ovvero, che io poſſa, debba, o voglia eſſere?*

Præt. imperf. Eſſem? *Che io ſarei, potrei, dovrei, e vorrei eſſere? o poteva, doveva, o voleva io eſſere?*

Præt. perf. Fuerim? *Che ſia ſtato? ovvero, che io abbia potuto, dovuto, o voluto eſſere ſtato?*

Præt. pluſq. perf. Fuiſſem? *Che io ſarei ſtato? avrei io potuto, dovuto, o voluto eſſere? ovvero poteva, doveva, o voleva io eſſere ſtato?*

Futur. Fuerim? *ſarò io per eſſere? ovvero potrò dovrò, o vorrò io eſſere? Voces hæ, Sim? eſſem? &c.*

cum

cum interrogatione fere ſemper pronuntiandæ ſunt, Che io ſia? che io potrei eſſere? &c.

Permiſſivi, ſeu Conceſſivi Modi tempus præſens.

Sim, *to ſia, poſto che io ſia, ancorchè io ſia*

Præt. imperf. Eſſem, *io mi foſſi, poſtochè io foſſi* ec.

Præt. perf. Fuerim *Io mi ſia ſtato, poſtochè io ſia ſtato, ancorchè io ſia ſtato.*

Præt. pluſ. perf. Fuiſſem, *io mi foſſi ſtato, poſtochè io foſſi ſtato, ancorchè io foſſi ſtato.*

Futur. Fuero *Io abbia da eſſere, poſtochè, io abbia da eſſere, ancorchè io abbia, o ſia da eſſere.*

Infiniti Modi tempus præſens.

Eſſe, *Eſſere, e che io ſono, tu ſei, quello è.* Plur. *Che noi ſiamo, voi ſiete, quelli ſono.*

Præt. imperf. Eſſe, *Eſſere, e che io era, e foſſi: Tu eri, e foſſi: quello era, e foſſe.* Plur. *Che noi eravamo, e foſſimo: voi eravate, e foſte: quelli erano, e foſſero.*

Præt. perf Fuiſſe, *Eſſere ſtato, e che io fui, e ſono ſtato: tu foſti, e ſei ſtato: quello fu, ed è ſtato.* Plur. *Eſſere ſtati, e che noi fummo, e ſiamo ſtati: voi ec.*

Præt. pluſq. perf. fuiſſe, *Eſſere ſtato, e che io era ſtato, e foſſi ſtato: Tu eri, e foſti ſtato: quello era, e foſſe ſtato.* Plur. *eſſere ſtati, e che noi eravamo, e foſſimo ſtati: voi eravate, e foſte ſtati, quelli ec.*

Futur. Fore, vel Futurum, am, um eſſe, *Dovere eſſere, e che io ho, tu hai, quell' ha da eſſere: e che io ſarò, e ſarei: tu ſarai e ſareſti: quello ſarà, e ſarebbe.* Plur. Fore, vel Futuros, as, a eſſe, *Dover eſſere, e che noi ſaremo, e fareſſimo: voi ſarete, e ſareſte: quelli ſaranno, e ſarebbono* ec.

Fut. præt. mixt. Futurum, am, um fuiſſe, *Aver dovuto eſſere, e che io ſarei ſtato: tu ſareſti ſtato: quello ſarebbe ſtato.* Plur. Futuros as, a fuiſſe, *Aver dovuto eſſere, e che noi ſareſſimo, voi ſareſte, quelli ſarebbono ſtati.* Particip. Futuri temporis. Futurus, a, um, *Che ſarà, ovvero che ha da eſſere.*

PRIMA CONJUGATIO, AMO. CAP. V.

Indicativi modi tempus præſens.

AMo, *io amo.* Amas, *tu ami.* Amat, *quello ama.* Plur. amamus, *noi amiamo:* amatis, *voi amate:* amant, *quelli amano.*

Præt. imp. amabam, *io amava*: amabas, *tu amavi*: amabat, *quello amava*: Pl. amabamus, *noi amavamo*: amabatis, *voi amavate*: amabāt, *quelli amavano*.

Præt. perf. amavi *io amai, ed ho amato*: amavisti, *tu amasti, ed hai amato*: amavit, *quello amò, ed ha amato*. Pl. amavimus, *noi amammo, ed abbiamo amato*: amavistis, *voi amaste, ed avete amato*: amaverunt, vel amavere, *quelli amarono, ed hanno amato*.

Præt. pluſq. perf amaveram, *io aveva amato*: amaveras, *tu avevi amato*: amaverat, *quello aveva amato*. Pl. amaveramus, *noi avevamo amato*: amaveratis, *voi avevate amato*: amaverant, *quelli avevano amato*.

Futur. amabo, *io amerò*: amabis, *tu amerai*: amabit, *quello amerà*. Pl. amabimus, *noi ameremo*: amabitis, *voi amerete*: amabunt, *quelli ameranno*.

Futurum exactum *ex Varrone*. Amavero, ris, ut in Conjunctivo, *io avrò amato*.

ADMONITIO *Diſcant pueri, dum verbum inflectunt per omnium temporum perſonas, locutiones ejuſmodi: Amo modeſtiam tuam: amas m. t. vel amo te propter ſingularem virtutem tuam, &c. neque primas, ſecundaſve perſonas pronominum exprimant, docenturque Latinos id raro facere.*

Imperativi Modi tempus præſens.

Ama, vel amato, *ami tu*: amet, *ami quello*, Plur. amemus, *amiamo noi*: amate, vel amatote, *amate voi*: ament, *amino quelli*.

Futurum, ſive Modus Mandativus.

Amato tu, vel amabis, *amerai tu*: amato ille, vel amabit, *amerà quello*. Pl. amatote vos, vel amabitis, *amerete voi*: amāto illi, vel amabunt, *ameran quelli*.

Optativi modi tempus præſens & imperf.

Utinam amarem, *Iddio voleſſe, che io amaſſi*: amares, *tu amaſſi*: amaret, *quello amaſſe*. Plur. Utinam amaremus, *Iddio voleſſe, che noi amaſſimo*: amaretis, *voi amaſte*: amarent, *quelli amaſſero*.

Præt. perf, Utinam amaverim, *Iddio voglia, ch' io abbia amato*: amaveris, *tu abbi amato*: amaverit, *quello abbia amato*. Plur. Utinam amaverimus, *Iddio voglia, che noi abbiamo amato*: amaveritis, *voi abbiate amato*: amaverint, *quelli abbiano ec.*

Præt.

Præt. plusq. perf. Utinam amavissem. *Iddio volesse, che io avessi amato*, amavisses, *tu avessi amato*: amavisset, *quello avesse amato*. Pl. Utinam amavissemus, *Iddio volesse che noi avessimo amato*: amavissetis. *voi aveste amato*, amavissent, *quelli ec.*

Futurum Utinam amem, *Iddio voglia, che io ami*, ames *tu ami*, amet, *quello ami*. Plur. Utinam amemus, *Iddio voglia, che noi amiamo*, ametis *voi amiate*: ament, *quelli amino*.

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum amem, *conciossiacosachè io ami, o amando io*: ames: *tu ami* amet, *quello ami*. Plur. cum amemus, *Conciossiacosachè noi amiamo, o amando noi*: ametis, *voi amiate*: ament *quelli amino*.

Præt. imperf. cum amarem, *Conciossiache io amassi, e amerei, o amando io*: amares, *tu amassi e amarelli o amando io*: amaret, *quello amasse, e amerebbe, amando quello*. Pl. cum amaremus: *Conciossiacosachè noi amassimo, e ameressimo, o amando noi*: amaretis, *voi amaste, e amereste, o amando voi*: amarent, *quelli amassero, e amerebbono, o amando quelli*.

Præt. perf. cum amaverim. *Conciossiacosachè io abbia amato, o avendo io amato*: amaveris, *tu abbi amato*: amaverit; *quello abbia amato*. Plur. cum amaverimus, *conciossiacosachè noi abbiamo amato, o avendo noi amato*, amaveritis, *voi abbiate ec.*

Præt. plus. perf. cum amavissem, *Conciossiachè io avessi, ed averei amato, o avendo io amato*: amavisses, *tu avessi, ed avaresti amato*: amavisset, *quello avesse, e averebbe amato*: Pl. cum amavissemus, *conciossiachè noi avessimo, ed averessimo amato, o avendo noi amato*: amavissetis, *voi aveste, ed avereste amato*: amavissent: *quelli avessero, ed averebbono amato.*

Fut. Cum amavero: *Quando io amerò, ed averò amato*: amaveris, *tu amerai, ed averai amato*: amaverit, *quello amerà, ed averà amato*. Plur. cum amaverimus, *quando noi ameremo, ed averemo amato*: amaveritis, *voi amerete ed averete amato*: amaverint, *quelli ameranno, ed averanno amato*:

ADMONITIO.

Curet Præceptor, ut pueri in declinandis verbis non

ſolum Cum *particulam*, *ſed alias etiam*, *quas infra cap. 9. ſcho'. 5 inveniet*, *Modo Subjunctivo præponi*. Si amem, *ſe io ami*: Quamvis docerem, *benchè io inſegnaſſi*. Niſi legiſſem, *ſe io non aveſſi letto*. Dum faciam, *purchè io faccia &c.*

Potentialis Modi tempus præſens.

Amem? *che io ami? che io abbia da amare? ovvero, che io poſſa, debba, o voglia amare?*

Præt. imperf. amarem? *che io amerei? potrei, dovrei io amare? ovvero poteva &c.*

Præt. perf. amaverim? *che io abbia amato? ovvero abbia potuto, dovuto, o voluto amare?*

Præt. pluſq. perf amaviſſem? *che io averei amato? avrei io potuto, dovuto, o voluto amare? ovvero potuta avere io amato?*

Fut. amaverim? *amerò io? ſarò io per amare? ovvero potrò, dovrò, o vorrò io amare?*

Permiſſivi ſive Conceſſivi Modi tempus præſens.

Amarem, *io ami, poſto che io ami, ancorchè io ami.*

Præt. imperf. amarem, *io amaſſi, e poſtochè ec.*

Præt. perf. amaverim, *io abbia amato, poſto che io abbia amato, ancorchè io abbia amato.*

Præt. pluſq. perf. amaviſſem, *io aveſſi amato.*

Fut. amavero, *poſto che io abbia da amare, ancorchè io abbia da amare.*

Infiniti Modi tempus præſens.

Amare, *amare, e che io amo, tu ami, quello ama.* Plur. *noi amiamo, voi amate, quelli amano.*

Præt. imperf. amare, *amare, e che io amava, ed amaſſi: tu amavi, ed amaſſi: quello amava, ed amaſſe.* Plur. *che noi amavamo, ed amaſſimo: voi amavate, ed amaſte: quelli amavano, ed amaſſero.*

Præt. perf. amaviſſe, *avere amato, e che io amai, e ho amato; tu amaſti, ed hai amato: quello amò, ed ha amato.* Plur. *che noi amammo, ed abbiamo amato: voi amaſte, ed aveſte amato: quelli amarono, ec.*

Præt. pluſq. perf. amaviſſe, *avere amato, e che io aveva, ed aveſſi amato; tu avevi, ed aveſſi amato; quello aveva, e aveſſe amato.* Plur. *che noi avevamo, ed aveſſimo amato; voi avevate, ed aveſte amato; quelli avevano, ed aveſſero amato.*

Futur.

Futur. amaturum, am, um esse, *dovere amare, e che io amerò, ed amerei: tu amerai, e amerèsti: quello amerà, e amerebbe; ovvero, che io ho, tu hai, quello ha da amare*, Plur. amaturos, as, a esse, *dovere ec. e che noi ameremo, e ameressimo: voi amerete, e amerèste: quelli ameranno, e amerebbono; ovvero, che noi abbiamo, voi avete, quelli hanno da amare.*

Fut præt. mixt. amaturum, am, um fuisse, *aver dovuto amare, e che io averei, tu averèsti, quello averebbe amato*. Plur. amaturos, as, a fuisse, *aver dovuto amare, e che noi averessimo, voi averèste, quelli averebbono amato*.

Gerundia. Amandi, *di amare, o per amare, e di essere, o per essere amato*.

Amando, *amando, e essendo amato*.

Amandum, *ad amare, e ad esser amato*.

Supina. Amatum, *ad amare, o per amare*.

Amatu, *da amarsi, ovvero da essere amato*.

Participia declinationis activæ.

Præs. & imperf. amans, amantis, *uomo, donna, cosa, che ama e amava*.

Futur. amaturus, ra, rum, *uomo, donna, cosa, che amerà, o che ha da amare, o è per amare*.

ADMONITIO.

Formavimus hoc participium a priore supino, propter verba neutra, quæ posteriore carent.

Doceant Magistri pueros, participia Futuri temporis tum activa, tum passiva verbo substantivo conjungere, ne semper verbo *Debeo*, quod illis familiarissimum est, utantur, *Sum amaturus, es amaturus, &c.* pro *Debeo amare, debes, &c. Amaturus eram, eras*, pro *debebam, debebas amare, &c. Amandus sum, es*, pro *Debeo, debes amare, &c.*

AMOR, VERBUM PASSIVUM.

Indicativi modi tempus præsens.

AMor, *io sono amato*: amaris vel amare, *tu sei amato*: amatur, *quello è amato*. Plur. amamur, *noi siamo amati*: amamini, *voi siate amati*: amantur, *quelli sono amati*.

Præt. imperf. amabar, *io era amato*: amabaris, vel amabare, *tu eri amato*: amabatur, *quello era*

amato. Plur. amabamur, *noi eravamo amati*: amabamini, *voi eravate amati*: amabantur, *quelli ec.*

Præt. perf. amatus, amata, tum ſum vel fui, *io fui, e ſono ſtato amato*: amatus, ta, tum es, vel fuiſti, *tu fuſti, e ſei ſtato amato*: amatus, ta, tum eſt, vel fuit, *quello fu, ed è ſtato amato*. Plur. amati, amatæ, amata ſumus, vel fuimus, *noi fummo e ſiamo ſtati amati*: amati, tæ, ta eſtis vel fuiſtis, *voi fuſte, e ſiete ſtati amati*: amati, tæ, ta ſunt, ſeu fuerunt, vel fuere, *quelli furono, e ſono ſtati amati*.

Præt. pluſ. perf. amatus, amata, amatum eram vel fueram, *io era ſtato amato*: amatus, ta, tum, eras, vel fueras, *tu eri ſtato amato*: amatus, ra, tum, erat, vel fuerat, *quello era ſtato amato*. Pl. amati, tæ, ta eramus, vel fueramus, *noi eravamo ſtati amati*: amati, tæ, ta eratis, vel fueratis *voi eravate ſtati amati*: amati, tæ, ta erant, vel fuerant, *quelli erano ſtati amati*.

Fut. amabor, *io ſarò amato*: amabaris, vel amabere, *tu ſarai amato*: amabitur, *quello ſarà amato*. Plur. amabimur, *noi ſaremo amati*: amabimini, *voi ſarete amati*: amabuntur, *quelli ſaranno amati*.

Futur. exactum, *ex ſententia Varronis*, Amatus, ta, tum ero, vel fuero, *io ſarò ſtato amato*.

Imperativi modi tempus præſens.

Amare, vel amator, *ſii tu amato*, ametur *ſia quello amato*. Pl. amamur, *ſiamo amati noi*, amamini, vel amaminor, *ſiate amati voi*, amentur, *ſiano amati quelli*. Futur. ſive Modus Mandativus.

Amator tu, amaberis, vel amabere, *ſarai amato tu*: amator ille, vel amabitur, *ſarà amato quello*. Plur. Amaminor, vel amabimini: *ſarete amati voi*: amantor, vel amabuntur, *ſaranno amati quelli*.

Optativi Modi tempus præſens, & imperf.

Utinam amarer, *Iddio voleſſe, che io foſſi amato*: amareris, vel amarere, *tu foſſi amato*: amaretur, *quello foſſe amato*. Plur utinam amaremur, *Iddio voleſſe, che noi foſſimo amati*: amaremini, *voi foſte amati*: amarentur, *quelli foſſero amati*.

Præt. perf utinam amatus, amata, amatum ſim, vel fuerim, *Iddio voglia, che io ſia ſtato amato*,

ama-

amatus, ta, tum sis vel fueris, *tu sii stato amato*: amatus, ta, tum sit, vel fuerit, *quello sia stato amato*. Plur. utinam amati, tæ, ta simus, vel fuerimus, *Iddio voglia, che noi siamo stati amati*: amati, tæ, ta sitis, vel fueritis, *voi siate stati amati*: amati, tæ, ta sint vel fuerint, *quelli sieno stati amati*.

Præt. plusq. perf utinam amatus, amata, amatum essem, vel fuissem. *Iddio volesse, che io fossi stato amato*: amatus, ta, tum esses, vel fuisses, *Iddio volesse che tu fossi stato amato*: amatus, ta, tum, esset, vel fuisset, *quello fosse stato amato*. Plur. utinam amati, tæ, ta essemus vel fuissemus, *Iddio volesse, che noi fossimo stati amati*: amati, tæ, ta, essetis, vel fuissetis, *voi foste stati amati*: amati, tæ, ta essent, vel fuissent, *quelli fossero stati amati*.

Futur. Utinam amer, *Iddio voglia, che io sia amato*, ameris, vel amere, *tu sii amato*, ametur, *quello sia amato*. Pl. Utinam amemur, *Iddio voglia, che noi siamo amati*, amemini *voi ec.* amentur, *quelli ec.*

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cum amer, *Conciossiacosachè io sia amato*, *essendo io amato*, ameris, vel amere, *tu sii amato*, *essendo tu amato*: ametur, *quello sia amato*, *o essendo quello amato*. Pl. cum amemur, *conciossiacosa che noi siamo amati*, *o essendo amati*: amemini, *voi siate amati*, *o essendo voi amati*: amentur, *quelli siano amati*; *ec.*

Præt. imperf. cum amarer, *Conciossiacosachè io fossi*, *e sarei amato*, *o essendo io amato*: amareris, vel amarere, *tu fossi*, *e saresti amato*, *essendo tu amato*. amaretur, *quello fosse*, *e sarebbe amato ec.* Pl. cum amaremur, *conciossiacosachè noi fossimo*, *e saressimo amati*, *o essendo noi amati*: amaremini, *voi foste*, *e sareste amati*, *o essendo voi amati*: amarentur, *quelli ec.*

Præt. perf cum amatus, amata, amatum sim, vel fuerim, *Conciossiacosachè io sia stato amata*, *o essendo io stato amato*: amatus, ta tum sis, vel fueris, *tu sii stato amato*: amatus, ta, tum sit, vel fuerit, *quello ec.* Plur. cum amati, tæ, ta simus, vel fuerimus, *Conciossiacosachè noi siamo stati amati*, *o ec.* amati, tæ, ta sitis, vel fueritis: *voi siate stati amati*: amati, tæ, ta, sint vel fuerint, *quelli &c.*

Præt. pluſ. perf. cum amatus, ta, tum eſſem, vel fuiſſem, *Concioſſiacoſachè foſſi, e ſarei ſtato amato, o eſſendo ſtato amato*: amatus, ta, tum eſſes, vel fuiſſes, *tu foſſi, e ſareſti ſtato amato*: amatus, ta, tum eſſet, vel fuiſſet, *quello foſſe, e ſarebbe ſtato amato*. Plur. cum amati, tæ, ta, eſſemus, vel fuiſſemus, *Concioſſiacoſachè noi foſſimo, e ſarſſimo ſtati amati, o eſſendo noi &c.* amati, tæ, ta eſſetis, vel fuiſſetis, *voi foſſe, ec.* amati, tæ ti eſſent, vel fuiſſent, *quelli ec.*

Futur. cum amatus, ta, tum, ero vel fuero, *quando io ſarò amato, e ſaro ſtato amato*: amatus, ta, tum, eris vel fueris, *tu ſarai amato, e ſarai ſtato amato*: tus, ta, tum erit vel fuerit, *quello ſarà amato*. Plur. cum amati, æ, a erimus vel fuerimus, *quando noi ſaremo ſtati amati*, amati, æ, a, eritis vel fueritis, *voi ſarete, e ſareſte ſtati amati*: amati, tæ ta, erint vel fuerint, *quelli ſaranno, e ſarenno ſtati amati.*

Potentialis modi tempus præſens.

Amer? *ch: io ſia amato? ch' io abbia da eſſere amato? ovvero che io poſſa, debba, o voglia eſſere amato?*

Præt. imp. amarer? *Sarei io amato? potrei, dovrei o vorrei eſſere amato? ovvero poteva, doveva &c.*

Præt. perf amatus, ta, tum ſim, vel fuerim? *che io ſia ſtato amato? ovvero, che io abbia potuto, dovuto ec.*

Præt. pluſq. perf amatus, ta, tum eſſem vel fuiſſem? *che io ſarei ſtato amato? avrei io potuto, dovuto, o voluto eſſere ſtato amato? ovvero poteva, doveva ec.*

Futur. amatus, ta, tum ſim, vel fuerim *ſarò io per eſſere amato? ovvero potrò, dovò, o vorrò io ec.*

Permiſſivi, ſive Conceſſivi Modi tempus præſens.

Amer, *io ſia amato, poſtochè io ſia amato, ancorchè io ſia amato.*

Præt. imperf. amarer, *io foſſi amato, poſtochè ec.*

Præt. perf. amatus, ta tum ſim, vel fuerim, *io ſia ſtato amato, poſtochè io ſia ſtato amato, ancorche ec.*

Præt. pl. perf. amatus ta, tum eſſem, vel fuiſſem, *io foſſi ſtato amato, poſtochè io foſſi ſtato amato, ec.*

Futur. amatus, ta, tum ero, vel fuero, *io abbia da eſſere amato, poſtoche, o ancorchè io abbia ec.*

Infinitivi modi tempus præſens.

Amari, *eſſere amato, e che io ſono, tu ſei, quello è ama-*

è amato. Plur. *essere amati, e che noi siamo, voi siete, quelli sono amati.*

Præt. imp. amari, *essere amato, che io ero, e fossi; tu eri, e fossi, quello era, e fosse amato:* Plur. *essere amati, che noi eravamo, e fossimo; voi eravate, e foste, quelli erano e fossero amati.*

Præt. perf. amatum, am, um esse, vel fuisse, *essere stato amato, che io fui, e sono stato; tu fosti, e sei stato; quello fu, ed è stato amato* Plur. amatos, as, ta esse, vel fuisse, *essere stati amati, e che noi fummo, e siamo; voi foste, e siete; quelli furono, e sono stati amati.*

Præt. plusq. perf. amatum, tam, tum esse vel fuisse *essere stato amato, e che io era, e fossi stato amato; tu eri e fossi stato, quello era e fosse stato amato.* Pl. amatos, tas, ta esse, vel fuisse, *essere stati amati, e che noi eravamo, e fossimo stati; voi eravate, e foste stati; quelli erano, e fossero stati amati.*

Futuro amatum iri, vel amandum, am, um esse, *dovere essere amato, e che io sarò, o sarei, ovvero ho da essere amato; tu sarai, e saresti, o hai da essere amato; quello sarà, e sarebbe, o ha da essere amato.* Pl. amatũ iri, vel amandos as, a esse, *dovere essere amati; e che voi saremo, e saressimo, o abbiamo da essere amati; e voi sarete, e sareste, o avete da essere amati; quelli ec.*

Futur. præt mixt. amandum, am, um fuisse *aver dovuto essere amato, e che io sarei, tu saresti, quello sarebbe stato amato.* Plur. amandos as, a fuisse, *aver dovuto essere amati, e che noi saressimo, voi sareste, quelli sarebbono stati amati.*

Participia declinationis passivæ.

Præt. perf. & plusq. perf. amatus, a, tum, *uomo, donna cosa che è, o era stato amata.*

Futur. amandus, da, dum, *uomo, donna, cosa, che ha da essere amata*

SECUNDA CONJUGATIO, DOCEO. CAP. VI.

Indicativi, Modi tempus præsens.

DOceo *io insegno*, doces, docet. Plur. docemus *noi insegniamo*, docetis, docent.

Præt. imperf. docebam, *io insegnava*, docebas, docebat. Plur. docebamus, docebatis, docebant.

Præt. perf. docui, *io insegnai e ho insegnato*, docuisti, docuit. Plur. docuimus, docuistis, docuerunt, vel docuere.

Præt. pluſ. perf. docueram, *io aveva insegnato*, docueras, docuerat. Plur. docueramus, docueratis, docuerant.

Futur. docebo *io insegnerò*, docebis, docebit. Plur. docebimus, docebitis, docebunt.

Imperativi Modi tempus præſens.

Doce, vel doceto, *insegna tu*, doceat. Plur. doceamus, docete, vel docerote, doceant,

Futurum, ſive Modus Mandativus.

Doceto tu, vel docebis, *insegnerai tu*, doceto ille, vel docebit Plur. docetote vos, vel docebitis, docento illi, vel docebunt.

Optativi Modi tempus præſ. & imperf.

Utinam docerem, *Iddio voleſſe, che io inſegnaſſi*, doceres, doceret. Plur. utinam doceremus, docetis, docerent.

Præt. perf. utinam docuerim; *Iddio voglia che io abbia insegnato*. docueris, docuerit Plur. utinam docuerimus, docueritis, docuerint.

Prat. pluſq. perf. utinam docuiſſem, *Iddio voleſſe che io aveſſi insegnato*, docuiſſes, docuiſſet. Pl. utinam docuiſſemus, docuiſſetis, docuiſſent.

Futurum utinam doceam, *Iddio voglia che io insegni*, doceas, doceat. Plur. utinam doceamus, doceatis, doceant.

Conjunctivi modi tempus præſens.

Cum doceam, *Con toſſiacoſachè io inſegni o inſegnando io*. doceas, doceat. Plur. cum doceamus, doceatis, doceant.

Præt. imp. cum docerem *Conciſſiacoſachè io inſegnaſſi, e inſegnerei, o inſegnando io*, doceres, doceret. Pl. doceremus, doceretis, docerent.

Præt. perf. cũ docuerim, *Conciſſiacoſachè io abbia insegnato, o avendo io inſegnato*, docueris, docuerit, Pl. cum docuerimus, docueritis, docuerint.

Præt. pluſq. perf. cum docuiſſem, *Conciſſiacoſachè io aveſſi, e averei insegnato; o avendo io inſegnato*, docuiſſes, docuiſſet. Pl. cum docuiſſemus, docuiſſetis, docuiſſent.

Futur.

Futur. cum docuero, *quando io insegnerò, e averò insegnato*, docueris, docuerit. Pl. cum docuerimus, docueritis, docuerint.

Potentialis Modi tempus præsens.

Doceam? *che io insegni, che io abbia da insegnare? ovvero, che io possa, debba o voglia insegnare?*

Præt. perf. docerem? *che io insegnarei, potrei, e dovrei, o vorrei insegnare? ovvero poteva, ec.*

Præt. perf. docuerim? *che io abbia insegnato? ovvero, che io abbia potuto, dovuto, o voluto insegnare?*

Præt. plusq. perf. docuissem? *che io avrei insegnato? avrei io potuto, dovuto, o voluto insegnare? ovvero poteva, doveva, o voleva ec.*

Futur. docuerim? *insegnerò io? sarò io per insegnare? ovvero potrò, dovrò &c.*

Permissivi, sive Concessivi Modi tempus præsens,

Doceam: *io insegni, posto che io insegni, ancorchè io insegni.*

Præt. imperf. docerem, *io insegnassi, posto che ec.*

Præt. perf. docuerim, *io abbia insegnato, postochè io abbia insegnato, ancorchè ec.*

Præt. plus. perf. docuissem, *io avessi insegnato, postochè io avessi insegnato, ancorchè ec.*

Futur. docuero, *posto che io abbia da insegnare, o sia per insegnare, ancorchè io abbia da insegnare.*

Infiniti modi tempus præsens.

Docere, *insegnare, e che io insegno, tu insegni ec.* Plur. *che noi insegniamo, voi insegnate, quelli ec.*

Præt. imperf. docere, *insegnare, e he io insegnava, e insegnassi, tu insegnavi, e insegnassi, quello ec.* Plur. *che noi insegnavamo, e insegnassimo, voi ec.*

Præt. perf. docuisse, *avere insegnato, e che io insegnai, e ho insegnato, tu ec.* Plur. *che noi insegnammo, e abbiamo insegnato, voi ec.*

Præt. plusq. perf. docuisse, *avere insegnato, o che io aveva, e avessi insegnato, tu avevi, e avessi ec.* Plur. *che noi avevamo, e avessimo insegnato, voi ec.*

Futur. doctum, am, um esse, *dovere insegnare, e che io insegnerò, e insegnerei; tu insegnerai, e insegneresti; quello ec. ovvero, che io ho da insegnare, tu hai ec.* Plur. docturos, as, a esse, *dovere insegnare,*

re, e che noi insegnaremo, o insegneressimo; voi ec. ovvero, che noi abbiamo da insegnare; voi ec.
Futur. præt. mixtum: doctúrum, am, um fuisse, *aver dovuto insegnare, e che io avrei, tu avresti; quello ec.* Plur. Doctúros, as, a fuisse, *aver dovuto insegnare; e che noi avressimo insegnato ec.*

Gerundia Docendi *d' insegnare, o per insegnare, e di essere, o per essere insegnato.*

Docendo, *insegnando, e essendo insegnato.*

Docendum, *ad insegnare, e ad esser insegnato.*
Supina. Doctum, *ad insegnare, o per insegnare.*

Doctu, *da insegnarsi, o da esser insegnato.*

Participia declinationis Activæ.

Præs. & imperf docens, docentis, *uomo donna, cosa che insegna, o insegnava.*

Futur. doctúrus, a, um *uomo, donna, cosa, che insegnerà, o ha da insegnare, o per insegnare.*

DOCEOR VERBUM PASSIVUM.

Indicativi Modi tempus præsens.

DOceor, *mi è insegnato*, doceris, vel docere, *ti è insegnato*, docetur, *è a quello insegnato*. Plur. docemur, *ci è insegnato*, docemini, docentur.

Præt. imperf. docebar, *mi era insegnato*, docebaris, vel docebare, docebatur. Plur. docebamur, *ci era insegnato*, docebamini, docebantur.

Præt. perf doctus, a um sum, vel fui, *mi fu, e mi è stato insegnato*, doctus, es, vel fuisti: doctus est, vel fuit. Plur. docti, æ, a sumus, vel fuimus, *ci fu, e ci è stato insegnato*, estis vel fuistis: sunt, seu fuerunt, vel fuere.

Præt. plusq. perf doctus, a, um eram vel fueram, *mi era stato insegnato*, eras vel fueras: erat, vel fuetat. Plur. docti, æ, a eramus vel fueramus, *ci era stato insegnato*, eratis vel fueratis: erant vel fuerant.

Futur docebor, *mi sarà insegnato*: doceberis. vel docebere, docebitur. Plur. docebimur, *ci sarà insegnato*, docebimini, docebuntur.

Imperativi Modi tempus præsens.

Docere, vel docetor, *fiati insegnato*: doceatur, Pl. doceamur *fiaci insegnato*, docemini vel docemino, doceantur.

Fu-

Futurum, ſive Modus Mandativus.

Docetor tu, doceberis, vel docebere, *Jaratti inſegnato*, docetor ille, vel docebitur, *ſarà a quello inſegnato* Plur. doceminor, vel docebimini, *ſaravvi inſegnato*; docentor, vel docebuntur, *ſarà loro inſegnato.*

Optativi Modi tempus præſ & imperf.

Utinam docerer. *Iddio voleſſe, che mi foſſe inſegnato*, docereris vel docerere, doceretur. Plur. utinam doceremur, *voleſſe Iddio, che i foſſe inſegnato*, doceremini, docerentur.

Præt. perf. utinam doctus, a, um ſim vel fuerim. *Iddio voglia che mi ſia ſtato inſegnato*, ſis vel fueris, ſit vel fuerit Plur. utinam docti, æ, a ſimus vel fuerimus, *Iddio voglia, che ci ſia ſtato inſegnato*, ſitis vel fueritis, ſint vel fuerint.

Præt. pluſq perf. utinam doctus, a, um eſſem vel fuiſſem. *Iddio voleſſe che mi foſſe ſtato inſegnato*, eſſes vel fuiſſes, eſſet vel fuiſſet. Plur. docti, æ, a eſſemus vel fuiſſemus, *Iddio voleſſe, che ci foſſe ſtato inſegnato*, eſſetis vel fuiſſetis, eſſent vel fuiſſent.

Futur. utinam docear, *Iddio voglia, che mi ſia inſegnato*, docearis vel docearе, doceatur. Plur. utinam doceamur, *Iddio voglia, che ci ſia inſegnato*, doceamini, doceantur.

Conjunctivi Modi tempus præſens.

Cum docear, *Con ioſtia coſachè mi ſia inſegnato, ò eſſendomi inſegnato*, docearis vel docearе, doceatur. Plur. cum doceamur, doceamini, doceantur.

Præt. imperf cum docerer: *Concioſſiacoſachè mi foſſe, e mi ſarebbe inſegnato, o eſſendomi inſegnato:* docereris vel docerere, doceretur. Plur. cum doceremur, doceremini, docerentur.

Præt. perf. cum doctus, a, um ſim vel fuerim, *Concioſſiacoſachè mi ſia ſtato inſegnato, ò eſſendomi ſtato inſegnato*, ſis vel fueris, ſit vel fuerit. Plur. cum docti, æ, a ſimus vel fuerimus, ſitis vel fueritis, ſint vel fuerint.

Præt. pluſq. perf. cum doctus, a, um eſſem vel fuiſſem, *Concioſſiacoſachè mi foſſe, e ſarebbe ſtato inſe-*

segnato, o essendomi stato insegnato, esses, vel fuisses, esset vel fuisset. plur. cum docti, æ, a essemus vel fuissemus, esseris vel fuissetis, essent vel fuissent.

Futur. cum doctus, a, um ero vel fuero, *quando mi sarà insegnato, o mi sarà stato insegnato*, eris vel fueris, erit vel fuerit. pl. cum docti, æ, a erimus vel fuerimus, eritis vel fueritis, erint vel fuerint.

Potentialis Modi tempus præsens

Docear? *che mi sia insegnato? che mi abbia da essere insegnato? ovvero, che mi possa, debba, o v glia esser ec.*

Præt. imperf. docerer? *che mi sarebbe, potrebbe, dovrebbe, o vorrebbe essermi insegnato? ovvero poteva, o voleva essermi insegnato?*

Præt. perf. doctus, a, um sim vel fuerim? *che mi è stato insegnato? ovvero, che abbia potuto ec.*

Præt. plusq. perf. doctus, a, um essem vel fuissem, *mi sarebbe stato insegnato? mi sarebbe potuto ec.*

Futur. doctus, a, um sim, vel fuerim? *sarà per essermi insegnato? ovvero, potrà, dovrà, o vorrà ec.*

Permissivi, sive Concessivi modi temp. præs.

Docear, *siami insegnato, posciachè mi sia insegnato, ancorchè mi sia insegnato.*

Præt. imp. docerer, *mi fosse insegnato, posto ec.*

Præt. perf. doctus, a, um sim vel fuerim, *mi sia stato insegnato, posto che mi sia stato insegnato ec.*

Præt. pluf. perf. doctus, a, um essem vel fuissem, *mi fosse stato insegnato, posto che mi fosse stato insegnato, ancorchè mi fosse stato insegnato.*

Futur. doctus, a, um ero vel fuero, *abbiami da essere insegnato, ancorchè mi abbia da essere ec.*

Infiniti Modi tempus præsens.

Doceri, *essere insegnato, e che a me, e a te, e a quello è insegnato.* Plur. *essere insegnati, e che a noi ec.*

Præt. imperf. doceri: *essere insegnato, e che a me era, e fosse insegnato, a te era, e fosse ec.* Plur. *essere insegnati, e che a noi era, e fosse insegnato, a voi ec.*

Præt. perf. doctum, am, um esse vel fuisse *essere stato insegnato, e che a me fu ed è stato insegnato, a te fu ed è stato ec.* Plur. doctos, as, a esse vel fuisse, *essere stati insegnati, e che a noi fu, ed è stato ec.*

Præt. plusq. perf. doctum, am, um esse vel fuisse,

se, *essere stato insegnato, e che a me era, e fosse stato insegnato, a te era, e fosse stato ec.* Plur. doctos, as, a esse vel fuisse, *essere stati insegnati, e che a noi era, e fosse stato insegnato, a voi era, e fosse stato ec.*

Futur. doctum iri, vel docendum, am, um esse, *dovere essere insegnato, e che a me ha da essere insegnato, a te ha da essere ec.* Pl. Doctum iri vel docendos, as, a esse *dovere essere insegnati, e che a noi ec.*

Futur. præt. mixt docendum, am, um fuisse, *aver dovuto esser insegnato, e che mi sarebbe, ti sarebbe insegnato ec.* Pl. docendos, as, a fuisse, *aver dovuto essere insegnato, e ci sarebbe insegnato, vi sarebbe ec.*

Participia declinationis passivæ.

Præt. perf. & plus. perf. doctus, a, um, *uomo, donna, cosa a cui è stato, ed era stato insegnato.*

Futur. docendus, a, um, *uomo, donna, cosa, a cui ha da esser insegnato.*

TERTIA CONJUGATIO, LEGO CAP. VII.

Ind cativi Modi tempus præsens.

LEgo, *io leggo*, legis, legit. Plur. legimus, legitis, legunt.

Præt. imperf. legebam, *io leggeva*: legebas, legebat. Plur legebamus, legebatis, legebant.

Præt. perf. legi, *io lessi, e ho letto*, legisti, legit. Plur. legimus, legistis, legerunt vel legere.

Præt. plusq. perf. legeram, *io aveva letto*, legeras, legerat. Plur. legeramus, legeratis, legerant.

Fut. legam, *io leggerò*, leges, leget. Plur. legemus, legetis, legent.

Imperativi Modi tempus præsens.

Lege, vel legito, *leggi tu*, legat. Plur. legamus, legite vel legitote, legant.

Futurum, sive Modus Mandativus.

Legito tu, vel leges, *leggerai tu*, legito ille, vel leget. Plur. legitote vos, vel legetis: legunto illi, vel legent.

Optativi modi tempus præsens, & imperf.

Utinam legerem. *Iddio volesse che io leggessi*, legeres, legeret. Plur. utinam legeremus, legeretis, legerent.

Præt. perf. utinam legerim, *Iddio voglia che io abbia*

abbia letto, legeris, legerit. Pl. utinam legerimus, legeritis, legerint.

Præt. pluſq. perf. utinam legiſſem, *Iddio voleſſe che io avèſſi letto*, legiſſes, legiſſet. Plur. utinam legiſſemus, legiſſetis, legiſſent.

Futur. utinam legam, *Iddio voglia, che io legga*, legas, legat. Pl. utinam legamus, legatis, ec.

Conjunctivi modi tempus præſens.

Cum legam, *concioſſiacoſachè io legga*, *o leggendo io*, legas, legat. Plur. utinam legamus, legatis, legant.

Præt. imperf. cum legerem, *concioſſiacoſachè io leggeſſi*, *e leggerei*, *o leggendo io*, legeres, legeret. Plur. cum legeremus, legeretis, legerent.

Præt. perf. cum legerim, *concioſſiacoſachè io abbia letto*, *o avendò io letto*, legeris, legerit. Plur. cum legerimus, legeritis, legerint.

Præt. pluſq. perf. cum legiſſem, *Concioſſiacoſachè io avèſſi ed averei letto*, *o avendo letto*, legiſſes, legiſſet. Pl. cum legiſſemus, legiſſetis, legiſſent.

Futur. cum legero, *quando io leggerò*, *ed averò letto*, legeris, legerit. Pl. cum legerimus, legeritis, legerint.

Potentialis Modi tempus præſens.

Legam? *che io legga? che io abbia da leggere? ovvero: che io poſſa, debba, o voglia leggere?*

Præt. imperf. legerem? *che io leggerei, potrei, dovrei, o vorrei leggere? ovvero potevo ec.*

Præt. perf. legerim? *che io abbia letto? ovvero, che io abbia potuto, dovuto, o voluto leggere?*

Præt. pluſq. perf. legiſſem? *che io averei letto? averei potuto, dovuto, o voluto io leggere? ovvero poteva, o deveva ec.*

Futur. legerim? *leggerò io? ſarò io per leggere? ovvero potrò, dovrò, o vorrò io leggere.*

Permiſſivi, ſive Conceſſivi Modi tempus præſens.

Legam, *io legga, poſtochè io legga, ancorchè io ec.*

Præt. imperf. legerem, *io leggeſſi poſtochè ec.*

Præt. perf. legerim, *io abbia letto, poſtochè ec.*

Præt. pluſq perf. legiſſem, *io avèſſi letto, poſtochè io avèſſi letto, ancorchè io avèſſi ec.*

Fut.

Fut. legero, *poſtochè io abbia, o ſia per leggere ec.*

Infiniti Modi tempus præſens.

Legere, *leggere, e che io leggo, tu leggi ec.* Plur. *che noi leggiamo, voi leggete, ec.*

Præt. imp. legere, *leggere, che io leggeva, e leggeſſi, tu ec.* Pl. *che noi leggevamo, e leggeſſimo voi ec.*

Præt. perf. legiſſe, *aver letto, ch' io leſſi, ed ho letto, tu ec.* Plur. *che noi leggemmo, ed abbiamo letto ec.*

Præt. pluſ. perf. legiſſe, *aver letto, che io aveva, e aveſſi letto: tu ec.* Pl. *che noi avevamo, ed aveſſimo ec.*

Futur. lecturum, am, um eſſe, *dover leggere, e che io leggerò e leggerei: tu ec.* Pl. lecturos, as, a eſſe, *che noi leggeremo, e leggereſſimo, o che abbiamo da leggere; voi leggerete ec.*

Futur. præt. mixt. Lecturum, am, um fuiſſe, *aver dovuto leggere, che io averei letto, tu ec.* Plur. lecturos, as, a fuiſſe, *aver dovuto leggere: che noi ec.*

Gerundia, Legendi *di leggere, o per leggere, e di eſſere, o per eſſere letto.* Legendo, *leggendo, ed eſſendo letto.* Legendum: *a leggere, ad eſſer letto.*

Supina. Lectum: *a leggere, o per leggere.*

Lectu: *da leggerſi, o da eſſer letto.*

Participia declinationis activæ.

Præſ. & imperf. legens, legentis: *Uomo, donna, coſa, che legge, e leggeva.*

Futur. lecturus, a, um, *uomo, donna, coſa, che leggerà o che ha da leggere.*

LEGOR VERBUM PASSIVUM.

Indicativi Modi tempus præſens.

LEgor, *io ſon letto*, legeris, vel legere, legitur. Pl. legimur, legimini, leguntur.

Præt. imp. Legebar, *io era letto*, legebaris, vel legebare, legebatur. Pl. legebamur, legebamini, legebantur.

Præt. perf. Lectus, a, um ſum, vel fui, *io fui, e ſon ſtato letto*; es, vel fuiſti; eſt, vel fuit, Pl. lecti, æ, a ſumus, vel fuimus; eſtis, vel fuiſtis; ſunt, ſeu fuerunt, vel fuere.

Præt. pluſq. perf. Lectus, a um eram, vel fueram, *io era ſtato letto*, eras, vel fueras, erat, vel fuerat, Pl. lecti, æ, a eramus, vel fueramus; eratis, vel fueratis; erant, vel fuerant. Futur.

Fut. Legar *io sarò letto*, legeris, vel lege e, legetur. Plur. legemur, legemini, legentur.

Imperativi Modi tempus præsens.

Legere, vel legitor, *sii tu letto*: legatur. Plur. legamur, legimini, vel legiminor, legantur.

Futurum, sive Modus Mandativus.

Legitor tu, legeris, vel legere; *sarai letto tù*, Legitor ille, vel legetur; *sarà letto quello*. Pl. legiminor, vel legimini, *sarete letto voi*, leguntor.

Optativi Modi tempus præsens, & imperf.

Utinam legerer, *Iddio volesse, che io fossi letto*; legereris, vel legerere, legeretur. Pl. Utinam legeremur, legeremini, legerentur.

Præt. perf Utinam lectus, a, um sim, vel fuerim; *Iddio voglia chè sia stato letto*, sis, vel fueris, sit, vel fuerit. Pl. Utinam lecti, æ, a simus vel fuerimus, sitis vel fueritis, sint vel fuerint.

Præt. plusq. perf. Utinam lectus, a, um essem, vel fuissem *Iddio volesse che io fossi stato letto*; esses, vel fuisses, esset, vel fuisset. Pl. Utinam lecti, æ, a essemus vel fuissemus, essetis vel fuissetis, essent vel fuissent.

Fut. utinam legar, *Iddio voglia, chè io sia letto*, legaris, vel legare, legatur. Pl. Utinam legamur, legamini, legantur.

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum Legar *Conciossiacosachè io sia letto, o essendo io letto*, legaris vel legare, legatur. Pl. cum legamur, legamini, legantur.

Præt. imperf. cum legerer *conciossiacosache io fossi, e sarei letto, o essendo io letto*: legeretis vel legerere, legeretur. Pl. Cum legeremur, legeremini, legerentur.

Præt. perf. Cum lectus, a, um sim vel fuerim, *con ciossiacosachè io sia stato letto, o essendo io stato letto*, sit vel fueris, sic, vel fuerit. Pl. cum lecti, æ, a simus vel fuerimus, sitis vel fueritis, sint &c.

Præt. plusq. perf. cum lectus, a, um essem, vel fuissem *conciossiacosache io fossi, e sarei stato letto, o essendo io stato letto*; esses vel fuisses; esset vel fuisset. Pl. cum lecti, æ, a essemus vel fuissemus, essetis vel fuissetis, essent vel fuissent. Fut.

Digitized by Google

Fut. cum lectus, a, um ero vel fuero, *quando io sarò letto, e sarò stato letto*, eris vel fueris, erit vel fuerit. Pl. cum lecti, æ, a erimus vel fueri mus eritis vel fueritis, erint vel fuerint.

Potentialis Modi tempus præsens.

Legar? *che io sia letto? che io abbia da essere letto? avvero, che io possa, debba, o voglia esser letto?*

Præt. imperf. Legerer? *che io sarei letto? potrei, dovrei, o vorrei io esser letto? ovvero poteva ec.*

Præt. perf. Lectus, a, um sim vel fuerim? *che io sia stato letto? ovvero, che io abbia potuto, ec.*

Præt. pluſq. perf. Lectus, a, um essem vel fuissem, *che io sarei stato letto? averei io potuto, dovuto, o voluto esser letto? ovvero poteva &c.*

Futur. lectus, a, um sim vel fuerim, *sarò io per esser letto, ovvero potrò, dovrò, o vorrò ec.*

Permissivi. sive Concessivi Modi tempus præsens.

Legar, *io sia letto, posto che io sia letto, ancorchè ec.*

Præt. imperf. legerer, *io fossi letto, posto che io ec.*

Præt. perf. lectus, a, um sim, vel fuerim, *io sia stato letto, posto che ec.*

Præt pluſq. perf. lectus, a, um, essem vel fuissem, *io fossi stato letto, posto che ec.*

Fut. lectus, a, um ero vel fuero, *io abbia da esser letto, posto che io abbia da esser letto &c.*

Infiniti Modi tempus præsens.

Legi, *esser letto, e che io son, tu sei, quello è letto.* Plur. *esser letti, e che noi siamo, voi siete, quelli ec.*

Præt. imperf. legi, *esser letto: e che io era, e fossi letto, tu eri o fossi ec.* Pl. *esser letti, e che noi eravamo, e fossimo letti, voi eravate, e foste letti, ec.*

Præt. perf. lectum, am, um esse vel fuisse, *essere stato letto, e che io fui, o sono stato letto, tu fosti, e sei stato letto, ec.* Pl. lectos, as, a esse vel fuisse, *essere stati letti, e che noi fummo, e siamo stati ec.*

Præt. pluſ. perf lectum, am, um esse vel fuisse, *essere stato letto, e che io era, e fossi stato letto, tu eri, e fossi stato letto, ec.* Plur. lectos, as, a esse vel fuisse, *essere stati letti, e che noi eravamo, e fossimo stati letti, voi eravate, e foste stati letti ec.*

Futur. Lectum iri, vel legendum, am, um esse,

Digitized by Google

ſe, *dover eſſer letto, e che io ſaro, o ſarei, ovvero, ho da eſſer letto, tu ſarai, e ſareſti, o hai da eſſer letto, ec.* plur. lectum iri, vel legendos, as, a, eſſe, *dover eſſer letti, e che noi ſaremo, e ſareſſimo, ovvero abbiamo da eſſer letti; voi ſarete, e ſareſte, ovvero ec.*

Futur. præt. mixtum Legendum, am, um fuiſſe, *aver dovuto eſſer letto, e che io ſarei, tu ſarſti, quello ſarebbe ſtato letto, ec.* plur. legendos, as, a fuiſſe, *aver dovuto eſſer letti, e che noi ſareſſimo, voi ſareſte, quelli ſarebbono ſtati letti.*

Participia declinationis paſſivæ.

Præt. perf., & pluſ. perf. lectus, a, um, *uomo, donna, coſa, che è ſtato, ed era ſtata letta.*

Futur. Legendus, a, um, *uomo, donna, coſa, che ſarà letta, o da eſſer letta.*

QUARTA CONJUGATIO AUDIO.

CAP. VIII.

Indicativi Modi tempus præſens.

AUdio, *io odo*, audis, audit. Plur. audimus, auditis, audiunt.

Præt. imperf audiebam, *io udiva*, audiebas, audiebat. Plur. audiebamus, audiebatis ec.

Præt. perf audivi, *io udii, ed ho udito*, audiviſti, audivit. Plur. audivimus, audiviſtis, audiverunt, vel audivere.

Præt. pluſq. perf. audiveram, *io aveva udito*, audiveras, audiverat. Plur. audiveramus, audiveratis, audiverant.

Futur. audiam, *io udirò*, audies, audit. Pl. audiemus, audietis, audient.

Imperativi Modi tempus præſens.

Audi, vel audito. *odi tu*, audiat. Plur. audiamus, audite, vel auditote, audiant.

Futurum, ſive Modus Mandativus.

Audito tu, vel audies, *udirai tu*, audito ille, vel audiet. Plur. auditote vos, vel audietis, audiunto illi, vel audient.

Optativi Modi tempus præſ. & imperf.

Utinam auditem. *Iddio voleſſe, che io udiſſi*, audires, audiret. Plur. Utinam audiremus, ec.

Præt. perf. Utinam audiverim, *Iddio voglia, che io ab-*

Digitized by Google

io abbia udito, audiveris, audiverit. Pl. audiverimus, audiveritis, audiverint.

Præt. pluſq. perf. Utinã audiviſſem, *Iddio voleſſe, che io aveſſi udito*, audiviſſes, audiviſſet. Plur. utinãm audiviſſemus, audiviſſetis, audiviſſent.

Futur. utinam audiam, *Iddio voglia che io oda*, audias, audiat. Plur. utinam audiamus, audiatis, audiant. Conjunctivi Modi tempus præſens.

Cum audiam, *concioſſia coſa che io oda*, *o udendo io*, audias, audiat. Plur. utinam audiamus &c.

Præt. imperf. cum audirem *concioſſia coſa che io udiſſi*, *o udirei*, *o udendo io*, audires, audiret. Plur. cum audiremus, audiretis, audirent.

Præt. perf. cum audiverim, *concioſſia coſa che io abbia udito*, *o avendo io udito*. audiveris, audiverit. Plur. cum audiverimus, audiveritis &c

Præt. pluſq. perf. cum audiviſſem *concioſſia coſa che io aveſſi*, *ed avrei udito*, *o avendo udito* audiviſſes, audiviſſet. Plur. cum audiviſſemus, audiviſſetis, audiviſſent.

Futur. cum audivero, *quando io udirò*, *ed averò udito*, audiveris, audiverit. Plur. audiverimus, audiveritis, audiverint.

Potentialis Modi tempus præſens.

Audiam? *che io oda? che io abbia da udire? ovvero, che io poſſa, debba, o voglia udire?*

Præt. imperf. audirem? *che io udirei, potrei, dovrei, o vorrei io udire? ovvero poteva, doveva ec.*

Præt. perf. audiverim? *che io abbia udito? ovvero, che io abbia potuto, o dovuto ec.*

Præt. pluſq. perf. audiviſſem? *che io averei udito? averei io potuto, dovuto, o voluto udire? poteva ec.*

Futur. audiverim? *udirò io, ſarò per udire? ovvero potrò, dovrò, o vorrò io udire.*

Permiſſivi, ſive Conceſſivi Modi tempus præſens.

Audiam, *io oda, poſto che io oda, ancorchè io oda.*

Præt. imperf. audirem, *io udiſſi, poſtochè ec.*

Præt. perf. audiverim, *io abbia udito, poſtochè ec.*

Præt. pluſq. perf. audiviſſe, *io aveſſi udito, poſto che io aveſſi udito ec.*

Futur. audiverim, *poſto che io abbia da udire, o ſia per udire, ancorchè io abbia da udire.*

In

Infiniti Modi tempus præsens.

Audire, *udire, e che io odo, tu odi, quello ode.* Plur. *che noi udiamo, voi udite, quelli odono.*

Præt. imperf. audire, *udire, e che io udiva, ed udissi, tu udivi ec.* Plur. *che noi udivamo. ed udissimo ec.*

Præt. perf. audiviſſe, *aver udito, e che io udii, ed ho udito, tu udisti, ed hai udito ec.* Plur. *che noi udimmo, ed abbiamo udito, voi ec.*

Præt pluſq. perf. audiviſſe, *aver udito, e che io aveva, ed aveſſi udito, tu avevi, ed aveſſi udito ec.* Plur. *che noi avevamo, ed aveſſimo udito, ec.*

Futur. auditurum, am, um eſſe, *dovere udire, e che io udirò ed udirei ec.* Pl. audituros, as, a eſſe, *dovere udire, e che noi udiremo ed udireſſimo ec.*

Futur. præt. mixtum, auditutum, am, um fuiſſe, *aver dovuto udire, e che io averei, tu avereſti, quello averebbe udito.* Pl. audituros, as, a fuiſſe, *aver dovuto udire, e che noi avereſſimo, voi ec.*

Gerundia. Audiendi, *di udire, o per udire, e di eſſer, o per eſſer udito.* Audiendo, *udendo, ed eſſendo udito.* Audiendum, *ad udire, e ad eſſer udito.*

Supina. Auditum, *ad udire, o per udire.*

Auditu, *da udirſi, ovvero da eſſer udito.*

Participia declinationis activæ.

Præſ. & imperf. audiens, audientis, *uomo, donna, coſa, che ode, ed udiva.*

Futur. auditurus, a, um, *uomo, donna, coſa, che udirà, ed ha da udire, o è per udire.*

AUDIOR VERBUM PASSIVUM.

Indicativi Modi tempus præsens.

AUdior, *io ſon udito*, audiris, vel audire, auditur. Plur. audimur, audimini, audiuntur.

Præt. imperf. audiebar, *io era udito*, audiebaris, vel audiebare, audiebatur. Plur. audiebamur, audiebamini, audiebantur.

Præt. perf. auditus, a, um ſum, vel fui, *io fui, e ſono ſtato udito*, es vel fuiſti, eſt vel fuit. Plur. auditi, æ, a ſumus vel fuimus, eſtis vel fuiſtis, ſunt, ſeu fuerunt vel fuere.

Præt. pluſq. perf. auditus, a, un eram vel fueram, *io era ſtato udito*; eras vel fuera, erat vel fue-

fuerat. Plur. auditi, æ, a eramus, vel fueramus; etatis, vel fueratis; erant, vel fuerant.

Fut. andiar, *to ſarò udito*, audieris, vel audiere, audietur. Pl. audiemur, audiemini audientur.

Imperativi Modi tempus præſens.

Audire, vel auditor, *ſii tu udito*: audiatur. Pl. audiamur, audiamini, vel audiminor, audiantur.

Futurum ſive modus Mandativus.

Auditor tu, vel audieris, ſeu audiere, *ſarai udito tu*, auditor ille, vel audietur. Plur. audiminor, vel audiemini, audiuntor, vel audientur.

Optativi Modi tempus præſens, & imperf.

Utinam audirer, *Iddio voleſſe che io foſſi udito*, audireris, vel audirere; auditetur. plur. utinam audiremur, audiremini, auditentur.

Præt. perf. utinam auditus, a, um ſim vel fuerim, *Iddio voglia, che io ſia ſtato udito*, ſis vel fueris, ſit vel fuerit. Pl. utinam auditi, æ, a ſimus, vel fuerimus; ſitis, vel fueritis, ſint vel fuerint.

Præt. pluſq. perf. utinam auditus, a, um eſſem, vel fuiſſem, *Iddio voleſſe, che io foſſi ſtato udito*, eſſes vel fuiſſes, eſſet vel fuiſſet. Plur. utinam auditi, æ, a eſſemus, vel fuiſſemus, eſſetis, vel fuiſſetis, eſſent, vel fuiſſent.

Fut. Utinam audiar. *Iddio voglia che io ſia udito*, audiaris, vel audiare, audiatur. Plur. utinam audiamur, audiamini, audiantur.

Conjunctivi Modi tempus præſens.

Cum audiar, *concioſſiacoſachè io ſia udito, o eſſendo io udito*, audiaris, vel audiare, audiatur. Pl. cum audiamur, audiamini, audiantur.

Præt. imperf. cum audirer, *concioſſiacoſachè io foſſi e ſarei udito, o eſſendo io udito*, audireris, vel auditere, audiretur. Plur. cum audiremur, audiremini, audirentur.

Præt. perf. cum auditus, a, um ſim, vel fuerim, *concioſſiacoſachè io ſia ſtato udito, o eſſendo ſtato udito*, ſis, vel fueris, ſit vel fuerit. Plur. cum auditi, æ, a ſimus vel fuerimus, ſitis vel fueritis, ſint vel &c.

Præt. pluſq. perf. cum auditus, a, um, eſſem, vel fuiſſem, *concioſſiacoſachè io foſſi, e ſarei ſtato*

udito, o essendo io stato udito, esses, vel fuisses, esset vel fuisset. Pl. cum audiri, æ, a essemus vel fuissemus, essetis vel fuissetis, essent vel fuissent.

Fut. cum auditus, a, um ero vel fuero, *quando io sarò udito, e sarò stato udito*, eris, vel fueris, erit, vel fuerit. Plur. cum auditi, æ, a erimus, vel fuerimus; eritis, vel fueritis; erint, vel &c.

Potentialis Modi tempus præsens.

Audiar? *che io sia udito? che io abbia da esser udito? ovvero che io possa, debba, o voglia esser udito?*

Præt. imperf. auditer, *che io sarei udito? potrei, dovrei, o vorrei io esser udito? ovvero poteva ec.*

Præt. perf. auditus, a, um sim, vel fuerim, *che io sia stato udito? ovvero, che io abbia potuto ec.*

Præt. plusq. perf. auditus, a, um essem, vel fuissem, *che io sarei stato udito, averei io potuto dovuto, o voluto essere udito, ovvero poteva, ec.*

Fut. auditus, a, um sim, vel fuerim, *sarò io per essere udito? ovvero potrò, dovrò ec.*

Permiss. sive Concess. Modi tempus præs. Audiar, *io sia udito, posto che io sia udito, ancorchè ec.*

Præt. imperf. auditer, *io fossi udito, posto che fossi udito, ancorchè ec.*

Præt. perf. auditus, a, um sim, vel fuerim; *io sia stato udito, posto che io sia stato udito, ancorchè ec.*

Præt. plusq. perf. auditus, a, um essem, vel fuissem, *io fossi stato udito, posto che ancorchè ec.*

Futur. auditus, a, um ero, vel fuero, *io abbia da esser udito, posto che, ancorchè ec.*

Infiniti Modi tempus præsens.

Audiri, *essere udito, e che io son, tu sei udito ec.* Plur. *che noi siamo uditi, voi siete uditi ec.*

Præt. imperf. audiri, *essere udito, e che io era, o fossi udito, tu eri, o fossi udito ec.* Plur. *noi eravamo, e fossimo uditi, voi ec.*

Præt. perf. auditum, am, um esse, vel fuisse, *essere stato udito, e che io fui, e sono stato udito, tu fosti ec.* Plur. auditos, as, a esse, vel fuisse, *essere stati uditi, e che noi fummo, e siamo stati uditi ec.*

Præt. plus. perf. auditum, am, um esse vel fuisse, *essere stato udito, e che io avea, o fossi stato udito,*

tu

tu eri, ec. Plur. auditos, as, a esse, vel fuisse, *essere stati uditi, e che noi eravamo e fossimo, voi ec.*

Fut. auditum iri, vel audiendum, am, um esse, *dovere essere udito, e che io sarò, sarei, ovvero ho da esser udito ec.* Pl. auditum iri, vel audiendos, as, a esse, *dovere essere uditi, e che noi ec.*

Fut. præt. mixtum, audiendum, am, um fuisse, *aver dovuto essere udito, e che io sarei tu saresti, quello ec.* Plur. audiendos, as, a fuisse, *aver dovuto essere uditi, e che noi saressimo, voi ec.*

Participia. Præt. plus. perf. Auditus, a, um, *uomo, donna, cosa, che è stata, o era stata udita.*

Fut. audiendus, a, um, *uomo, donna, cosa, che sarà udita, o da esser udita.*

ADMONITIO.

Quæ verba Supinis carent, carent etiam Participiis Futuri in Rus, & Præteriti temporis, etiam Præteritis perfectis, & plusquam Perfectis passivis omnium Modorum, ac Futuro Passivo Conjunctivi Modi; præterea Futuro infiniti tum agendi, tum patiendi, quod ex voce simili Supino, & infinito Iri supplebitur. Ideoque ea verba subjicimus, ut unum, aut alterum diligens Magister singulis, alterisve diebus delinandum, versusque ipsos ediscendos curet.

Nulla Supina Mico, Strido, seu Strideo gignunt. Lugeo, Pedo, Silet, Fulget, cum Luceo, Friget, Urgeo, cum Sorbet, Turget, Connivet, & Alget, Aveo, cum Timeo, Paveo, cum Ferveo, Livet, Congruo, cum Sapio, Lambo, cum Respuo, Linquo, Ingruo, cum Batuo, Posco, Metuoque, Pluoque, Et Dispesco, Luo, Scando, compesco, Fatisco, Hisco, scabo, fugo, Nolo, cum Prodigo, Dego, Annuo cum sociis, Vado, cum Gliscere, Vergo, Disco, Tremo, Satago, Ferio, atque Incesso, Refello, Ambigo, Sterto, Rudo, Psallo, cum cernere, Sido, Et Vescor, Liquor, Medeor, Reminiscor, & Ango, Et volo, Malo, furit, Præque Antecellere, Ringor, Arceo, Serpo, Juvo: quibus addes Æstuo, Ningo, Et quod poscit, *ui*, modo sit neutrale secundæ; Ur Studeo, Emineo, exceptis, quæ suggeret usus; Quæque fere gignit Meditor, quæque Inchoo verbum.

SCHOLIA in Conjugat. Verborum, CAP. IX.

De Modorum, ac Temporum vi, significatione, usu.

Quæ sequuntur Scholia, per Auctoris commentarios sparsim diffusa, hoc loco ordine digesta, atque contracta cum fœnore reddimus, præcipue, ut per ea magistri ipsi proficiant, ac modorum naturam, temporumque percipiant; deinde, ut pro captu, ac opportunitate, nonnulla instillent discipulis, sive dum inflexiones Verborum mandant memoriæ, sive dum iis in tertia, & secunda Classibus scriptor Latinus explicatur.

SCHOLION I.

De Verborum Modis, ac Temporibus universe.

Modos Verborum, quos Varr. l. 3. de Analog. *Species*, Fabius l. 1. c. 5. *Status*, & *qualitates* appellat, idem Fabius ait, quosdã feciſſe ſex, alios octo: rurſum nonnulli (auctore Diomede) fecere novem, alii decem: plerique tamen præcipuos illos, ac pervulgatos quinque, quos ita ſequamur, ut ſuũ tamen *Potentiali ac Permiſſivo* locũ reſervamus.

2 *Tempora* Modorum quinque ſunt. *Præſens* aliquid nunc agi ſignificans, ut *Antonius pecunia nos oppugnat*. *Futurum* aliquid faciendum, ut *Quidquid agetur ſcribam ad te*. Præterita tria. *Imperfectum*, actionẽ præteritã inchoatam, necdum perfectam: ut, *Cauſam frequenti Senatu obtinebamus*. *Perfectum*, actionem præteritam perfectam, & abſolutam, ut. *Hæc Idibus Maji ſcripſi*. *Pluſquam perfectum*, actionem abſolutam, & perfectam multo ante tempus præteritum ſive imperf. ſive perfectum: ut, *Pridie, quam hæc ſcripſi, Senatus auctoritas interceſſerat*.

3 *Futurum* quoque Varroni l. 2. & 3. de Analog. aliud eſt *Infectum*, ideſt imperfectum, quod actionem, paſſionemve ſignificat futuri temporis, nondum tamen perfecte exactam, & hoc propriam habet in indicativo vocem: ut *Legam*, *Legero*: aliud appellat *Exactum*, hoc eſt perfectum, quod aliquid ſignificat futuro tempore, ſed tunc quaſi exactum atque perfectum, & hoc cum futuri Conjunctivi voce conſentit: ut *Fuero*, *ſarò ſtato*: *Legero*, *avrò letto*. Cic. ad Art. l. 9. ep. 19. Cum tu hæc leges, ego illam fortaſſe convenero. *Sarò forſe andato a*

tro-

trovar colui. Id. Appio l. 3. Cum in Provinciam veneris, ego annuum munus confecero. *Avrò finito.* Id Brut. l. 11. ep. 12. Is bellum confecerit, qui Antonium oppresserit. Ter. Adelph. act. 2. Ubi illinc rediero, refrixerit res. *Quando io di là sarò tornato là cosa sarà raffreddata.* Plus est, quam si dixissent, *Conveniam, Conficiam, Refrigescet.* Plerumque tamen Futuri *Exacti* voces non plus significant, quam *Infecti.* Ter. Andr act. 2. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem fecerit.* Cic. l. 2. ep. ult. Gratissimum mihi feceris, si ad me in Ciliciam, quamprimum veneris, *mi farai, je verrai.*

4 Quem plerique Grammatici modum *Indicativum* vocant, quod eo aliquid indicamus, is a Varrone dicitur *rogandi, respondendique specie*, a Fabio lib. 1. cap. 6. Modus *fatendi*, a Diomede, ac Prisciano l. 10. *Finitivus seu Definitivus*; a Probo, ac Donato, *Pronunciativus*: a Philosophis *Enuntiativus*; propterea quod hoc Modo vel interrogamus quidpiam, vel respondemus interroganti, vel fatemur, vel definimus aliquid, vel prouunciamus, sive enunciamus.

5 *Præteriti Activi*, voces *Amavere, Docuere*, ac similes, quidam Dualis numeri esse crediderunt: iisque utendum cum de duobus tantum est sermo. Quos Quintil. l. 1. cap. 5. pluribus confutat exemplis, ut Virg. 2. Æn. *Conticuere omnes.* Liv. l. 1. *Tenuere arcem Sabini.* Cic. 3. in Verr. *Quo in numero complures nostris fuere.* Hæ igitur imminutæ voces ab integris significatione non discrepant, easque Quintil. existimat mollitas esse, vitandæ asperitatis gratia. Gic. in Or. *Non reprehendo*, inquit, *scripsere, scripserunt esse verius sentio.*

6 *Præteritum passivum*, *Amatus sum, vel fui*, & ejusmodi alia, Servius, Diomedes, aliique Grammatici duo putant esse præterita, illud propinquius hoc remotius. Sic etiam in plusquam perfecto, *Amatus eram*, propinquius, *Amatus fueram*, ulterius: atque ita duo faciunt præterita, tum perfecta, tum plusq. perfecta; alterum propinquius alterum ulterius. Verum hoc discrimen raro admodũ Latini

ſcriptores obſervant. Certe Cicer. fere ſemper præterito propinquiore utitur, etiam cum de rebus multo ante actis eſt ſermo: pro C. Rab. Platonem in maximis periculis *verſatum eſſe* accepimus: Demetrium, qui Phalereus vocitatus eſt, vita *eſſe privatum*. Non dixit, *fuiſſe* ſed *eſſe*, cum de Platone, ac Demetrio loqueretur, quorum hic 300 ipſis ille 400. propemodum annis, ante Cic. vixerat.

7 Imperfectum Quartæ Conjugationis, *Audiebam*, &c ſepe E, litera imminutum a veteribus uſurpari teſtatur Diom. l. 1. Priſc. . 4 Hinc Virg. l. 2. *Lenibant* curas, & l. 7. *Nutribant* Tyrrhuſque pater: & eodem l. ſub fin. Auro *inſignibat*, & l. 8. *Veſtibat* flore juventa: & lib. eod. auroque *polibat*; & l. 10. *redimibat* tempora vitta. Catull. epig. *Audibant* eadem hæc. Ter. Phorm. Act. 3. Sc. 1. Nam hic me hujuſmodi *Scibat* eſſe, & Act. 4. Sc. 2. At primo homo *inſanibat*. Plaut. Aul. *Præſagibat* mihi animus. idem Capt. Cum *ſervibat* mihi: ejuſmodi apud Poetas non pauca. Quæ minime ipſe tibi, in ſoluta præſertim oratione permiſerim

8 Futurum ejuſdem Quartæ in *Am*, ut *Audiam* Sed & in *Ibo*, Poetæ præſertim, Comici interdum uſurpant. Ter. Phorm. Act. 5. Sc. 2 Nemo ex me *ſcibit*. Idem. Hic ego virum *opperibo*. Plaut. Pen Nunqnam *audibis*. Quin etiam Horat. l. 4 Od. 23. *Mollibit* averſos penates. Et Propert. l 3 eleg. 20. *Lenibunt* tacito vulnera noſtra ſono. Sic apud Nonium invenies, *Aperibo*, *Opperibo*, & alia, quæ a Poetis raro uſurpata jam exoleverunt, eaque ne in carmine quidem facile permiſerim

9 Tria verba tantum in *Eo* quartæ Conjug. Priſc. attribuit l 9. 10. *Eo*, cum compoſitis, *Queo*, cum *Nequeo*, & *Væneo*, horumque imperfectum eſſe in *Ibam*, Futur. in *Ibo* Plaut. Moſt. Pater *Vanibit*: quia *Væneo* fit a *Vænum*, & *Eo*.

SCHOLION II.

De Syncope in præteritis omnium Modorum.

PRæterita Modorum omnium in media voce *Syncopen*, hoc eſt conciſionem, admittunt: expunctis *Vi*, *Ve*, ſyllabis, vel, U, littera. Præte-

rii.um

ritum enim perfectum in *Avi*, primæ Conjug. vel in *Ivi*, Tertiæ, aut Quartæ, e secundis personis utriusque numeri, *Vi*, syllabam e media voce interdum elidit, *Amavisti*, *Petivisti*, *Audivisti*. & per syncopem, *Amasti*, *Petisti*, *Audisti*, & numero multitudinis, *Amastis*, *Petistis*, *Audistis*, In aliis modis similiter, *Amasses petisses Audisses*. Imo in modis primæ, quoque, & tertiæ personæ, præsenti Conjug. primæ ut *Amassem Amasset*. Quo etiam spectant *Consuesti* Cæcin. 6. Fam. ep. 7. *Suessent*. Cic. lib. 6. ep. 8. *Commosse*, idem l. 7. ep. 18. *Cognasti*. Idem in Verr. Act. 4. lib. 3. *Decresset*. Pro *Consuevisti*, *Suevissent*, *Commovisse Cognovisti*, *Decravisset*. Sic *Nosti*, *Nosse*, pro *Novisti*, *Novisse*, & similia.

2 At vero e tertia plurali persona, Primæ Conjugationis, & plusquam perfecto Indicativi ac perfecto, Futuro quæ Conjunctivi, *ve*, syllabâ e media voce interdum exeritur; ut *Amaverunt*, *Amarunt*: *Amavero*, *Amaro*: *Amaverint*, *Amarint*, quo spectant hæc: *Cognorim*, Cic. 6. Fam. ep. 9. *Decreram*, Col. l. 8. ep. 11. *Consuerant*, idem ep. ul. *Ignorit*, Cæcin. lib. 6. ep. 7. pro *Cognoverim Decreveram*, *Consueverant*, *Ignoverit*, & similia.

3 Denique tertiæ, quartæque Conjugat. prima præsertim, tertiaque persona a præteritis in *Ivi*, litteram V, interdum abjiciunt, *Petivi*, *Petii*, *Petivit*, *Petiit*, *Petiverunt*, *Petierunt*. Sic etiam *Audivit*, *Audiit*, *Audiverunt*, *Audierunt*. Et in aliis Modis, *Petissem*, *Audissem*, & interdum, *Petisem*, *Audisem*. Quando autem his, vel illis integris, imminutisve vocibus sit utendum, usus optimus magister adhibendus erit. Cic. in Or. *Quid? quod si laqui*, *Nosse judicasse*, *veteres*, *Novisse* jubent & *judicavisse*, *quasi vero nescianus*, *in hoc genere & plenum recte dici*, & *imminutum usitate*.

4 Prisc. l. 10. monet verba, quæ in themate V, habent literam, non imminui in præterito, ut *Lavo*, *lavi*, *lavasti*, non *lasti*. *Faveo favi favisti*, non *fasti*. *Moveo*, *movi*, *movisti*, non *mosti*, & similia. Quanquam horum aliquibus utuntur con-

cisis non solum Poetæ, sed interdum etiam Oratores: ut, *Submossēt*, *Commossēt*, *Commorii*, pro *submovisset* &c. Hæc vero *Misti*, *Promisti*, *Fusti*, *dixti*, *Direxti*, *Vixet*, *Extinxem*, *Surpuerat*, *Accestis*, *Evasti*, *Sensti*, *Induxti*, *Percussti*, *Divisse*, *Surrexe*, pro *Misisti*, *Promisisti*, *Fussiti*, *Dixisti*; & ejusmodi alia Poetica sunt. Ter. Adelph. Act. 5. Sc. 8. *Promisti* autem: & Sc. 9. Factum est, quod *fusti*. Hor. l. 4. Od. 13. Quæ me *surpueras* missi. Sicilla extra præteritum, Æn. 8. pocula *porgite*. Et Hor. l. 2. Sat. 3. Unum me *surpite* motti, id est *porrigite*, *surripite*, & similia; quæ vix in carmine usurpanda censuerim.

SCHOLION III.

De Imperativo Modo, & Mandativo.

MOdus hic a Gramm. ab *Imperando* potissimū nomen accepit, quamvis eo modo etiam prohibeamus, precemur, hortemur, misericordiam implоremus, & mandata, legesque demus.

2 Duo habet tempora, *Præsens*, qui proprie *Imperativus* est Modus. Diomed. l. 1. & *Futurum*, quem *Modum Mandativum* appellat. *Quia*, inquit, *in præsenti tempore imperare solemus, ut fiat, in futurum mandare*. Sic Front. *Videte*, inquit, *imperare, videte mandat*. Dicitur & Modus Legitimus: quia illo præcepta, legesque damus. Quamquam hæc tempora sæpe reciprocantur, & alterum pro altero ponitur. Q. Cic. de Pet. Cons. *Cura ut cui cupidi sint elaborato appareto*. Legum latores tamen in legibus Futurum semper usurpant, ut videre est apud Cic. l. 1. & 3. de Leg. Sic Cato & Columella, cum rei rusticæ leges tradunt.

3 *Futurum* adhuc duplex est; alterum Modi hujus proprium, quem *Modum Mandativum*, ac legitimum appellari diximus: alterum idem, ac Futurum indicativi, sive infectum, sive exactum; quod cum Futuro Conjunctivi voce consentit, nam his etiam imperium significamus. Cic. ad Trebat. lib. 7. epist. 10. *Sed valebis meque negotia curabis; meque ante brumam expectabis*. Id ad Cassium l. 15. *Valebis igitur, meque amabis*. Ad Att. l. 5. *Tu nihil ei dixeris*. Id. ad Q. Frat. l. 1. *Hæc si nihil credideris*,

dideris, nullam partem existimationis tuæ commiseris. Sic etiam cum prohibemus, *Ne feceris, ne dixeris.* Interdum utrunque tum Indicativi, tum Mandativi Modi Futurum permiscetur. Pyrrus enim sic mandat Priamo l. 2. Æn. *Referes, & nuntius ibis; Degeneremque Neoptolemum narrare memento.*

4. Utuntur Scriptores & præsenti Conjunctivi in imperando. Cic. Att. l. 6. *Attice meis verbis salutem des.* Ter. Eun. *Si certũ est facere facias.* Ubi Don. *Facias*, inquit, pro *Facito.* Idem Ter. And. Act. *Potes nunc, dum animus iratus est. D. quiescas.* Quo loco Don. *Quiescas*, inquit, pro *Quiesce*, deest enim *Volo*, aut *Facito*, ideſt, *Volo quiescas*, vel *Facito quiescas.* Hæc ille.

5. *Futurum seu Modum Mandativum* voce patiendi haud ita facile reperies: ejus autem generis sunt illa. Ter. Adel Act. 5. *Dete largitor puer.* Plaut. Epi. *Si placebit, utiminor consilium.* Cic. 3. de Leg. *Prætores, Judices, Consules appellantur.*

6. *Præterito* Modus hic caret; quia, ut ait Varro l. 2. de Anal. *Perfactum nemo imperat.* Græci tamen habent Imperativa præteriti temporis: sed, ut ait Prisc. lib. 8. ipsa quoque ad futuri temporis: sensum pertinent: ut si apud Latinos participium præteriti cum Imperativo miscens dicas; *Clausa sit janua*, videris imperare in futuro Præteritum, imperas enim, ut statim janua claudatur, deinde sit clausa: quo fortasse & illa Latinorum spectant, *Parata sint omnia*, & similia, nisi horum quædam in potentialem Modum referas; nam, *hæc dicta sint patribus. Positum sit illud. Id mihi in incerto relictum sit*; perinde sunt ac si dicas. *Hæc dixerim patribus*, hoc est, *dicere voluerim*: sic in reliquis.

7 *Primis quoque personis* singularis numeri Modus hic caret: sibi enim nemo imperat, nisi ut alteri personæ. Virg. Ecl. 1. *Inſere nunc, Melibœe, pyros*, ubi se ipse alloquitur Melibœus. Primis pluralis numeri præsens non caret, quia, ut ait Diom. *Cum quis imperat aliis, se quoque ad idem ministerium vocat.* Id circo *Hortativum* potius vocem dicendam censet. Qua tamen persona Mandativum Modum

carere, Servius, & Diomedes docent. Nam *Amemus*, quam vocem nonnulli ei tribuunt, potius præsentis est temporis, sive imperativi, sive Conjunctivi modi.

SCHOLION IV.

De Modo Optativo.

O *Optativus Modus*, qui ab optando nomen accepit, optandi poscit particulas. Ex fere sunt, *O.* Virg. 8. Æn. Nunc, o nunc liceat crudelem abrumpere vitam, 2. *Si*, Id. l. 6. Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus ostendat. 3. *O Si.* Id. l. 8. O mihi præteritos referat si Jupiter annos. 4. *Utinam.* Ter. Adelph. Utinam hic prope adesset alicubi, atque audiret hæc. 5. *O utinam,* Lucan. l. 2. O utinam cœlique Deis, Erebique liceret. 6. *Ut* pro *utinam* sæpe apud Comicos. Ter. Eun. Act. 2. Sc. 3. Ut illum Dii, Deaque senium perdant. 7. *Sic*, Virg. Ecl. 9. Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos. 8. *Quam.* Cic. Attic. l. 2. ep. 22. Quam vellem, Romæ mansisses. 9. *Ita*, præsertim apud Comicos, pro *Si*: quo Lirici, & Epici utuntur. Ter. Eun. Act 3. Ita me dii ament, honestus est: *così Dio mi ajuti.* lib. 5. ep. 21. Ita mihi omnia, quæ opto, contingant.

2 *Ejusmodi adverbia, seu particulas* ad majorem explicationem addi, ac sæpe a scriptoribus prætermitti, quia *Optativa verba per se indicant & rem & votum*, docet Prisc. l. 18. afferens illud Luc. l. 1. *Dii visa secundent. Et fibris sit nulla fides.* Sic l. 2 cum optaret Cato pro patria mortem oppetere, *O utinam Cœlique Deis Erebique liceret &c.* mox in eodem affectu generose pergens, ait, *Me geminæ figant acies, me barbara telis turba petat* Sic Cic. pro Dejot. *Dii te perdant fugitive.* Idem l. 5. ep. 11. *Dalmatis Dii male faciant.* Sic Ovid. Met. *Omnia Dii facerent essent communia nobis.* Et in Ep. *Fallor, & hoc crimen tenues vanescat in auras.* Idem *Dii faciant laudi summa sit ista tuæ.* Rursum. *Ad tua me fluctus projecta litora portent.* Ac rursum. *Nec mala parta diu teneat, pejusque relinquat; Exulet, & toto quærat in orbe fugam.* Et 1. Trist. *Dii facerent posses non*

sex non meus esse liber. Catul. ep. 3. *Tecum ludere sicut ipsa possem*, & sexcenta ejusmodi. Quæ si quis ad potentialem, vel permissivum Modum referat, næ is Optativum Modum (ut advertit Auctor) omnino sustulerit. Nam si Modus ipse nisi Adverbii beneficio desiderium non significat, merito quis dicat, non in modo, sed in adverbio optandi vim inesse, Modo vero ipso *potentiam* tantum, aut *debitum*, *voluntamve* significari: explicetque illud, *utinam adsis*, istelt, *adesse possis*, *aut velis*.

3 Eandem esse *Præsentis*, & *Imperfecti* in Optativo vocem, constanter docent Probus, Donatus, Servius, Priscianus l. 8. ac Diomedes. Qui etiam diserte negat. *utinã legã*, *utinam faciam*, præsentis esse temporis, sed Futuri. Futuri tamen vocem pro præsenti interdum poni docet Fabius l. 9. c. 3. afferens illud: *Hoc ithacus velit*, *& magno mercentur Atridæ*: hoc est, *Vellet*, *mercarentur*. Qua ratione in his quoque Futurum pro præsenti agnoscimus. Cic. 1. in Ver. Ita mihi Deos omnes propitios esse *velim*, & Virg. *Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus ostendat*. Id. Nunc, o nunc *liceat* crudelem abrumpere vitam: & sæpe alias.

4 Habere etiam Optativum peculiare suum *Præteritum perfectum* ejusdem vocis, ac perfectum Conjunctivi [quamvis Grammatici alii præter Diomedem sub unica voce cum plusquam perfecto conjunxerint) docet Pris. l. 8. afferens illud Luciani l. 1. Dii visa secuadent. Et fibris sit nulla fides; sed conditor artis *Finxerit* ista Tages. Clarum est illud Plinii ad Arium lib. 2. ep. 10. Atque utinam ipse spem, quam de me concepit, *impleverim*. Nam *Finxerit*, *impleverim*, optandi significationem habent.

5 *Futuri Optativi* vox cum præsentis Conjunctivi voce consentit. Cic. Att. 3. Utinam illum diem *videam*. In Verr 2. Nogarem non potes, atque utinam *neges*. Interdum tamen in eadem significatione Futuro indicativi, more Hebræorum utuntur. Ter. Hecy. ita me Dii bene *amabunt*. Idem Hecy. Act 2. Sc. 2. dixit: ita me Dii bene *ament*. In-

terdum voce simili præterito perfecto. Ter. Adel. Act. 2. Dii me, pater, omnes *oderint*. Idem Andr. Act. 3. Utinam aut hic surdus, aut hæc muta *facta sit*, idest, *fiat*.

SCHOLION V.

De Modo conjunctivo, seu Subjunctivo.

GRammatici Modum hunc *Conjunctivum*, *Adjunctivum*, *Subjunctivum* appellant. Cum enim, tres Modi priores verbi alterius adminiculo magna ex parte non egeant: modus hic alia sibi verba necessario adjungit, nectitque beneficio particularum conjunctivarum, *Quod*, *Si*, *Ni*, *Nisi*, *Quamvis*, *Licet*, *Ut*, *Ne*, *Quo* prout, *Dum*, vel *Modo*, pro *Dummodo*, & relativi, *Qui*, *Quæ*, *Quod*, provocabuli *Quisque*, & particulæ *Cur*, *An*, *Num*, ut, nescio. cur venerit, nescio an redierit. Interdum tamen particula *Si* reticetur. Juv. Sat. 3. Græculus esuriens in cœlum jusseris, ibit. Cic. Philip. 15. Recesseris, omnes insequentur; manseris, hærebis. Hor. l. 4. Od. 4. *Mersus, profundo, pulchrior evenit*, Sæpe etiam particula, *ut*, eleganter omittitur. Ad At. l. 1. Epist. 3. Nunc sentio, venias ad id tempus, quod scribis. Et ib. Velim cæteris quoque rebus eum locum ornes.

2 *Quinque habet tempora*, ut & Modus indicativus, quamquam ea permutantur interdum, ut præsens pro imperfecto. Ter. Andr. Tu si hic sis, aliter sentias. Ibi Act. 5. Sc. 1. Nam si cogites, remittas onerare me injuriis. Plaut. Aulul. Sexcenta sunt, quæ memorem, si sit otium, idest, *memorarem si esset otium*. Georg. 4. Ni jam sub fine laborum vela *trahbam*. Curandum vero, ut apte tempora copulentur, sibique respondeant; imperfectum imperfecto; ut *Dicerem si scirem*, plusquam perfectum plusquam perfecto; ut *Dixissem, si scivissem*. Cic. 5. Tusc. Numquam id diceret, si te audiret. Att. l. 8. Plura scriberem, si ipse possem. Idem in Bruto. Si corpore valuisset, in primis habitus esset disertus. Quanquam & interdum imperfectum plusquam perfecto jungitur. Ter. Adelph. Act. 2. Si attigisses, ferres infortunium.

Ad

Ad Att. lib. 7. Si scriberem ipse, longior epistola fuisset. Sic & Modi permutantur interdum. Ovid. 1. Amor. El. 6. Solus eram, si non sævus adesset amor, ideſt solus *essem*.

3 Præter Futurum, *Ro*, syllaba finitum, est & alterum, *Rim*. Syllaba terminatum, cum præterito ejusdem Conjunctivi voce consentiens. Plaut. Pseud. Quis igitur drachmam reddet, *si dederim* tibi? Terent. Andria Act. 1. Si te *exemerim*. ego pro te molam. Id. Adelph. Act 2. Nec mora sit, si *inuerim*, quin pugnus continuo in mala hæreat. Et in passivæ vocis futuro. Terent. Hecyr. Quin spolies, inutiles, laceres, quemquem *nacta sis*; quæ idem sunt; ac *dedero*, *exemero*, *inuero*, *nacta eris*, Gell. l. 18. c. 2. sub fin.

4 Diom. l. 1. ait, *Amaverimus*, *Docuerimus*, &c. præteritum acui, Futurum circumflecti. Atque ideo illud correpta, huc producta penultima pronunciari. Cui obstat, quod non rato Fut. penultima correpta reperitur. Tunc vero dicendum, non a Futuro, *Ro*, sed ab altero Futuro *Rim*, duci: nam, ut præterito simile est voce, ita & accentu.

5 *Futurum*, *Subjunctivi* primæ Conjugationis apud priscos, *Asso*, syllabis terminabatur; ut *Amasso*, *Amassis*. Plaut. Amph. Si me *irritassis*, hodie lumbifragium hinc auferes. Id. Mil. *Amassis*, dixit pro *Amaveris*. Et in Epid. *Commonstrasso*. & in Asin. Act. 2 Verbo cave *supplicassis*. Apud Cic. 3. de Leg. *Interrogassit*, *Judicassit*, *Imperassit*, *Creassit*, *Locassit*; & passive, quid *turbessitur*, & Ennius apud Cic. de Sen. Curamve *levasso*.

6 Secundæ Conjugationis in *Esso*, ut *Habesso*, 1. de Leg. Separatim nemo *habessit* Deos; *prohibesso*, 3. de Leg. Ni par, majorve potestas. populusve *prohibessit*. Plaut. Asin. Act. 3. Non pedem discedat, si *discessit*, ideſt, licuerit. Lucr. l. 3. Magis eam *cohibessit*, ideſt, cohibuerit. *Jusso* autem pro *Jussero*, apud Virg. Æn. 11. antiquum esse ait Ser.

Tertiæ in *Im*, ut, *Faxim*, *Axim*, *Eduim*, *Perduim*, *Duim*. Plaut. Asin. Act. 3. Si istud, quod dicis, *faxis*, ideſt: feceris, de quibus in defectiris c. 13. sub fin.

SCHO-

SCHOLION VI.

Conjunctivus Modus accedente particula, Cum, *quomodo reddatur Italice.*

VErnacula idiomata non eandem apud omnes nationes temporum rationem servant. Itali enim, ut alios omittamus, Imperfectum quidem Conjunctivi, nisi alia adjungatur particula, imperfecto fere reddunt. Exempli gratia. Lætus essem, si te bene valere audirem, *Sarei allegro, se intendessi, che tu stessi bene.*

2 Verum, accedente particula, *Cum*, variis modis efferunt. Interdum enim utuntur particula, *Conciossiacosachè*, aut, *Come che*, *Come quello che*, *Poichè*, *Giacchè*, *Avvegnachè*, & similibus, Cum sis vir bonus, neminem esse improbum suspicaris. *Conciossiacosachè, o come quello cho sei buono, o come che sei buono, non pensi che alcuno sia cattivo*, aut sic. *Giacchè, o poichè tu sei buono, ec.*

3 Sæpius tamen vel per Gerundium Italicum tantum, vel per Gerundium cum Verbo, vel per Gerundium simul & participium, nonnumquam etiam per solum participium redditur.

4 Per Gerundium tantum. Cum essem Romæ, accepi fasciculum tuarum litterarum: *Essendo io in Roma, ricevei un piego delle tue lettere.* Cum te pater unice diligat, illum aversari non debes. *Amandoti il tuo padre come figliuolo unico non devi da lui aver aversione.* Patrem tuum odisse non debebas, cum ille te unice diligeret, *Non dovevi portar odio al tuo padre, amandoti egli singolarmente.*

5 Per Gerundium, & Verbum sic: tandem miserandum in modum animam efflavit, cum quatuor ipsos annos omnibus membris captus jacuisset in lecto, *Spirò alla fine miserabilmente, essendo che 4. anni intieri tutto stroppiato era giacciuto in letto.*

6 Per Gerundium, & Participium: ut, nunquam ad me scribis, cum ad te sæpissime longissimas litteras dederim, *Tu non mi scrivi mai, avendoti io scritto spessissime volte lettere lunghissime.* Cum esses Romæ, ne unam quidem litteram ad me misisti, cum ad te sæpenumero scripsissem.

Quan-

Quando eri in Roma, non mi ſcriveſti neppure una parola: avendoti io ſpeſſe volte ſcritto.

7. Per ſolum Participium convertitur: ut, Cum ex Africa frater tuus diſceſſiſſet, allatæ Regis Luſitani ſunt litteræ, quibus eum nuſquam diſcedere jubebat, *Partitoſi tuo fratello d' Africa, vennero lettere del Re di Portogallo, con le quali comandava, che egli non partiſſe in niun luogo.*

SCHOLION VII.

Gerundia Italica quomodo Temporibus Conjunctivi Latini reſpondeant.

GErundio Italico latine reddendo laborant ſæpe pueri, nec raro falluntur. Nam, quando præſenti, aut imperfecto, quando perfecto, aut pluſquam perfecto tempore conjunctivi utendum ſit, non facile intelligunt. Quocirca hoc loco animadvertendum eſt, duas eſſe Gerundiorum formas vulgari ſermone, quæ ſolent rudibus negotium faceſſere. Vel enim ſimplex Gerundium eſt, nulla alia adjuncta voce; ut: *Eſſendo io, ſcrivendo io*: ac tum per præſens, vel imperfectum Conjunctivi latine redditur, *Cum ſim, vel eſſem, Cum ſcribam, vel ſcriberem.* Vel eſt Gerundium, & Participium præteriti temporis; ut: *Eſſendo io ſtato Avendo io ſcritto*, & tunc præt. perfecto, vel pluſq. perfecto ejuſdem Modi Latinorum reſpondet, *Cum fuerim, vel fuiſſem; cum ſcripſerim, vel ſcripſiſſem.*

2. Præſens autem ab Imperfecto, & imperfectum a pluſquam perfecto diſtinguet Verbum, quod Gerundio conjungitur. Nam ſi præſentis temporis, aut Futuri Indicativi, aut Imperfecti Conjunctivi fuerit Verbum, Gerundium illud erit præſentis temporis, *Mi Maraviglio, come non facci tu profitto nell' eloquenza, leggendo tanto diligentemente Cicerone*, Miror, cur nihil proficias ad eloquentiam, cum Ciceronem tam ſtudioſe legas. *Eſſendo quì gran fame, molti andarranno ad abitar altrove.* Cum hic fame magnopere laboretur, multi alio commigrabunt. *Eſſendo tu perſona onorata, non dovreſti far coſa, che ad un gentiluomo non convenga*, Cum ſis honeſto loco natus non deberes quidquam facere, quod nobilem virum non deceat.

3. Sin verbum Gerundio junctum præteriti, sive impetfecti, sive perfecti, sive plusquam perfecti temporis fuerit; Gerundium erit imperfecti Conjunctivi Modi. *Studiando io i Rudimenti, imparava a mente molte cose*, Cum rudimentis studerem, multa ediscebam. *Ritrovandomi in Atene imparai Greco*, Cum essem Athenis Græcas literas didici. *Strappazzando il mio fratello li studj di Filosofia, io aveva scorsi molti volumi di Legge Civile*, Cum meus frater Philosophiæ studia negligenter tractaret, ego percurreram multa Juris Civilis volumina.

4. Verum præteritum perfectum duplex est: alterum *Remotum*, sive *Infinitum*, quod Italice una voce tantum exprimitur, *Caddi, Feci, Amai*, & tunc Gerundium huic adjunctum per vocem Imperfecti semper exponitur; *Amai per qualche tempo lo studio delle lettere, pensando per quelle essere grandemente stimato*, Amavi aliquandiu litterarum studia, cum ob illa me magni pendi existimarem. Alterum præteritum est *Propinquum*, seu *Definitum* quod duabus Italice vocibus exprimitur, *Son caduto, ho fatto, ho amato*, & tunc Gerundium huic adjunctum per vocem præsentis frequentius exponitur: *Leggendo spesse volte Cicerone ho imparato la lingua latina*, Cum Ciceronem frequentet legam, linguam latinam didici. *Mandandoti spesse lettere, ho giudicato doverti avvisare di molte cose*, Cum crebras ad te litteras mittam, de multis te commonefaciendum existimavi. Interdum etiam per vocem imperfecti. *Venendo costà mio fratello non ho potuto far di non mandarti per esso qualche lettera*, Cum frater meus istuc proficisceretur, non potui ei nihil ad te litteram dare.

5. Eadem ratione perfectum a plusquam perfecto dignoscetur. Nam si verbum, quod Gerundio subditur, fu erit præsentis, aut præteriti perfecti propinqui, vel definiti, aut Futuri indicativi, sive etiam imperfecti Conjunctivi, Gerundium illud participio junctum præteriti perfecti temporis erit. *Non mi maraviglio, che così tardi ti riabbi, essendo stato tanto tempo ammalato*, Non miror te tam

len-

lente convalescere cum tamdiù ægrotaveris. *Ciascun ti giudicherà ornato di una singolar dottrina, avendo tu letti tanti nobili Scrittori*, Quisque te singulari quadam doctrina præditum existimabit, cum tot nobilissimorum Scriptorum volumina perlegeris. *Avendo io faticato lungo tempo, mi riposerei volentieri, se mi si concedesse*, Cum diu laboraverim, libenter quiescerem, si mihi potestas fieret.

6 Plusquam perfecti vero temporis erit Gerundium, si adjunctum sibi habeat Verbum temporis Imperfecti, aut perfecti remoti, quod unica voce vulgò effertur, aut etiam plusquam perfecti. *Essendo già gran tempo stato reso certissimo, che tu mi tenesti molto caro, non pensava, ovvero non pensai, ovvero non averei mai pensato di aver di bisogno appresso di te di raccomandazione*, Cum jamdudum mihi persuasissem, me tibi esse charissimum, commendatione me egere apud te numquâ existimavi.

7. Non negarim, alias præterea formas esse per Gerundium loquendi, quas omnes persequi longum sit, satis habuimus illas potissimum attingere, quæ omnium frequentissime in sermonem videntur incidere: cæteras, si quæ occurrunt, poterit magister ipse facili negotio discipulis tradere.

SCHOLION VIII.

De Modo Potentiali.

Modus *Potentialis, & Permissivus, sive Concessivus* quinque habet tempora, atque eadem voces, quas *Conjunctivus*, significationes tamen longe diversas. Ex quo apertissime intelligimus, Modorum diversitatem præcipue ex significationis dissimilitudine oriri. Quod idem in Nominum casibus videre licet. Nam quamvis Nominativus, & Vocativus multitudinis, Dativus itidem, Ablativus, voce similes sint, diversi tamen sunt casus: alia enim nominandi, alia vocandi, alia dandi, alia auferendi est significatio. Quare ut casus, quamvis voce simillimi, a Grammaticis tamen propter significationis dissimilitudinem distincti sunt: ita tres Modi mihi necessario videntur se-

pa-

parãdi. Frequenter enim in explicandis ſcriptoribus hærebit ludimagiſter, niſi hos modos diſcernat, eorũque vim ac naturam penitus internoſcat.

2 Dicitur *Potentialis* Modus, quod potentiam, ſive, ut Priſcianus loquitur *poſſibilitatem* adſignificat. Quare Verbo *Poſſim* fere eſplicari ſolet; non raro tamen verbis *Debeo* aut *Volo*; prout loci ſententia poſtulat.

3 Voces hujus Modi *Sim*? *Amem*? cum interrogatione fere uſurpantur, *Che io ſia*? *Che io ami*? Quam ob cauſam, interrogationis notam ſingulis temporibus adjiciemus, quanquam iiſdem ſine interrogatione non raro utimur. Utriuſque generis in hoc Scholio ſubjiciemus exempla.

4 *Præſentis exempla ſint.* Plaut. Amph: Vir ego tuus *ſim*? *Che io poſſa eſſere tuo marito*? Ter. And. Act. 4. Hic vir *ſit* bonus? Craſſus in Philippum apud Quintil. l. 8. c. 3. extremo ego te conſulem *putem*? cum tu me non putes Senatorem? ideſt, putare debeam? *Che io debba ſenerti per Conſole*? Virg. 1. Æn. Et quiſquam numen Junonis *adoret*? ideſt, adorare velit? *E vorrà alcuno adorare*?

5 Ad majorem emphaſim adduntur interdum particulæ *Ut*, *An*, *Ne*, enclitice, aut ſimiles. Cic. in Catil. Tu *ut* unquam te *corrigas*? ibid. Te *ut* ulla res *frangat*? *è poſſibile, che niuna coſa poſſa domarti.* Ter. And. Act. 5. Tu *ne* impune hoc *facias*? Æn. 3. *Eloquar, an ſileam*? ideſt, Eloqui, an ſilere debeo.

6 Quandoque & ſine interrogatione. Quinti l. lib. 1. c. 9. *Frangas* citius, quam *corrigas*, quæ in pravum induruerunt, ideſt, frangere poſſis. Id. lib. 6. c. 3. Videas pleroſque ira percitos. *Vedrai, o potrai vedere la maggior parte commoſſi da collera.* Cic. 4. in Verr. Si quis novi quod inſtituerit, is non omnia rata eſſe *patiatur*; ideſt, pati non debet.

7 *Præteriti imperfecti exempla.* Cic. pro Rab. perd. reo. Tu denique quid *faceres* in hac re? *Che fareſti, o che potevi fare*? Ter. Andr. Act. 1. *Diceret* quid feci? *Direbbe, o potrebbe dire.* Salluſt. in Conjur. Confecto prælio, tum vero *cerneres*. *Allora ſi vedreſti, o potreſti vedere.* Virg. 8. Æn. At tu dictis,

ctis, Albane *maneres*, ideſt, manere deberes, *Dovevi attendere la parola*. Idem 6. Æn. Quod corpus humandum *Direxet*, *voleſſe dire*.

8 *Præteriti perfecti exempla*. Plaut. Amph. Tunc mecum fueris? *Che tu abbi potuto eſſer meco*? Horat. Epod. Impune ut urbem nomine *impleris* meo? ideſt, implere potueris? Virg. 9. Æn. Unus homo tantas ſtrages impune per urbem *Ediderit*? juvenum primos tot *miſerit* Orco? ideſt, edere, mittere potuerit? Æn. 2. *Occiderit* ferro Priamus; Troja *arſerit* igni? ideſt, æquum ne fuit aut debuit *occidere*, *ardere*? Cic. 5. Tuſc. M. Antonii omnium eloquentiſſimi, quos ego *viderim*, ideſt videre potui.

9 *Pluſquam perfecti exempla*. Virg. 3. Æneid. Faces in caſtra *tuliſſem*, *Impleſſemque* foros flammis; ideſt, foro implere potuiſſem, aut debuiſſem. Cic. pro Planc. An ſi in me vitæ cupiditas fuiſſet, omnium parricidarum tela *commoſſem*? ideſt, commovere debuiſſem, vel voluiſſem? idem Cornificio lib. 12. ep. 22. Plura ſcripſiſſem, niſi tui feſtinarent. Suet. in Veſp. c. 8. *Maluiſſem*, oboluiſſes allium, ideſt, malle debuiſſem, ut oboluiſſes allium.

10 *Futuri exempla*. Horat. l. 1. Od 6. Quis Martem tunica tectum adamantina digne *Scripſerit*? ideſt, ſcribere poſſit, ſeu poterit. Cic. in Orat. Pomeridianas quadrigas, quam poſtmeridianas libentius *Dixerim*. Plin. lib. 8. c. 48. Nec facile *dixerim*, qua id ætate experit. Cic. 1. Tuſc. Ego ipſe cum eodem ipſo non invitus *Erraverim*. Et l. 1. de Leg. Ego vero libenter *audierim*. Georg. 2. *Exuerint* ſylveſtrem animam. Huc ſpectant prænmonitiones illæ, Ut ita dixerim, pace tua dixerim, &c.

SCHOLION IX.

De Modo Permiſſivo, ſeu conceſſivo.

PErmiſſivus, ſive Conceſſivus Modus permiſſionem, ſive Conceſſionem adſignificat: unde & nomen invenit: Diomedes *Conceſſivam ſpeciem* appellat. *Qua*, inquit, *nequaquam volumus*, *fieri ea verbo*, *ut fiant*, *concedimus*, *ut contendendi pertinaciam evitemus*. Ejus uſus in ſecundis, tertiſque for-

Perſonis potiſſimum cernitur: primas enim, excepto futuro, non facile invenies.

2 *Præſentis exempla*. Cic. 7 in Verr. *Sit* ſacrilegus, *ſit* fur; ideſt, per me licet ſit ſacrilegus. Eſto ſit ſacrilegus. *Sia egli pur ſacrilego*, &c. Idem lib 2. Acad. Hæc ſi vobis non probamus; *ſint* falſa ſane, invidioſa certe non ſunt. Idem pro Dejot. *Pereant* amici; dum una inimici intercidant. Ter. Adel. Act 3. *Profundat*, *perdat*, *pereat*, nihil ad me attinet, *Spenda pur egli*, *rovini pur ec.*

3 *Præteriti imperfecti exempla*. Cic. 3. in Verr. Seditioſus homo C. Carbo fuit *fuerit* aliis: ideſt, Eſto, concedo fuiſſe aliis.

4 *Pluſquam perfecti exempla*. Virg. Æn 4. Verum anceps pugnæ *fuerat* fortuna; Hic, *fuerat*, pro fuiſſet poſitum eſt, ſicut apud Mart. lib. 2. ep. 78. Si non erraſſet, *fecerat* ille minus; ideſt feciſſet: & apud Hor. lib. 2. Od 17. *Suſtulerat*, niſi Faunus ictum dextra levaſſet, pro *Suſtuliſſet*. Poteris ſimilia exempla fingere etiam primæ perſonæ. Verum victa fuiſſem. *Fuiſſem*. Prius *furiſſem*, Potentiale eſt, poſterius permiſſivum. Et præſenti tempore. Veteris, ne ſi ſervus verberetur, aufugiat, *aufugiat*.

5 *Futuri exempla*. Cic. 8. Acad. Age, *Reſiſtere* Peripateticis, *ſuſtinuero* Epicureos, *Orsù*, *poſſiobe to abbia a reſiſtere*, &c. Idem 5. Tuſc. quam ſibi conveniat, ipſe *viderit*. *Eſſo ſe lo veda*. Idem de Amic. Quam id recte faciam, *viderint* ſapientes.

SCHOLION X.

De Modo Infinito ſive Indefinito.

INfinitus, ſive [ut loquitur Gell. l. 1. c. 7.) *indefinitus* Modus dicitur, quia cum quatuor reliqui Modi certas ſibi perſonas, numeroſque certos aperte definiunt, ut *lego*, *legis*, *legit*, *legimus*, *legitis*, *legunt*: in Infinito perſonæ eædem, ac numeri incerti ſunt, obſcureque latent. Pronominum beneficio evolvendi, ut *Me amare*, primæ ſingularis eſt, *te* ſecundæ, *illum* tertiæ, *Nos amare*, primæ multitudinis, *vos* ſecundæ, *illos* tertiæ.

2 Conjungit tamen hic Modus ſimul una voce tem-

tempus præsens cum imperfecto, & perfectum cum plusquam perfecto. Nam, Scio, te amare litteras: *So che tu ami le lettere*, præsens est. Sciebam, te amare litteras. *Sapeva che tu amavi le lettere*, imperfectum est. Scio, me sæpe ad te scripsisse, *So, che io spsso t' ho scritto*; præteritum est. Sciebam, me sæpe ad te scripsisse. *Sapeva ch' io spesso t' aveva scritto*; plusquam perfectum est.

3 Prisci Futurum in *Rum*, fixum, atque invariatum habebant, quod generibus, numerisque omnibus accomodabant. Nunc utimur circuitione Verbi, *Esse*, & participii in *Rus*, variatis casibus, generibus, numeris, ut dicemus lib. 2. c 9.

4 A prisco futuro Conjunctivi in *Asso* formabant veteres Infiniti futurum, *Assere*, ut *Expugnassere*, *impetrassere*, hoc est, expugnaturum, vel impetraturum esse. Plaut. Amph. Se summa vi eorum oppidum *expugnassere*. Idem in Milit. Hercle credo te facile *impetrassere*. Idem Captiv. Illum confido his diebus me *reconciliassere*.

5 Diomedes, Donatus, aliique Grammarici addunt alteram Futuri activi circuitionem, *Amatum ire Doctum ire*. Hanc omisimus, quia præsens tempus potius adsignificat. Plaut. Bacchid. Desistas ire *oppugnatum*, idest, oppugnare. Liv. lib. 9. Bell. Maced. Vitricus tuus vitam tuam *perditum ire* hoc facto properat, idest, perdere. Gell. lib. 4. cap 6. Volo *Adjutum ornatumque ire* Noctes tuas, idest, adjuvare, atque ornare.

6 Quamvis *occisum ire violatum ire*, *direptum ire*, *mandefactum ire*, activa voce nihil aliud, quam *occidere*, *violare*, *diripere mandefacere*, tempore præsenti significent, ut docuimus, tamen *occisum iri*, & reliqua patiendi voce futuri sunt temporis Cic. Att. l. 2. Addit, se prius *occisum iri* ab eo, quam me *violatum iri*. Id. l. 9. Quem tu locum Græciæ non *direptum iri* putas? Id. de Divin. Vaticinatus est *madefactum iri* minus triginta diebus Græciam sanguine. Liv. l. 9. Cecinit sibi aram hic *dicatum iri*. Sic fere semper.

7 *Amatum iri*, *Lectum iri*, & similia tantum in

Eu-

Futuro agnoſcunt Probus, Donatus, Priſcianus: poſteriorem illam circuitionem, *Amandum eſſe*, *Legendum eſſe*, &c. non agnoſcunt, fortaſſe quia voces in *Dus & Dum* neceſſitatem potius, quam tempus ſignificant. etiamſi ſextum poſt ſe caſum habeant. Cic. in Rul. Non eos in Deorum immortalium numero *venerandos* a vobis, & *colendos*, putatis? Hic non tempus Futurum, ſed neceſſitas ſignificatur: ſic fere ſemper: Vide Rud. in pattic.

SCHOLION XI.

Quomodo infinita tempora reddantur Italice.

INfinitus Modus, quamvis natura ſua perſonas, & numeros nonniſi involutos, & impliciros habeat: libet tamen in præſenti eos evolvere, atque explicare: ut hujus etiam Modi variam ſignificationem, & uſum jam inde a primis Rudimentis pueri cognoſcant.

Infinitus apud Latinos vocem unam tantum habet: quæ *Præſens & Præteritum Imperfectum* adſignificet, Italica etiam lingua utriuſque temporis unam, & eandem habet vocem; ut Volo ad illum ſcribere, *Voglio ſcrivergli*; preſens eſt. Volebam heri ad te ſcribere, *Jeri voleva ſcriverti*, præteritum imperfectum eſt. Volo te ſcribere, *Io voglio che tu ſcrivi*, præſens eſt. Volebem te ſcribere, *Io voleva che tu ſcriveſſi*, imperfectum eſt.

2 Eadem Italici infiniti vox Gerundiorum, & Supinorum Latinorum loco adhibetur, ut non eſt tempus ſcribendi, *Non è tempo di ſcrivere*. Vocor ad ſcribendum, *Io ſon chiamato a ſcrivere*. Sum defeſſus ſcribendo, *Son ſtracco di ſcrivere*. Eo ſcriptum, *Io vado a ſcrivere*. Eſt res difficilis ſcriptu, *è coſa difficile a ſcriverſi*, o *ad eſſere ſcritta*.

3 *Præteritum perfectum & pluſquam perfectum* in vulgi idiomate ex Conjunctivo perſæpe ſupplentur addita particula, *Che*, ut, Exiſtimo, patrem tuum fuiſſe virum doctum, *Credo che tuo padre ſia ſtato uomo dotto*. Exiſtimabam patrem tuum fuiſſe virum doctum, *Credeva che tuo padre foſſe ſtato uomo dotto*. Interdum ſupplentur hæc duo tempora ex indicativo, accedente eadem particula, *Che*, ut, Audio, ve-

veniſſe Regem, *Intendo che è venuto il Re*. Audivi Regem abiiſſe, *Ho udito dire, che il Re ſia partito*. Vel cum tempus remotum, aut Indefinitum ſignificatur, *udii dire che il Re ſia partito*.

4 Cum verbis *Optandi, definiendi*, cum verbis, *Doleo, Gaudeo, Conſtitua, Spero*, & ſimilibus tum præſens, tum præteritum infiniti cum particula, *Di*, vernacula lingua efferuntur, ut: Cupio ad te ſcribere, *Deſidero di ſcriverti*. Doleo, me non ſcripſiſſe ad patrem tuum, *Mi duole di non aver ſcritto a tuo padre*. Alioquin cum verbis *Poſſum, Debeo, Volo, Nolo, Malo*, & hujuſmodi, nulla alia adhibita particula, ſolis Infiniti vocibus contenta ſunt, ut, Non poſſum loqui, *Non poſſo parlare*. Volo audire. *Voglio aſcoltare*. Vide lib. 2. c. 9. præc. 6.

5 *Futurum* ex Indicativo, & præſenti infiniti Modi ejuſdem verbi, cum particula, *A*, vel *Da*, ſuppletur interdum, ut Scio, te futurum eſſe virum doctum, *So, che tu hai da eſſer un uomo dotto*. *Hai*, verbum eſt indicativi, *Da eſſer* præſens infiniti Modi ejuſdem verbi, cujus eſt futurum Latinum, Scio, te aliquando amaturum eſſe litteras, *So che una volta hai d.a amare le lettere*. Interdum ſuppletur etiam ex futuro Indicativi Modi, ut, Putas, me aliquando futurum virum doctum. *Credi che io ſarò a qualche tempo uomo dotto*.

6 Quod ſi verba *Sperandi, Promittendi, Jurandi* accedant, ex preſenti infiniti Modi, & particula, *Di*, ſupplendum eſt: ut, Speto me fore virum doctum, *Spero di eſſere uomo dotto*. Promitto, vel juro, me numquam fore Reipublicæ hoſtem, *Prometto, o giuro di non eſſer mai nemico alla Repubblica*. Poteſt & per futurum Indicativi nonnunquam efferri; ut Spero, fore jucundum generum nobis, *Spero che ci ſarà genero di ſommo contento*.

SCHOLION XII.

Voces Infiniti quomodo Italice per Indicativum, aut Conjunctivum reddantur.

INfiniti Latini voces tum per Conjunctivum, tũ per Indicativum Italice redduntur, idque temporibus omnibus, de quibus ſigillatim videtur diceudum. Re

De Presenti.

Tempus præsens ita per indicativum Italice reddi potest. Cic. Att. lib. 10. Scribis te ipsum putare me attractum iri, si de pace agatur, *Mi scrivi, che tu pensi che io sarò tirato per forza, se si tratterà di pace.* Id. ibid. Pompejum pro certo habemus per Illyricum proficisci in Galliam, *Teniamo per cosa certa, che Pompeo se ne va alla volta della Gallia per la Schiavonia.*

Illa per Conjunctivum vertuntur. Cic. ep. 2. lib. 6. Peto a te, ne me putes oblivione tui rarius ad te scribere, quam solebam. *Ti chiedo, che tu non pensi che io ti scriva più di rado del solito per dimenticanza che ho di te.* Idem. Non puto esse alienum, me ad te, quid ea de re sentiam, scribere, *Non penso che sia fuor di proposito scriverti, qual sia il mio sentimento intorno quel negozio.*

De Præterito imperfecto.

Præteritum imperfectum quamsæpissime per Indicativum convertitur. Cic. Ep. Fam. lib. 2. Sciebam, te a tuis certiorem fieri solere. *Io sapeva che tu solevi esser avvisato dai tuoi.* Idem Att. lib. 10. A Curione mihi nuntiatum est, eum ad me venire, *Mi fu mandato a dirne da Curione, ch' egli se ne veniva a casa mia.*

Nec minus frequenter per conjunctivum. Cic. lib. 6 Ep. 1. Non debemus ita cadere animis, quasi aliquid evenerit, quod fieri posse nunquam putavimus. *Non dobbiamo talmente perderci di animo come se cosa sia accaduta, la quale non avessimo mai pensato, che potesse accadere.* Conjunctivi Imperfectum est, *Che potesse.* Idem lib. 1. Epist. 1. Consules Bibuli sententiam valere cupierunt. *Li Consoli desiderarono, che la sentenza di Bibulo prevalesse.*

De Preterito Perfecto.

Præteritum perfectum sic redditur per indicativum. Cic. Epist. l. 6. Te nunquam timuisse certo scio. *Sò certo che tu non hai mai avuto paura.* Idem ibid. Nec enim nos arbitror victoriæ præmiis ductos patriam olim, & liberos, & fortunas reliquisse. *Nè penso che noi abbiamo lasciato la patria e figliuoli*

goli, e li beni tirati dalli premj della vittoria. Idem epist. lib. 2. Mea officia tibi nunquam defuisse, tute es testis. *Tu stesso sei buon testimonio, che i miei servizj non ti son mai mancati.*

Per conjunctivum vero sic. Cic. de amic. Nihil enim mali Scipioni accidisse puto. *Non penso, che al un male sia a Scipione accaduto.* Idem de Orat. lib. 1. Platanus illa mihi videtur non tam ipsa aquula, quæ describitur, quam Platonis oratione crevisse: *Mi pare, che quel platano non tanto per quell' acquetta, che si descrive, quanto col dir di Platone sia cresciuto.* *De Præterito plusquam perfecto.*

Præteritum plusquam perfectum sic per indicativum convertitur. Cic. de Amic. Ea se quiete per visum ex Africano audivisse, dicebat. *Diceva, che quelle cose aveva udite dall' Africano in una visione dormendo.* Id. ep. lib. 3. Didici ex tuis litteris, te omnibus in rebus habuisse rationem, ut mihi consuleres. *Inteso dalle tue lettere, che tu in tutte le cose avevi avuto riguardo al comodo mio.*

Per Conjunctivum autem sic licet convertere. Curt. l. 3. Nondum enim Memnonem vita excessisse cognoverat, *perciocchè non aveva ancora inteso che Memnone fosse morto.* *De Futuro.*

Futurum etiam per Indicativum Italice reddi potest. Cic. Ep. lib. 16. Eum facturum puto. *Penso che egli lo farà.* Idem lib. 14. Et ipse opinione celerius venturus esse dicitur. *E si dice, che egli verrà più presto di quello che si pensa.* Ad Att. lib 8. Ego bellum fœdissimum futurum puto, *io giudico che sarà una guerra crudelissima.*

Frequentius vero per Conjunctivum; tunc autem secunda vox imperfecti temporis esse videtur, *Amerei, leggerei.* Cic. ad Att. lib. 10. Jussit mihi nuntiari, mox se venturum. *Comandò mi fosse detto, che da lì a poco egli verrebbe.* Idem Tusc. 1. Critoni nostro non persuasi, me hinc avolaturum, nec quidquam mei relicturum. *Non ho persuaso al nostro Critone, che io me ne volerei via di quì, nè lascerei di me parte alcuna.* Id. Epist. lib. 13. Cum ipse sibi persuasisset, meas de se accurate scriptas

Digitized by Google

litteras maximum apud te pondus habituras. *Essendosi egli persuaso, che le mie lettere caldamente scritte per conto sue avrebbono grandissima forza presso di te.*

Potest adhuc & aliis modis reddi pro varietate sententiarum, *Che io son per fare: che io ho da fare.* Cic. Att. 10. Nisi forte arma Pompejum abjecturū putas. *Se già tu non pensi che Pompeo sia per posar giù l' armi.* *De Futuro præterito mixto.*

Futurum præterito mixtum fere per secundam vocem pluſquam perfecti Conjunctivi Modi reddi solet. *Averei amato, averei letto.* Cic de Amic. Quid arbitramur, illos in re vera fuisse facturos? *Che pensiamo che coloro avrebbero fatto in cosa vera?* Idem ib. Scio eos impetraturos non fuisse. *So, che essi non l' avrebbono impetrato.*

Pro hoc futuro ponitur futurum simplex, si actio præteriti finiti actionem infiniti futuri tempore præcedat, quamvis per futurum sive simplex, sive mixtum reddatur Italice, Cic. 1. de Orat. Qui locus quietis pleniſſimus fore videbatur, in eo, &c. *Quel luogo che pareva, che sarebbe, o sarebbe stato pienissimo di riposo ec.* Prius enim videbatur id, quod postea futurum putabat. Id. lib. 2. ep. 2. Perspiciebant Coss. in Hortensii sententiam multis patribus plures ituros. *Vedevano bene i Consoli, che molti più andrebbono, o sarebbono andati nel parer di Ortensio.* Prius enim perspiciebant, postea ituri erant in sententiam. Sin actio, quæ jam præire debuisset actionem verbi præteriti temporis, tum vero hæc actio per Infiniti futur. mixt. tantum exprimitur. Cic. pro Dejot. *Cui* Reo veniam te daturum fuisse dicebas, si excusatione ætatis usus esset. *Al qual Reo dicevi che avresti perdonato, se per l' età scusato si fosse.* Hic ætatis excusatio veniā dandam præire debuisset, ideo futur. mixto explicatur.

Quæ autem orationes sint per Indicativum, quæ per Conjunctivum reddendæ, non est præsentis instituti ostendere; tantum intelligant pueri has omnes orationes, sive indicativi Modi fuerint, sive Conjunctivi, per infinitum esse reddendas: alias, si quæ fuerint, Magistri diligentiæ com-

mit-

mittimus, qui etiam oſtendet, infiniti paſſivi tempora totidem modis Italice reddi poſſe, quæ nos oſtendimus, Activum ſolere converti. Exemplis brevitatis cauſa ſupersedemus.

SCHOLION XIII.

Quid Gerundia, & Supina, cur invenia, an paſſive quoque ſignificent, & Gerundia interdum E, *in* U, *mutare.*

QUid ſint, curve ſic dicta Gerundia, & Supina, non convenit inter Grammaticos. Diomedes quidem cenſet, Gerundia, & Supina ſextum eſſe Verborum Modum; alii vero hæc eſſe nomina participalia; ut Thomas, Donatus, Priſcianus. Verum, quod Quintilianus indicat lib. 1. c. 4. magis placet, qui ſupina *Verba participalia*, appellat, quod idem dicimus de Gerundiis. Cum enim Græci pro Gerundiis, ac Supinis, quibus carent, Infinito utantur, ſicut & Itali] articulorum, ac præpoſitionum adminiculo, Latini hæc *Verba participalia*, excogitarunt, ut crebam, & moleſtam infiniti repetionem vitarent.

2 Quæ enim Latini dicunt: Efferor ſtudio patres veſtros videndi: Quis eſt tam in ſcribendo impiger? Turpe dictu; ea Græci ſic dicerent. Efferor ſtudio patres veſtros videre. Quis eſt tã in ſcribere impiger? Turpe dici. Quas loquendi formulas Latini quoque Poetæ frequenter, & Hiſtorici interdum uſurpant. Liv. lib. 30. tempus eſt aut pacem *componi*, aut bellum *geri*. Tibul. lib. 3. eleg 2 Cauſa *perire* fuit, ideſt pereundi. Hor. carm. 8. Rite maturos *aperire* partus lenis Hilithya, hoc eſt lenis in aperiendis partibus; & mox: Voſque *veraces* cecinisſe Parcæ, ideſt, veraces in canendo. Idem lib. 1. Od. 15. Et celerem *ſequi* Ajacem, ideſt, ad ſequendum, ut ſentit Priſ. lib. 18. Ovid. epiſt. penult. Retulerat Neſtor, nato te *quærere* miſſo, ideſt, miſſo te quæſitum, ſive ad te quærendum. Et ſexcenta ejuſmodi apud Poetas.

3. Gerundia omnia ſignificationem habent activam, & in *Di*, quidem perquam raro paſſivam. Juſtin. lib. 17. Arymbas Athenas, *erudiendi* gratia miſ-

ſus, ideſt, *ut erudiretur*. Quo ſpectat & illud Ter. Heaut. prol. Novarum qui *ſpectandi* faciunt copiam. Et Suet. in Aug. c. 88. Permiſſa *jocandi* licentia *diripiendique* pomorum, ideſt *ſpectandarum, diripiendorum*. In *Do*, etiam non raro, Virg. Ecl. 8. *Cantando* rumpitur anguis. Georg. 3. Utique *Videndo* fœmina, ideſt, *dum cantatur, dum videtur*. Id. Alitur vitium, creſcitque *tegendo*. Lucr. l. 1. Annulus in digito ſubter tenuatur *habendo*. Et in *Dum*, interdum. Georg. 3. Ante *domandum*, ingentes tollūt animos, ideſt *antequam domentur*. Sall. Jug. Cum ipſe *ad imperandum* Tifidium vocaretur, ideſt *ad imperata faciendo*; antiqua plane loquendi ratione. Cic. l. 9. ep. 25. Huc ades *ad imperandum*, ſive ad parendum potius. Sic enim antiqui loquebantur. Qua ratione & ipſe Cic. videtur loquutus, l. 2 de nat. Deor. extrem. Qua pecude, quod erat *ad veſcēdum* hominibus apta, ideſt, *qua homines veſcerentur*.

4 Supina omnia in *um*, activam ſignificationem habent, ea tantum paſſivam, quæ ſunt a Neutris paſſivis, ut *Venum, vapulatum*. Hæc vero infinitorum futura, *Lectum iri, viſum iri*, & ſimilia, non a Supinis, *lectum, viſum*, ſed a verbo *iri* paſſionem mutuantur.

5 Omnia vero Supina in *U* paſſive ſumuntur, ut, *Miralile dictu*. Quamquam Diom. l. 1. & Priſ. l. 8. hæc interdum active ſumi ſignificent. Favet his Plautus Menæch. *Oſſonatu* redeo, & Cato de re ruſt. Primus *cubitu* ſurgat, & Stat. lib. 1. Achil. Quem nunc, *venatu* rediturum. Cum tamen alii his ipſis ipſis, *Oſſonatu, Cubitu, Venatu*, nomina potius quartæ declinationis eſſe cenſeant, quam Supina.

6 In tertiæ, quartæque Conjugationis Gerundis in *Di, Do, Dum*, ac participiis ejuſdem flexionis in *Dus*, veteres, *E*, penultimæ ſyllabæ per *U*, efferebāt. Ter. And. prol. Nā in prologis *ſcribundis* opera abutitur, ideſt *in ſcribendis prologis*: & act. 1. ſc. 4. Dii date facultatē, obſecro huic *pariundi*, pro *pariendi*. Apud Plautum hæc crebra ſunt. Et apud Salluſtiū antiquitatis affectatorem, in Catil. Libido eos incēſtat reip. *capiundæ*: & ib. Impunitatem reip. *per-*

dunda

dundæ fore credebant. Ib. tanta vis hominibus *leniundi* magis, quam exagitandi videbatur: Alii quoque scriptores interdum. Liv. l. 6. In nos quid arma polleant vestra, si patiendo *experiundum* est, inermes experiemur. Cic. lib. 9. ep. 14. In consiliis *capiundis*. Et lib. 1. ep. 10 Existimavit tamen esse *faciundum*. Id. pro C. Rab. Hic videlicet perblandus *reperiundus* fuit. Id. pro Cæcin. Qui ad constituti *experiundi* juris gratia venissent. Sic *rei gerundæ*, ex quo nonnulli Gerundia dicta esse arbitrantur.

7 Hinc apud Jurisconsultos, qui veterum edicta, legesque interpretati sunt, extant in Pandectis tituli, *communi dividundo*, *Ad legem Juliam de repetundis*, *Familiæ erciscundæ*, idest, rei hæreditariæ dividendæ. Quas veterum loquendi formulas Cicero, aliique scriptores nunquam sibi putarunt immutandas. Ut l. 7 epist. 22. Quod jus statues communi *dividundo*. Et pro P. Sext. Cæsar legem de *pecuniis repetundis* non putat esse legem. Idem pro Cluent. Clames te lege *pecuniarum repetundarum* non teneri. Et pro Cæcin. Nomine hæredis arbitrii *familiæ erciscundæ* postulavit; & de Or. Id. *erciscundæ familiæ* causam agere non potest. *Sic juris dicundi*. Cic. pro Mur. & act. 3. in Verr. Pecuniam ad *jus dicundum* dedisse, & ejus generis alia.

DECLINATIO VERBI DEPONENTIS. CAP. X.

Pro Inferiore Ordine infimæ Classis.

UTOR. Indicativi Modi tempus præs.

UTOR, *io uso*, uteris, vel utere, utitur: Plur. Utimur, utimini, utuntur.

Præt. imp. Utebar *io usava*, utebaris vel utebare, utebatur. Plur. Utebamur, utebamini, utebantur.

Præt. perf. Usus, a, um sum, vel fui, *io usai*, *ed ho usato*, es, vel fuisti, &c.

Præt. pluſq. perf. Usus, a, um, eram, vel fueram: *io avevo usato ec.*

Futurum, Utar, *io userò*, uteris, vel utere, utetur. Plur. Utemur, Utemini, utentur.

Imperativi Modi tempus præsens.

Utere, vel utitor, *usa tu*, utatur. Plur. Utamur, utimini, vel utiminor, utantur.

Futurum, ſive Modus Mandativus.

Utitor tu, uteris, vel utere, *uſerai tu*, utitor ille, vel utetur. Pl. Utiminor, vel utemini, utuntor, vel utentur.

Optativi Modi tempus præſens, & imperf.

Utinam Uterer, *Iddio voleſſe, che io uſaſſi*; utereris, vel uterere, uteretur. Plur. Utinam uteremur, &c.

Præt. perf. Utinam uſus, a, um ſim vel fuerim, *Iddio voglia, che io abbia uſato*, ſis, vel fueris &c.

Præt. pluſ. perf. Utinam uſus, a, um, eſſem, vel fuiſſem, *Iddio voleſſe, che io aveſſi uſato*, eſſes &c.

Futurum. Utinam utar, *Iddio voglia, che io uſi*, utaris, vel utare, utatur. Plur. Utinam utamur, &c.

Conjunctivi modi tempus præſens.

Cum Utar, *Conciſſiacoſachè io uſi, o uſando io*, utaris, vel utare, utatur. plur. Cum utamur, utamini, utantur.

Præt. imperf. Cum Uterer. *Conciſſiacoſachè io uſaſſi ed uſerei, o uſando io*, utereris vel uterere, &c.

Præt. perf. Cum uſus, a, um ſim, vel fuerim. *Conciſſiacoſachè io abbia uſato o avendo io uſato*, ſis vel fueris &c.

Præt. pluſ. perf. Cum uſus, a, um eſſem, vel fuiſſem, *Conciſſiacoſachè io aveſſi ed averei uſato o avendo io uſato*, eſſes vel fuiſſes.

Futur. Cum uſus, a, um ero, vel fuero. *Quando io uſerò, ed averò uſato*, eris, vel fueris, &c.

Infiniti Modi tempus præſens.

Uti. *Uſare, e che io uſo, tu uſi &c.*

Præt. imperf. Uti, *Uſare, e che io uſava, ed uſaſſi; tu uſavi, ed uſaſſi, &c.*

Præt. perf. Uſum, am, um eſſe, vel fuiſſe. *Aver uſato, e che io uſai, ed ho uſato, tu ec.* plur. uſos, as, a eſſe, vel fuiſſe. *Aver uſato, e che noi uſammo, ed abbiamo uſato; voi &c.*

Præt. pluſ. perf. uſum, am, um eſſe, vel fuiſſe. *Aver uſato, e che io aveva, o oveſſi uſato, ec.* Plur. uſos, as, a eſſe, vel fuiſſe. *Aver uſato, e che noi avevamo uſato, o aveſſimo uſato, voi avevate e aveſte ec.*

Futur. activum. Uſurum, am, um, eſſe. *Dover uſare, e che io uſerò, tu uſerai, ec.* Plur. uſuros, as, a eſſe. *Dovere uſare, e che noi uſeremo, ec.* Fut.

Digitized by Google

Futur passivum, Utendum, am, um esse. *Dovere essere usato, e che io ho da essere usato, tu ec.* Pl. Utendos as, a esse. *Dover essere usati, e che noi abbiamo, voi avete, quelli hanno da essere usati.*

Gerundia, Utendi, *D'usare, o per usare.* Utendo, *Usando.* Utendum, *Ad usare.*

Supinum, Usum, *Ad usare, o per usare.*

Participium præsentis temporis, & imperfecti.

Utens, tis, *Quello, che usa, e usava.*

Præt. perf. & plusq. perf. Usus, a, um. *Quello, che ha, ed avea usato.*

Futur. act. Usurus, a, um. *Quello, che userà, ed averà da usare.*

Futur. pass. Utendus, a, um. *Cosa, che ha da essere usata, e che deve essere usata.*

ADMONITIO.

De verbi Deponentis, & Communis significatione.

MOneantur pueri, participia, quæ in *Dus*, exeunt, & Futurum Infiniti, quod inde supplebitur, sive a Deponentibus, sive a Communibus oriantur, patiendi dumtaxat significatione usurpari; reliqua tempora, sive participia Verbor. Deponentium agendi significatione contenta esse.

Communium vero Verborum Futurum Infiniti, quod ex voce in *Tum*, & Infinito *Iri*, supplebitur, & posterius Supinum semper patiendi modo usurpari. Ac participia præteriti temporis, & reliqua, quæ eorum adminiculo supplentur, tum actione, tum passione significare; item Gerundia in *Di, Do, Dum*, cætera omnia agendi tantū habere significationē.

Ideoque infra verbo communi in præteritis tantum perfectis, & Plusquam perfectis Modorum omnium, & participiorum, nec non Futuro Conjunctivi significationem passivā Italice adscripsimus, propterea quod hæc in aliis temporibus non est usitata. De qua re rursum dicemus l. 2. c. 5.

DECLINATIO VERBI COMMUNIS. CAP. XI.

Pro inferiore Ordine Infimæ Classis.

DImetior, *io misuro*, dimetiris, vel dimetire dimetitur. Plur. Dimetimur, dimetimini, dimetiuntur.

Præt. imperf. Dimetiebar. *Io misurava*, dimetiebaris, vel dimetiebate, dimetiebatur. Plur. Dimetiebamur, dimetiebamini, dimetiebantur.

Præt. perf. Dimensus, a, um sum, vel fui. *Io misurai, ed ho misurato*. Et passive. *Io fui, e sono stato misurato*, es, vel fuisti; est, vel fuit. Plur. Dimensi, æ, a sumus; vel fuimus; estis, vel &c.

Præt. plusq. perf. Dimensus, a, um eram, vel fueram, *io avevo misurato*. Et passive, *io era stato misurato*, eras, vel fueras; erat, vel fuerat. Plur. Dimensi, æ, a eramus, vel fueramus; eratis, vel fueratis; erant, vel fuerant.

Futur. Dimetiar, *io misurerò*, dimetieris, vel dimitiere; dimitietur. Plur. Dimitiemur, dimetiemini, dimetientur.

Imperativi Modi tempus præsens.

Dimetire, vel dimetitor. *Misura tu*, dimetiatur. Plur. Dimetiamur, dimetimini, vel dimetiminor. dimetiantur.

Futurum, sive Modus Mandativus,

Dimetior tu, dimetieris, seu dimetiere, *Misurerai tu*; dimetitor ille, vel dimetietur. Pl. Dimetiminor vel dimetiemini, dimetiuntor, vel dimetientur.

Optativi Modi tempus præsens, & imperf.

Utinam dimetirer, *Iddio voleſſe che io misuraſſi*, dimetireris, vel dimetirere, dimetiretur. Pl. Utinam dimetiremur, dimetiremini, dimetirentur.

Præt. perfect. Utinam dimensus, a, um sim, vel fuerim, *Iddio voglia che io abbia misurato*. Et passive, *che io sia stato misurato*; sis, vel fueris; sit vel fuerit. Plur. Utinam Dimensi, æ, a simus, vel fuerimus, sitis, vel fueritis; sint, vel fuerint.

Præt. plusq. perf. Utinam dimensus, a, um essẽ, vel fuissem, *Iddio voleſſe che io aveſſi misurato*. Et passive, *che io fuſſi stato misurato*; esses. vel fuisses; esset, vel fuisset. Plur. Utinam Dimensi, æ, a essemus, vel fuissemus; essetis, vel fuissetis; essent vel fuissent.

Fut. Utinam dimetiar. *Iddio voglia che io misuri*; dimetiaris vel dimetiare, dimetiatur. Plur. Utinam Dimetiamur, dimetiamini, dimetiantur.

Con-

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum dimetiar. *Conciossiacosachè io misuri, o misurando io*, dimetiaris, vel dimetiare, dimetiatur. Pl. Cum dimetiamur, dimetiamini, dimetiantur.

Præt. imperf. Cum Dimetirer, *conciossiacosachè io misurassi, e misurerei, o misurando io*, dimetireris, vel dimetirere, dimetiretur. Plur. Cum Dimetiremur, dimetiremini, dimetirentur.

Præt. perf. Cum dimensus, a, um sim, vel fuerim, *Conciossiacosachè io abbia misurato, o avendo io misurato*; Et passive. *Conciossiacosachè io sia stato misurato, o essendo io stato misurato*, sis, vel fueris; sit vel fuerit. Plur. Cum dimensi, æ, a simus, vel fuerimus; sitis, vel fueritis, sint; vel fuerint.

Præt. pluſq. perf. Cum dimensus, a, um essem, vel fuissem. *Conciossiacosachè io avessi, ed avrei misurato, o avendo misurato*. Et passive, *Conciossiacosachè io fussi stato e sarei stato misurato, o essendo io stato misurato*, esses vel fuisses; esset vel fuisset. Plur. Cum dimensi, æ, a essemus, vel fuissemus; essetis vel fuissetis; essent vel fuissent.

Futurum. Cum dimensus, a, um ero, vel fuero, *Quando io misurerò e avrò misurato*. Et passive, *Quando sarò misurato, e sarò stato misurato*, eris vel fueris; erit vel fuerit. Plur. Cum Dimensi, æ, a erimus vel fuerimus, eritis vel fueritis, erint &c.

Infiniti Modi tempus præsens.

Dimetiri *Misurare, e che io misuro, tu misuri, quello misura ec.*

Præt. impe f. Dimetiri, *Che io misurava, o misurassi, tu misuravi ec.*

Præt. perf. Dimensum, am, um esse, vel fuisse, *Aver misurato, e che io misurai e ho misurato, tu ec.* Et passive. *Essere stato misurato, e che io fui, e son stato misurato, tu ec.* Plur. Dimensos, as, a esse vel fuisse, *Aver misurato, e che noi misurammo, e abbiamo misurato voi, ec.* Et passive. *Essere stati misurati, e che noi fummo, e siamo stati misurati, voi ec.*

Præt. pluſq. perf. Dimensum, am, um esse, vel fuisse. *Aver misurato, e che io aveva e avessi misurato, tu ec.* Et passive, *esser stato misurato, e che io era*

ſtato o feſſi ſtato miſurato, tu ec. Pl. Dimenſos, as, a eſſe, vel fuiſſe, *Aver miſurato, e che noi avevamo, o aveſſimo miſurato, voi, ec.* Et paſſive, *Eſſere ſtati miſurati, e che noi eravamo ſtati, e foſſimo ſtati miſurati, voi ec.*

Futurum activum, Dimenſurum, am, um eſſe, *Dover miſurare, e che io miſurerò, ec.* Plur. Dimenſuros, as, a eſſe. *Dover miſurare, e che noi miſureremo, ec.*

Futurum paſſiv. Dimenſum iri, vel dimetiendum, am, um eſſe. *Dover eſſer miſurato, e che io ho da eſſer miſurato, tu, ec.* Plur. Dimenſum iri, vel dimetiendos, as, a eſſe. *Dover eſſer miſurati, e che noi abbiamo da eſſer miſurati, voi, ec.*

Gerundia. Dimetiendi. *Di miſurare, e eſſer miſurato.* Dimetiendo. *Miſurando, e eſſendo miſurato.* Dimetiendum. *A miſurare, ed eſſer miſurato.*

Supina. Dimenſum, *A miſurare.* Dimenſu, *Da miſurarſi, o da eſſer miſurato.*

Participium præſentis, & imperfecti.

Dimetiens, tis. *Quello, che miſura, e miſurava.*

Præt. perf. & pluſq. perf. Dimenſus, a, um, *Quello, che miſurò, e ha, o aveva miſurato.* Et paſſive. *Quello che fù, ed è ſtato miſurato, ovvero era ſtato ec.*

Futur. activ. Dimenſurus, a, um. *Quello, che miſurerà, ovvero averà da miſurare.*

Futur. paſſiv. Dimetiendus, a, um, *Quello che ſarà miſurato, ovvero ha da eſſere miſurato, ec.*

VERBA ANOMALA. CAP. XII.

Pro Inferiore Ordine Infimæ Claſſis.

POSSUM. Indicativi Modi tempus præſens.

POſſum, *Io poſſo*, potes. poteſt. Plur. poſſumus, *noi poſſiamo*, poteſtis, poſſunt.

Præt. imp. poteram, *io poteva*, poteras, poterat. Pl. poteramus, *noi potevamo*, poteratis, poterant.

Præt. perf. potui, *io potei, e ho potuto*, potuiſti, potuit. Plur. potuimus, *noi potemmo, e abbiamo potuto*, potuiſtis, potuerunt vel potuere.

Præt. pluſq. perf. potueram, *io aveva potuto*, potueras, potuerat. Plur. potueramus, *noi avevamo potuto*, potueratis, potuerant.

Futur.

Futur. potero, *io potrò*, poteris, poterit. Plur. poterimus, *noi potremo*, poteritis, poterunt.

Imperativi Modi tempus præsens.

Fac possis, *possi tu*.

Optativi Modi tempus præsens, & imperf.

Utinam possem, *Iddio volessi, che io potessi*, posses, posset. Plur. utinam possemus, *Iddio volesse, che noi potessimo*, possetis, possent.

Præt. perf. utinam potuerim. *Iddio voglia, che io abbia potuto*, potueris, potuerit. Plur. Utinam potuerimus, *Iddio voglia, che noi abbiamo potuto*, potueritis, potuerint.

Præt pluſq. perf. utinam potuissem, *Iddio volesse, che io avessi potuto*, potuisses, potuisset. Plur. utinam potuissemus, *Iddio volesse, che noi avessimo potuto*, potuissetis, potuissent.

Futur. utinam possim, *Iddio voglia, che io possa*, possis, possit. Plur. utinam possimus, *Iddio voglia, che noi possiamo*, possitis, possint.

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum possim, *Conciossiacosachè io possa, o potendo io*, possis, possit. Plur Cum possimus, possitis, possint.

Præt. imperf. Cum possem, *Conciossiacosachè io potessi, e potrei, potendo io*, posses, posset. Plur. Cum possemus, possetis, possent.

Præt. perf. Cum potuerim, *Conciossiacosachè io abbia potuto, o avendo io potuto*, potueris, potuerit. Plur. Cum potuerimus, potueritis, potuerint.

Præt. pluſq. perf. Cum potuissem, *Conciossiacosachè io avessi, e avrei potuto, o avendo io potuto*, potuisses, potuisset. Plur. Cum potuissemus, potuissetis, potuissent.

Fut Cum potuero, *Quando io potrò, e avrò potuto*, potueris, potuerit. Pl. Cum potuerimus, potueritis potuerint.

Infiniti Modi tempus præsens, & imperf.

Posse, *Potere, e che io posso, tu puoi, quello può, e che io poteva, potessi, &c.*

Præt. perf. & pluſq. perf. potuisse, *Aver potuto, e che io potei, e ho potuto, e che io aveva, o avessi potuto, &c.* Cæteris caret.

SCHOLION I.

De Anomalis universe, denique Sum, & Compositis.

ANomala verba dicuntur, quæ aliqua ratione a recta norma quatuor Conjugationum aberrant, quæ & *Inæqualia*, & *dissimilia*, & *irregularia* ab aliis dicuntur: præcipua sunt: *Sum*, *Fero*, *Volo*, *vis*, *Fio*, *Eo*, *Queo*, *Edo*, *Es*, *Esse*, & eorum composita.

2 SUM, cujus Verbi Conjugatio habetur c. 4. ab antiquis verbis, *Esum*, *Fuo*, *Forem*, conflatur. De primo Varr. lib. 8. de Analog. *Sum*, inquit, *olim dicebatur Esum*. Hinc Es, Est, Eram, Essem, & alia, quæ ab *E* inchoantur. Hinc priscis *Estunto*, pro *Sunto*, Cic. lib. 3. de leg. *Discordiæ civium estunto ne amplius sex menses*. De secundo, Virg. lib. 11. *Tros, Rutulusve fuat*, idest, Sit. Plaut. Capt. *Caveto mihi iratus fuas*. Hinc Fui, Fueram, Futurus & alia. A tertio est *Forem*, quod est Essem; & *Fore*, quod est Futurum esse, quamvis interdum Esse significet, ut dicemus lib. 2. cap. 9. præc. 2. cujus composita *Adfore*. 8. Æneid. *Adforet*. 6. Æneid *Afore*, 7 Æneid. & 1. Metam. *Confore*. Ter. Andr. *Defore*. Cic. in Rul. *Profore*. Hor. lib. 1. ep. 18. & alia.

3 In Imperativo, *Es* pro *Esto*, vel *Sis*, non parum est in usu. Ter. in Eun. act. 1. & Cic. 5 ad Attic. ep. 18. Bono animo *Es*. Sic in compositis. Cic. lib. 9. epist. 25. Huc *Ades* ad imperandum. Virg. Ecl. 9. Huc *Ades*, o Galathea, pro *Adsis*. Apud Plaut. Curc. act. 1. *Site* mihi propitiæ, pro *Este*.

4 Conjunctivi præsens plenum est, *Siem*, *Sies*, *Siet*, quo passim utuntur Plaut. ac Terent. & interdum alii. Hinc *Possiem* apud eosdem. Nunc utimur imminuto, *Sim*, *Sis*, *Sit*. Cic. in orat. *Siet*, inquit, plenum est; *Sit*, imminutum.

5 Gerundia, *Essendi*, *Essendo*, *Essendum*, quamvis legantur apud Donatum, apud Vetetes tamen nullum reperies.

6 Participium præsentis temporis, *Ens*, ab *Es*, ut Docens a Doces, formavit Sergius Flavius. Quod durum quidem minime tamen aspernandum censet Quintil. lib. 8. cap. 3. Tu cave illud usurpes, si eleganter loqui velis.

7 Composita, *Absum*, *Adsum*, *Desum*, *Intersum* *Obsum*, *Præsum*, *Subsum*, *Supersum*, simplicis: *Sum*, normam sequuntur, præpositis *Ab*, *Ad*, *De*, *Inter*, *Ob*, *Præ*, *Sub*, *Super*, ut Absum, Abes, Abfui, Abero. Desum, Dees, Defui, Deero, sic alia.

8 Eodem modo *Insum*, & *Prosum*. Verum ab *Insum* præteritum *infui*, ac derivata vix sunt in usu. Plaut. Asin. Age, loquere, quid ibi *infuerit*. *Prosum* vero, cum simp ex ab E incipit, litteram D interjicit, ut *prodes*, *prodero*, &c.

9 Duo tantum composita, *Præsum*, & *Absum*, participium *præsens*, & *absens*, ab *Ens*, particip. verbi Substantivi formant. At *potens*, rectius nomen dixeris [Græce *dynatos*] quam participium *a possum*.

SCHOLION II.

De Verbo Passivo.

POssum, a *Potis*, & *sum*, syllabam, Is, a fine semper abjicit, T, littera retinetur, si E sit prima simplicis littera, ut potes, potest, poteram, potero, pro potis es, potis eram, &c. Eadem ratione *Potessem*, & *potesse*, prisci dicebant. Plaut. Aul. Censent talentum magnum exorari *potesse* ab ipso sene? Ter. Eun. act. 4. Sed nihil *potesse*. Nunc vero *possem*, & *posse* dicimus, es, syllaba simplicis expuncta, & T, littera in S, versa. Quæ duæ litteræ eadem ratione permutantur inter se, quoties S, est prima littera simplicis, ut possum, possim; non autem potsum, potsim. Si simplex a littera F incipiat, littera F deperit, ut potui, non potfui, potueram, non potfueram, potero, non potfuero.

2 Imperativi præsens Diomedi est, *Passis*, quam vocem subjunctivo rectius tribuas: qua tamen utimur in imperando, quia, *Fac*, Verbum sub intelligitur, quod tamen Plaut. in Pseud. expressit, sic dicens, *C. Non possum.* Pseud. *Fac possis.*

3 Priscis etiam apud Nonium, ac Diomedem passiva vox hujus Verbi erat, *Potestur*, *Poteratur*, *possetur*. Lucr. lib. 3. *Quod tamen expleri nulla ratione potestur.* Sic aliqui illud Virg. lib 8. legunt. *Quod fieri ferro, liquidove potestur electro.* Rectius tamen, *Potest*, legitur; at sit versus Spondaicus: cum

cum *Electrum* primam producat, *Græce electrum*. Ovid. 2. Metam. De ramis *Electra* nouis.

FERO ACTIVUM.

Indicativi modi tempus præsens.

FEro *Io porto*, fers, fert. Plur Ferimus, fertis, ferunt.

Præt. imperf. Ferebam *io portavo*, ut legebam.

Præt. perf. Tuli, *io portai e ho portato*: ut legi.

Præt. plusq. perf. Tuleram *io aveva portato*.

Futurum. Feram, *io porterò*; ut legam.

Imperativi modi tempus præsens.

Fer, vel ferto, *Porterai tu*, ferat. Plur Feramus, ferte, vel fertote, ferant.

Futurum sive Modus Mandativus.

Ferto tu, vel feres, *Porterai tu*, ferto ille, vel feret Plur. Fertote, vel feretis, ferunto, vel ferent.

Optativi Modi tempus præsens, & imperf

Utinam ferrem, *Iddio voleſſe che io portaſſi*, ferres, ferret. Pl. Utinã ferremus, ferretis, ferrent.

Præt. perf. Utinam Tulerim, *Iddio voglia che io abbia portato*, ut legerim.

Præt. plusq. perf. Utinam tuliſſem, *Voleſſe Iddio, che io aveſſi portato*, ut legiſſem.

Futur. Utinam Feram *Iddio voglia, che io porti*.

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cũ Feram *Conciaſſiacoſachè io porti o portando io*.

Præt. imperf. Cum Ferrem *Conciaſſiacoſachè io portaſſi, porterei, o portando io*, ferres, ferret. Plur. Cum ferremus, ferretis, ferrent.

Præt. perf. Cum tulerim, *Conciaſſiacoſachè io abbia portato, o avendo io portato*, ut legerim.

Præt. plusq. perf. Cum Tuliſſem, *Conciaſſiacoſachè io aveſſi, e averei, o avendo io portato*, ut legiſſem.

Fut. Cum tulero. *Quãdo io porterò, e averò portato*.

Infiniti Modi tempus præsens & imperf.

Ferre, *Portare, e che io porto, e portava, e portaſſi, tu porti &c.*

Præt. perf & plusq. perf. Tuliſſe, *Aver portato, o che io portai e ho portato &c. e che io aveva, e aveſſi portato, tu portaſti &c.*

Futur. Laturum, am, rum eſſe, *Dovere portare, e che io porterò, e tu porterai ec.*

Ge-

Gerundia. Ferendi, *Di portare, ed esser portato,* Ferendo, *Portando, e essendo portato.* Ferendum. *A portare, e ad esser portato.*

Supina Latum, *A portare.* Latu, *Da portarsi.*

Participium præsentis, & imperfecti.

Ferens, *Chi porta, o portava.*

Futuri, Laturus, a, um, *Chi porterà.*

FEROR. Indicativi Modi tempus præsens.

FEror, *Io son portato,* fereris vel ferere, fertur, Pl. Ferimur, *Siamo portati,* ferimini, feruntur.

Præt. imperf. Ferebar, *Io era portato.*

Præt. perf. Latus, a, um sum, vel fui, *Io fui portato, Io ho stato portato,* es vel fuisti, &c.

Præt pluſq. perf. Latus, a, um, eram, vel fuetam, *Io era stato portato.* Fut. Ferar, *Io sarò portato.*

Imperativi Modi tempus præsens.

Ferre, vel ferto, *Sii portato tu,* feratur. Plur. feramur, ferimini, vel feriminor, ferantur.

Futur. ſive Modus Mandativus.

Fertor tu, vel feretis, aut ferere, *Sarai portato tu,* fertor ille, vel feretur. Plur. Feriminor, vel ferimini vos, *Sarete portati voi,* feruntor, vel ferentur illi.

Optativi Modi tempus præſ. & imperf.

Utinam Ferrer, *Iddio voleſſe che io foſſi portato,* ferreris, vel ferrere, ferretur. Plur. Utinam ferremur, ferremini, ferrentur.

Præt. perf. Utinam Latus, a, um, ſim vel fuerim, *Iddio voglia che io ſia ſtato portato,* latus ſis vel fueris.

Præt pluſq. perf. Utinam Latus, a, um eſſem vel fuiſſem, *Iddio voleſſe che io foſſi ſtato portato,* latus eſſes, vel fuiſſes, &c.

Fut. Utinam ferar, *Iddio voglia che io ſia portato.*

Conjunctivi Modi tempus præſens. Cum Ferar, *Concioſſiacoſache io ſia portato eſſendo io portato.*

Præt. imperf. Cum Ferrer, *concioſſiacoſache io foſſi o ſarei portato, o eſſendo io portato,* ferrertis vel ferrere ferretur. Pl. cum ferremur, ferremini, ferrentur.

Præt. perf. Cũ latus, a, um ſim vel fuerim *Concioſſiacoſachè io ſia ſtato portato, o eſſendo io ſtato portato.*

Præt. pluſq. perf. Cum latus, a, um eſſem vel fuiſſem, *Concioſſiacoſahè io foſſi e ſarei ſtato portato, o eſſendo io ſtato portato.*

Fu-

Futur. Cum Latus, a, um ero vel fuero, *Quando io sarò portato, e sarò stato portato.*

Infiniti Modi tempus præsens, & imperf. Ferri. *Esser portato, che io sun portato, tu sei portato,* &c. *ovvero, he io era portato, o fossi portato, tu ec.*

Præt perf. & plusq. perf Latum, am, um esse, vel fuisse, *che io fui e sono stato portato ec. che io era, e fossi stato portato ec.*

Fut. Latum iri, vel ferendum, am, um esse, *Dovere esser portato, che io sarò, tu sarei portato ec.*

Participium præt. perf. & plusq. perf. Latus, a, um, *uomo, donna, cosa, che fu, ed è stata portata, ovvero che era stata portata ec.*

Futur Ferendus, a, um, *uomo, donna, cosa, che deve portarsi, o che sarà portata ec.*

SCHOLION. III.

De Fero, ejusque compositis.

V *Erbi Fero præteritum perfectum, & ulterius* [ideſt plusq. perf.] *non invenitur.* Sic Quint. l. 1. c. 6. *Tuli* enim, *Tuleram*, sunt à *Tollo*, cujus antiquum præteritum *Tetuli* nunc *Sustuli*.

2 Ejus Verbi composita. *Antefero*: *Circumfero*, *Confero*, *Defero*, *Infero*, *Perfero*, *Præfero*, *Profero*, *Refero*, *Transfero*, simplicis verbi *Fero*, normam sequuntur, additis propositionibus *Ante*, *Circum*, *Con*, *De*, *In*, *Præ*, *Per*, *Pro*, *Trans*; Verum *In* & *Con*, in Supino *Illatum*, *Collatum*. quia N ante F, migrat. in L.

3 Præpositiones vero *Ab*, *Ob*, *Sub*, *Ad*, *Ex*, *Dis* cum verbo *Fero*, compositæ mutationem aliquam patiuntur. *Ab* enim, sequente L, manet, ut ablatum; ante T, adsciscit, S, ut abstuli; ante F mutat B, in U, ut Aufero, sicut etiam Aufugio.

4 Ob, & Sub in supino manent, ut Oblatum, Sublatum. Sequente F, migrant in F, ut Offero, Sufero, in præterito manet Ob, ut Obtuli: Sub, mutatur in S, ut Sustuli.

5 Ad, sequente F, T, L, in has ipsas litteras mutat D, ut Affero, Attuli, Allatum.

6 Ex manet in præterito, Extuli; in Supino X, diperditur. Elatum; sequente F, in aliud F migrat, ut Effero.

7 Dis-

7 Dis in Supino perdit S, Dilatum; in præterito manet, Distuli; sequente F, in ipsum mutatur, ut Differo.

VOLO. Indicativi Modi tempus præsens.

VOlo, *io voglio*, vis, vult. Plur. Volumus, vultis, volunt.

Præt. imperf. Volebam, *io volevo*, ut Docebam,

Præt. perf. Volui, *io volli ed ho voluto.*

Præt. pluſq. perf. Volueram, *io avevo voluto.*

Futurum. Volam, *io vorrò*, ut legam.

Imperat. Modi tempus præſ. Fac velis, *vogli tu.*

Optativi Modi tempus præsens, & imperf.

Utinam vellem, *Voleſſe Iddio che io voleſſi*, velles, vellet. Plur. vellemus, velletis, vellent.

Præt. perf. Utinam voluerim, *Iddio voglia, che io abbia voluto*, ut Docuerim.

Præt. pluſq. perf. Utinam voluiſſem, *voleſſe Iddio, che io aveſſi voluto*, ut Docuiſſem.

Fut. Utinam velim, *voglia Iddio, che io voglia*, velis, velit. Pl. Utinam velimus, velitis, velint.

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum velim, *concioſſiacoſachè io voglia, o volendo io*, velis, velit. Plur. Cum velimus, velitis, velint.

Præt. imperf. Cum vellem, *concioſſiacoſachè io voleſſi, e vorrei, o volendo io*, velles, vellet. Plur. Cum vellemus, velletis, vellent.

Præt. perf. Cum voluerim, *Concioſſiacoſachè io abbia voluto, o avendo io voluto*, ut Docuerim.

Præt. pluſq. perf. Cum voluiſſem, *Concioſſiacoſachè io aveſſi, e averei voluto, o aviendo io voluto.*

Fut. Cũ voluero, *Quando io vorrò, o avero voluto.*

Infiniti Modi tempus præsens, & imperf.

Velle, *volere, e che io voglio, voleva, o voleſſi.*

Præt. perf. & pluſq. perf. Voluiſſe, *Aver voluto, e che io volli, e ho voluto ec. e che io aveva, o aveſſi voluto, tu ec.* Particip. præſ. & imperf. Volens, tis, *Uomo, donna, coſa, che vuole, o voleva.*

NOLO Indicativi Modi tempus præsens.

NOlo, *io non voglio*, non vis, non vult. Plur. Nolumus, non vultis, nolunt.

Præt. imperf. Nolebam, *io non voleva*,

Præt.

Præt. perf. Nolui, *io non volli, e non ho voluto.*
Præt. pluſq. perf. Nolueram, *io non aveva voluto.*
Futurum. Nolam, *io non vorrò*, ut legam.

Imperativi Modi tempus præſens.

Noli, vel nolito, *non voler tu*, nolit. Plur. Nolimus, nolite, vel nolitote, nolint.

Futurum, ſive Modus Mandativus.

Nolito tu, *non voglì tu*: nolito ille. Plur. Nolitote vos, nolunto illi.

Optativi Modi tempus præſens, & imperf.

Utinam nollem *voleſſe Iddio, che io non voleſſi*, nolles, nollet. Plur. Nollemus, nolletis, nollent.

Præt. perf. Utinam noluerim; *Iddio voglia, che io non abbia voluto*, ut Docuerim.

Præt. pluſ. perf. Utinam noluiſſem, *voleſſe Iddio, che io non aveſſi voluto*, ut Docuiſſem.

Futur. Utinam nolim, *voglia Iddio, che io non voglia*, nolis, nolit. Plur. Utinam nolimus, ec.

Conjunctivi Modi tempus præſens.

Cum nolim, *Conciofſiacoſachè io non voglia, e non volendo io*, nolis, nolit. Plur. Cum nolimus, *ec.*

Præt. imperf. Cum nollem, *Conciofſiacoſachè io non voleſſi, e non vorrei, e non volendo io*, nolles, nollet. Plur. Cum nollemus, nolletis, nollent.

Præt. perf. Cum noluerim, *Conciofſiacoſachè io non abbia voluto, non avendo io voluto.*

Præt. pluſq. perf. Cum noluiſſem, *conciofſiacoſachè io non aveſſi, e avrei voluto, o non avendo io voluto.*

Futurum. Cum noluero, *Quando io non vorrò, e non averò voluto*, ut Docuero.

Infiniti Modi tempus præſens, & imperf.

Nolle, *Non volere, che io non voglio, non voleva, e non voleſſi, tu ec.*

Præt. perf. & pluſ. perf. Noluiſſe, *non aver voluto, e che io non volli, e non ho voluto, e che io non aveva, e non aveſſi voluto, tu, ec.*

Participium præſentis, & imperf. Nolens, tis, *Uomo, o donna, coſa, che non vuole, e non valeva.*

MALO, Indicativi Modi tempus præſens.

MAlo, *Io voglia più toſto*, mavis, mavult. Plur. Malumus, *vogliamo noi più toſto*, mavultis, mavunt.

Præt.

Præt. imperf. Malebam, *Io voleva più tosto*.
Præt. perf. Malui, *io più tosto volli, e ho voluto*.
Præt. pluſ. perf. Maluerã, *Io più tosto aveva voluto*.

Imperativi Modi tempus præſens.

Fac malis, *Vogli più tosto tu*, fac malit.

Optativi Modi tempus præſens & imperf.

Utinam Mallem, *voleſſe Iddio, che io più tosto voleſſi*, malles, mallet. Plur. Utinam mallemus, *Iddio voleſſe, che noi voleſſimo più tosto*, malletis, *ec.*
Præt. perf. Utinam maluerim, *Iddio voglia, che io più tosto abbia voluto*.
Præt. pluſq. perf. Utinam maluiſſem, *voleſſe Iddio, che io più tosto aveſſi voluto*.
Fut. Utinam malim, *Iddio voglia, che io più tosto voglia*, malis, malit. Plur. Utinam malimus, *ec.*

Conjunctivi Modi tempus præſens.

Cum malim, *Conciosſiacoſachè io più tosto voglia, volendo io più tosto*, malis, malit. Plur. Cum malimus, malitis, mallnt.
Præt. imperf. Cum mallem, *Conciosſiacoſachè io più tosto voleſſi, e vorrei, o volendo io più tosto*, malles, mallet. Plur. Cum mallemus, malletis, mallent.
Præt perf. Cum maluerim, *conciosſiacoſachè io più tosto abbia voluto, o avendo io più tosto voluto*.
Præt. pluſq. perf. Cum maluiſſem, *conciosſiacoſachè io aveſſi, e averei più tosto voluto, o avendo io più tosto voluto*, ut Docuiſſem.
Fut. Cum maluero, *Quando io più tosto vorrò, o averò voluto*.

Infiniti Modi tempus præſ. & imp. Malle, *Voler più tosto, e che io più tosto voglio o voleva, o voleſſi, ec.*
Præt. perf & pluſq. perf. Maluiſſe, *Aver più tosto voluto, o che io più tosto volli, e ho voluto, che io più tosto aveva, o aveſſi voluto: ec.* Cæteris caret.

SCHOLION IV. *De Volo, ejuſque compoſitis.*

Volo, Volas, Volavi, Verbum eſt regulare Conjugationis primæ. *Volo, Vis*. Anomalum, eſt, cujus Imperfectum *Volebam, Nolebam, Malebam*: Perfectum *Volui, Nolui, Malui*. Pluſquam perfectum, *Volueram, Nolueram, Malueram*, & quæ ex his formantur, Secundæ Conjugationis normam ſequuntur.

2 Futur.

2 Fut., *Volam*, Tertiæ Conjugationis Lego inflectitur. Eo utitur Cic ad Att. lib. 2. ep ult *Volam illum scire ex te*. Hor. l. 2. ep. 2. Scire *volam*, quantum, &c. Item alii.

3. Imperativo proprio caret, pro quo utimur, *Fac velis*. Cic. Att. l. 3. *Itaque fac, ut me velis esse aliquem*. Sic, *Da operam, ut velis*, & similibus Diomedes addit, *Volito, Volitote*, sed in usu non sunt.

4 Infiniti, & Participii Futuris caret, nec non Supinis. Sic etiam Gerundiis, auctore Phoca, ac Diom., quamvis apud Donat. fiunt, *Volendi, do, dum*.

Nolo, & *Malo*, composita idem sunt, ac *Non velo*, & *Magis velo*. Cic. in Or. Apud Plautum, *Mavolo*, *Mavellem*, & *Mavelim*, invenies: *Novolo*, pro *Nolo*, *Nevis*, *Nevult*, apud eundem Trinum. Filiâ meâ tibi desponsam esse audio, nisi tu *Nevis*.

6 Imperativi voces, *Noli*, & *Nolite*, frequentes sunt apud Cic. & alios. Futuri, *Nolite*, *Nolitote*, apud Nonium. *Nolens*, partic. Lucan. l. 1.

7 Futurum Indicativi, *Malim*, præsertim in prima persona non videtur esse usitatum, pro quo *Malim*, *Malis*, *Malit*, dicas *malo*. Cœlius tamen lib. 8. ep. 4. Sed ut spero, bonos, & Senatum *malet*.

FIO FIS, indicativi Modi tempus præsens.

Fio, *io son fatto*, fis, fit. Plur. fimus, fitis, *ec.*

Præt. imperf. Fiebam, *io era fatto*, ut Audiebam sed passiva significatione

Præt. perf. Factus, a, um sum, vel fui, *io son stato fatto*, ut Lectus, a, um sum, vel fui.

Præt pluſq. perf Factus, a, um eram, vel fuerã.

Futur. Fiam. *io sarò fatto*, ut Audiam, passive.

Imperativi modi tempus præsens.

Fias, *sii fatto tu*. Fiat. Pl. Fiamus, fiatis, fiant.

Optativi Modi tempus præs. & imperf.

Utinam fierem, *Volesse Iddio che io fossi fatto*

Præt perf. Utinam factus, a, um sim, vel fuerim. *Iddio voglia che io sia stato fatto*, sis, &c.

Præt pluſq. perf Utinam Factus, a, um essem, vel fuissem. *Iddio volesse che io fossi stato fatto* &c.

Fut. Utinam Fiam, *Iddio voglia che io sia fatto*.

Con-

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum Fiam, *Concioſſiachè io ſia fatto, o eſſendo fatto.*

Præt imp. Cum fierem, *Concioſſiachè io foſſi, e ſarei fatto, o eſſendo io fatto*: fieres &c.

Præt. perf. Cum factus, a, um ſim, vel fuerim, *concioſſiachè io ſia ſtato fatto, o eſſendo io ſtato fatto*, &c.

Præt. pluſq. perf. Cum factus, a, um eſſem, vel fuiſſem, *Concioſſi coſachè io foſſi, e ſarei ſtato fatto, o eſſendo io ſtato fatto*, ſis, vel fueris &c.

Futur. Cum factus, a, um ero, vel fuero. *Quando io ſarò fatto, e ſarò ſtato fatto*, eris, vel fueris &c.

Infiniti Modi tempus præſ. & imperf.

Fieri, *Farſi, o eſſer fatto, e che io ſon fatto, o ero fatto, o foſſi fatto, tu ec.*

Præt perf & pluſq. perf. Factum, am, um eſſe, vel fuiſſe, *Eſſere ſtato fatto, e che io fui, o ſono ſtato fatto, e che io ero, e foſſi ſtato fatto; tu ec.*

Fut. Factum iri, vel faciendum, am, um eſſe, *Dover farſi, e che io ſarò fatto, e ho da eſſe e fatto, ec.*

Partic præt. perf. & pluſ perf. Factus, a, um, *uomo, donna, coſa, che fu, è, o era, e foſſe ſtata fatta.*

Fut. Faciendus, a, um, *uomo, donna, coſa, che ſarà fatta, o che ha da farſi.*

SCHOLION V.

De Facio, Fio, eorumque compoſitis.

Facio Activum. Conjugationis Tertiæ rite format omnes Modos, ac tempora: paſſivum ejus olim *Facior*, (cujus extant apud Nonium, ac Priſcianum exempla) ſed jam exolevit, eique ſucceſſit *Fio*, ſignificatione paſſiva: quod in præſenti & imperf. Modorum omnium propriam flexionem habet: præteritum, *Factus ſum*, cum derivatis, fit ab activi Supino, *Factum*.

a Imperativum non habet proprium. Plaut. tamen Curcul. act. 1. dixit *Fi* mi obſequens, & mox, *Fite* mihi volentes, apud eundem Amph. penult. prod. Et apud Nonium, *Fitote*. Hor. ib 2. Sat 5. *Fi* cognitor ipſe. Diomedes etiam agnoſcit *Fito*, *Fitote*, *Fiunto*, qui addit Gerundia *Fiendi*, *Fiendo*, *Fiendum*, & participium *Fiens*, quibus minime uteris, niſi apud idoneos Auctores reperies. Nec *Fiendus* dices, ſed *Faciendus*.

a Si

3 Si *Facio*, cum præpositionibus componatur, A, mutat in I ut *Afficio*, *Conficio*, *Deficio*, *Efficio*, *Inficio*, *Interficio*, *Officio*, *Perficio*, *Proficio*, *Reficio*, *Sufficio*: ea simplicis flexionem sequuntur, passivumque habent a *Facior*, ut *Afficior*, *Conficior* &c. præter *Officio*, & *Proficio*, quæ passivum non habent, nisi forte impersonaliter. Quod si *Facio* cum aliis componatur particulis, A, suum retinet, & passivum habet a *Fio*, ut *Calefacio*, *Frigefacio*, *Liquefacio*, *Madefacio*, *Tepefacio*, *Calefio*, *Frigefio*, *Liquefio*, *Madefio*, *Tepefio*. Reperiuntur tamen etiam *Confio*, *Defio*, *Interfio*, passive pro, *Conficior*, &c. Baldus 9. ad Att. Res tota *Confieret*. Æneid. 4 *Confieri*, possit. Ter. Adelph. Hoc *confit*, quod volo. Hecyr. act. 3 Nihil apud me tibi *defieri* patiar. Lucret. lib. 3. Aut flammis *interfiat*.

EO, IS, Indicativi Modi tempus præsens.

EO, *io vado*, is, *tu vai*, it, *quello va*. Plur. imus, *noi andiamo*, itis, *voi andate*, eunt *quelli vanno*.

Præt. imperf. ibam, *io andava*, ibas, ibat. Plur. ibamus, *noi andavamo*, ibatis, ibant.

Præt. perf. ivi, *io andai e son andato*.

præt pluſq iveram, *io ero andato*.

Futur. ipo, *io andrò*, ibis, ibit. Plur. ibimus, ibitis, ibunt. Imperativi Modi tempus præsens.

I, vel ito tu, *va tu*, eat, *vada quello*. plur. Eamus, *andiamo noi*, ite vel itote, *andate voi*, eant, *vadano quelli*. Futur. sive Modus Mandativus.

Ito tu, vel ibis, *anderai tu*, ito ille, vel ibit. pl. itote, vel ibitis, *anderete voi*, eunto, vel ibunt.

Optativi Modi tempus præs. & imperf.

Utinam irem, *Iddio voleſſe, che io andaſſi*.

Præt. perf. Utinam iverim, *Iddio voglia, che io ſia andato*, ut audiverim.

Præt. pluſq. perf. Utinam iviſſem, *Iddio voleſſe, che io foſſi andato*, ut audiviſſem.

Futur. Utinam eam, *Iddio voglia, che io vadi*, eas, eat. Plur. eamus, eatis, eant.

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum eam, *Concioſſiacoſachè, io vada, o andando io*, eas, eat. Plur. eamus, eatis, eant.

Præt.

Præt. imperf. Cum irem, *Conciossiacosachè io andassi, e anderei, o andando io*, ut audirem.

Præt. perf. Cum iverim, *Conciossiacosachè io sia andato, o essendo andato io*, ut audiverim.

Præt. pluſq. perf. Cum iviſſem, *Conciossiacosachè io fossi, e sarei andato, o essendo io andato*.

Fut. Cum ivero, *quandò io andrò, e sarò io andato*.

Infiniti Modi tempus præſens & imperf.

Ire, *andare, e che io vado, o andava, o andassi, tu ec.*

Præt. perf. & pluſq. perf iviſſe, *essere andato, e che io andai, e son andato, e che io era, o fossi andato, tu ec.*

Fut. Iturum, am, um eſſe *Dovere andare, e che io andrò, e tu andrai, quello andrà*. Gerundia. Eundi, *di andare*. Eundo, *andando*. Eundū, *ad andare*.

Supinum Itum, *ad andare*.

Participium præſentis, & imperf.

Iens, euntis, *uomo, donna, cosa, che va, ed andava*.

Fut. Iturus, a, um, *uomo, donna, cosa, che andrà*.

SCHOLION VI.

De Verbo Eo, & Compoſitis,

VErbum *Eo*, Anomalum in Præſenti, Imperfecto, & Futuro propriam habet flexionem; in Præteritis vero leges quartæ Conjugationis ſequitur, *Ivi, Iveram, Iverim, Iviſſem, Ivero*, ut Audivi, Audiveram, &c.

2 Simplicis *Eo*, normam ſequuntur in omnibus, ejus compoſita, quæ ſunt, *Abeo, Adeo, Anteeo, Circumeo, Coeo, Exeo, Ineo, Intereo, Obeo, Pereo, Præeo, Prætereo, Subeo, Tranſeo*. Sic etiam *Prodeo*, & *Redeo*, quæ tamen litteram D interſerunt. *Veneo*, etiam, quaſi *Venumeo*, eandem normam ſequitur *Vænibam, Vænivi*, & *Væni, Vænibo, Vænire, Væniviſſe*. Vide cap. 9. Schol. 1. in fine.

3 Reperies apud Tibull. lib. 1. eleg. 4. *Tranſiet ætas* pro *tranſibit*, & apud Sen. l. 2. de Benef. Nullam *inies* gratiam, pro *inibit*, Perinde quaſi verbum hoc Quartæ ſit flexionis. Sicut etiam interdum quartæ flexionis verba ad hujus verbi normam Imperfectum, & Futurum inflectunt. *Nutribit, Mollebit*, ut diximus c. 9. Schol. 1. quæ tamen vix conſuetim imitanda.

QUEO, & NEQUEO.

Indicativi Modi tempus præsens.

QUeo, *io posso*, quis, quit. Plur. Quimus, quitis, queunt. Nequeo, *io non posso*, nequis, nequit Plur. nequimus, nequitis, nequeunt.

Præt. imperf. Quibam, &c. *io poteva*, nequibam, &c. *io non poteva*, ut ibam.

Præt. perf. Quivi, &c. *io potei ed ho potuto*, Nequivi, &c. *io non potei, e non ho potuto*, ut ivi.

Præt. plusq. perf. Quiveram &c. *io aveva potuto*. Nequiveram, &c. *io non aveva potuto*, ut iveram.

Fut. Quibo, *io potrò*, Nequibo &c *io non potrò*.

Optativi Modi tempus præs. & imperf.

Utinam Quirem, &c. *Iddio voleſſe, che io poteſſi*, Nequirem, &c. *Voleſſe Iddio, che io non poteſſi*.

Præt. perf. Utinam quiverim, &c. *Voglia Iddio, che io abbi potuto*. Nequiverim &c. *Voglia Iddio, che io non abbia potuto*, ut iverim.

Præt. plusq. per. Utinam Quiviſſem, &c. *Voleſſe Iddio, che io aveſſi potuto*, Nequiviſſem, &c. *che io non aveſſi potuto*, ut iviſſem.

Futur. Utinam Queam, &c. *Voglia Iddio, che io poſſa*, Nequeam &c. *Che io non poſſa*, ut eam.

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cũ queam &c. *Concioſſiacoſachè io poſſa, o potendo io*, Nequeã, &c. *Che io non poſſa, o non potendo io*.

Præt. imp. Cum Quirem, &c. *Concioſſiacoſachè io poteſſi, e potrei, o potendo io*. Nequirem, &c. *Che io non poteſſi, o non potrei, o non potendo io*, ut irem.

Præt. perf. Cum quiverim &c. *Concioſſiacoſachè io abbia potuto, o avendo io potuto*. Nequiverim, &c. *Che io non abbia potuto, o non avendo io potuto*.

Præt plusq. perf. Cum quiviſſem, &c. *Concioſſiacoſachè io aveſſi, & averei potuto, o avendo io potuto*. Nequiviſſem &c. *concioſſiacoſachè io non aveſſi, ed averei potuto, o non avendo io potuto*, ut iviſſem.

Futur. Cum quivero, &c. *Quando io potrò, ed averò potuto*. Nequivero, &c. *Quando io non potrò, e non averò potuto*.

Infiniti Modi tempus præsens, & imperf.

Nequire, *Non potere, che io non poſſo, e non poteva, o non poteſſi, in eſ.*

Præt.

Digitized by Google

Præt. perf. & pluſq. perf. Quiviſſe &c. *Aver potuto, e che io potei, ed ho potuto, aveva, o aveſſi potuto, tu ec.* Nequiviſſe &c. *Non aver potuto, e che io non potei, e non ho potuto: Non aveva, e non aveſſi potuto.*

SCHOLION VII. *De Verbis Queo, & Nequeo.*

QUeo, & Nequeo ſi flectuntur, ut Eo Infinitum tamen *Quire*; Gerundia quoque, Supina, ac participia non videntur in uſu.

Paſſiva voce *Quitur, Queuntur, Queatur, Quitus ſum*, dicebant Veteres, auctore Diomede: ſicut & eadem voce *Poteſtur, Poteratur, Poſſitur.* Sic etiam *Nequitur*, & *Nequitum eſt*, apud Feſtum Lucret. lib. 1. Dum veniant aliæ, ac ſuppleri ſumma *queatur*. Ter. Hec act. 4. ſc. 1. Forma in tenebris noſci non *quita eſt*. Vide ibi Donat.

EDO, COMEDO, EXEDO Ind. Modi temp. præſ.

EDo, *io mangio*, edi, vel es, edit, vel eſt.

Comedo, *io mangio*, comedis, vel comes, comedit, vel comeſt.

Exedo, *io conſumo*, exedis, exedit, vel exeſt.

Imperat. Modi tempus præſ. Ede, vel es, *mangia tu*.

Futurum, ſive Modus Mandativus.

Edito, vel eſto tu, *mangierai tu*. Edito, vel eſto, ille, *mangierà quello*.

Comedito, vel comeſto tu, *mangierai tu*. Comedito, vel comeſto ille, *mangierà quegli*.

Optativi Modi tempus præſens & imperf.

Utinam ederem, vel eſſem. *Voleſſe Iddio, che io mangiaſſi*, eſſes, eſſet. Plur. Utinam eſſemus &c.

Utinam comederem, vel comeſſem, comeſſes, comeſſet. Pl. utinam comeſſemus, comeſſetis &c.

Conjunctivi Modi tempus præſens & imperf.

Cum ederem, vel eſſem. *Conciofſiachè io mangiaſſi, e mangierei, o mangiando io*, eſſes, eſſet. Plur. cum eſſemus, eſſetis, eſſent.

Cum comederem, vel comeſſem, comeſſes &c. Plur. cum comeſſemus, comeſſetis, comeſſent.

Infiniti Modi tempus præſ. & imperf.

Edere, vel eſſe, comedere, vel comeſſe, *mangiare*.

Exedere, vel exeſſe, *conſumare*.

Indicativi Modi tempus præſens paſſiv. Editur vel eſtur, *ſi mangia*.

SCHOLION VIII. *De Edo, & compositis.*

Edo, edis, edidi, editum, priore ubique producta, ideſt Extra do, ſive emitto, verbum eſt regulare Conjugationis Tertiæ. Sic etiam *Edo, edis*, priore correpta in præſenti, & imperfecto: *edi, eſu*, priore in præterito, ac ſupino producta, ideſt Veſcor, ſeu Manduco, regulare quoque eſt, omneſque Modos habet, ac Tempora, ſicut & compoſita, *Comedo, comedis, comedi, comeſum, Exedo, exedis, exedi, exeſum*, & alia.

1. Verum in hac poſteriore ſignificatione nonnullas voces ſumit *Edo* a verbo *Sum*, quæ poſitæ ſunt, in Paradigmate, ut

2. *Es*, & *Comes*, præſens indic. Plaut. Moſtel. Quem abſentem *comes*. 2. *Eſt, comeſt, exeſt* Virg. 4. Æn. *Eſt* mollis flamma medullas. Id. in epigr. Qui ſemper lacerat, *comeſtque* mentem. Luc. lib. 3. Quem volucres lacerant, atque *exeſt* anxius angor. Cic. 3. Tuſc. Lacerat, *exeſt* animum, planeque conficit. 3. *Es* in præſenti imperat. Plaut. Miſt. *Es*, bibe, animo obſequere. Et in Plur. *Eſte* Plaut. Moſt. *Eſte*, effarcite vos. 4. *Eſto*, *Comeſto*, Futur. imperat. Cato de re ruſt. Braſſicam *eſto*, vel coctam, vel crudam. Id. ibid. Ubi cœnaveris, *comeſto* quinque folia. 5. *Eſſem, Comeſſem*, imp. Subjunctivi. Valer. Max. lib. 4. cap. 3. Si Dionyſio adulari velles, iſta non *eſſes*. Virg. 1. Georg. Un mala culmos *Eſſet* rubigo. Cic. pro Sex. Ut bona ſua *comeſſet*. Teren. Eun. act. 3. Ut de ſymbolis *Eſſemus*. 6. *Eſſe*, præſ. & imperf. Infiniti. Cic. lib. 2. de Orat. Fœnum alios ajebat *eſſe* oportere. Sic *Comeſſe*, apud Plin.

3. Paſſiva etiam voce, *Eſtur*. Plin. lib. 20. c. 9. In Ægypto propter amari tudinem non *eſtur*. Sic Ov. 1. de Ponto. *Eſtur* ut occulta.

4. Diomedes Indicativo addit *Eſtis*. Imperativo *Eſte*, *Eſtote*, quas voces non eſt cur rejiciamus.

DIC, DUC, FAC.

Dic, Duc, Fac, in Imperativo, E, litteram, etiã in compoſitis amiſerunt, ut prædic, deduc, calefac. Compoſita tamen ex verbo Facio, ſi A in I mutent, E ſervant, ut Confice, Perfice, Effice &c.

SCHO-

SCHOLION IX.

ANtiqui, *Dice*, *Duce*, *Face*, dicebant: quæ apud Comicos interdum reperiuntur. Plaut. Captiv. *Dice*, monstra, præcipe. Quare & in composito. Virg. l. 11. Æn. Armati Volscorum *edicc* maniplis, pro *Edic.* Plaut. Most. *Duce me*, amabo, Ter. Adeph. act. 5. sc. 7. Tu abi, & *tradu e:* & act. 3. sc. 4. Hunc *abduce*. Apud Poetas etiam *Face*, Ter. And. Me missum *face*. Ovid. Ep. Phyl. *Face* expectes, ut veteres legunt codices, & 1. Fast. Jane *face* æternos, &c. 2. de Pont. eleg. 3. Verba *face*, ut vita, &c. Auctor hic Aldus, & alii.

VERBA DEFECTIVA. CAP. XIII.

Pro Inferiore Ordine Infimæ Classis.

MEMINI. Indicativi Modi tempus præs. & Perf.

MEmini, *io mi ricordo, mi ricordai, e mi fon ricordato*, meministi, &c. ut Legi.

Præter. imperf. pluſq. perf. Memineram, *io mi ricordava, e mi era ricordato*, ut Legeram.

Imperativi Modi tempus præs. & Futur.

Memento tu vel memineris, *ricordati tu, e ti ricorderai tu*, memineritu. Plur. Meminerimus, mementote, vel memineritis; meminerint.

Optativi Modi tempus præs. & perf.

Utinam meminerim, *Iddio voglia, che mi ricordi, e mi ſia ricordato*, memineris &c. ut Legerim.

Præt. imp. & pluſq. perf. Utinam Meminiſſem, *Iddio voleſſe che mi ricordaſſi, e mi foſſi ricordato*, meminiſſes &c. ut Legiſſem.

Conjunctivi Modi tempus præs. & perf.

Cum meminerim, *conciosſiacoſache io mi ricordi e mi ſia ricordato, ricordandomi, ed eſſendomi io ricordato*, memineris &c. ut legerim.

Præt imperf. & pluſq. perf. Cum meminiſſem, *conciosſiacoſache mi ricordaſſi, mi ricorderei, e mi foſſi, e ſarei ricordato, ricordandomi io, ed eſſendomi ricordato*, meminiſſes &c. ut legiſſem.

Futur. Cum meminero, *Quando io mi ricorderò, e mi ſarò ricordato.*

Infiniti Modi tempus præſens & perf.

Meminiſſe, *Ricordarſi, ed eſſerſi ricordato, e che io mi ricordo, mi ricordai* &c.

Prat. Imperf. & pluſq. perf. Meminiſſe. *Ricordarſi, ed eſſerſi ricordato ec.*

NOVI. Indicativi Modi tempus præſ. & perf.

NOvi *io conoſco, conobbi, ed ho conoſciuto*, noviſti *ec.*

Præt. imperf. & pluſq. perf. Noveram, *io conoſceva, ed aveva conoſciuto*, noveras ec.

Imperativi Modi tempus præſens & Futurum.

Noveris, *conoſci, e conoſcerai tu*, noverit. Plur. noverimus, noveritis, noverint.

Optativi Modi tempus præſ. & perf.

Utinam Noverim, *Iddio voglia che io conoſca, ed abbia conoſciuto*, noveris &c.

Præt. perf. & pluſq. perf. Utinam noviſſem *Iddio voleſſe che io conoſceſſi, ed aveſſi conoſciuto*, noviſſes *ec.*

Conjunctivi Modi tempus præſ. & perf.

Cum noverim, *conciofſiacoſachè io conoſca, ed abbia conoſciuto, conoſcendo io, ed avendo conoſciuto.*

Præt. imperf. & pluſq. perf. Cum noviſſem *conciofſiacoſachè io conoſceſſi, ceonoſcerei, e che io aveſſi ed averei conoſciuto, e conoſcendo io, ed avendo io conoſciuto*, noviſſes &c.

Futur. cum novero, *quando io conoſcerò, ed avrò conoſciuto*, noveris &c.

Infiniti præſ. & perf. imperf. & pluſq. perf.

Noviſſe, *conoſcere, ed aver conoſciuto ec.*

ODI. Indicativi Modi tempus præſ. & perf.

ODi, *io odio, ed odiai, ed ho odiato*, odiſti, odit. Plur. odimus, odiſtis, oderunt, vel odere.

Præt. imperf. & pluſq. perf Oderam, *io odiava, ed aveva odiato*, oderas &c.

Imperativi Modi tempus præſ. & Futur.

Oderis, *odia tu, ed odierai tu*, oderit. Plur. oderimus, oderitis, oderint.

Optativi Modi tempus præſ. & perf.

Utinam Oderim *Iddio voglia, che io odj, ed abbia odiato*, oderis &c.

Præt. im. & pluſq. perf. Utinam odiſſem, *Iddio voleſſe, che io odiaſſi, ed aveſſi odiato*, odiſſes &c.

Conjunctivi Modi tempus præſ. & perf.

Cum oderim, *conciofſiacoſachè io odj, ed abbia odiato, o odiando io, ed avendo odiato*, oderis &c.

Præt.

Præt. imperf. & pluſq. perf. Cum odiſſem, *concioſſiacoſachè io odiaſſi, ed odiere ed aveſſi e avere odiato, o odiando, ed avendo odiato.* Odiſſes &c.

Fut. cum odero, *quando io odiero, ed arerò odiato.*

Infiniti præſ., imperf., perf. & pluſq. perf.

Odiſſe, *Odiare, ed avere odiato e*

CŒPI. Indicativi Modi præt. perf. tantum.

Cœpi, *io cominciai, ed ho cominciato.* cœpiſti, cœpit. Pl. cœpimus *noi cominciammo, ed abbiamo cominciato*, cœpiſtis, cœperunt, vel cœpere.

Paſſive, cœptus, a, um ſum. vel fui, *io fui, e ſono ſtato cominciato*, cœptus es vel fuiſti, eſt vel fuit. Plur cœpti, æ, a ſumus, vel fuimus, *noi fummo, e ſiamo ſtati cominciati*, eſtis, vel fuiſtis, ſunt fuerunt, vel fuere.

Præt. pluſq. perf. cœperam, *io aveva cominciato*, cœperas, &c. Paſſive, cœptus, a, um eram, vel fueram, *io era ſtato cominciato*, eras, vel fueras, erat vel fuerat; ut lectus, a, um eram, vel fueram.

Imperativi Modi tempus præſ & Fut.

Cœperis, *comincia tu, o comincerai tu*, cœperit. Plur cœperimus, *cominciamo noi, o cominciaremo noi*, cœperitis &c. Optativi præt. perf.

Utinam cœperim, *Iddio voglia che io abbia cominciato*, cœperis &c.

Paſſive. Utinam cœptus, a, um ſim, vel fuerim, *Iddio voglia che io ſia ſtato cominciato*, ſis vel fueris, &c. ut Lectus, a, um ſim, vel fuerim.

Præt. pluſq. perf. Utinam cœpiſſem, *Iddio voleſſe, che io aveſſi cominciato*, cœpiſſes &c.

Paſſive. Utinam cœptus, a, um eſſem vel fuiſſem. *Iddio voleſſi, che io foſſi ſtato cominciato*: eſſes, vel fuiſſes &c. Conjunctivi Modi præt. perf.

Cum cœperim, *concioſſiacoſachè io abbia cominciato, ed avendo io cominciato*, cœperis &c.

Paſſive, cum cœptus, a, um ſim vel fuerim, *concioſſiacoſachè io ſia ſtato cominciato, ed eſſendo io ſtato cominciato*, ut Lectus ſim, vel fuerim.

Præt. pluſq. perf. Cum cœpiſſem, *concioſſiacoſachè io aveſſi, ed avere cominciato, avendo io cominciato*; cœpiſſes &c. ut Legiſſem.

Digitized by Google

Paſſive, cum cœptus, a, um eſſem, vel fuiſſem, *concuſſi tacoſachè io foſſi, e ſarei ſtato cominciato, o eſſendo ſtato cominciato*, ut Lectus eſſem, vel fuiſſem.

Futurum, cum cœpero, *Quando io comincierò, ed avrò cominciato*, cœperis &c. ut Legero.

Paſſive, cum cœptus, a, um ero vel fuero. *Quando io ſarò cominciato, e ſarò ſtato cominciato*, eris &c.

Infiniti Modi tempus perf. & pluſq. perf.

Cœpiſſe, *aver cominciato, e che cominciai, ed ho cominciato, e the io aveva ed aveſſi cominciato, tu ec.*

Paſſive, cœptum, am, um eſſe, vel fuiſſe, *Eſſere ſtato cominciato, e che i fui, e ſon ſtato cominciato, e che era, e ſi ſi ſtato cominciato, tu ec.*

Futurum, cœpturum, am, um eſſe. *Che io comincierò; e ſarò per cominciare, tu ec.*

Paſſive cœptum iri; *che ſi comincierà, e chè ha da cominciarſi.*

Sup. cœptum, *a cominciare*, cœptu, *da cominciarſi.*

Particip. præt. perf. & pluſq. perf. paſſivi.

Cœptus, a, um: *Uomo, Donna, coſa cominciata.*

Futur. activ. cœpturus, ra, rum: *Uomo, Donna, coſa, che comincierà, e ha da cominciare.*

SCHOLION II.

De Defectivis generatim, ac Memini, Odi, Novi, Cœpi.

DEfectiva Diomedi, ac Phocæ ſunt verba, quibus Modi nonnulli, aut tempora, Numeri, perſonæve deficiunt. Quo vocabulo Probus *Anomala*, quoque complectitur: Verum non omnia Defectiva ſunt Anomala; nam *Memini, Odi, Novi, Cœpi*, cum multis deſtituantur temporibus, Tertiæ tamen, ſive Quartæ Conjugationis leges ſervant. *Memini, meminiſti, meminerim. Legi, legiſti, legerim. Audivi, audiviſti, audiverim.* Sic & in aliis.

2 Quatuor hæc verba præteritum ſolum habent: ſed trium priorum præteritum ſumitur etiam pro præſenti, quo tempore carent: At *Cœpi*, ſolum præteritum adſignificat: nam olim, *Cœpio*, præſenti tempore in uſu fuit. Plaut. Men. Lites *Cœpio*. Idem Truc. alium quæſtum *cœpit*. Hinc Ter. Ad. act. 3. ſc. 3. Priuſquam ille quidquam *cœperis*, ideſt inciperet. Priſc. lib. 10.

3 Fu-

Digitized by Google

3 Futuri Indicativi, quo carent hæc verba, vice fungitur Futurum Subjunctivi; *Meminero, Novero, Oder, Cœpero.*

4 Memini habet Indicativi præteritum, habet in Imperativo præsens; *Memento*, & *mementote*: *Memineris* vero *Oderis, Cœperis* &c. quæ pro Imperativo usurpantur, voces sunt Conjunctivi.

5 *Odi*, Participium habet præteriti *Osus*, apud Gell. lib. 4 cap. 8. & Futuri *Osurus*, apud Cic. de Amic. Ita amare oportere, ut si esset *osurus*. Quæ quamvis non multum sint in usu, *Exosus* tamen, & *Perosus* passim occurrunt.

6 *Cœpi*, præteritum aliud habet passivæ vocis *cœptus, a, um sum, vel fui*: *eram, vel fueram*: in aliis etiam modis, ut *Cœptus fuerim, fuissem, fuero*, &c. jungiturque aliis passivis infiniti Modi, ut *Res cœpit* fieri, vel *cœpta est fieri*. Cic. de Clar. Or. Ad majores causas adhiberi *cœptus est*.

7 Habet participium præteriti *cœptus, a, um*, & Futuri, *Cœpturus, a, um*

INQUAM. Indicativi Modi tempus præsens.

INquam, *io dico*, inquis, inquit. Plur. inquimus, inquiunt.

Prat. imperf. Inquiebat, & inquibat.

Prat. perf. Inquisti, inquit.

Futurum. Inquies, inquiet.

Imperativi præsens. Inque, vel inquito.

Partic. Inquiens.

AJO. Indicativi Modi tempus præsens.

AJo; *io dico*, ais, ait. Plur. ajunt.

Imperf. Ajebam, ajebas, ajebat. Plur. ajebamus, ajebatis, ajebant.

Imperativi præs. Ai.

Optativi Futur. & Conjunctivi præs. Ajas, ajat.

Particip. Ajens, ajentis.

SCHOLION II. *De Verbis Inquam, & Ajo.*

INquam, prima est positio Verbi, ut censent Phocas, &c Diomedes. Quanquam, *inquio*, reperitur apud Catull. epigr. 10 Deferri, Mane *inquio*, puellæ: sed rarum est. *Inquam, inquis, inquit.* passim occurrunt.

2 *Inquimus*. Horat. l. 1. Sat. 3 *inquibat*. Cic. in Top. ad Ciceronem *inquibat* Gallus noſter; ut habent emendatiſſimi libri Adini, Griphiani, Manutiani, Lambiniani, *inquiebat*. Idem Cic. l. 2. Academ. ſub fin. Urſum *inquiebant* hujuſmodi eſſe. *Inquiſti*, Cic. 2 de Orat. *inquit*. Catul. epig. 10. *inquies*, Ad Att. l. 6. *inquiet*, Ad Her. l. 4. proœm. *inque*, in Imperativo Ter. Heaut. act. 4. & Phor. *anquito*, Plaut. Aulul.

3 *Ajo*, Phocas ait, præſens tantum, & imperfectum habere; Probus addit etiam præteritum *Ai*, *aſti*, *ait*, quod tamen non eſt in uſu. Imp. *ai*. Plaut. Vel *ai*, vel nega.

FOREM, FAXO, *Et alia Defectiva*.

FOREM, *fores*, *foret*. Plur. *forent*, pro eſſem, eſſes, eſſet, eſſent. Futurum infiniti *Fore* hoc eſt Futurum eſſe. Ejus compoſita *Abfore* &c. Vide ſupra in Anomalis cap. 12 Schol. 1.

FAXO. Futur. Indicativi, pro faciam. Virg. Æn. l. 9. Haud ſibi cum Danais rem *faxo* &c. Liv. l. 6.

QUÆSO, *quæſumus*, ideſt rogo, primas tantum perſonas præſentis habet. Olim, *Quæſo*, *quæſis*, *quæſit*. Lucret. lib. 5 Non divum pacem votis adit, & prece *quæſit*. Phocas ait, *Quæſere* apud Salluſtium, ac Tullium legi.

AVE, *avete*, *avete*, *aveto*, Verbum eſt ſalutandi, *Avete* eſt apud Sueton. in Claudio cap. 21. *Avete*. apud Salluſt. in Catil. *Aveo*, autem, ideſt *Concupiſco*, plura habet tempora.

SALVE, *ſalvete*, *ſalvebis*, *ſalvet*, *ſalvere*. *Salveto* eſt apud Plaut. Pœn. Qui etiã in Trocul. dixit *ſalveo*. quod Probus ridicule poſitum putat, ut ruſtici perſonæ ſerviret, *Salvebis* eſt apud Cic. ad Att. l. 6.

CEDO, Da, vel dic. ſecunda eſt imperativi: Ther. Phorm. Tu mihi argentum *cedo*. Probus ait, *cedite*, numero plurali apud priſcos Comicos inveniri.

INFIT, tertia perſona præſ. Indic. pro *incipit*, vel *inquit*, apud Virg. lib. 5. 10. & alibi, *infio*, apud Varr. teſte Priſc. lib. 8.

OVAT, tertia præſentis Indicativi: *Ovans*. *ovantis*, participium, *Ovatio*, minor triumphus.

DE-

DEFIT, pro deest. Virg. Ecl 2 *Defiet* pro deerit: *defiat*, pro desit, Plaut. Men. *defieri* pro deesse, Terent. Hecyr. act 5. sc. 2.

APAGE, Imperat. ideſt Remove. Plaut. Casin. *Apage* te a dorso meo. Idem Curcul. *apage* hanc caniculam, *apegesis*, ideſt *apage*, *si vis*, Plur. *apagete*, Diomed.

Quæ sequuntur in Im, ad futurum Optativi, aut præsens, vel futurum Conjunctivi, aut ad præsens, vel futurum Modi potentialis pertinent; plerdque tamen eorum non fuere in usu.

EDIM, *edis*, *edit*, Plur *Edimus*, *editis*, *edint*; pro Edam, edas &c. *io mangi*. Cæcil. nihil ne tibi esse, quod *edim*? ideſt, edam. Plaut Capt. act. 3. Quid quod *edit*, quærit, ideſt, edat. Nævius: Quod *edatis* (ideſt quod edatis) nihil est. Plaut. Pæn. Est domi, quod *edimus*. ideſt edamus, Sic etiam

COMEDIM, *comedis* &c. pro comedam, comedas *io mangi*. Cic lib. 9. ep. 26. Cura, ut valeas, ne ego, te jacente, bona tua *comedim*. Plaut etiam Bacchid. Alii legunt *comedam*.

FAXIM, *faxis*, *faxit*. Plur. *faxitis*, *faxint*, pro faciam, fecero, vel fecerim. *Faxim*, Plaut. Aul. & Truc. *faxis*, Ter. Andr. & Heaut. *faxit*, Cic. de Leg. Qui secus *faxit*. *Faxitis*, Liv. Dec 3 lib. 3. *Faxint*, Cic. Att. l. 16. ep 1. Ter. Heaut act. 1.

AUSIM *ausis*, *ausit*, ideſt audeam, seu ausus ero, fuero, vel fuerim. Liv. l. 1. Dec. 1. Nec, si sciam, dicere *ausim*.

AUXIM, *auxis*, ideſt Augeam. Liv. l. 29. Ea vos amnia bene juvetis, bonis actibus *auxitis*.

AXIM, *axis*, *axit*, pro Egerim. Nonius ex Pacuv.

DUIM, *duis*, *duit*, *duint*, pro Dem: des: det, dent, *duis* pro dederis Liv. l. 1. Fest *duit* Plaut. Aul. *duint*. Ter. Andr. & Phorm. act. 4. sc. 5.

PERDUIM, *perduis*, *perduit*, pro perdam: *perduis*. Plaut. Amph *perduint*. Ter. Heaut. & Phorm.

CREDUIM, *creduis*, pro credidero. Plaut. Amph. & Captiv, Dicitur & *credaxim*, ut Festus adnotat. Ter. Phor. act. 5. Cave, isti quidquam *credduis*.

VERBA IMPERSONALIA.

Pœnitet, Verbum Defect. impersonale activæ vocis.

Indicativi Modi tempus præsens.

PŒnitet; *io mi pento, ti penti, si pente, ci pentiamo, vi pentite, si pentono.* Sic in reliquis temporibus activæ vocis.

Præt. imperf. pœnitebat. *Mi pentiva, ti pentivi ec.*

Præt. perf. pœnituit. *Mi pentii, e mi son pentito, ti pentisti, e si è pentito.*

Præt. pluſq. perf. pœnituerat. *Mi era pentito, ti eri pentito, quello si era pentito.*

Futur. pœnitebit. *Mi pentirò, ti pentirai ec.*

Imperativi Modi tempus præsens.

Pœniteat. *Pentami, pentiti tu ec.*

Optativi Modi tempus præs. & imperf.

Utinam pœniteret. *Voleſſe Iddio, che io mi pentiſſi, tu ti pentiſſi, quello si pentiſſe.*

Præt. perf. Utinam pœnituerit. *Voglia Iddio che io mi ſia pentito, tu ti ſii pentito ec.*

Præt. pluſq. perf. Utinam pœnituiſſet. *Voleſſe Iddio che io mi foſſi pentito, tu ti foſſi pentito ec.*

Futur. Utinam pœniteat. *Voglia Iddio che io mi penta, tu ti penti, quello si penta.*

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum pœniteat *Concioſſiacoſachè io mi penta, o pentendomi io, ti penti, o pentendoti ec.*

Præt. imperf. cum pœniteret, *concioſſiacoſachè io mi pentiſſi, e mi pentirei, o pentendomi io: tu ec.*

Præt. perf. cum pœnituerit, *concioſſiacoſachè io mi ſia pentito, o eſſendomi io pentito, tu ec.*

Præt. pluſq. perf. cum pœnituiſſet, *concioſſiachè io mi foſſi, e ſarei pentito, o eſſendomi io pentito ec.*

Futur. cum pœnituerit. *Quando io mi pentirò, e ſarò pentito, tu ti pentirai, e ſarai pentito ec.*

Infiniti Modi tempus præsens & imperf.

Pœnitere. *Pentirmi, pentirti, pentirſi, pentirci, pentirvi, ovvero, che io mi pento, o pentiva, o pentiſſi, tu ti penti, e pentivi, e pentiſſi, quello si pente ec.*

Præt. perf. & pluſq. perf. pœnituiſſe, *eſſermi eſſerti, eſſerſi pentito ec. ovvero che io mi pentii, e ſo pentito, e mi era, e foſſi pentito, tu ti pentiſti ec.*

Ger-

Gerundio. Pœnitendi, *di pentirmi, pentirti ec.* Pœnitendo, *pentendomi, pentendoti ec.* pœnitendum, *a pentirmi, pentirti ec.*

Participium præsentis, & imperfecti.

Pœnitens, pœnitentis: *Uomo, donna, cosa, che si pente, e si pentiva.*

PUGNATUR.

Verbum Defectivum, Impersonale, passive vocis.

Indicativi Modi tempus præsens.

PUgnatur, *Si combatte.*

Præt. imperf. pugnabatur. *Si combatteva.*

Præt. perf. pugnatum est vel fuit, *Si combattè.*

Præt. plusq. perf. pugnatum erat vel fuerat. *Si era combattuto.* Fut. pugnabitur. *Si combatterà.*

Imper. Modi tempus præs. Pugnetur, *combattasi.*

Optativi Modi tempus præsens & imperf.

Utinam pugnaretur, *Volesse Iddio, che si combattesse.*

Præt. perf. Utinam pugnatum sit, vel fuerit, *Voglia Iddio che si sia combattuto.*

Præt. plusq. perf. Utinam pugnatum esset, vel fuisset. *Volesse Iddio che si fosse combattuto.*

Fut. utinam pugnetur. *Voglia Iddio, che si combatta.*

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cum pugnetur, *Conciossiacosachè si combatta, o combattendosi.*

Præt. imperf. cum pugnaretur, *Conciossiacosachè si combattesse, e combatterebbe, o combattendosi.*

Præt. perf. cum pugnatum sit vel fuerit, *Conciossiacosachè si sia combattuto, o essendosi combattuto.*

Præt. plusq. perf. cum pugnatum esset, vel fuisset, *Conciossiacosachè si fosse, e sarebbe combattuto, o essendosi combattuto.*

Futur. cum pugnatum erit, vel fuerit. *Quando si combatterà, o si sarà combattuto.*

Infiniti Modi tempus præsens, & imperf.

Pugnari, *Combattere.*

Præt. perf. & plusq. perf. pugnatum esse, vel fuisse. *Essersi combattuto.*

Futur. pugnatum iri, vel pugnandum esse, *Avere a combatterſi.*

Participale, pugnandum est, *Deve combatterſi.*

SCHOLION. III. *De Verbis impersonalibus.*

Impersonalia inter defectiva verba enumerant. Donatus, Diomedes, Phocas, qui ait, ea esse, *quæ personis deficiunt*, personis quidem sermonis, quæ sunt ipsius Verbi propria quasi membra; neque his omnibus, sed præcipuis, prima, & secunda. Duplicis ea sunt generis, activæ, ac passivæ vocis inficiti. Vide lib. 2. cap. 7.

2 Verbo *Pœnitet*, Futurum *Pœnitturum esse*, & participium *Pœniturus*, quo Sallustius usus est, authore Fabio l. 9. c. 3. jam exoleverunt. *Pœnitendus*, a prisco verbo *Pœniteor*, remansit; sic *Pudendus*, *Pigendus*, ab inusitatis *Pudeor*, *Pigeor*. Liv. l. 1. Sub haud *pœnitendo* magistro, id est, sub magistro, cujus ei pœnitendum non fuit. Cic. Philip. 5. ut jam *pudendum* sit &c. Or. ep. 7. Nulla parte *pigendus* erit, ideſt, mihi illius pigendum non erit. Et Propert. l. 4 eleg. 1. Poscis ab invita Verba *pigenda* lyra.

RUDIMENTA, SIVE DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS CAP. XIV.

Litteræ, quibus utuntur Latini, sunt tres & viginti; A, Be, Ce, De, E, eF, Ge, aH, I, Kappa, eL, eM, eN, O, Pe, Qu, eR, eS, Te, U, iX, Ypsilon, Zeta.

2 Littera dividuntur in vocales & consonantes.

3. Vocales sunt sex: A, E, I, O, U, Y silon: quarum ultima tantum in dictionibus Græcis locum habet, ut Hieronymus, Dionysius.

4. Cæteræ appellantur consonantes, quod Vocalibus junctæ simul sonent.

5 Syllaba fit ex litteris, una, vel pluribus, ut A, se, as, ars, sors, trans.

6 Syllaba quæ fit ex duabus vocalibus, vocatur Diphthongus.

7 Diphtongi sunt sex, æ, au, ei, eu, œ, yi, ut præmium, aurum, hei, Europa, Pœnus, Harpyia.

8 Dictio fit e syllabis, ut aleas: interdum fit ex una syllaba, ut Mors.

9 Oratio fit ex Dictionibus, ut Aleas fuge. Mors

PARTES ORATIONIS.

PArtes Orationis sunt octo, Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Præpositio, Adverbium, Interjectio, Conjunctio.

2 Harum quatuor, Nomen, Pronomen, Verbum, Participium declinantur. Præpositio, Adverbium, Interjectio, Conjunctio declinationis sunt expertes.

DE NOMINE.

NOmen est pars Orationis, quæ casus habet, neque tempora adsignificat: ut Musa, Dominus.

2 Nomen proprium est, quod res proprias, atque certas significat, ut Romulus, Genua.

3 Appellativum est, quod res communes, atque incertas significat: ut Rex, Oppidum.

4 Collectivum est, quod numero singulari significat multitudinem, ut Populus, Gens, Turba.

5 Substantivum, seu fixum nomen est, quod per se in oratione esse potest, ut Dux imperat. Miles obtemperat.

6 Adjectivum, seu Mobile est, quod in Oratione esse non potest sine substantivo aperte, vel occulte. Aperte, ut Dux prudens, si strenuos milites, dictoque audientes habeat, hostes facile superat. Occulte, ut qui tertiana laborant, non vescuntur bubula: hoc est, tertiana febri, bubula carne.

7 Adject. nomen vel habet tres formas, ut Bonus, a, um: vel duas, ut brevis, & breve: vel unam: ut Felix &c. *Variis Adjectivorum genera.*

INterrogativum nomen est, quod de re aliqua quærimus, ut quis? uter? quantus?

2 Interrogativum substantiæ est, cui respondemus per nomen substantivum, vel pronomen demonstrativum, ut quis, quæ, quod: uter, utra, utrum: Quis hic loquitur? Davus, ille.

3 Interrogativum accidentis est, cui respondemus per nomen adjectivum, ut quantus, qualis, quot, quotus, cujus, a, um, cujas, ut: qualis, fuit Hector? fortis, magnanimus.

SCHOLION.

INterrogativis accidentis sic respondemus: *Quantus?* Magnus, parvus, longus, brevis, &c. quæ-

Qualis? Bonus, malus, doctus, imperitus, &c. *Quot*? unus, duo, tres, &c. *Quotus*? primus, secundus, tertius, &c. *Quoteni*? singuli, bini, &c. *quotuplus*? simplus, duplus, &c. *Quotuplex*? simplex, duplex, &c. *Quotennis*? anniculus, bimus, vel biennis, trimus, vel triennis, &c. *Cujus vestis*? mea, tua, *vel* Cæsaris, Lelii, &c. *Cujas es*? Italus, Romanus, Stoicus.

2 *Quoteni*, *quotuplus*, *quotuplex*, *& quotennis*, silentio involvimus, quia non sunt in usu. Sic fere *cujus*, *cuja*, *cujum*; pro quo libentius accipies provocabuli, *quis*, significandi casum; *Cujus*. Quamquam & virg. ecl. 3 dixit *cujum* pecus? & Cic. Act. 2. in Verr. lib. 2., *cujas* res sit', *cujum* periculum.

3 Relativum est, quod nomen, antecedens in memoriam reducit. Id duplex est: Substantiæ, & Accidentis.

4 Relativum Substantiæ est, quod nomen substantivum in memoriam reducit; ut qui, quæ, quod. Legi Ciceronem, qui fuit eloquentissimus Romanorum.

5 Relativum Accidentis est, quod in memoriam revocat nomen Adjectivum ut qualis, quantus, quot. Cicero fuit eloquens, qualis fuit Hortensius.

6 Redditiva sunt; tantus, talis, tot, totidem, quæ relativis, quantus, qualis, quot, ante, vel post redduntur: ut quales in Republica Principes sunt, tales reliqui solent esse cives. Cura, ut talis sis, qualis haberi cupis. Quot homines, tot sententiæ. Totidem ad te Epistolas dedi, quot tu ad me misisti.

7 Quis, vel qui, quæ, quod: uter, utra, utrum; quantus, qualis, & cætera interrogativa, quando ponuntur post verba Audio, Video, Scio, Intelligo, Nescio, & alia ejusdem significationis, appellantur Infinita: ut nescio, quis sit: Audio, quid dicas. Ignoro quantus, aut qualis sis.

SCHOLION II.

Infinita sunt ea, quæ certam non recipiunt personam, sed cuilibet aptari possunt. *Quis*, *Quæ*, *Quod*, etiam cum particulis, *Si*, *Nisi*, *& Ne*, infinitum dicitur, ut, Si quis, nisi quis, ne quis, pro

Si

Si aliquis, nisi aliquis, ne aliquis. Si qua, pro Si aliqua: si quid, pro aliquid &c. *Quis & Quid*, numquam sunt relativa, sed aut interrogativa, aut infinita.

8 Possessivum nomen est, quod aut rem possessam, aut ad aliquem pertinentem significat, ut Equus regius, miles Pompejanus.

9 Patrium nomen est, quod patriam indicat, ut Romanus, Atheniensis.

10 Gentile nomen est, quod gentem, vel nationem indicat, ut Italus, Græcus.

11 Partitivum nomen est, quod aut unum ex multis significat, aut multa sigillatim.

12 Unum ex multis significant Alius, Aliquis, Alter, Alteruter, Quis, Quidam, Quilibet, Quivis, Quispiam, Quisquam, solus, unus (idest Solus), ullus, uter, utercumque, uterlibet, utervis. quæ etiam particularia vocantur.

13 Multa sigillatim significant: Complures, Plerique, Neuter, uterque, & quæ dicuntur universalia: ut Cuncti, Omnes, Quicunque, Quisquis, Quisque, Unusquisque, Nemo, Nullus.

14 Nomen numerale est, quod numerum significat, cujus tres sunt species, Cardinale, Ordinale, Distributivum.

15 Cardinale est, quod numerum absolute, & sine ordine significat, ut Unus, Duo, Tres.

16 Ordinale nomen est, quod numerum ordine digestum significat, aut ultimum ex eo numero; ut Primus, Secundus, vel Alter, Tertius, Quartus &c.

17 Distributiva, sive Divisiva nomina sunt, quæ distributionem, seu divisionem significant, quibus fere utuntur Oratores numero multitudinis: ut singuli, Bini, Terni, Quaterni, Exempli gratia, Pueri redite domum Bini, aut Terni ad summum Quaterni: cavete, ne singuli eatis. Heus tu, dato victoribus quaterna mala, victis singula, ne animis concidant. *Quaterna*, idest, unicuique quatuor: *Singula*, hoc est, unicuique unum. De his plura lib. 2. cap. 15.

SCHO-

SCHOLION III. *De Numeris Cardinalibus, Ordinalibus, & Distributivis.*

NOn alienum fuerit hoc loco seriem Cardinalium, Ordinalium, ac Distributivorum Numerorum subtexere, ut tyronibus, cum opus fuerit, ad manus sint.

1 Cardinales Numeri sunt, Unus, una, unum: Duo, duæ, duo, de quibus supra cap. 2. Hi, & hæ Tres, & hæc Tria declinationis tertiæ: deinceps non declinantur usque ad centum: Quatuor, quinque, sex, septem, octo, novem, decem, undecim, duodecim, tredecim (*non tresdecim*) quatuordecim, quindecim, sedecim, vel sexdecim, septendecim, octodecim, vel duodeviginti, novendecim, vel undeviginti, *si deinceps in aliis, duodetriginta, duodequadraginta &c. undequadraginta &c.* Viginti, viginti unus, vel unus & viginti, viginti duo, vel duo & viginti &c. triginta, quadraginta, quinquaginta, sexaginta, septuagi nta, octoginta (*non octuaginta*) nonaginta, centum, centum unus, centum duo, vel duo & centum &c. centum nonaginta novem. bis centum, trecentum, &c. vel declinando deinceps: Ducenti, tæ, ta; trecenti, tæ, ta: sic Quadringenti, Quingenti, Sexcenti, Septingenti, Octingenti, Noningenti, vel rectius Nongenti, mille.

2 Hoc nomen *mille*, si pluralis sit numeri, adjectivum est indeclinabile, & commune trium generum, Mille milites, mille militum, mille militibus, *Mille soldati, di mille soldati, a mille soldati*: sic mille oves, mille ovibus: mille mancipia, mille mancipiis. Si vero singularis sit numeri substantivum est neutrius generis, in singulari indeclinabile, ac more substantivorum genitivo jungitur, ut mille militum interfectum est. *un migliajo di soldati è stato ucciso*. In plurali vero declinatur, Millia, milium, millibus: ut duo, tria, quatuor millia militum capta sunt: *Due, tre, quattro migliaja di soldati sono stati presi*. Gell. l. 1. c. 16. Macrob. Sat. cap. 5. Dicimus igitur, bis mille milites indeclinabiliter, vel duo millia militum.

sic

ſic ter mille, vel tria millia: quater mille, decem millia, vel decies mille, centum millia, vel centies mille, ducenta millia, trecenta millia, decies centena millia, *un millione*, undecies centena millia, *un millione, e cento mila*; vicies centena millia, *due millioni*, tricies centena millia, *tre millioni*, millies centena millia, *cento millioni*. Cave dicas Duo centum, duo mille, quia duo adjectiva inepte conjunguntur.

3 Ordinales Numeri ſunt. Primus, ſecundus, ſive alter, tertius, quartus, quintus, ſextus, ſeptimus, octavus, nonus, decimus, undecimus, duodecimus, decimuſtertius, vel tertiuſdecimus, decimuſquartus, vel quartuſdecimus, quintuſdecimus, ſextuſdecimus, ſeptimuſdecimus, octavuſdecimus, vel duodeviceſimus, nonuſdecimus, vel undeviceſimus, (*ſic etiam duodetriceſimus, undetriceſimus, duodequadrageſimus, undequadrageſimus &c.*) Vigeſimus, ſeu rectius, viceſimus, viceſimus primus, vel primus & viceſimus: ſic deinceps, trigeſimus, vel rectius triceſimus, quadrageſimus, quinquageſimus, ſexageſimus, ſeptuageſimus, octogeſimus, (*non octuageſimus*) nonageſimus, Centeſimus, centeſimuſprimus, vel primus & centeſimus &c. ducenteſimus, trecenteſimus, quadringenteſimus, octingenteſimus, nongenteſimus, vel noningenteſimus, milleſimus, milleſimus primus, vel primus & milleſimus, bis milleſimus, ter milleſimus, centies milleſimus &c.

4 Diſtributivi Numeri, quibus precipue utimur, cum idem pariter in plura dividimus, quoſque iis nominibus adjungimus, quæ ſingulari carent, ſunt. Singuli, læ, la, *ad uno, ad una*, bini, næ, na, *a duo, a due*, vel *due coſe a ciaſcuno*. Sic terni, quaterni, quini, ſeni, ſepteni, octeni, noveni, deni, undeni, duodeni, ternideni, quaternideni, quinideni, vel per ſyncopen, terdeni, quaterdeni, quindeni, ſenideni, ſeptenideni, octonideni, vel duodeviceni, novenideni, vel undeviceni (*ſic duodetriceni, undetriceni, duodequadrageni, undequadrageni &c.*) Viceni, viceni ſinguli, vel ſinguli

guli & viceni, viceni bini, vel bini & viceni, viceni terni &c. Triceni, quadrageni. quinquageni, sexageni, septuageni, octogeni (*non octuageni*) nonageni: Centeni, centeni singuli, centeni bini &c. ducenteni, trecenteni, quadringenteni, quingenteni, sexcenteni, septingenteni, octingenteni, noningenteni, vel nongenteni. Dicimus etiam per syncopen usitatius Duceni, treceni, quadringeni, quingeni, sexceni, septingeni, octingeni, nongeni: Milleni, bis milleni, ter milleni & sic deinceps. Reliqua, quæ spectant ad syntaxim distributivorum, dicemus lib 2. cap. 15.

5 Quia vero sæpius Adverbiorum Numeralium in Cardinalium, Ordinalium, ac Distributivorum numerorum nominibus utimur adiniciuio, age ea quoque, quamvis inter adverbia recensenda essent, hoc loco attexamus.

ADVERBIA igitur Cardinalis numeri hæc sunt: Semel, bis, ter, quater, quinquies sexies, septies, octies, novies, (*non nonies*) decies, undecies, duodecies, tredecies, quatuordecies [*sic Plinius lib. 7. cap. 7.* ut habent Aldini, aliique emendatissimi libri. Cic. tamen Act. 2. in Verrem, nisi mendax liber sit, dixit: Hinc HS, quaterdecies P. Tadio numerata] quindecies, sexdecies, septiesdecies, vel decies septies, octiesdecies, vel deciesocties, vel duodevicies, noviesdecies, vel deciesnovies, vel undevicies, [*sic etiam duodetricies, undetricies, duodequadragies, undequadragies &c.*] Vicies [*per syncopen, pro viginties*] vicies semel, vel semel & vicies, bis & vicies &c. tricies, quadragies, quinquagies, septuagies, octogies, (*non octuagies*) nonagies, Centies, centies semel, vel semel & centies &c. ducenties, trecenties, quadringenties, quingenties, sexcenties, septingenties, octingenties, nongenties, Millies, bis millies, ter millies, Centies millies, millies millies, vel potius decies centies millies, *un milliune di volte*, vicies centies millies, *due milliuni di volte*.

6 Adverbia vero Numeri Ordinalis sunt: Primo. Secundo, vel iterum, Tertio, Quarto, & alia ab Ordinalium ablativo formata. De

De Nominib. Positivis, Comparativis, & Superlativis.

NOmen positivum, sive absolutum est, quod rem absolute, simpliciterque significat; ut Magnus, Parvus.

2 Comparativum est, quod rem vel attollit, vel deprimit: ut Major, Minor.

3 Superlativum est, quod rem, vel in summo loco vel infimo collocat, ut Maximus, Minimus.

4 Nomina comparativa fiunt a nominibus Adjectivis, quibus adverbia Magis, & Minus recte adjungi possunt, ut Justus, Fortis. A Comparativis vero fiunt Superlativa.

Exceptiones.

5 Nomina Substantiva, Pronomina, item Interrogativa, Relativa, Redditiva, Infinita, Possessiva, Patria, Gentilia, Partitiva, Cardinalia, Ordinalia, Distributiva, & quæ materiam adsignificant; ut Aurus, Argentus, Cedrinus: Ad hæc Errabundus, Moribundus, Fugitivus, Almus, Frugifer, Mediocris, Omnipotens, Mediûs, Modicus, Hesternus, & nonnulla alia, neque comparativa, neque superlativa pariunt.

SCHOLION IV.

A *Substantivis interdum, rejus gratia, Plautus superlativum fingit, Penul. O patrue, patruemi*, patruissime. *Et a Gentili* Fœnus *format* Fœnior. *Gell. lib. 3. cap. 3. a Plautinus*, Plautinissimus. *Catullus a Substantivo Cinœdus*, Cinœdiorem. *Plinius colorem dixit* Purpurissimum. *A pronomine* ipse, *more Græcorum*, ipsissimus, *Plautus.*

Ne Adjectiva quidem omnia comparantur, sed ea tantum, quorum significatio augeri potest, aut imminui ideo *Unicus*, *Omnipotens*, *Infinitus*, *Mediocris*, & similia, comparationem non admittunt. Macrob. tamen dixit *Omniparentissimus*. Virgil. *Ingentior*. Cicero, *Infinitior*. Eth. l. 1., ad Att. ep. ult. Hoc vellem *mediocrius.*

A quo casu formentur Comparativa, & Superlativa.

6 COmparativa fiunt a casu, I, littera finito, addita syllaba *Or*: Superlativa vero addita littera S, & *Simus*, ut justus, justi, justior, justissimus: fortis, forti, fortior, fortissimus. Ex-

Digitized by Google

Exceptio I.

7 Positiva, *Er*, syllaba terminata gignunt Superlativa, addito *Rimus*, ut Tener, Tenerrimus; Saluber, Saluberrimus; Prosper, Prosperrimus, Suet. Tiber. c. 8. Sic Veterrimus, & Maturrimus ab antiquis Veter, & Matur: dicimur etiam Maturissimus: A dexter, & sinister, dexterior & sinisterior, sine superlativo, Nam dextimus, & sinistimus idem sunt, quod dexter, & sinister. Deterior, & deterrimus, ab obsoleto, Deter, detera, deterum.

Exceptio II.

8 Facilis, Gracilis, Humilis, Similis, superlativa pariunt syllaba *Is*, mutata in *Limus*: Facillimus, gracillimus, humillimus, simillimus, imbecillimus.

SCHOLION V.

UTilis habet *Utilissimus*. Fam. l. 9. ep. 9. Sic enim facillime, quod tibi *utilissimum* erit &c. Q. C. l. 9. Se Dario non fuisse inimicum; imo etiam, quæ credidisset, *utilissima* esse, suasisse. Cic. de Sen. compositione utitur: Multas ad res *peruti-les* Xenophontis libri sunt. Ter. in And. circuitione. Quibus id *maxime utile* est illum esse quam deterrimum. Suet. in Nerone cap. 32 Fuit *gracillimis* cruribus. *Imbecillimus*, Sen. ep. 89 *Imbecillimus*, Cels. l. 2. c. 18. Nonnulli addunt *Agillimus*, & *Docillimus*. Nobis exempla non suppetunt.

9 Nomina, quæ ante syllabam US, vocalem habent, raro comparativa, aut superlativa gignunt: ut Idoneus, noxius, arduus.

SCHOLION VI.

REperiuntur tamen nonnulla apud probatos Scriptores: ut Lucret. lib. 4. Nam nihil *Egregius*, idest, magis egregium: & *Egregius* adverb. pro magis egregie utitur Juven. Sat. 4. *Assiduior*, Varr de re rust. l. 2. cap. 9. *Assiduissime* usus. Suet. Aug. c. 71. & Cicer. in Brut. *Pars exiguissima*. Ovid. ep. 14. *Strenuissimus*. Sallust. Catil. Tacit. lib. 2b. *Pissimus*, Curt. lib. 9. Quintil. Declam. 6. Quamquam Cic. Phil. 13. negat ejusmodi verbum esse in lingua latina. *Tenuior* sæpe est apud Cic. 2. Offic. & Lucr. lib. 3. Sic *Tenuissima* membrana, 2. de Nat. Deor.

Exce-

Exceptio IV.

10 A Nominibus ex verbis Facio, Dico, Volo, compositis comparativa in Entior, superlativa in Entissimus exeunt: ut Magnificus, magnificentior, magnificentissimus: Maledicus, maledicentior, maledicentissimus Benevolus, benevolentior, benevolentissimus. Mirificus olim, mirificissimus; ut *Facinus mirificissimum.* Ter. Phorm. act. 5. sc. 6.

Anomala, sive inæqualia.

ANomala sunt bonus, melior, optimus: Malus pejor, pessimus: magnus, major, maximus: Parvus, minor, minimus. Lucret. tamen lib. 3. *Parissima* dixit: Parum, minus, minimum: Magis, maxime, minus, minime, multum, plus, plurimum. Quanquam, plus, positivum putat Asinius apud Gell. lib. 5. cap. 22.

2 Item illa: Nequam, nequior, nequissimus, Superus, superior, supremus: Exterus, exterior, extremus, vel extimus. Plin. l. 2. cap. 78. & l. 6. c. 28. Inferus, inferior, infimus. Cic. Citra, citerior, citimus: Ultra, ulterior, ultimus: Prior, primus: Intus, interior, intimus: Post, posterior, postremus: Prope, Propior, proximus. Ante, anterior: Diu, diutius, diutissime.

3 Ocyor, ocyssimus: potior, potissimus positivis carent; nisi sint ab *Ocys* Græco, & *potis* Latino. Novissimus, & Summus Superlativum tantum habent, auctore Diom. quibus adde Imus.

4 A nominibus Substantivis Juvenis, & Senex fiunt tantum comparativa Junior, & Senior, Penitior, & penitissimus a positivo, *penitus, ta, tum,* Plaut. Asin. usque ex *penitis* faucibus.

5 Fiunt & interdum a superlativis rursus comparativa, & superlativa: ut a Proximus proximior dixit Sen. ep. 109. Postremus, postremissimus, C. Gracchus apud Gell. lib. 2 cap. 15 quibus tamen vix utendum censeo.

DE PRONOMINE.

PRonomen est, quod loco Nominis positum certam, finitamque personam adsignificat.

2 Pronomina partim sunt Primitiva, partim Derivativa, seu potius Derivata.

Digitized by Google

3 Primitiva, sive primigenia dicuntur, quæ prima sunt, & a se orta: ut ego, tu, sui, hic, iste, ille, ipse, is.

4 Derivativa, vel potius Derivata sunt, quæ ex aliis oriuntur: ut Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

5 Demonstrativa sunt, quæ rem demonstrant: ut Ego, tu, hic, iste, ille, ipse, is

6 Horum quinque Hic, iste, ille, ipse, is, & ex eo compositum idem, Relativa dicuntur, cum rem antecedente in memoriam reducunt ut Virgilius carmina composuit, idemq; ipse ea cecinit.

7 Possessiva sunt, quæ possessionem significant: ut Meus, tuus, suus, noster, vester.

8 Gentilia, sive Patria sunt, quæ non solum Gentem, vel Patriam, sed etiam partes, sectamve adsignificant; ut nostras, vestras.

9 Reciproca duo sunt, unum primitivum, nimirum, Sui: alterum derivativum, seu derivatum, nempe Suus.

DE VERBO.

VErbum est pars Orationis, quæ modos, & tempora habet: neque in casus declinatur.

2 Verbum duplex est, Personale, & impersonale.

3 Personale est, quod omnes personas utriusque numeri habet: ut Amo, amas, amat. Plur. Amamus, amatis, amant.

4 Impersonale est, quod prima, & secunda persona utriusque numeri, & tertia multitudinis fere privatur; unde & nomen traxit. Id duplex est, alterum activæ declinationis, ut pudet, pœnitet; alterum passivæ, ut pugnatur, curritur.

5 Verbum personale dividitur in quinque genera, Activum, Passiv. Neutrum, Commune, Deponens.

6 Activum est quod littera O finitum, passivum fit addita littera R: ut Amo, Amor.

7 Passivum est, quod syllaba Or finitum, Activum fit, R littera abjecta: ut Amor, Amo.

8 Neutrum est, quod M, vel O litteris finitum, ex se passivum personale non gignit: ut Sum, Eo,

Sto, Servio: neque enim dicitur Stor, aut Servior. Sunt & quæ in I desinunt: ut Odi, Novi, Cœpi, Memini. quæque in præterito passivam habent vocem: ut Gaudeo, Audeo, Fido, Fio.

9 Neutrorum Diomedi tria sunt genera, quædam actionem significant: Ambulo, Curro: quædam passionem. ut Vapulo, Væneo, Fio: quædam nec actionem, nec passionem, quæ Supina, ideſt otiosa appellat: ut Sedeo, Jaceo.

10 Commune est, quod Or syllaba tantum finitum, activi simul, ac passivi significationem habet, præsertim Participium præteriti temporis, quæque ejus adminiculo supplentur: ut Experior, Complector: Expertus sum, Complexus sum: nam præsens, & imperfectum, & quæ inde sunt tempora, fere actionem significant.

11. Deponens est, quod Or, syllaba tantum finitum, activi, vel Neutri significationem habet: ut Sequor, Utor, Morior.

DE VARIIS VERBORUM FORMIS.

INchoativum Verbum est, quod rem quidem inchoatam, sed ad finem perfectionemque tendentem significat: ut Calesco, ideſt Callidus fio: Frigesco, Frigidus fio.

2 Perfectum est, quod rem perfectam, absolutamque significat: ut Caleo, Frigeo, ideſt Calidus sum, Frigidus sum.

3 Meditativum Verbum est, quod assiduum alicujus rei meditationem significat: ut Esurio. Cœnaturio: qui enim esurit, ac cœnaturit, nihil aliud, nisi cibum, cœnamque meditatur.

4 Frequentativum, sive Iterativum est, quod rei frequentationem, iterationemque significat: ut Rogito, Lectito, Scriptito.

5 Diminutivum, vel potius Diminutum est, quod minus, quam id, a quo ortum est significat: ut Sorbillo a Sorbeo.

SCHOLION VII.

INchoativa Tertiæ Conjugationis sunt omnia. Formantur fere a verbis Neutris secundæ conjugationis, addita ad secundam præsentis Indicativi

tivi personam, *co*. syllaba, ut, Friges, frigesco: Flores, floresco, Unum, aut alterum ab activis, Auges, augesco: Integras, integrasco, Ter. Andr. act. 4. sc. 2. Hoc malum *integrascit*. Nonnulla a nominibus ut Sylvesco, lapidesco, sterilesco; a sylva. lapide &c. Interdum his additur incipiendi verbum. Cæs. 3. bell. Civil. Jamque *maturescere* frumenta incipiebant.

2 *Meditativa* Quartæ Conjugationis sunt omnia & fiunt a priore Supino, M. littera in *Rio* syllabam versa: ut esum esurio; Cœnatum, canaturio: Partum, parturio.

3 *Frequentativa* Primæ flexionis sunt omnia, quæ interdum mutant. Atum, supini primæ Conjugationis in *Ito*: ut Rogatum. rogito, Volatum, volito: interdum *Um* tertiæ. vel in *Ito*, ut Scriptum scriptito: Actum, actito; vel in *O*, ut Cursum, curso. Raptum, rapto: vel ad tertiam Personam singularem indicativi O addunt, ut Quærit, quærito: Nat, nato.

DE PARTICIPIO.

PArticipium est pars Orationis, quæ tum casus, tum tempora habet.

2 Participia præsentis temporis in Ans, vel Ens exeunt, & ab omni verborum genere nascuntur, exceptis Passivis, ut Amans: Serviens: Complectens: Utens.

3 Præteriti temporis in Tus, Sus, Xus, desinunt, ac fiunt a Verbis Passivis, Communibus, & Deponentibus, ut Amatus. Complexus, Usus: unum in Uus reperitur, Mortuus videlicet a Morior.

4 Particip. Futuri tum in Rus tum in Dus exeunt

5 In Rus. oriuntur ab omni genere Verborum, exceptis Passivis, ut Amaturus, Servitutus, Amplexurus, Usurus.

6 In Dus, fiunt a Passivis, & Communibus, ut amandus. Complectendus: Sæpe etiam a Deponentibus, quæ accusandi casum habent, præsertim si aliquando fuerunt communia, ut Sequendus a Sequor. Ulciscendus ab Ulciscor. Execrandus ab Exeror. Utendus ab Utor, &c. de quibus l. 2. c. 12. præc. 1.

7 Pat-

Digitized by Google

7 Participia præsentis temporis fiunt a prima persona præteriti imperfecti, syllaba, Bam, vel Bar mutata in NS. ut Amabam, Amans: Complectebar, complectens.

8 Participia in Dus fiunt a Genitivis participiorum præsentis temporis, Tis syllaba mutata in Dus, da, dum: ut Amās, amantis, amandus, a, um; Complectens, complectētis, complectendus, a, um.

9 Participio præsentis temporis, & Futuri in Dus, ac Gerundiis carent Verba, quæ Præterito imperfecto deficiunt: ut Odi, Cœpi, Novi, Memini.

10 Particip a præteriti temporis, fiunt a posteriore Supino, addita littera S, ut Amatu; Amatus, Complexu, complexus.

11 Participia Futuri in Rus fiunt a priore Supino, M, littera versa in Rus: ut Amatum, Amaturus; Servitum, servitutus.

12 Quæ Verba Supinis carent, carent etiam participiis Futuri in Rus, & præteriti temporis: item prat. perf. & plusq. perfectis passivis omnium Modorum, ac Futuro passivo Conjunctivi Modi; præterea Futuro infiniti tum agendi, tum patiendi, ut diximus cap. 8. in fine. Quæ veto verba Supinis careant, ibidem enumeravimus, & repetemus infra cap 18. initio.

SCHOLION. VIII. *De Participio.*

PArticipium Varroni l. 3. de Anal. est, quod cū temporibus, & casibus declinatur. Differt, auctore eodem lib. 3. a nominibus Verbalibus, ut *Amator*, *Lector*, quod hæc nullum tempus, præsens præteritū, futurūve adsignificant, quod tamen adsignificant participia, *Amans*, *Amatus*, *Amaturus*.

2 Participia præsentis in *Ans*, vel *Ens*, & Futuri in *Rus*, quocunque Verborum genere fiant, active significant, nisi verbum ipsum passive significet, ut *Vapulans*, *Vapulaturus*: Præteriti vero participia passive tantum, ut *Amatus*; nisi verbum ipsum vel Commune sit, ut *Complexus*, vel active significet, ut *Sequutus*.

3 Participia Futuri in Dus, semper passive significant, etiamsi a Communibus, vel Deponentibus

tibus fiant, ut *Complectendus*, *Sequendus*. Quamvis ea non raro neceſſitatem, officium, debitum, aut ſimile quid ſignificent potius, quam tempus futurum, ut diximus cap. 9. Schol. 10. Cic. de Aruſ. reſpon. Senatus meam domum ex ærario *ædificandam*, a pontificibus *libenandam*, a Magiſtratibus *defendendam* putavit, ideſt putavit ædificari debere, aut oportere, aut dignam eſſe, quæ ædificaretur &c. Sic interdum participia in *Rus*, Officium, aut quandam animi deliberationem ſignificant, ut, non ſum *deſerturus* Rempublicam, ideſt, deſerere non debeo, ſtatui non deſerere.

4 A Supinis *tum* vel *ctum* primæ conjugationis Participia in *Rus*, per A ſunt. ut a *Sonitum*, *Plicitum*, *Frictum*, *Sectum*, *Nectum*, fit *Sonaturus*, *Plicaturus*, *Explicaturus*, *Implicaturus*, *Fricaturus*, *Refricaturus*, *Defricaturus*, *Secaturus*, *Necaturus*, *Enecaturus*, Horat. lib. 2. ſat. 4. Magna *ſonaturum*. Verum a *Domitum* etiam *Domiturus*. Virg. 4. Georg. Bacchi *Domitura* ſaporem.

5 Participiis præſentis, & Futuri in *Dus*, carent hæc verba, quamvis non careant imperfecto, unde illa formantur, *Fio*, *Reor*, *Malo*, *Sum* cum compoſitis: præter *abſens* & *præſens*. Carent etiam impersonalia præter *Pœnitens*, *pœnitendus*, *pigendus*, *pudendus*; nam *Libens*, *pudens*, & *potens*, nomina potius ſunt; *Fruens*, participium non legi; *Fruiturus*, & *Fruendus*, non raro invenies.

6 Participia Futuri in *Rus*, a verbo *Ruo*, & compoſitis, & a *Paſtum*, *ſolitum*, *ſaltum*, *nauſum* [a mando] non invenio. Carent iisdem *Reor*, *Faxis*, *vel Fare*; & impersonalia, præter *Liciturum* a *licet*, Cic. Att. lib. 2. epiſt. 1. & *Puditurum*, Plin. lib. 36. cap. 15. & *Pœniturum*, Salluſt. apud Quintil. lib. 9. c. 3. Carent & verba Meditativa, & Inchoativa; quamvis Terent. Heaut. act. 5. *Eſuriturus* dixerit

7 *Morior*, *Orior*, *Pario*, *Naſcor*, habent participia, *Moriturus*, *Oriturus*, *Pariturus*, *Naſciturus*, non autem Morturus, Ortus, Parturus, Naturus. A Supinis vero *Statutum*, *Reſtitutum*, & *Fluxum* rite for-

te formantur, *Statuturus*, Cic. 4. Att. ep. 2. *Restituturus*, 2. in Verr. *Fluxurus*, Colum. lib. 3. c. 2.

8 Quamvis a *Lugeo*, *Sorbeo*, vel *Sorbo*, *Sapio*, *Arceo*, nonnulli putent esse Supina, *Luctum*, *Sorptum* vel *Sorbitum*, *Sapitum*, *Arcitum*; non tamen habent participia præteriti, Luctus, Sorptus vel Sorbitus, Sapitus, Arcitus. Rite tamen dicimus, Coercitus, Percitus. Reliqua, quæ ad participia spectant, habes infra lib. 2. cap. 12.

DE PRÆPOSITIONE.

PRæpositio est pars Orationis, quæ cæteris partibus aut separata, aut conjuncta fere præponitur. Separata: ut, Non sum apud me præiracundia. Conjuncta: ut, Præstat millies mori, quam DEUM vel levissime offendere.

Accusativo serviunt.

2 Trans, apud, adversus Quarto jugatur, & ante, Pone, per, adversum, juxta, prope, versus & infra, Ad, post, & circum, circa, cis, circiter, extra, Præter, ob, intra, erga, citra, secus, usque, secundum,
Et propter, contra, supra, penes, inter, & ultra

Ablativo serviunt.

3 Abs, ab, & A poscunt, cum clam, sibi sumere Sextum, Et tenus, atque palam, procul, absq; fruuntur eodē; Ex, E, De coram, pro, præ, sine, ponitur apte Post patrium ferme numero TENUS una Secundo.

Tenus præpositio fere genitivum amat, cum vocabulo multitudinis adhærer: ut, Cumarum tenus, lumborum tenus: alioquin ablativum; ut, pectore tenus, ore tenus, de quo dicemus lib. 2. cap. 16. præc. 5.

4 Accusativum, vel Ablativum pro varia significatione postulant. In, Sub, Super. Subter autem in eadem significatione apud Oratores accusativum habet, apud Poetas etiam ablativum.

5 Præpositiones, quæ tantum conjunctæ præponuntur, sunt, Am, Con, di, dis, re, se: ut Ambigo, confero, dinumero, disputo, refero, sejungo.

6 Am, præpositio in compositione *circum* significat, & per M scribitur, ut *Amputo*. Sed per N sequente

quente F, C, Q ut *Anfractus*, *Anciſus*, *Anquiro*, vocali ſequente incipit B, ut *Ambeſus*, *Ambitus*, *Ambuſtus*.

DE ADVERBIO.

ADverbium eſt pars Orationis, quæ vocibus addita, earum ſignificationem explanat, ac definit, ut Rato loquitur: bene peritus: vehementer iratus: parum diligenter.

Adverbiorum varia ſunt genera, & ſignificationes.

Optandi: ut Utinam, o ſi, ſic.

Vocandi: ut O, hens, eho.

Interrogandi: ut Cur? quare? quid? ita? quamobrē?

Reſpondendi affirmative, ut Etiam, ita, maxime, quidni.

Confirmandi, ut Profecto, ſanè, certe, ſcilicet.

Negandi: ut Non, Nequaquam, minime, haud, haudquaquam.

Dubitandi: ut forſan, forſitan, fortaſſis, fortaſſe.

Hortandi: ut Eja, age, agedum, agite.

Proibendi: ut Ne.

Demonſtrandi, ut En, Ecce.

Eligendi: ut Potius, Imo.

Comparandi: ut Magis, minus, fortius.

Congregandi: ut Simul, una, pariter.

Separandi: ut Seorſum, ſeparatim.

Intendendi: ut Acriter, ſtudioſe, vehementer.

Remittendi: ut Segniter, remiſſe, oſcitanter.

Temporis: ut Hodie, cras, pridie, perendie, heri, nudiuſtertius, nudiuſquartus.

Loci: ut Hic, huc, hinc, hac, horſum.

Numeri: ut ſemel, bis, ter, ſæpe, centies, millies, quæ, agentes de Nomine, ſupra ſatius &c.

Ordinis: ut primum, deinde, tum, poſtremo.

Eventus: ut Forte, fortuito.

Similitudinis: ut Sicuti, ut, uti, quemadmodum.

Diverſitatis, ut Aliter, ſecus.

Qualitatis: ut Prudenter, perite, eleganter.

Quantitatis: ut parum, multum, nimium, ſatis.

Jurandi: ut Hercule, Hercle, Mehercule, Medius-fidius, Ecaſtor, Mecaſtor, Pol, Ædepol, & alia: Hoc eſt, *Per Herculem &c.* quibus tamen adverbiis uti Chriſtiano non licet.

Ex,

Excludendi: ut ſolum, tantum, tantummodo, vix.
Explanandi: ut Nimirum, nempe, videlicet.
Rei nondum plene peractæ: ut, Fere, ferme, propemodum.

DE INTERJECTIONE.

INterjectio eſt pars Orationis, quæ varios animi affectus indicat. Interjectionum variæ ſunt, formæ, & ſignificationes.
Laudantis, & nonnumquam exultantis: ut Euge.
Exultantis, & interdum inſultantis: ut Vah.
Lætantis: ut Evax, vah
Indignantis, aut ſe corripientis: ut Hem Sulpic. Fam. 4. Hem nos homunculi indignamur, &c. Eadem demonſtrantis eſt. Ter. And. Hem puer.
Dolentis, & ingemiſcentis, ut Ah, heu, hei,
Suſpirantis: ut Ah, ah.
Lugentis, ut Hei, hei.
Ejulantis: ut Oh, oh, oh.
Admirantis: ut Papæ! O! vah!
Admirantis, & interdum ironiæ, ut Hui.
Irridentis, ut O. Cic. Phil. 3. O præclarum cuſtodem ovium, ut ajunt, lupum.
Exclamantis: ut Proh, O.
Silentium indicentis: ut St.
Timentis: ut Hei.
Deprehendentis aliquid ex improviſo: ut At, at.
Præſagientis malũ miſerãtis vel minantis: ut Væ.
Rejicientis cum faſtidio: ut, Apage, apageſis.
Stomachantis, ſive indignantis, ut Malum.
Execrantis: ut Nefas, infandum.

DE CONJUNCTIONE.

COnjunctio eſt pars Orationis annectens, ordinanſque ſententiam. Conjunctionum ſpecies, ſive ſignificationes variæ ſunt.
Copulativæ ſeu connexivæ ſunt: Ac, atque, &, que.
Disjunctivæ Vel ve, ſive, ſeu, aut, nec, neque, ne.
Adverſativæ; Etſi, tametſi, quamquam, quamvis attamen, veruntamen. &c.
Collectivæ, ſive illative, ſeu Rationales. Ergo, igitur, quare, quamobrem, quocirca, quapropter, itaque, &c.

Cauſales : Nam, namque, ſiquidem, quandoquidem, quia, quoniam, enim, etenim, quod, propterea quod &c.
Conditionales: Si, ni, ſiquidem, modo, dummodo.
Expletivæ: quidem, equidem, &c.

2 Conjunctiones autem partim ſunt præpoſitivæ, partim ſubjectivæ, partim mediæ.

Præpoſitivæ, ſive principes ſunt, quæ in Oratione præeunt: ut, Aut, ac, atque, at, aſt, vel, nec, neque, niſi, ſeu, ſive &c.

3 Subjectivæ, ſivæ ſubditæ, quæ ſubeunt: ut Que, ſive, ne, quidem, quoque, autem, vero, enim.

4 Communes, ſive mediæ, quæ & præeunt, & ſubeunt: ut ergo, igitur, itaque, equidem &c.

De Accidentibus, ſive Attributis Partium Orationis.

SUnt quædam, quæ partes Orationis comitantur: ut Numerus, Caſus, Genus, Declinatio, Conjugatio, Modus, Tempus, Perſona, Figura, Species, quæ Accidentia, ſive Attributa partium Orationis vocantur.

1 NUMERI Nominum, Pronominum, Verborum, & Participiorum ſunt duo: *Singularis*, ut Muſa. Ego. Amo. Amans. *Pluralis*, ut Muſæ. Nos. Amamus. Amantes.

2 CASUS Nominum, Participiorum, & nonnullorum Pronominum ſunt ſex. Nominativus. Genitivus. Dativus. Accuſativus. Vocativus. Ablativus. Nominat. *Rectus* dicitur, cæteri *Obliqui*.

3 GENERA præcipua, quæ Nomini, Pronomini, & Participio conveniunt, tria ſunt: Maſculinum, Fœminum, & Neutrum. *Maſculinum*, ſive *Virile* eſt, non quod virum ſignificat, ſed cui præponitur pronomen, Hic: ut Hic Dominus, meus, doctus. *Fœmininum*, ſive *Muliebre*, cui præponitur pronomen Hæc: ut hæc ancilla, meo, docta. *Neutrum*, cui præponitur pronomen Hoc: ut hoc mancipium, meum, doctum. Ex his tribus generibus, naſcuntur duo alia, commune duorum, & commune trium. *Commune duorum* eſt, cui præponuntur pronomina Hic & hæc: ut Hic & hæc parens: *Commune trium*, ſive *Omne*, cui præponuntur

nuntur pronomina Hic, & Hæc, & Hoc; ut hic & hæc, & hoc prudens, noſtras, amans. Eſt & *Promiſcuum*, ſive *Epicœnum* genus, quod ſub uno genere & uno articulo utrumque ſexum complectitur, ut Hic corvus, Hic paſſer, mas & fœmina: hæc Aquila, hæc Muſtela, mas, & fœmina. Eſt & genus *Dubium*, ſive *Incertum*, quod ambiguos habet articulos: ut Hic, vel hæc Silex: hic, vel hoc vulgus.

4 DECLINATIONES, ſive formæ Nominum ſunt quinque. *Prima*, cujus genitivus ſingularis terminatur in æ diphtongo: ut Muſa, Muſæ, *Secunda*, cujus genitivus terminatur in I: Dominus, Domini. *Tertia*, cujus genitivus terminatur ſyllaba Is: ut ſermo, ſermonis. *Quarta*, cujus genitivus terminatur ſyllaba Us: ut ſenſus, ſenſus. *Quinta*, cujus genitivus terminatur litteris E & I ſeparatis, ut Dies, diei.

PRONOMINA, Meus, Tuus, Suus, Noſter, Veſter, ad primam, & ſecundam nominum declinationem ſpectant: Noſtras, veſtras, ad tertiam; cætera proprias habent formas.

PARTICIPIA, quæ in Ans, & Ens exeunt, ad tertiam declinationem pertinent, ut Amans, dolens, &c. Reliqua ad primam, & ſecundam, ut Amaturus, a, um: Amandus, a, um &c.

5 CONJUGATIONES Verborum ſunt quatuor. *Prima*, cujus ſecunda perſona ſingularis præſentis indicativi exit in *As*, & præſens infiniti in *Are*: ut Amo, amas, amare. *Secunda*, cujus ſecunda præſentis Indic. exit in *Es*, & infinitum in *Ere*, penultima producta: ut Doceo, doces, docere. *Tertia*, cujus ſecunda præſentis Indicativi exit in *Is* breve, & infinitum *Ere*, pen. corr. ut Lego, legis, legere. *Quarta*, cujus ſecunda præſentis indicativi exit in *Is* longum, & infinitum in *Ire*: ut Audio, audis, audire.

6 MODI Verborum triti, & communes ſunt quinque: Indicativus. Imperativus. Optativus. Conjunctivus, & Infinitus. His adde Potentialem, ac permiſſivum; de quibus c. 9. Schol. 8. & 9.

7 TEMPORA Verborum ſunt quinque, Præſens,

sive instans: præteritum imperfectum: Præteritum perfectum: præteritum pluſq. perf.: Futurum.

8 PERSONÆ pronominũ sunt tres. Prima, *Ego*; secunda, *Tu*, reliqua pronomina sunt tertiæ personæ, præter *Ipse*, *ipsa*, *ipsum*, quod cujusvis est personæ: item provocabulum *Qui*, *quæ*, *quod*: dicimus etiam, Ego ipse, ego qui, tu ipse, tu qui Cæsar ipse, Cæsar qui. Sic in plurali Nos ipsi &c.

Personæ Verborum sunt tres. Prima, ut Amo. Secunda, ut Amas. Tertia, ut Amat.

Nomina & Participia (exceptis Vocativ.) incertæ sunt personæ: sicut & verba infinita; eam enim induunt personam, cujus est verbum, cui adhærent: ut ego M. Tullius defendi Remp. adolescens. Liv. l. 30. Annibal peto pacem. Cupio te audire.

Vocandi casus, quia secundis personis tantum adhæret, solum sunt personæ secundæ.

9 FIGURÆ Nominum, Pronominum, Verborum, Participiorum, Præpositionum, Adverbiorum, Conjunctionum duæ sunt. *Simplex*, ut prudens: is: amo: amans: abs: prudenter: enim. *Compoſita*, ut imprudens: idem: adamo: adamans: absque, imprudenter: etenim.

10 SPECIES Nominum, pronominum, verborum, adverbiorum sunt duæ: *Primitiva*, ut Patet: Tu: Caleo: Clam. *Derivativa*, ut Paternus: Tuus, a, um: Calesco: Clanculum.

PRÆCEPTA GENERAL. DE CONSTRUCTIONE Tyronibus edisc enda. Cap. XV.

Pro Inferiore Ordine Infimæ Classis.

Præceptum I.

SUbstantivum nomen concordat cum adjectivo in genere, numero, & casu, ut puer ingeniosus. Memoria infirma. Ingenium tardum.

I. Relativum, *Qui*, *quæ*, *quod*, cohæret cum antecedente in genere, & numero: ut, non est dicendus puer ingenuus, qui verecundiam non amat. Accepi tuas litteras, quæ mihi jucundissimæ fuerunt: Legi tuum Epigramma, quod mihi mirandum in modum placuit.

III.

III. Quotieſcumque duo nomina ſubſtantiva ad res diverſus pertinentia in oratione ponuntur ſine conjunctione, alterum erit genitivi caſus, ut Libertus Pōmeji, Epiſtola Ciceronis, Carmen Virgilii.

IV. Verbum perſonale finiti modi poſtulat ante ſe nominativum ejuſdem numeri, & perſonæ, ut Ego lugeo, Tu rides, Præceptor docet, Nos legimus, Vos ſcribitis, Aleatores vapulant.

V. Verbum infiniti modi ante ſe accuſativū habet, ut Gaudeo, te bene valere: Doleo, parentes tuos ægrotare: Lætor, fratrem tuum ſalvū veniſſe.

VI. Verbum Subſtantivum non ſolū ante, ſed etiam poſt ſe nominativum poſcit, ut, Parſimonia eſt magnū vectigal: Avus tuus fuit vir doctus: Verecundia eſt maximum ornamentum pueritiæ.

VII. Omne Verbum perſonale finiti modi poteſt utriuſque habere nominativum pertinentem ad eandem rem, ut, Hic vocatur Paulus: Ille vivit miſerrimus: Boni moriuntur læti.

VIII. Verbum Activum poſt ſe accuſandi caſum poſtulat, ut Pueri ingenui amant litteras: Frater tuus legit Ciceronem diligenter.

IX. Verbum paſſivum poſt ſe Ablativum deſiderat cum præpoſitione A, vel Ab, ut Litteræ amantur a pueris ingenuis. Cicero legitur a fratre tuo diligenter.

X. Quodvis Verbum admittit præpoſitionem cum ſuo caſu, ut Fui in templo: Eo in gymnaſium: ſedeo in ſcamno.

XI. Omne Verbum, & multa nomina Dativum habere poſſunt ejus rei, cui damnum aliquod, vel commodum datur, ut, Laboras aliis, mihi ſolies otioſus, Catilina fuit perniciosus Reipublicæ: Senes non ſibi, ſed filiis, aut nepotibus arbores ſerūt.

XII. Temporis continuatio in Accuſativo, vel Ablativo ponitur, frequentius tamen in Accuſativo: ut Pater tuus vixit quinquaginta annos, vel quinquaginta annis. Dedi operam Diomedi tres annos, vel tribus annis. Scripſi duas horas, vel duabus horis.

XIII. Cuilibet Verbo poteſt addi Ablativus ſignificans

guli & viceni, viceni bini, vel bini & viceni, viceni terni &c. Triceni, quadrageni, quinquageni, sexageni, septuageni, octogeni (*non octuageni*) nonageni: Centeni, centeni singuli, centeni bini &c. ducenteni, trecenteni, quadrigenteni, quingenteni, sexcenteni, septingenteni, octingenteni, noningenteni, vel nongenteni. Dicimus etiam per syncopen usitatius Duceni, treceni, quadringeni, quingeni, sexceni, septingeni, octingeni, nongeni: Milleni, bis milleni, ter milleni & sic deinceps. Reliqua, quæ spectant ad syntaxim distributivorum, dicemus lib 2. cap. 15.

5 Quia vero sæpius Adverbiorum Numeralium in Cardinalium, Ordinalium, ac Distributivorum numerorum nominibus utimur adminiculo, age ea quoque, quamvis inter adverbia recensenda essent, hoc loco attexamus.

ADVERBIA igitur Cardinalis numeri hæc sunt: Semel, bis, ter, quater, quinquies sexies, septies, octies, novies, (*non nonies*) decies, undecies, duodecies, tredecies, quatuordecies [*sic Plinius lib. 7. cap. 7.* ut habent Aldini, aliique emendatissimi libri. Cic. tamen Act. 2. in Verrem, nisi mendax liber sit, dixit: Hinc HS, quaterdecies P. Tadio numerata] quindecies, sexdecies, septiesdecies, vel decies septies, octiesdecies, vel deciesocties, vel duodevicies, noviesdecies, vel deciesnovies, vel undevicies, [*sic etiam duodetricies, undetricies, duodequadragies, undequadragies &c.*] Vicies [*per syncopen, pro viginties*] vicies semel, vel semel & vicies, bis & vicies &c. tricies, quadragies, quinquagies, septuagies, octogies, (*non octuagies*) nonagies, Centies, centies semel, vel semel & centies &c. ducenties, trecenties, quadringenties, quingenties, sexcenties, septingenties, octingenties, nongenties, Millies, bis millies, ter millies, Centies millies, millies millies, vel potius decies centies millies, *un milliune di volte*, vicies centies millies, *due milliuni di volte*.

6 Adverbia vero Numeri Ordinalis sunt: Primo, Secundo, vel iterum, Tertio, Quarto, & alia ab Ordinalium ablativo formata. De

De Nominib. Positivis, Comparativis, & Superlativis.

NOmen positivum, sive absolutum est, quod rem absolute, simpliciterque significat; ut Magnus, Parvus.

2 Comparativum est, quod rem vel attollit, vel deprimit: ut Major, Minor.

3 Superlativum est, quod rem, vel in summo loco vel infimo collocat, ut Maximus, Minimus.

4 Nomina comparativa fiunt a nominibus Adjectivis, quibus adverbia Magis, & Minus recte adjungi possunt, ut, Justus, Fortis. A Comparativis vero fiunt Superlativa.

Exceptiones.

5 Nomina Substantiva, Pronomina, item Interrogativa, Relativa, Redditiva, Infinita, Possessiva, Patria, Gentilia, Partitiva, Cardinalia, Ordinalia, Distributiva, & quæ materiam adsignificant; ut Aurus, Argentus, Cedrinus: Ad hæc Errabundus, Moribundus, Fugitivus, Almus, Frugifer, Mediocris, Omnipotens, Mediûs, Modicus, Hesternus, & nonnulla alia, neque comparativa, neque superlativa pariunt.

SCHOLION IV.

A *Substantivis interdum, rejus gratia, Plautus superlativum fingit, Penul. O patrue, patruemi*, patruissime. *Et a Gentili* Fœnus *format* Fœnior. *Gell. lib. 3. cap. 3. a Plautinus*, Plautinissimus. *Catullus a Substantivo Cinœdus*, Cinœdiorem. *Plinius colorem dixit* Purpurissimum. *A pronomine* ipse, *more Græcorum*, ipsissimus, *Plautus.*

Ne Adjectiva quidem omnia comparantur, sed ea tantum, quorum significatio augeri potest, aut imminui: ideo *Unicus*, *Omnipotens*, *Infinitus*, *Mediocris*, & similia, comparationem non admittunt. Macrob. tamen dixit *Omniparentissimus*. Virgil. *Ingentior*. Cicero, *Infinitior*. Eth. l. 1., ad Att. epult. Hoc vellem *mediocrius.*

A quo casu formentur Comparativa, & Superlativa.

6 COmparativa fiunt a casu, I, littera finito, addita syllaba *Or*: Superlativa vero addita littera S, & *Simus*, ut justus, justi, justior, justissimus: fortis, forti, fortior, fortissimus. Ex-

Digitized by Google

Exceptio I.

7 Positiva, *Er*, syllaba terminata gignunt Superlativa, addito *Rimus*, ut Tener, Tenerrimus; Saluber, Saluberrimus; Prosper, Prosperrimus, Suet. Tiber. c. 8. Sic Veterrimus, & Maturrimus ab antiquis Veter, & Matur: dicimur etiam Matutissimus: A dexter, & siniſter, dexterior & siniſterior, sine superlativo, Nam dextimus, & siniſtimus idem sunt, quod dexter, & siniſter. Deterior, & deterrimus, ab obsoleto, Deter, detera, deterum.

Exceptio II.

8 Facilis, Gracilis, Humilis, Similis, superlativa pariunt syllaba *Is*, mutata in *Limus*: Facillimus, gracillimus, humillimus, simillimus, imbecillimus.

SCHOLION V.

UTilis habet *Utilissimus*. Fam. l. 9. ep. 9. Sic enim facillime, quod tibi *utilissimum* erit &c. Q. C. l. 9. Se Dario non fuisse inimicum; imo etiam, quæ credidisset, *utilissima* esse, suasisse. Cic. de Sen. compositione utitur: Multas ad res *peritissimis* Xenophontis libri sunt. Ter. in And. circuitione: Quibus id *maxime utile* est illum esse quam deterrimum. Suet. in Nerone cap. 32 Fuit *gracillimis* cruribus. *Imbecillimus*, Sen. ep. 89. *Imbecillimus*, Celsi. l. 2. c. 18. Nonnulli addunt *Agillimus*, & *Docillimus*. Nobis exempla non suppetunt.

9 Nomina, quæ ante syllabam US, vocalem habent, raro comparativa, aut superlativa gignunt: ut Idoneus, noxius, arduus.

SCHOLION VI.

REperiuntur tamen nonnulla apud probatos Scriptores: ut Lucret. lib. 4. Nam nihil *Egregius*, idest, magis egregium: & *Egregius* adverb. pro magis egregie utitur Juven. Sat. 4. *Assiduior*, Varr de re rust. l. 2. cap. 9. *Assiduissime* usus. Suet. Aug. c. 71. & Cicer. in Brut. *Pars exiguissima*. Ovid. ep. 14. *Strenuissimus*. Sallust. Catil. Tacit. lib. 20. *Pissimus*, Curt. lib. 9. Quintil. Declam. 6. Quamquam Cic. Phil. 13. negat ejusmodi verbum esse in lingua latina. *Tenuior* sæpe est apud Cic. 2. Offic. & Luct. lib. 3. Sic *Tenuissima* membrana, 2. de Nat. Deor.

Exce-

Exceptio IV.

10 A Nominibus ex verbis Facio, Dico, Volo, compositis comparativa in Entior, superlativa in Entissimus exeunt: ut Magnificus, magnificentior, magnificentissimus: Maledicus, maledicentior, maledicentissimus Benevolus, benevolentior, benevolentissimus. Mirificus olim, mirificissimus: ut *Facinus mirificissimum.* Ter. Pharm. act. 5. sc. 6.

Anomala, sive inæqualia.

ANomala sunt bonus, melior, optimus: Malus pejor, pessimus: magnus, major, maximus: parvus, minor, minimus. Lucret. tamen lib. 3. *Parissima* dixit: Parum, minus, minimum: Magis, maxime, minus, minime, multum, plus, plurimum. Quanquam, plus, positivum putat Asinius apud Gell. lib. 5. cap. 22.

2 Item illa: Nequam, nequior, nequissimus, Superus, superior, supremus: Exterus, exterior, extremus, vel extimus. Plin. l. 2. cap. 78. & l. 6. c 28. Inferus, inferior, infimus. Cic. Citra, citerior, citimus: Ultra, ulterior, ultimus: Prior, primus: Intus, interior, intimus: Post, posterior, postremus: Prope, Propior, proximus. Ante, anterior: Diu, diutius, diutissime.

3 Oryor, orysimus: potior, potissimus positivis carent; nisi sint ab *Ocys* Græco, & *potis* Latino. Novissimus, & Summus Superlativum tantum habent, auctore Diom. quibus adde Imus.

4 A nominibus Substantivis Juvenis, & Senex fiunt tantum comparativa Junior, & Senior, Penitior, & penitissimus a positivo, *penitus, ta, tum,* Plaut. Asin. usque ex *penitis* faucibus.

5 Fiunt & interdum a superlativis rursus comparativa, & superlativa: ut a Proximus proximior dixit Sen. ep. 109. Postremus, postremissimus, C. Gracchus apud Gell. lib. 2 cap. 15 quibus tamen vix utendum censeo.

DE PRONOMINE.

PRonomen est, quod loco Nominis positum certam, finitamque personam adsignificat.

2 Pronomina partim sunt Primitiva, partim Derivativa, seu potius Derivata.

Digitized by Google

3 Primitiva, ſive primigenia dicuntur, quæ prima ſunt, & a ſe orta: ut ego, tu, ſui, hic, iſte, ille, ipſe, is.

4 Derivativa, vel potius Derivata ſunt, quæ ex aliis oriuntur: ut Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras.

5 Demonſtrativa ſunt, quæ rem demonſtrant: ut Ego, tu, hic, iſte, ille, ipſe, is

6 Horum quinque Hic, iſte, ille, ipſe, is, & ex eo compoſitum idem, Relativa dicuntur, cum rem antecedente in memoriam reducunt ut Virgilius carmina compoſuit, idemq; ipſe ea cecinit.

7 Poſſeſſiva ſunt, quæ poſſeſſionem ſignificant: ut Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter.

8 Gentilia, ſive Patria ſunt, quæ non ſolum Gentem, vel Patriam, ſed etiam partes, ſectamve adſignificant; ut noſtras, veſtras.

9 Reciproca duo ſunt, unum primitivum, nimirum, Sui: alterum derivativum, ſeu derivatum, nempe Suus.

DE VERBO.

VErbum eſt pars Orationis, quæ modos, & tempora habet: neque in caſus declinatur.

2 Verbum duplex eſt, Perſonale, & impersonale.

3 Perſonale eſt, quod omnes perſonas utriuſque numeri habet: ut Amo, amas, amat. Plur. Amamus, amatis, amant.

4 Impersonale eſt, quod prima, & ſecunda perſona utriuſque numeri, & tertia multitudinis fere privatur; unde & nomen traxit. Id duplex eſt, alterum activæ declinationis, ut pudet, pœnitet; alterum paſſivæ, ut pugnatur, curritur.

5 Verbum perſonale dividitur in quinque genera, Activum, Paſſivum, Neutrum, Commune, Deponens.

6 Activum eſt quod littera O finitum, paſſivum fit addita littera R: ut Amo, Amor.

7 Paſſivum eſt, quod ſyllaba Or finitum, Activum fit, R littera abjecta: ut Amor, Amo.

8 Neutrum eſt, quod M, vel O litteris finitum, ex ſe paſſivum perſonale non gignit: ut Sum,

Eſto,

Sto, Servio: neque enim dicitur Stor, aut Servior. Sunt & quæ in I desinunt: ut Odi, Novi, Cœpi, Memini. quæque in præterito passivum habent vocem: ut Gaudeo, Audeo, Fido, Fio.

9 Neutrorum Diomedi tria sunt genera, quædam actionem significant: Ambulo, Curro: quædam passionem. ut Vapulo, Væneo, Fio: quædam nec actionem, nec passionem, quæ Supina, ideſt otiosa appellat: ut Sedeo, Jaceo.

10 Commune eſt, quod Or ſyllaba tantum finitum, activi ſimul, ac paſſivi ſignificationem habet, præſertim Participium præteriti temporis, quæque ejus adminiculo ſupplentur: ut Experior, Complector: Expertus ſum, Complexus ſum: nam præſens, & imperfectum, & quæ inde ſunt tempora, fere actionem ſignificant.

11. Deponens eſt, quod Or, ſyllaba tantum finitum, activi, vel Neutri ſignificationem habet: ut Sequor, Utor, Morior.

DE VARIIS VERBORUM FORMIS.

INchoativum Verbum eſt, quod rem quidem inchoatam, ſed ad finem perfectionemque tendentem ſignificat: ut Caleſco, ideſt Callidus fio: Frigeſco, Frigidus fio.

2 Perfectum eſt, quod rem perfectam, abſolutamque ſignificat: ut Caleo, Frigeo, ideſt Calidus ſum, Frigidus ſum.

3 Meditativum Verbum eſt, quod aſſiduum alicujus rei meditationem ſignificat: ut Eſurio. Cœnaturio: qui enim eſurit, ac cœnaturit, nihil aliud, niſi cibum, cœnamque meditatur.

4 Frequentativum, ſive Iterativum eſt, quod rei frequentationem, iterationemque ſignificat: ut Rogito, Lectito, Scriptito.

5 Diminutivum, vel potius Diminutum eſt, quod minus, quam id, a quo ortum eſt ſignificat: ut Sorbillo a Sorbeo.

SCHOLION VII.

Inchoativa Tertiæ Conjugationis ſunt omnia. Formantur fere a verbis Neutris ſecundæ conjugationis, addita ad ſecundam præſentis Indicativi

tivi personam, *Co*. syllaba, ut, Friges, frigesco: Flores, floresco, Unum, aut alterum ab activis, Auges, augesco: Integras, integrasco, Ter. Andr. act. 4. sc. 2. Hoc malum *integrescit*. Nonnulla a nominibus ut Sylvesco, lapidesco, sterilesco; a sylva. lapide &c. Interdum his additur incipiendi verbum. Cæs. 3. bell. Civil. Jamque *maturescere* frumenta incipiebant.

2 *Meditativa* Quartæ Conjugationis sunt omnia & fiunt a priore Supino, M. littera in *Rio* syllabam versa: ut esum esurio; Cœnatum, cænaturio: Partum, parturio.

3 *Frequentativa* Primæ flexionis sunt omnia, quæ interdum mutant. Atum, supini primæ Conjugationis in *Ito*: ut Rogatum, rogito, Volatum, volito: interdum *Um* tertiæ, vel in *Ito*, ut Scriptum scriptito: Actum, actito; vel in *O*, ut Cursum, curso, Raptum, rapto: vel ad tertiam Personam singularem indicativi O addunt, ut Quærit, quærito: Nat, nato.

DE PARTICIPIO.

PArticipium est pars Orationis, quæ tum casus, tum tempora habet.

2 Participia præsentis temporis in Ans, vel Ens exeunt, & ab omni verborum genere nascuntur, exceptis Passivis, ut Amans: Serviens: Complectens: Utens.

3 Præteriti temporis in Tus, Sus, Xus, desinunt, ac fiunt a Verbis Passivis, Communibus, & Deponentibus, ut Amatus. Complexus, Usus: unum in Uus reperitur, Mortuus videlicet a Morior.

4 Particip. Futuri tum in Rus tum in Dus exeunt

5 In Rus, oriuntur ab omni genere Verborum, exceptis Passivis, ut Amaturus, Servitutus, Amplexurus, Usurus.

6 In Dus, fiunt a Passivis, & Communibus, ut amandus. Complectendus: Sæpe etiam a Deponentibus, quæ accusandi casum habent, præsertim si aliquando fuerunt communia, ut Sequendus a Sequor. Ulciscendus ab Ulciscor. Execrandus ab Execror. Utendus ab Utor, &c. de quibus l. 2. c. 12. præc. 1.

7 Pat-

7 Participia præsentis temporis fiunt a prima persona præteriti imperfecti, syllaba, Bam, vel Bar mutata in NS. ut Amabam, Amans: Complectebar, complectens.

8 Participia in Dus fiunt a Genitivis participiorum præsentis temporis, Tis syllaba mutata in Dus, da, dum: ut Amās, amantis, amandus, a, um; Complectens, complectētis, complectendus, a, um.

9 Participio præsentis temporis, & Futuri in Dus, ac Gerundiis carent Verba, quæ Præterito imperfecto deficiunt: ut Odi, Cœpi, Novi, Memini.

10 Participia præteriti temporis fiunt a posteriore Supino, addita littera S, ut Amatu; Amatus, Complexu, complexus.

11 Participia Futuri in Rus fiunt a priore Supino, M, littera versa in Rus: ut Amatum, Amaturus; Servitum, servitutus.

12 Quæ Verba Supinis carent, carent etiam participiis Futuri in Rus, & præteriti temporis: item prat. perf. & plusq. perfectis passivis omnium Modorum, ac Futuro passivo Conjunctivi Modi; præterea Futuro infiniti tum agendi, tum patiendi, ut diximus cap. 8. in fine. Quæ veto verba Supinis careant, ibidem enumeravimus, & repetemus infra cap 18. initio.

SCHOLION. VIII. *De Participio.*

PArticipium Varroni l. 3. de Anal. est, quod cū temporibus, & casibus declinatur. Differt, auctore eodem lib. 3. a nominibus Verbalibus, ut *Amator, Lector*, quod hæc nullum tempus, præsens præteritū, futurūve adsignificant, quod tamen adsignificant participia, *Amans, Amatus, Amaturus*.

2 Participia præsentis in *Ans*, vel *Ens*, & Futuri in *Rus*, quocunque Verborum genere fiant, active significant, nisi verbum ipsum passive significet, ut *Vapulans, Vapulaturus*: Præteriti vero participia passive tantum, ut *Amatus*, nisi verbum ipsum vel Commune sit, ut *Complexus*, vel active significet, ut *Sequutus*.

3 Participia Futuri in Dus, semper passive significant, etiamsi a Communibus, vel Deponentibus

tibus fiant, ut *Complectendus*, *Sequendus*. Quamvis ea non raro neceſſitatem, officium, debitum, aut ſimile quid ſignificent potius, quam tempus futurum, ut diximus cap. 9. Schol. 10. Cic. de Aruſ. reſpon. Senatus meam domum ex ærario *ædificandam*, a pontificibus *liberandam*, a Magiſtratibus *defendendam* putavit, ideſt putavit ædificari debere, aut oportere, aut dignam eſſe, quæ ediſicaretur &c. Sic interdum participia in *Rus*, Officium, aut quandam animi deliberationem ſignificant, ut, non ſum *deſerturus* Rempublicam, ideſt, deſerere non debeo, ſtatui non deſerere.

4 A Supinis [illegible]*tum* vel *ctum* primæ conjugationis Participia in *Rus*, per A ſunt. ut a *Sonitum*, *Plicitum*, *Fricum*, *Sectum*, *Nectum*, fit *Sonaturus*, *Plicaturus*, *Explicaturus*, *Implicaturus*, *Fricaturus*, *Refricaturus*, *Defricaturus*, *Secaturus*, *Necaturus*, *Enecaturus*, Horat. lib. 2. ſat. 4. Magna *ſonaturum*. Verum a *Domitum* etiam *Domiturus*. Virg. 4. Georg. Bacchi *Domitura* ſaporem.

5 Participiis præſentis, & Futuri in *Dus*, carent hæc verba, quamvis non careant imperfecto, unde illa formantur, *Fio*, *Reor*, *Malo*, *Sum* cum compoſitis: præter *abſens* & *præſens*. Carent etiam impersonalia præter *Pœnitens*, *Pœnitendus*, *pigendus*, *pudendus*; nam *Libens*, *pudens*, & *potens*, nomina potius ſunt; *Fruens*, participium non legi; *Fruiturus*, & *Fruendus*, non raro invenies.

6 Participia Futuri in *Rus*, a verbo *Ruo*, & compoſitis, & a *Paſtum*, *ſolitum*, *ſcitum*, *ſaltum*, *manſum* [a mando] non invenio. Carent iiſdem *Reor*, *Faxis*, *vel Fare*; & impersonalia, præter *Liciturum* a *licet*, Cic. Att. lib. 2 epiſt. 1. & *Puditurum*, Plin. lib. 36. cap. 15. & *Pœniturum*, Salluſt. apud Quintil. lib. 9. c. 3. Carent & verba Meditativa, & Inchoativa; quamvis Terent. Heaut. act. 5. *Eſuriturus* dixerit

7 *Morior*, *Orior*, *Pario*, *Naſcor*, habent participia, *Moriturus*, *Oriturus*, *Pariturus*, *Naſciturus*, non autem Moiturus, Orturus, Parturus, Naturus. A Supinis vero *Statutum*, *Reſtitutum*, & *Fluxum* rite for-

te formantur, *Statuturus*, Cic. 4. Att. ep. 2. *Restituturus*, 2. in Verr. *Fluxurus*, Colum. lib. 3. c. 2.

3 Quamvis a *Lugeo*, *Sorbeo*, vel *Sorbo*, *Sapio*, *Arceo*, nonnulli putent esse Supina, *Luctum*, *Sorptum* vel *Sorbitum*, *Sapitum*, *Arcitum*; non tamen habent participia præteriti, Luctus, Sorptus vel Sorbitus, Sapitus, Arcitus. Rite tamen dicimus, Coercitus, Percitus. Reliqua, quæ ad participia spectant, habes infra lib. 2. cap. 12.

DE PRÆPOSITIONE.

PRæpositio est pars Orationis, quæ cæteris partibus aut separata, aut conjuncta fere præponitur. Separata: ut, Non sum apud me præ iracundia. Conjuncta: ut, Præstat millies mori, quam DEUM vel levissime offendere.

Accusativo serviunt.

2 Trans, apud, adversus Quarto jugatur, & ante, Pone, per, adversum, juxta, prope, versus & infra, Ad, post, & circum, circa, cis, circiter, extra, Præter, ob, intra, erga, citra, secus, usque, secundum,
Et propter, contra, supra, penes, inter, & ultra

Ablativo serviunt.

3 Abs, ab, & A poscunt, cum clam, sibi sumere Sextenus, atque palam, procul, absq; fruuntur eodē; Ex, E, De coram, pro, præ, sine, ponitur apte Post patrium ferme numero TENUS una Secundo.

Tenus præpositio fere genitivum amat, cum vocabulo multitudinis adhærer: ut, Cumarum tenus, lumborum tenus: alioquin ablativum; ut, pectore tenus, ore tenus, de quo dicemus lib. 2. cap. 16. præc. 5.

4 Accusativum, vel Ablativum pro varia significatione postulant. In, Sub, Super. Subter autem in eadem significatione apud Oratores accusativum habet, apud Poetas etiam ablativum.

5 Præpositiones, quæ tantum conjunctæ præponuntur, sunt, Am, Con, di, dis, re, se: ut Ambigo, confero, dinumero, disputo, refero, sejungo.

6 Am, præpositio in compositione *circum* significat, & per M scribitur, ut *Amputo*. Sed per N sequente

quente F, C, Q ut *Anfractus*, *Anciſus*, *Anquiro*, vocali ſequente incipit B, ut *Ambeſus*, *Ambitus*, *Ambuſtus*.

DE ADVERBIO.

ADverbium eſt pars Orationis, quæ vocibus addita, earum ſignificationem explanat, ac definit, ut Raro loquitur: bene peritus: vehementer iratus: parum diligenter.

Adverbiorum varia ſunt genera, & ſignificationes.

Optandi: ut Utinam, o ſi, ſic.

Vocandi ut O, hens, eho.

Interrogandi: ut Cur? quare? quid? ita? quamobrē?

Reſpondendi affirmative, ut Etiam, ita, maxime, quidni.

Confirmandi, ut Profecto, ſanè, certe, ſcilicet.

Negandi: ut Non, Nequaquam, minime, haud, haudquaquam.

Dubitandi: ut forſan, forſitan, fortaſſis, fortaſſe.

Hortandi: ut Eja, age, agedum, agite.

Proibendi: ut Ne.

Demonſtrandi, ut En, Ecce.

Eligendi: ut Potius, Imo.

Comparandi: ut Magis, minus, ſortius.

Congregandi: ut Simul, una, pariter.

Separandi: ut Seorſum, ſeparatim.

Intendendi: ut Acriter, ſtudioſe, vehementer.

Remittendi: ut Segniter, remiſſe, oſcitanter.

Temporis: ut Hodie, cras, pridie, perendie, heri, nudiuſtertius, nudiuſquartus.

Loci: ut Hic, huc, hinc, hac, horſum.

Numeri: ut ſemel, bis, ter, ſæpe, centies, millies, quæ, agentes de Nomine, ſupra ſatius &c.

Ordinis: ut primum, deinde, tum, poſtremo.

Eventus: ut Forte, fortuito.

Similitudinis: ut Sicuti, ut, uti, quemadmodum.

Diverſitatis, ut Aliter, ſecus.

Qualitatis: ut Prudenter, perite, eleganter.

Quantitatis: ut parum, multum, nimium, ſatis.

Jurandi: ut Hercule, Hercle, Mehercule, Medius-fidius, Ecaſtor, Mecaſtor, Pol, Ædepol, & alia: Hoc eſt, *Per Herculem &c.* quibus tamen adverbiis uti Chriſtiano non licet. Ex-

Excludendi: ut ſolum, tantum, tantummodo, vix.
Explanandi: ut Nimirum, nempe, videlicet.
Rei nondum plene peractæ: ut, Fere, ferme, propemodum.

DE INTERJECTIONE.

INterjectio eſt pars Orationis, quæ varios animi affectus indicat. Interjectionum variæ ſunt, formæ, & ſignificationes.

Laudantis, & nonnumquam exultantis: ut Euge.
Exultantis, & interdum inſultantis: ut Vah.
Lætantis: ut Evax, vah
Indignantis, aut ſe corripientis: ut Hem Sulpic. Fam. 4. Hem nos homunculi indignamur, &c. Eadem demonſtrantis eſt. Ter. And. Hem puer.
Dolentis, & ingemiſcentis, ut Ah, heu, hei,
Suſpirantis: ut Ah, ah.
Lugentis, ut Hei, hei.
Ejulantis: ut Oh, oh, oh.
Admirantis: ut Papæ! O! vah!
Admirantis, & interdum ironiæ, ut Hui.
Irridentis, ut O. Cic. Phil. 3. O præclarum cuſtodem ovium, ut ajunt, lupum.
Exclamantis: ut Proh, O.
Silentium indicentis: ut St.
Timentis: ut Hei.
Deprehendentis aliquid ex improviſo: ut At, at.
Præſagientis malũ, miſerãtis, vel minantis: ut Væ.
Rejicientis cum faſtidio: ut, Apage, apageſis.
Stomachantis, ſive indignantis, ut Malum.
Execrantis: ut Nefas, infandum.

DE CONJUNCTIONE.

COnjunctio eſt pars Orationis annectens, ordinanſque ſententiam. Conjunctionum ſpecies, ſive ſignificationes variæ ſunt.

Copulativæ ſeu connexivæ ſunt: Ac, atque, &, que.
Disjunctivæ Vel ve, ſive, ſeu, aut, nec, neque, ne.
Adverſativæ; Etſi, tametſi, quamquam, quamvis attamen, veruntamen. &c.
Collectivæ, ſive illative, ſeu Rationales. Ergo, igitur, quare, quamobrem, quocirca, quapropter, itaque, &c.

Cauſales : Nam, namque, ſiquidem, quandoquidem, quia, quoniam, enim, etenim, quod, propterea quod &c.
Conditionales: Si, ni, ſiquidem, modo, dummodo.
Expletivæ: quidem, equidem, &c.

2 Conjunctiones autem partim ſunt præpoſitivæ, partim ſubjectivæ, partim mediæ.

Præpoſitivæ, ſive principes ſunt, quæ in Oratione præeunt: ut, Aut, ac, atque, at, aſt, vel, nec, neque, niſi, ſeu, ſive &c.

3 Subjectivæ, ſivæ ſubditæ, quæ ſubeunt: ut Que, ſive, ne, quidem, quoque, autem, vero, enim.

4 Communes, ſive mediæ, quæ & præeunt, & ſubeunt: ut ergo, igitur, itaque, equidem &c.

De Accidentibus, ſive Attributis Partium Orationis.

SUnt quædam, quæ partes Orationis comitantur: ut Numerus, Caſus, Genus, Declinatio, Conjugatio, Modus, Tempus, Perſona, Figura, Species, quæ Accidentia, ſive Attributa partium Orationis vocantur.

1 NUMERI Nominum, Pronominum, Verborum, & Participiorum ſunt duo: *Singularis*, ut Muſa. Ego. Amo. Amans. *Pluralis*, ut Muſæ. Nos. Amamus. Amantes.

2 CASUS Nominum, Participiorum, & nonnullorum Pronominum ſunt ſex. Nominativus. Genitivus. Dativus. Accuſativus. Vocativus. Ablativus. Nominat. *Rectus* dicitur, cæteri *Obliqui*.

3 GENERA præcipua, quæ Nomini, Pronomini, & Participio conveniunt, tria ſunt: Maſculinum, Fœminum, & Neutrum. *Maſculinum*, ſive *Virile* eſt, non quod virum ſignificat, ſed cui præponitur pronomen, Hic: ut Hic Dominus, meus, doctus. *Fœmininum*, ſive *Muliebre*, cui præponitur pronomen Hæc: ut hæc ancilla, meo, docta. *Neutrum*, cui præponitur pronomen Hoc: ut hoc mancipium, meum, doctum. Ex his tribus generibus, naſcuntur duo alia, commune duorum, & commune trium. *Commune duorum* eſt, cui præponuntur pronomina Hic & hæc: ut Hic & hæc parens: *Commune trium*, ſive *Omne*, cui præponuntur

suntur pronomina Hic, & Hæc, & Hoc; ut hic & hæc, & hoc prudens, nostras, amans. Est & *Promiscuum*, sive *Epicœnum* genus, quod sub uno genere & uno articulo utrumque sexum complectitur, ut Hic corvus, Hic passer, mas & fœmina: hæc Aquila, hæc Mustela, mas, & fœmina. Est & genus *Dubium*, sive *Incertum*, quod ambiguos habet articulos: ut Hic, vel hæc Silex: hic, vel hoc vulgus.

4 DECLINATIONES, sive formæ Nominum sunt quinque. *Prima*, cujus genitivus singularis terminatur in æ diphtongo: ut Musa, Musæ. *Secunda*, cujus genitivus terminatur in I: Dominus, Domini. *Tertia*, cujus genitivus terminatur syllaba Is: ut sermo, sermonis. *Quarta*, cujus genitivus terminatur syllaba Us: ut sonsus, sensus. *Quinta*, cujus genitivus terminatur litteris E & I separatis, ut Dies, diei.

PRONOMINA Meus, Tuus Suus, Noster, Vester, ad primam, & secundam Nominum declinationem spectant: Nostras, vestras, ad tertiam; cætera proprias habent formas.

PARTICIPIA, quæ in Ans, & Ens exeunt, ad tertiam declinationem pertinent, ut Amans, dolens, &c. Reliqua ad primam, & secundam, ut Amaturus, a, um: Amandus, a, um &c.

5 CONJUGATIONES Verborum sunt quatuor. *Prima*, cujus secunda persona singularis præsentis indicativi exit in *As*, & præsens infiniti in *Are*: ut Amo, amas, amare. *Secunda*, cujus secunda præsentis Indic. exit in *Es*, & infinitum in *Ere*, penultima producta: ut Doceo, doces, docere. *Tertia*, cujus secunda præsentis Indicativi exit in *Is* breve, & infinitum *Ere*. pen. corr. ut Lego, legis, legere. *Quarta*, cujus secunda præsentis indicativi exit in *Is* longum, & infinitum in *Ire*: ut Audio, audis, audire.

6 MODI Verborum triti, & communes sunt quinque: Indicativus. Imperativus. Optativus. Conjunctivus, & Infinitus. His adde Potentialem, ac permissivum; de quibus c. 9. Schol. 8. & 9.

7 TEMPORA Verborum sunt quinque, Præsens,

III. Quotieſcumque duo nomina ſubſtantiva ad res diverſus pertinentia in oratione ponuntur ſine conjunctione, alterum erit genitivi caſus, ut Libertus Põ. eji, Epiſtola Ciceronis, Carmen Virgilii.

IV. Verbum perſonale finiti modi poſtulat ante ſe nominativum ejuſdem numeri, & perſonæ, ut Ego lugeo, Tu rides, Præceptor docet, Nos legimus, Vos ſcribitis, Aleatores vapulant.

V. Verbum infiniti modi ante ſe accuſativũ habet, ut Gaudeo, te bene valere: Doleo, parentes tuos ægrotare: Lætor, fratrem tuum ſalvũ veniſſe.

VI. Verbum Subſtantivum non ſolũ ante, ſed etiam poſt ſe nominativum poſcit, ut, Parſimonia eſt magnũ vectigal: Avus tuus fuit vir doctus: Verecundia eſt maximum ornamentum pueritiæ.

VII. Omne Verbum perſonale finiti modi poteſt utriuſque habere nominativum pertinentem ad eandem rem, ut, Hic vocatur Paulus: Ille vivit miſerrimus: Boni moriuntur læti.

VIII. Verbum Activum poſt ſe accuſandi caſum poſtulat, ut Pueri ingenui amant litteras: Frater tuus legit Ciceronem diligenter.

IX. Verbum paſſivum poſt ſe Ablativum deſiderat cum præpoſitione A, vel Ab, ut Litteræ amantur a pueris ingenuis. Cicero legitur a fratre tuo diligenter.

X. Quodvis Verbum admittit præpoſitionem cum ſuo caſu, ut Fui in templo: Eo in gymnaſium: ſedeo in ſcamno.

XI. Omne Verbum, & multa nomina Dativum habere poſſunt ejus rei, cui damnum aliquod, vel commodum datur, ut, Laboras aliis, mihi ſoli es otioſus, Catilina fuit perniciosus Reipublicæ: Senes non ſibi, ſed filiis, aut nepotibus arbores ſerũt.

XII. Temporis continuatio in Accuſativo, vel Ablativo ponitur, frequentius tamen in Accuſativo: ut Pater tuus vixit quinquaginta annos, vel quinquaginta annis. Dedi operam Diomedi tres annos, vel tribus annis. Scripſi duas horas, vel duabus horis.

XIII. Cuilibet Verbo poteſt addi Ablativus ſignificans

ficans *Pretium*, ut, Emi librum decem denariis: Vendidisti attramentarium tribus sestertiis: vel *Instrumentum*, ut, Scribo calamo, Percutior ferula: vel *Causam*, ut, Servus tuus interiit fame, &c.

XIV Gerundia, Supina, & Participia postulant post se casus verborum, a quibus oriuntur, ut: Scribo litteras: Tempus est scribendi litteras: Eo scriptum litteras: Sum scripturus litteras.

DE GENERIBUS NOMIN. DIFFICILIORIBUS. CAP. XVI.

Pro Inferiore Ordine Infimæ Classis.

GEnera nominum partim ex significatione, partim ex terminatione noscuntur.

De his, quæ ex significatione noscuntur.

Præceptum I. De Masculinis.

QUÆ maribus solum tribuuntur mascula sunto.
Mascula censentur specie detecta virili,
Et quibus appositum tantum tribuisse virile
Credibile est veteres: ceu Latro, præsul, & hospes.

SCHOLION,

NOmina propria virorum, ut Æneas, Catilina, Masinissa, Clinia, & eorum qui viri speciem pinguntur, ut Michael, dæmon, Pan, Aquilo, Boreas, cæteraque nomina Angelorum, Deorum, dæmonum, atque Ventorum: masculina sunt.

Nomina item Appellativa, quæ viris dumtaxat conveniunt, ut Scriba, Lanista, *maestro di scherma*: scurra, *il buffone*: nauta, *il marinaro*: bibliopola, *il libraro*: latro, *l' assassino*: pirata, *il corsaro*: Præsul, *il Prelato*: caupo, *l' Oste*: hospes, *l' Albergatore, ed il forastiere*: tubicen, *trombettiere*: vas vadis, *la sicurtà di rappresentare un reo*.

Præceptum II De Fœmininis, & Neutris.

FŒMINEUM *dices, quod fœmina sola reposcit.*
Jungito fœmineis muliebri præditæ forma:
Quæque adjectivum tantum muliebre requirunt.
Quæ neutro apposito gaudent, neutralia sunto.

SCHOLION.

NOmina fœminarum propria, ut Mysis, Cicerium, Dido, & earum, quæ fœminarum specie pinguntur, ut Pallas, Clio, Manto, Par-

Parthenope, Alecto, Celæno, & cætera nomina Dearum, Musarum, Nympharum, Syrenum, & Furiarum fœminina sunt.

Itemque appellativa, quæ solis fœminis conveniunt, ut mulier, equa, obstetrix *mammana*, o *levatrice*: nutrix, *la balia*: quæque cum adjectivis fœmininis conjunguntur, ut operæ, *le opere*: custodiæ, *le guardie*: vigiliæ, excubiæ, *le sentinelle*.

Neutra sunt, quibus neutrum adjectivum adjungitur: ut Animal providum est homo.

Præceptum III. De Communibus.

EST commune duum, sexum quod claudit utrumque
Articulo gemino: veluti bos, fortis, & hostis,
Antistes, Juvenis, vates, patruelis, & infans,
Affinis, miles, cum cive, cliente, sacerdos,
Et comes, atque canis, dux, Jus, auctorq; parensque,
Municipi, conjux, adolescens, augur, adhærent.

SCHOLION.

NOmina, tum maribus, tum fœminis convenientia sunt generis Communis: ut bos, *il bue, e la vacca*, parens, *il padre, o la madre*, conjux, *il marito, e la moglie*, custos, præses, obses, affinis, vates, municeps, & alia, quæ versibus continentur. At juvenis, adolescens, infans, patruelis, *il cugino*, miles, incola, agricola, augur, exul, fur, hæres, judex, plerumque masculina sunt, interdum etiam fœminina. Catul. Carm. Nupt Cernitis *innuptæ* juvenes? Quintil l. 6. Infantem *suam* frigidissime reportavit. Ovid. ep. 11. Et rudis ad partus, & *nova* miles eram. Pers. sat. 6. patruelis *nulla* proneptis. Nulla manet patrui. Hospes in fœminino genere usitatius habet *hospita*, & Antistes, *antistita*.

Exceptio.

Excipiuntur ex hac regula Vulpes, Aquila, & alia, de quibus dicemus præc. 11. de Promiscuis.

Præceptum IV. de Nominibus generis Omnis.

EST commune trium generi, quod convenit omni.

SCHOLION.

NOmina, quæ maribus, fœminis, & neutris conveniunt, sunt generis omnis, ut felix, discolor, *di color cangiante*: heres, *ammogliato*: Arpinas,

pinas, *d' Arpino*: par, nequam, decem, & alia multa, quorum pleraque numero tantum singulari sunt generis omnis, in plurali in neutro genere non usurpantur, ut Degener, defes, memor, ales, *uomo, donna, e cosa alata*; præpes *che vola in alto*: tæres, *tondo, e lungo*: uber, *fecondo*: sospes, bipes, dives, pauper, superstes, cicur, *manso*: Verum, alienigena, auctor, comes, indigena testis, & alia nomina communia figurate cum neutris conjungi videntur.

Præceptum V. De mensibus, montibus, & fluviis. IN maribus, mensis. montes, fluviosque repone.

SCHOLION.

NOmina *Mensium*, ut Quintilis. October, & *Montium*, ut Athos, Erix 11. Æneid Helicon, Cythæron. 2. Metam. Othrys. Lucan l. 6. Stat. 1. Achil. masculina sunt: sicut & *Fluviorum*: ut Anio, enis, *il Teverone*. 7. Æn. Nar, *la Nera*. Ib. Tanais. Hor. l. 3. Lycurmas, Mæander: Melas: Eurotas, Euphrates: Cayster Strymon, 2 Metam. Gannes, Tybris: Ister: Sequana, Garumna, &c. Quædam tamen excipiuntur, de quibus Præcepto Nono [*On* finita] & præc. XI.

Præceptum VI. De insulis, regionibus, urbibus, navibus, poematibus.

INSULA fœminea est, Regio, Urbs, cum Nave, Poesis.

SCHOLION.

NOmina propria *Insularum*, ut Rhodus, Cyprus, Delo: *Regionum*, ut Ægyptus, Epirus: *Urbium*, ut Saguntus, Tarraco: *Navium*, ut Argo, Centaurus, Pistris: *Poematum*, ut Æneis, Illias, Eunuchus, sunt generis fœminini, Excipiuntur tamen nonnulla, de quibus dicemus præcepto octavo, & nono [Um, finita] & XI.

Præceptum VII. de Arboribus.

CUMINEA est arbor; neutrum cum subere, robur, Et siler, atque acer: sed mas oleaster habetur.

SCHOLION.

NOmina arborum sunt generis fœminini: ut, Abies, Platanus, Pinus, Cypressus, Ficus, alus, Pyrus, Amyndalus, & alia innumerabilia.

Exci-

Excipitur Suber *il ſovero*, robur, *la rovere*; itemque, acer, *l' acero*, ſiler, *ſorta di ſalcio*, quæ ſunt neutra. 2. Georg. mollie *il'er*, & oleaſter, qui eſt generis maſculini: item picaſter *pino ſelvaggio*, & aliæ atbores ejuſdem terminationis.

Præceptum VII. De Plur. numero, & notis litterarum.

PLURALE *A, neutrum eſt, I, mas, ut Suſa, Philippi,*
Trade Notas neutro & vocem pro nomine ſumpta,
Et verbum quodvis nuda pro voce repoſitum.

SCHOLION.

NOmina omnia, quæ numero multitudinis dumtaxat declinantur ſi A, littera terminentur, neutra ſunt: ut Arma, Biblia, *la Bibbia*: ſin autem, I, maſculina, ut liberi, *i figliuoli tanto maſchj, quanto femmine*. Hæc regula excipiuntur ex regulis antea præcepto ſexto tradiris Ecbatana, Suſa, Bactra, propria urbium: Bucolica, Georgica, poematum propria, quæ ſunt neutrius generis: Philippi, Puteuli, *Pozzuolo*, Treviri, propria urbium quæ ſunt maſculina.

Elementorum nomina, ut A, B, C, neutra ſunt: Verba, & cæteræ orationis partes poſitæ loco nominis, neutrius generis ſunt: ut Vivere ipſum turpe eſt. Cum excluſo omni ſenſu, dictiones pro ſemetipſis ponuntur, ſunt generis neutrius: ut, Lux eſt monoſyllabum, Dies eſt diſſyllabum.

Præceptum IX.

De Generibus, qua ex terminatione cognoſcuntur.

A, finita.

FŒMINEUM *A Primæ eſt, veluti Panthera, ſagitta,*
Adria mas æquor, mammona, cometa, planeta;
Sed neutris junges cum paſchate manna latinis.
Nomen in A, terna neutrum eſt, seu ſtigma, toreuma.

SCHOLION.

A, Finita nomina primæ declinationis fœminina ſunt. Maſculina vero Adria, cum ſignificat Mare Adriaticũ, Cometa, Planeta, & Mammona. Nam Poeta, cum ſolis maribus tribuatur, ad primam illam regulam perlinet: Paſcha, & Manna apud Hebræos maſculina, apud Latinos neutra ſunt. Manna tamen, ſi ſignificat micas thuris, mu-

lieber

liebre eſt. Plin l. 12. cap. 14. Micas concuſſu eliſas *mannam* vocamus. Tertiæ autem declinationis nomina neutra ſunt omnia, ut ſtigma, *la bollatura*, toreuma, *coſa tornita, o intagliata di rilievo*; Poema, & alia.

E, finita.

E, Latiale pet's neutrum, velut acre, monile.
Fœmineum, eſt Aloe, Rhodopeque, & cætera Græca.

NOmina Latina, E, littera terminata, neutra ſunt: ut Mare. cubile, ſedile, alveare. At Græca. ut Rhodope, Phyſice, Grammatice, & alia generis ejuſdem fœminina ſunt. Excipito Cete. & Tempe, quæ ſunt neutra; nec mirum, ſunt enim numeri multitudinis: *Theſſala* Tempe, Cete *grandia*. Mille ſubſtantivum neutrum eſt, quod pluraliter declinantur, Millia, millium, millibus. Mille adjectivum plurale eſt omnis generis, neque declinatur ut diximus cap. 14. & dicemus lib. 2. cap. 15.

I, O, & U, finita.

I, Neutris tribue, O, maribus, ceu pugio, gummi:
Fœmineis verbale in io, caro, talio dentur.
Portio, Do, Go, finita, ut dulcedo, propago,
Teſtudo: verum Neutris adſcribito, pondo.
Harpago mas. udo, cudo, ordo, cardo, ligoque.
U, neutris junge, ut tonitru, cornuque, geluque.

SCHOLION.

NOmina, quæ in I, definunt, neutra ſunt, ut Gummi, *la gomma*, ſinapi, *la ſenape*. Quæ autem definunt in O, maſculina ſunt, ut tyro, *il novitio*, myoparo, *la fuſta, ovvero galeotta*, unio, *la perla groſſa*, ſtellio, *la tarantola*. Verbalia in Io, fœminina ſunt: ut, oratio, lectio, itemque talio, *pena equivalente*. Cætera nomina, quæ excipiuntur, fere congruunt cum lingua Italica: ut dulcedo, propago, teſtudo, *la teſtudine, o tartaruga*, & alia generis fœminini. At harpago, *il rampino*, udo, *il pedale, o ſcarpino*, cudo, onis, tegumentum capitis ex corio, cardo *il ganghero*, & alia generis maſculini regula continentur. Pondo tamen, quod, libram ſignificat, neutrum eſt. Quæ in U definunt, neutra ſunt; ut veru, *lo ſpiedo*, gelu, *il gelo*, tonitru, *il tuono*, quod & hic tonitrus, us, & hoc

& hæc tonitruum, trui, præsertim plurali numero effertur. Suet. Tiber. cap. 69.

C, D, L, & T, finita.

C, D, da neutris: testes tibi, lac, id, & alec.
L, T, sit neutrum; Hic mugil, sal, sol que reposcunt.

SCHOLION.

NOmina C, D, L. aut T, finita, neutra sunt, ut Lac, id, tribunal, caput, sinciput, sic occiput, *la collottola*. Excipitur mugil, *cefalo pesce*, sal, & sol, quæ masculini generis sunt. Sal etiam neutro genere usurpatur. Colum. lib. 12 cap 55. Deinde in seriem substernitur sal *coctum*, &c. Alec, neutrum est, sed Alex, fœmininum.

UM finita.

UM, Neutris junges: hominum si propria demas.

NOmina in Um desinentia neutra sunt: ut Cœlum, Trophæum, Solium, *la sedia regale*. Hac regula excipiuntur ex regulis superioribus tertia, quarta, & sexta Municipium, jumentum, & alia nomina moribus cum fœminis communia, Dyrrachium, *Durazzo*, Byzantium, *Costantinopoli*, Saguntum, Tatavium, & alia complura civitatum propria, Rhenum, & Metaurum, propria fluminum [si his nomen substantivum, *Flumen*, adjunxeris, ut est apud Horatium, alioquin absolute Rhenus, & Metaurus, rectius dicitur] Buxum, *il Busso*, nomen arboris, quæ omnia neutra sunt. Excipiuntur nomina propria virorum, ut Dinacium, Peonium, quæ sunt generis masculini, & propria fœminarum, ut Phanium, Eustochium, Clycerium, quæ sunt fœminina.

AN, IN, On, finita.

AN, IN, ON, mas. Hæc cum sindone postulat Ædon,
Quæ adde Alcyonem. Neutris da cuncta secunda.

SCHOLION.

NOmina, quorum postremæ litteræ sunt An, In, On, masculina sunt: ut Pæan, *Apollino, ovvero un inno in lode di Apolline*: Delphin, Agon, *combattimento*. Excipitur hæc Sindon, *lenzuolo sottile*: Ædon, & Alcyon, nomina avium.

Nomi-

Nomina tamen ſecundæ declinationis neutra cenſentur, ut, Ilion, Pelion, Barbiton: quia latina cum ſunt, deſinunt in Um, Pelium, *Pelio monte* Ilium, Barbitum: quocirca eximuntur ex regula quinta Montium.

EN finita.

EN dabitur neutris: ſed Hymen, ren, maſculа ſunto,
Et ſplen, atque lien, atagen, cum pectine, lichen.

SCHOLION.

NOmina, quæ in En cadunt, neutra ſunt, ut carmen, lumen, germen *il germoglio*, vimen, *il vinchio*. Excipitur Atagen, avis nomen, & pecten, *il pettine*, quæ maſculina ſunt: item ren, *le reni*, ſplen, *la milza*, lien, idem ſignificat lichen, morbi genus faciem infeſtans: hymen, nuptiarum Deus. AR, finita.

Poſtulat AR, neutrum, ceu par, cum nectare, calcar.

SCHOLION.

AR litteris finita neutra ſunt: ut calcar, *lo ſperone*, jubar, *lo ſplendore*, pulvinar, *il capezzale*, par *la coppia*, nectar *bevanda degli Dei*, far *il farro*. At par, *uguale*, adjectivum nomen eſt commune trium. Item, compoſita compar, diſpar &c.

ER, finita.

ER Maribus dona: laver hoc, tuber, ſiler optant,
Uber, iter, ſpinther, laſer, cicer, atque papaver,
Ver, ſiler, atque piper, cum verbere nexte cadaver.

SCHOLION.

NOmina, quæ in Er deſinunt, maſculina ſunt, ut carcer *la prigione*, imber, *la pioggia*, agger, *il baſtione*, veſper *la ſera*, cucumer, *il cocomero*, ſed rectius cucumis dicitur: later *il mattone*: aſſer, *la tavola, ovvero travicello*. Excipiuntur cicer, *il cece*, ver *la primavera*: cadaver, *il corpo morto, ovvero carogna*: uber, *la mammella*, verber *la fruſta, e fruſtata*; tuber, *il callo, gonfiatura, o tartufo*; piper, *il pepe*: papaver *il papavero*, laſer, ſuccus ſirpis, ſeu ſiloni. Plin. lib. 19. cap. 1. Non *aliud* ad nos advehitur laſer. Siler, frutex, 2. Georg. *molle* ſiler. Sifer, herbæ genus, Plin. lib. 19. cap. 5. quæ ſunt generis neutrius: laver. *Berla*, *ſorte*

ferte d' erba: interdum fœmininum est. Plin. l. 26. cap 8. Laver quoque nascens in rivis *condita*, & *cocta* torminibus medetur. Linter fere semper fœmininum, de quo præcep. 15. Tuber, arbor fœmininum est: tuber pomum ejusdem arboris, masculinum. Spinther muliebris armillæ genus, neutrum est. Plaut. Menæc. act. 3. sc. ult. Jubeas, *novum spinther* reconcinnarier.

OR, finita.

OR Maribus servit, Muliebris demitur Arbor.
Accedunt neutris Cor, Ador cumq; æquore, Marmor.

SCHOLION.

NOmina OR, finita masculina sunt: ut Honor, Decor, *la bellezza*, *o leggiadria*: labor, *la fatica*: mœror, *la malinconia*. Excipiuntur cor, ador *il farro*: marmor, & æquor, quæ neutra sunt, & arbor, fœmininum.

UR, finita.

EXIGIT, UR, neutrum: hic furfur, cum vulture turtur.

SCHOLION.

NOmina in Ur desinentia, ut fulgur, *il baleno*; murmur, sulphur, guttur, sunt neutrius generis. Tria tamen masculina sunt: furfur, *la semola*, vultur, & turtur, quæ sub genere Epicœno, sic ut pleraque avium, continentur, de quibus præc. 16.

AS, finita.

Fœmineum As: Neutrum vas, vasis, fasque, nefasque,
Masculæ sunt, elephas, adamas, as, atque tiaras,
Cumq; vade, ac reliquis, flectit quæ prima Pelasgum.

SCHOLION.

AS finita, fœminina sunt, ut lampas, tempestas, caritas, *la carestia*. Tria neutra sunt, vas, vasis, fas, & nefas. Alia masculina, ut Elephas, antis, usurpatur eleganter etiam Elephantus, Adamas, *il diamante*: as, assis, *la libra*, *ovvero il bajocco*: vas, vadis, *la sicurtà*, *che si dà in cosa criminale* Fest. Justum *vadem* dicebant veteres pro idoneo. Omnia item nomina Græca primæ declinat. sunt masculina; ut Tiaras apud Virg. lib. 7. Æn. *sacerque tiaras*; quamquam usitatius videtur tiara æ; fœmininum. Juv. sat. 6. Et *Phrygia* vestitur bucca tiara.

ES,

ES, Finita

FŒMINEUM *est* Es, *sed limes sunt masculа fomes,*
Pes, trames, termes, gurges, cum poplite cespes,
Vepres, & palmes, stipe, merges, pariesque;
Pleraque Græca; meri nomen quibus adde dici.
Hippomanes neutris, panaces, cacoethes adhærent.

SCHOLION.

ES, terminata, fœminina sunt: ut compes, *cippi*, moles, proles, vulpes, rupes, seges, sedes.

2 Excipiuntur limes, *la stradella, o il termine, con che sono divise le possessioni*: fomes, *l' esca per accendere il fuoco*: trames, *il sentiero a traverso*: gurges, *gorgo d' acqua, cioè luogo profondo, e stretto in fiume, o in mare*: poples, *il vuoto dentro il ginocchio*: cespes *zolla, erba svelta insieme con la terra*: vepres, *la fratta di spine*: stipes *il tronco*, meridies, paries, pes, quæ omnia sunt masculina. Itemque plura nomina Græca in Es, primæ, aut tertiæ declinationis, ut Sophistes, Psaltes, lebes, *il pajolo*: tapes, *il tappeto*: magnes *la calamita*. Sed Hippomanes, panaces, Cacoethes neutra sunt.

Is finita.

IS *dato femineis, Maribus da postis, aqualis,*
Anguisque, & vectis, callisque, & pulvis, & ensis,
Glis, lapis, & follis, cucumisque & collis, & unguis,
Et sanguis, piscis, cum fascis, & axis, & amnis,
Et vermis, torris, fustis; cum vomere, mensis,
Mugilis, atque orbis, cenchris cum casse canalis,
NIS quoque finita, ut funis, compostaque ab asse.

SCHOLION.

NOmina Is finita, fœminina sunt, ut cassis, *il morione*: clavis, basis, cratis, *il graticcio*: restis, *la corda*. Masculina sunt postis, *la balestriera della porta*: aqualis, *il boccal dell' acqua*, anguis, *la biscia*: vectis, *stanga, o leva*: callis, *il sentiero*, ensis, *la spada*: glis, *il ghiro*: lapis, follis, *il soffietto, mantice, e pallone*: cucumis, *il cocomero*, collis, unguis, axis, *l' asse, cioè il legno, attorno a cui si gira la ruota*: amnis, *la fiumara*: mugilis, qui & mugil, *il cefalo*.

2 Item illa, quæ genere cum patrio sermone con-

consentiunt, orbis, *il tondo*: fustis *il bastone*: torris, *il tizzone di fuoco*: vomis, eris, *il vomero*: fascis, is *il fascio*: cenchris, serpens, masculinum, avis fœmininum est. Sic quæ in Nis desinunt, masculina sunt, ut cinis, *la cenere*: panis: funis, finis.

3 Composita quoque ab asse masculina sunt, ut decussis, *di dieci baiocchi*: vicessis, *di venti*: triceſſis, *di trenta*: centussis, *uno scudo di moneta*.

OS, finita.

Masculа in Os sunto, dos, cos, muliebria, & arbos,
Da chaos, atque melos, neutris, Os, Argos, Eposque.

SCHOLION.

OS, finita masculina sunt, ut ros, *la rugiada*, flos, *il fiore*. Excipiuntur dos, *la dote*: cos, *la cote da arrotare*: arbos, *l'Albero*, quæ sunt fœminina: melos, *la melodia*, os, oris, & os, ossis, chaos *la confusione di tutte le cose*, & Argos, urbs Græciæ; Epos, Poema heroicum, quæ sunt neutra.

US, secundæ, & quartæ declinationis.

NOMEN in US mas est, seu quartæ, seu secundæ.
Porticus hæc, & vannus, acutque, & carbasus, alvus
Et colus, & ficus pomum [mas morbus habetur]
Adde humus, atq; manus, Idusque, tribusq; domusq;
Nomen in Os Græcum, quod in Us vertere Latini
Masculeis partim datur, ut Paradisus, & Isthmus:
Partim fœmineis, veluti diphtongus, eremus:
In neutris numera virus, pelagusque profundum.

SCHOLION.

NOmina definientia in US, si secundæ, aut quartæ sint declinationis, sunt masculina, ut triumphus, gladius, visus, aspectus, *la vista*, specus, vultus, dumus, *lo spino*: pampinus, intubus, *l'indivia*, dicitur, & intubum neutro genere.

2 Excipiuntur porticus, vannus, *vaglio, o crivello*, alvus, *il ventre*: colus, *la rocca, o conocchia*: carbasus, *panno di lino come tela di rete tortina, o lenza*: & ficus, us, seu ficus, ci, cum fructum, aut arborem significat, quæ sunt generis fœminini: ficus, ci, cum significat morbum, est generis masculini. Fœminina sunt etiam humus, manus, Idus, tribus, bus, *la tribù*: domus, *la casa, la famiglia*.

3 Quæ

3 Quæ a nominibus Græcis in Os, facta ſunt latina in US, partim ſunt maſculina, ut prologus, Paradiſus, Iſthmus *ſtretto di terra fra due mari*: ſmaragdus, *lo ſmeraldo*, dialogus, ſtilus: partim fœminina, ut ſynodus, *il Concilio*: diphtongus, eiemus, periodus, papyrus, *la carta*: Pharus *la torre d'Aleſſandria*, cryſtallus, nardus, lecythus, *vaſo da olio*: abyſſus, *il profondo*. Duo tamen nomina in Us, ſunt neutra: virus, *il veleno*: & pelagus, *alto mare*, quod etiam maſculinum putatur.

US, tertiæ declinationis.

POSTULAT, Vs neutrum, quoties id Tertia flectit:
Mas Lepus & Mus, Pus, Græcum, compoſitaq; junges.
Eſt muliebre palus, ſubſcus, pulcherrima virtus,
Atque ſalus, pecudiſque pecus, quibus additur incus,
Quæque ſibi ſervus, juveniſque, ſenexque jugarunt.
Sit quoque fœmineum, lagopus herba, volucris.

SCHOLION.

US, finita tertiæ declinationis neutra ſunt, ut pecus, pecoris *il beſtiame*: nemus, vulnus ulcus, *piaga nata da ſe*: funus, *il funerale*.

2 Excipiuntur Lepus, mus, tripus, tripodis, *il tripiede*, maſculina: hæc pecus, pecudis, *la beſtia* ſubſcus, *la tauſia, che è una tavoletta, colla quale ſi congiungono le tavole l'una coll'altra*, incus, dis, *l'inudine*: item ſalus, virtus, ſervitus, juventus, ſenectus, fœminina. Lagopus nomen herbæ, ſive avis fœmininum eſt, quamvis ex *pus* componatur. Martial. l. 7. Si meus *aurita* gaudet lagopede Flaccus. Pl. l. 26 c. 8 de lagopede herba. Lagopus ſiſtit alvum e vino *pota*.

Æs, Aus, Bs, Ms, Ns, Ps, RS, finita.

Æs, tibi ſit neutrum: laus, fraus muliebria ſunto.
S, dato fœminei, ſi conſona ponitur ante.
Eſto virile rudens, fons, pons, ſeps, lethifer anguis;
Mons, dens, atque calybs, aſſis, quibus addito partis,
Et polyſyllaba, Ps, forceps demitur adunca.

SCHOLION.

TErminata in Æs, neutra ſunt, ut æs, æris, *il bronzo*, in aus, fœminina, ut laus, fraus. Terminata in bs, ms, ns, ps, rs, fœminina ſunt: ut trabs

ut trabs, hyems, frons, frontis; frons, frondis; cors, cortis, *gallinajo*.

2 Excipitur rudens, *la ſarta*, *fune groſſa della nave*: fons, *la fontana*: pons, dens, chalybs, *l'acciajo*, triens, *la terza*, quadrans, *la quarta parte della libbra*, & aliæ partes aſſis, ut ſextans, dodrans, dextans, ſeps etiam monoſyllabum, ſerpentis genus, quæ ſunt maſculina. Polyſyllaba ps finita, ut hydrops, *l' idropiſia*; adeps, *il graſſo*, ſunt maſculina: excipitur hinc forceps, *la tanaglia*, quod fœmininum eſt.

X finita.

X, dato fœmineis; ſunt mas fornixque, calyxque,
Grex, ſpadix, bombyx, varix, phœnixque, calixque,
Et coccix, & Eryx, volvox, atque unce creata.
Ax, Ex finitum polyſyllabon eſto virile.
Fœmineum fornax, vibex, alexque, ſuppellex,
Queis addes tomex, forfex, cum ſmilace carex.

SCHOLION.

X, Terminata ſunt fœminina, ut pax, fax, fandix coloris rubri genus, pernix, *la pernice*, celox, *la fregata*, coxendix, *la coſcia*.

2 Excipiuntur grex, fornix, *la volta*: varix, *vena gonfia*, bombyx, *il verme che fa la ſeta*, ſpadix, *ramo di palma con frutto*, phœnix, *la fenice*: calix, *il bicchiero*, & calix, folliculum obtegens plantarum ſemen, coccix avis. Erix mons Siciliæ volvox, animal rodens pubeſcentes uvas, quincux quinque unciarum menſura, ſicſeptunx, decunx: omnia hæc maſculina.

3 Diſyllaba, aut polyſyllaba nomina, ideſt duarum, aut plurium ſyllabarum in Ax, aut Ex deſinentia, maſculina ſunt, ut thorax, *la corazza, o giubbone*; limax, *la lumaca*; ſilex, *la ſelce*: frutex, latex, *il liquore*, vertex, *cima, vetta*; pollex, *il dito groſſo*; murax, *la porpora*. Hinc excipe fœminina, fornax, vibex, *il ſegno delle battitura*; alex, cis, *la ſalamoja*; ſuppellex, *la ſuppellettile*, tomex, cis, vel tomice, ces, genus vinculi. Plin. & Colum. ſmilax arbor, quæ & taxus, Plin. carex, *pungitopi* herba. Virg.

Prac-

Præc. X. De Adjectivis quæ fiunt Substantiva.

MOBILE fit fixum, si fixum mente subaudis,
Unde genus capit, ut sonipes, orienſque, tonanſque.
Mobile fit neutrum, ni fixum mente subaudis.

SCHOLION.

QUoties, ſubſtantivis omiſſis, adjectiva ponuntur, ex adjectivis fiunt ſubſtantiva, atque ab his genus accipiunt, ut ſonipes maſculini generis ſit, quia equus intelligitur; ita Oriens, *il Levante*; Occidens, *il Ponente*, quia intelligitur Sol: natalis, *il dì, che nascan nacque*; molaris, *la pietra da molino*, torrens, *la torrente*. At profluens, *la corrente*; continens, *terra ferma* fœminini ſunt generis, quia ibi aqua hic terra intelligitur.

2 Adjectiva porro neutra fiunt, ſi ſubſtantivum non intelligitur, ut conſequens, decorum &c.

Præceptum XI. De vi terminationis.

RESPICIMUS fines, non ſignificata frequenter.
Hinc Præneſte, Rheate petunt hoc, Tibur, & Hiſpal,
Et Cære: Hic Sulmo, Narboque: Hæc Allia flumen;
Mons Oeta hæc, hæc Oſſa volunt, hæ Trinacris Ætna.

SCHOLION.

SÆpe Scriptores non rem ſignificationem verborum, quam terminationem ſpectant. Quare neutra ſunt Præneſte, *Paleſtrina Città*; Reate, *Rieti Città*; Tibur, *Tivoli*; Cære hodie *Cervete, terra lungo la marenima di Toscana*; Nepete, *Nepi*; Hiſpal, *Siviglia Città di Spagna*, quia E, L, R, finita, neutra ſunt: cum alioqui nomina Urbium, ut diximus Præcepto ſexto, ſint fœminina: Sulmo vero, *Sulmona Città*, & Narbo Martius, *Narbona Città in Provenza*, ob terminationem ſunt maſculina.

2 Eadem ratione excipiuntur a Præcepto 5. fluviorum, hæc Allia, hæc Albula, *il Tevere*. Quamvis Albula ſemel virile ſit apud Martial. l. 1. epig. ult.

3 Excipiuntur eandem ob cauſam ab eodem Præc 5. Montium, *Ætna*, *Trinacris* 3. Æn. *Mongibello*; Sic *Ida celeberrima* 2 Met. Sic *Oſſa* & *Oeta*, quamvis ſemel Ovid. in Ibin *e ſummo Oſſa*, & Sen. Herc. Fur. *ſummum Oetam*, dixerint: generale nomen montis reſpicientes, ut dicemus Præcept. 12.

Sic

Sic *Rhodope* 3. Met. & Græca E finita, fœminina sunt; ut Oete, Mycale &c. Hor. l. 2. od 16. *furiosa* Trace l. 3. od. 25. & nive *candidam* Thracen: & pede barbaro *lustratam* Rhodopen.

Præcept. XII De nominum in generibus immutatione.

RESPICIT interdum nomen generale poeta,
Unde sibi merito genus inferiora capessunt:
Sic volucrem sequitur bubo, sic flumen Iader.

SCHOLION.

BUbo, *il Barbagianni*, masculini alioqui generis, tamen Æn. 4 fœmininum est, quia aves sunt generis fœminini. Eodem modo Jader apud Lucan. neutrum est, quia flumen est neutrius generis. Ter. dixit Eunuchum *suam*, nempe Comœdiam. Virg. Centauro *magna*, ideſt navi.

Præceptum XIII. Nomina variorum generum.

HÆC modo fœmineis, maribus modo juncta videbis;
Limax, atque silex, tradux, cum torque, phaselus,
Scrobs, serpens, anguis, cum corbe, dieſque, rubusq;
Grossus, adeps, atomus: poteris quæis addere finis.
Postulat hic, aut hoc pelagus, Nar, Vulgus, & Anxur.

SCHOLION.

QUædam nomina sunt modo masculina, modo fœmininа: limax, *la lumaca*, tradux, *il tralcio*, torques, *la collana*, phaselus, *la felluca*, scrobs, *la fossa*, corbs, *la corba*, grossus, *il fico immaturo*: sic adeps, atomus, finis rubus *il rovo*. Dies, cum tempus significat, fœm. gen. est, alioquin fere masculini.

2 At nar, *la Nera fiume*, Vulgus, Pelagus, & Anxur, *Teracina Città*, modo masculini generis sunt, modo neutrius; quamquam vulgus, & pelagus raro [idque fere apud Poetas) sunt generis masculini.

Præc. XIV. Nomina fere masculina raro fœminina.

MASCULA bubo, silex, funis, cumque obice varix,
Calx, specus, & cortex, imbrex, margo, atque palumbes,
Et pumex, pulvis, sunt & muliebria vati.

SCHOLION.

ORatores sequentia virili, poetæ interdū muliebri genere usurpātur: obex, *l'ostacolo*, imbrex, *l'embrice, coppi*, palumbes, *colombo selvatico*, margo is *l'estremità*; pumex, *la pomice*, sic bubo, silex, funis,

nis, varices *le vene gonfie*, calx pes imus *il calcagno*; cortex, pulvis. At ſpecus interdum neutrum.

Præc. XV. Nomina fere fœm. raro maſculina.

EST muliebris onyx, volucris, ſtirps, talpa, cupido, Dama, penus, linter, grus, lynx, & clunis, & ales. Interdum hæc generi vates junxere virili.

SCHOLION.

ONyx, & Sardonix, gemmæ genus; volucris, talpa, dama, linter, *la barchetta di fiume*; ſtirps, cum de plantis dicitur, cupido pro cupiditate [nam pro Deo ſemper eſt maſculinum] penus, ni, ſecundæ declinationis, & penus, us, quartæ, *la diſpenſa*, grus, *la grue*, lynx, *il lupo cerviere*, clunis, *la croppa*; ales, *l' uccello*. Oratoribus fœminina, Poetis interdum maſculina ſunt. Penus, oris, tertiæ, neutrum eſt. Animans quoque tum fœminini, tum neutrius, raro maſculini generis eſt.

Præceptum XVI. de genere Epicæno.

ARTICULO ſexum quæ complectuntur utrumque Uno, Epicœna vocant Graii, promiſcua Noſtri, Hic Lepus, hæc Vulpes, ſeu mas, ſeu fœmina poſcunt.

PRomiſcua, ſive Epicœna ſunt nomina animaliũ quæ uno articulo, & una terminatione marẽ, ac feminã ſignificant, ut hic lepus, elephas, Piſcis, Mus, Corvus, vultur, Turtur, Paſſer, Anſer, Pavo, Turdus, & alia maſculino genere, tũ marem tũ fœminam ſignificant. Vulpes autem, Aquila, Teſtudo, Tigris, Anas *l' anatra*; hirundo *la rundine*; Noctua, Perdix, Muſtella, & alia geneta fœmininо etiã marẽ ſignificant. Si diſtinguendi ſunt mares a fœminis licebit appoſitum adhibere. Col. lib. 8 cap 25. Pavonem maſculum, & Pavonem fœminam dicit. Cic. 2. de Div. maris anguis, & Anguis fœminæ. Plin. l. 30. c. 7. *Anatum*, inquit, *maſcularum ſanguis* Plaut. Stich. *Elephantũ gravidã*. Et Plin. l. 10. c. 65. *Mures prægnantes repertas*. Cumque ibidem dixiſſet *Supra cuncta eſt murium fœtus*, addit: *Ex una* (gen. fœm.) *genitos* 120. *tradiderunt*. Quamquam autem eodem lib. 10. cap. 12. *Corvi*, inquit *pariunt cum plurimum quinos: ore eos parere vulgus arbitratur*. Eos dixit de Corvis fœm., hæc ſatis de generibus.

DE

DE INSTITUTIONE GRAMMATICA

Libri Primi Pars Altera.

DE NOMINUM DECLINATIONE

CAP. XVII.

Pro Superiore Ordine Infimæ Classis.

NOmina composita fere instar simplicium declinantur ut Vir, viri, Triumvir, triumviri. Prudens, prudentis; Imprudens, imprudentis. At quædam id non servant, ut Sanguis, sanguinis. Exanguis, Exanguis, non exanguinis. Pes, pedis; Vulpes, vulpis non vulpedis: Capricornus, ni; Centimanus, na, num; quamvis composita a cornu, & manus. Sic Unimanus, & Anguimanus. Quies, quietis: Requies, requiei, & non requietis: Pubes, pubis: Impubes, vel impubis, impuberis; Portus, portus. Augiportum, angiporti genere neutro. Terent. Adelph. Act. 4. vel Angiportus, Angipoiti, vel Angiportus, angiportus, masculino genere. Ter. Phorm. Act. 5.

2 In compositis rectus tantum casus declinatur, ut Tribunus plebis, Tribuni plebis, Tribuno plebis, Tribunum plebis &c. Huc spectant, Senatusconsultum, Jurisperitus, Paterfamilias, atque ejusdem generis alia.

3 Si nomen ex duobus rectis copuletur, uterque declinabitur, ut Respublica, reipublicæ, rempublicam, Jusjurandum, jurisjurandi, jurijurando, &c

4 Excipitur Alteruter, cujus posterior tantum pars declinatur. Cic. Attic. lib. 10. epist. 1. Solon capite sanxit, si qui in seditione non *alterutrius* partis fuisset. Quanquam in Protagora *alterius utrius*, dixit, teste Prisc. lib. 5. & 2. de Div. Cur *alteram utram* emisit? quod alii emendant, *alteruram*: hoc enim longe usitatius est.

5 Nomina neutra tres casus habent similes nominandi, accusandi, & vocandi: qui nume-

10 multitudinis, A, littera terminantur, præter Ambo, & Duo.

6 Vocativo singularis quartæ, & quintæ similis est nominativo, sensus, o sensus, dies, o dies.

7 Nominativus, & Vocativus multitudinis similes sunt, Musæ, o Musæ, virtutes, o virtutes.

8 Dativus, & Ablativus numeri pluralis similes sunt, Musis, a Musis, virtutibus, a virtutibus.

PRIMA DECLINATIO.

PRimæ declinationis nomina exeunt in A, As, Es.

2 Quæ A, littera terminantur, tum Græca, tum Latina sunt, ut Maja, Ægina, victoria, familia.

3 Quæ in As, & Es, syllaba exeunt, Græca tantum sunt, ut Æneas, Anchises, & decliuantur hoc mudo.

4 Nominativo Æneas. Genitivo Æneæ. Dativo Æneæ, Accusativo Æneam. Vocativo o Æneæ. Ablativo ab Æneæ.

5 Nominativo Anchises. Genitivo Anchisæ. Dativo Anchisæ. Accusativo Anchisen: Vocativo o Anchise. Ablativo ab Anchise. Sic Orontes, Thyestes, Achates, &c.

6 Numero multitudinis omnino cum Latinis nominibus primæ declinationis consentiunt.

7 Vocativus similis est nominativo, o Musa, o Maja: Græca tamen S, litteram deponunt, o Æneæ, o Anchise. 3. Æn. Quid miserum, *Æneæ*, laceras? 1. Æn. Quis locus, inquit *Achate*? Horat. Epist. lib. 1. Ep. 7. *Astride* magis apta tibi &c.

8 Dativus multitudinis, Is, syllaba finitur, præter Duabus, Ambabus & Deabus, & nonnulla ejusdem exitus: quæ etiam a viris doctis, præcipue jurisperitis, ut notat Sosipater libro 1. sexus discernendi gratia usurpantur, ut Filiabus, libertabus, animabus, equabus. *Duabus*, dixit Cicero pro Rabirio *duabus filiabus* virginibus, Liv. Decad. 3. lib. 4. Libertis, *Libertabusque*. Modestin. Pandect. de verb. signif. *Animabus* suis redemerunt maritorum salu-

ſalutem, Quintilian. lib. 2. declam. 2. Cicero tamen lib. 14. epiſt. 14. dixit, duabus *animis* ſuis, & Liv. lib. 38. minorem duabus *filiis* nuptam.

Nomina, E, littera finita, ſecundæ declinationis Græcorum, ſic declinabuntur.

NOminativo Muſice. Genitivo Muſices. Dativo Muſice. Accuſativo Muſicem. Vocativo o Muſice. Ablativo a Muſice. Numero plurali Latinam primam declinationem ſequuntur.

2 Ad hunc modum declinantur Maſtice. Grammatice, Rhetorice, Dialectice, Arithmetice, Lybie, &c. Quorum ultima vocalis ſi in A litteram mutetur, Latine declinantur, ut Grammatica, grammaticæ, &c.

APPENDIX.

NOminativum Græcum in As, & Es, Primæ ſimplicium, Latini veteres per A, malebant efferre, ut Æneæ, Anchiſæ, pro Æneas, Anchiſes, Quintil. l. 1. c. 5. Hinc nominandi caſu Propertius, *Atrida*, Cic. *Hermagora*, dixit. Vocandi caſu *Atrida* Horat. lib. 2. ſat. 3. *Atrida*, vetas, cum eodem caſu, o *Apella*, pro *Apelle*. Plaut. Pœn.

2 Priſcis temporibus genitivus ſingularis Latinus etiam in As, ſyllabam terminabatur. Virg. lib. 1. Nihil illa, nec *auras*, nec ſonitus memor. Vide ibi Serv. & Aſper. unde etiam nunc dicitur, Paterfamilias, Materfamilias, Filiusfamilias. Livius tamen l. 1. Paterfamiliæ maluit dicere.

3 *Aulai*, *Pictai*, *Terrai*, *Frugiferai*, & ſimiles interrogandi caſus pro Aulæ, &c. frequentes ſunt apud Lucretium; interdum apud Virgilium, & alios Poetas. Æn. lib. 9. Dives equum, dives *pictai* veſtis, & auri, Vix. nunc in carmine uſurpaverim.

4 Accuſativo per An, vel En a Græcis, ſive maſculinis, ſive fœmininis, frequens apud poetas. Æneas, Æneam, Virg. l. 8. Laertes, *Laerten*, Ovid. ep. 1. Sic a Maſa, Ægina, Majan, & Æginan, &c.

5 Multa in Es, prima ſimplicium apud Græcos in tertiam apud Latinos tranſeunt, ut Euri-

pides, Euripidis. Sic Aristides, Orestes, Pylades, Timarchides, Herodes, Joannes, & alia, quorum accusativus in Em, Cicer. lib. 1. de Fin Aut Pylades cum sis, dices, te esse *Orestem*, aut si esses Orestes, *Pyladem* refelleres.

SECUNDA DECLINATIO.

LAtina nomina Secundæ Declinationis in Syllabas, ER, IR, UR, US, UM, exeunt, ut Faber, Vir, Satur, Populus, Præmium.

2 Græca in OS, ON, EUS, ut Arctos, Tenedos, Delos, Zacynthos, Pelion, Ilion, quæ & Ilios. Tydeus, Atreus. Ovid. 1. Trist Parthasis *Arctos*. 2. Æn. Est in conspectu *Tenedos*. 5. Fast. *Pelion* Æmoniæ mons est. Ecl. 8. *Orpheus* in sylvis. Verum Os, & On, in US, & UM, Latini vertunt, Delus, Ilium, &c.

3 Genitivus fere æqualis est nominativo, ut, populus, populi. Excipe Iber, Iberi, Celtiber Celtiberi, Liber, Liberi, & adjectivum, & substantivum, satur, saturi, gibber, gibberi, dexter, dexteri, & per syncopen, dextri, asper, asperi, alter, alterius, uter, utrius, & composita alteruter, uterque, neuter, neutrius potius, quam neutri, vir, viri, & composita, triumvir, decemvir, &c. Composita item a verbis, *gero*, & *fero*, ut armiger, armigeri, signifer, sosigniferi, &c. Crescunt etiam in genitivo, Solus, Totus, Unus, Ullus, Nullus, de quibus diximus cap. 2.

4 Poetæ interdum alterum, I, genitivi omittunt. Ecl. 1. nec cura *peculi*. Hor. lib. 3. od. 2. Vis *consili* expers, ideft, *consilii*, *peculis*, per syncresim.

5 Vocativus similis est nominativo, o vir, o puer, o satur. Excipe nomina, US, syllaba finita, quæ US in E mutant, Populus, o populе, Fluvius, o fluvie, tabellarius, tabellarie, socius, socie, ebrius, ebrie, egregius, egregie, de quo vide Gell. l. 14. c. 5.

7 Ab his tamen excipe Deus, quod similiter exit in Vocativo, o Deus. Item Filius, & nomina propria

pria Latina in IUS, quæ, US, in vocativo deponunt, o Fili, o Antoni, o Pompei. Nam Græca in IUS retinent E, juxta Græcam flexionem. Tyrinthius, o Tyrinthie: Sperchius, o Sperchie, & similia.

7 Nominativus multitudinis, I, littera terminantur, ut Captivi, Liberi. Priscis tamen temporibus Ei diphtongo: Captivei, Liberei: ut a genitivo singulari Captivi, Liberi differret. Gell. lib. 13. cap. 4. Quint. lib. 1. cap. 7.

APPENDIX.

ANdrogeos in genitivo tum *Androgei*. Virg. Æn. 1. *Androgei* galeam induitur, tum *Androgeo*, more Attico. Idem lib. 6. in foribus lethi *Androgeo*. Dicitur & Androgeos, Androgeonis ex quo accusativus *Androgeona*, Propert. l. 2. El. 2.

2 Accusativus in On, a Græcis in Os, ut Arctos, Abydos, Delos, Tenedos. Arcton, Abydon, Telon, Tenedon. Ovid. 14. Metamor. Me credite *Lesbon*, & *Tenedon* cepisse, &c. Athos vero mons Thraciæ, sive Atho, in dativo quoque, & ablativo habet *Atho*. In accusativo etiam *Atho*, more Attico, pro quo *Athon*, Valer. dixit lib. 1. cap. 6. *Athonem* vero Cic. l. 3 de Repub. apud Prisc. l. 6.

3 Vocativus Græcorum nominum quæ Os, nominativi in US, mutant, litteram E, in vocativo, more tum Græco, tum Latino retinent, ut Timotheus, Pamphilus, Antæus, Tymbræus, Ptolemæus, o Timothee, Pamphile, &c. Nomina vero in Eus, monosyllabum, vel in Us, quæ a Græcis diphitongis *Eus* vel *Ous* derivantur, S, in vocativo abjiciunt, ut Tydeus bisyllabum, o Tydeu, Theseus bisyllabum o Theseu. Ovid. epist. Ariad. Flecte ratem, *Theseu*. Sic Panthus, o Panthu. Virg. 2 Æn. Quo res summa loco, *Panthu*?

4 Latini interdum vel euphoniæ causa, vel Atticos imitantes, vocativum faciunt similem nominativo, o populus, o fluvius, o meus, Liv. lib. 1. Audi tu, *Populus Albanus*. Luc. l. 1. 2. Degener o *populus*. Virg. l. 6. Projice tela manu, sanguis *meus*. Id. lib. 8. Corniget Hesperidum

fluvius regnator aquarum, Adsis, o tandem. Simile est illud in Sactis, *Agnus* Dei, qui tollis.

De nominibus in Eus, Græcis.

GRæca nomina in Eus monosyllabon, quæ a Græca diphthongo *eus* veniunt, ut Orpheus, Atreus, Protheus, Nereus, Mnestheus, Perseus, Theseus, Tydeus, Peleus, bissyllaba: Pyræeus, Typhoeus, Eurysteus trisyllaba, & similia flectantur.

2 Genitivo *Orpheos* Græce, qui frequens est apud Poetas, vel Latine, *Orphei*. Hinc Græci illi genitivi *Ulyssei*, *Achillei*, a Græcis nominibus *Ulysseus*, *Achilleus*, trisyllabis. Hor. l. 1. od. 6. Nec eursus duplicis per mare *Ulyssei*. Et per synæresin, *Ulyssi*, *Achilli*. Quin l. 1. c. 5 Hinc immitis *Achilli*. Æn. 1. miles *Ulyssi*, Æn. 2. Ei, in I, contracto. Alioqui ab Achilles, & Ulysses genitivi tertiæ sunt *Achillis*, *Ulyssis*.

3 Dativo græce *Orphei*. Virg. Ecl. 8. *Orphei* Calliopea, Lino formosus Apollo. Georg. 4. Inferias *Orphei*, lethæa papavera mittes Id tamen per quam ratum. Usitatius latine, *Orpheo*. Liv. lib. 5 Hæc Græco sermone *Perseo*, latine deinde suis. Virg. l. 9. Inarime Jovis imperiis imposita *Typheo*, & Æn. 5. Sergesto, *Mnestheoque*.

4 Accusativo *Orpheum* latine, græce *Orphea*, qui i accusativus frequentissimus apud Poetas, interdum apud Historicos. Liv. lib. 37. Qui regem *Persea* magna gloria vicit: & apud Oratores. Cic. Att. 2. l. 6. ep. 9. in *Pyræea* cum exissem, & lib. 7. p. 4, Magis reprehendendus sum, quod homo Romanus *Pyræea* scripserim, non *Pyræum*, sic enim omnes nostri locuti sunt.

5 Vocativus semper in Eu monosyllabum Græco more *o Theseu*, *o Tydeu*, ut supra diximus.

6 Ablativus semper in O, *Orpheo*. Ovid. lib. 6. Metamorph. Scelus est pietas in conjuge *Toreo*, quia ablativo Græci carent. In aliis casibus græca declinatio valde usitata. Sosipat. l 1.

TERTIA DECLINATIO.

ETsi tertiæ declinationis quam plurimæ sint positiones, genitivus tamen in is, syllabam exit,

exit, qui nominativo modo eſt æqualis numero ſyllabarum; ut Navis, navis, modo una ſyllaba longior, ut turbo turbinis, unedo, unedinis; modo duabus, ut iter, itineris, ab antiquo recto, *Itiner*. Plau. Mercat. Quin tu *itiner* exequi meum me finis? Lucret. l. 5. *Itinerque* ſequutus. Creſcunt etiam duabus, Anceps, ancipitis; Biceps, bicipitis; Præceps, præcipitis, ab antiquis rectis Ancipes, bicipes, præcipes. Plaut. Commorient. Saliam in puteum *præcipes*, ideſt præceps. Sic ſupellex, ſupellectilis ab antiquo recto ſupellectilis, ut docet Soſip. lib. 1. vel: ut quidam putant, a neutro ſupellectile.

Genitivus Tertiæ.

A. Nomina tertiæ declinationis, A, finita genitivum in atis, habent, ut Dogma, dogmatis, poema, atis.

E. Neutra in E, mutant ipſum E, nominativi in is, ut omne omnis; Cubile, cubilis.

Y. In Yſilon finita [quæ omnia Latini a Græcis mutuantur] genitivum in yos Græcum retinent; Moly, Molyos; Eay, Eyos; Miſy, Miſyos.

O. Macedo, Macedonis; Anio, Anienis; Nerio, Nerienis.

N. Babylon, babylonis; Palæmon, Palæmonis; Xenophon, Xenophontis.

R. Lar, laris: hepar, heparis; acer, aceris; mulciber, mulciberis; jecur, jecoris, vel jecinoris. Dicitur, & jocinoris. Plin. lib. 11. cap. 37. Bina *Jocinora* leporibus.

As. Calchas, Calchantis; hic Pallas, Pallantis; hæc Pallas, Palladis.

Es, Chremes, Chremetis, vel Chremis; Laches, Lachetis; vel Lachis.

Is. Simois, Simoentis, Pyrois, Pyroentis; Charybdis, Charybdis, Paris, Paridis.

Os. Rhinoceros, Rinoceerotis; Tros, Troïs; Minos, Minois; Heros, Herois.

Us. Melampus, Melampodis; Opus, Opuntis; Amathus, Amathuntis; Œdipus, Œdipodis; per tertiam, vel Œdipi per ſecundam; Don. in Andr. act. 1. ſc. 2.

Ys. Capys, Capys; Cotys, Cotys; Chlamys, clamydis.

Ns. Lens, lendis; lens, lentis; frons, frondis frons, frontis; Aruns, Aruntis.

Ps. Auceps, aucupis, anceps, ancipitis; gryps, gryphis; ſtirps, ſtirpis.

Rs. Lars, Lartis, rex Vejentium; Concors, concordis.

X. Aſtyanax, Aſtyanactis: arx, arcis: merx, mercis; vervex, vervicis; lynx, lyncis.

De Genitivo, & Dativo ſingulari Tertiæ.

GEnitivus Latinus in Is: at in Græcis nominibus genitivo Os, frequenter utuntur Latini, ut Metamorphoſis, Metamorphoſeos, Decapolis, Decapoleos, Thetis, Thetyos, Tanis, Taneos. Sed Genitivo in dos frequentius Poetæ, ut Erymantis, Erymantidos, Phorouis, Phoronidos, Thetis, Thetidos.

2 Alecto, Argo, Calliſto, Calypſo, Clio, Cæleno, Dido, Echo, Enyo, Erichyro, Erato, Hero, Io, Manto, Sappho, Xanto, & ſimilia quattæ Contractorum apud Græcos, genitivum in Us a Græcis fere ſemper mutuantur ut Mantus, Calypſus, Didus, &c. Priſci Calypſonis, Didonis, Priſc. lib. 6. Quintil. lib. 1. cap. 5. Quam declinandi rationem Quintil. non probat: Phocas adeo reprehendit, ut errare hos cenſeat, dicique velit, Didois, ſeu Didus, Didoi, Didoeni, ſeu Dido. Probat eam Soſipat. lib. 1. quem ſequatus eſt C. Cæſar, teſte Quintil. Probus lib. 2. ei 2. utrumque recipit.

3 Dativus ſingularis & Latinis, & Græcis in I, ut Sermoni Thetydi, Paridi. Sic Orphei græce, ut ſupra diximus.

De Accuſativo ſingulari Tertiæ.

ACcuſativus Latinus in *Em*, ut Sermonem. Buris tamen, Cucumis, pelvis, ravis, ſecutis, ſitis, taſſis, aqualis, vis, in *Im* exeunt. Burim, &c.

2 Clavis, febris, navis, frequentius in *Em*, quam

quam in *Im*. At puppis, reſtis, ſuppis, uſitatius in *Im*, quam in *Em*.

3. Accuſativus Græcus in A, ut Hectora, Calchanta, aera, æthera, frequens eſt apud Poetas.

4. Græca, O, littera finita, accuſativum habent ſimilem nominativo, ut Alecto, Caliſto, &c. Virg. l. 7. Luctificam *Alecto*, &c. Ovid. ep. 6. Sacram conſcendis in *Argo*. Ep. 7. Miſeramque relinquere *Dido*. Hor. l. 2. od 13. Æoliis fidibus querentem *Sappho*.

5. Græca, Is, ſyllaba finita, quorum Græcus genitivus creſcens ſyllabam Os puram habet, hoc eſt nulla proxime præcedente conſonante, apud Latinos vero æqualis eſt nominativo (ut Neapolis, Charybdis, Geneſis. Græcè, Neapoleos, Charybdeos, Geneſeos) ea & Græcum accuſativum, In, habent, & Im, latinum, ut Charybdin, & Charybdim.

6. In Ys tamen per y, quæ & Græce, & Latine creſcunt in genitivo, ac pure flectantur, frequentius habent, In, Græcum, quam Im, Latinum, ut Cotys, Cotys, vel Cotyos, Cutyi, Cotyn magis, quam Cotym, ablativo Cotye. Sic Capys, Capys, Capy, Capyn: Thetys, Thetyos, Thety, Thetyn. Qua ratione Halyn, Livius dixit, Cicero Halym.

7. Finita in Is, quæ Latine, & Græce creſcunt, & in genitivo habent Is Latinum, vel Os Græcum impurum, hoc eſt præcedente proxime conſonante, ſi græcum con habent accentum in ultima, accuſativum Græcum habent In, vel Da: Latinum Im, vel Dem, ut Paris, Paridos, vel Paridis, parin, vel Parida Parim, vel Paridem; Iſis Iſidos, vel Iſidis, Iſin vel Iſida, Iſim, Iſidem. Sic Iris, Iridos &c. Ibis, Ibidos, &c.

8. Si vero hæc accentum apud Græcos in ultima habeant accuſativum græce in Da tantum habent, latine in Dem, ut Amaryllis, Amaryllida, vel Amaryllidem, non Amaryllin, aut Amaryllim. Titanis, Titanidem vel Titanidem, non Titanin, Titanim.

De Vocativo singulari Tertiæ.

VOcativus similis est Nominativo: hic sermo, o sermo: hæc Pallas, o Pallas: sic o Socrates, o Chremes, o Achilles, o Heros, o Clamys; nam o Socrate, o Chreme, o Achille, o Ulysse, ad primam nostram spectant. Siquidem hæc nomina per primam etiam Simplicium flectuntur a Græcis, quæ primæ nostræ respondet. Cic. in Protag. teste Prisc. l. 6. Unde tandem appares, o *Socrate*? Ter. Andr. O *Chreme*, per tempus advenis. Ovid. 13. Met. Nos te potiremur, *Achille*. Sen. Troad. Quid agis *Ulysse*.

Exceptiones.

1. Græca, quæ in Is, vel Ys exeunt, neque apud Græcos habent accentum in ultima, deponunt, S, nominativi, o Mœri, Iri, Pari, Thety; Et apud Poetas fœminina in is, quorum genitivus exit in Dis, quamvis accentum habeant in ultima, o Amaryllı, Tindari, Œbali.

2. Item propria in As, quorum genitivus exit in antis, apud eosdem Poetas, deponunt, S, o Palla, o Calcha, a genitivo Pallantis, & Calchantis.

3. Præterea, quæ ante S, habent diphthongum, vel S, litteram abjiciunt, ut Simois, Tydeus, Melampus, o Simoi, Tydeu, Melampu, quia a diphthongus Græcis, *Simois*, *Tydeus*, *Melampous*.

4. Quæ tamen omnia apud Atticos vocativum habent, similem nominativo: o Paris, Calchas, Simois, Melampus, quos interdum imitantur Latini.

De Ablativo singulari Tertiæ.

ABlativus exit in E, a Rege, teste, duce, milite, hospite, paupere, pubere, sospite.

Exceptiones Substantivorum Nominum.

1. Nomina Substantiva Latina, quorum accusativus exit in *Im*, tantum, vi, postulant in ablativo, ut siti, pelvi, tussi, cucumi. Sic Græca, quorum accusativus in *In*, vel Latine in *Im*, ut Neapoli, Charybdi, Cannabi. Plin. lib. 19. cap. 2. Adde Hispali, Ligeri, Bæti: quamvis Liv. lib. 23. xerit, *Superato Bæte amni*, & Pers. sat. 3. *terre* di *mabe*. 2. Sal-

2. Substantiva latina, quorum accusativus in *Em*, vel *Im*, in ablativo utramque terminationem sortiuntur, ut nave, & navi; febre, & febri: reste, & resti &c. At turri, multo quam turre usitatius est.

2 Quædam Latina, quorum accusativus tantum in *Em*, ablativum habent E, & I; igne, & igni: imbre, & imbri; amne, & amni; supellectile, & supellectili: & apud Gell. fine, & fini. Apud Poetas præsertim ave, & avi: angue, & angui: classe, & classi: veste, & vesti: ungue, & ungui. Addunt aliqui: ove, & ovi: scive, & civi: nepte, & nepti: poste, & posti: fuste, & fusti: mugile, & mugili: exemplis tamen non satis hæc probant.

4. Substantiva neutra in *AL*, *AR*, *E*, & nomina mensium tertiæ habent I, in ablativo, ut Annibali, calcari, monili, mari, Aprili, Septembri. Sic strigili, & canali; nam veteres hoc strigile, & hoc canale dicebant. Far tamen, nectar, hepar, jubar, E, contenta sunt, ut farre, &c. *Mare*, etiam auferendi casu reperies apud Plaut. Rud. *in mare communi*, & Ovid. in Ib. *Lybico de mare*, quod perquam rarum est: sexto etiam casu reperies Rete, Præsepe, quia olim erat hic retis, & hæc præsepis. Quibus adde Soracte, Cete, Prænestе, Nepte, Reate, Gausape, nisi forte horum aliqua sint declinationis expertia.

Verbalia in *Trix*, E, habent, ut Altrice, nutrice. Verum I, possunt Victrici, ultrici.

Exceptiones Adjectivorum, vel similium Adjectivis.

6. Adjectiva (præter illa, quæ infra excipiemus) I, vel E, admittunt; ut Felix, procax, dives, trux: Felice, vel felici &c. Sed per I, melius. Sic degener, & uber: degenere, vel degeneri: ubere, & uberi. Sic Vigili, & Artifici, cum Adjectiva sunt, ut apud Stat. 1. Achill. *Fagi suave & artifici pollice*.

7. Adjectiva, quorum neutrum, E, littera terminatur, I, adsciscunt in ablativo, ut Brevi, Pingui, volucri, rudi. At volucre, & rude, cum

sunt substantiva. Hor. 1. epist. *Donatum jam rude*. Illis adde, Pluri, & Memori, nam prisci Pluris, & plure; memoris, & memore declinabant. Cœleste, perenne, bimestre, pro cœlesti, &c. vel apud ipsos Poetas rara sunt.

8 Substantiva, appellativa adjectivis similia, Is, syllaba terminata, I, habent in ablativo, ut Ædili, affini, annali, bipenni, familiari, natali, patrueli, rivali, sodali, tridenti, triremi, quadriremi, quinqueremi. Quamvis Cæs. 2. Bell. Civil. semel dixerit, *Triremes constructa*, & Plin. l. 2. epist. *Sodale*, & Lucan. l. 6. *Natale*, & Ovid. 3. Met. *Tridente*. Verũ Poetæ in his liberiores sunt. Nomina tamen propria, quamvis adjectivis similia, E, tantum retinent, ut *Julio Annale*. Cic. & *Lateranense*. Idem. Cum *Juvenale* meo. Mart. Sic Felice, Martiale, &c.

9 Quamvis adjectiva omnia litteris Ns, finita, E, in ablativo terminari verius Flaccus docuerit, ut Sapiente, prudente, &c. sunt tamen, & quæ I, habent, ut *Ingenti*, Cic. *Vejenti* bello. Liv. *Ex continenti*. Cæs. sermone *retenti*. Cic. *Vehementi* incitatione. Idem *Diligenti* ratione. Ad Herenn. ingenio *eleganti*. Gell.

10. Participia in Ns, semper habent, E, ut absente, Præsente, Audiente. Cic. 3. in Verr. illa Deos, hominesque *implorante*. Plin. lib. 3. cap. 3. Bætica a flumine eam mediam *secante*. Quod si interdum, I, habeant, fere in nomina transeunt, ut *excellenti* virtute. Cic. pro Arch. *Gaudenti*, & *libenti* animo. Ad Att. lib. 2.

11 Comparativa nomina fere semper in E, exeunt, ut superiore, faciliore, uberiore, leviore, Quamquam & interdum in I, ut *Majori* cum fiducia, Cæs. *Posteriori* parte, Plin. *Majori* mole, Quintil.

De Nominativo, Genitivo, & Vocativo plurali Tertiæ.

NOminativus pluralis, & Vocativus tum Græcis, tum Latinis semper in Es; ut Hi sermones, o sermones Hi. Troes, o Troes; Verum Sardis, Syrtis, Trallis, Alpis, in recto, accusativo, & vocati-

cativo plurali contracti sunt a Sardies &c. vel Sardeis, Alpeis, &c. per Ei, quia *polies polees*, Græce etiam per *ei* diphthongum scribuntur, *poleis*.

2 Genitivus Græcus in *on*, per Omega, ut Epigrammaton, hæreseon, diœceseon, quos Latini interdum usurpant. Martial. 1. Argutis *epigrammaton* libellis.

3 Genitivus tamen Latinus in Um, syllabam exit ut Juvenum, canum, vetum, nucum, majorum, minorum. Sic cætera comparativa.

Exceptiones.

1 In Ium exeunt, quæcunque litteris, Ns finiuntur, ut Serpentium, prudentium, amantium, ingentium, adolescentium. Quibus plenis Oratores utuntur, Poeta fere imminutis, ut gestas omne *natantum*, Georg. 3. vitæque *volantum*, Æneid. 5.

2 Item pleraque S, littera terminata, quæ genitivo non crescunt, ut collis, collium, clades, cladium.

3 Et quorum ablativus in I, tantum, vel in I, & E exit, ut Diœcesium, Syrtium, navium, imbrium, ultricium, animalium, calcarium, cubilium, salubrium, plurium, felicium, &c.

4 Quibus adde Samnitium, lintrium, cohortium, utrium, ventrium, penatium, carnium, fornacium, paludium, quamvis, fornacum, semel a Plin. lib. 36. c. 14. paludum a Mela lib. 3. usurpatum sit.

5 Ad hæc, monosylla, quæ in duas consonantes exeunt, ut trabs, seps, ars, merx, pars, dens, fons, mens, &c. trabium, sepium, artium, arcium, &c.

6 Quibus accedunt, As assis, glis, lis, mus, dos, nix, nox, os, ossis, fauces, faucium, vas, vadis, vadium, & si quæ sunt alia a vitis doctis usurpata.

7 Ab his omnibus rursus excipiuntur parens, panis, memor, inops, supplex, vetus, degener, uber, lynx, & alia, quorum Genitivus exit in Um, parentum, panum, memorum, lyncum, &c.

8 Vo-

8 Volucrum, a volucre, ſubſtantivum, eſt. Volucrum a volucri, adjectivũ. Reliqua uſu diſces.

De Dativo, & Accuſativo plurali Tertiæ.

DAtivus in Ibus, exit, ut ſermonibus. Bos tamen bobus, aut bubus, facit.

2 Græca a neutris in A, in ſyllabam, frequentius exeunt, ut Poematis, & Poematibus, Diplomatis, & Diplomatibus; ſic peripetaſmatis, emblematis, &c.

3 Accuſativus multitudinis in Es, ſyllabam exit, ut ſermones. Exit & in Is, vel Eis, cum genitivus certorum nominum definit in ium, ut omnis, urbis, vel omneis, urbeis: uter alteri ſit præferendus, judicabũtur aures. Vide Gel. l. 13. c. 19.

4 Accuſativus Græcus in As, definit; ut Delphinas, Troas, Crateras, Arcadas. Virg. Eccl. 8. inter *Delphinas* Arion.

Caſus plurales neutrorum Tertiæ.

CAſus plurales nominandi, accuſandi, & vocandi neutrius generis in A deſinunt, ſi ablativus ſingularis in E, tantum exit, ut tempora, ſi vero in I, tantum, aut in E, vel I, terminatur, tunc in la, deſinunt, ut Vectigalia, ingentia, præter comparativa, & Vetus, teris, quæ in A, exeunt, ut Majora, vetera, plura, quod olim Pluria. Lucret. lib. 1. cujus ſint *pluria* miſta. Ter. Phorm. act. 4. nova hic *compluria*. Vide Gell. l. 5. c. 12. Aplustre aplustria, & aplaustra facit.

QUARTA DECLINATIO.

GEnitivus ſingularis quartæ declinationis exit in Us, ſyllabam, ut Senatus, anus.

2 Priſci, Senatuis, anuis, domuis, fluctuis, dicebant, apud quos etiam, I, littera hic caſus terminabatur, ut ornati, tumulti. Hinc Terent. in Heaut. Ejus *anuis* cauſa dixit; & Nil *ornati*, nil *tumulti*. Andr. act. 2.

DAtivus in Ui, exit, ut Senatui, anui: priſcis ſæculis etiam in U, exibat. Æn. 1. Parce metu Cytherea. Georg. 4. Aliæ *victu* invigilant, ibidem. Quæ nec *connubiis* indulgent. Propert. l. 2. Tantaleæ poterit tradere poma manu. Sic *Anu*, &c. Vide Gell. lib. 4. cap. 15.

DA-

DATIVUS multitudinis in Ibus, exit, ut ſenſibus.

Exceptiones.

Arcus, artus, lacus, partus, ſpecus, tribus, in *ubus*, exeunt Artubus, tribubus, &c. Portibus, & Portubus promiſcue utuntur. Cic. Cæſar. & alii. Queſtibus, a Queror, uſitatius eſt, quam Queſtubus: Verubus, an Veribus potius dicendum, non liquet. Certe Diomedes, Priſcianus, & alii veteres Grammatici inter nomina in Ubus deſinentia Veru non numerant.

QUINTA DECLINATIO.

CAſus interrogandi ſingularis quintæ declinationis in Ei, litteras diviſas exit, ut Diei.

Appendix.

1 Apud Veteres in Es, ſive E, exibat. Virg. 2. Georg. Libra *dies*, ſomnique pares: ubi tamen, alii, *die*, *vel dii*, legunt. Hor. lib. 1. ſat. 3. Prodideret commiſſa *fide*. Ovid. Met. 2. Prima *fide*, vociſque ratæ tentamina ſumpſit. Plan. Cic. l. 10. ep. 17. Quo obſide *fide* illius, & ſocietatis, ideſt, fidei. Sall. luſt. in Jug. Vix decima parte *die* reliqua, ideſt diei.

2. Exit & in duplex, ii. Virg. 1. Æneid. Munera, lætitiamque *dii*, hoc eſt diei. Sic olim pernicii, progenii, Acii, pro perniciei, progeniei, aciei. Vide Gell. lib. 9. cap. 14.

3. Caſus interrogandi, dandi, ſextuſque multitudinis, præter Rerum, rebus, Dierum, diebus, inuſitati ſunt. Cic. in Top. non eſt auſus ſpecierum, aut ſpeciebus dicere, non tamen negat poſſe latine dici.

SYNCOPE Genitivi in declinationibus.

OMnium ferme declinationum interrogandi caſus multitudinis interdum, præſertim a Poetis, minuuntur, quam imminutionem Græci Syncopen vocant. *Primæ.*

CŒlicolum, Æneadum, Auſonidum, Trojugenum, pro Cælicolarum, Æneadarum &c. qua in compoſitis nominibus, & Patronymicis potiſſimum utimur.

Se-

Secundæ.

Liberum: nummum: denarium: talentum: ſeſtertium: fabrum: ſocium: Deum: medium, pro Liberorum: nummorum, &c Etin adjectivis, meum, magnanimum, quinum, ſenum, denum, & aliis, pro meorum, &c. Siculum pro Siculorum, Lucret. l. 6. Adverſarium pro Adverſariorum, Terent. Hecyr. Plura exempla vide apud Cic. in Orat. a med. ubi ea de re late.

Tertiæ.

Cladum, cædum, veprum, cœleſtum, agreſtum, potentum, furentum, Macedum: pro cladium, cædium, veprium, cœleſtium, agreſtium, potentium, furentium, Macedonum, & alia ejuſdē generis, non facile apud Oratores reperiſtur.

Appendix.

1. *Genitivus imminutus a nominibus ſubſtantivis, As ſyllaba finitis, uſitatior eſt, quam plenus. ut Civitatum, quam civitatium, anatum, quam anatium.*

2. *Quidem genitivi tum pleni, tum imminuti ſunt uſitati etiam, apud Oratores, ut apium, & apum, ſerpentium, & ſerpentum, Quiritium, & Quiritum, Optimatium, & Optimatum, Locupletium, & Locupletum.*

Quartæ.

Raro imminuitur genitivus quartæ; invenimus tamen Æn. 6. quæ gratia *currum*, armorumque fuit, pro curruum, & Mart. l. b. 2. Sed duo ſunt, quæ nos diſtinguunt millia *paſſum*, pro *paſſuum*. Niſi quis malit in his potius eſſe ſynæreſim, quam Syncopen.

ANOMALA, ſive Inæqualia.

Anomala, ſive inæqualia vocantur, quæ aut numero, aut genere, aut declinatione, aut caſu, aut aliquo alio attributo deficiunt.

Numero Inæqualia.

Quædam ſingulari numero tantum declinantur: ut Nemo: pontus: lutum: & pleraque eorum, quæ metimur, aut ponderamus, ut Triticum: oleum: aurum: ferrum.

2. Quædam plurali ſolum, ut Cani, canorum: Penates, Penatium: Caſtra: Kalendæ.

Ge-

Genere Inæqualia.

QUædam singulari numero sunt masculina, plurali neutra, ut sibilus, sibila, balteus, baltea.

2 Quædam singulari fœminina, plurali neutra, ut carbasus, carbasa.

3 Quædam singulari neutra, plurali masculina, ut Argos, plur. Argi, Argorum: Plus in singulari neutrum, in plurali, hi, & hæ plures, & hæc plura.

Declinatione Inæqualia.

VAs, vasis, singulari numero est tertiæ declinationis, plurali secundæ, ut vasa, vasorum, vasis, olim enim Vasum, vasi dicebatur. Plaut. Truc. & Cato apud Gell. lib. 13. cap. 22. Apud Ætnæ tamen Auctorem sub finem leges; quod si forte cavis cunctatus *vasibus* hæsit; nisi forte legendum *vallibus*. Jugerum, jugeri contra numero singulari secundi est ordinis, plurali tertii: Jugera, Jugerum, jugeribus, interdum & jugeris genitivo singulari, & jugere ablativo legitur.

Casu Inæqualia.

QUædam non declinantur in casus; ut frugi, nihil, pondo, quod numerum pluralem tantum habet, cum libram significat: item quatuor, quinque, & cætera Cardinalia usque ad centum, quæ Aptota, sive Monoptota appellantur.

Appendix.

Quædam Vocativo carent, cujusmodi sunt interrogativa, ut quis, qualis. Relativa, ut qui, quæ, quod. Negativa, ut Nemo, nullus. Partitiva pleraque, ut, Quidam, nullus, alius. Pronomina etiam, præter Tu, meus, noster, nostras, ferme vocandi casu destituuntur.

2 Quædam nominandi, interrogandi, & accusandi casum tantum habent, ut tantundem, tantidem.

3 Quædam nominativum, & vocativum, ut Jupiter, Expes.

4 Quædam obliquos tantum, ut Jovis, Jovi, Jovem, Jove.

5 Qua-

5 Quædam tres ſolum obliquos: Opis, opem ope.

6 Quædam duos, ut ſuppetiæ, ſuppetias, Repetundarum, ab his repetundis, Fors, a forte.

7 Quædam unum, ut inficias, ſponte, nato: quanquam etiam *ſpontis* apud Colum. legitur lib. 9. c. 4. & Celſ. lib. 1. cap. 1.

DE PRÆTERITIS, ET SUPINIS.

CAP. XVIII.

Pro Superiore Ordine Infimæ Claſſis.

COMPOSITUM, ſimplexque modo variantur eodem.
Quod ſe præteriti geminetur ſyllaba prima.
Simplicium prorſus perdunt compoſita priorem:
Ut cecidi, recidi. Retinent præcurro, repungo.
Quæque ſibi gignunt, ſto, do, cum poſcere, diſco.

SCHOLION.

Simplex, & ipſius compoſitum (quod modo pignus appellamus) conjugantur eodem modo, ut Emo, ſic redimo, perimo; Undo, ſic redundo, exundo. Excipiuntur nonnulla, quæ ſuis locis explicabuntur. Quando præteritum ſimplicis geminat ſyllabam primam, ut cado, cecidi, compoſita ſecundam tantum retinent, ut Concido, concidi: Comperio, comperi: Reperio, reperi: Reſpondeo, reſpondi. Excipe Præcurro, & Repungo, & compoſita verborum Sto, Do, Poſco, diſco, quæ geminant, ſicut primigenia. Præcucurri (habet etiam Præcurri,) Repupugi, Aſtiti, Addidi; popoſci, Edidici. Videndum eſt autem, ne nos fallant quædam, quæ compoſita a Do falſo videntur, ut Secundo, inundo, abundo, redundo, & alia compoſita ex Undo. Quotieſcunque poſito Verbo aliquo in carmine non apponitur ejus præteritum, aut ſupinum, ſcito referri ad regulam generalem proxime poſitam, ut Neco, necavi, necatum. Docco, docui, Fingo, finxi, &c.

Verba

Verba Præterito simul, & Supino carentia.

PRÆTERITIS quæcumque carent, spoliata Supinis;
Ut Glisco, vergo, ferio, cum polleo vado,
Ambigo, cum satago, quæso, quatio, atque fatisco;
Et furit, & mœret, tum aveo, tum ringor & hisco.
Et Vescor, liquor, medeor, reminiscor, & ajo:
Et Sco, orta a verbo, vel nomine, ceu lapidesco.
Frigesco: aut capiunt a verbis, unde trahuntur.
Et Rio, queis nomen vehemens Meditatio fecit,
Esurio excipito: similis quædam excipe forma.

SCHOLION.

QUæ Verba carent præterito, carent pariter & supino, ut Vergo: versi enim non est in usu: Ferivi, feritum, apud recentiores lego, apud antiquos non lego. Pollui, præteritum a polluo est, non a polleo, idest valeo: Vado, vasi in compositis tantum habet, ut evasi, invasi. Ambegi, & Sategi, tunc utar, cum apud probatos scriptores invenero. Quæsivi est a quæro, ris, non a quæso, sis, nisi apud vetustissimos. Ringor, deponens caret præterito; ringo, neutrum Grammaticis habet rinxi, rictum, ex quo rictus, us. Ab Ajo, præteritum fuit Ai, Aisti, recte Nobo: sed non est in usu. Verba in Sco, quæ appellantur Inchoativa, hoc est, quæ actionem inchoatam, ac magis, magisque increscentem significant, si a nominibus deducantur, prorsus destituuntur præterito, ut miteſco, herbeſco, ſuveſco, ingraveſco, sin a verbis, aut præteriti carent, aut illa mutuantur ab iis, unde nascuntur, refrigesco refrixi, a frigeo; Calesco, calui, a caleo; Senesco, senui, a seneo. Cognosco vero, cresco, & alia, quæ nec a nomine, nec a verbo nascuntur, ad hanc regulam non spectant.

Verba in *Rio*, quæ Meditativa, sive desiderativa appellantur; ut Dicturio, nupturio, conaturio, micturio, carent præterito: Esurio tamen habet esurivi, esuritum quidam aliqui addunt parturio, nupturio. Verum saturio, ligurio, & composita obligurio, obligurii non carent præte-

rito, quia Meditativa non ſunt, quamvis eorum formam imitentur.

In calce verbi *Audior*, cap. 8. quæ verba Supinis careant, late enumeravimus, ne ſcilicet inter conjugandum fatigarentur pueri quærendis fruſtra Præteritis perfectis, & pluſquam perfectis paſſivis Modorum omnium, Futuroque paſſivo Conjunctivi, aut Infiniti, nec non participiis in rus, vel in tus, quæ omnia formantur a Supinis. Pleraque tamen ibi enumerata Præteritum rite formant, ut mico, micui: ſtrido, ſtridi, & alia plurima. Sunt & inter illa non pauca, quæ carent præterito, quæ & hoc loco repetuntur: utraque pueris diligenter ediſcenda, quoniam in progreſſu plurimum futura ſunt uſui.

PRIMÆ Conjugationis Bo, Co, Do.

PRÆTERITIS, Avi, dat prima, atumque ſupinis,
Ut neco: compoſitum necui, nectumque recepit,
A prima cubo, dat cubui, cubitumque Supino,
Sic quoque compoſitum, quod in mbo tertia flectit.
Et mico, dat micus ſolum; avi, dimicat, atum,
Doque plico, plicui, plicitum, cum præpoſitura
Poſce, ui, per itum, vel in avi ſumes & atum.
Supplro dematur, genitumque ex nomine ſolum:
Multiplico veluti, quod in avi, mittit, & atum,
Dat frico, fricui, frictum, ſecui, ſectumque, ſecare,
Vult dedo, atque datum Do, das, & pignora prima,
Sed didi, itque ditum, trado, & quæ tertia donat.

SCHOLION.

VErba primæ conjugationis habent in præterito avi, in ſupino atum, ut neco, necavi, necatum, cujus compoſita faciunt necui, nectum, ut eneco, enecui enectum. Cubo cum compoſitis tum primæ, ut incubo, recubo, accubo; tum tertiæ, ut recumbo, incumbo, accumbo, decumbo, occumbo, habet cubui, cubitum. Mico, micas, cum compoſitis, emico, intermico, promico, micui habe ſine ſupino: ſolum dimico habet dimicavi, dimicatum. Compoſita a verbo plico

plico, & præpositura, ideſt præpoſitione, vel ſequuntur ſimplex; plicui, plicitum, vel faciunt avi, atum, ut implico, implicui, implicitum, & implicavi, catum; ſic explico, & applico, & alia. Excipitur ſupplico, & compoſita ex nomine, ut duplico, triplico, multiplico, quæ ſolum habent avi, atum: Frico, cui, ctum, cum compoſitis, refrico affrico, perfrico &c. Juven. *Si prurit frictus oculi, Angulus* Plin. in procem. *Perfricui faciem, & nihil profeci* Participia tamen eorum reperiuntur in atus Cic. Att. lib. 12. *Quæ res forſitan ſit refricatura vulnus meum.* Do, das, cum compoſitis, primæ, Venundo, circumdo, ſatiſdo, peſſundo, dedi, datum; quæ vero pertinent ad tertiam, didi, ditum, ut vendo, reddo, indo, condo, prodo. Abſcondo, nunc abſcondi, abſconditum, priſcis abſcondidi, abſconſum.

Ejuſdem Primæ, Mo, No, To, Vo.

DANT ui, itumque, crepoque, ſonoq; domoq; vetoq;
Cum tono; ſed lavi, lotum, lautum, atque lavatum:
Cujus compoſitum, ceu proluo, tertia poſcit.
A poto, vel potatum, vel flectite potum.
Sto verbum ſtetit: atque ſtatum, ſtitit inde profectum
Exigit, atque ſtitum, ſed multo ſæpius, atum:
Nulla ſupina creat juvo, juvi, aſt adjuva poſcit
Adjuvi, adjutum: juvo ſuſcipit inde ſupinum.

SCHOLION.

CRepo, ſono, tono, domo, vero faciunt, ui, itum, crepo, crepui, crepitum, Verbum Lavo, as, eſt etiam tertiæ, Lavo, lavis; quare omnia verba compoſita ad hanc pertinent, Abluo, proluo &c. Compoſita verbi ſto, adſto, conſto, exto, præſto: Adſtiti, conſtiti, exſtiti, præſtiti; Supino vero frequentius atum, ſaltem participiis in Rus, ut præſtatum, & præſaturus. Conſtatum, & conſaturus. Cic. lib. 6. epiſt. 8. Se *præſtaturos.* Plin. lib. 8. cap. 3. *Conſtaturos minimo impendio fructus.* Juvo, juvi caret ſupino, ſed adjuvo habet adjutum, unde juvo ſupinum videtur poſſe mutuari.

Se-

Digitized by Google

SECUNDA Conjugatio.

PRÆTERITUM per ui, dat, itumq; ſupina reponit
Rite ſecunda: velut Moneo, monui, monitumque;
Dat doceo, doctum; a teneo deducito tentum;
Cenſeo amat cenſum, donabit miſceo miſtum;
Sorbeo cum ſociis tantum ſibi ſorbuit optat,
Neutrum quod dat, ui, timeoque careto ſupinis,
Ut madeo, ſtudeo, rubeo, vult torreo, toſtum,
Præbeo, itum, valeo, placeoque, careſque, liceſque,
Pareoque, & doleo, caleo, taceoque, noceſque
Di, ſum, prandeo habet, video, ſedeo tamen effert
S, gemino, ſeſſum: ſtridi dat ſtrideo ſolum.
Mordeo præteriti geminantur prima, momordi,
Morſum; ſectiuntur ſic ſpondeo, pendeo, tondet.

SCHOLION.

VErba ſecundæ Conjugationis faciunt præterito ui, ſupino itum, ut taceo, tacui, tacitum: hujus verbi compoſita reticeo, conticeo carent ſupino: arceo vero, arcui, caret ſupino: at compoſita ejus habent, ut exercui, exercitum, coerceo, &c. prandeo, prandi, pranſum; video, vidi, viſum: Sedeo, ſedi, ſeſſum: Mordeo, ſpondeo, pendeo, tondeo, geminant primam præteriti, momordi, ſpopondi &c. Sorpſi, a ſorbeo, negant grammatici dici poſſe: quod ſi ſit a ſorbo, is, tertiæ eſt. Lucan. tamen uſurpavit abſorpſit: neque videtur imitandus. Supina verborum Valeo, careo, pareo, doleo, caleo, taceo, vix fortaſſe ſunt in uſu. Formantur tamen a nonnullis participia, ut valiturus, pariturus, caritutus.

PRÆTERITUM finita Veo, vi, tumque ſupinum
Formant, ut moveo, a caveo deducito cautum;
A faveo, fautum, ſed ferveo ferbuit optat,
Flaveo, nil paveo, conniveo, liveo, poſcunt.
Si, ſum, dat maneo: verum hinc orta eminet, atque
Prominet, immineoque volunt minui, abſque ſupino.
Hæreo, eum ſuadet, mulcetque, & mulget, & ardet,
Tergetque, & ridet, ſi, ſum; ſed torqueo, tortum.
Vult juſſi, juſſum, jubeo, aſt indulgeo, ſi, tum:

Ur-

Urgeo, si tantum, sic fulgeo, turget, & alget.
Lugeo, xi solum, cum luceo, frigeo poscit
Augeo præterito facit auxi, auctumque supino.

SCHOLION.

VErba Veo terminata faciunt præterito Vi; Supino tum, ut moveo, movi, motum, ferveo, ferbui, potius quam fervi. Flaveo, cum reliquis, raro habet prætetitum, idque fere apud priscos nam conniveo connibi, & connixi olim habuit. Expavi ab expaveſco, eſt. Maneo, & ejus composita, ut remaneo, permaneo, quæ non mutant a, mansi, mansum; at quæ mutant a in i, ut immineo, promineo, imminui, prominui, &c. sine supino. Hæreo, hæsi, hæsum: suadeo, suasi, suasum; mulgeo, & mulceo mulsi, mulsum; ardeo, arsi, arsum; tergeo, tersi, tersum; rideo, risi, risum: torqueo, torsi, torsum: frequentius tortum: Jubeo geminat -s- utrobique: indulgeo, indulsi, indultum: urgeo, ursi, absque supino, & sex, quæ sequuntur; fulgeo, fulsi; turgeo, tursi; algeo, alsi; luceo, & lugeo, luxi; frigeo, frixi. Est etiam ferveo, vis, tertiæ. Libet, licet, piget, pudet, placet, duplex præteritum habent, libuit, & libitum est: licuit, & licitum est: piguit, & pigitum est: puduit, & puditum est; placuit, & placitum est: at miseret, misertum est; tædet vel pertædet, pertæsum est.

CIEO, civi, atque citum venit, at cio quarta est
Deleo, & orta pleo, ut repleo, nec, inevit, & etum,
Asit oleo; per ui, itum; composta sequentur,
Quæ redolent partem, reliqua evi, etumque requirunt
Fert abolevit, itum, sed vult adolevit, adultum.
Audeo vult ausus, gavisus gaudeo poscit.
Et solitus, soleo, soluique aliquando recepit.
Præteritis, aveo, mereo, polletque carebunt.

SCHOLION.

CIeo, quod significat moveo, habet in præterito civi, in supino citum, penultima brevi: sic concieo, concivi, concitum, excieo, percieo. Nam accio, excio, sunt a cio, quartæ con-

jugationis, quod significat voto: Deleo, fleo, neo, evi, etum: oleo, olui, olitum: eandem rationem sequuntur composita, quæ redolent: idest, quæ retinent patris, vel simplicis significationem, ut oboleo, obolui, obolitum; sic redoleo, suboleo. Cætera, quæ recedunt a significatione simplicis oleo, ut exoleo, vel potius exolesco, evi, etum; sic inoleo, vel inolesco, inolevi, cujus supinum vix invenies apud bonum Auctorem: Aboleo, abolevi, abolitum: adoleo, vel adolesco, adolevi, adultum.

TERTIA *Conjugatio. Finita in Io.*

Compositum a Specio, ac Lacio, exi, ectum: excipe verba
Elicio elicui, elicitum; sapui, sapive
Dat sapio solum, a feci deducito factum:
A feci, factum: dat fodi, s, duplice, fossum,
Præterito cupio, fa it, ivi, itumque Supino:
A capio, cepi, captum: fugi, fugitumque
A fugio: rapio, rapui, dein ducito raptum:
A pario, peperi, partum: sed dic pariturum.
Comperio, quartam so ia cum prole sequuntur:
Præteritum quatio nescit; dant pignora, cussi,
Et cussum: mejo, dat minxi, deindeque mictum.

SCHOLION.

SPecio, & Lacio, verba sunt obsoleta, quorum composita sunt in usu, ut conspicio, aspicio, &c. allicio, illicio, &c. quæ habent in præterito exi, supino ectum, ut conspexi, conspectum, allexi, allectum. Sapio, sapui, vel sapivi, imminutum sapii; unde sapisti Martial. l. 9. *Nubere vis Prisco: non miror, Paula, sapisti.* Sapui tamen, præsertim in compositis videtur usitatius; unde resipui, dissipui. Cupio, cupivi, cupitum. Pario, peperi, partum, in particip. pariturus. Comperio, & reperio, aperio, operio &c. ad quartam conjugationem pertinent, deque iis ibi dicemus. Quatio videtur aliquando habuisse quassi, quas-

quaſſum; unde quaſſæ rates; & quaſſo, quaſſas, frequentativum, compoſita ſunt concutio, decutio, excutio &c. quæ habent cuſſi, cuſſum.

Ejuſdem Tertiæ Vo, Bo, finita.

POSCIT ui, utum verbum uo, ut arguo, polluo: verũ
A ruoſit rutum: ſed, utum, compoſita repoſcunt.
Dat ſtruo, ſtruxi, ctum: fluxi gignit fluo, fluxum.
Nulla Supina luo, batuo, metuoque, pluoque,
Congruo, nata nuo, ut renuo, inuruo, reſpuo poſcunt,
Bo, finita, dabunt bi [ut glubo] bitumque ſupino.
Quo ſcabo, lambo carent: dant ſcribo, nuboque, pſi, ptũ
Ut cubo, ſic genitum quod in umbo eſt, Tertia flectis.

SCHOLION.

VErba in uo, habent in præterito ui, in ſupino utum; ut ſtatuo, ſtatui, ſtatutum. Ruo facit rui, ruitum; compoſita rutum, ut obrutum. Nata nuo, ideſt compoſita a verbo nuo, inuſitato, ut annuo, innuo, renuo &c. Luo, metuo, pluo, & reliqua ſupino carent. Deficientia in Bo, habent bi, bitum, ut bibo, bibi, bitum. Scabo, ſcabi: lambo, lambi, ſine ſupino. Scribo, ſcripſi, ſcriptum. Nubo, nupſi, vel nupta ſum, nuptum. Ut facit ſimplex Cubo primæ, ſic ejus compoſita tertiæ, ut decumbo, decubui, decubitum, de quo ſupra diximus in Prima Conjug.

Ejuſdem Tertiæ, Co, finita,

A DUXI ductum, a dixi deducto dictum.
Vinco, vicit amat, victum: dabit icit, & ictum
Ico: Pepercit habet parco, aut parſi, adjice parſum.
Sco finita, petunt ui, tum ceu noſco, quieſco:
Agnitus, agnoſco, coguoſco, cognitus edit.
Paſco dabit paſtum: conquexi haud ſuſpicit uſus.
Diſco petit didici tantum, ſic poſco, popoſci;
Compeſco per ui, diſpeſcoque tolle ſupinum.
Nil ea, quæ vulgo verba Inceptiva vocantur
Producunt, veluti miteſco, ſeneſco, tepeſco:
Jungitur his hiſco, tam gliſco, dehiſco, fatiſco.

SCHOLION.

DUco, duxi, ductum: dico, dixi, dictum: Vinco, vici, victum &c. Parco habet etiam parſit. Plaut. Capt. Prol. Nil pretio *parſit* filio dum

parceret. Terent Hecyr. Act. 3 Hanccine ego vitam *parsi* perdere? Supino *parsum*. Liv. l. 26. Nedum eos Capuæ *parsuros* credam. Author Ætnæ: Vel solis *parsura* piis. Finita Sco, faciunt vi, tum: ut consuesco, consuevi, consuetum: Agnosco, agnovi, agnitum: Cognosco, cognovi, cognitum: Pasco, pavi, pastum: Conquinisco, ideſt, caput inclino, jam nihil habet. Verba Inceptiva, ſive inchoativa præterito carent, aut id mutuantur a ſuis verbis primigeniis. Quæ fiunt a nominibus, ut miteſco, de quibus c. 14. in Verb. Rud. diximus, prorſus præterito deſtituuntur. Seneſco, & tepeſco, formant ſenui, & tepui, a ſeneo, & tepeo,

Ejuſdem Tertiæ, Do, finita.

A DO, præteritum ſumet di, ſumque ſupinum:
Ut mando, mandi. Fundo, cum ſcindere, findo,
N, perdunt: geminant-S-findo, & ſcindo ſupino.
Fido tamen fiſſus: pandi vult pandere, paſſum:
Tunde facit tutudi, tunſum compoſitaque tuſum:
Datque cado, cecidi, caſum: ſed cædo, cecidi,
Et caſum: tentum, vel tenſum, tendo, tetendi:
Pendo, pependi, amat penſum: dat pedo, pepedi
Solum: di, fido tantum, ſtridoque, rudoque.
Dant, ſi, ſum, lædo, claudo cum divido, ludo,
Ac rodo, trudo, necnon cum plaudere, rado.
Vado nihil: vaſi, vaſum, compoſita repoſcunt.
S, gemino ceſſi, ceſſum, cum pignore, cedo.

SCHOLION.

DO, ſyllaba terminata, præterito di, ſupino ſum, faciunt: ut cudo, cudi, cuſum: ſcando, mando &c. ſed compoſita a Do, ut Addo, condo, dedo, edo, prodo, reddo, trado, &c. habent didi, ditum. Fido, & compoſita fidi, & fiſus ſum. Fundo, ſcindo, findo, amittunt, n, utrobique. Vado caret præterito; compoſita habent vaſi, vaſum: ut evado, evaſi, evaſum, ſic invado: Tundo habet tunſum apud Plin. ſed compoſita tudi, tuſum: ut contundo, contudi, contuſum. Sido, ſidi, apud Colum. l. 12. c. 24. frequentius Sedi, ſeſſum a ſedeo: in compoſitis inſedi, inſeſſum: aſſedi, aſſeſſum.

Ejuſ-

Ejusdem Tertiæ Go, Guo, Ho, finita.

Go, vel guo faciet, xi, ctum: tamen illa supinis
N, tria deperdunt, stringo, cum fingere, pingo.
Tango cupit, tetigi, tactum; egi, ago poscit, & actum.
Pango petit, pepigi, aut panxi, sed pignora, pegi.
Impingo velut, impegi, punctumque supinum.
A lego fit legi, lectum: dat frangere, fregi,
Et fractum; pungo, pupugi, punctumque reponit.
Compositisque dabis punxi, si legeris usquam:
Negligit, exi, ectum, cum intelligo, diligo poscit.
Spargo facit, si, sum, pariter cum mergere, tergo.
Figo, cum frigo, xi, xum: egi, prodigo, dego.
Tantum, xi, fugo, vult, angoque abjque supino.
Nil tribues vergo, & fatigo, quibus ambigo junges:
A veho, dic vexi, vectum: toxi, a traho, tractum.

SCHOLION.

VErba Go, vel Guo, terminata faciunt præterito xi, supino ctum: ut tego, texi, tectum; plango, planxi, planctum: rego, rexi, rectum: surgo, surrexi, surrectum, extinguo, extinxi, extinctum. Pango, pepigi, vel panxi, pactum: composita Pegi solum, pactum, ut impingo, impegi, impactum; compingo, &c. Pungo facit pupugi, punctum; punxi nusquam legi apud bonum auctorem.

Ejusdem Tertiæ, Lo, finita.

Lo, luit, atque Litum, sed alo deposcit & altum.
A colo, dic cultum: consultum consulo gignit.
Occuloque occultum; falsum, dat fallo, fefelli.
Nulla supina vole, cum nolo, nulla refello;
Nulla petit malo, cum psallo, cui dato psalli:
Anteque cello carent, præcello, excello, supinis.
Perculit, & culsum, percello, velloque, velli.
Vulsum: pello capit pepuli, pulsumque supino.
Sustulit, & latum, tollo, tetuli dedit olim.

SCHOLION.

VErba Lo, finita, faciunt præterito lui, supino litum: ut molo, molui, molitum; alo, alui, alitum, & altum: Anteque cello, ideſt an-

tecello, antecellui, & excellui, præcellui ſine ſupino. Percello, fere habet perculi, perculſum, & vello, velli, vulſum; nam perculſi, & vulſi, raro admodum uſurpantur: Tollo, ſuſtuli, ſublatum: extollo, extuli, elatum, dempta ſyllaba a tetuli, obſoleto.

Ejuſdem tertiæ, Mo, No, Po, Quo, finita.

Mo, per ui, dat itum. Tremo ponitur abſque ſupino:
At promo, domo, pſi, ptum, cum ſumere, coma:
Emi, emptum dat emo: premo, preſſi, ſ, duplice preſſum,
Pono facit, poſui, poſitum: genui, genitumque
Dat gigno: cerno, crevi, compoſitaque cretum.
At cano, vult cecini, cantum; cinui, dat, & enium
Concino cum ſociis: ſtravi, ſtratumque requirit
Sterno: petit ſperno, ſprevi, ſpretumque. Beatum eſt
Prole Lino, lini, livi, levique, litumque.
Pſi, tum, contemno, ſino dat, ſivique, ſitumque.
Po, finita ferrent pſi, tum, ceu repere, carpo
Rumpo dabit rupi, ruptum: ſtrepui, ſtrepitumque
Vult ſtrepo: datque coquo, coxi, coctumque jupino,
Linquo ſibi liqui tantum, ſed pignora lictum.

SCHOLION.

MO, ſyllaba terminata faciunt preterito, ui, ſupino itum, ut Gemo, gemui, gemitum: Tremo, tremui caret ſupino. Promo, prompſi, promptum. Demo, dempſi, demptum: ſic etiam Sumo, & como. Cerno cum ſignificat videre, nullum habet præteritum, verum cum ſignificat adire, ut cernere hæreditatem, habet crevi, compoſita cretum habent, ut decrevi, decretum: ita Secerno, diſcerno, excerno: Lino triplex habet præteritum lini, livi, & levi, ſupino litum; nam linivi, a linio deducitur, unde Delinio, delinivi, delinitum, &c. Tempſi, temptum, fortaſſe non invenies: Contempſi, contemptum uſitatiſſimum eſt. Linquo liqui ſolum: compoſita lictum: ſic Relinquo, reliqui, relictum, &c.

Ejuſ-

Ejuſdem tertiæ, Ro, So, finita.

QVÆRO, *quæſivi, quæſitum, curro, cucurri, Curſum: tum verro, verri, verſumque ſupino: A gero, dic, geſſi, geſtum: trivi a tero, tritum: Ferre tuli, latumque: uro, dabit uſſit, & uſtum. A ſero fit ſevi, atque ſatum: Evi, ruſtica proles, Atque ſitum: ſerui, & ſertum, fit cætera turba. Dani, ſivi, ſitumque laceſſo, capeſſo, faceſſo. Pinſo, pinſui, amat, piſtum, pinſumque, ſimulque Pinſitum; at inceſſo, inceſſi capit, abſque ſupino. Si, ſum, viſo, facit: quæſo ſpoliatur utroque.*

SCHOLION.

URo, uſſi, uſtum: Verro, verri, verſum: nam verſi in præterito inuſitatum eſt. Fero, tuli, latum. olim *tetuli*, a tollo. Ter. An. Act. 5. Sc. 1. Incœpit, dum res *tetulit*, nunc non fert. Sero, ſimplex habet ſevi, ſatum: Compoſita, ſi ad rem ruſticam ſpectent, ſevi, ſitum: ſin ad res alias, ſerui ſertum, ut Conſero, ideſt ſimul ſero, conſevi, conſitum. [Ratum eſt illud Liv. lib. 10 Fabius quam arborem *conſeruiſſet*] Conſero, ideſt, congredior, conſerui, conſertum. Inſero, ideſt intus ſero, inſevi, inſitum. Inſero, ideſt, immitto, inſerui, inſertum Diſſero, hoc eſt diſſemino, diſſevi, diſſitum. Differo ideſt, diſputo, diſſerui, diſſertum. Sic Aſſero, ideſt, juxta ſero, & Aſſero, ideſt, affirmo, & alia. Exero vero, & deſero, habent tantum exerui, ex rtum, & deſeruï. deſertum, quia ad rem ruſticam non pertinent. Furo ſupra numeravimus in his, quæ præterito, & ſupino carent. Hæc tria, laceſſo, capeſſo, faceſſo, ſivi, ſitum faciunt, ut capeſſo, capeſſivi, capeſſitum. Tacit. lib. 15. *Flavius, & Afri anus principium tanti facinoris capeſſivere.* Cic. 4. de Rep. apud S. Auguſt. de Civit. *Æſchines* inquit, *rempub. capeſſivit.* Faceſſo itidem. faceſſivi, faceſſitum. Tacit. lib. 3. *Nulli unquam periculum faceſſiſſet* pro *faceſſivi ſſet*, quod docet Supinum, faceſſitum, quo uſus eſt Cic 6. in Ver. *Antequam audiviſſet ei negotium faceſſitum.* Pinſo, pinſui, & ſupinum triplex, pinſitum,

situm, pinsum, & pistum: viso, visi, visum. Quæso tantum in plurali habet quæsumus, cæteris caret.

Ejusdem Tertiæ, Io, Vo, Xo, finitâ.

DANT *flecto, & plecto xi, xum, & cum nectere plecto,*
Et, xui, amat pecto, nectoque: peto, ivit, & itum.
Verto, fecit, verti, versum; dat mittere, misi.
Ac missum; meto, messui habet, s, duplice, messum;
Sisto, stiti, statum activum, neutrale sequetur
Sto, verbum; sterno, tantummodo stertuit optat.
Vivo feret vixi, victum, solvique solutum.
Solvo; sic volvi, donavit volvo, volutum,
Denique texui habet texo, textumque supino.

SCHOLION.

FLecto, flexi, flexum: Plecto plexi, plexum: Necto, nexi, vel nexui, nexum: Pecto, pexi, vel pexui, pexum, Plecto, ideſt, implico, habet, plexi, vel plexui, plexum, hinc plectilis, implexus, &c. Plecto autem, ideſt, percutio, caret præterito: Sisto, active, pro retinere, ut sistere lacrymas; sistere gradum (Plin. *he ba sistit profluvium sanguinis*) & pro præsentare se, sive comparere, ut quidam vulgo loquuntur [Cic. ad Att. *Da operam, ut ubicumque erimus te sistas*] habet stiti, statum, ut ait Gell. lib. 2. c. 14. Sisto vero neutrum: quod est stare vel consistere, sequitur verbum Sto, & habet cum eo præteritum commune, steti: Composita etiam neutra sunt, ut tesisto, obsisto, persisto, insisto; ac retinent literam, i, tum in præterito, tum in supino, ut resisto, restiti, restitum, sic insisto, obsisto, persisto, subsisto, quorum supinis tutius uteris, cum apud probatos Scriptores legeris: Consisto tamen fortasse retinet in supino vocalem A, unde Jupiter Stator, & Participium, Constaturus. Plin. Mart.

QUARTA Conjugatio.

QUARTA dat ivi, itum: tribuit sepelire, sepultum.
Sentio, vulsi, sensum, dat amixit, amictum.
Vaneo fert vacuum quod fermè venit optat.
Præsentis perio per ui variatur, & ertum:

Com-

Comperioque, peri, pertum; reperique, repertum.
Dat Venio, veni, ventum: pſi ſepio, ſeptum,
Singultumque facit ſingultio, ſancio, ſanxi.
Sanctum, & ſancitum. dat vinxi, vincio, vinctũ.
Vult ſalio, ſalui, ſaltum; ſed pignora, ſaltum.
Haurio fert, hauſi, atque hauſtum: ſed farcio, farſi,
Fartum: ſic ſarſi, ſartum dat ſarcio: fulſi
Fulcio habet fultum. Nil dant Meditantia verba,
Exurit excepto: ferio nihil, ajoque poſcunt.

SCHOLION.

VErba quartæ conjugationis habent in præterito ivi: Eadem, ablato per ſyncopem, v, conſonante, per ii, efferuntur, ut diximus c. 9. Schol. 2, ut audivi, vel audii, munivi, vel munii, petivi, vel perii. Sic a Veneo, venii uſitatius, quã venivi, ſupin. venum. Sentio, ſenſi, amicio, ſupino amictum, unde participium amictus, frequentiſſimum eſt. Cic. Phil 2 *Sedebat in roſtris collega tuus, amictus toga purpurea.* Amicui, quo Brutus apud Diomedem eſt uſus, minus placet, quam amixi, quo utitur Varro apud eundem. Præſenti in *perio*, finita faciunt, ui præterito, ertum Supina, ut aperio, aperui apertum; eodem modo operio: Comperio tamen habet comperi, compertum; & reperio, reperi, repertum. Meditantia verba ſive Meditativa, quæ c. 14 in Rudim. Verb. diximus eſſe, quæ ſignificant vehemens, & quaſi moleſtum deſiderium ejus actionis, quam ſignificant, ut eſurio, edendi, cœnaturio, cœnandi, ſcripturio, ſcribendi, &c. omnia carent præterito, præter eſurio, eſurivi, eſuritum. Non ſunt hujus ordinis ligurio, ligurrivi, ſcaturio ſcaturivi, cucurrio, cucurrivi. Idcirco in his perſonæ triſyllabæ penultimam producunt. Hor. l. 2. Sat. 4. *Tractavit manibus calicem, dum furta liguriit.* Ferio, & Ajo nec præteritum, nec ſupinum habent, mutuari tamen poſſunt, Ferio, percuſſi, a percutio; Ajo, dixi, a dico, aut ab aliis. Sancio, fortaſſe olim habuit etiam ſancivi, ut ſupinum, ſancitum, videtur oſtendere: Salio habet ſalivi, vel per ſyncopem, ſalii, ut

ſupra diximus Virg. 2 Georg. *Mollibus in pratis unctos ſaliere per utres.* Salui, fortaſſe non eſt in uſu, niſi in compoſitis, inſilui, reſilui. Liv. l. 1. *Remum novos tranſiluiſe muros.*

DE VERBIS DEPONENTIBUS, & Communibus.

Si dare præteritum vis Deponentibus aptum,
Expedit activas illi affingere voces:
Ut vereor, vereo veritum, fluet inde ſupinum;
Indeque præteritum, veritus ſum: ita cætera forma.
Reſpuit hanc legem proficiſcor, namque profectus
Donat; & ulciſcor, fa it ultum, adipiſcor, adeptus.
Dat fateor, faſſus, queſtus, queror; atque locutus
Fert loquor, & nitor, niſus, vel nixus, amabo;
Metior, & menſus; patior, paſſus; reor autem
Dat ratus: oblitum vult obliviſcor: at utor,
Uſum; expergiſcor vult experrectus habere,
A fruor, eſt fruitus verum a ſequor edo ſequutus.
Dat gradior greſſus; miſereri redde miſertus;
Nanciſcor, nactus, faciet, pactuſque paciſcor;
Conqueniniſcor habet commentus, & ordior, orſus;
Moriuus a morior capies; fŏret ortus, oriri
Naſcor amat natus; per iturus, flecte futurum
In tribus extremis. Recte ſpoliabis utroque
Hæc, Veſcor, liquor, ringor, medeor, reminiſcor.

SCHOLION.

PRæteritum in Deponentibus, & Communibus facile formabis: ſi fingas illorum activum, ut ſi vereor, a vereo deducas inde verui, veritū, atque inde formes, veritus ſum. Blandior, quaſi a blandio, blandivi, blanditum, Blanditus ſum, atque in cæteris, eodem modo. Quædam tamen hoc modo formari non poſſunt, ut Proficiſcor, profectus ſum: Fateor, faſſus ſum: Confiteor, Confeſſus ſum. Diffiteor. caret præterito. Tria hæc, Morior, Orior, Naſcor, in præterito mortuus ſum, ortus, natus: in participio futuri habent moriturus, oriturus, naſciturus. Quinque, poſtrema, Veſcor, eris; Liquor, eris; Ringor, eris, Medeor, Reminiſcor, carent præterito, & ſupino, ut ſupra diximus cap. 8, in fine.

EMMA-

EMMANUELIS ALVARI

E SOCIETATE JESU

De Institutione Grammatica

LIBER SECUNDUS.

De Octo Partium Orationis Constructione.

CAPUT PRIMUM.

De Concordantiis.

Pro Superiore Ordine Infimæ Classis.

Præceptum 1. De Nomine cum Verbo.

VERBUM personale finiti Modi antecedit nominativus aperte, vel occulte ejusdem numeri & personæ. Cic. Terentiæ lib. 14. epist. 2. Si vales bene est: ego quidem valeo.

2 Nam Verbum, Infiniti modi ante se accusativum habet. Cic. ad Att. l. 15. ep. 10. Nunc quidem nimbum cito transisse lætor.

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 Voces copulatæ sæpe Verbum Plurale desiderant. Cic. 12. ad Att. Hinc nobiscum sunt Nicias & Valerius. Interdum singulari contentæ sunt. Idem de Senect. Mens, & ratio, & consilium in senibus est. Nonnunquam omittitur conjunctio. Idem 1. ad Q. Fr. Frons, oculi, vultus persæpe metiuntur, oratio sæpissime.

2 Verbum plurale nobiliorem personam sequitur: Prima nobilior est, quam secunda, & tertia: secunda tertiæ antepontur. Cic. l. 14. ad Ter. S. tu, & Tullia lux nostra valetis, ego & suaviſſimus Cicero valemus.

3 Prima, & secunda persona fere non explicantur, nisi cum altera alteri quodammodo opponitur: aut cum earum diversa studia significamus. Cic. Philip. 8. Ego conservare coloniam

Populi Romani cupio: tu expugnare studes. Ad Haren. lib. 4. Ego capitis mei periculo patriam liberavi, vos liberi sine periculo esse non curatis.

Aut cum plus significamus, quam dicimus. Cicer. in Ver. act. 4. l. 3. Tu innocentior, quam Metellus. Tu, plus significat, quã verbum ipsum per se declarat.

4 Verbum infinitum interdum partes nominativi agit. Cic. in Orat. Oportere perfectionem declarat officii. Ter. Heaut. Act. 3. Sc. 2. Non est mentiri meum.

Interdum Verbum cum suo casu. Cic lib. 7 ad Marium ep. 3. Vacare culpa, magnum est solatium.

Appendix II Gen. pro Suprema Classe.

1 Utuntur interdum Oratores in copulatis vocibus verbo singulari, sed rarius. Cic. pro Rab. Vos, vos, inquam, ipsi & Senatus frequens restitit. Poetæ verbo plurali interdum utuntur, intercedente præpositione, *cum*. Virg 1. Æneid. Remo *cum* fratre Quirinus Jura dabant. Oratores singulari. Cic. 2. ad Q. Fr. Domitius cum Messala certus esse videbatur.

2 Poetæ intercedente etiam Præpositione, *cum*, verbum multitudine præstantiori personæ reddunt. Virg. 2. Æn. Divellimur inde Iphitus, & Pelias *mecum*. Oratores vero Verbum nominativo reddunt, nulla habita ratione ablativi. Cic. 3 ad Att. Nec totum animum tuum mœrori mecum dedisses. Quod idem & Poetæ faciunt. Hor. in Art. Poet. Tu, quid ego, & populus mecum desideret, audi.

3 Verba, *Apparet*, *Fallit*, *Fugit*, *Præterit*, *Latet*, interdum loco nominativi membrum orationis habent. Cic. 12. ad Att. Apparebat, illas litteras non illius esse.

4 Idem accidit nonnumquam verbis passivis, cum more impersonalium usurpantur. Cic. de Am. Tarquinium dixisse *fertur*: Idem Tusc. 5. Non mihi *Videtur* ad beate vivendum satis posse virtutem. Quæ tamen imitanda non videntur, nam *Fertur*, *Videtur*, *Dicitur*, & ejusmodi verba nomi-

nominativo junguntur Dic igitur active, Tarquiniũ dixiſſe ferunt. De quo in 1 Ord. Neutrorum.

Præceptum II. De Adjectivo cum Subſtantivo.

NOmina Adjectiva, Pronomina, & Participia cohærent cum ſuis Subſtantivis genere, numero, & caſu. Cic. in Verr. Act 6. Erat hyems ſumma, tempeſtas perfrigida, imber maximas. Curt. lib. 6. Parva ſæpe ſcintilla contempta magnum excitavit incendium.

Appendix I. Gen. pro Media Claſſe.

1 Subſtantiva conjuncta fere adjectivum multitudinis requirunt. Liv. 4 Bell Pun. Hippocrates, & Epicides *nati* Carthagine, ſed *oriundi* ab Syracuſis. Quod ſi adjectivum ſingularis ſit numeri, cum viciniore ſubſtantivo genere, numero, & caſu conſentiet. Cic. de petit Conſul. Multorum arrogantia, multorum contumacia, multorũ ſuperbia, multorum odia, ac moleſtia *perferenda eſt*.

2 Adjectivum plurale præſtantius genus ſibi vindicat: Virile præſtantius eſt muliebri, & neutro. Ter in Eun. Act 3 Sc. 3. Quam pridem mihi pater, & mater *mortui* eſſent. Idem Andr. Act. 5. Domus, uxor, liberi *inventi* invito patre. Cic. 2. Off. Ex quo leges, moreſque conſtituti. Neutrum muliebri præfertur, præcipue cum de rebus inanimatis ſermo eſt. Sal. in Cat. Divitiæ, decus, gloria in oculis *ſita* ſunt. Idem ibid. His genus, ætas, eloquentia prope *paria* fuere.

3 Cum ſubſtantivis rerum inanimatarum plerumque jungitur neutrum multitudinis. Liv. 7. Bell. Maced. Ira, & avaritia imperio *potentiora* erant. Cic. 5. Tuſc. Moderati habitus, affectiones, uſuſque corporis *apta* eſſe ad naturam videntur.

4 Sæpius tamen adjectivum cum viciniore ſubſtantivo tum ſingularis, tum pluralis numeri genere, numero, & caſu conſentit. Cic. in Catil. 4. Video, Patres conſcripti, in me veſtrum omnium ora, atque oculos eſſe *converſos*. Idem l. 1. ad Q. Frat. Tibi omnium ſalutem, liberos, famam, fortunas eſſe *cariſſimas*. Liv. 7. Bell. Maced. Hoc Senatuſconſultum, litteræque a Sp. Poſtumio Præ-

tore in Hetruriam *missa* sunt. Ter. Eun. Act. 2. sc. 2. Video. otium, & cibus quid faciet alienus?

5 Participia *Factus*, *Creditus*, *Dictus*, *Dicendus*, *Visus*, *Appellatus*, cætera ejusdem generis, si post duo substantiva diversorum generum ponantur, cohærent cum eo, quod est basis, & fundamentum orationis. Plin. l. 3. c. 5. Puteoli colonia, Dicæarchia, *dicti*.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Si de rebus animatis agatur, circuitione utamur, hoc modo: *Lucretia castissima, qua virtute etiam ejus municipium floruit*. Id tutius quam si dicas: *Lucretia, & ejus Municipium fuerunt casta*.

2 Figurata constructio censenda est, cum apud probatos Scriptores e duobus substantivis adjectivum consentit cum minus præcipuo, ut. Cic. 2. de Div. Non enim omnis error stultitia *dicenda* est. Liv. lib. 1 Gens universa Veneti *appellati*. Ter. phorm. & 2. Paupertas mihi onus *visum* est & miserum, & grave.

3 Poetæ substantivis Præpositione *cum* copulatis plurale adjungunt, sub jure. Ovid. 2. Met. Sors eadem, Ismarios Hebrum cum Strimone secat. *Ismarios*, adjectivum est duorum fluviorum. Sequuntur etiam generis præstantiam. Ov. 3. Fast. Ilia cum Lauso de Numitore *fati*.

Præceptum III. De Relativo cum antecedente.

RElativo, qui, quæ, quod, concordat cum antecedente in genere, & numero. Cic. Tironi l. 16. Nemo nos amat, qui te non diligat. Idem 3. ad Att. O te ferreum, qui illius periculis non moveris.

2. Item pronomina Hic, iste, ille, ipse, is, idem, cum sunt relativa. Idem 2. ad Att. Venit obviam tuus puer: is mihi litteras abs te reddit.

Appendix I Gen. Pro Media Classe.

1 Relativum, Qui, quæ, quod, quando antecedenti præponitur, cum eodem genere, numero, & casu perquam venuste coheret. Cic 9 ad Att. ep. 14. Quos cum Mario pueros miseram, epistolam

lam mihi attulerunt. Ter. Andr. prol. Quas faciet de integro Comœdias, Spectandæ, an exigendæ sint vobis prius. Quanquam sæpius alterum relativum subjicitur ex pronominibus, Hic, iste, ille, &c. Cic. Tusc. 1. Quam quisque norit artem, in hac se exerceat. Idem ad Curion. l. 4. Quarum laudum gloriam adamaris, quibus artibus hæ laudes comparantur, in iis esse laborandum.

2 Quod si inter duo substantiva ponatur, cum alterutro consentire poterit, etiam si alterutrum proprium sit. Sall. in Catil. Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur. Curt. l. 3. Darius ad eum locum, quem Amanicas Pylas vocant, pervenit.

3 *Quantus*, *Qualis*, & cætera id genus nomina, cum relativa fiunt, non cum antecedente, sed cum consequente substantivo genere, numero, & casu consentiunt. Cic. ad Cassium lib. 12. ep. 7. Dixi de te, quæ potui, tanta contentione, quantum forum est. Idem in Brut. Utinam in Tib. Graccho, Cajoque Carbone talis meus ad Remp. bene gerendam fuisset, quale ingenium ad bene dicendum fuit.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Nominativus, & Verbum: adjectivum, & substantivum: relativum, & antecedens interdum præsertim apud Historicos, & poetas, sensu, & significatione consentiunt, quamvis voce discrepent. Virg. 1. Æn. Pars in frusta *secant*. Liv. Bell. Maced. 7. Pars in juveniles lusus *versi*. pars *vescuntur* sub umbra, quidam summo etiam strati. Ter. 2nd Act. 3. sc. 5: Ubi *illic scelus est*, qui me perdidit? *Illic scelus*, hoc est, ille scelestus.

2 Orationis membrum interdum loco antecedentis ponitur, idque in neutro genere. Cic. 2. Att. ep 19. Pompejus [quod mihi summo dolori est] ipse se affixit. Idem pro Corn. Unum objicitur, natum esse Gadibus, quod nemo negat.

3 Si plura antecedunt substantiva, idem, subsequente relativo, observandum, quod de adjectivis dictum est Præc. 2. Nam si diversa genera antecedunt, relativum quoque generi præstan-

tiori

tiori consentit. Cic. 1. Offic. Propter summam & doctoris auctoritatem, & urbis, *quorum alterte* scientia augere potest, altera exemplis.

4 Et mulebria substantiva rerum inanimatarum relativo quoque plurali neutro junguntur. Cic. 3. ad Att. ep. 20. Quæ vita esset nostra, quæ suavitas, quæ dignitas, *ad quæ recuperanda* per fortunas incumbe.

5 Et frequenter relativum reddirur vicinioris substantivo. Cic. in Pison. Mihi non venerat in mentem, furorem, & insaniam optare vobis, *in quam* incidistis.

Præc. IV. De Substantivis continuatis, sive de Appositione Substantivorum.

SUbstantiva continuata, quæ ad eandem rem spectant, casu concordant, quamvis genere, & numero interdum dissentiant. Cic. Att 1 1. ep. 8. Tulliola, deliciæ nostræ, tuum munusculum flagitat. Plin 1. Epist. Quid agit Comum, tuæ, meæque deliciæ.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Interdum alterum substantivum genitivi est casus, etiamsi alterum alio casu efferatur Cic 5. ad Att. ep. 18. Cassius est in oppido *Antiochiæ*, pro *in oppido Antiochiæ*. Virg. 3. Æn. Et celsam *Buthroti* ascendimus urbem. Quæ tamen vix videntur imitanda.

2 Quærunt hoc loco Grammatici, utri potius substantivo reddendum sit verbum, adjectivum, & relativum, magis ne, an minus communi: Ego, quantum memini observasse, existimo, si alterum proprium sit hominis, cum eo verbum; cæteraque contentire Cic ad Mar. l. 7. ep. 1. Deliciæ vero tuæ, nosset Æsopus, ejusmodi *fuit*, ut ei desinere per omnes liceret. Si vero de aliis rebus agatur, sæpissime video verbum adjectivum, relativumque magis communi respondere. Liv. Bell. Maced. 7. De Solis urbe *quæ* in Cilicia *est*, egerunt. *Soli*, *Solorum*, nomen est urbis. Plin. l. 31. c. 3. Tungi, civitas Galliæ, fontem *habet* insignem. Liv. l. 2. Corioli oppidum *captum*.

Præ-

Præceptum V. De Interrogatione, & Responsione.

INterrogatio, & Responsio fere casu consentiunt. Cui præceptori dedisti operam? Platoni. Cujus est hæc Oratio? Ciceronis Quem existimas fuisse Principem Oratorum? Demosthenem. Quo morbo fuisti impeditus? assidua febricula. Verum interdum responsio ab interrogatione dissentit; ut Quanti emisti librum? tribus denariis.

DE CONSTRUCIONE VERBI ACTIVI.
CAP. II.

Pro Superiore Ordine Infimæ Classis.

VErbum Activum est, quod littera O, finitum, Passivum fit addita litera R, ut Amo, Amor.

Primus Ordo Activorum.

OMnia Verba, quæ Activa vocantur, post se accusandi casum postulant. Cic. Or. 3. in Catil. Avus tuus, clarissimus vir, amavit unice *patriam*, & cives suos. Idem pro Mil. Quæ *suos* cepit oblivio idem Act. 5. in Verr. Tot *domos* locupletissimas domus istius una capiet.

Amo,	as,	avi,	atum,	*amare.*
Capio,	is,	cepi,	captum	*pigliare, o capire.*
Commendo,	as,	avi,	atum,	*lodare.*
Fastidio,	dis,	ivi,	itum,	*aver a schifo.*
Fero,	fers,	tuli,	latum,	*portare.*
Lego,	is,	gi,	lectum,	*leggere.*
Verbero,	as,	avi,	atum,	*battere.*
Vitupero,	as,	avi,	atum,	*biasimare.*

Appello, Cedo, Occido, pen. prod. *Celebro, Como, Cupio, Delecto, Oblecto, Deligo, Fallo, Facio, Juvo, Laudo, Metuo, Timeo, Præsereo, Scribo, Sperno, Veho.*

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

Verbum, *Fastidio*, interdum absolute usurpatur. Plaut. Casin Act. 3. Sc. 6. Mane vero, quamquam fastidis. Interdum infinito jungitur. Quintil. l. 2. cap. 3. Idque fieri, quia fastidiant *præstare* hanc inferioribus curam. Fere tamen Accusativo servit. Suet. Tib. c. 59. Fastidit *vinum*. Hor. l. 1. Sat. 2. Num esuriens fastidis *omnia*, præter Pavonem, Rhombumque?

Appe-

Appendix II. Gen. pro suprema Classe.

1 Cic. pro Mil. ablativo utitur. *Recte factis* sæpe fastidiunt. Qui tamen videtur ablat. communis causæ, quidam legunt, *in recte factis*: & tunc non verbi, sed præpositionis est casus.

2 Cum genitivo obsoletum est, nec videtur usurpandum. Plaut. Aul. Act. 2. Sc. 4. Abiit, neque me certiorem fecit, fastidit *mei*. Lucil. Fastidimus *bonorum*.

Secundus Ordo Activ. Genitivus præter Accusativ.

VErba *accusandi*, *absolvendi*, *damnandi*, præter accusativum, genitivum admittunt, qui pœnam, crimenve certum, aut incertum significet. Cic. pro Cœl. Nunquam tam amens Cœlius fuisset, ut *ambitus* alterum accusaret. Ter. Eun. Act. 5. Hic *furti* se alligat. Cic. pro Rab. An non intelligis primum, quos homines, & quales viros mortuos *summi sceleris* arguas? Ibid. Civem Romanum *capitis* condemnari coegit. Ad Her. l. 4. Judex absolvit *injuriarum* eum, qui Lucium poetam in scena nominatum læserat. Subintelligitur his genitivis, ablativus, *Crimine*, *Pœna*, *Nomine*. Cic. pro Cœl. Nec ipse alterum *ambitus crimine* arcesseret. Ideo illa ipsa, *Crimen*, *Pœna*, *Nomen* fere ablativo sine præpositione efferuntur. Cic. l. 1. epist. 2. Si iniquus es in me judex, condemnabo *eodem* ego te *crimine*.

Accuso, as, avi, atum, *accusare*.
Arguo, is, ui, utum, *accusare, o riprendere*.
Insimulo, as, avi, atum, *imputare*.
Appello, as, avi, atum, *chiamare in giudizio*.
Defero, ers, tuli, latum, *denunziare in giudizio*.
Postulo, as, avi, atum, *far querela*.
Absolvo, is, olvi, olutum, *assolvere*.
Damno, as, avi, atum, *condannare*.

Arcesso, seu *Accerso*, *Alligo*, *Astringo*, *Coarguo*, *Condemno*, *Convinco*, *Incuso*, *Infamo*, *Libero*, *Redarguo peccati*, *maleficii*, *sceleris*, *facinoris*, *parricidii*, &c. Cic. 3. in Verr. Video, non te absolutum esse *improbitatis*, sed illos damnatos esse *cædis*. Plaut. Pœnul. Homo *furti* se adstringit.

Al-

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 Genitivus criminis cum his præsertim verbis, *Accuso*, *Arguo*, *Appello*, *Defero*, *Postulo*, *Absolvo*, *Damno*, *Condemno*, in ablativum cum præpositione, *De*, mutari potest. Cic. 1. ad Att. ep. 5. Non committam posthac, ut me accusare *de* epistolarum *negligentia* possis. Verum nomen *Crimen* ablativo sine præpositione effertur. Cic. l. 5. in Verr. Te *hoc crimine* non arguo.

2 Dicimus etiam *capite*, *verberibus*, *exilio* aliquem damnare, punire, plectere. Auct. ad Her. l. 4. Eum vos jurati *capite*, damnastis. Plaut. Mœn. Plecte illos *pugnis*.

3 *Absolvo*, *Libero Alligo*, *Adstringo*, *Multo*, *Obligo*, *Obstringo*, quēadmodum suapte natura ablativū petunt, ita & Ablativū significantem pœnam, crimenve sine præpositione admittunt. Liv l. 1. Ego me, etsi *peccato* absolvo, *Supplicio* non libero. 1. de Or. Vitia hominū, atq; fraudes damnis, ignominiis, vinculis, verberibus, exiliis, morte multantur.

4 *Libero*, pro *Absolvo*, cum genitivo, rarissimum. Liv. Dec. 5. l 1. Senatus neque liberavit *ejus culpæ* Regem, neque arguit.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Non semper verba accusandi, & damnandi *Accuso*, *Corripio*, *Reprehendo*, *Vitupero*, *Culpo*, *Castigo*, *increpo*, *Objurgo*, *Punio*, *Plecto*, *Multo*, *Traduco*, *Noto*, *Sugillo*, *Taxo*, cūm genitivo criminis, pœnæve junguntur: ut cum verba judicialia non sunt, sed solum peccasse aliquem, aut errasse significant. Vituperare, reprehendere, accusare *alicujus parsimoniam*, *ambitionem*, &c. dicam potius, quam *aliquem parsimoniæ*, *ambitionis*. Cic. Att. l. 9. ep. 4. *Scelus* accusans Pompeji *levitatem* Senatus. Idem Fam. lib. 7. ep. 28. Cum *mœstitiam* meam, & desperationem accusares. Idem 1. de Orat Castigemus etiam *segnitiem* hominum atque inertiam. Idem ad Q. Fr. l. 3. ep. 1. Quæ objurgat cæterarum villarum *insaniam*. *Excusandi* etiam verba hujus loci videntur. Non enim dicitur: Excuso me tibi tarditatis; sed cum Cic. Excuso tibi *tarditatem meam*.

2 Ver-

parceret. Terent Hecyr. Act. 3 Hanccine ego vitam *parsi* perdere? Supino *parsum*. Liv. l. 26. Nedum eos Capuæ *parsuros* credam. Author Ætnæ: Vel solis *parsura* piis. Finita Sco, faciunt vi, tum: ut consuesco, consuevi, consuetum: Agnosco, agnovi, agnitum: Cognosco, cognovi, cognitum: Pasco, pavi, pastum: Conquinisco, idest, caput inclino, jam nihil habet. Verba Inceptiva, sive inchoativa præterito carent, aut id mutuantur a suis verbis primigeniis. Quæ fiunt a nominibus, ut miteſco, de quibus c. 14. in Verb. Rud. diximus, prorsus præterito destituuntur. Senesco, & tepesco, formant senui, & tepui, a seneo, & tepeo,

Ejusdem Tertiæ, Do, finita.

A DO, præteritum sumet di, sumque supinum:
Ut mando, mandi. Fundo, cum scindere, findo,
N, perdunt: geminant-S-findo, & scindo supino.
Fido tamen fisſus: pandi vult pandere, passum:
Tunde facit tutudi, tunsum compostaque tusum:
Datque cado, cecidi, casum: sed cædo, cecidi,
Et casum: tentum, vel tensum, tendo, tetendi:
Pendo, pependi, amat pensum: dat pedo, pepedi
Solum: di, fido tantum, stridoque, rudoque.
Dant, si, sum, lædo, claudo cum divido, ludo,
Ac rodo, trudo, necnon cum plaudere, rado.
Vado nihil: vasi, vasum, composta reposcunt.
S, gemino cessi, cessum, cum pignore, cedo.

SCHOLION.

DO, syllaba terminata, præterito di, supino sum, faciunt: ut cudo, cudi, cusum: scando, mando &c. sed composita a Do, ut Addo, condo, dedo, edo, prodo, reddo, trado, &c. habent didi, ditum. Fido, & composita fidi, & fisus sum. Fundo, scindo, findo, amittunt, n, utrobique. Vado caret præterito; composita habent vasi, vasum: ut evado, evasi, evasum, sic invado: Tundo habet tunsum apud Plin. sed cumposita tudi, tusum: ut contundo, contudi, contusum. Sido, sidi, apud Colum. l. 12. c. 24. frequentius Sedi, sessum a sedeo: in compositis insedi, insessum: assedi, assessum.

Ejusdem

Ejusdem Tertiæ Go, Guo, Ho, finita.

Go, vel guo faciet, xi, ctum: tamen illa supinis
N, tria deperdunt, stringo, cum fingere, pingo.
Tango cupit, tetigi, tactum; egi, ago poscit, & actum,
Pango petit, pepigi, aut panxi, sed pignora, pegi.
Impingo velut, impegi, punctumque supinum,
A lego fit legi, lectum: dat frangere, fregi,
Et fractum; pungo, pupugi, punctumque reponit,
Compositisque dabis punxi, si legeris usquam:
Negligit, exi, ectum, cum intelligo, diligo poscit,
Spargo facit, si, sum, pariter cum mergere, tergo.
Figo, cum frigo, xi, xum: egi, prodigo, dego.
Tantum, xi, fugo, vult, angoque absque supino.
Nil tribues vergo, & fatigo, quibus ambigo junges:
A veho, dic vexi, vectum: toxi, a traho, tractum.

SCHOLION.

VErba Go, vel Guo, terminata faciunt præterito xi, supino ctum: ut tego, texi, tectum; plango, planxi, planctum: rego, rexi, rectum: surgo, surrexi, surrectum, extinguo, extinxi, extinctum. Pango, pepigi, vel panxi, pactum: composita Pegi solum, pactum, ut impingo, impegi, impactum; compingo, &c. Pungo facit pupugi, punctum; punxi nusquam legi apud bonum auctorem.

Ejusdem Tertiæ, Lo, finita.

Lo, luit, atque Litum, sed alo deposcit & altum.
A colo, dic cultum: consultum consulo gignit.
Occuloque occultum; falsum, dat fallo, fefelli.
Nulla supina volo, cum nolo, nulla refello;
Nulla petit malo, cum psallo, cui dato psalli:
Anteque cello carent, præcello, excello, supinis.
Perculit, & culsum, percello, velloque, velli.
Vulsum: pello capit pepuli, pulsumque supino.
Sustulit, & latum, tollo, tetuli dedit olim.

SCHOLION.

VErba Lo, finita, faciunt præterito lui, supino litum: ut molo, molui, molitum; alo, alui, alitum, & altum: Anteque cello, ideſt an-

tecello, antecellui, & excellui, præcellui ſine ſupino. Percello, fere habet perculi, perculſum, & vello, velli, vulſum; nam perculſi, & vulſi, raro admodum uſurpantur: Tollo, ſuſtuli, ſublatum: extollo, extuli, elatum, dempta ſyllaba a tetuli, obſoleto.

Ejuſdem tertiæ, Mo, No, Po, Quo, finita.

Mo, per ui, dat itum. Tremo ponitur abſque ſupino:
At promo, domo, pſi, ptum, cum ſumere, como:
Emi, emptum dat emo: premo, preſſi, s, duplice preſſum,
Pono facit, poſui, poſitum: genui, genitumque
Dat gigno: cerno, crevi, compoſitaque cretum.
At cano, vult cecini, cantum, canui, dat, & enium
Concino cum ſociis: ſtravi, ſtratumque requirit
Sterno: petit ſperno, ſprevi, ſpretumque. Beatum eſt
Prole Lino, lini, livi, levique, litumque.
Pſi, tum, contemno, ſino dat, ſivique, ſitumque.
Po, finita ferrent pſi, tum, cen repere, carpo
Rumpo dabit rupi, ruptum: ſtrepui, ſtrepitumque
Vult ſtrepo: datque coquo, coxi, coctumque ſupino,
Linquo ſibi liqui tantum, ſed pignora lictum.

SCHOLION.

MO, ſyllaba terminata faciunt preterito, ui, ſupino itum, ut Gemo, gemui, gemitum: Tremo, tremui caret ſupino. Promo, prompſi, promptum. Demo, dempſi, demptum: ſic etiam Sumo, & como. Cerno cum ſignificat videre, nullum habet præteritum, verum cum ſignificat cernere hæreditatem, habet crevi, comedire, ut cernere hæreditatem, habet crevi, compoſita cretum habent, ut decrevi, decretum: ita Secerno, diſcerno, excerno: Lino triplex habet præteritum lini, livi, & levi, ſupino litum; nam linivi, a linio deducitur, unde Delinio, delinivi, delinitum, &c. Tempſi, temptum, fortaſſe non invenies: Contempſi, contemptum uſitatiſſimum eſt. Linquo liqui ſolum: compoſita lictum: ut Relinquo, reliqui, relictum, &c.

Ejuſ-

Ejuſdem tertiæ, Ro, So, finita.

QVÆRO, *quæſivi, quæſitum, curro, cucurri, Curſum: tum verro, verri, verſumque ſupino: Sero, dic, geſſi, geſtum: trivi a tero, tritum: Ferre tuli, latumque: uro, dabit uſſit, & uſtum. Sero fit ſevi, atque ſatum: Evi, ruſtica proles, Atque ſitum: ſerui, & ſertum, fit cætera turba. Dani, ſivi, ſitumque laceſſo, capeſſo, faceſſo. Pinſo, pinſui, amat, piſtum, pinſumque, ſimulque Pinſitum; at inceſſo, inceſſi capit, abſque ſupino. Si, ſum, viſo, facit: quæſo ſpoliatur utroque.*

SCHOLION.

URo, uſſi, uſtum: Verro, verri, verſum: nam verſi in præterito inuſitatum eſt. Fero, tuli, latum. olim *tetuli*, a tollo. Ter. An. Act. 5. Sc. 1. Incœpit, dum res *tetulit*, nunc non fert. Sero, ſimplex habet ſevi, ſatum: Compoſita, ſi ad rem ruſticam ſpectent, ſevi, ſitum: ſin ad res alias, ſerui ſertum, ut Conſero, ideſt ſimul ſero, conſevi, conſitum, [Ratum eſt illud Liv. lib. 10 Fabius quam arborem *conſeruiſſet*] Conſero, ideſt, congredior, conſerui, conſertum. Inſero, ideſt intus ſero, inſevi, inſitum. Inſero, ideſt, immitto, inſerui, inſertum Diſſero, hoc eſt diſſemino, diſſevi, diſſitum. Diffèro ideſt, diſputo, diſſerui, diſſertum. Sic Aſſero, ideſt, juxta ſero, & Aſſero, ideſt, affirmo, & alia. Exero vero, & deſero, habent tantum exerui, exertum, & deſerui, deſertum, quia ad rem ruſticam non pertinent. Furo ſupra numeravimus in his, quæ præterito, & ſupino carent. Hæc tria, laceſſo, capeſſo, faceſſo, ſivi, ſitum faciunt, ut capeſſo, capeſſivi, capeſſitum. Tacit. lib. 15. *Flavius, & Afrikanus principium tanti facinoris capeſſivere.* Cic. 4. de Rep. apud S. Auguſt. de Civit. *Æſchines* inquit, *rempub. capeſſivit.* Faceſſo itidem. faceſſivi, faceſſitum. Tacit. lib. 3. *Nulli unquam periculum faceſſiſſet* pro *faceſſiviſſet*, quod docet Supinum, faceſſitum, quo uſus eſt Cic 6. in Ver. *Antequam audiviſſet ei negotium faceſſitum.* Pinſo, pinſui, & ſupinum triplex, pinſitum,

fitum, pinſum, & piſtum: viſo, viſi, viſum. Quæſo tantum in plurali habet quæſumus, cæteris caret.

Ejuſdem Tertiæ, Io, Vo, Xo, finitâ.

DANT flecto, & plecto xi, xum, & cum nectere plecto,
Et, xui, amat pecto, nectoque: peto, ivit, & itum.
Verto, fecit, verti, verſum; dat mittere, miſi.
Ac miſſum; meto, meſſui habet, s, duplice, meſſum;
Siſto, ſtiti, ſtatum activum, neutrale ſequetur
Sto, verbum; ſterto, tantummodo ſtertuit optat.
Vivo feret vixi, victum, ſolvique ſolutum.
Solvo; ſic volvi, donavit volvo, volutum,
Denique texui habet texo, textumque ſupino.

SCHOLION.

FLecto, flexi, flexum: Plecto plexi, plexum: Necto, nexi, vel nexui, nexum: Pecto, pexi, vel pexui, pexum, Plecto, ideſt, implico, habet, plexi, vel plexui, plexum, hinc plectilis, implexus, &c. Plecto autem, ideſt, percutio, caret præterito: Siſto, active, pro retinere, ut ſiſtere lacrymas; ſiſtere gradum (Plin. *he ba ſiſtit profluvium ſanguinis*) & pro præſentare ſe, ſive comparere, ut quidam vulgo loquuntur [Cic. ad Att. *Dii operam, ut ubicumque erimus te ſiſtas*] habet ſtiti, ſtatum, ut ait Gell. lib. 2. c. 14. Siſto vero neutrum: quod eſt ſtare vel conſiſtere, ſequitur verbum Sto, & habet cum eo præteritum commune, ſteti: Compoſita etiam neutra ſunt, ut teſiſto, obſiſto, perſiſto, inſiſto; ac retinent literam, i, tum in præterito, tum in ſupino, ut reſiſto, reſtiti, reſtitum, ſic inſiſto, obſiſto, perſiſto, ſubſiſto, quorum ſupinis tutius uteris, cum apud probatos Scriptores legeris: Conſiſto tamen fortaſſe retinet in ſupino vocalem A, unde Jupiter Stator, & Participium, Conſtaturus. Plin. Mart.

QUARTA Conjugatio.

QUARTA dat ivi, itum: tribuit ſepelire, ſepultum.
Sentio, vult ſenſi, ſenſum, dat amixit, amictum.
Vaneo fert vacuum quod fermè veniit optat.
Præſentis perio per ui, variatur, & ertum:

Com-

Comperioque, peri, pertum; reperique, repertum.
Dat Venio, veni, ventum: pſi ſepio, ſeptum,
Singultumque facit ſingultio, ſancio, ſanxi.
Sanctum, & ſancitum. dat vinxi, vincio, vinctũ.
Vult ſalio, ſalui, ſaltum; ſed pignora, ſaltum.
Haurio fert, hauſi, atque hauſtum: ſed farcio, farſi,
Fartum: ſic ſarſi, ſartum dat ſarcio: fulſi
Fulcio habet fultum. Nil dant Meditantia verba,
Exurit excepto: ferio nihil, ajoque poſcunt.

SCHOLION.

VErba quartæ conjugationis habent in præterito ivi: Eadem, ablato per ſyncopem, v, conſonante, per ii, efferuntur, ut diximus c. 9. Schol. 2, ut audivi, vel audii, munivi, vel munii, petivi, vel petii. Sic a Veneo, venii uſitatius, quã venivi, ſupin. venum. Sentio, ſenſi, amicio, ſupino amictum, unde participium amictus, frequentiſſimum eſt. Cic. Phil. 2 *Sedebat in roſtris collega tuus, amictus toga purpurea.* Amicui, quo Brutus apud Diomedem eſt uſus, minus placet, quam amixi, quo utitur Varro apud eundem. Præſenti in *perio*, finita faciunt, ui, præterito, ertum Supina, ut aperio, aperui apertum; eodem modo operio: Comperio tamen habet comperi, compertum; & reperio, reperi, repertum. Meditantia verba ſive Meditativa, quæc. 14 in Rudim. Verb. diximus eſſe, quæ ſignificant vehemens, & quaſi moleſtum deſiderium ejus actionis, quam ſignificant, ut eſurio, edendi, cœnaturio, cœnandi, ſcripturio, ſcribendi, &c. omnia carent præterito, præter eſurio, eſurivi, eſuritum. Non ſunt hujus ordinis ligurio, ligurrivi, ſcaturio ſcaturivi, cucurrio, cucurrivi. idcirco in his perſonæ triſyllabæ penultimam producunt. Hor. l. 2. Sat. 4. *Tractavit manibus calicem, dum furta liguriit.* Ferio, & Ajo nec præteritum, nec ſupinum habent, mutuari tamen poſſunt, Ferio, percuſſi, a percutio; Ajo, dixi, a dico, aut ab aliis. Sancio, fortaſſe olim habuit etiam ſancivi, ut ſupinum, ſancitum, videtur oſtendere: Salio habet ſalivi, vel per ſyncopem, ſalii, ut

ſupra diximus Virg. 2 Georg. *Mollibus in pratis unctos ſaliere per utres.* Salui, fortaſſe non eſt in uſu, niſi in compoſitis, inſilui, reſilui. Liv. l. 1. *Remum novos tranſiluiſſe muros.*

DE VERBIS DEPONENTIBUS, & Communibus.

Si dare præteritum vis Deponentibus aptum,
Expedit activas illi affingere voces:
Ut vereor, vereo veritum, fluet inde ſupinum;
Indeque præteritum, veritus ſum: ita cætera forma.
Reſpuit hanc legem proficiſcor, namque profectus
Donat; & ulciſcor, fecit ultum, adipiſcor, adeptus.
Dat fateor, faſſus, queſtus, queror; atque locutus
Fert loquor, & nitor, niſus, vel nixus, amabris;
Metior, & menſus; patior, paſſus; reor autem
Dat ratus: oblitum vult obliviſcor: at utor,
Uſum; expergiſcor vult experrectus habere,
A fruor, eſt fruitus verum a ſequor edo ſequutus.
Dat gradior greſſus; miſereri redde miſertus;
Nanciſcor, nactus, faciet, pactuſque paciſcor;
Conqueniniſcor habet commentus, & ordior, orſus;
Mortuus a morior capies; fore ortus, oriri
Naſcor amat natus; per iturus, flecte futurum
In tribus extremis. Recte ſpoliabis utroque
Hæc, Veſcor, liquor, ringor, medeor, reminiſcor.

SCHOLION.

PRæteritum in Deponentibus, & Communibus facile formabis: ſi fingas illorum activum, ut ſi vereor, a vereo deducas. inde verui, veritū, atque inde formes, veritus ſum. Blandior, quaſi a blandio, blandivi, blanditum, Blanditus ſum, atque in cæteris, eodem modo. Quædam tamen hoc modo formari non poſſunt, ut Proficiſcor, profectus ſum: Fateor, faſſus ſum: Confiteor, Confeſſus ſum. Diffiteor. caret præterito. Tria hæc, Morior, Orior, Naſcor, in præterito mortuus ſum, ortus, natus: in participio futuri habent moriturus, oriturus, naſciturus. Quinque, poſtrema, Veſcor, eris; Liquor, eris; Ringor, eris, Medeor, Reminiſcor, carent præterito, & ſupino, ut ſupra diximus cap. 8, in fine.

EMMA-

EMMANUELIS ALVARI

E SOCIETATE JESU

De Institutione Grammatica

LIBER SECUNDUS.

De Octo Partium Orationis Constructione.

CAPUT PRIMUM.

De Concordantiis.

Pro Superiore Ordine Infimæ Classis.

Præceptum 1. De Nomine cum Verbo.

VERBUM personale finiti Modi antecedit nominativus aperte, vel occulte ejusdem numeri & personæ. Cic. Terentiæ lib. 14. epist. 2. Si vales bene est: ego quidem valeo.

2 Nam Verbum, Infiniti modi ante se accusativum habet. Cic. ad Att. l. 15. ep. 10. Nunc quidem nimbum cito transisse lætor.

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 Voces copulatæ sæpe Verbum Plurale desiderant. Cic. 12. ad Att. Hinc nobiscum sunt Nicias & Valerius. Interdum singulari contentæ sunt. Idem de Senect. Mens, & ratio, & consilium in senibus est. Nonnunquam omittitur conjunctio. Idem 1. ad Q. Fr. Frons, oculi, vultus persæpe metiuntur, oratio sæpissime.

2 Verbum plurale nobiliorem personam sequitur: Prima nobilior est, quam secunda, & tertia: secunda tertiæ antepontur. Cic. l. 14. ad Ter. S. tu, & Tullia lux nostra valetis, ego & suavissimus Cicero valemus.

3 Prima, & secunda persona fere non explicantur, nisi cum altera alteri quodammodo opponitur: aut cum earum diversa studia significamus. Cic. Philip. 8. Ego conservare coloniam

nominativo junguntur Dic igitur active, Tarquiniũ dixiſſe ferunt. De quo in 1 Ord. Neutrorum.

Præceptum II. De Adjectivo cum Subſtantivo.

NOmina Adjectiva, Pronomina, & Participia cohærent cum ſuis Subſtantivis genere, numero, & caſu. Cic. in Verr. Act 6. Erat hyems ſumma, tempeſtas perfrigida, imber maximus. Curt. lib. 6. Parva ſæpe ſcintilla contempta magnum excitavit incendium.

Appendix I. Gen. pro Media Claſſe.

1 Subſtantiva conjuncta fere adjectivum multitudinis requirunt. Liv. 4 Bell Pun. Hippocrates, & Epicides *nati* Carthagine, ſed *oriundi* ab Syracuſis. Quod ſi adjectivum ſingularis ſit numeri, cum viciniore ſubſtantivo genere, numero, & caſu conſentiet. Cic. de petit Conſul. Multorum arrogantia, multorum contumacia, multorũ ſuperbia, multorum odia, ac moleſtia *perferenda eſt*.

2 Adjectivum plurale præſtantius genus ſibi vindicat: Virile præſtantius eſt muliebri, & neutro. Ter in Eun. Act 3 Sc. 3. Quam pridem mihi pater, & mater *mortui* eſſent. Idem Andr. Act. 5. Domus, uxor, liberi *inventi* invito patre. Cic. 2. Off. Ex quo leges, moreſque conſtituti. Neutrum muliebri præfertur, præcipue cum de rebus inanimatis ſermo eſt. Sal. in Cat. Divitiæ, decus, gloria in oculis *ſita* ſunt. Idem ibid. His genus, ætas, eloquentia prope *paria* fuere.

3 Cum ſubſtantivis rerum inanimatarum plerumque jungitur neutrum multitudinis. Liv. 7. Bell. Maced. Ira, & avaritia imperio *potentiora* erant. Cic. 5. Tuſc. Moderati habitus, affectiones, uſuſque corporis *apta* eſſe ad naturam videntur.

4 Sæpius tamen adjectivum cum viciniore ſubſtantivo tum ſingularis, tum pluralis numeri genere, numero, & caſu conſentit. Cic. in Catil. 4. Video, Patres conſcripti, in me veſtrum omnium ora, atque oculos eſſe *converſos*. Idem l. 1. ad Q. Frat. Tibi omnium ſalutem, liberos, famam, fortunas eſſe *cariſſimas*. Liv. 7. Bell. Maced. Hoc Senatuſconſultum, litteræque a Sp. Poſtumio Præ-

tore in Hetruriam *missa* sunt, Ter. Eun. Act. 2. sc. 2. Videt. otium, & cibus quid faciet alienus?

5 Participia *Factus*, *Creditus*, *Dictus*, *Dicendus*, *Visus*, *Appellatus*, cætera ejusdem generis, si post duo substantiva diversorum generum ponantur, cohærent cum eo, quod est basis, & fundamentum orationis. Plin. l. 3. c. 5. Puteoli colonia, Dicæarchia *dicti*.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Si de rebus animatis agatur, circuitione utamur, hoc modo: *Lucretia castissima, qua virtute etiam ejus municipium floruit*. Id tutius quam si dicas: *Lucretia, & ejus Municipium fuerunt casta*.

2 Figurata constructio censenda est, cum apud probatos Scriptores e duobus substantivis adjectivum consentit cum minus præcipuo, ut. Cic. 2. de Div. Non enim omnis error stultitia *dicenda* est. Liv. lib. 1 Gens universa Veneti *appellati*. Ter. phorm. Act. 2. Paupertas mihi onus *visum* est & miserum, & grave.

3 Poetæ substantivis Præpositione *cum* copulatis plurale adjungunt, sub jure. Ovid. 2. Met. Sors eadem, Ismarios Hebrum cum Strimone siccat. *Ismarios*, adjectivum est duorum fluviorum. Sequuntur etiam generis præstantiam. Ov. 3. Fast. Ilia cum Lauso de Numitore *fati*.

Præceptum III. De Relativo cum antecedente.

RElativo, qui, quæ, quod, concordat cum antecedente in genere, & numero. Cic. Tironi l. 16. Nemo nos amat, qui te non diligat. Idem 3. ad Att. O te ferreum, qui illius periculis non moveris.

2. Item pronomina Hic, iste, ille, ipse, is, idem, cum sunt relativa. Idem 2. ad Att. Venit obviam tuus puer: is mihi litteras abs te reddit.

Appendix I Gen. Pro Media Classe.

1 Relativum, Qui, quæ, quod, quando antecedenti præponitur, cum eodem genere, numero, & casu perquam venuste coheret. Cic 9 ad Att. ep. 14. Quos cum Mario pueros miseram, epistolam

lam mihi attulerunt. Ter. And. prol. Quas faciet de integro Comœdias, Spectandæ, an exigendæ sint vobis prius. Quanquam sæpius alterum relativum subjicitur ex pronominibus, Hic, iste, ille, &c. Cic. Tusc. 1. Quam quisque norit artem, in hac se exerceat. Idem ad Curion. l. 4. Quarum laudum gloriam adamaris, quibus artibus hæ laudes comparantur, in iis esse laborandum.

2 Quod si inter duo substantiva ponatur, cum alterutro consentire poterit, etiam si alterutrum proprium sit. Sall. in Catil. Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur. Curt. l. 3. Darius ad eum locum, quem Amanicas Pylas vocant, pervenit.

3 *Quantus*, *Qualis*, & cætera id genus nomina, cum relativa fiunt, non cum antecedente, sed cum consequente substantivo genere, numero, & casu consentiunt. Cic. ad Cassium lib. 12. ep. 7. Dixi de te, quæ potui, tanta contentione, quantum forum est. Idem in Brut. Utinam in Tib. Graccho, Cajoque Carbone talis meus ad Rempb. bene gerendam fuisset, quale ingenium ad bene dicendum fuit.

Appendix II. Gen. pro Suprema Clausse.

1 Nominativus, & Verbum: adjectivum, & substantivum: relativum, & antecedens interdum præsertim apud Historicos, & poetas, sensu, & significatione consentiunt, quamvis voce discrepent. Virg. 1. Æn. Pars in frusta *secant*. Liv. Bell. Maced. 7. Pars in juveniles lusus *versi*. pars *vescuntur* sub umbra, quidam summo etiam strati. Ter. And. Act. 3. Sc. 5. Ubi *illic scelus est*, qui me perdidit? *Illic scelus*, hoc est, ille scelestus.

2 Orationis membrum interdum loco antecedentis ponitur, idque in neutro genere. Cic. 2. Att. ep 19. Pompejus [quod mihi summo dolori est] ipse se affixit. Idem pro Corn. Unum objicitur, natum esse Gadibus, quod nemo negat.

3 Si plura antecedunt substantiva, idem, subsequente relativo, observandum, quod de adjectivis dictum est Præc. 2. Nam si diversa genera antecedunt, relativum quoque generi præstan-

tiori

tiori consentit. Cic. 1. Offic. Propter summam & doctoris auctoritatem, & urbis, *quorum alterte* scientia augere potest, altera exemplis.

4 Et mulebria substantiva rerum inanimatarum relativo quoque plurali neutro junguntur, Cic. 3. ad Att. ep. 20. Quæ vita esset nostra, quæ suavitas, quæ dignitas, *ad quæ recuperanda* per fortunas incumbe.

5 Et frequenter relativum redditur viciniori substantivo. Cic. in Pison. Mihi non venerat in mentem, furorem, & insaniam optare vobis, *in quam* incidistis.

Proc. IV. De Substantivis continuatis, sive de Appositione Substantivorum.

SUbstantiva continuata, quæ ad eandem rem spectant, casu concordant, quamvis genere, & numero interdum dissentiant. Cic. Att. l. 1. ep. 8. Tulliola, deliciæ nostræ, tuum munusculum flagitat. Plin. l. Epist. Quid agit Comum, tuæ, meæque deliciæ.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Interdum alterum substantivum genitivi est casus, etiamsi alterum alio casu efferatur Cic 5. ad Att. ep. 18. Cassius est in oppido *Antiochiæ*, pro *in oppido Antiochiæ*. Virg. 3. Æn. Et celsam *Buthroti* ascendimus urbem. Quæ tamen vix videntur imitanda.

2 Quærunt hoc loco Grammatici, utri potius substantivo reddendum sit verbum, adjectivum, & relativum, magis ne, an minus communi: Ego, quantum memini observasse, existimo, si alterum proprium sit hominis, cum eo verbum, cæteraque convenire Cic ad Mar. l. 7. ep. 1. Deliciæ vero tuæ, noster Æsopus, ejusmodi *fuit*, ut ei desinere per omnes liceret. Si vero de aliis rebus agatur, sæpissime video verbum adjectivum, relativumque magis communi respondere. Liv. Bell. Maced. 7. De Solis urbe *quæ* in Cilicia *est*, egerunt. *Soli*, *Solorum*, nomen est urbis. Plin. l. 31. c. 3. Tungi, civitas Galliæ, fontem *habet* insignem. Liv. l. 2. Corioli oppidum *captum*.

Pro-

Præceptum V. De Interrogatione, & Responsione.

INterrogatio, & Responsio fere casu consentiunt. Cui præceptori dedisti operam? Platoni. Cujus est hæc Oratio? Ciceronis Quem existimas fuisse Principem Oratorum? Demosthenem. Quo morbo fuisti impeditus? assidua febricula. Verum interdum responsio ab interrogatione dissentit; ut Quanti emisti librum? tribus denariis.

DE CONSTRUCIONE VERBI ACTIVI.
CAP. II.

Pro Superiore Ordine infimæ Classis.

VErbum Activum est, quod littera O, finitum, Passivum fit addita litera R, ut Amo, Amor.

Primus Ordo Activorum.

OMnia Verba, quæ Activa vocantur, post se accusandi casum postulant. Cic. Or. 3. in Catil. Avus tuus, clarissimus vir, amavit unice *patriam*, & cives suos. Idem pro Mil. Quæ *suos* cepit oblivio idem Act. 5. in Verr. Tot *domos* locupletissimas domus istius una capiet.

Amo,	as,	avi,	atum,	*amare.*
Capio,	is,	cepi,	captum	*pigliare, o capire.*
Commendo,	as,	avi,	atum,	*lodare.*
Fastidio,	dis,	ivi,	itum,	*aver a schifo.*
Fero,	fers,	tuli,	latum,	*portare.*
Lego,	is,	gi,	lectum,	*leggere.*
Verbero,	as,	avi,	atum,	*battere.*
Vitupero,	as,	avi,	atum,	*biasimare.*

Appello, Cedo, Occido, pen. prod. *Celebro, Como, Cupio, Delecto, Oblecto, Deligo, Fallo, Facio, Juvo, Laudo, Metuo, Timeo, Prætereo, Stribo, Sperno, Veho.*

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

Verbum, *Fastidio*, interdum absolute usurpatur. Plaut Casin Act. 3. Sc. 6. Mane vero, quamquam fastidis. Interdum infinito jungitur. Quintil. l. 2. cap. 3. Idque fieri, quia fastidiant *præstare* hanc inferioribus curam. Fere tamen Accusativo servit. Suet. Tib. c. 59. Fastidit *vinum*. Hor. l. 1. Sat. 2. Num esuriens fastidis *omnia*, præter Pavonem, Rhombumque?

Appe-

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Cic. pro Mil. ablativo utitur. *Recte factis* sæpe fastidiunt. Qui tamen videtur ablat. communis causæ, quidam legunt, *in recte factis*: & tunc non verbi, sed præpositionis est casus.

2 Cum genitivo obsoletum est, nec videtur usurpandum. Plaut. Aul. Act. 2. Sc. 4. Abiit, neque me certiorem fecit, fastidit *mei*. Lucil. Fastidimus *Lenorum*.

Secundus Ordo Activ. Genitivus præter Accusativ.

VErba *accusandi*, *absolvendi*, *damnandi*, præter accusativum, genitivum admittunt, qui pœnam, crimenve certum, aut incertum significet. Cic. pro Cœl. Nunquam tam amens Cœlius fuisset, ut *ambitus* alterum accusaret. Ter. Eun. Act. 5. Hic *furti* se alligat. Cic. pro Rab. An non intelligis primum, quos homines, & quales viros mortuos *summi sceleris* arguas? Ibid. Civem Romanum *capitis* condemnari coegit. Ad Her. l. 4. Judex absolvit *injuriarum* eum, qui Lucium poetam in scena nominatum læserat. Subintelligitur his genitivis, ablativus, *Crimine*, *Pœna*, *Nomine*. Cic. pro Cœl. Nec ipse alterum *ambitus crimine* arcesseret. Ideo illa ipsa, *Crimen*, *Pœna*, *Nomen* fere ablativo sine præpositione efferuntur. Cic. l. 1. epist. 2. Si iniquus es in me judex, condemnabo *eodem* ego te *crimine*.

Accuso, as, avi, atum, *accusare*.
Arguo, is, ui, utum, *accusare, o riprendere*.
Insimulo, as, avi, atum, *imputare*.
Appello, as, avi, atum, *chiamare in giudizio*.
Defero, ers, tuli, latum, *denunziare in giudizio*.
Postulo, as, avi, atum, *far querela*.
Absolvo, is, olvi, olutum, *assolvere*.
Damno, as, avi, atum, *condannare*.

Arcesso, seu *Accerso*, *Alligo*, *Astringo*, *Coarguo*, *Condemno*, *Convinco*, *Incuso*, *Infamo*, *Libero*, *Redarguo peccati*, *maleficii*, *sceleris*, *facinoris*, *parricidii*, &c. Cic. 3. in Verr. Video, non te absolutum esse *improbitatis*, sed illos damnatos esse *audis*. Plaut. Pœnul. Homo *furti* se adstringit.

Ap-

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 Genitivus criminis cum his præsettim verbis, *Accuso*, *Arguo*, *Appello*, *Defero*, *Postulo*, *Absolvo*, *Damno*, *Condemno*, in ablativum cum præpositione, *De*, mutari potest. Cic. 1. ad Att. ep. 5. Non committam posthac, ut me accusare *de* epistolarum *negligentia* possis. Verum nomen *Crimen* ablativo sine præpositione effertur. Cic. l. 5. in Verr. Te *hoc crimine* non arguo.

2 Dicimus etiam *capite*, *verberibus*, *exilio* aliquem damnare, punire, plectere. Auct. ad Her. l. 4. Eum vos jurati *capite*, damnastis. Plaut. Mœn. Plecte illos *pugnis*.

3 *Absolvo*, *Libero Alligo*, *Adstringo*, *Multo*, *Obligo*, *Obstringo*, quēadmodum suapte natura ablativū petunt, ita & Ablativū significantem pœnam, crimenve sine præpositione admittunt. Liv l. 1. Ego me, etsi *peccato* absolvo, *Jupitcio* non libero. 1. de Or. Vitia hominū, atq; fraudes damnis, ignominiis, vinculis, verberibus, exiliis, morte multantur.

4 *Libero*, pro *Absolvo*, cum genitivo, rarissimum. Liv. Dec. 5. l 1. Senatus neque liberavit *ejus culpæ* Regem, neque arguit.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Non semper verba accusandi, & damnandi *Accuso*, *Corripio*, *Reprehendo*, *Vitupero*, *Culpo*, *Castigo*, *increpo*, *Objurgo*, *Punio*, *Plecto*, *Multo*, *Traduco*, *Noto*, *Sugillo*, *Taxo*, cūm genitivo criminis, pœnæve junguntur: ut cum verba judicialia non sunt, sed solum peccasse aliquem, aut errasse significant. Vituperare, reprehendere, accusare *alicujus parsimoniam*, *ambitionem*, *&c.* dicam potius, quam *aliquem parsimoniæ*, *ambitionis*. Cic. Att. l. 9. ep. 4. *Scelus* accusans Pompeji *levitatem* Senatus. Idem Fam. lib. 7. ep. 28. Cum *mœstitiam* meam, & desperationem accusares. Idem 1. de Orat Castigemus etiam *segnitiem* hominum atque inertiam. Idem ad Q. Fr. l. 3. ep. 1. Quæ objurgat cæterarum villarum *insaniam*. *Excusandi* etiam verba hujus loci videntur. Non enim dicitur: Excuso me tibi tarditatis; sed cum Cic. Excuso tibi *tarditatem meam*.

2 Ver-

Digitized by Google

2. Verba eadam accuſandi, &c. interdum præpoſitionem *In* admittunt. Cic. 2. de Inv. Vitam ex ante factis accuſator improbare debebit, & oſtendere, ſi *quo in pari* ante *peccato* convictus ſit. Id ad Q. Fr. l. 2. ep. 2. Primum me tibi excuſo in eo ipſo, *in quo* te accuſo.

VErba *emendi*, *vendendi*, *locandi*, & hujuſmodi præter accuſativum, hos dumtaxat genitivos aſſumunt *Tanti*, *quanti*, *pluris*, *minoris*, & ex his compoſita *Tandidem*, *quanticumque*; tametſi pretium ablativo effertur; de quo dicemus c. 8. Prac. 10. Cic. 2. Offic. Emit homo cupidus *tanti*, *quanti* Pythius voluit. Ibid. Vendo meum non *pluris*, quam cæteri, fortaſſe etiam *minoris*.

Vendo, dis, didi, ditum, *vendere*.
Emo, emis, emi, emptum, *comprare*.
Redimo, mis, emi, tum, *ricomprare, o riſcuotere*
Loco, as, avi, atum, *dare a pigione affitto, o a fare*.
Conduco, cis, xi, ctum, *pigliare a pigione, o ad ec.*

VErba *æſtimandi*, præter illos genitivos, *Tanti*, &c. hos etiam habent: *Magni*, *parvi* *plurimi*, *maximi*, *minimi*. Ter. Heaut. Act. 1. Tu illũ nunquam oſtendiſti, *quanti* penderes. Cic. lib. 7. ep. *Quanti* ego genus omnes ſignorum non æſtimo, *tanti* illa ſumpſiſti. Idem Phil. 6. Habetur hic *pluris*, quam alius. Idem lib. 2 ep. 13. *Pluris* eum feci, quod te amari ab eo ſenſi. Idem pro Planc. *Magni* putare honores. Idem 2 de fin. *Magni* æſtimant pecuniam. Ibidem. Sed quia id *parvi* duceret. Id lib. 3. ep. 10. Quem unum ex omnibus facio, ut debeo, *plurimi*. Ter. Andr. Act. 3. Merito te ſem per *maxima* feci, Chreme. Cic. l. 2. ep. 9. Quæ a me *minimi* putabantur.

Æſtimo, as, avi, atum,]
Duco, cis, xi, ctum,] *ſtimare o apprezzare*.
Facio, cis, feci, ctum,]
Pendo, dis, pependi, penſum,]
Habeo, es, bui, itum]
Puto, as, avi, atum, *riputare*.

Appendix I. Gen. pro Media Claſſe.

3 Cum dicimus *Magno*, *parvo* &c. æſtimare, ſub-

ſubintelligitur ablativus *pretio*, qui interdum exprimitur. In Verr. Act. 5. lib. 4. Tu iſta *permagno* æſtimas. Tuſc. 1. Næ iſta gloriosa ſapientia non *magno* æſtimanda eſt. Valer. Max. l. 5. c. 4. *Magno* ubique *pretio* virtus æſtimatur: De ablativo Prætii vide l. 2. c. 8. præc. 10. & l. 1. c. 15. præc. 13.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 *Nauci*, *flocci*, *pili*, *aſſis*, *teruntii*, *nihili*, cum verbis, *Æſtimo*, *Facio*, *Pendo*, *Habeo* junguntur. Plaut. Moſt. Neque quod dixi, *flocci æſtimat*. Cic. 2. de Fin. Eum *nihili facit*. Id. 13. ad Att. Nec tamen *flocci facio*. Sen. l. 7. Ep. Alienæ vitæ cenſores *aſſis* ne *feceris*. Ter. Eun. Act. 1 Iſtuc abs te factum *nihili perderem*: Ibid. Non *flocci pendere*. Ennius apud Cic. 1. de Div. Non *habeo nauci* Marſum augurem.

2 Dicimus etiam: Tuas minas *hujus* non facio *flocci*. *Pro nihilo habeo*, *puto*, *duco*, *pendo* divitias omnes præ virtute. Non *nihilo* bonam valetudinem æſtimo. Cic. Act. 4. in Verr. Tu auſus *pro nihilo*, præ tua præda res tot ſanctiſſimas *ducere*? Perſ. Sat. 1. Ten. cirratorum centum dictata fuiſſe, *pro nihilo pendas*.

3 *Sum*, pro *æſtimo*, eosdem illos genitivos admittit. Cic. ad Caſſ. l. 15. ep. 15. *Magni erunt* mihi tuæ literæ. Idem pro Sest Quis Carthaginenſium *pluris fuit* Annibale, conſilio, virtute, rebus geſtis.

4 *Æqui bonique*, vel *Æqui boni facio*, *Boni conſulo*, ſingularia ſunt. Ter. Heaut. Act 4. Equidem iſtuc, Creme, æqui bonique facio. Cic 7. ad Att. ep. 7. Tranquilliſſimus animus meus totum iſtuc æqui boni facit. Sen. ep. 127. Hanc coqui, ac piſtoris moram boni conſulo.

HÆc item verba, *Admoneo*, *Commoneo*, *commonefacio*, genitivum habent cum accuſativo. Liv. 5. Bell. Maced. Qui admonerent eum *fœderis* Romani. Quin. lib 1. cap. 5. Grammaticos *ſui officii* commonemus.

Eadem tamen pro genitivo poſſunt ablativum cum præpoſitione, *De*, admittere. Cic. pro Leg. Ma-

Fœnerat Sol suum lumen cæteris *sideribus*. Virg. 2. Georg Ipsa *satis* [idest *segetibus*] tellus, quum dente recluditur unco sufficit humorem: Liv. l. 54. Otium urbanum militiæ *laboribus* præoptat.

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 Alia verba sunt hujus tertii ordinis, ut *Facio* tibi injuriam: *Facio* tibi fidem: *Ago* vobis maximas gratias. *Interdixisti* nobis usum purpuræ: *Scribo*, *Mitto* tibi, & ad te litteras. Varin. ad Cic. l. 5 ep 10. Omnia mihi dura *imperat*. Sulpic. ad Cic. lib. 4. epist. 5 Quæ aliis tute *præcipere* soles, ea tute tibi *subjice*. Cic 15. ad Att. Tu, quod ipse tibi *suaseris*, idem mihi persuasum putato.

2 Multa denique composita ex activis, & præpositionibus, *An*, *In*, *Ob*, *Pre*, *Sub*, præter dativum, etiam accusandi casum postulant. Cic Att. lib. 3. epist. 5. Inimici mei mea mihi non me ipsum *ademerunt*. Ejusmodi sunt, *Addico*, *Addo*, *Adjicio*, *Adhibeo*, *Adimo*, *Adjudico*, *Adjungo*, *Admisceo*, *Admoveo*, *Affero*, *Applico*, *Appono*, *Impendo*, *Importo*, *Incutio*, *Indo*, *Infero*, *Infigo*, *Ingero*, *Injicio*, *Injungo*, *Insero*, *Inuro*, *Objicio*, *Offero*, *Offundo*, *Oppono*, *Præludo*, *Præcipio*, *Præficio*, *Præfinio*, *Præparo*, *Præscribo*, *Subdoco*, *Subjungo*, *Subscribo*, *Subtraho*. *Suggero*, *Suppono*.

3 *Habeo tibi fidem*, idest, credo, usitatissimum est: *Adhibeo tibi fidem*, in eadem significatione, vix apud probatos Scriptores invenies: *Præsto tibi fidem*, tum dicimus, cum servare fidem intelligimus, Liv. 5. bel Pun. Gens fallax promissi fidem præstitit.

4 Sunt, quibus geminus dativus, præter accusativum apponitur: Di tibi hoc *laudi*, *vitio*, *culpæ*, *crimini pignori*, *fœnori* Vertis id mihi *vitio*, *stultitiæ*: id tibi ducis *honori*, *gloriæ*, *laudi*, *vitio*, *damno*. Cic. pro Sext. Rosc. Profecto intelliges te inopia criminum summam laudem Sext. Roscio *vitio*, & *culpæ* dedisse. Terent. Adel. Tu nunc tibi id *laudi* ducis, quod tum fecisti inopia.

5 *Mutuo tibi* non dicimus, sed *mutuos tibi do* nummos: *mutuum do* triticum, &c. Cic. ad Att. l. 11. ep. 3. Cui magnam dedimus pecuniam *mu-*

tuam.

Digitized by Google

tuam. Ter. Heaut. act. 3. Huic drachmatum argenti mille dederat *mutuum*. Plaut. Trin act. 3. Si quis *mutuum quid* dederit, sic pro proprio perditum. Male hic aliqui legunt: Si quis quid *mutuaverit*.

Appendix II. Gen. pro suprema Classe.

1 *Mutuare* si activa voce reperitur, non est mutuum dare, sed accipere, & ad sextum Ordinem pertinet. Val. Max lib. 6. c. 2. Potius præsidium a libertate, quam ab innocentia *mutuavit*. Quo tamen loco legitur castigatus, *mutuata* [nempe *mulier*] deponenti voce: *Mutuor* enim deponens sexti Ordinis est, mutuum accipio.

2 *Dare mutuum* dicimus de pecunia, frumento, aliisque rebus, quæ non restituuntur eædem, sed ejusdem generis: de cæteris *Commodare* usitatum est. Quod tamen interdum de iis etiam rebus dicitur, quæ non eædem reddantur. Plaut. Asin. act 3. Viginti argenti commodo minas matri. Idem Rudimen Act 2. [illegible] commoda. Non ita passim [illegible] dum.

3 *Jubeo*, cum imperare significat, fere jungitur infinito. Cic pro Dejot. *Jubeo* te bene sperare. Vel infinitum e proximo intelligitur Plaut. Aulul. Aut, si respexeris, donec ego te jussero: ubi intelligitur *respicere*. Cic. l. 13. ep. 26. Litteras ad te M. Lepido, non quæ te aliquid juberent [nempe *facere*] sumpsimus. Alioqui accusativum personæ non habet, sed rei: Cic 1. de Leg Lex jubet ea, quæ facienda sunt, prohibetque contraria.

4 Interdum tamen cum dativo personæ, & particula, *Ne*, reperitur. Cæs. 3. bell. civ. *Militibus suis* jussit, ne qui eorum violarentur. Non passim usurpandum.

5 Cum autem *Decernere*, *statuere*, *creare*, significat, non solum accusativum rei, sed etiam personæ admittit. Cic pro Corn. Populus Romanus *legem* jussit de civitate tribuenda. Idem Philip. 2. Cum primum Cæsar offendisset, se *Dolabellam Consulem* esse jussurum, id est *creaturum*. Liv. l. 3. Cum populus *Regem* jussisset.

4 *In-*

6 Infinitum etiam poſcunt *Veto, prohibeo, Cogo, Adigo,* tum active, tum paſſive Cic. 2. de Orat. Lex peregrinum vetat in murum aſcendere. Idem de Amic. Acta agimus, quod vetamur veteri proverbio: ubi intelligitur infinitum (*agere*) Cæſ. 7. bell. Gal. Cum leges, duos ex una familia, vivo utroque, non ſolum magiſtratus creari vetarent, ſed in Senatu eſſe prohiberent. Terent. Heaut. Act. 3. Ea prohibet facere tua præſentia.

Quartus Ordo Activ. geminus accuſativus poſt verbum.

QUadam verba activa poſt ſe duos accuſandi caſus admittunt. Cic. lib 7. ep 21. Silii cauſam te docui. Idem pro Dom. Num a te ipſo inſtituta me frumentum flagitabant.

Doceo, es, cui, ctum, *inſegnare.*

Cum compoſitis Edoceo, Perdoceo, &c.

Celo, las, lavi, latum, *tener naſcoſto.*

Flagito, as, avi, atum *dimandare inſtantemente*

Interrogo, gas, avi, atum, *interrogare.*

Moneo, nes, nui, nitum, *ammonire.*

Rogo, gas, gavi, gatum, *dimandare.*

Poſco, ſcis, popoſci *chiedere.*

Repoſco, ſcis, repopoſci *ridimandare.*

Cic. l. 2. ep. 16. *Quæ* tu me mones. Ad Q. Fr l. 2. ep. 1. Racilius me primum *ſententiam* rogavit. 14. ad Att. ep. 12. Te *hoc beneficium* rogo. 1. Tuſc. Puſionem interrogat Socrates *quædam geometrica.*

Appendix I. Gen. pro Media Claſſe.

1 Dicimus etiam *Moneo, Admoneo, Commoneo, Doceo, Edoceo, Erudio* te de hac re, ideſt Commonefacio, certiorem facio. 2. de Orat. Ut *de ſua* quiſque re me ipſe doceat. 11. ad Att. ep. 16 Cum Camillo comunices, ut Terentiam moneatis *de teſtamento.* Fam. l. 2. ep. 12. Litteræ tuæ me erudiant *de omni Republica.*

2 Verbis *Commoneo, & Admoneo*, non auſim geminum accuſativum dare: Vide, quæ in ſecundo Ordine de his diximus.

3 *Celo, & Interrogo*, eandem præpoſitionem, *De*, admittunt. Cic. Fam. 7. ep 20. Baſſus noſter me *de hoc libro* celavit. Id in Part. Sic ego te vicißim *iiſdem de rebus* interrogem.

4 *Eru-*

quam *quidquam* me juvat, quod edo domi. Cic. in Rull. Beneficio legis *nihil* utitur. Plaut. Capt. act. 2. *Unum* exorare vos finite nos. Cic. in Top. Cum mihi meisque *multa* sæpe caviſſes. Cæcinna Fam. l. 6. ep. 7. Qui *multa* Deos veverati sunt. Sall. Jug. *Pauca* pro tempore milites cohortatus. Et cum aliis verbis sæpissime.

4 *Postulo* duos accusativos videtur habere. 2. ad Att. ep. 7 orationes autem *me* duas postulas. Cum vero alii, *a me* legant. in sexto potius Ord. locetur.

5 *Erudio* apud Poetas, duos accusativos admittit. Stat. Theb. 10 Et quæ *te leges*, præceptaque fortia belli erudit genitrix. Sic interdū Ov.

6 Prisci dicebant; *exigor pecunias*, *portorium*, Quare videntur etiam dixisse. Exigo te pecunias, portorium, quæ sæculum eruditius rejecit.

Quintus Ordo Activ. Ablativus præter Accusativum.

QUadam verba activa ablativum, præter accus. sibi adsciscunt. Ea fere sunt *Vestiendi*, *Implendi*, *Onerandi*, *Liberandi*, & his contraria, multa præterea *Privandi*. Cic. 2. de nat. Deor. Oculos natura membranis tenuissimis vestivit, & sepsit. Et l. 3 Diligentius urbem religione, quam ipsi mœnibus cingitis.

Vestiendi, & Contraria.

Induo,	is,	ui,	utum,	*vestire*
Vestio,	is,	ivi,	itum,	
Exuo,	is,	ui,	utum,	*spogliare*
Spoglio,	as,	avi,	atum,	

Amicio, *Calceo*, *Cingo*, *Succingo*, *Convestio*, *Munio*, *Orno*, *Sepio*, *Sterno*, *Costerno*, *Insterno*, *Tego*, *Nudo*.

Implendi, & Contraria.

Compleo,	es,	evi,	etum,	*empire*,
Impleo,	es,	evi,	etum,	

Cum cæteris compositis, *Expleo*, *Repleo*, *Satio*, *Saturo*, *Augeo*, *Cumulo*, *Locupleto*, *Farcio*, *Refercio*, *Exhaurio*.

Onerandi, & Contraria.

Onero,	ras,	ravi,	ratum,	*caricare*,
Opprimo	is,	essi,	essum,	*opprimere*,
Exonero,	ras,	avi,	atum,	*scaricare*,
Levo,	as,	avi,	atum	*allegerire*,

Obruo, *Premo*, *Deonero*.

Digitized by Google

Liberandi, & Contraria.

Expedio, dis, ivi, ditum *ſpedire*
Solvo, vis, vi, lutum, *ſciogliere.*
Illaqueo, *Impedio*, *Implico*, *Irretio*. Huc etiam ſpectant, ut in 2 Ordine diximus, *Abſolvo*, *Libero*, *Alligo*, *Aſtringo*, *Obſtringo*, *Damno*, *Multo*, *Obligo*, Privandi.
Fraudo, as, avi, atum, *defrodare.*
Prohibeo, es, ui, itum, *tener lontano.*
Orbo bas, avi, atum, *privare.*

Abdico, *Abſtineo*, *Emungo*, *Everto*, *Muto*, *Commuto*, *Permuto*, *Pello*, *Privo*, *Viduo*. Cic. 2 Philipp. Is *fruſtis* eſculentis totum tribunal implevit. Pro Flac Metuit ne L. Flaccus ſeſe *ſcelere* alliget. 2. Offic Nunquid ſe obſtrinxit *ſcelere*? 2 de Divinat. *Magiſtratu* ſe abdicaverunt. In Verr. act. 4 Ne pupillum Junium *fortunis* patriis conetur evertere. Terent. Phorm. act. 4 Emunxi *argento* ſenes. Ibid. act. 5 *Cura* ſeſe expedivit.

Appendix I. Gen. pro Media Claſſe.

1 *Solvo*, cum de pecunia ſermo eſt, præter accuſativum ſignificantem pretium, ablativum rei poſtulat cum præpoſitione *Pro*, & ad 3. Ordinem ſpectat. Cæſ. 1 de bell. Civ. Militibus pecuniam pro his rebus ſolvat. Cic. pro Fl. Invite ſolverat Caſtricio pecuniam. Sæpe alteruter caſus deſideratur Cic. in Verr. act. 4. l. 3. Pro frumento nihil ſolvit omnino. Id 1. ad Att. ep. 2 Miſimus, qui pro vectura ſolveret.

2 *Impleo*, & *Compleo* etiam genitivum admittunt Cic. l. 9 ep. 18. Ollam *denariorum* implere non potes Liv. 1. Adoleſcentes ſuæ *temeratis* implevit. Plaut. Mœn. Paraſitus me complevit *flagitii*, & formidinis. Sed ablativus uſitatior eſt. Raro ablativum habent cum præpoſitione *De* Cic. 4. Acad. *De quibus* volumina impleta ſunt.

3 *Afficio* hujus Ordinis eſt. Cic. pro Mil. Milo populum Rom. maxima *lætitia* affecit. Sic dicimus, afficere aliquem cura, dolore, ignominia, &c.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 *Dono*, *Aſpergo*, *Impertio*, dativum, vel ablativum

tivum sine præpositione habent. Cic. pro Sext. Rosc. Non pauca suis auditoribus large effuseque donabat. Id pro Corn. Eum Pompejus *civitate* donavit. Id pro Cin. Ipse Guttam aspergit huic Balbo. Idem pro Planc. Hunc tu vitæ splendorem masculi aspergis istis? Idem Act. 3. in Verr. Dolorem suũ nemini impertiebat. Ter. Eun. act. 2. Plurima *salute* Parmenonem suũ impertit Gnato.

2 *Augeo*, *Levo*, raro Dativum. 11. ad Att. ep. 22. Litteræ tuæ auxerunt *mihi* dolorem. Idem in Orat. Quem laborem *nobis* levavit Attici nostri labor.

2 Tusc. *His* levabat omnem vulnerum metum nobilitas mortis. Frequentissime ablativum, Cic. 2. de Leg. Agr. Ut Syllanos possessores *divitiis* augeatis. l 3. ep. 1. Leva igitur me *hoc onere*.

3 *Indu*, active non raro cum Ablativo. Cæs. 7. bell. Gall. Se ipsi acutissimis *vallis* induebant. Sæpius cum Dativo. 2. de Fin. *Sibi* & torquem, & cognomen induit. Liv. l. 30. *Nobis* pia, ac justa induerunt arma Raro *Exuo*, cũ Dativo. Sen. ep. 91. Sapientia vanitatem exuit *moribus*. Ovid. 7. Met. Jamdudum vincula pugnat. Exuere ipse *sibi*.

4 Verba *Vestiendi* nondum, quod meminerim, legi apud veteres cum duobus accusativis juncta voce activa. Passiva quidem voce *Induo* apud Historicos, & Poetas cum accusativo rei reperitur: Curt. lib. 10. Itaque revocatus *vestem* fratris *eam ipsam*, quæ in sella posita fuerat, induitur. Virg. Æneid. 2. Androgei *galeam*, clypeique insigne decorum induitur. Quamquam verbis *Induo*, & *Exuo* voce activa unum fere rei accusativum tribuunt Oratores. Cic 14 ad Att. ep. penult. Quare *talaria* induamus. Idem pro Lig. Nonne omne *humanitatem* exuisses? Voce autem passiva, ablativum. 1. ad Att. Vir indutus muliebri *vestitu*. Tusc. 1. Mens exuta *vitiis*.

Sextus Ordo Activ. Ablat. cum præpos. A, vel Ab.

QUædam verba activa, præter accusativum, ablativum cum præpositione *A*, vel *Ab*, postulant: Ea fere sunt *Petendi*, *Auferendi*, *Removendi*, *Abstinendi*, *Accipiendi*, Cic. 5. Tus.. *Ace*

alia, Cic. in Vatin. *Quæro* illud etiam ex te. Idem de Sen Poma ex arboribus si cruda sunt, vi *avelluntur*, si matura, & cocta, dedicunt. De Div. Aqua e puteo *hausta*. Præcipue vero, quæ ex præpositione *Ex* componuntur, ut *Expello, Ejicio, Eripio*. Pro Mil. Ex urbe expelli, exterminari, ejici.

3 Quædam hujus Ordinis modo dativum, modo ablativum cum præpositione habent, præter accusativū, ut *Surripio, Eripio, Aufero*. C. pro dom. Clodius pecunias consulares *a Senatu* abstulit. Id. Div. in Ver. Id tu *mihi* eripuisti, atque abstuliſti.

4 Quædam præpositionē, *De*, etiam admittunt. Cic pro Corn. Audivi hoc *de parente meo* puer. Pro Sest. Rosc. Bona hujus *de L. Sylla* se emisse dicit. Ter. Eu. act. 2. sc. 2. Ut sibi liceret discere id *de me*. Cic. 2. Acad. Quæsivi *de Zenone*. De clar. Orat. Tu quidem *de fæce* hauris.

5 *Pello, Libero, Prohibeo, Exhaurio*, ad hunc, & ad superiorem Ordinem spectant. Cic. pro Mil. Pompejum pellere *possessionibus* conatus est. Ter. Enunc. Istum æmulum *ab ea* pellito. Cic. 1. in Catil. Magno *metu* me liberabis. Idem de Univ. Deus motum cœli *ab omni erratione* liberavit. 4. ad Att. epist. 3. Facile operas *aditu* prohibentur. Cæs. bell. Civ. Hos omnes *a contumeliis* militum, conviciisque prohibet. Cic. in Pison. Civitates *bonis* sunt exhaustæ. Idem 2. de Leg. agrar. Cum omnem pecuniam *ab ærario* exhausiſſetis.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 *Abstineo*, cum transit in accusativum, & hic & in quinto Ordine ponitur, hoc est, modo præpositionem A, vel ab adiciscit 2. de Fin. Ne malum habeat, abstinet se *ab injuria*. 2. Ac. *A quibus* nunc jam quidem te abstinebis. Modo respuit: Lib. 7. ep. 26 Qui me *ostreis, & muræna*, facile abstinebam. Liv. lib. 8. Romano *bello*, cum fortuna abstinuit. Cujus passivum in tertiis personis potissimum usurpatur. Act. 5. in Verr. Nihil ægrius factum est, quam ut manus ab illo *abstinerentur*. Vel impersonaliter. Liv. lib. 4. Dictator præcones edicere jubet, ut ab inermi *abstineatur*. Cum vero

absolute ponitur, & in Accusativum non trasit, Neutrum est. Liv. lib. 1. Urbe valide muris, ac situ ipso munita abstinuit. Et tunc illi pariter additur, demitur præpositio.

2 *Defendo* hujus Ordinis est. Cic. pro Font. *A quo periculo* defendite civem fortem. A Poetis tamen dativo etiam jungitur. Virg. Ecl. 6. Solstitium *pecori* defendere. Hor. l. 1. od. 7. Defendite æstatem *capellis*, idest, capellas ab æstu.

3 *Mutuo*, idest mutuum accipio, quidam in hunc Ordinem referunt, sed vix voce activa reperies; de quo supra in tertio Ordine diximus.

DE CONSTRUCTIONE VERBI PASSIVI.

CAP. III.

Pro Superioni Ordine Infimæ Classis.

VErbum Passivum est, quod syllaba OR finitum activum fit, R, littera abjecta, ut, Amor, Amo. Verbum passivum Ablativum cum præpositione A, vel Ab, postulat post se, qui ex nominativo verbi activi fit, ante se nominativum, qui fit ex accusativo. Cic. lib. 5. ad Cæc. epist 5. Liber tuus & lectus est, & legitur a me diligenter, & custoditur diligentissimè. Idem 2. ad Att. ep. 6. Eratostenes a Serapione reprehenditur.

2 Quare, cum activa passivis permutantur, accusativus in nominativum migrat; nominativus in ablativum cum præpositione A, vel Ab, ut Ego legi librum tuum; Liber tuus lectus est a me. Cæteri casus integri manent.

3 Cum Ablativus est rei inanimatæ, fere præpositio supprimitur. Cic. 1. Tusc. Sæpe enim vidimus tactos pudore, qui ratione nulla vincerentur.

Primi Ordinis.

Amor,	aris,	atus sum,	*esse amato.*
Diligor,	geris,	ectus sum,	
Legor,	geris,	ectus sum,	*esse lecto.*

Secundi Ordinis.

Accusor,	aris,	atus sum,	*esse accusato.*
Absolvor,	eris,	lutus sum,	*esse absoluto.*
Damnor,	aris,	atus sum,	*esse condemnato.*

Cic. pro Cluent. Majestatis absoluti sunt multi.

Ter-

Tertii Ordinis.

Adhibeor, eris, ibitus sum. *esser posto, o adoperato.*
Tribuor, eris, utus sum, *esser dato.*
Concedor, eris, essus sum, *sser concesso.*

Cic. ad Octav. Nulla remedia, quæ vulneribus adhibentur, tam faciunt dolorem, quam quæ sunt salutaria.

Quarti Ordinis.

Doceor, eris, ctus sum, *esser insegnato.*
Flagitor, aris, atus sum, *esser chiesto con istanza.*
Moneor, eris, nitus sum, *esser ammonito.*

Cæs. bell. Civ. lib. 1. Petrejus, atque Afranius, cum stipendium ab legionibus, pene seditione facta, flagitarentur, &c.

Hic, ubi verbum geminum accusativum postulat, mutatur in nominativum ille, qui præstantia est, hoc est, qui personam significat, altero permanente: ut Doceo Antonium litteras: Antonius docetur a me litteras.

Quinti Ordinis

Exuor, eris, utus sum, *esser spogliato.*
Induor, eris, utus sum, *esser vestito.*
Privor, aris, atus sum, *esser privato.*

Cic. pro Rab. Post. Demetrius, aspide ad corpus admota, vita privatus est.

Sexti Ordinis.

Audior, iris, ditus sum, *esser udito.*
Emor, eris, emptus sum, *esser comprato.*
Quæror, reris, situs sum, *esser dimandato.*

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

Hic, cum verbum post accusativum admittit ablativum personæ, si activa passivis permutantur, perturbatur sensus: ut Aufero a te vestem: Vestis aufertur a me a te. Accipio a te litteras: Litteræ accipiuntur a me a te. Ideo sic efferendum est, ut ambiguitas vitetur. Vestis aufertur a me tibi: Litteræ tuæ accipiuntur a me. Quod tamen in his ferme verbis potissimum observandum videtur, *Accipio, Aufero, Eripio, Corripio*, & hujusmodi.

Appendix II. Gen. pro suprema Classe.

1 Verba passiva nonnunquam dandi casum pro auferendi casu, more Græcorum, admittunt. Cic.

Digitized by Google

de clar. Orat. Auditus est *nobis* Lælii Caji filii sæpe sermo. Lib. 3. epist. 6. Notantur *mihi* ad divinandum signa. Ov. de Pont. l. 3 Vix auditor *ulli*. Frequens id apud Poetas, apud Oratores non ita.

2 Interdum accusativum addita præpositione, *Per* 9. ad Att. Id assequetur, si *per prætorem* Consules creantur. De Sōn. Cognomen id tibi *per te* partum.

DE CONSTRUCTIONE VERBI NEUTRI.

CAP. IV.

Pro Superiore Ordine Infimæ Classis.

VErbum Neutrum est, quod Um, vel O, literis finitum, ex se Passivum personale non gignit, ut *Sum*, *Sto*, *Servio*, neque enim dicitur *Stor*, aut *Servior*.

Primus Ordo Neutrorum Utrinque rectus.

OMne Verbum Neutrum, præsertim vero *Substantivum*. & *Absolutum*, utrinque nominativum habere potest, cum utrumque nomen ad eamdem rem pertinet. Ter. Phor. act. 4. Senectus ipsa est *morbus*. Cic. ad Att. l. 9, ep. 5. Ego vivo *miserrimus*. Liv. l. 1. Juste, pieque *legatus* venio, Ter. Andr. Redeo inde *iratus*, atque ægre ferens.

Sum,	es,	fui,	*esse*.
Vivo,	is,	xi, ctum.	*vivere*.
Venio,	nis,	ni, ntum,	*venire*.
Eo,	is,	ivi, itum,	*andare*.

Ambulo, *Curro*, *Incedo*, *Jaceo*, *Occido*, penult. cor. *Sto*, *Vado*.

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 Non solum verba Neutra, sed omne verbum personale, finiti modi utrinque nominativum habere potest cum utrumque nomen ad eandem rem pertinet. Cic. 2 Off. Liber, qui *inscribitur* Lælius. Phil. 1. *Defendi* Rēp. adolescens, nō *deseram* senex. 2 Si duo illa nomina non sunt ejusdem numeri, verbum concordat cum eo nomine, quod est basis. & quasi fundamentum orationis. Lucan. lib. 9. Sanguis erant lacrymæ. Plin lib. 33. cap. 3. Nota argenti fuere bigæ, atque quadrigæ.

3 Verbum personale etiam infiniti modi post se nominativum poscit, cum res ad nominativū præ-

ce-

Digitized by Google

cedentis verbi pertinet. 1 de nat. Deor. Nolo esse longior Ter. Adelph. Meditor esse affabilis.

4 *Videor*, huc spectat, quod Personaliter usurpari debet, & utrinque rectum habet ejusdem numeri, ac personæ. Cicer. 1. Acad. Tu vero bene meritus mihi videris de tuis civibus. 2 ad Att. ep. 1 Illa tua horridula mihi, atque incompta visa sunt.

Etiamsi verborum personalium infinitis jungatur 9. ad Att. ep. 12. Amens mihi fuisse videor. 4 in Catil. Videor mihi hanc Urbem videre concidentem. Terent. Andr. act. 3 Audire vocem visa sum modo militis. Philip. 2 Nescio quid turbatus mihi esse videris. Terent. Eun. act. 2 Subtristis visus est esse aliquantulum mihi. 1. in Cat. Nos viri fortes satisfacere Reip videmur 2. ibid. Vos, ne populo Romano deesse videamini providete. Liv. lib. 28. Na tibi ludus, & jocus fuisse tuæ Hispaniæ videbuntur.

5 Eandem rationem sequuntur verba, quæ *Vocativa* dicuntur, *Appello*, *Voco*, *Nuncupor*, *Nominor*, *Dicor*; Præterea hæc, *Habeor*, *Putor*, *Æstimer*, *Existimor*, *Judicor*, *Trador*, *Perhibeor*, *Feror*, *Credor*, & si qua sunt alia Cic. ad Att. 5 ep 17. Dejotarus ab Senatu rex appellatus est. Ad Att. 1. ep 1. Cæsar certus putatur Fam. l. 3. ep. 11. Dalmatæ semper habiti sunt bellicosi. Suet. Tib 62. Parsurus creditur.

Idque etiam infinitis personalium adjuncta. Lib 3 de Orat. Septem fuisse dicuntur, qui Sapientes & haberentur, & vocarentur. Tusc. 4. Morbi animarum difficilius evelli posse putantur. 2 ad Att. ep. 1. Thermus cum Milano contendere existimatur. Pro Cæcin. Unus homo plures esse homines judicarentur Pro Sext. Aristides unus omnium justissimus fuisse traditur. Plaut. Stich. Persarum montes esse cauei perhibentur. 2. Æn. Quam Juno fertur coluisse, &c.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 *Videor* semel impersonaliter usurpatum Cic. 5 Tusc. Non mihi videtur, ad beate vivendum

satis posse virtutem. Singulare est, nec imitandū. Si vero non opinationem, aut imbecillam assensionem, sed firmum animi placitum, opportunitatemve significet, impersonaliter ponitur. Cic. de Sen. Nunc mihi visum est de Senectute ad te scribere; idest *mihi placuit, constituī, visum est opportunum*. Tunc, vero si infinitum desideretur, e proximo supplebitur. Ad Att. 12. ep. 27. Eique de mancipiis, quæ tibi videbitur (nempe *attribuenda esse*) attribuas. Et ep. 28. Fueros attribue ei quot, & quos videbitur: Intellige *attribuendos esse*. Pro Rab. Ut Consules adhiberent Tribunos, quos eis videretur: Deest *adhibendos esse*. Cæs. 4. de bell. Gall. Ad hæc, quæ visum est, Cæsar respondit. Adde *respondenda esse*. Act 4. in Ver. Senatus permisit, ut Quæstores legum his rebus quam ipsis videretur (supple *edicendi esse*) ederent, & alia.

2. *Dicitur, Putatur, Creditur, Fertur*, raro impersonaliter. Terent. Andr. Act. 5. In hac habitasse Platea dictum est. *Christidem* 2. de nat. Deor. Fides, & *tibias* eorum causa factas esse dicendum est. Ibid. *Athenas* Atheniensium causa putandum est conditas esse. Ib. Quorum *neminem* item fuisse credendum est. De Amic. *Turquinium* dixisse fertur. in libris emendatissimis, *Ferunt*, habetur.

3. Quædam verba, quibus voluntatis prosecutio, aut fuga significatur, & alia pleraque, sine accusativis, *Me, Te, Se*, Infinito junguntur, & rectum utrunque habent. Pro Marc. Malim videri timidus, quam parum prudens. 1. de nat. Deor. Nolo esse longior. Eadem, cum ante se accusativos illos non respuant, si accusativus antecessit, & sequatur necesse est. 1. in Catil. Cupio me esse clementem. 3. Offic. Malitia vult videri se esse prudentiam.

4. Contra pleraque verba, quibus necessario accusativi illi præcunt, nominativus interdum apud Poetas post infinitum sequitur, Græcorum more, cum in eadem Persona subsistit oratio: idque potissimum fit in verbo substantivo. Luc. 1. 9. Tutumque putavit jam bonus esse socer. Catul.

Epigr. 4. Ait, fuisse navium celerrimus. 13. Met. Sed enim, quia retulit Ajax, esse Jovis pronepos. Hor. l. 3. od. 17. Uxor invicti Jovis esse nescis. Et in nonnullis aliis. Hor. l. 1. od 2. Filius Maiæ patiens vocari Cæsaris ultor. Et l 2. ep. 5. Patiarque vel inconsultus haberi Orator dixisset, Sc. *bonum esse socerum*, & cætera eodem modo.

Secundus Ordo Neutrorum. Genitivus post Verbum.

QUædam verba neutra post se Genitivum postulant. Cic. Att. l. 7. ep 20. Egeo *consilii*. Id. Phil. 6 Hoc bellum indiget *celeritatis*. Ter. Heaut act. 1. Clinia *suarum rerum* satagit.

Egeo, & Indigeo, ges, gui, *aver bisogno*.
Memini, isti, *ricordarsi, e far menzione*.
Satago, gis, *far con diligenza*

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

Sum, hujus Ordinis est, cum possessionem significat. Cic ad Cœl. lib. 2. epist 13. Jam me Pompeji totum esse scis.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 *Memini*, pro *recordor*, tum accusativum, tum genitivum postulat. Cic. de Sen. *Omnia*, quæ curant senes meminerunt. Terent, Eun. act. 4. Faciam, ut *hujus loci*, dicique, meique semper memineris. Interdum ablativus cum *De*. Cic. ad Att. l. 15. Memineto *de omnibus*, quæ te velle suspicor.

2 Pro *mentionem facio*, cum genitivo, vel ablativo, & propositione, *De*, jungitur. Quint. l. 11. Neque omnino *hujus rei* memini usquam Poeta. Id. Ibid. *De Quibus* multi meminerunt.

Tertius Ordo Neutrorum. Dativus post Verbum.

QUædam verba neutra post se dandi casum postulant. Ea fere sunt, quæ *Auxilium, commodum, incommodum, summum studium, obsequium, obedientiam, submissionem, repugnantiam* significant. Cic. de prov. Cons. Non parebo *dolori meo*, non *iracundiæ* serviam. De Amic. *Peccatis* indulgens præcipitem amicum ferri sinit. Multa præterea composita ex verbis neutris absolutis, & præpositionibus *Ad, Con, In, Inter, Ob, Præ, Sub* Cic. in Ver. Act. 5. l. 4. *Homini* jam perdito, &

collum in laqueam inferendi *subveniſti*. Id. in Piſ. Quiſnam *illa* in curiam venienti *aſſurrexit*.

Adſum, ades, adfui *eſſer preſente*.
Aſſurgo, gis, rexi, rectum, *levarſi in piedi*.
Conſolo, lis, lui, ultum, *provedere*,
Debeo, es, bui, itum, *eſſer debitore*.
Faveo, es, vi, fautum, *favorire*.
Immineo, nes, nui, } *ſoprastare*.
Impendeo, des, pendi, penſum, }
Incommodo, das, davi, datum, *dar diſagio*.
Indulgeo, es, lſi, tum, *condiſcendere*.
Obſiſto, ſtis, ſtiti, } *eſſer contrario*.
Obſto, ſtas, ſtiti, ſtatum, }
Obedio, is, ivi, tum, } *ubbidire*.
Obtempero, as, avi, atum, }
Pareo, es, ui, *ſervire*.
Servio, vis, vivi, vitum, *ſtudiare, e favorire*.
Studeo, des, dui, *ſovvenire, o ſoccorrere*.
Subvenio, nis, ni, entum,
Succurro, rris, rri, rſum,

Abſum, pro Deſum, Acclamo, Accubo, Accumbo, Accreſco, Accedo tibi, ideſt, *aſſentior*. Accedit hoc meis malis, pro *additur*. Acquieſco, Adhæreo, Adhæreſco Adlabore. Adequito, Adjaceo, Adno, Adnato, Affulgeo, Antecedo. Antecello, Anteeo, Anceſſo, Anteverto, Appareo, Applaudo, Appropinquo, Arrideo, Aſſentio, Aſſervio, Aſſiſto, Aſſideo, Aſſueſco. Attendo, Auſculto pro *morem gero* Cic. pro Roſc. *Mihi auſculta*. Benecupio, Benevolo, Benedico, Benefacio, Benignefacio, Caveo, Confido, Conſentio, Congruo, Conſono, Conſuesco Commodo, pro *proſum*. Cedo & concedo pro *locum do*. Detraho, ideſt *Obtrecto*. Deſpero Deſervio, Deſum Diſpliceo, Diſcrepo, Diſſentio, Diſſideo, Doleo. Plaut *Cor dolet mihi*. Defacio, Excello. Fido, Faveo Hæreo, Illudo, Inſum, Inſulto, Inhio, Inſervio, Inſiſto, Ignoſco, Illacrymo, Indormio, Incubo, Incumbo, pro *innitor*, Illuceo, Impono, pro *decipio*. Inhæreo, Ingemiſco, Invideo, Innuo, Inſto, Inſuesco, Infideo, Intervenio, Interjacio, Interſum,

Digitized by Google

sum, Intercedo, ideſt, *Oppono me ut impedium*, Interdico: pro *Veto*. Maledico, Malefacio, Metuo amice: ut *Tibi metuo*, hoc eſt, *ne quid tibi eveniat incommodi*. Nubo, Noceo, Obequito, Obſecundo, Obſum, Obſtrepo, Obrepo, Objecto, Occurro, Occurſo, Officio, Pareo, Placeo, Praſto, pro *antecello*, Præcurro, Præeo, Præluceo, Præſidio, Præſum, Proſum, Prævideo, & Proſpicio tibi, ideſt, *conſulo tibi*. Proficio, pro *proſum*, Proximo. Recipio tibi, ideſt *promitto* Reſilio, Reſpondeo, pro *ſatisfacio*. Reclamo, Renuntio, ideſt, *nuntium remitto*. Repugno, Satisfacio, Subjaceo, Suboleo, Subrepo Subſervio, Subſcribo ideſt *aſſentior*, Sulfum, Succedo, Succenſeo, Succlamo, Succreſco, Succumbo, Suffeio, ideſt *par ſum*, Superſum, Supplicio, Tempero, pro *abſtineo*, Timeo amice, Vaco pro *operam do*.

Appendix I. Gen. pro Media Claſſe.

1 *Sum*, modo dativum unum habet. Cic. de clar. Or. Jam tunc erat honos *eloquentiæ*. Id. pro Sext. Quocum *mihi* erant omnes amicitiæ neceſſitudines. Modo duos. Id. ad Att. l. 6. ep. 2 Reſpondebo primum poſtremæ tuæ paginæ, quæ *mihi* magnæ *moleſtiæ* fuit. Liv. l. 33. Vectigalia publica *prædæ*, ac diviſui *principibus* erant.

2 *Incumbo*, cum translate ſignificat *obnixe alicui rei operam dare*, accuſativum cum præpoſitione *In* vel *Ad*, poſtulat. Cic. 1. de orat. *In id ſtudium*, in quo eſtis, incumbite. Lib. 10. ep. 19. Mi Plance, incumbe toto pectore *ad laudem*. Id. l. 12. ep. 24. Te hortor ut omni cura *in Rempubli am* incumbas. Proprie vero ſignificat *Inniti*, & dativum amit. Ad Her. l. 1 Ajax *gladio* incubuit. Quintil. l. 9. c. 3. Incumbere *illi*, non *in illum* jam dicitur. Quamquam etiam recte antea dixere vetuſtiores incumbere in *gladium*, Cic. *In ſcuta*, Liv.

3 *Conſulere alicui*, non eſt conſilium dare, ſed proſpicere, ſeu providere alicui, Cic 4 in Catil. Conſulite *vobis*, proſpicite Patriæ. *Conſulere aliquem*, eſt conſilium ab aliquo petere. Cic. in Verr. Act 1. Nunc ego, Judices, jam *vos* conſulo quid mihi faciendum putetis.

4 Au-

4 *Antecedo*, *Antecello*, *Anteeo*, *Anteſto*, *Anteverto*, *Antevenio*, *Præcedo*, *Præcurro Præeo*, *Præſto*, dandi, vel accuſandi caſum admittunt. Cic. de Fin. l 4 Virtus tantum præſtat *cæteris rebus*, ut dici vix poſſit Liv. bel. Maced. Dec. 4. l. 7. Robore navium, & virtute militum Romani longe *Rhodios* præſtabant. Ex his *Antecello*, & *Præſto*, frequentiſſime dativo: *Antevenio*, & *Præcedo*, ſæpius accuſativo junguntur.

5 *Interdico*, præter dativum, ablativum rei habet. Cæſ. 1. de bell. Gall. Arioviſtus *omni Gallia* Romanis interdixiſſet. Ex hoc ſæpe fit Impersonale paſſivæ vocis. Cic. 6. Philipp. Tanquam ſi illi aqua, & igni *interdictum ſit*. Activum eſt, cum accuſativum rei habet Liv. 6. bell. Maced. Feminis dumtaxat *uſum* purpuræ interdicimus.

6 Quædam, cum dativo perſonæ, accuſativum rei admittunt, ut *Invideo*, *Minuo*, ſeu *Taneo*, *Caveo*. ſuſc. 3. Ut nobis *primam naturam* invidiſſe videantur. Plaut. Pœn Metuo meo amori *morum*. Cato de re ruſt. c. 5. *Scabiem* pecori caveto. Verbis *Metuo* & *Caveo* interdum additur *Ab* præpoſitio. l. ad Heren Ab *inimico* ſibi pericula metuebat. Plaut. pſeud. Cavendum eſt mihi *abste* irato.

7 *Parco*, pro *veniam do*, & *ignoſco*, cum accuſativum reſpuat, ſi eo uti opus ſit, ad verbum *Condono*, vel *Remitto*, aut alia confugiendum eſt. C. pro Mil. Crimen hoc nobis *condonetis* Vatin. 5. Fam. epiſt. 19. Meam animadverſionem *remitto* tibi, & *condono*.

8 *Debeo*, cum ſolo dativo perſonæ eſt hujus Ordinis. Cic. l. 11. ep. 1. Auctoritatem eo minorem habemus, quod *tibi* debemus. Et lib. 10. ep. 12. Perfice ut ne minus Reſp *tibi*, quam tu *Reip.* debeas. Activum eſt, additio accuſ. rei. Plaut Bacch. Ducentos *Philippeos* hoſpes debuit noſtro ſeni. Cic pro Syl. Reliqua jam a me meæ perpetuæ naturæ debentur.

Appendix II. Gen pro Suprema Claſſe.

1 Vaco pro *Operam do*, ſæpe cum Dativo. Quint. l. 12. c. 1. Ne *ſtudio* quidem operis pulchertimi

vaca-

vacare mens, nisi vitiis libera, potest. Pl. ep. 49. Solutus cæteris curis *huic uni* vacabat. Sen. ep. 27. Jam te ipse monuisti; ideo aliorum *emendationi* vacas. Curt. l. 6. Illa non vacasse *sermoni* suo Regem causatus est. Valer. l. 1. c. 6. Te accepimus *cultui* religionis vacasse. Mart l. 2. Vel tantum causis, vel *tibi* sæpe vacas. Apud Cic fere est *vacuum esse*. & ablativo in quinto Ordine jungitur Cic. 1. Offic. Nulla vitæ pars vacare *officio* potest. l. 6. ep 3. Nec angar ullare, cum omni vacem *culpa*.

2 *Adsum*, *Desum*, & alia a *Sum* composita sæpe alios casus beneficio præpositionis admittunt, ut, in concione adfuerunt Cic. pro Flac. In Antonio ornatus non defuit. 3. de Or. In convivio interfuit. Pro Rosc. & alibi. Sic abesse a culpa, ab oculis, ab urbe, a domo, Cic. *Absum* tamen cum dativo, *deesse* significat. Cic. 1. de Leg. Abest Historia *litteris* nostris. 2. de Or. Quid *huic* abesse potuit ad maximarum rerum scientiam? Pro Balb. Quid abest *tuis bonis*? Var. 2. de re rust. cap. 2. *Si cui* vetustate dentes absunt.

3 *Despero*, *Illudo*, *Desino*, *Attendo*, *Insulto* dativum, vel accusativum adsciscunt. Cic. in Pis. Quid, quod tu desperans *rebus tuis* in sordibus, lamentis, luctuque jacuisti? Cæs. bell Gall. Desperare *fugam*. Cic. pro Dom. Hic illudit *auctoritati vestræ*. Ter. Phorm. act 3. Satin' superbe illuditis *me*? Cic. 1. de Orat. Ipsa *præcepta* illudere solebat Carneades. Idem pro Flac. Non animus *eis*, sed vires deficiunt. Pro Cæl. Dies *me* jam deficiet. Suet. in Galb. c. 5. inter liberales disciplinas attendit, *& Juri*. Plin Paneg. Nam *cui* magis, quam *Cæsaris*, attendant? Cic. pro Sull. *Me dicentem* attendite. Liv. l. 1. Satis *illum* diu insultasse bonis. Teren. Eun. act. 2. *Istas fores* calcibus insultabis frustra.

Ex his *Attendo*, & *Desino*, frequentissime accusativo, *Insulto*, raro admodū huic casui copulatur.

3 *Invideo*, olim active cum solo accusativo, sive *Rei*. Vetus Poeta 3. Tusc. *Florem* quisnam liberum invidit meum? Ut videre, inquit Cicero, sic

Digitized by Google

ſic invidere *florem* rectius, quam *flori* dicitur: nos conſuetudine prohibemur. Sive *Perſonæ*. Ovid. ep. 13. *Troadas* invideo. Hinc Hor. in Art. *Invideor*, paſſive uſurpavit. Hinc participium paſſivum *Inviſus*.

5 *Inſervib*, & *Noceo*, cum accuſitivo Perſonæ obſoleta ſunt. Plaut. Moſt. Si *illam* inſervies ſolum. Id. Milit. Jura te non nociturũ eſſe *hominem*.

6 *Studeo*, cum dativo eſt, *operam dare*. 2. de Orat. Cui gloriæ, cui virtuti ſtudes? vel *favere*, ſive *affectare*. Pro Cœl. Studuit Cœlius *Catilinæ*. Cum accuſativo eſt, *cupere*, vel *affectare aliquid*. Poſt redit. in Sen. Cum *litteras* ſtudere incipit, tum eſt Epicureus. 5. de Fin. Ut illud ipſum, *quod* ſtudet facere poſſit ornatius. Phil. 6. Unum ſtudetis omnes. Ter. Andr. Horum ille nihil egregie ſtudebat. Niſi fortaſſe hi duo ſint accuſativi communes. Olim cum genitivo. Poeta vetus, de nat. Deor. Qui te nec amet, nec ſtudeat *tui*. Obſoletum eſt.

7 *Nubo*, cum dativo. Cic. pro Cluent. *Aurio* conſobrino ſuo nupſit. Et cum ablativo, addita præpoſitione, *Cum*. Idem lib. 15. epiſt. 3. *Quocum* eſſet nupta Regis Armeniorum ſoror.

8 *Diſſideo*, & *Diſcordio* ab aliquo, vel cum aliquo dicimus. Sic *Diſcrepo*, & *Diſſentio*, Singularia in his ſunt cum dativo exempla. 3. de Or. Ipſi *ſibi* ſinguli diſcrepantes. Senec. ep. 20. Ne *oratio* ei vita diſſentiat.

9 *Advigilo*, *Adgemo*, *Adſono*, *Immurmuro*, *Invigilo*, *Indoleo*, *Obambulo*, *Obmurmuro*, & ſimilia Poetarum fere propria, cum dativo. Stat. 11. Theb. Advigilantia ſomnis Pia. 11. Theb. Loquenti adgemit. 3. Met. Plangentibus adſonat. 4. Georg. Sylvis immurmurat. Ibid. Victu invigilant, ideſt, victui. 2. Triſt. Indoluiſſe malis. 3. Georg. Gregibus obambulat. Ovid. epiſt. 17. Precibus obmurmurat.

10 *Certo*, *Bello*, *Pugno*, *Concurro*, *Contendo*, *Colludo*, *Diſcordo*, *Diſſideo*, *Differo*, *Diſto*, *Occumbo*, & alia, a Poetis dativo, ab Oratoribus caſibus

bus junguntur aliis. Ecci. 5. Tibi certet Amyntas. 12. Met. Hosti concurrere Horat. iib. 2 ep. 2. Quantum discordet parcus avaro. Idem de Arte. Tragico differre colori Et l. 4. od 9. Distat inertiæ. 2. Æneid. Occumbere morti. Orator diceret. Tecum certet. Occumbere mortem, vel morte &c.

Quartus Ordo Neutrorum. Accusativus post verbum.

QUædam verba neutra post se accusativum postulant: Ea vel ad rem rusticam pertinent, ut Aro terram, Puto vineam. 1 Tusc. Serunt arbores, quæ alteri sæculo prosint. Vel ad res alias. Ter. Adelph. act. 5. Ego illius sensum pulchre calleo.

Quæ ad rem rusticam pertinent.

Aro, as, avi, atum, *arare.*
Puto, as, avi, atum, *potare, o tagliare.*
Rigo, as, avi, atum, *adacquare.*
Sero, is, sevi, satum, *seminare, o piantare.*

Ablaqueo, Colo, Fodio, Meto, Occo, Pastino, Planto, Sarrio, Semino, Stercoro, Vanno, Vindemnio.

Alia Verba.

Calleo, lles, llui, — *esser pratico.*
Exhalo, las, lavi, latum, — *esalare.*
Oleo, les, lui, litum,] *odorare, o render.*
Redoleo, les, lui, litum,] *odore.*

Horreo, Exhorreo, Exhorresco, Perhorresco, Inclamo, Anhelo, Maneo, idest expecto: *Sapio, Desino*, & defectiva tria, *Memini, Odi, Novi*, & alia, quæ accusandi casum postulant, sed passive converti non licet. Att. l. 9. Ingrati animi crimen horreo, Ad Her. 4. Anhelans crudelitatem. 2. Phil. Cujus te fatu manet. Plaut. Pers. Ego rem meam sapio.

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 Huc rovocantur verba, quibus res verbi additur; ut Currere cursum. 2 de Leg. Agrar. Servire servitutem Plaut. Mil. Ludere ludum. Ter. Eun Nocere noxam. Liv. l. 9 Pugnare pugnam. Plaut. Pseud. Vivere vitam. Ridere risum, &c. Vel accusativus mensuræ, qua rem, actionemve verbi metimur. 3. Offic. Qui stadium currit: Sic Mare navigare. Terram ambulare, &c.

2 *Abhorreo*, fere ablativo cum præpositione *A*, vel

tuam. Ter. Heaut. act. 3. Huic drachmatum argenti mille dederat *mutuum*. Plaut. Trin act. 3. Si quis *mutuum quid* dederit, sic pro proprio perditum. Male hic aliqui legunt: Si quis quid *mutuaverit*.

Appendix II. Gen. pro suprema Classe.

1 *Mutuare* si activa voce reperitur, non est mutuum dare, sed accipere, & ad sextum Ordinem pertinet. Val. Max lib. 6. c. 2. Potius præsidium a libertate, quam ab innocentia *mutuavit*. Quo tamen loco legitur castigatus, *mutuata* [nempe *mulier*] deponenti voce: *Mutuor* enim deponens sexti Ordinis est, mutuum accipio.

2 *Dare mutuum* dicimus de pecunia, frumento, aliisque rebus, quæ non restituuntur eædem, sed ejusdem generis: de cæteris *Commodare* usitatum est. Quod tamen interdum de iis etiam rebus dicitur, quæ non eædem reddantur. Plaut. Asin. act 3. Viginti argenti commodo minas matri. Idem Rudimen Act 2. [illegible] his hosti commoda. Non ita passim [illegible].

3 *Jubeo*, cum imperare significat, fere jungitur infinito. Cic pro Dejot. *Jubeo* te bene sperare. Vel infinitum e proximo intelligitur Plaut. Aulul. Aut, si respexeris, donec ego te jussero: ubi intelligitur *respicere*. Cic. l. 13. ep. 26. Litteras ad te M. Lepido, non quæ te aliquid juberent [nempe *facere*] sumpsimus. Alioqui accusativum personæ non habet, sed rei: Cic 1. de Leg Lex jubet ea, quæ facienda sunt, prohibetque contraria.

4 Interdum tamen cum dativo personæ, & particula, *Ne*, reperitur. Cæs. 3. bell. civ. *Militibus suis* jussit, ne qui eorum violarentur. Non passim usurpandum.

5 Cum autem *Decernere*, *statuere*, *creare*, significat, non solum accusativum rei, sed etiam personæ admittit. Cic pro Corn. Populus Romanus *legem* jussit de civitate tribuenda. Idem Philip. 2. Cum primum Cæsar ostendisset, se *Dolabellam Consulem* esse jussurum, idest *creaturum*. Liv. l. 3. Cum populus *Regem* jussisset.

4 *In-*

6 Infinitum etiam poscunt *Veto, prohibeo, Cogo, Adigo,* tum active, tum passive Cic. 2. de Orat. Lex peregrinum vetat in murum ascendere. Idem de Amic. Acta agimus, quod vetamur veteri proverbio: ubi intelligitur infinitum (*agere*) Cæs. 7. bell. Gal. Cum leges, duos ex una familia, vivo utroque, non solum magistratus creari vetarent, sed in Senatu esse prohiberent. Terent. Heaut. Act. 3. Ea prohibet facere tua præsentia.

Quartus Ordo Activ. geminus accusativus post verbum.

QUadam verba activa post se duos accusandi casus admittunt. Cic. lib 7. ep 21. Silii causam te docui. Idem pro Dom. Num a te ipso instituta me frumentum flagitabant.

Doceo, es, cui, ctum, *insegnare.*

Cum compositis Edoceo, Perdoceo, &c.

Celo, las, lavi, latum, *tener nascosto.*

Flagito, as, avi, atum *dimandare instantemente*

Interrogo, gas, avi, atum, *interrogare.*

Moneo, nes, nui, nitum, *ammonire.*

Rogo, gas, gavi, gatum, *dimandare.*

Posco, scis, popposci *chiedere.*

Reposco, scis, repopposci *ridimandare.*

Cic. l. 2. ep. 16. *Quæ* tu me mones. Ad Q. Fr l. 2. ep. 1 Racilius me primum *sententiam* rogavit. 14. ad Att. ep. 12. Te *hoc beneficium* rogo. 1. Tusc. Pusionem interrogat Socrates *quædam geometrica.*

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 Dicimus etiam *Moneo, Admoneo, Commoneo, Doceo, Edoceo, Erudio* te de hac re, idest Commonefacio, certiorem facio. 2. de Orat. Ut *de sua* quisque re me ipse doceat. 11. ad Att. ep. 16 Cum Camillo comunices, ut Terentiam moneatis *de testamento.* Fam. l. 2. ep. 12. Litteræ tuæ me erudiant *de omni Republica.*

2 Verbis *Commoneo, & Admoneo*, non ausim geminum accusativum dare: Vide, quæ in secundo Ordine de his diximus.

3 *Celo, & Interrogo*, eandem præpositionem, *De*, admittunt. Cic. Fam. 7. ep 20. Bassus noster me *de hoc libro* celavit. Id in Part. Sic ego te viciſſim *iisdem de rebus* interrogem.

4 *Eru-*

Digitized by Google

quam *quidquam* me juvat, quod edo domi. Cic. in Rull. Beneficio legis *nihil* utitur. Plaut. Capt. act. 2 *Unum* exorare vos finite nos. Cic. in Top. Cum mihi meisque *multa* sæpe caviſſes. Cæcinna Fam l. 6. ep. 7. Qui *multa* Deos venerati ſunt. Sall. Jug. *Pauca* pro tempore milites cohortatus. Et cum aliis verbis ſæpiſſime.

4 *Poſtulo* duos accuſativos videtur habere. 2. ad Att. ep 7 orationes autem *me* duas poſtulas. Cum vero alii, *a me* legant. in ſexto potius Ord. locetur.

5 *Erudio* apud Poetas, duos accuſativos admittit. Stat Theb. 10 Et quæ *te leges*, præceptaque fortia belli erudiit genitrix. Sic interdū Ov.

6 Priſci dicebant, *exigor pecunias*, *portorium*, Quare videntur etiam dixiſſe. Exigo te pecunias, portorium, quæ ſæculum eruditius rejecit.

Quintus Ordo Activ. Ablativus præter Accuſativum.

QUadam verba activa ablativum, præter accuſ. ſibi adſciſcunt. Ea fere ſunt *Veſtiendi*, *Implendi*, *Onerandi*, *Liberandi*, & his contraria, multa præterea *Privandi*. Cic. 2. de nat. Deor. Oculos natura membranis tenuiſſimis veſtivit, & ſepſit. Et l. 3 Diligentius urbem religione, quam ipſi mœnibus cingitis.

Veſtiendi, & Contraria.

Induo,	is,	ui,	utum,	*veſtire*
Veſtio,	is,	ivi,	itum,	
Exuo,	is,	ui,	utum,	*ſpagliare*
Spoglio,	as,	avi,	atum,	

Amicio, *Calceo*, *Cingo*, *Succingo*, *Conveſtio*, *Munio*, *Orno*, *Sepio*, *Sterno*, *Coſterno*, *Inſterno*, *Tego*, *Nudo*.

Implendi, & Contraria.

Compleo,	es,	evi,	etum,	*empire*,
Impleo,	es,	evi,	etum,	

Cum cæteris compoſitis, *Expleo*, *Repleo*, & *Satio*, *Saturo*, *Augeo*, *Cumulo*, *Locupleto*, *Farcio*, *Refercio*, *Exhaurio*.

Onerandi, & Contraria.

Onero,	ras,	ravi,	ratum,	*caricare*,
Opprimo	is,	eſſi,	eſſum,	*opprimere*,
Exonero,	ras,	avi,	atum,	*ſcaricare*,
Levo,	as,	avi,	atum	*allegerire*,

Obruo, *Premo*, *Deonero*.

Liberandi, & Contraria.

Expedio, dis, ivi, ditum *spedire*
Solvo, vis, vi, lutum, *sciogliere*.
Illaqueo, *Impedio*, *Implico*, *Irretio*. Huc etiam spectant, ut in 2 Ordine diximus, *Absolvo*, *Libero*, *Alligo*, *Astringo*, *Obstringo*, *Damno*, *Multo*, *Obligo*, Privandi.
Fraudo, as, avi, atum, *defrodare*.
Prohibeo, es, ui, itum, *tener lontano*.
Orbo bas, avi, atum, *privare*.

Abdico, *Abstineo*, *Emungo*, *Everto*, *Muto*, *Commuto*, *Permuto*, *Pello*, *Privo*, *Viduo*. Cic. 2 Philipp. Is *fructis* esculentis totum tribunal implevit. Pro Flac Metuit ne L. Flaccus sese *scelere* alliget. 2. Offic Nunquid se obstrinxit *scelere*? 2 de Divinat. *Magistratu* se abdicaverunt. In Verr. act. 4 Ne pupillum Junium *fortunis* patriis conetur evertere. Terent. Phorm. act. 4 Emunxi *argento* senes. Ibid. act. 5 *Cura* sese expedivit.

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 *Solvo*, cum de pecunia sermo est, præter accusativum significantem pretium, ablativum rei postulat cum præpositione *Pro*, & ad 3. Ordinem spectat. Cæs. 1 de bell. Civ. Militibus pecuniam pro his rebus solvat. Cic. pro Fl. Invite solverat Castricio pecuniam. Sæpe alteruter casus desideratur Cic. in Verr. act. 4. l. 3. Pro frumento nihil solvit omnino. Id 1. ad Att. ep. 2 Misimus, qui pro vectura solveret.

2 *Impleo*, & *Compleo* etiam genitivum admittunt Cic. l. 9 ep. 18. Ollam *denariorum* implere non potes Liv. 1. Adolescentes suæ *temeritatis* implevit. Plaut. Mœn. Parasitus me complevit *flagitii*, & formidinis. Sed ablativus usitatior est. Raro ablativum habent cum præpositione *De* Cic. 4. Acad. *De quibus* volumina impleta sunt.

3 *Afficio* hujus Ordinis est. Cic. pro Mil. Milo populum Rom. maxima *lætitia* affecit. Sic dicimus, afficere aliquem cura, dolore, ignominia, &c.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

2 *Dono*, *Aspergo*, *Impertio*, dativum, vel ablativum

tivum sine præpositione habent. Cic. pro Sext. Rosc. Non pauca suis auditoribus large effuseque donabat. Id pro Corn. Eum Pompejus *civitate* donavit. Id pro Cin. Ipse Guttam aspergit huic Balbo. Idem pro Planc. Hunc tu vitæ splendorem masculi aspergis istis? Idem Act. 3. in Verr. Dolorem suũ neminĩ impertiebat. Ter. Eun. act. 2. Plurima *salute* Parmenonem suũ impertit Gnato.

2 *Augeo*, *Levo*, raro Dativum. 11. ad Att. ep. 22. Litteræ tuæ auxerunt *mihi* dolorem. Idem in Orat. Quem laborem *nobis* levavit Attici nostri labor.

2 Tusc. *His* levabat omnem vulnerum metum nobilitas mortis. Frequentissime ablativum, Cic. 2. de Leg. Agr. Ut Syllanos possessores *divitiis* augeatis. l 3. ep. 1. Leva igitur me *hoc onere*.

3 *Indu*, active non raro cum Ablativo. Cæs. 7. bell. Gall. Se ipsi acutissimis *vittis* induebant. Sæpius cum Dativo. 2. de Fin. *Sibi* & torquem, & cognomen induit. Liv. l. 30. *Nobis* pia, ac justa induerunt arma Raro *Exuo*, cũ Dativo. Sen. ep. 91. Sapientia vanitatem exuit *moribus*. Ovid. 7. Met. Jamdudum vincula pugnat. Exuere ipse *sibi*.

4 Verba *Vestiendi* nondum, quod meminerim, legi apud veteres cum duobus accusativis juncta voce activa. Passiva quidem voce *Induo* apud Historicos, & Poetas cum accusativo rei reperitur: Curt. lib. 10. Itaque revocatus *vestem* fratris *eam ipsam*, quæ in sella posita fuerat, induitur. Virg. Æneid. 2. Androgei *galeam*, clypeique insigne decorum induitur. Quamquam verbis *Induo*, & *Exuo* voce activa unum fere rei accusativum tribuunt Oratores. Cic 14 ad Att. ep. penult. Quære *talaria* induamus. Idem pro Lig Nonne omne *humanitatem* exuisses? Voce autem passiva, ablativum. 1. ad Att. Vir indutus muliebri *vestitu*. Tusc. 1. Mens exuta *vitiis*.

Sextus Ordo Activ. Ablat. cum præpos. A, vel Ab.

QUædam verba activa, præter accusativum, ablativum cum præpositione *A*, vel *Ab*, postulant: Ea fere sunt *Petendi*, *Auferendi*, *Removendi*, *Abstinendi*, *Accipiendi*. Cic. 5. Tus.. *Acce*

Digitized by Google

alia, Cic. in Vatin. *Quæro* illud etiam ex te. Idem de Sen. Poma ex arboribus si cruda sunt, vi *avelluntur*, si matura, & cocta, dedicunt. De Div. Aqua e puteo *hausta*. Præcipue vero, quæ ex præpositione *Ex* componuntur, ut *Expello, Ejicio, Eripio*. Pro Mil. Ex urbe expelli, exterminari, ejici.

3 Quædam hujus Ordinis modo dativum, modo ablativum cum præpositione habent, præter accusativū, ut *Surripio, Eripio, Aufero*. C. pro dom. Clodius pecunias consulares *a Senatu* abstulit. Id. Div. in Ver. Id tu *mihi* eripuisti, atque abstulisti.

4 Quædam præpositionē, *De*, etiam admittunt. Cic pro Corn. Audivi hoc *de parente meo* puer. Pro Sest. Rosc. Bona hujus *de L. Sylla* se emisse dicit. Ter. Eu. act. 2. sc. 2. Ut sibi liceret discere id *de me*. Cic. 2. Acad. Quæsivi *de Zenone*. De clar. Orat. Tu quidem *de fæce* hauris.

5 *Pello, Libero, Prohibeo, Exhaurio*, ad hunc, & ad superiorem Ordinem spectant. Cic. pro Mil. Pompejum pellere *possessionibus* conatus est. Ter. Enunc. Istum æmulum *ab ea* pellito. Cic. 1. in Catil. Magno *metu* me liberabis. Idem de Univ. Deus motum cœli *ab omni erratione* liberavit. 4. ad Att. epist. 3. Facile operas *aditu* prohibentur. Cæs. bell. Civ. Hos omnes *a contumeliis* militum, conviciisque prohibet. Cic. in Pison. Civitates *bonis* sunt exhaustæ. Idem 2. de Leg. agrar. Cum omnem pecuniam *ab ærario* exhausisse tis.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 *Abstineo*, cum transit in accusativum, & hic & in quinto Ordine ponitur, hoc est, modo præpositionem A, vel ab adjiciscit 2. de Fin. Ne malum habeat, abstinet se *ab injuria*. 2. Ac. *A quibus* nunc jam quidem te abstinebis. Modo respuit: Lib. 7. ep. 26 Qui me *ostreis, & muræna*, facile abstinebam. Liv. lib. 8. Romano *bello*, cum fortuna abstinuit. Cujus passivum in tertiis personis potissimum usurpatur. Act. 5. in Verr. Nihil ægrius factum est, quam ut manus ab illo *abstinerentur*. Vel impersonaliter. Liv. lib. 4. Dictator præcones edicere jubet, ut ab inermi *abstineatur*. Cum vero

absolute ponitur, & in Accusativum non trasit, Neutrum est. Liv. lib. 1. Urbe valide muris, ac situ ipso munita abstinuit. Et tunc illi pariter additur, demitur præpositio.

2 *Defendo* hujus Ordinis est. Cic. pro Font. *A quo periculo* defendite civem fortem. A Poetis tamen dativo etiam jungitur. Virg. Ecl. 6. Solstitium *pecori* defendere. Hor. l. 1. od. 7. Defendite æstatem *capellis*, idest, capellas ab æstu.

3 *Mutuo*, idest mutuum accipio, quidam in hunc Ordinem referunt, sed vix voce activa reperies; de quo supra in tertio Ordine diximus.

DE CONSTRUCTIONE VERBI PASSIVI.

CAP. III.

Pro Superioris Ordine Infimæ Classis.

VErbum Passivum est, quod syllaba OR finitum activum fit, R, littera abjecta, ut, Amor, Amo. Verbum passivum Ablativum cum præpositione A, vel Ab, postulat post se, qui ex nominativo verbi activi fit, ante se nominativum, qui fit ex accusativo. Cic. lib. 5. ad Cæc. epist. 5. Liber tuus & lectus est, & legitur a me diligenter, & custoditur diligentissimè. Idem 2. ad Att. ep. 6. Eratosthenes a Serapione reprehenditur.

2 Quare, cum activa passivis permutantur, accusativus in nominativum migrat; nominativus in ablativum cum præpositione A, vel Ab, ut Ego legi librum tuum; Liber tuus lectus est a me. Cæteri casus integri manent.

3 Cum Ablativus est rei inanimatæ, fere præpositio supprimitur. Cic. 1. Tusc. Sæpe enim vidimus *pudore*, qui ratione nulla vincerentur.

Primi Ordinis.

Amor,	aris,	atus sum,)	*esse amato.*
Diligor,	geris,	ectus sum,)	
Legor,	geris,	ectus sum,	*esse lecto.*

Secundi Ordinis.

Accusor,	aris,	atus sum,	*esse accusato.*
Absolvor,	eris,	lutus sum,	*esse absoluto.*
Damnor,	aris,	atus sum,	*esse condemnato.*

Cic. pro Cluent. Majestatis absoluti sunt multi.

Ter-

Tertii Ordinis.

Adhibeor, eris, ibitus sum. *essere posto, o adoperato.*
Tribuor, eris, utus sum, *esser dato.*
Concedor, eris, essus sum, *sser concesso.*

Cic. ad Octav. Nulla remedia, quæ vulneribus adhibentur, tam faciunt dolorem, quam quæ sunt salutaria.

Quarti Ordinis.

Doceor, eris, ctus sum, *esser insegnato.*
Flagitor, aris, atus sum, *esser chiesto con istanza.*
Moneor, eris, nitus sum, *esser ammonito.*

Cæs. bell. Civ. lib. 1. Petrejus, atque Afranius, cum stipendium ab legionibus, pene seditione facta, flagitarentur, &c.

Hic, ubi verbum geminum accusativum postulat, mutatur in nominativum ille, qui præstantia est, hoc est, qui personam significat, altero permanente: ut Doceo Antonium litteras: Antonius docetur a me litteras.

Quinti Ordinis

Exuor, eris, utus sum, *esser spogliato.*
Induor, eris, utus sum, *esser vestito.*
Privor, aris, atus sum, *esser privato.*

Cic. pro Rab. Post. Demetrius, aspide ad corpus admota, vita privatus est.

Sexti Ordinis.

Audior, iris, ditus sum, *esser udito.*
Emor, eris, emptus sum, *esser comprato.*
Quæror, reris, situs sum, *esser dimandato.*

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

Hic, cum verbum post accusativum admittit ablativum personæ, si activa passivis permutantur, perturbatur sensus: ut Aufero a te vestem: Vestis aufertur a me a te. Accipio a te litteras: Litteræ accipiuntur a me a te. Ideo sic efferendum est, ut ambiguitas vitetur. Vestis aufertur a me tibi: Litteræ tuæ accipiuntur a me. Quod tamen in his ferme verbis potissimum observandum videtur, *Accipio, Aufero, Eripio, Corripio*, & hujusmodi.

Appendix II. Gen. pro suprema Classe.

1 Verba passiva nonnunquam dandi casum pro auferendi casu, more Græcorum, admittunt. Cic.

de clar. Orat. Auditus est *nobis* Lælii Caji filii sæpe sermo. Lib. 3. epist. 6. Notantur *mihi* ad divinandum signa. Ov. de Pont. l. 3 Vix auditor *ulli*. Frequens id apud Poetas, apud Oratores non ita.

2 Interdum accusativum addita præpositione, *Per* 9. ad Att. Id assequetur, si *per prætorem* Consules creantur. De Sōn. Cognomen id tibi *per te* partum.

DE CONSTRUCTIONE VERBI NEUTRI.

CAP. IV.

Pro Superiore Ordine Infimæ Classis.

VErbum Neutrum est, quod Um, vel O, litteris finitum, ex se Passivum personale non gignit, ut *Sum*, *Sto*, *Servio*, neque enim dicitur *Stor*, aut *Servior*.

Primus Ordo Neutrorum Utrinque rectus.

OMne Verbum Neutrum, præsertim vero *Substantivum*. & *Absolutum*, utrinque nominativum habere potest, cum utrumque nomen ad eamdem rem pertinet. Ter. Phor. act. 4. Senectus ipsa est *morbus*. Cic. ad Att. l. 9. ep. 5. Ego vivo *miserrimus*. Liv. l. 1. Jusse, pieque *legatus* venio, Ter. Andr. Redeo inde *iratus*, atque ægre ferens.

Sum,	es,	fui,	*esse*.
Vivo,	is,	xi, ctum.	*vivere*.
Venio,	nis,	ni, ntum,	*venire*.
Eo,	is,	ivi, itum,	*andare*.

Ambulo, *Curro*, *Incedo*, *Jaceo*, *Occido*, penult. cor. *Sto*, *Vado*.

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 Non solum verba Neutra, sed omne verbum personale, finiti modi utrinque nominativum habere potest cum utrumque nomen ad eandem rem pertinet. Cic. 2 Off. Liber, qui *inscribitur* Lælius. Phil. 1. *Defendi* Rēp. adolescens, nō *lesseram* senex. 2 Si duo illa nomina non sunt ejusdem numeri, verbum concordat cum eo nomine, quod est basis. & quasi fundamentum orationis. Lucan. lib. 9. Sanguis erant lacrymæ. Plin lib. 33. cap. 3. Nota argenti fuere bigæ, atque quadrigæ.

3 Verbum personale etiam infiniti modi post se nominativum poscit, cum res ad nominativū præce-

cedentis verbi pertinet. 1 de nat. Deor. Nolo esse longior Ter. Adelph. Meditor esse affabilis.

4 *Videor*, huc spectat, quod Personaliter usurpari debet, & utrinque rectum habet ejusdem numeri, ac personæ. Cicer. 1. Acad. Tu vero bene meritus mihi videris de tuis civibus. 2 ad Att. ep. 1 Illa tua horridula mihi, atque incompta visa sunt.

Etiamsi verborum personalium infinitis jungatur 9. ad Att. ep. 12. Amens mihi fuisse videor. 4 in Catil. Videor mihi hanc Urbem videre concidentem. Terent. Andr. act. 3 Audire vocem visa sum modo militis. Philip. 2 Nescio quid turbatus mihi esse videris. Terent. Eun. act. 2 Subtristis visus est esse aliquantulum mihi 1. in Cat. Nos viri fortes satisfacere Reip videmur 2. ibid. Vos, ne populo Romano deesse videamini providete. Liv. lib 28. Næ tibi ludus, & jocus fuisse tuæ Hispaniæ videbuntur.

5 Eandem rationem sequuntur verba, quę *Vocativa* dicuntur, *Appello*, *Voco*, *Nuncupor*, *Nominor*, *Dicor*; Præterea hæc, *Habeor*, *Putor*, *Æstimer*, *Existimor*, *Judicor*, *Trador*, *Perhibeor*, *Feror*, *Credor*, & si qua sunt alia Cic. ad Att. 5 ep 17. Dejotarus ab Senatu rex appellatus est. Ad Att. 1. ep 1. Cæsar certus putatur Fam. l. 3. ep. 11. Dalmatæ semper habiti sunt bellicosi. Suet. Tib 62. Parsurus creditur.

Idque etiam infinitis personalium adjuncta. Lib 3 de Orat. Septem fuisse dicuntur, qui Sapientes & haberentur, & vocarentur. Tusc. 4. Morbi animarum difficilius evelli posse putantur. 2 ad Att. ep. 1. Thermus cum Milano contendere existimatur. Pro Cæcin. Unus homo plures esse homines judicarentur Pro Sext. Aristides unus omnium justissimus fuisse traditur. Plaut. Stich. Persarum montes esse aurei perhibentur. 2. Æn. Quam Juno fertur coluisse, &c.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 *Videor* semel impersonaliter usurpatum Cic. 5 Tusc. Non mihi videtur, ad beate vivendum

Digitized by Google

satis posse virtutem. Singulare est, nec imitandū. Si vero non opinationem, aut imbecillam assensionem, sed firmum animi placitum, opportunitatemve significet, impersonaliter ponitur. Cic. de Sen. Nunc mihi visum est de Senectute ad te scribere; idest *mihi placuit, constituit, visum est opportunum*. Tunc, vero si infinitum desideretur, e proximo suppletur. Ad Att. 12. ep. 27. Eique de mancipiis, quæ tibi videbitur (nempe *attribuenda esse*) attribuas. Et ep. 28. Pueros attribue ei quot, & quos videbitur: Intellige *attribuendos esse*. Pro Rab. Ut Consules adhiberent Tribunos, quos eis videretur: Deest *adhibendos esse*. Cæs. 4. de bell. Gall. Ad hæc, quæ visum est, Cæsar respondit. Adde *respondenda esse*. Act. 4. in Ver. Senatus permisit, ut Quæstores legum his rebus quam ipsis videretur (supple *edicendi esse*) ediceret, & alia.

2 *Dicitur, Putatur, Creditur, Fertur*, raro impersonaliter. Terent. Andr. Act. 5. In hac habitasse Platea dictum est. *Christianos* 2. de nat. Deor. Fides, & *ubias* eorum causa factas esse dicendum est. Ibid. *Athenas*. Atheniensium causa putandum est conditas esse. Ib. Quorum *neminem* item fuisse creditum est. De Amic. *Tarquinium* dixisse fertur. in libris emendatissimis, *Ferunt*, habetur.

3 Quædam verba, quibus voluntatis prosecutio, aut fuga significatur, & alia pleraque, sine accusativis, *Me, Te, Se*, Infinito junguntur, & rectum utrunque habent. Pro Marc. Malim videri timidus, quam parum prudens. 1. de nat. Deor. Nolo esse longior. Eadem, cum ante se accusativos illos non respuant, si accusativus antecessit, & sequatur necesse est. 1. in Catil. Cupio me esse clementem. 3. Offic. Malitia vult videri se esse prudentiam.

4 Contra pleraque verba, quibus necessario accusativi illi præeunt, nominativus interdum apud Poetas post infinitum sequitur, *Græcorum* more, cum in eadem Persona subsistit oratio: idque potissimum fit in verbo substantivo. Luc. 1. 9. Tutumque putavit jam bonus esse socer. Catul.

Epigr. 4. Ait, fuisse navium celerrimus. 13. Met. Sed enim, quia retulit Ajax, esse Jovis pronepos. Hor. l. 3. od. 17. Uxor invicti Jovis esse nescis. Et in nonnullis aliis. Hor. l. 1. od 2. Filius Maiæ patiens vocari Cæsaris ultor. Et l 2. ep. 5. Patiarque vel inconsultus haberi Orator dixisset, Sc. *bonum esse socerum*, & cætera eodem modo.

Secundus Ordo Neutrorum. Genitivus post Verbum.

QUædam verba neutra post se Genitivum postulant. Cic. Att. l. 7. ep 20. Egeo *consilii*. Id. Phil. 6 Hoc bellum indiget *celeritatis*. Ter. Heaut act. 1. Clinia *suarum rerum* satagit.

Egeo, & Indigeo, ges, gui, *aver bisogno*.
Memini, isti, *ricordarsi, e far mentione*.
Satago, gis, *far con diligenza*

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

Sum, huius Ordinis est, cum possessionem significat. Cic ad Cœl. lib. 2. epist 13. Jam me Pompeji totum esse scis.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 *Memini*, pro *recordor*, tum accusativum, tum genitivum postulat. Cic. de Sen. *Omnia*, quæ curant senes meminerunt. Terent. Eun. act. 4. Faciam, ut *hujus loci*, dieique, meique semper memineris. Interdum ablativus cum *De*. Cic. ad Att. l. 15. Meminero *de omnibus*, quæ te velle suspicor.

2 Pro *mentionem facio*, cum genitivo, vel ablativo, & propositione, *De*, jungitur. Quint. l. 11. Neque omnino *hujus rei* memini usquam Poeta. Id. Ibid. *De Quibus* multi meminerunt.

Tertius Ordo Neutrorum. Dativus post Verbum.

QUædam verba neutra post se dandi casum postulant. Ea fere sunt, quæ *Auxilium, commodum, incommodum, favorem, studium, obsequium, obedientiam, submissionem, repugnantiam* significant. Cic. de prov. Cons. Non parebo *dolori meo*, non *iracundiæ* serviam. De Amic. *Peccatis* indulgens præcipitem amicum ferri sinit. Multa præterea composita ex verbis neutris absolutis, & præpositionibus *Ad, Con, In, Inter, Ob, Præ, Sub* Cic. in Ver. Act. 5. l. 4. *Homini* jam perdito, &

collum in laqueam inſerendi *ſubveniſti*. Id. in Piſ. Quiſnam *illi* in curiam venienti *aſſurrexit*.

Adſum, ades, adfui *eſſer preſente*.
Aſſurgo, gis, rexi, rectum, *levarſi in piedi*.
Conſolo, lis, lui, ultum, *provedere*,
Debeo, es, bui, itum, *eſſer debitore*.
Faveo, es, vi, fautum, *favorire*.
Immineo, nes, nui,] *ſoprastare*.
Impendeo, des, pendi, penſum,]
Incommodo, das, davi, datum, *dar diſagio*.
Indulgeo, es, lſi, tum, *condiſcendere*.
Obſiſto, ſtis, ſtiti,] *eſſer contrario*.
Obſto, ſtas, ſtiti, ſtatum,]
Obedio, is, ivi, tum,]
Obtempero, as, avi, atum,] *ubbidire*.
Pareo, es, ui,
Servio, vis, vivi, vitum, *ſervire*.
Studeo, des, dui, *ſtudiare, e favorire*.
Subvenio, nis, ni, entum, *ſovvenire, o ſoccorrere*.
Succurro, rris, rri, rſum,

Abſum, pro Deſum, Acclamo, Accubo, Accumbo, Accreſco, Accedo tibi, ideſt, *aſſentior*. Accedit hoc meis malis, pro *additur*. Acquieſco, Adhæreo, Adhæreſco Adlabore. Adequito, Adjaceo, Adno, Adnato, Affulgeo, Antecedo. Antecello, Anteeo, Anceſſo, Anteverto, Appareo, Applaudo, Appropinquo, Arrideo, Aſſentio, Aſſervio, Aſſiſto, Aſſideo, Aſſuefco. Attendo, Auſculto pro *morem gero* Cic. pro Roſc. *Mihi auſculta*. Benecupio, Benevolo, Benedico, Benefacio Benignefacio, Caveo, Confido, Conſentio, Congruo, Conſono: Conſuefco Commodo, pro *proſum*. Cedo & concedo pro *locum do*. Detraho, ideſt *Obtrecto*. Deſpero Deſervio, Deſum Diſpliceo, Diſcrepo, Diſſentio, Diſſideo, Doleo. Plaut *Cor dolet mihi*. Deficio, Excello. Fido, Faveo Hæreo, Illudo, Infum, Inſulto, Inhio, Inſervio, Inſiſto, Ignoſco, Illacrymo, Indormio, Incubo, Incumbo, pro *innitor*, Illuceo, Impono, pro *decipio*. Inhæreo, Ingemiſco, Invideo, Innuo, Inſto, Inſuefco, Infideo, Intervenio; Interjacio, Interfum,

Digitized by Google

sum, Intercedo, ideſt, *Oppono me ut impedium*, Interdico: pro *Veto*. Maledico, Malefacio, Metuo amice: ut *Tibi metuo*, hoc eſt, *ne quid tibi eveniat incommodi*. Nubo, Noceo, Obsequito, Obsecundo, Obsum, Obstrepo, Obrepo, Objecto, Occurro, Occurso, Officio, Pareo, Placeo, Praesto, pro *antecello*, Praecurro, Praeeo, Praeluceo, Praesidio, Praesum, Prosum, Provideo, & Prospicio tibi, ideſt, *consulo tibi*. Proficio, pro *prosum*, Proximo. Recipio tibi, ideſt *promitto* Resisto, Respondeo, pro *satisfacio*. Reclamo, Renuntio, ideſt, *nuntium remitto*. Repugno, Satisfacio, Subjaceo, Suboleo, Subrepo Subservio, Subscribo, ideſt *assentior*, Sulsum, Succedo, Succenseo, Succlamo, Succresco, Succumbo, Suffacio, ideſt *par sum*, Supersum, Supplicio, Tempero, pro *abstineo*, Timeo amice, Vaco pro *operam do*.

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 *Sum*, modo dativum unum habet. Cic. de clar. Or. Jam tunc erat honos *eloquentiæ*. Id. pro Sext. Quocum *mihi* erant omnes amicitiæ necessitudines. Modo duos. Id. ad Att. l. 6. ep. 2 Respondebo primum postremæ tuæ paginæ, quæ *mihi* magnæ *molestiæ* fuit. Liv. l. 33. Vectigalia publica *prædæ*, ac divisui *principibus* erant.

2 *Incumbo*, cum translate significat *obnixe alicui rei operam dare*, accusativum cum præpositione *In* vel *Ad*, postulat Cic. 1. de orat. *In id studium*, in quo estis, incumbite. Lib. 10. ep. 19. Mi Plance, incumbe toto pectore *ad laudem*. Id l. 12. ep. 24. Te horter ut omni cura *in Rempubli am* incumbas. Proprie vero significat *Inniti*, & dativum amit. Ad Her. l. 1 Ajax *gladio* incubuit. Quintil. l. 9. c. 3. Incumbere *illi*, non *in illum* jam dicitur. Quamquam etiam recte antea dixere vetustiores! incumbere in *gladium*, Cic. *In scuta*, Liv.

3 *Consulere alicui*, non est consilium dare, sed prospicere, seu providere alicui, Cic 4 in Catil. Consulite *vobis*, prospicite Patriæ. *Consulere aliquem*, est consilium ab aliquo petere. Cic. in Verr. Act 1. Nunc ego, Judices, jam *vos* consulo quid mihi faciendum putetis.

4 An-

4 *Antecedo*, *Antecello*, *Anteeo*, *Anteſto*, *Anteverto*, *Antevenio*, *Præcedo*, *Præcurro Præeo*, *Præſto*, dandi, vel accuſandi caſum admittunt. Cic. de Fin. l 4 Virtus tantum præſtat *cæteris rebus*, ut dici vix poſſit Liv. bel. Maced. Dec. 4. l. 7. Robore navium, & virtute militum Romani longe *Rhodios* præſtabant. Ex his *Antecello*, & *Præſto*, frequentiſſime dativo: *Antevenio*, & *Præcedo*, ſæpius accuſativo junguntur.

5 *Interdico*, præter dativum, ablativum rei habet. Cæſ. 1. de bell. Gall. Arioviſtus *omni Gallia* Romanis interdixiſſet. Ex hoc ſæpe fit Impersonale paſſivæ vocis. Cic. 6. Philipp. Tanquam ſi illi aqua, & igni *interdictum ſit*. Activum eſt, cum accuſativum rei habet Liv. 6. bell. Maced. Feminis dumtaxat *uſum* purpuræ interdicimus.

6 Quædam, cum dativo perſonæ, accuſativum rei admittunt, ut *Invideo*, *Mutuo*, ſeu *Taneo*, *Caveo*. Ruſt. 3. Ut nobis *optimam naturam* invidiſſe videantur. Plaut. Pœn Metuo meo amori *moram*. Cato de re ruſt. c. 5. *Scabiem* pecori caveto. Verbis *Metuo* & *Caveo* interdum additur *Ab* præpoſitio. 1. ad Heren Ab *inimico* ſibi pericula metuebat. Plaut. pſeud. Cavendum eſt mihi *abste* irato.

7 *Parco*, pro *veniam do*, & *ignoſco*, cum accuſativum reſpuat, ſi eo uti opus ſit, ad verbum *Condono*, vel *Remitto*, aut alia confugiendum eſt. C. pro Mil. Crimen hoc nobis *condonetis*. Varin. 5. Fam. epiſt. 19. Meam animadverſionem *remitto* tibi, & *condono*.

8 *Debeo*, cum ſolo dativo perſonæ eſt hujus Ordinis. Cic. l. 1. ep. 1. Auctoritatem eo minorem habemus, quod *tibi* debemus. Et lib. 16. ep. 12. Perfice, ut ne minus Reſp *tibi*, quam tu *Reip.* debeas. Activum eſt, additio accuſ. rei. Plaut Bacch. Ducentos *Philippeos* hoſpes debuit noſtro ſeni. Cic pro Syl. Reliqua jam a me meæ perpetuæ naturæ debentur.

Appendix II. Gen pro Suprema Claſſe.

1 Vaco pro *Operam do*, ſæpe cum Dativo. Quint. l. 12. c. 1. Ne *ſtudio* quidem operis pulchertimi

vaca-

vacare mens, nisi vitiis libera, potest. Pl. ep. 49. Solutus cæteris curis *huic uni* vacabat. Sen. ep. 27. Jam te ipse monuisti; ideo aliorum *emendationi* vacas. Curt. l. 6. Illa non vacasse *sermoni* suo Regem causatus est. Valer. l. 1. c. 6. Te accepimus *cultui* religionis vacasse. Mart. l. 2. Vel tantum causis, vel *tibi* sæpe vacas. Apud Cic. fere est *vacuum esse*. & ablativo in quinto Ordine jungitur Cic. 1. Offic. Nulla vitæ pars vacare *officio* potest. l. 6. ep. 3. Nec angar ullare, cum omni vacem *culpâ*.

2 *Adsum*, *Desum*, & alia a *Sum* composita sæpe alios casus beneficio præpositionis admittunt, ut, in concione adfuerunt. Cic. pro Flac. In Antonio ornatus non defuit. 3. de Or. In convivio interfuit. Pro Rosc. & alibi. Sic abesse a culpa, ab oculis, ab urbe, a domo, Cic. *Absum* tamen cum dativo, *deesse* significat. Cic. 1. de Leg. Abest Historia *litteris* nostris. 2. de Or. Quid *huic* abesse poterit ad maximarum rerum scientiam? Pro Balb. Quid abest *huic homini*? Var. 2. de re rust. cap. 2. *Si cui* vetustate dentes absunt.

3 *Despero*, *Illudo*, *Desitio*, *Attendo*, *Insulto* dativum, vel accusativum adsciscunt. Cic. in Pis. Quid, quod tu desperans *rebus tuis* in sordibus, lamentis, luctuque jacuisti? Cæs. bell. Gall. Desperare *fugam*. Cic. pro Dom. Hic illudit *auctoritati vestræ*: Ter. Phorm. act. 3. Satin' superbe illuditis *me*? Cic. 1. de Orat. Ipsa *præcepta* illudere solebat Carneades. Idem pro Flac. Non animus *eis*, sed vires deficiunt. Pro Cæl. Dies *me* jam deficiet. Suet. in Galb. c. 3. inter liberales disciplinas attendit, *& Juri*. Plin. Paneg. Nam *cui* magis, quam *Cæsari*, attendant? Cic. pro Syll. *Me dicentem* attendite. Liv. l. 1. Satis *illum* diu insultasse bonis. Teren. Eun. act. 2. *Istas fores* calcibus insultabis frustra.

Ex his *Attendo*, & *Desitio*, frequentissime accusativo, *Insulto*, raro admodum huic casui copulatur.

3 *Invideo*, olim active cum solo accusativo, sive *Rei*. Vetus Poeta 3. Tusc. *Florem* quisnam liberum invidit meum? Utvidere, inquit Cicero,

&c

ſic invidere *florem* rectius, quam *flori* dicitur: nos conſuetudine prohibemur. Sive *Perſonæ*. Ovid. ep. 13. *Troadas* invideo. Hinc Hor. in Art. *Invideor*, paſſive uſurpavit. Hinc participium paſſivum *Inviſus*.

5 *Inſervib*, & *Noceo*, cum accuſitivo Perſonæ obſoleta ſunt. Plaut. Moſt. Si *illam* inſervies ſolum. Id. Milit. Jura te non nociturũ eſſe *hominem*.

6 *Studeo*, cum dativo eſt, *operam dare*. 2. de Orat. Cui gloriæ, cui virtuti ſtudes? vel *favere*, ſive *affectare*. Pro Cœl. Studuit Cœlius *Catilinæ*. Cum accuſativo eſt, *cupere*, vel *affectare aliquid*. Poſt redit. in Sen. Cum *litteras* ſtudere incipit, tum eſt Epicureus 5. de Fin. Ut illud ipſum, *quod* ſtudet facere poſſit ornatius. Phil. 6. Unum ſtudetis omnes. Ter. Andr. Horum ille nihil egregie ſtudebat. Niſi fortaſſe hi duo ſint accuſativi communes. Olim cum genitivo. Poeta vetus de nat. Deor. Qui te nec amet, nec ſtudeat *tui*. Obſoletum eſt.

7 *Nubo*, cum dativo. Cic. pro Cluent. *Aurio* conſobrino ſuo nupſit. Et cum ablativo, addita præpoſitione, *Cum*. Idem lib. 15. epiſt. 3. *Quocum* eſſet nupta Regis Armeniorum ſoror.

8 *Diſſideo*, & *Diſcordio* ab aliquo, vel cum aliquo dicimus. Sic *Diſcrepo*, & *Diſſentio*, Singularia in his ſunt cum dativo exempla. 3. de Or. Ipſi *ſibi* ſinguli diſcrepantes. Senec. ep. 20. Ne *orationi* vita diſſentiat.

9 *Advigilo*, *Adgemo*, *Adſono*, *Immurmuro*, *Invigilo*, *Indoleo*, *Obambulo*, *Obmurmuro*, & ſimilia Poetarum fere propria, cum dativo. Stat. 11. Theb. Advigilantia ſomnis Pita. 11. Theb. Loquenti adgemit. 3. Met. Plangentibus adſonat. 4. Georg. Sylvis immurmurat. Ibid. Victu invigilant, ideſt, victui. 2. Triſt. Indoluiſſe malis. 3. Georg. Gregibus obambulat. Ovid. epiſt. 17. Precibus obmurmurat.

10 *Certo*, *Bello*, *Pugno*, *Concurro*, *Contendo*, *Colludo*, *Diſcordo*, *Diſſideo*, *Differo*, *Diſto*, *Occumbo*, & alia, a Poetis dativo, ab Oratoribus caſibus

bus junguntur aliis. Ecl. 5. Tibi certet Amyntas. 12. Met. Hoſti concurrere. Horat. lib. 2 ep. 2. Quantum diſcordet parcus avaro. Idem de Arte. Tragico differre colori. Et l. 4. od 9. Diſtat inertiæ. 2. Æneid. Occumbere morti. Orator diceret. Tecum certet. Occumbere mortem, vel morte &c.

Quartus Ordo Neutrorum. Accuſativus poſt verbum.

QUædam verba neutra poſt ſe accuſativum poſtulant: Ea vel ad rem ruſticam pertinent, ut Aro terram, Puto vineam. 1 Tuſc. Serunt arbores, quæ alteri ſæculo proſint. Vel ad res alias. Ter. Adelph. act. 5. Ego illius ſenſum pulchre calleo.

Quæ ad rem ruſticam pertinent.

Aro, as, avi, atum, *arare.*
Puto, as, avi, atum, *potare, o tagliare.*
Rigo, as, avi, atum, *adacquare.*
Sero, is, ſevi, ſatum, *ſeminare, o piantare.*
Ablaqueo, Colo, Fodio, Meto, Occo, Paſtino, Flanto, Sarrio, Semino, Stercoro, Vanno, Vindemnio.

Alia Verba.

Calleo, lles, llui, — *eſſer pratico.*
Exhalo, las, lavi, latum, — *eſalare.*
Oleo, les, lui, litum, } *odorare, o render*
Redoleo, les, lui, litum, } *odore.*

Horreo, Exhorreo, Exhorreſco, Perhorreſco, Inclamo, Anhelo, Maneo, ideſt expecto: *Sapio, Deſino*, & defectiva tria, *Memini, Odi, Novi*, & alia, quæ accuſandi caſum poſtulant, ſed paſſive converti non licet. Att. l. 9. Ingrati animi crimen horreo. Ad Her. 4. Anhelans crudelitatem. 2. Phil. Cujus te fatu manet. Plaut. Perſ. Ego rem meam ſapio.

Appendix I. Gen. pro Media Claſſe.

1 Huc rovocantur verba, quibus res verbi additur; ut Currere curſum. 2 de Leg. Agrar. Servire ſervitutem. Plaut. Mil. Ludere ludum. Ter. Eun. Nocere noxam. Liv. l. 9. Pugnare pugnam. Plaut. Pſeud. Vivere vitam. Ridere riſum, &c. Vel accuſativus menſuræ, qua rem, actionemve verbi metimur. 3. Offic. Qui ſtadium currit: Sic Mare navigare. Terram ambulare, &c.

2 *Abhorreo*, fere ablativo cum præpoſitione *a*, vel

vel *Ab* jungitur. Cic l. 7. ep. 3. Cum ab ea sententia Pompejus valde abhorreret.

Quintus Ordo Neutrorum. Ablativus post verbum.

QUædam verba neutra post se ablativum petunt. Cic. 1. Offic. Abundare oportet præceptis, institutisque Philosophiæ. Id. ad Q. Frat. l. 3. Incredibile est, mi frater, quam egeam tempore. Cæs. bell. Gall. l. 5. Lacte, & carne vivunt.

Abundo, as, avi, atum, *abbondare.*
Careo, res, rui, ritum, *esser privo, o star senza,*
Doleo, les, lui, litum, *dolersi.*
Egeo, ges, gui, } *aver bisogno.*
Indigeo, ges, gui, }
Gaudeo, des, visus sum, *rallegrarsi, o star allegro.*
Mœreo, es, *attristarsi, o star malinconico.*
Vaco, as, avi, atum, *star senza.*
Vivo, is, xi, ctum, *vivere.*
Sum, es, fui, *essere,* cum ad laudem, aut vituperationem pertinet. Cic. lib. 6. ep. 15. ad Ligar. Fac animo forti, magnoque sis.

Abstineo, Constо, Ardeo iracundia, &c. Flagro, Laboro febri, &c. Roro, Scateo, Sono, Sudo, Supersedeo, Stupeo, Mano, Fluo, Affluo, Diffluo, Circumfluo, Redundo. 9. ad Att. Pecuniis locupletum abstinere. Quint. l. 2. c. 17. Constat experimentis medicina. Cæs. 3. bell. Civ. Re frumentaria laborabant. Cic. 1. de Div. Herculis simulacrum sudore manavit. Id. ibid. Quid, quod fluvius atratus sanguine fluxit? Id. pro Leg. Man. Africa ipsorum sanguine redundavit.

Appendix pro Superiore Ordine Infimæ Classis.

2 Quædam tam ex his, ut *Mano, Fluo, Redundo*, aliter efferri possunt, si ablativus vertatur in rectum, & vicissim rectus in ablativum cum præpositione, hoc modo. Sudor ex Herculis simulacro manavit: Sanguis e fluvio fluxit. Cic. 2. de nat. Deor. Multaque e Luna manant, & fluunt. Idem Phil. 12. Fluent arma de manibus. Idem pro Syll. Si ex hoc tanto in omnes morales beneficio nullum in me periculum redundabit. Id. de Senect. Ex ejus lingua melle dulcior fluebat oratio.

Hæc

Huc revocantur *Inchoativa* verba, Calesco, Frigesco, Madesco, &c. eorumque *Perfecta*, Caleo, Frigeo, Madeo, ut, humore madescere, vel madere: Quæ cum verbo *Facio*, activa sunt, Calefacio, &c. cum verbo *Fio*, passiva, Calefio, &c.

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 *Sum*, interdum genitivum habet, etiam cum laus, vel vituperatio significatur. Cic. pro Sext. Nimium me timidum, nullius animi, nullius consilii fuisse confiteor.

2 Neutra sæpe ablativum admittunt significantem partem. Cic. 1. de Orat. In me ipso sæpissime experior, ut exalbescam in principiis dicendi, & tota mente, atque omnibus artibus contremiscam.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Hoc genere loquendi frequentius utuntur Poetæ. Hor. lib. 1. ep 6. Animoque, & corpore torpet. Idem ablativum etiam in accusativum mutant. Hor. l. 2. Sat. 7. Tremis *ossa* pavore.

2 In verbo *Sum*, non semper quæ ablativo efferuntur, genitivo efferri possunt: cujusmodi sunt hæc, *Animo bono, virili, presenti, vacuo esse*. Item illa Pro Q. Rosc. & ad Att. l. 2. ep. 7. Capite, superciliis semper est rasis. Mira sum alacritate ad litigandum, &c. alia contra genitivo potius, quam ablat. efferuntur. Ter. Andr. Nullius consilii sum. Suet. in Aug. Cibi minimi erat, ac fere vulgaris.

3 *Roro*, *Sono*, *Sudo*, accusativum etiam recipiunt, præsertim apud Poetas. Virg. 4. Æn. Vox hominem sonat. Cic. pro Arch. Poetis pingue quiddam sonantibus. Non tamen dicimus, *Sono citharam*, sed *Sono cithara*, ut sit ablativus instrumenti, vel *Pulso citharam*.

4 *Mœreo*, & *Doleo*, eumdem quoque casum admittunt. Cic. l. 14 ep. 2. Mœreo casum hujusmodi. Phil. 12. Quis non dolet interitum talis civis? Id. pro Sext. Meum casum, luctumque doluerunt.

5 *Consto*, & *Laboro* frequentissime præpositionem, *Ex*, admittunt. Cic. Tusc. 3. Cum constemus ex animo, & corpore. Et passim apud eundem reperies. *Laborare ex invidia*, *ex renibus*, *ex intestinis*

Digitized by Google

ſtinis, ex pedibus. Vaco, rarius. 2. de nat. Deor. *Ab omni* curatione, & adminiſtratione vacent. Fere tamen eam reſpuit, ut diximus in 3 Ordine.

6 *Pendeo animis*, numero multitudinis. Tuſc. 1. Expectando, & deſiderando pendemus animis. Cum ſingulari numero utimur, Genitivo ſoli locus eſt. 1. de Leg *Ego animi* pendere ſoleo. *Careo*, olim cum Genit. Ter. Hean. *Tui* carendum quod erat: & *Egeo*, cum Accuſat. Cato apud Gell. l. 13. c. 22. Multa egeo. Non utar.

Sextus Ordo Neutrorum Ablativus cum præpoſitione A, vel Ab, poſt Verbum.

QUædam verba neutra, ut paſſionem ſignificant, ita Paſſivorum more conſtruuntur: quæ & *Neutropaſſiva* dicuntur. Quint. l. 9 c. 2. Ita teſtis in reum rogatur, an ab eo fuſtibus vapulaſſet. Idem lib. 12. c. 2. Fabricius reſpondit, a cive ſe ſpoliari malle, quam ab hoſte venire.

Vapulo,	las,	lavi,	latum,	*eſſer battuto.*
Veneo,	is,	nivi, vel nii,	num,	*eſſer venduto.*
Fio,	fis,	factus ſum,		*eſſer fatto.*

Appendix 1. Gen. pro Media Claſſe.

1 *Fio*, eleganter cum ablativo ſine præpoſitione jungitur, ſed alia ſignificatione Ter Andr. act. 5. Nunc primum audio, quid *illo* ſit factum. Interdum additur præpoſitio *De*. Cic. Att. lib. 2. ep. 5. Quid *de* P. *Clodio* fiat, reſcribe. Jungitur etiam, ſed raro admodum cum dativo. Plaut. Bacch. Quid *mihi* fiet poſtea?

2 Participium, *Futurus* eodem ſenſu, eoſdem caſus poſtulat. Teren. Heaut. Quid *me* futurum cenſes? Cic. ad Pæt. lib. 9. Fac, ut ſciam, quid *de nobis* futurum ſit. Idem Philipp. 2 Vide, quæſo, Antoni, quid *tibi* futurum ſit.

3 Verbum *Facio*, eodem modo uſurpatur a doctis, quo Verbum *Fio*. Cic. act. 2 in Verr. l. 1. Qui *hoc homine* faciatis? Id. pro Cæcin. Quid tu *huic homini* facias.

4 *Exulo*, eſt patria privari: *Liceo*, eſt in auctione æſtimari: utrumque aut abſolute, aut cum communibus caſibus uſurpatur, ut exulo Rhodi, a pa-

a patria: Domus licet plurimi. Ter. Eun. act. 3. Domo exulo. Hor. l. 1, sat. 6 Unius assis, non nunquam pretio pluris licuisse. Neutrum tamen cum ablativo personæ agentis legimus. Dic ergo in exilium pellor a Judice: Cæsar domum licitus est. *Liceor* enim Deponens passivi vocé activa significat, de quo in 3 Ord. Depon.

DE CONSTUCTIONE VERBI COMMUNIS.

CAP. V.

Pro Superiore Ordine Infimæ Classis.

VErbum Commune est, quod OR syllaba tantum finitum, activi simul, & passivi significationem habet. Quanquam vix fortasse sunt hodie verba, quæ etiam in præsenti & imperfecto in utramque partem usurpentur. Quæ igitur activa significatione usurpantur, activorum more accusativum; quæ vero passiva, passivorum more sextum casum admittunt Cic. Act. 3. in Verr. l. 2. Cum agros maximos, ac fœcundissimos depopularetur. Liv. Dec. 4. l. 7 Omnis ora matitima ab Achæis depopulata erat.

Depopulor, aris, atus, sum, *saccheggiare, ed esser saccheggiato.*

Aggredior, eris, essus sum, *assalire ed esser assalito.*

Horror, aris, atus sum, *esortare, ed esser esortato.*

Aspernor, aris, atus sum, *disprezzare, ed esser disprezzato.*

Dimetior, iris, nsus sum, *misurare, ed esser misurato,*

Dignor, aris, atus sum, *riputar degno, ed esser riputato degno.*

Cic. ad Nepot. apud Priscian, l. 8. Hoc restiterat etiam, ut a te fictis aggrederer donis. Varro apud eundem. Ab amicis hortaretur. Tac. l. 12. Inducunt sententiam expromere, qua hortaretur Clodius Octaviam despondere Domitio. Cic. apud eumdem Prisc. Qui habet, ultro appetitur, qui est pauper aspernatur, ideest *spernitur*. Hirtius de bello Africano. Regem vagum *ab hominibus* aspernari Cic. 2. de Inv. Observantia est, per quam homines aliqua dignitate antecedentes cultu quodam, & honore dignantur. Idem 1. offic.

Offic. O domus antiqua, quam dispari domino dominaris. Plura exempla veterum in verbis *Vereor*, *Utor*, *Consolor*, & aliis affert Gellius l. 15. c. 13. Plurima item Priscian. l. 5 in verbis *Adulor*, *Consequor*, & aliis quamplurimis, quæ nunc sunt Deponentia. Quæ nota da videntur potius, quam imitanda. Itaque Tyrones Præsenti maxime, & imperfecto, & ab his derivatis temporibus, significatione passiva abstinebunt.

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 Participia præteriti temporis, & quæ inde nascuntur tempora, hoc est Perfectum, & plusquam perfectum per omnes modos, & Futurum Conjunctivi usitatiora sunt, quam cætera tempora in passiva significatione. Hujusmodi, sunt, *Complexus*, *Confessus*, *Comitatus*, *Dignatus*, *Dimensus*, *Dilargitus*, *Ementitus*, *Expertus*, *Interpretatus*, *Largitus*, *Meditatus*, *Populatus*, *Depopulatus*, *Testatus*, &c. Cic. de Senect. *A quo* essent illa dimensa, atque descripta. 2. de Invent. Qui tali honore dignati sunt. Liv. l. 45. Amicum *ab ipso* per tot casus expertum. Ter. Phorm. act. 1. Meditata sunt *mihi* omnia mea incommoda. Cic. pro Sex. Rosc. Uno maleficio scelera omnia *complexa esse* videntur. Id. apud Prisc. Cupio eũ tã invidiosa fortuna *complecti*. Nisi forte hæc sint ab activo *Plecto*, ex quo passive *Implexus*: *Perplexus*. Sic fortasse *Complecti*, & *Complexa*, scilicet *involuta*, *implicita*.

Appendix. II. Gen. pro Suprema Classe.

1 *Abominatus*, *Blanditus*, *Commentus*, *Detestatus*, *Dominatus*, *Oblitus*, *Veneratus*, & si qua sunt alia, a Poetis usurpata invenies significatione passiva. Cic etiam pro Planc. *Blandita* dixit populi suffragia, hoc est, *Blanditiis impetrata*.

DE CONSTUCTIONE VERBI DEPONENTIS.

CAP. VI.

Pro Superiore Ordine Infima Classis.

VErbum Deponens est, quod OR syllaba tantum finitum, Activi, vel Neutri significationem habet: ut Sequor, Utor, Morior.

Fri-

Primus Ordo Deponentium. Genitivus post Verbum.

QUædam verba Deponentia post se genitivum adsciscunt. Att. l. 4. ep. 5. Qui misereri *mei* debent, non desinunt invidere. Idem pro Planc. Hujus *meriti* in me recordor.

Misereor, eris, ertus sum, *aver misericordia.*
Obliviscor, eris, itus sum, *scordarsi, o dimenticarsi.*
Recordor, aris, atus sum, Reminiscor, eris.) *ricordarsi, o rammentarsi.*
Potior, iris, titus sum, *impadronirsi.*

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 *Obliviscor*, *Recordor*, *Reminiscor*, etiam accusativum postulant. Cic. Phil. 8. Omnia obliviscor. i. gratiam redeo. 8. ad Att. ep. 12. Recordor tua *consilia.*

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Misereor perraro dativum admittit. Sen. l. 8. contr. 2. Misereor tibi, puella. Vix usurpaverim.

2 Potior genitivos certos videtur admittere; ut *Potiri rerum*, *hostium*, *regni*. Cic. l. 1. ep. 7. Si exploratum tibi sit posse *illius regni* potiri. Et ep. 8. Qui potiuntur *rerum*. Interdum alios. Cum ablativo est Ordinis septimi.

3 Recordor, non raro ablativum cum *De* Cic. in Rull. Si recordari volueris *de novis nominibus*. Pro Syll. Recordare *de cæteris*. Vide 2. Neutr.

4 Prisci, ut docet Nonnius, *Vereor*, genitivo adjungebant. Terent. Phorm. act. 5. Neque hujus sit veritus fœminæ primatiæ. Nunc accusativo tantum adjungitur.

Secundus Ordo Deponentium. Dativus post Verbum.

QUædam Verba Deponentia post se dativum exigunt. Ea fere *adulationem*, *auxilium* eaque omnia significant, quæ Verba Neutra tertii Ordinis. Cic. pro Sylla. Ego vero quibus ornamentis adversor tuis?

Adversor, aris, atus, sum, *esser contrario.*
Adulor, aris, atus, sum,) *adulare.*
Assentor, aris, atus, sum,)
Assentior, iris, ensus sum, *acconsentire.*
Auxilior, aris, atus sum, *ajutare,*

Blan-

Blandior, diris, ditus sum. *accarezzare*
Gratificor, aris, atus sum, *far servizio o piacere.*

Ancillor, Famulor, Illacrymor, Innitor, Irascor, Medeor, Moderor, Morigeror, Obsequor, Præstolor Suffragor.

Appendix I. Gen pro media Classe.

Præstolor, Adulor, Modero, Medicor, etiam accusativo junguntur: sed *Præstolor*, frequentius accusativo; *Adulor*, & *Medicor*, frequentivus dativo; *Moderor*, æque utrique casui. Cic. 1. in Cat. Qui *tibi* ad Forum Aurelium præstolarentur armati. Ter. Eun. act. 5. *Quem* præstolare, Parmeno, hic ante ostium? Col. l. 7. c 12. Illi quoque *furem* adulantur. Tac. l. 16. Nec *Neronem* adulatus est. Quint. l. 9. c. 3. Itaque *Huic* non *Hunc* adulari jam dicitur. Cic. 5. in Verr. Venti, & tempestates *res rusticas* moderantur. Id l. 1. ad Q Frat. Moderari *animo*, *& orationi*, cum sis iratus, non mediocris ingenii est. Plaut. Mostel. Ego istum lepide medicabor *metum*. Virg. l. 7 Dardaniæ medicati cuspidis *ictum*. Ter. Andr. act 5. Ejus dolore *gnato* ut medicarer tuo. Pl. l. 25. c. 2. Ut omnibus *malis* humanis illius medicetur majestas.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 *Medeor*, cum accusativo Ter. Ph. act 3. Cupiditates, *quas* paulo mederi possit. Vix usurpaverim.

2 *Dominor*, Dativo jungi videtur 1. Æneid. victis dominabitur *Argis*. Et 3. Æn. *Cunctis* dominabitur *oris*: & alibi. Utar potius ablativo, aut accusativo cum præpositione *In*, si referatur ad personas. Tusc. 1. Dominans ille, *in nobis* Deus. Sulpic. Fam. l. 4. ep. 12. Casus, & natura *in bonis* dominatur. Cic. de Senect. Senectus usque ad extremum dominatur *in suos*. Luc l 5. Mentes dominatur in *æquas*. Ablativo tantum, si ad Loca. Cic. pro Cæcin. Nimia ista, quæ dominatur *in civitate* potentia. 2. Æneid. Victa Danai dominantur *in Urbe*.

3 *Adulo*, interdum active. Valer. l. 4. cap. 3. Si tu ista esse velles, non *Adulares* Dionysium. Lucr. l. 5. Longe alio pacto gannitu vocis *adulant.*

lant. Cic. Tusc. 2. Nostrum *adulas* sanguinem: Hinc passive 1. Offic. Neque *adulari* nos sinamus.

Tertius Ordo Deponentium. Accusativus post Verbum.

QUædam verba Deponentia post se accusandi casum postulant. Cic. Att. l. 9 Hi quidem mera *scelera* loquuntur. Id 3. de nat Deor. Deus *terram* tuetur, *maria* moderatur.

Abominor, aris atus sum, *aversari in abbominazione.*
Adipiscor, eris, eptus sum, *acquistare.*
Adorior, iris, ortus sum, *assaltare assalire.*
Admiror, aris, atus sum, *maravigliarsi.*
Alloquor, eris, utus sum, *abboccarsi.*
Assequor, eris, utus sum, *arrivare, e conseguire.*
Imitor, aris, atus sum, *imitare.*
Loquor, eris, utus sum, *parlare.*
Liceor, eris, licitus sum, } *offerire il prezzo*
Licitor, aris, tatus sum, } *nell' incanto.*
Mereor, eris, itus sum, *meritare.*
Ulciscor, eris, ultus sum, *vendicarsi.*

Adulor, *Aversor*, *Æmulor*, *Aucupor*, *Calumnior*, *Comitor*, *Consolor*, *Conspicor*, *Contemplor*, *Criminor*, *Demolior*, *Deprecor*, pro valde precor, *Detestor*, *Exequor*, *Exordior*, *Fateor*, *Fabricor*, *Hortor*, & composita, *Jaculor*, *Inficior*, *Intuetor*, *Lamentor*, *Lucror*, *Machinor*, *Medicor*, *Meditor*, *Mentior*, pro imitor *Mercor*, *Mereor* & composita, *Metior*, *Miror*, *Misereor*, *Moderor*, *Molior*, *Moror*, *Nauciscor*, *Obtestor*, *Opperior*, *Ordor*, *Osculor*, *Patior*, *Pericliter*, hoc est, experior, *Persequor*, *Populor*, *Prædor*, *Præmeditor*, *Præstolor*, *Precor*, *Profiteor*, *Prosequor*, *Queror*, *Conqueror*, *Rimor*, *Recordor*, *Reminiscor*, *Remoror*, *Reor*, *Scrutor*, *Sequor*, & composita pleraque, *Sector*, & composita, *Solor*, *Suspicor*, *Testor*, & composita, *Testificor*, *Tueor*, *Veneror*, *Vereor*, hoc est, *colo*, & alia.

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 *Indignor*, accusat. rei jungitur. Quint. l. 2. Quidam indignantur *imperia*. Virg. Æn. 8. *Pontem* indignatus Araxes.

2 *Precor*, etiam in ablativo cum præpositione,

A, vel *Ab*. Cic. pro Mur. Quæ precatus ſum *a Diis* immortalibus. Id de Am. Precari *ab indigno*.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1. *Bene mereri*, vel *male mereri* de aliquo eſt ei commodare, vel incommodare. Cic. l. 1. ep. 9. Erat infinitũ, bene de me meritos omnes nominare. Idem lib. 1. de Fin. Male, credo mereri de meis civibus.

2. *Queror* etiam *de hac re* dicimus. Salluſt. in Cat. Sæpe *de luxuria*, atque avaritia noſtrorum civium queſtus ſum. Sic, *Loquor*, & *Fateor*. Cic. l. 1. ep. 6. *De quibus* eramus jam cum Pompejo loquuti. Idem. Quî cum *de ſcelere* fateretur.

3. *Liceor*, ſeu *Licitor*, cum accuſativo, quæ in auctione venditur. 12. ad Att. ep. 36. Hæredes Scapulæ iſtos *hortos* liceri cogitant. Additur & caſus pretii, ut liceri tabulam *centum talentis*. Plin. l. 7. cap. 38. Sic liceri plurimi, &c.

Quartus Ordo Deponentium, Accuſativus cum Dativo poſt Verbum.

QUædam Verba Deponentia, præter Accuſativum, Dativum poſcunt. Cic. philipp 11. Græciæ tendit dexteram Italiæ, ſuumque *ei præſidium* pollicetur. Act. 2. in Verr. *Ei* voce maxima *victoriam* gratulatur.

Gratulor, aris, atus ſum, *congratularſi*
Largior, iris, itus ſum, *donar largamente*.
Minor, aris, atus ſum, } *minacciare*.
Minitor, aris, tatus ſum, }
Polliceor, eris, itus ſum, *promettere*.

Confiteor, *Fœneror*, ideſt, fœnori do, *Furor*, *Imprecor*, *Inficior*, hoc eſt nego, *Interpretor*, *Partior*, *Impertior*.

Appendix I. Gen. pro Media Claſſe.

Furor, etiam ablativum cum præpoſitione *A*, vel *Ab*, recipit. Cic. Att. l 2. Furatum me *abs* te eſſe diceres.

2. *Gratulor* etiam tibi *in hac re*. Fam. l. 4. Qua in re tibi gratulor. Et *de hac re*. Fam. lib. 1. epiſt. 7. Quod mihi de filia gratularis. *Impertior* vero *te hac re*, ſemel apud Terent, Adelph.

Adelph. Act. 3. Sed ceſſo heram hoc malo impertiri propere. Vix uſurpavero.

Quintus Ordo Deponentium, Accuſativus cum Ablativo poſt Verbum.

QUædam Verba Deponentia, præter Accuſativum, ablativum poſtulant ſine præpoſitione. Virg. Æn. Haud equidem tali me dignor honore. Cic. l. 9. ep. 8. Ut poſſem te remunerari quam ſimillimo munere.

Dignor, aris, atus ſum, *riputar degno,*
Proſequor, eris, atus ſum, *accompagnare.*
Muneror, aris, atus ſum, *preſentare, donare, regalare.*
Remuneror, aris, atus ſum, *rimunerare,*

Sextus Ordo deponentium. Ablativus cum præpoſitione A, vel Ab, præter Accuſativum poſt Verbum.

QUædam Verba Deponentia, præter Accuſativum, ablativum cum præpoſitione *A*, vel *Ab* poſtulant. Cic. pro Sylla. Quam multorum hic vitam eſt L. Sylla deprecatus?

Deprecor, aris, atus ſum, *dimandare in grazia, e divertire il male pregando.*
Mercor, aris, atus ſum, *comprare.*
Nundinor, aris, atus ſum, *comprare o vendere al mercato.*
Mutuor, aris, atus ſum, *pigliare in preſtito.*
Percontor, aris, atus ſum,
Sciſcitor, aris, atus ſum, } *dimandar per ſapere.*

Cic. Act. 2. in Ver. Is nullâ a ſe calamitate poterit deprecari. Ibid. Qui ab iſto jus ad utilitatem ſuam nundinarentur. De Somn. Scip. Ego illum de ſuo regno, ille me de noſtra republica percontatus eſt.

Appendix I. Gen. pro Media Claſſe.

1 *Percontor*, & *Sciſcitor*, ſeu *Scitor* [nam utroque modo dici poteſt] etiam ablativum perſonæ cum præpoſitione, *Ex*, admittunt. Cic. 1. de Nat. Deor. Epicuri *ex Velleje* ſciſcitabar ſententiam. Id de Clar. Or. Cum Theophraſtus percontaretur *ex anicula* quadam, quanti illud venderet. *Mercor*, etiam cum *De*. Pro Flacc. Eundum mercatus eſt *de pupillo*.

2 *Mutuor*, de iis dicitur, quæ non redduntur eædem, ut de pecunia, tritico, &c. Plaut. Mon. Decē mnas a Patre mutuatus est. Sæpe translate sumitur. 2 Tusc. A viris virtus est nomē mutuata.

Septimus Ordo Deponentium. Ablat. post verbum.

QUædam Verba Deponentia post se ablativum postulant. Cic. pro Sext. Rosc. Commoda, quibus utimur; lucem, qua fruimur; spiritum, quē ducimus, a Deo nobis dari atque impertiri videmus. 2. de Inv. Si eo portu potiti essent.

Utor, eris, usus sum, *servirsi*, *usare*,
Abutor, eris, usus sum, *servirsi male*, *abusare*.
Fruor, eris, itus sum, *godere*.
Nitor, eris, sus, vel xus sum, *appoggiarsi*.
Oblectior, aris, atus sum, *prendersi piacere*.
Potior, iris, itus sum, *godere*, *& impadronirsi*.
Vescor, eris *cibarsi*.

Fungor, *Perfungor*, *Defungor*, *Delector*, *Glorior*, *Periclitor*.

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 *Nitor*, *Glorior*, *Delector*, præpositionem, *In*, interdum ablativo addunt. Cic. pro Mil. In cujus vita nititur salus civitatis. De nat. Deor. l. 3. In virtute recte gloriamur. De Fin. Quæ manus significat illū in hac esse rogatiuncula delectatum.

2 *Periclitor*, cum est *periculum subeo* ablativum postulat. Mart. l. 7. Periclitatur *capite* Sotades noster. Sic Periclitor *vita*, *fama*, &c. Periclitari autem *cancro*, vel *gelu*, dixere Celsus ac Plinius, ideſt, propter cancrum, aut gelu. Sic *siti*, *fr gore* &c. Cum accusativo est *periculum facere*, sive *experiri*. Cic. pro Quint Omnia circumspexi Quintius, *omnia* periclitatus est.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 *Potior*, pro *Frui*, ablativo jungitur ut Potiri voluptate, pro *Vindicare sibi*, seu *Obtinere*: sæpe etiam genitivo ut Potiri rerū, &c. Utroque sensu sæpe, a Poetis præsertim, etiam accusativo. Ter. Adel Act. 5 sc. 4. Ille alter sine labore patria potitur *commoda*. Lucr. l 3. Homerus *sceptra* potitus.

2 *Vescor*, *Fungor*, *Utor*, *Abutor*, etiam cum accu-

accusativo, ut vesci caprinum jecur, Plin. l. 11. cap. 37, Vesci absinthium, lib. 11. c. 38. Functus officium, Ter. Adelph. Act. 3. Quæ volumus uti, Plaut. Casin. Operam abutitur, Ter. Andr. Prol. Quæ videntur obsoleviſſe.

3 *Lætor, & Glorior*, cum *De*: ut, Lætari de communi salute. Cic. pro Marc. Gloriari de divitiis. In Vatin. Lætor etiam *utrumque*, idest de utroque, vel propter utrumque. Cic. lib. 7. epist. 1. ad Marium.

DE CONSTRUCT. VERBI IMPERSONALIS.

CAP VII.

Pro Superiore Ordine Infimæ Classis.

VErbum Impersonale est, quod Prima & secunda persona utriusque numeri, & tertia multitudinis fere privatur, unde & nomen traxit, ut Pudet, Pœnitet.

SCHOLION.

De Impersonalibus universe.

Sunt multa verba, quæ pro casu posteriori habere possunt verbum cum suo casu. Cic. Epist. Fam. lib. 14. epist. 4 Et sic existimes, vehementius me tua miseria commoveri, quam mea: Etiam membrum orationis per casu posteriori. Cic. ibid. epist. 5. Neque sum admiratus, hanc epistolam, quam Acastus attulit, brevem fuisse! Hujusmodi exempla passim occurrunt.

Dicta sunt *Impersonalia*, quod destituantur præcipuis personis, prima, & secunda. Quæ vero tertiæ personæ formam habent, ut *Pudet*, *Itur*, per eas pronominibus additis, primas quoque, secundasque personas significari docet Diomedes lib. 2. ut, Puder me, te, illum, nos, vos, illos: Itur a me, a te &c.

Duplicis ea sunt generis: quædam activæ vocis, ut *Piget*: quædam passivæ, ut *Egetur*. Utrumque genus in duo rursum genera dividit Auctor. Quædam appellat *Insuita*, quæ nec persona certa, *Sensionis*, prima, & secunda, quæ sunt verbi ipsius propria quasi membra, nec ullo nominandi casu agentis, aut patientis Verbi extrinseco, quam

perſonam *Conſtructionis* appellat, definiuntur: ut Terent phorm. Act. 5. Noſtrapte culpa facimus, ut malos expediat eſſe. Virg. l. 6. Itur in antiquã ſylvam. Quædam appellat *Finita*, quæ caſum habent ante ſe, quo caſu addito certus & numerus, & perſona definitur: ut Plaut. Stich. Facite, quod vobis lubet. Mart. lib. 13. Tota mihi dormitur hyems. Quę quamvis a nonnullis dicantur Perſonalia, ſunt tamen Auctori Impersonalia, quia eorum primæ, ſecundæque perſonæ non ſunt in uſu.

Primus Ordo Impersonalium, quæ abſolute ponuntur.

QUædam verba impersonalia abſolute ponuntur Cic. de Div. Si fulſerit, ſi tonuerit.

Fulget,	bat,	lſit,	*balenare, o lampeggiare.*
Fulgurat,	bat,	avit,	
Grandinat,	bat,	avit,	*grandinare.*
Ningit,	ebat,	ninxit,	*nevicare.*
Pluit,	ebat,	pluit, vel pluvit,	*piovere.*
Tonat,	bat,	nuit,	*tuonare.*

Appendix I. Gen. pro media Claſſe.

1 His tamen interdum vel aperte additur nominativus rei, quæ pluviam, tonitru, aut quid ſimile ciet. Virg. Æn. 9. *Cœlum* tonat omne fragore. Idem Georg. 1. Zephyrique tonat *Domus*. Vel occulte ſubintelligitur, *Deus*, aut *Natura*, aut aliquid ejuſmodi.

2 Exprimitur in eodem caſu res, quæ pluendo, decidit. Plin. l. 2. cap. 56. Effigies, quæ pluerat ſpongiarum fere ſimilis fuit. Virg. 4 Georg. Nec de concuſſa tantum pluit ilice *glandis*. Tibull. lib 2. *Multus* ut in terras deplueretque *lapis*. Stat 8 Theb. Saxa pluunt.

3 *Pluit* ablativum fere poſt ſe habet. Liv. l. 1. Nuntiarum eſt Regi, in Monte Albano *lapidibus* pluiſſe Id. Dec. 3. l. 4. Saturniæ nuntiatum erat, *ſanguine* per tridum pluiſſe, Oximi pluiſſe *terra*. Plin lib. 2. cap. 36. Relatum in monumenta eſt *lacte & ſanguine* pluiſſe. Et ſæpe alias *carne*, *ferro*, *lateribus coctis*, &c. Vall. l. 1. c. 6. In Picæno *lapidibus* pluiſſe. Sic *Ningit*, Lucr. lib. 2. Ninguntque roſarum *Floribus*.

4 Ac-

4 Accuſativo *Pluit* vix jungitur. Cic. 2. de Div. *Sanguinem* pluiſſe, Senatui nuntiatum eſt. Niſi vel hic ſit caſus infiniti vel *Sanguine* legatur, ut in Theſauro. Liv. lib. 40 ſeu Dec. 4. lib. 10. in Area Vulcani., & Concordiæ *Sanguinem* pluit. Rarum id, ſi locus in mendo caret; nã alioqui pluere *lapidibus*, *imbre*, *lapide*, *lacte*, *terra*, *ſanguine*, &c. nuſquam non apud Livium obvia ſunt.

Secundus Ordo Impersonalium. Genitivus poſt impersonale.

QUædam verba impersonalia poſtulant ante ſe nominativum, vel loco nominativi aliquam orationis partem, præſertim vero infinitum, poſt ſe Genit. Cic. 2. ad Q. Fr. Hoc vehementer intereſt Reipublicæ. Fam. l. 3, ep. 5. Utriuſque noſtrum magni intereſt, prius ut te conveniam, quam decedas. Id. 2. de Fin. Intereſt omnium recte facere. 1. Off. Adoleſcentis eſt majores nati vereri.

Eſt, erat, fuit, *appartenere, o eſſer uffizio,*
Intereſt, erat, fuit,)
Refert, ebat, tulit,) *importare, o appartenere.*

Appendix 1. Gen. pro Media Claſſe.

1 Intereſt, & Refert, & pleraque Impersonalia tertii, quarti, & quinti Ordinis, hos fere nominativos libentius admittunt *Hoc*, *iſtud*, *illud*, *Id*, *Idem*, *Quod*, *Quid*, *Nihil*. Cicero pro Syll. Vestra enim *hoc* maxime intereſt. Ad Brut. l. 2. Tua *iſtud* refert maxime. Pro Leg. Man. *Illud* parvi refert. De Or. l. 2. Si tibi *id* minus libebit. In Verr. 6. Non *Idem* mihi licet, *quod* iis, qui nobili genere nati ſunt. Acad. 1. Si habes, *quod* tibi libeat. Pro Marc. Multi dubitabant, *quid* ſibi expediret. Hor. l b. 2. Sat. 6. *Nil* me pœnitet ſanum patris hujus.

2 Pro genitivo rei inanimatæ, ſæpe *Intereſt*, Accuſativum cum præpoſitione *Ad*, aſciſcit. Cic. lib. 5. epiſt. 12. Ad noſtram laudem non multum video intereſſe. Et lib. 16. epiſt. 3. Magni ad honorem noſtrum intereſt.

3 Etiam pro genitivo, hos Ablativos: *Mea*, *Tua*, *Sua*, *Noſtra*, & *Veſtra*. Cic. lib. 16. ep. 3.

Et tua, & mea maxime interest, te valere. Idem lib. 2. epist. 4. Si quid esset, quod eos scire, aut *nostra*, aut *ipsorum* interesset. Terent. Hec. Act. 5. Tua quod nihil refert, percuntari desinas.

4 *Cuja*, vel *Cujus* interest dicitur. Cic. pro Mil. Ea cædes, si potissimum crimini datur, detur ei, cuja interfuit, non ei, cuja nihil interfuit. Id. Phil. 1. Quis enim est hodie, cujus interfit istam legem manere? Hoc vero usitatius.

5 Verbum *Est*, pro ablativis, *Mea*, *Tua*, *Sua*, *Nostra*, & *Vestra*, habet *Meum*, *Tuum*, *Suum*, *Nostrum*, & *Vestrum* Lib. 6. ep. 5. Puto esse meum, quid sententiam, exponere. 2. de Fin. Si memoria forte defecerit, tuum est, ut fugeras.

6 *Magni*, *Parvi*, *Tanti*, *Quanti*: in Genitivo cum *Interest*, & *Refert*. 2. ad Att. ep. 22. Permagni nostra interest, te esse Romæ. Ad Q. Fr. l. 1. ep. 1. Parvi refert abs te jus dici. Ulpian. ff de furt. lib. 22. Si *tanti* interfuit, Paulus ibid. l. 28. *Tanti* tenetur, *quanti* Domini interfuit.

7 Cætera ejusmodi per Adverbium redduntur. ut, Multum, Permultum, Plurimum interest. Maxime, Magnopere, Vehementer refert. Sic Parum, Paululum, Minime, Tantulum, Aliquantulum Tantopere, Quantopere &c. C. l. 12 ep. 9. *Multum* interest, te venire. Id. ad Brut. ep 9 *Quantopere* interfit, opprimi Dolabellam, profecto intelligis.

Appendix II. Gen pro Suprema Classe.

1 *Quantum* pro *Quanti* apud Ciceronem invenies. Pro Mur. Ostendam alio loco, quantum salutis communis interfit, duos Consules esse. Pro Mil. Semper ille quantum interesse P. Clodii se perire, cogitabat.

2 *Tantum* pro *Tanti*, apud Plin. l. 2. cap. 16. Tantum interest, subeant radii, an superveniant.

Tertius Ordo Impersonalium. Dat. post impersonale.

QUædam Verba impersonalia, quorum multa *eventum* vel *comodum* fere significant, postulant ante se nominativum, vel aliquam Orationis partem, præsertim vero Infinitum, loco nominativi: post se vero dativum. Ter. Adelph. Act. 5.

Act. 5. Facite, quod vobis libet. Cic. lib. 16. ep. 1. Mihi placebat ut te Leucadem deportares. Tusc. 5. peccare nemini licet.

Accidit, bat, dit,)
Contingit, gebat, tigit, (*accadere, e occorrere.*
Evenit, iebat, venit,)
Licet, ebat, cuit, vel licitum est,]
Libet, ebat, buit, vel libitum est,] *esser lecito.*
Placet, ebat, cuit, vel placitum est, *piacere.*
Vacat, abat, avit, *aver tempo.*

Benevertit, Malevertit, Cadit, Conducit, Confert, Constat, Competit, Convenit, Displicet, Dolet, Expedit, Incessit, Incidit, Liquet, Obtingit, Obvenit, Patet, Præstat, pro satius est, *Restat, Succedit, Superest, Sufficit, Suppetit, Superat, & Suppeditat*, pro Suppetit; *Stat, Sedet*, pro placet, *Usuvenit.*

Liv. l. 3. *Quod beneverteret ipsi, Reique publicæ.* Cic. l. 13. ep. 48. *Quod tuæ laudi conducere arbitror.* In Pison. *Emori potius, quam servire præstat.* Et l. 9. ep. 2. *Suet nobis illud, una vivere in studiis nostris.* Æn. 5 *Idque pio sedet Æneæ.*

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 Quædam horum verborum personalia sunt, & utroque numero cum quovis nominativo personæ tertiæ efferuntur Suet. in Cæs. Cætera item, quæ cuique *libuissent*. 5. Tusc. Ut ambitioni, & quotidianis sumptibus copiæ *suppetant*. Quint. l. 1. c. 2. Confert admirationi multum infirmitas. Sall. Jug. Metello Numidia evenit. Cic. l. 9. ep. 21. Timebam, ne evenirent ea, quæ acciderunt. De Sen. Eadem mihi usuveniunt. Virg. Ecl. 10. Nec carmina nobis ipsa placent &c.

2 *Conducit* interdum *Confert* fere semper, pro dativo rei inanimatæ admittunt accusativum, cum *Ad*. Cic. 1. Offic. Cum consultant, conducat id necne ad vitæ commoditatem. Quintil. lib. 1. cap. 4. Comœdia plurimum ad eloquentiam confert. Verum *Confert*, Dativo Personæ [ut id *mihi* confert] non jungitur.

3 Infinitum, *Esse*, accedente verbo, *Licet* dandi vel accusandi casum post se postulat. C. c.

Tusc 1. Licuit esse otioso Themistocli, licuit Epaminondæ. Ad Att. lib. 1. ep. 14. Quo in genere mihi *negligenti* esse non licet. Idem pro Flacc. Cur his per te frui libertate, cur denique esse *liberos* non licet? Ad Att. lib. 10. ep. 6. Sedentes quid erimus? nam *medios* esse non licet.

Appendix II. Gen. pro Supremâ Classe.

1 Idem infinitum *Esse*, cum cæteris verbis, quæ Dativo gaudent, Accusativum habet. Ter. Heaut. Act. 1. Vobis expedit esse *bonos*. Idem Phorm. Act. 5. Nostrapte culpa facimus, ut *malos* expediat esse. Non raro tamen Dativo jungitur. Quint. l. 11. c. 1. Cui esse *diserto* vacet Liv. lib. 21. Vobis necesse est *fortibus viris* esse. Hor. in arte. *Mediocribus* esse Poetis, Non Dii, non homines, non concessere columnæ. Ov. Met 8. Vobis *immunibus* hujus esse mali datur. Simile est illud Valer l. 3. c. 6. Sylla *ebriandate sibi* Neapoli ambulare turpe non duxit. Et l. 5 c. 4. Maximo tibi postea *civi* & *duci* evadere contigit.

2 *Incessit*, impersonale dandi, vel accusandi casum admittit. Val. Prol. Nec *mihi* cuncta complectendi cupido incessit. Liv. l. 1. Gravior cura *Patribus* incessit. Frequentius accusativum. Liv. lib 1. Timor deinde *Patres* incessit. Et lib. 24. *Ipsum* ingens cupido incesserat Tarenti potiundi. Cum præpositione. Terent. Andr. Act. 4. Intelligo, unde nova religio *in te* isthæc incessit.

3 *Accidit*, *Contingit*, *Evenit*, *Usuvenit*, & alia, quæ eventum significant, apud Oratores fere infinitum respuunt, & Subjunctivo modo cum conjunctione *Ut* gaudent. 3. in Verr. Accidit ut ille eo die Lampsacum veniret. Lib. 2. ep. 1. Si ei contigisset, ut in te ante videret, quam e vita discederet. 2. de Or. Forte evenit, ut in Privernati essemus. 1. de Fin. Ex eo credo quibusdam usuvenire, ut abhorreant a Latinis.

Quartus Ordo Impersonalium. Accus. post Imperf.

QUædam Verba impersonalia postulant ante se nominativum, vel loco nominativi aliquam orationis partem, præsertim vero infi-

infinitum, post se accusativum. Cic. in Brut. Decet hoc *illum* nescio quo modo. *Id.* 2 ad Q. F. ep. 12. Te esse animo hilari, valde me juvat. Id. de Orat. In quibus neque abesse quidpiam decet, neque redundare.

Decet, bat, cuit, *convenire.*
Dedecet, bat, cuit, *dissonvenire.*
Delectat, bat, avit, *dilettare.*
Juvat, bat, juvit, *giovare.*

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 Hæc quoque verba non raro utroque numero cum quovis nominativo tertiæ personæ usurpantur. Cic. Of. Quam te aliena deceant. Plaut. Most. Satin' hæc me vestis deceat? Sen. lib. 2. de Benef. Te omnia dedecent. Cic. l. 2. ep. 7. Me status hic Reip. non delectat.

2 Verbum *oportet*, Accusativum post se non postulat, cum verbum sit absolutum, atque intransitivum. Quod modo nominativum aperte habeat. Ter. Heaut. Act. 3. Sc 2. Hæc facta ab illo oportebant. Cic pro Corn. Est aliquid, quod non oporteat, etiam si liceat. Modo membrum orationis, loco nominativi. Phil. 7. Irritari Antonium non oportuit. Modo eleganter Conjunctivum modum absque ulla conjunctiva particula. Cic. de Orat. lib 1. Ex rerum cognitione effloreſcat, & redundet oportet oratio. Verum numero multitudinis usurpandum non videtur.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

Fugit, Latet, Præterit, Ealit, cum impersonaliter usurpantur, huc revocanda sunt. Ad Q. Frat. lib. 2. ep. 11. De Cæsare fugit me ad te scribere. Plin. l. 2. c. 20. Latet plerosque superiorum trium siderum ignes esse, qui fulminum nomen habeant. C. l. 3. ep. 65 Non me præterit, nos eam rem Ephesi expertos esse. Ad Att 3. ep. 23. In lege nulla est ejusmodi caput, te non fallit.

Quintus Ordo Impersonalium.

Accusativus cum præpositione, Ad, post Impersonale.

QUædam Verba Impersonalia postulant ante se nominativum, vel loco nominativi ali-

quam orationis partem, præsertim vero infinitum post se accusativum cum præpositione *Ad*. Cic. pro Sex. Rosc. Hoc ad me nihil attinet. Id. de Div. Lib. 2. Ad rem pertinet, quomodo cœlo affecto quodque animal oriatur. Id. pro Font. Ad remp. pertinet viam Domitiam munire.

Attinet, nebat, nuit,]
Pertinet, nebat, nuit,] *appartenere*.
Spectat, abat, vit,]

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

Hæc quoque verba utroque numero, & cum quovis nominativo tertiæ personæ sæpius efferuntur. Cic. 1. Offic. Beneficia, quæ ad singulos spectant, & ad universos pertinent Pro Sext. Ad quem suspicio maleficii pertineat.

Sextus Ordo impersonalium Genit. ante Impersonale.

QUædam Verba Impersonalia postulant ante se fere genitivum, vel aliquam orationis partem, præsertim infinitum; post se accus. Plaut. Trin. Miseret te aliorum tui te nec miseret, nec pudet. Cic. 1. Offic. Quoad te, quantum proficias, non pœnitebit. Ad Quint. Fr. lib. 2. Non me hoc dicere pudebit.

Miseret, ebat, ertum est,]
Miserescit, ebat,] *aver misericordia*.
Piget, ebat, guit, *rincrescere*.
Pœnitet, ebat, tuit, *pentirsi, o attristarsi*.
Pudet, ebat, duit, *vergognarsi*.
Tædet, ebat, pertæsum est, *rincrescere*.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

Quinque hæc verba videntur quondam fuisse Deponentia Cujus rei argumento est Carmen Turpilii apud Nonium. Quam Matris, nunc Patris non miseretur magis: Hinc illa, *Misertum est*, *Pigitum est*, *Puditum est*, *Pertæsum est*, ex quibus duo illa, *Pigitum*, *Puditum est*, pene obsoleverunt. Quamquam Cic. dixit Orat. pro Flac. Nonne esset *puditum* non modo legatum, sed Trallianum omnino dici Mæandrum? Stat. l. 7. Nec *Pigitum* parvosque lares, humilesque subire. Hinc passive, *Pœnitendus*, *Puendus*, *Pigendus*.

dus, ut diximus lib. 1. cap. 13. & 14. Colum. l. 2 c 2. Hic ager culono est *pœnitendus*.

2 Verbum *Vereor*, apud Veteres hujus Ordinis Impersonale erat. Pacuv. apud Non. Nihilne *te Populi* veretur? Accius: Si tui te veretur *Progenitoris*. Quos semei imitatus est Cic de Fin. lib. 1. Aristippi, Cyrenaicorumque omnium, *quos* non est veritum in voluptate summum bonum ponere.

3 In his ipsis verbis nominativum latere, Priscian. l. 8. docet ex Apollonio: v. g Pudet me tui, hoc est, pudor me habet tui. Miseret me tui, hoc est, Miseratio me habet tui: Crediderim potius verba hæc figurate genitivum habere pro nominativo. Nam justa, & recta constructio est hæc. Plaut. Stich. Et me quidem hæc conditio nunc pœnitet Figurata vero: Pœnitet me hujus conditionis. Justa tamen exolevit, atque in ejus locum figurata successit. Huic locutioni similis est illa Cicer 5. de Fin. Venit mihi Platonis in mentem, idest, Platonis recordatio.

IMPERSONALIA PASSIVÆ VOCIS.

Pro Superiore Ordine Infimæ Classis.

VErba Impersonalia passivæ vocis nunc potissimum ex neutris in O, absolutis, ut *Statur*, *vivitur*, *curritur*, *itur*, *ventum est*; vel a plurimis Tertii Ordinis, ut *Ignotum est*. *Reclamatum est*: Vel a nonnullis Quarti, & Quinti Ordinis, ut *Seritur*, *Egetur*: Vel ab Activis ipsis, si efferantur absolute, *Fletur*, *Amatur*.

2 Admittunt ante se ablativum cum *A*, vel *Ab*, vel tacite, cum absolute ponuntur, ut *Egetur*, *Statur*, intellige, *A me*: *Cessatum est*, nempe *a nobis*. Vel expresse, 3. Off. Cum *a Consulibus* male pugnatum apud Caudium esset. Id. lib. 6. ep. 12. Nil est *a me* inservitum temporis causa. Idem pro domo sua. *Ab universo Senatu* reclamatum est.

3 Post se habent suorum verborum casus. Cic. lib. 1. ep. 2. *Ejus Orationi* vehementer ab omnibus reclamatum est. 12. ad Att. *Huic quoque* rei subventum est a nobis. Liv. l. 1. *Sicutre* eo anno laboratum est.

Digitized by Google

4 Præter Ablativum, vel ejus loco Dativum, non reſpuunt Rectum. Plin. lib 17 ep. 10. Hoc modo plantantur *punica*. Idem lib. 12. cap 13. Metitur *Cardamomum*: & lib. 12. cap. 6. Totus hodie navigatur *occidens*. Quæ impersonalia *Finita* ſunt, ut ſupra diximus, & differunt a paſſivis, quod eorum primæ, & ſecundæ perſonæ non ſunt in uſu: conſtructione non differunt.

SCHOLION.

IMperſonalia paſſivæ Vocis, quædam ſuapte natura perſonalia ſunt, & primas, ac ſecundas perſonas paſſivæ vocis habere poſſunt, ut quæ ab Activis, & quibuſdam Neutris quarti Ordinis fiunt; dicuntur tamen Impersonalia, cum abſolute ſine ullis perſonis paſſiva voce efferuntur. Phil. 2 Ab hora tertia *bibebatur*, *Ludebatur*, *vomebatur*. Ter. Andr Act. 1. In ignem poſita eſt, *Fletur* Vide ibi Donatum.

2 Verba vero, quorum primæ, ſecundæque perſonæ paſſiva voce non ſunt in uſu ſi tertiis perſonis nominandi caſum adjunxeris, dicuntur impersonalia *Finita*, quæ certam perſonam *Conſtructionis* habent Ovid. 12. Metam Nunc tertia *vivitur* ætas. Id. in ep. Noctes *vigilantur* amatæ. Off. 1. Multa in Repub *peccantur*. Pro Mur. Pugna acerrima eſt cum Rege ſumma contentione *pugnata*. Sall. Jugurt Prælium male *pugnatum* a ſuis: quia *Vivor*, *Vigilor*, *Peccor*, *Pugnor*, in uſu non ſunt.

3 Ea igitur potiſſimum cenſetur impersonalia, quæ primis, ſecundiſque deſtituta perſonis, non admittunt nominandi caſum: ſiquidem privantur utraque perſona, & *ſermonis*, & *Conſtructionis*, nulloque certo numero, aut perſona definiuntur; ideoque *infinita* appellantur, ut initio hujus capitis diximus. Plaut. Pſeud. Quid agitur? *Egetur* acriter. Ter Eun. Act. 2. Quid agitur? *Statur*. Idem Adelph. Act. 4. *Ceſſatum eſt* uſque adhuc. Et Act. 3. *Ignotum eſt*, *tacitum eſt*, *creditum eſt*. 6. in Ver *Curritur* ad prætorium. Ad Att. 2. ep. 1. Non *itum eſt* obviam, cum iri ma-

-xi-

xime debuit. Et lib. 10. *maneri* diutius non potest. Virg. l. 5. Æn. *Venium* erat ad limen. Ib. *Iter* in antiquam sylvam. Tac. l. 1. Postquam *turbatum* in castris accepere. Et alia.

DE COMMUNI OMNIUM VERBORUM CONSTRUCTIONE.

CAP. VIII.

Pro Media Classe Grammaticæ.

HActenus de peculiari Verborū Constructione dictum est, deinceps de Communi dicendum.

Status in loco.

Præceptum I. de Genitivo Communi.

PRopria Pagorum, Castellorum, Urbium, vel Oppidorum primæ, vel secundæ declinationis ponuntur in genitivo post quodvis verbū si interogatio fiat per adverbium *Ubi:* sive ut alii loquuntur, cum significatur *Status in loco.* Cic. Att. lib. 4. ep 11. Egnatius *Romæ* est.

2 Propriorum legem sequuntur appellativa quatuor, *Humi, Belli, Militiæ, Domi*, quorum postremo adjungi possunt adjectiva *Meæ, Tuæ, Suæ, Nostræ, Vestræ, Alienæ*. Cic. Tusc 5. Theodori quidem nihil interest, *humi* ne, an sublime putrescat. 2. de Off Quibuscumque rebus vel *belli*, vel *domi* poterunt, Remp. augeant. Lib. 4. ep. 7. Nonne mavis sine periculo *domi tuæ* esse, quam cum periculo *alienæ*? Liv. l. 1. Salubriora credebant *militiæ*, quam *domi* juvenum corpora esse.

3 Si propria tamen fuerint tertiæ declinationis, vel pluralis numeri, sexto casu utendum est Cic. 1. de Div. *Babylone* paucis post diebus Alexander est mortuus. Ad Att. l. 5. ep. 12 Lentulū nostrum scis *Puteolis* esse. Et ad eund. l. 16. Malo cū timore domi esse, quā sine timore *Athenis* tuis.

4 Nomina Insularum, Regionum, Provinciarum, cæterorum denique locorum ablativum cum præpositione *in* fere desiderant. Ad Att. l. 6. ep. 6. Promitto tibi, si valebit, tegulam illum nullam *in Italia* relicturum.

5 Dativo *Ruri*, vel ablativo *Rure*, utimur cum hujus est loci. Plaut. Bacc. Si illi sunt virgæ *ruri*,

ri, at mihi tergum domi est. Liv. l. 4. Dec. 4. Morientem *rure* eo ipso die se heliri se jussisse ferunt. Nunquam additur adjectivum. Hor. l. 4 ep. 28. Interdum nugaris *rure paterno*.

6 Genitivus *Domi*, illa sex tantum adjectiva admittit, *Meæ*, *Tuæ*, *Suæ*, *Nostræ*, *Vestræ*, *Alienæ*. Nam cum aliis in ablativo cum præpositione *In*, ponitur. Ov. Sufficet *in vidua* tristia signa *domo*.

7 Quod idem interdum sit cum illis pronominibus. Plin. ad Cat. lib. 3. Ille *in domo mea* sæpe convaluit.

8 Cum substantivis autem utroque modo copulatur. Ad Att. lib. 1 ep. 9. Clodius deprehensus *domi* Cæsaris. Et ad eund lib. 2. ep. 7. Cum *in domo* Cæsaris quondam unus vir fuerit.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Errant, qui putant, nomina tertiæ declinationis dativo efferri. Nam Tibur, Anxur, apud veteres & E, & I, litteris ablat. habuisse videntur; legimus enim utroque modo. Ad Att. l. 16. ep. 3. Nunc demum rescribo iis litteris, quas mihi misisti convento Antonio *Tiburi*. Liv. Bell. Pun. lib. 10. *Tibure* haud ita multo ante mortuus.

2 Quidam dubitant, dicendum ne sit, Marcellus natus est *Romæ nobilis Urbis*, an *Nobili Urbe*. Cic. pro Arch. posteriore modo loquitur. Natus est Antiochiæ *loco nobili*, & celebri quondam Urbe. Id. præpositionem interposuit. Pro Rab. Neapoli, *in* celeberrimo oppido. Id. Phil 4. Albæ *in* Urbe opportuna. Pl. l. 2. ablativo utitur, præpositione præposita. *In Nea* oppido Troadis.

Præceptum II. De Motu ad locum.

SI per adverbium *Quo* fiat interrogatio, videlicet cum *motus ad locum* significatur, propria Pagorum, Castellorum, Oppidorum, Urbium, accusativo sine præpositione efferuntur, cujuscumque sint declinationis, ac numeri. quibus adduntur illa duo, *Rus*, & *Domus*. Ad Att. l. 16. ep. 6. Epistolas *Catinam*, Tauromenium, Syracusas commodius mittere potero. Ter. Heaut. *Domum* reverror mœstus. Idem Pun. *Rus* ibo.

Cic.

C. pro Arch. Eum *domum* suam receperunt. Curt. lib. 7. Qui remissi *domos* erant. *Rura* tamen in plurali cum præpositione. Liv. l. 9. Dec. 4 Jam ubi vos dilapsi domos, & in *rura* vestra eritis &c.

2 Nomina tamen Insularum, Regionum Provinciarum, &c. accusativum cum præpositione *In*, vel *Ad*, desiderant. Cic de Som. Scip. Cum *in Africam* venissem.

Præceptum III. de Motu de loco, & per locum.

SI per *Unde*, vel *Qua*, fiat interrogatio, hoc est, si *Motus de loco*, *aut per locum* significetur, in propriis Pagorum, Castellorum, Oppidorum, seu Urbium Ablativo utemur sine præpositione: quibus adjungenda illa duo, *Domus*, & *Rus*. Ad Att. l. 5. ep. 17. Accepi *Roma* sine tua epistola fasciculum litterarum. Terent. Eun. Act. 5. Video *rure* redeuntem senem. Ad Att. lib. 5. ep. 15. Iter *Laudicea* faciebam, cum has literas dabam in castra. Act. 5. in Verr. lib. 4. Adest Legatus *domo* missus.

2 Nomina quoque verbalia interdum eiusmodi casus communes admittunt. Cæs. 1. Bell. Gall. *Ut domum reditionis* spe sublata, paratiores ad omnia pericula subeunda essent. Phil. 4. Cum capitalem, & pestiferum Brunduſio M. Antonii reditum timeremus. Et cum Adverbio. Terent. Eun. Act. 4. Scen. 5. Quid *huc* reditio est.

3 Nomina Insularum, Regionum, Provinciarum, cæterorum denique locorum, præpositionem *Ex*, *si motus de loco* significetur; sin autem *per locum*, præpositionem *Per* fere desiderant. In Verr. Act. 3. l. 2. *Ex Sicilia* in Africam gradus Imperii factus est Romanis. Liv. lib. 3. Dec. 4. Dum ipse terrestri *per Hispaniam*, Galliasque itinere Italiam peteret.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Propria Urbium, seu Oppidorum sæpe præpositionem recipiunt, præsertim si motus de loco, aut ad locum significetur. Ad Att. l. 9. *A Brunduſio* nulla adhuc fama venerat. De Sen. Adolescentulus miles profectus sum *ad Capuam* Liv. l. 1. Bell. Pun.

Pun. Legati Romani *ab Carthagine* in Hiſpaniam trajecerunt, & alibi ſæpiſſime. Neque ſolum adhibetur præpoſitio *Ad*, cum propinquitas adſignificatur: alioqui non dixiſſet Cicero pro Planc. *Brunduſium veni, vel potius ad mœnia*, ſatis enim fuiſſe: Ad *Brunduſium veni*. Tyrones tamen Grammaticorum leges ſequantur.

2 Propriis Regionum, & inſularum interdum demitur præpoſitio, præcipue a Poetis, & Hiſtoricis. Æn. 3. Ibitis *Italiam*, portuſque intrare licebit. Liv. l. 5. Dec. 5. Navigare *Cyprum* pergit, Cæſ. Bel Civ. l. 3. Cæſar cum audiſſet Pompejum *Cypri* viſum, &c. pro Leg. Man. Africam exploravit, inde *Sardiniam* venit.

3 Certa nomina propria regionũ, aut viarum, item quædam appellativa ablat. ſi e præpoſitione eleganter efferuntur; quæ alioquin accuſat. cũ prępoſitione, *Per*, efferenda eſſent Ad Q. Frat. l. 1. Ita ſe gerant in iſtis Aſiaticis itineribus, ut ſi iter *Appia via* faceres. In Verr. Act. 1. Multæ mihi a C. Verre inſidiæ *terra marique* factæ ſunt. l. 2. de Or. *Toto foro* volitare. Pro Plaut. Iter a Vibone, Brunduſiũ *terra*, petere contendi. Ter. Adelph. act. 4. Sc. 2. Præterito *hac recta platea* ſurſum.

4 *Vagandi* verbum hanc in primis elegantiam ſibi vindicat Ph. 10. Et nunc *tota Aſia* vagantur, volitat ut Rex. Ad. Att. l. 14. Spero jam tuto vel ſolum *tota Urbe* vagari poſſe. Pro Font. Vagantur læti, atque erecti paſſim *toto foro*.

Præceptum IV. de Dativo Communi.

QUodvis Verbum admittit Dativum ejus perſonæ, in cujus gratiam, commodum, vel incommodum aliquid fit. Plaut Mil. *Tibi* aras, *tibi* occas, *tibi* ſeris, *tibi eidem* metis. C lib. 16. ep. 6. Quidquid valebo vel authoritate, vel gratia valebo *tibi* Et lib. 2. ep 18 Si quid offenderit, *ſibi* totum, *tib.* nihil offenderit.

Præceptum V.

De Accuſativo, vel Ablativo communi Temporis.

TEmpus Ablativo, vel Accuſativo caſu effertur, ſi per *Quandiu* fiat interrogatio, Liv. l. 1. Ro-

Romulus ſeptem, & triginta regnavit *annos*. Pl. l. 7. c. 48. Maſiniſſam ſexaginta *annis* regnaſſe indubitatum eſt.

2 Sin vero per, *Quando*. fiat interrogatio, abl. utimur. Cic. de Aruſp. Negotium magiſtratibus datum eſt *anno* ſuperiore. Eodem utimur, cum præteritum tempus a præſenti metimur, ut Triennio ante. Ad Att. l. 10. ep. 4. Tempeſtatem ego quindecim annis ante proſpexeram.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Ablativus interdum, *intra* ſignificat, aut Paucis diebus, biduo, triduo: pro intra paucos dies, intra biduum, intra triduum. Pro Mil. Clodius reſpondit, *triduo* illum, ad ſummum *quatriduo*, perituru.

2 Si per *Quandiu* fiat interrogatio, frequentius utimur accuſativo, quam ablativo: quippe cum ſpatium temporis ſive tempus continuatum ſignificetur. Cic. Act. 3. in Ver. l. 2. Provinciam *triennium* obtinuiſti. Et l. 35. ep. 4. *Biduum* Laodiceæ fui. Et l. 16. ep. 1. *duas horas* Thyrei fuimus. Lib. lib. 1. Regnavit Ancus *annos* quatuor & viginti.

Præceptum VI.

De Accuſativo, vel Ablativo Spatii.

CUivis Verbo apponi poteſt accuſativus, qui diſtantiam loci ſignificet. Cic. l. 16. ep. 4. ad Tiron. Is locus eſt citra Lencadē *ſtadia* viginti. Pro Sex. Roſc. Edixit, ut ab Urbe abeſſet *millia* poſſuum *ducenta*. Ad Att. lib. 13. *Cubitum nullum* aſſiduo curſu proceſſit. Liv. lib. 7. Bell. Maced. *Mille & ducentos paſſus* ibi latitudo patet.

2 Interdum ablativo Scriptores utuntur. Cæſ. 1. de Bell. Gall. *Millibus* paſſuum ſex a Cęſaris caſtris ſub monte conſedit. Id ib. Ab exploratoribus certior factus eſt, Arioviſti copias a noſtris *millibus* paſſuum quatuor, & viginti abeſſe.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Frequentius tamen accuſativo videtur efferri ſpatium loci quā ablativo. In Ver. Act. 5. l. 4. Neque ab argento *digitum* diſcedere. Pro Dejot. Negat, ſe a te *pedem* diſceſſiſſe.

2 Ip-

1 Ipsum quoque spatii nomen in utroque casu adhibetur. Curt l. 5. Ædificia fere *spatium* unius jugeri absunt. Colum lib. 11. c. 3. Sulci litarum inter se distent semipedali *spatio*.

3 Cum dicimus, abesse bidui, tridui, quatridui *iter*, aut *via*, intelligitur. Ad Att. l. 5. ep. 17. A castris aberam *bidui*. Sæpe *iter*, aut *via* exprimitur. Fam. 15. ep. 4. Aberam ab Amno *iter* unus diei. Cæs. Bell. Gall. 1. Cum bidui *viam* præcessissent.

Præceptum VII. de Ablativo Absoluto.

QUibuslibet verbis addi potest ablativus absolute positus. Ad Att. lib. 5. ep. 5. Quæ, *auctore te*, velle cæpi, adjutore, assequar. Idem ad eundem l. 14. ep. 6. Scripsi hæc ad te, apposita secunda mensa. De clar. Orat. Ergo cautius post hac historiam, te audiente, attingam. Mart. lib. 8. Cæsare venturo, Phosphore, redde diem.

2 Veruntamen, cum aut nomen, aut participium ab aliquo verbo pendet, cum eo consentit. Cic. 1. de Or. Cum Pro-consul in Ciliciam *proficiscens* Athenas veniissem, &c. Ibid. Cogitandi mihi, ac memoria vetera repetenti, perbeati fuisse illi videri solent, &c.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Nununquam, præsertim apud Historicos, absolute ponitur participium præteriti temporis sine nomine. Liv. Bell. Maced. l. 1. Inde Consul ad Pulvinum est progressus nondum *comperto*, quam regionem hostes petissent. Tac. l. 2. *Audito* castellum Luppiæ obsideri, sex legiones eo duxit.

2 Nonnunquam nomen tantum. Tac. l. 1. Juxta *periculoso facta*, seu vera promeret: hoc est *Cum æque periculosum esset*. Liv. Bell. Pun. lib. 8. Multi, *incerto* prætenebris, quid aut peterent, aut vitarent, fœde interierunt: idest *Cũ incertum esset*.

3 Interdum cum ablativo absoluto subintelligitur nominativus verbi ejusdem personæ. Cic. ad Tir. l. 16. Non potest effugere hujus culpæ pœnam, *te patrono*: Hoc est, Tu, *te patrono*, non potes effugere, &c. Qua ratione dici posset: Non pos-

possum effugere hujus culpę pœnam, *me patrono*, ideſt, Ego, *me patrono*, &c.

Præceptum VIII. De Ablativo Inſtrumenti, Cauſæ, Modi, Actionis.

QUævis verba ablativum admittunt ſignificantem *Inſtrumentum*. Ter. Adel. *Hiſce oculis* egomet vidi. Aut *Cauſam* propter quam aliquid fit. Cic. ad Q. Fr. l. 2. *veſtra Culpa* hæc acciderunt. Aut *Modum*, quo aliquid fit. Pro Mil. *Quonam modo* in factum feret civitas? De Sen. Sapientiſſimus quiſque *æquiſſimo animo* moritur, ſtultiſſimus iniquiſſimo.

2 Modus Actionis præpoſitionem, *Cum*, quæ comes dicitur, ſæpe admittit. Cic. pro Cluent. Semper magno *cum metu* dicere inicipio De. Orat. l. 3. *Cum febri* domum redeo. De Off. l. 1. Ire procul abſit, *cum qua* nihil recte fieri, nihil conſiderate poteſt.

3 Ad *Cauſam propter quam* pertinet hæc, & his ſimilia: Ardere ira, cupidine, dolore, ſtudio, deſiderio alicujus rei; Flagrare, vel inflammari cupiditate: Accendi amore, odio, &c. Ter. Adelph Act. 3 Me miſerum? vix ſum compos animi, ita ardeo *ira, cupidine*.

4 Hæc etiam: Gaudeo, mœreo alienis malis: Madefco lacrymis: Caleo febri: Lætor, Delector, Oblector quiete. De his in Ordine 5. Neutrorum, & 7. Deponentium.

5 *Modum actionis* cognoſcimus interrogatione, *Quomodo*, ut Quomodo tulit injuriam? Æquo, iniquo animo. Cic. pro Flac. Facem maritimã ſumma *virtute*, atque incredibili celeritate confecit. Sic clara, ſuppreſſa, ſubmiſſa voce dicere.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Ablativus Inſtrumenti in accuſativum cum præpoſitione, *Per*, non inelegantes migrat. Celſ. l. 5. cap 16. De iis vulneribus quæ maxime *per tela* inferuntur.

2 Ablativus Cauſæ etiam præpoſitiones *A*, vel *Ab*, *cum*, *de*, *ex*, *præ*, *pro*, nonunquam admittit. Ter. Hec. Jacentes hoſtes *a verecundia*. Ad

Q. Frat.

Q Frat. l. 1. ep. 2. Certo ſcio te feciſſe *cum cauſa* Pro Sex. Quibus Senatus *de me* gratias egit. Sall. Jug. *Ex conſcientia ſua* defidenti. Cic. pro Planc. Nec loqui *pro mœrore* potuit. Id. de Orat. *Proque eo*, quod ejus nomen erat magna apud omnes gloria, invitatus eſſet, &c.

Præceptum IX. De Ablativo Exceſſus.

QUivis verbo adjungi poteſt ablativus rei, qua *Exceſſus* ſignificatur. Cic. de Clar. Orat. P. Scipio omnes *ſale facetiiſque* ſuperabat. 2. de Orat. *Lepore*, & *humanitate* omnibus præſtitit Socrates. Teient. Phorm. Act. 2. Sc. 1. Incredibile eſt, quanto horum anteeo *ſapientia*.

Præceptum X. De Ablativo Pretii.

QUælibet verba ablativum admittunt ſignificantem *Pretium*. Cic. in Ver. Act. 2. lib. 3. Senatus æſtimavit *quaternis ſeſtertiis* tritici modium. Ter. Andr. Act. 2. Scen. 5. Vix *drachmis* obſonatus eſt decem. Ib Scen. 2. Piſciculos minutos fere *obolo* in cœnam ſeni. Liv. l. 3 Bell. Pun. Multorum *ſanguine*, & vulneribus ea Pœnis victoria ſtetit. Cic Ph. 2. Jam invideo magiſtro tuo, qui te *tanta mercede* nihil ſapere docuit. Id. pro Cœl. Cujus in ædibus habitet *decem millibus*.

2. *Magno*, *permagno*, *plurimo*, *parvo*, *paululo*, *minimo*, ſæpe ſine ſubſtantivis ponuntur. Varro lib. 3 Piſcinæ ædificantur *magno*. Act. 4. in Ver. l. 3. Permagno decumas ejus agri vendidiſti. Ib. Excogitare non poterat, quemadmodum plurimo venderet Hor. l. 2. Sat. 2. Quæ virtus, & quanta bonis ſit vivere parvo. Ter. Eun. Act. 1. Ut te redimas minimo, ſi nequeas paululo.

Exceptio Pro Media.

HIs tamen genitivis exceptis *Tanti*, *quanti*, *quanticumque*, *tantidem*, *pluris*, *minoris*, de quibus ſupra diximus ad ſecundum ordinem Activorum: Cic. l. 10. Fam. epiſt. 1. Furnium noſtrum *tanti* a te fieri, nec miror, & gaudeo. Juven. Sat. 7. Chryſogonus, quanti doceat. Id. Quanticumque domus conſtet. Sen. Contr. l. 5. Tantidem redemi patrem, quanti a te redamptus ſum.

Digitized by Google

sum. Col. l. 1 cap. 3. Pluris ædificamus frequentius. Plin. l. 32. c. 10. Docuit neminem minoris tacento. 3. Offic. Vendo meum non pluris, quam cæteri, fortasse etiam minoris.

2 Hæc eadem in ablativum transeunt, si addantur substantiva. Liv. Bell. Punic. 2. Hic miles magis placuit, cum *pretio minore* redimendi captivos copia fieret.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Verbum *Valeo*, cum ad pretium refertur, ablativum, vel accusativum amat. Plin. l. 31. c. 3. Aureus nummus percussus est, ita ut scrupulum *valeret sustertiis vicenis*. Varr. de Ling. Lat. l. 4. Denarii, quod *denos* æris valebant, quinarii quod *quinos*

2 Huc etiam spectat, *Sum*, pro *Valeo*, sive *Æstimor*. In Verr. Act. 4. lib. 5. Cum in Sicilia sestertii binis tritici modius *esset*, ad summum ternis. Ibid. Doceas oportet, ternis denariis tritici modium *fuisse*.

3 Interdum his additur genitivus pretii. Plaut. Bacch. *Tanti* est *quanti* fongus putridus Cic. in Sall. Tantidem putas esse bis Senatorem, quanti bis Consularem? Paul. l. 33. tit 2 ad leg. Aquil. Sed quanti omnibus valet Ulpian l. 19. tit. 1. de act. empt. Quanto pluris hæreditas valeret.

DE CONSTRUCTIONE VERBI INFINITI.

CAP. IX. Pro Media Classe.

Præceptum I. De Infinito universe.

VErba Infinita ante se accusativum, post se eosdem casus postulant quos finita. C. l. 9. ep. 6. Vidi nostros amicos cupere bellum. Et l. 16. Malo te paulo post valentem, quam statim imbecillum videre. Ad Q. Fr. l. 3. Quod scribis te Cæsare quotidie plus diligi, immortaliter gaudeo. Ad Att l. 7. Vellem te in principio audivisse amicissime me admonentem.

2 Præteritum perfectum passivum, & plusquam perfectum ex infinito, *Esse*, vel *Fuisse*, ac participio præteriti temporis supplentur, mutatis numeris, & generibus pro re, de qua agitur. Ph. 2.

P. Clo-

P. Clodium meo consilium *interfectum esse* dixisti. Pro Cluen. Injuriam ab hujus familia *factam esse* dixisti. Interdum *Esse*, vel *Fuisse*, omittitur, Pro Mil. Qui a se hominem occisum fateatur.

Præceptum II. Futurum Infiniti activum.

FOre, a Verbo, *Sum*, solum ex omnibus infiniti futuris in usu est, [nam in cæteris verbis utimur circuitione Participii] jungiturque cum omnibus generibus, & utroque numero, Cic. l. 1. epist. 6. Vehementer confidit his litteris, se apud te gratiosum *fore*. Et epist. 7. Spero his hanc conjunctionem voluptati fore.

2 Et in Verbi *Sum*, & in reliquorum Verborum Futuris utimur infinito *Esse*, vel *Fuisse*, prout oratio postulat, & participio in *Rus*; mutatis numeris casibus, ac generibus, pro ratione orationis. Cic. Att. l. 6. ep. 3. Illum cum *futurum esse* puto, qui esse debet. Id. phil. 8. Dixit, aliam sententiam se *dicturum fuisse*. In Verr. Act. 4. l. 3. Non molestè fero, laboris mei, vos virtutis veritæ fructum *esse laturos*.

3 Infinitum, *Esse*, frequenter desideratur. Cic. Att. l. 8. Ego bellum fœdissimum futurum puto. Et l. 9. Vix spero, hanc mihi veniam daturum. Fam. lib. 3. ep 1. Scribit, meas litteras maximum apud te pondus habituras.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Futuro infiniti activi in *Rum* fixo utebantur Antiqui, nulla numeri, aut generum variatione non secus ac futuro, *Fore*. Valer. Antias, Aruspices dixerunt, *omnia* ex sententia *processurum*. Gracchus. Credo *inimicos* meos hoc *dicturum*. Quos imitatur Cic. in Ver. Act. 6. l. 5. Hanc sibi *rem* præsidio sperant *Futurum*. Vide Gell. lib. 1. c. 7. invariatum etiam erat infinitum in *Assere*, de quo lib. 1. c. 9. Schol. 10.

2 *Fore*, pro *Esse*, raro cum participiis in *Rus* jungitur, rarius cum Participiis in *Tus*, & in *Dus*. Cic. Att. l. 5. Deinde addis, te ad me *fore venturum*. Id. ad Brut. lib. 11. Quos spero brevi tempore societate victoriæ *copulatos fore*. Id. Att.

Digitized by Google

Att. l. 3. Quasi divinarem *fore* mihi aliquando *expetendum* studium tuum.

Præceptum III. Futurum infiniti passivum.

FUturum passivum ex infinito *Iri*, & voce similii supino in *um* constat: ut *Amatum iri*, *Doctum iri*, omnibusque generibus, atque utrique numero attribuitur. Cic. ad Att. l. 2. ep. 20. Addit Pompejus, se prius *occisum iri* ab eo, quam me *violatum iri*. Et 1. de Div. Vaticinatus est, *madefactum iri* minus triginta diebus Græciam sanguine. Ter. Hecyr. prol. Rumor venit *datum iri* gladiatores.

2 In Verbis Deponentibus pro hoc infinito utimur participio in *Rus*: Neque enim dicitur, *Auxiliatum iri*, sed *Auxiliaturum esse*, & cætera eodem modo.

Præceptum IV. Ratio supplendi futurum Infiniti, præsertim cum verba Supinis carent.

FOre Ut, vel futurum ut, adjuncta verbis, *Puto*, *Spero*, *Conjicio*, *Suspicor*, *Affirmo*, *Video*, & aliis, quibus judicium vel conjectura significatur, eleganter futurum infiniti tum agendi, tum patiendi Modi supplent, etiamsi alioqui verba Supinis non careant. Cic. ad Att. l. 16 Nunquam putavi *fore*, *ut* ad te supplex *venirem*. Fam. l. 1. ep. 6. Valde suspicor *fore*, *ut infringatur* hominum improbitas. De Fato. Quæ causa in rerum natura continebatur *fore*, *ut* is in Insula Lemno *linqueretur*.

2 Hac tamen circuitione subvenitur verbis potissimum, quæ supinis carent. Tusc. 1. Spero fore, ut *contingat* id nobis. Id. 2. de Div. Cæsar si divinasset fore, ut in Senatu crucidatus jaceret. Id l. 12. ep. 16. Meæ constantiæ puto fore, ut nunquam pœniteat. Senec. lib. 2. Contr. Nunquam putavi futurum, ut pater meus liberos odisset. Sic dices, Credo fore, ut studeas, edisces.

Præceptum V. Circuitio ex præterito, & futuro mista.

TEmpus est quoddam ex præterito, & futuro mistum in infinito modo valde usitatum, cum de re jam præterita ita loquimur, ut erat

Tusc 1. Licuit esse *otioso* Themistocli, licuit Epaminondæ. ad Att. lib. 1. ep. 14. Quo in genere mihi *negligenti* esse non licet. Idem pro Flacc. Cur his per te frui libertate, cur denique esse *liberos* non licet? Ad Att. lib. 10. ep. 6. Sedentes quid erimus? nam *medios* esse non licet.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Idem infinitum *Esse*, cum cæteris verbis, quæ Dativo gaudent, Accusativum habet. Ter. Heaut. Act. 1. Vobis expedit esse *bonos*. Idem Phorm. Act. 5. Nostrapte culpa facimus, ut *malos* expediat esse. Non raro tamen Dativo jungitur. Quint. l. 11. c. 1. Cui esse *diserto* vacet Liv. lib. 21. Vobis necesse est *fortibus viris* esse. Hor. in arte. *Mediocribus* esse Poetis, Non Dii, non homines, non concessere columnæ. Ov. Met 8. Vobis *immunibus* hujus esse mali datur. Simile est illud Valer l. 3. c. 6. Sylla *chlamydato sibi* Neapoli ambulare turpe non duxit. Et l. 5 c 4. Maximo tibi postea *civi* & *duos* evadere contigit.

2 *Incessit*, impersonale dandi, vel accusandi casum admittit. Val. Prol. Nec *mihi* cuncta complectendi cupido incessit. Liv. l. 1. Gravior cura *Patribus* incessit. Frequentius accusativum. Liv. lib 1. Timor deinde *Patres* incessit. Et lib. 24. *Ipsum* ingens cupido incesserat Tarenti potiundi. Cum præpositione. Terent. Andr. Act. 4. Intelligo, unde nova religio *in te* isthæc incessit.

3 *Accidit*, *Contigit*, *Evenit*, *Usuvenit*, & alia, quæ eventum significant, apud Oratores fere infinitum respuunt, & Subjunctivo modo cum conjunctione *Ut* gaudent. 3. in Verr. Accidit ut ille eo die Lampsacum veniret. Lib. 2 ep. 1 Si ei contigisset, ut in te ante videret, quam e vita discederet. 2. de Or. Forte evenit, ut in Privernati essemus. 1. de Fin. Ex eo credo quibusdam usuvenire, ut abhorreant a Latinis.

Quartus Ordo Impersonalium. Accus. post Imperf.

QUædam Verba impersonalia postulant ante se nominativum, vel loco nominativi aliquam orationis partem, præsertim vero infi-

Digitized by Google

infinitum, post se accusativum. Cic. in Brut. Decet hoc *illum* nescio quo modo. *Id.* 2 ad Q. F. ep. 12. Te esse animo hilari, valde me juvat. Id. de Orat. In quibus neque abesse quidpiam decet, neque redundare.

Decet, bat, cuit, *convenire.*
Dedecet, bat, cuit, *disconvenire.*
Delectat, bat, avit, *dilettare.*
Juvat, bat, juvit, *giovare.*

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

1 Hæc quoque verba non raro utroque numero cum quovis nominativo tertiæ personæ usurpantur. Cic. Off. Quam te aliena deceant. Plaut. Most. Satin' hæc me vestis deceat? Sen. lib. 2. de Benef. Te omnia dedecent. Cic. l. 2. ep. 7. Me status hic Reip. non delectat.

2 Verbum *oportet*, Accusativum post se non postulat, cum verbum sit absolutum, atque intransitivum. Quod modo nominativum aperte habeat. Ter. Heaut. Act. 3. Sc 2. Hæc facta ab illo oportebant. Cic pro Corn. Est aliquid, quod non oporteat, etiam si liceat. Modo membrum orationis, loco nominativi. Phil. 7. Irritari Antonium non oportuit. Modo eleganter Conjunctivum modum absque ulla conjunctiva particula. Cic. de Orat. lib 1. Ex rerum cognitione efflorescat, & redundet oportet oratio. Verum numero multitudinis usurpandum non videtur.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

Fugit, Latet, Præterit, Fallit, cum impersonaliter usurpantur, huc revocanda sunt. Ad Q. Frat. lib. 2. ep. 11. De Cæsare fugit me ad te scribere. Plin. l. 2. c. 20. Latet plerosque superiorum trium siderum ignes esse, qui fulminum nomen habeant. C. l. 3. ep. 65. Non me præterit, nos eam rem Ephesi expertos esse. Ad Att 3. ep. 23. In lege nulla esse ejusmodi caput, te non fallit.

Quintus Ordo Impersonalium.

Accusativus cum præpositione, Ad, post Impersonale.

QUædam Verba Impersonalia postulant ante se nominativum, vel loco nominativi ali-

quam orationis partem, præsertim vero infinitum post se accusativum cum præpositione *Ad*. Cic. pro Sex. Rosc. Hoc ad me nihil attinet. Id. de Div. Lib. 2. Ad rem pertinet, quomodo cœlo affecto quodque animal oriatur. Id. pro Font. Ad remp. pertinet viam Domitiam munire.

Attinet, nebat, nuit,]
Pertinet, nebat, nuit,] *appartenere.*
Spectat, abat, vit,]

Appendix I. Gen. pro Media Classe.

Hæc quoque verba utroque numero, & cum quovis nominativo tertiæ personæ sæpius efferuntur. Cic. 1. Offic. Beneficia, quæ ad singulos spectant, & ad universos pertinent Pro Sext. Ad quem suspicio maleficii pertineat.

Sextus Ordo Impersonalium Genit ante Impersonale.

QUædam Verba Impersonalia postulant ante se fere genitivum, vel aliquam orationis partem, præsertim infinitum; post se accus. Plaut. Trin. Miseret te aliorum tui te nec miseret, nec pudet. Cic. 1. Offic. Quoad te, quantum proficias, non pœnitebit. Ad Quint. Fr. lib. 2. Non me hoc dicere pudebit.

Miseret, ebat, ertum est,]
Misereſcit, ebat,] *aver misericordia.*
Piget, ebat, guit, *rincreſcere.*
Pœnitet, ebat, tuit, *pentirſi, o attriſtarſi.*
Pudet, ebat, duit, *vergognarſi.*
Tædet, ebat, pertæsum est, *rincreſcere.*

Appendix II. Gen. pro suprema Classe.

1 Quinque hæc verba videntur quondam fuisse Deponentia. Cujus rei argumento est Carmen Turpilii apud Nonium. Quam Matris, nunc Patris non miseretur magis: Hinc illa, *Misertum est, Pigitum est, Puditum est, Pertæsum est*, ex quibus duo illa, *Pigitum, Puditum est*, penè obsoleverunt. Quamquam Cic. dixit Orat. pro Flac. Nonne esset *puditum* non modo legatum, sed Trallianum omnino dici Mæandrum? Stat. l. 7. Nec *Pigitum* parvosque lares, humilesque subire. Hinc passive, *Pœnitendus, Puendus, Pigendus.*

dus, ut diximus lrb. 1. cap. 13 & 14. Colum. l. 2 c 2. Hic ager culono eſt *pœnitendus*.

2 Verbum *Vereor*, apud Veteres hujus Ordinis Impersonale erat. Pacuv. apud Non. Nihilne *te Populi* veretur? Accius: Si tui te veretur *Progenitoris*. Quos ſemei imitatus eſt Cic. de Fin. lib. 1. Ariſtippi, Cyrenaicorumque omnium, *ques* non eſt veritum in voluptate ſummum bonum ponere.

3 In his ipſis verbis nominativum latere, Priſcian. l. 8. docet ex Apollonio: v. g Pudet me tui, hoc eſt, pudor me habet tui. Miſeret me tui, hoc eſt, Miſeratio me habet tui: Crediderim potius verba hæc figurate genitivum habere pro nominativo. Nam juſta, & recta conſtructio eſt hæc. Plaut. Stich. Et me quidem hæc conditio nunc pœnitet Figurata vero: Pœnitet me hujus conditionis. Juſta tamen exolevit, atque in ejus locum figurata ſucceſſit. Huic locutioni ſimilis eſt illa Cicer 5. de Fin. Venit mihi Platonis in mentem, ideſt, Platonis recordatio.

IMPERSONALIA PASSIVÆ VOCIS.

Pro Superiore Ordine Infimæ Claſſis.

VErba Impersonalia paſſivæ vocis nunc potiſſimum ex neutris in O, abſolutis, ut *Statur*, *vivitur*, *curritur*, *itur*, *ventum eſt*; vel a plurimis Tertii Ordinis, ut *Ignotum eſt*. *Reclamatum eſt*: Vel a nonnullis Quarti, & Quinti Ordinis, ut *Seritur*, *Egetur*: Vel ab Activis ipſis, ſi efferantur abſolute, *Fletur*, *Amatur*.

2 Admittunt ante ſe ablativum cum *A*, vel *Ab*, vel tacite, cum abſolute ponuntur, ut *Egetur*, *Statur*, intellige, *A me*: *Ceſſatum eſt*, nempe *a nobis*. Vel expreſſe, 3. Off. Cum *a Conſulibus* male pugnatum apud Caudium eſſet. Id. lib. 6. ep. 12 Nil eſt *a me* inſervitum temporis cauſa. Idem pro domo ſua. *Ab univerſo Senatu* reclamatum eſt.

3 Poſt ſe habent ſuorum verborum caſus. Cic. lib. 1. ep. 2. *Ejus Orationi* vehementer ab omnibus reclamatum eſt. 12. ad Att. *Huic quoque* rei ſubventum eſt a nobis. Liv. l. 1. *Siccitate* eo anno laboratum eſt.

Digitized by Google

4 Præter Ablativum, vel ejus loco Dativum, non reſpuunt Rectum. Plin. lib 17 ep. 10. Hoc modo plantantur *panica*. Idem lib. 12. cap 13. Metitur *Cardamomum*: & lib. 12. cap. 6. Totus hodie navigatur *occidens*. Quæ impersonalia *Finita* ſunt, ut ſupra diximus, & differunt a paſſivis, quod eorum primæ, & ſecundæ perſonæ non ſunt in uſu: conſtructione non differunt.

SCHOLION.

IMperſonalia paſſivæ Vocis, quædam ſuapte natura perſonalia ſunt, & primas, ac ſecundas perſonas paſſivæ vocis habere poſſunt, ut quæ ab Activis, & quibuſdam Neutris quarti Ordinis ſiunt; dicuntur tamen Impersonalia, cum abſolute ſine ullis perſonis paſſiva voce efferuntur. Phil. 2 Ab hora tertia *bibebatur*, *ludebatur*, *vomebatur*. Ter. Andr Act. 1. In ignem poſita eſt, *Fletur*. Vide ibi Donatum.

2 Verba vero, quorum primæ, ſecundæque perſonæ paſſiva voce non ſunt in uſu ſi tertiis perſonis nominandi caſum adjunxeris, dicuntur impersonalia *Finita*, quæ certam perſonam *Conſtructionis* habent Ovid. 12. Metam. Nunc tertia *vivitur* ætas. Id. in ep. Noctes *vigilantur* amatæ. Off. 1. Multa in Repub *peccantur*. Pro Mur. Pugna acerrima eſt cum Rege ſumma contentione *pugnata*. Sall. Jugurt. Prælium male *pugnatum* a ſuis: quia *Vivor*, *Vigilor*, *Peccor*, *Pugnor*, in uſu non ſunt.

3 Ea igitur potiſſimum cenſetur impersonalia, quæ primis, ſecundiſque deſtituta perſonis, non admittunt nominandi caſum: ſiquidem privantur utraque perſona, & *ſermonis*, & *Conſtructionis*, nulloque certo numero, aut perſona definiuntur; ideoque *Infinita* appellantur, ut initio hujus capitis diximus. Plaut. Pſeud. Quid agitur? *Egetur* acriter. Ter Eun. Act. 2. Quid agitur? *Statur*. Idem Adelph. Act. 4. *Ceſſatum eſt* uſque adhuc. Et Act. 3. *Ignotum eſt*, *tacitum eſt*, *creditum eſt*. 6. in Ver *Curritur* ad prætorium. Ad Att. 2. ep. 1. Non *itum eſt* obviam, cum ii ma-

-xi-

xime debuit. Et lib. 10. *maneri* diutius non potest. Virg. l. 5. Æn. *Venum* erat ad limen. Ib. *Iter* in antiquam sylvam. Tac. l. 1. Postquam *turbatum* in castris accepere. Et alia.

DE COMMUNI OMNIUM VERBORUM CONSTRUCTIONE.

CAP. VIII.

Pro Media Classe Grammaticæ.

HActenus de peculiari Verborũ Constructione dictum est, deinceps de Communi dicendum.

Status in loco.

Præceptum I. de Genitivo Communi.

PRopria Pagorum, Castellorum, Urbium, vel Oppidorum primæ, vel secundæ declinationis ponuntur in genitivo post quodvis verbũ si interogatio fiat per adverbium *Ubi*: sive ut alii loquuntur, cum significatur *Status in loco*. Cic. Att. lib. 4. ep 11. Egnatius *Romæ* est.

2 Propriorum legem sequuntur appellativa quatuor, *Humi*, *Belli*, *Militiæ*, *Domi*, quorum postremo adjungi possunt adjectiva *Meæ*, *Tuæ*, *Suæ*, *Nostræ*, *Vestræ*, *Alienæ*. Cic. Tusc 5. Theodori quidem nihil interest, *humi* ne, an sublime putrescat. 2. de Off Quibuscumque rebus vel *belli*, vel *domi* poterunt, Remp. augeant. Lib. 4. ep. 7. Nonne mavis sine periculo *domi tuæ* esse, quam cum periculo *alienæ*? Liv. l. 1. Salubriora credebant *militiæ*, quam *domi* juvenum corpora esse.

3 Si propria tamen fuerint tertiæ declinationis, vel pluralis numeri, sexto casu utendum est Cic. 1. de Div. *Babylone* paucis post diebus Alexander est mortuus. Ad Att. l. 5. ep. 12 Lentulũ nostrum scis *Puteolis* esse. Et ad eund. l. 16. Malo cũ timore domi esse, quã sine timore *Athenis* tuis.

4 Nomina Insularum, Regionum, Provinciarum, cæterorum denique locorum ablativum cum præpositione *in* fere desiderant. Ad Att. l. 6. ep. 6. Promitto tibi, si valebit, tegulam illum nullam *in Italia* relicturum.

5 Dativo *Ruri*, vel ablativo *Rure*, utimur cum hujus est loci. Plaut. Bacc. Si illi sunt virgæ *ruri*,

ri, at mihi tergum domi est. Liv. l. 4. Dec. 4. Morientem *rure* eo ipso die sepeliri se jussisse ferunt. Nunquam additur adjectivum. Hor. l. 4. ep. 28. Interdum nugaris *rure paterno*.

6 Genitivus *Domi*, illa sex tantum adjectiva admittit, *Meæ*, *Tuæ*, *Suæ*, *Nostræ*, *Vestræ*, *Alienæ*. Nam cum aliis in ablativo cum præpositione *In*, ponitur. Ov. Sustinet *in vidua* tristia signa *domo*.

7 Quod idem interdum sit cum illis pronominibus. Plin. ad Cat. lib. 3. Ille *in domo mea* sæpe convaluit.

8 Cum substantivis autem utroque modo copulatur. Ad Att. lib. 1 ep. 9. Clodius deprehensus *domi* Cæsaris. Et ad eund lib. 2. ep. 7. Cum *in domo* Cæsaris quondam unus vir fuerit.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Errant, qui putant, nomina tertiæ declinationis dativo efferri. Nam Tibur, Anxur, apud veteres. & E, & I, litteris ablat. habuisse videntur; legimus enim utroque modo. Ad Att. l. 16. ep. 3. Nunc demum rescribo iis litteris, quas mihi misisti convento Antonio *Tiburi*. Liv. Bell. Pun. lib. 10. *Tibure* haud ita multo ante mortuus.

2 Quidam dubitant, dicendum ne sit, Marcellus natus est *Romæ nobilis Urbis*, an *Nobili Urbe*. Cic. pro Arch. posteriore modo loquitur. Natus est Antiochiæ *loco nobili*, & celebri quondam Urbe. Id. præpositionem interposuit. Pro Rab. Neapoli, *in* celeberrimo oppido. Id. Phil 4. Albæ *in* Urbe opportuna. Pl. l. 2. ablativo utitur, præpositione prępositа. *In Neæ* oppido Troadis.

Præceptum II. De Motu ad locum

SI per adverbium *Quo* fiat interrogatio, videlicet cum *motus ad locum* significatur, propria Pagorum, Castellorum, Oppidorum, Urbium, accusativo sine prępositione efferuntur, cujuscumque sint declinationis, ac numeri, quibus adduntur illa duo, *Rus*, & *Domus*. Ad Att. l. 16. ep. 6. Epistolas *Catinam*, Tauromenium, Syracusas commodius mittere potero. Ter. Heaut. *Domum* reverror mœstus. Idem Pun. *Rus* ibo.

Cic.

C. pro Arch. Eum *domum* suam receperunt. Curt. lib. 7. Qui remissi *domos* erant. *Rura* tamen in plurali cum præpositione. Liv. l. 9. Dec. 4 Jam ubi vos dilapsi domos, & in *rura* vestra eritis &c.

2 Nomina tamen Insularum, Regionum Provinciarum, &c. accusativum cum præpositione *In*, vel *Ad*, desiderant. Cic de Som. Scip. Cum *in Africam* venissem.

Præceptum III. de Motu de loco, & per locum.

SI per *Unde*, vel *Qua*, fiat interrogatio, hoc est, si *Motus de loco, aut per locum* significetur, in propriis Pagorum, Castellorum, Oppidorum, seu Urbium Ablativo utemur sine præpositione: quibus adjungenda illa duo, *Domus*, & *Rus*. Ad Att. l. 5. ep. 17. Accepi *Roma* sine tua epistola fasciculum litterarum. Terent. Eun. Act. 5. Video *rure* redeuntem senem. Ad Att. lib. 5. ep. 15. Iter *Laudicea* faciebam, cum has literas dabam in castra. Act. 5. in Verr. lib. 4. Adest Legatus *domo* missus.

2 Nomina quoque verbalia interdum eiusmodi casus communes admittunt. Cæs. 1. Bell. Gall. *Ut domum reditionis* spe sublata, paratiores ad omnia pericula subeunda essent. Phil. 4. Cum capitalem, & pestiferum Brunduſio M. Antonii reditum timeremus. Et cum Adverbio. Terent. Eun. Act. 4. Scen. 5. Quid *huc* reditio est.

3 Nomina Insularum, Regionum, Provinciarum, cæterorum denique locorum, præpositionem *Ex*, *si motus de loco* significetur; sin autem *per locum*, præpositionem *Per* fere desiderant. In Verr. Act. 3. l. 2. *Ex Sicilia* in Africam gradus Imperii factus est Romanis. Liv. lib. 3. Dec. 4 Dum ipse terrestri *per Hispaniam*, Galliasque itinere Italiam peteret.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Propria Urbium, seu Oppidorum sæpe præpositionem recipiunt, præsertim si motus de loco, aut ad locum significetur. Ad Att. l. 9. *A Brunduſio* nulla adhuc fama venerat. De Sen. Adolescentulus miles profectus sum *ad Capuam* Liv. l. 1. Bell. Pun.

Digitized by Google

Pun. Legati Romani *ab Carthagine* in Hiſpaniam trajecerunt, & alibi ſæpiſſime. Neque ſolum adhibetur præpoſitio *Ad*, cum propinquitas adſignificatur: alioqui non dixiſſet Cicero pro Planc. *Brunduſium veni, vel potius ad mœnia*, ſatis enim fuiſſe: Ad *Brunduſium veni*. Tyrones tamen Grammaticorum leges ſequantur.

2 Propriis Regionum, & inſularum interdum demitur præpoſitio, præcipue a Poetis, & Hiſtoricis. Æn. 3. Ibitis *Italiam*, portuſque intrare licebit. Liv. l. 5. Dec. 5. Navigare *Cyprum* pergit, Cæſ. Bel Civ. l. 3. Cæſar cum audiſſet Pompejum *Cypri* viſum, &c. pro Leg. Man. Africam exploravit, inde *Sardiniam* venit.

3 Certa nomina propria regionũ, aut viarum, item quædam appellativa ablat. ſi e præpoſitione eleganter efferuntur; quæ alioquin accuſat. cũ præpoſitione, *Per*, efferenda eſſent Ad Q. Frat. l. 1. Ita ſe gerant in iſtis Aſiaticis itineribus, ut ſi iter *Appiavia* faceres. In Verr. Act. 1. Multæ mihi a C. Verre inſidiæ *terra marique* factæ ſunt. l 2. de Or. *Toto foro* volitare. Pro Plaut. Iter a Vibone, Brunduſiũ *terra*, petere contendi. Ter. Adelph. act. 4. Sc. 2. Præterito *hac recta platea* ſurſum.

4 *Vagandi* verbum hanc in primis elegantiam ſibi vindicat Ph. 10. Et nunc *tota Aſia* vagantur, volitat ut Rex. Ad. Att. l. 14. Spero jam tuto vel ſolum *tota Urbe* vagari poſſe. Pro Font. Vagantur læti, atque erecti paſſim *toto foro*.

Præceptum IV. de Dativo Communi.

QUodvis Verbum admittit Dativum ejus perſonæ, in cujus gratiam, commodum, vel incommodum aliquid fit. Plaut Mil. *Tibi* aras, *tibi* occas, *tibi* ſeris, *tibi eidem* metis. C lib. 16. ep. 6. Quidquid valebo vel authoritate, vel gratia valebo *tibi* Et lib. 2. ep. 18 Si quid offenderit, *ſibi* totum, *tib.* nihil offenderit.

Præceptum V.

De Accuſativo, vel Ablativo communi Temporis.

TEmpus Ablativo, vel Accuſativo caſu effertur, ſi per *Quandiu* fiat interrogatio, Liv. l. 1. Ro-

Romulus ſeptem, & triginta regnavit *annos*. Pl. l. 7. c. 48. Maſiniſſam ſexaginta *annis* regnaſſe indubitatum eſt.

2 Sin vero per, *Quando*. fiat interrogatio, abl. utimur. Cic. de Aruſp. Negotium magiſtratibus datum eſt *anno* ſuperiore. Eodem utimur, cum præteritum tempus a præſenti metimur, ut Triennio ante. Ad Att. l. 10. ep. 4. Tempeſtatem ego quindecim annis ante proſpexeram.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Ablativus interdum, *intra* ſignificat, aut Paucis diebus, biduo, triduo: pro intra paucos dies, intra biduum, intra triduum. Pro Mil. Clodius reſpondit, *triduo* illum, ad ſummum *quatriduo*, periturum.

2 Si per *Quandiu* fiat interrogatio, frequentius utimur accuſativo, quam ablativo: quippe cum ſpatium temporis ſive tempus continuatum ſignificetur. Cic. Act. 3. in Ver. l. 2. Provinciam *triennium* obtinuiſti. Et l. 35. ep. 4. *Biduum* Laodiceæ fui. Et l. 16. ep. 1. *duas horas* Thyrei fuimus. Lib. lib. 1. Regnavit Ancus *annos* quatuor & viginti.

Præceptum VI.

De Accuſativo, vel Ablativo Spatii.

CUivis Verbo apponi poteſt accuſativus, qui diſtantiam loci ſignificet. Cic. l. 16. ep. 4. ad Tiron. Is locus eſt citra Lencadē *ſtadia* viginti. Pro Sex. Roſc. Edixit, ut ab Urbe abeſſet *millia* poſſuum *ducenta*. Ad Att. lib. 13. *Cubitum nullum* aſſiduo curſu proceſſit. Liv. lib. 7. Bell. Maced. *Mille & ducentos paſſus* ibi latitudo patet.

2 Interdum ablativo Scriptores utuntur. Cæſ. 1. de Bell. Gall. *Millibus* paſſuum ſex a Cęſaris caſtris ſub monte conſedit: Id ib. Ab exploratoribus certior factus eſt, Arioviſti copias a noſtris *millibus* paſſuum quatuor, & viginti abeſſe.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Frequentius tamen accuſativo videtur efferri ſpatium loci quā ablativo. In Ver. Act. 5. l. 4. Neque ab argento *digitum* diſcedere. Pro Dejot. Negat, ſe a te *pedem* diſceſſiſſe.

2 Ip-

1 Ipsum quoque spatii nomen in utroque casu adhibetur. Curt l. 5. Ædificia fere *spatium* unius jugeri absunt. Colum lib. 11. c. 3. Sulci litarum inter se distent semipedali *spatio*.

2 Cum dicimus, abesse bidui, tridui, quatridui *iter*, aut *via*, intelligitur. Ad Att. l. 5. ep. 17. A castris aberam *biui*. Sæpe *iter*, aut *via* exprimitur. Fam. 15. ep. 4. Aberam ab Amno *iter* unus diei. Cæs. Bell. Gall. 1. Cum bidui *viam* præcessissent.

Præceptum VII. de Ablativo Absoluto.

QUibuslibet verbis addi potest ablativus absolute positus. Ad Att. lib. 5. ep. 5. Quæ, *auctore te*, velle cæpi, adjutore, assequar. Idem ad eundem l. 14. ep. 6. Scripsi hæc ad te, apposita secunda mensa. De clar. Orat. Ergo cautius post hac historiam, te audiente, attingam. Mart. lib. 8. Cæsare venturo, Phosphore, redde diem.

2 Veruntamen, cum aut nomen, aut participium ab aliquo verbo pendet, cum eo consentit. Cic. 1. de Or. Cum Pro-consul in Ciliciam *proficiscens* Athenas veniissem, &c. Ibid. Cogitandi mihi, ac memoria vetera repetenti, perbeati fuisse illi videri solent, &c.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Nununquam, præsertim apud Historicos, absolute ponitur participium præteriti temporis sine nomine. Liv. Bell. Maced. l. 1. Inde Consul ad Pulvinum est progressus, nondum *comperto*, quam regionem hostes petissent. Tac. l. 2. *Audito* castellum Luppiæ obsideri, sex legiones eo duxit.

2 Nonnunquam nomen tantum. Tac. l. 1. Juxta *periculoso* facta, seu vera prometet: hoc est *Cum æque periculosum esset*. Liv. Bell. Pun. lib. 8. Multi, *incerto* prætenebris, quid aut peterent, aut vitarent, fœde interierunt: idest *Cũ incertum esset*.

3 Interdum cum ablativo absoluto subintelligitur nominativus verbi ejusdem personæ. Cic. ad Tir. l. 16. Non potest effugere hujus culpæ pœnam, *te patrono*: Hoc est, Tu, *te patrono*, non potes effugere, &c. Qua ratione dici posset: Non pos-

possum effugere hujus culpę pœnam, *me patrono*, ideſt, Ego, *me patrono*, &c.

Præceptum VIII. De Ablativo Inſtrumenti, Cauſæ, Modi, Actionis.

QUævis verba ablativum admittunt ſignificantem *Inſtrumentum*. Ter. Adel. *Hiſce oculis* egomet vidi. Aut *Cauſam* propter quam aliquid fit. Cic. ad Q. Fr. l. 2. *veſtra culpa* hæc acciderunt. Aut *Modum*, quo aliquid fit. Pro Mil. *Quonam modo* in factum feret civitas? De Sen. Sapientiſſimus quiſque *æquiſſimo animo* moritur, ſtultiſſimus iniquiſſimo.

2 Modus Actionis præpoſitionem, *Cum*, quæ comes dicitur, ſæpe admittit. Cic. pro Cluent. Semper magno *cum metu* dicere incipio De. Orat. l. 3. *Cum febri* domum redeo. De Off. l. 1. Ire procul abſit, *cum qua* nihil recte fieri, nihil conſiderate poteſt.

3 Ad *Cauſam propter quam* pertinet hæc, & his ſimilia: Ardere ira, cundia, dolore, ſtudio, deſiderio alicujus rei; Flagrare, vel inflammari cupiditate: Accendi amore, odio, &c. Ter. Adelph Act. 3 Me miſerum? vix ſum compos animi, ita ardeo *ira, cundia*.

4 Hæc etiam: Gaudeo, mœreo alienis malis: Madeſco lacrymis: Caleo febri: Lætor, Delector, Oblector quiete. De his in Ordine 5. Neutrorum, & 7 Deponentium.

5 *Modum actionis* cognoſcimus interrogatione, *Quomodo*, ut Quomodo tulit injuriam? Æquo, iniquo animo. Cic. pro Flac. Facem maritimã ſumma *virtute*, atque incredibili celeritate confecit. Sic clara, ſuppreſſa, ſubmiſſa voce dicere.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Ablativus Inſtrumenti in accuſativum cum præpoſitione, *Per*, non ineleganter migrat. Celſ. l. 5. cap 16. De iis vulneribus quæ maxime *per tela* inferuntur.

2 Ablativus Cauſæ etiam præpoſitiones *A*, vel *Ab*, *cum*, *de*, *ex*, *præ*, *pro*, nonunquam admittit. Ter. Hec. Jacentes hoſtes *a verecundia*. Ad

Q. Frat.

Q. Frat. l. 1. ep. 2. Certo ſcio te feciſſe *cum cauſa* Pro Sex. Quibus Senatus *de me* gratias egit. Sall. Jug. *Ex conſcientia ſua* deſidenti. Cic. pro Planc. Nec loqui *pro mœrore* potuit. Id. de Orat. *Proque eo*, quod ejus nomen erat magna apud omnes gloria, invitatus eſſet, &c.

Præceptum IX. De Ablativo Exceſſus.

CUivis verbo adjungi poteſt ablativus rei, qua *Exceſſus* ſignificatur. Cic. de Clar. Orat. P. Scipio omnes *ſale facetiiſque* ſuperabat. 2. de Orat. *Lepore*, & *humanitate* omnibus præſtitit Socrates. Tetent. Phorm. Act. 2. Sc. 1. Incredibile eſt, quanto horum anteeo *ſapientia*.

Præceptum X. De Ablativo Pretii.

QUælibet verba ablativum admittunt ſignificantem *Pretium*. Cic. in Ver. Act. 2. lib. 3. Senatus æſtimavit *quaternis ſeſtertiis* tritici modium. Ter. Andr. Act. 2. Scen. 5. Vix *drachmis* obſonatus eſt decem. Ib. Scen. 2. Piſciculos minutos fere *obolo* in cœnam ſeni. Liv. l. 3 Bell. Pun. Multorum *ſanguine*, & vulneribus ea Pœnis victoria ſtetit. Cic. Ph. 2. Jam invideo magiſtro tuo, qui te *tanta mercede* nihil ſapere docuit. Id. pro Cœl. Cujus in ædibus habitet *decem millibus*.

2. *Magno*, *permagno*, *plurimo*, *parvo*, *paululo*, *minimo*, ſæpe ſine ſubſtantivis ponuntur. Varro lib. 3. Piſcinæ ædificantur *magno*. Act. 4. in Ver. l. 3. Permagno decumas ejus agri vendidiſti. Ib. Excogitare non poterat, quemadmodum plurimo venderet Hor. l. 2. Sat. 2. Quæ virtus, & quanta, bonis ſit vivere parvo. Ter. Eun. Act. 1. Ut te redimas minimo, ſi nequeas paululo.

Exceptio Pro Media.

HIs tamen genitivis exceptis *Tanti*, *quanti*, *quanticumque*, *tantidem*, *pluris*, *minoris*, de quibus ſupra diximus ad ſecundum ordinem Activorum: Cic. l. 10. Fam. epiſt. 1. Furnium noſtrum *tanti* a te fieri, nec miror, & gaudeo. Juven. Sat. 7. Chryſogonus, quanti doceat. Id. Quanticumque domus conſtet. Sen. Contr. l. 5. Tantidem redemi patrem, quanti a te redamptus ſum.

Digitized by Google

ſum. Col. l. 1 cap. 3. Pluris ædificamus frequentius. Plin. l. 32. c. 10. Docuit neminem minoris tacento. 3. Offic. Vendo meum non pluris, quam cæteri, fortaſſe etiam minoris.

2 Hæc eadem in ablativum tranſeunt, ſi addantur ſubſtantiva. Liv. Bell. Punic. 2. Hic miles magis placuit, cum *pretio minore* redimendi captivos copia fieret.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Verbum *Valeo*, cum ad pretium refertur, ablativum, vel accuſativum amat. Plin. l. 31. c. 3. Aureus nummus percuſſus eſt, ita ut ſcrupulum *valeret ſeſtertiis vicenis*. Varr. de Ling. Lat. l. 4. Denarii, quod *denos* æris valebant, quinarii quod *quinos*

2 Huc etiam ſpectat, *Sum*, pro *Valeo*, ſive *Æſtimor*. In Verr. Act. 4. lib. 5. Cum in Sicilia ſeſtertii binis tritici modius *eſſet*, ad ſummum ternis. Ibid. Doceas oportet, ternis denariis tritici modium *fuiſſe*.

3 Interdum his additur genitivus pretii. Plaut. Bacch. *Tanti* eſt *quanti* fongus putridus. Cic. in Sall. Tantidem putas eſſe bis Senatorem, quanti bis Conſularem? Paul. l. 33. tit 2 ad leg. Aquil. Sed quanti omnibus valet Ulpian l. 19. tit. 1. de act. empt. Quanto pluris hæreditas valeret.

DE CONSTRUCTIONE VERBI INFINITI.

CAP. IX. Pro Media Claſſe.

Præceptum I. De Infinito univerſe.

VErba Infinita ante ſe accuſativum, poſt ſe eoſdem caſus poſtulant quos finita. C. l. 9. ep. 6. Vidi noſtros amicos cupere bellum. Et l. 16. Malo te paulo poſt valentem, quam ſtatim imbecillum videre. Ad Q. Fr. l. 3. Quod ſcribis te Cæſare quotidie plus diligi, immortaliter gaudeo. Ad Att. l. 7. Vellem te in principio audiviſſe amiciſſime me admonentem.

2 Præteritum perfectum paſſivum, & pluſquam perfectum ex infinito, *Eſſe*, vel *Fuiſſe*, ac participio præteriti temporis ſupplentur, mutatis numeris, & generibus pro re, de qua agitur. Ph. 2.

P. Clo-

Digitized by Google

Att. l. 3. Quaſi divinarem *fore* mihi aliquando *expetendum* ſtudium tuum.

Præceptum III. Futurum infiniti paſſivum.

FUturum paſſivum ex infinito *Iri*, & voce ſimili ſupino in *um* conſtat: ut *Amatum iri*, *Doctum iri*, omnibuſque generibus, atque utrique numero attribuitur. Cic. ad Att. l. 2. ep. 20. Addit Pompejus, ſe prius *occiſum iri* ab eo, quam me *violatum iri*. Et 1. de Div. Vaticinatus eſt, *madefactum iri* minus triginta diebus Græciam ſanguine. Ter. Hecyr. prol. Rumor venit *datum iri* gladiatores.

2 In Verbis Deponentibus pro hoc infinito utimur participio in *Rus*: Neque enim dicitur, *Auxiliatum iri*, ſed *Auxiliaturum eſſe*, & cæteris eodem modo.

Præceptum IV. Ratio ſupplendi futurum Infiniti, præſertim cum verba Supinis carent.

FOre Ut, vel futurum ut, adjuncta verbis, *Puto*, *Spero*, *Conjicio*, *Suſpicor*, *Affirmo*, *Video*, & aliis, quibus judicium vel conjectura ſignificatur, eleganter futurum infiniti tum agendi, tum patiendi Modi ſupplent, etiamſi alioqui verba Supinis non careant. Cic. ad Att. l. 16 Nunquam putavi *fore*, *ut* ad te ſupplex *venirem*. Fam. l. 1. ep. 6. Valde ſuſpicor *fore*, *ut infringatur* hominum improbitas. De Fato. Quæ cauſa in rerum natura continebatur *fore*, *ut* is in Inſula Lemno *linqueretur*.

2 Hac tamen circuitione ſubvenitur verbis potiſſimum, quæ ſupinis carent. Tuſc. 1. Spero fore, ut *contingat* id nobis. Id. 2. de Div. Cæſar ſi divinaſſet fore, ut in Senatu crucidatus jaceret. Id l. 12. ep. 16. Meæ conſtantiæ puto fore, ut nunquam pœniteat. Senec. lib. 2. Contr. Nunquam putavi futurum, ut pater meus liberos ediſſet. Sic dices, Credo fore, ut ſtudeas, ediſcas.

Præceptum V. Circuitio ex præterito, & futuro miſta.

TEmpus eſt quoddam ex præterito, & futuro miſtum in infinito modo valde uſitatum, cum de re jam præterita ita loquimur, ut erat

futura, aliquid, quod fuit non fuisset: & contra. Cic. de Fato. Puto, etiamsi Icadius tum in spelunca non fuisset, saxum tamen illud *casurum fuisse*. Id. l. 1. ep. 9. Sic statue, me eadem *sensurum fuisse*, si mihi omnia integra fuissent. Et l. 4. ep. 9. Eum magis communem censemus in victoriam *futurum fuisse*, quam incertis in rebus fuisset. Act. 2. in Verr. l. 1. ut perspicuum sit, nunquam illos in eum locum *progressuros fuisse*.

2 Quod si verba supino careant, circuitione utendum: Futurum fuisse arbitror, ut ediscerem orationem, si voluisses. Qua etiam elegantet uti possumus, si Passive efferendum sit. Cæs. Bell. Civ. 1. Nisi nuntii de Cæsaris victoria essent allati, existimabant plerique, *futurum fuisse, ut* oppidum *amitteretur*.

3 Veruntamen, cum tempus præteritum imperfectum eadem ratione per Infinitum modum efferendum est, satius videtur uti Conjunctivo modo, interposito verbo, *Credo*, aut *Opinor*, sic Cautius., Credo, viverent homines, si cogitarent, se brevi mutituros. Si Romæ nunc esses, valeres opinor, multo melius, quam vales Cic. 1. de Fin. Male credo, mereter de meis civibus, &c.

Præceptum VI. Infinita cum quibus verbis copulentur.

VErbis *Soleo*, *Incipio*, *Debeo*, *Cœpi*, *Desino*, *Possum*, quæ dicuntur Servilia, & similibus *Queo*, *Nequeo* adduntur Infinita. Cic. pro Rosc. Com. Qui mentiri solet, pejerare consuevit. Tusc. 5. Huic incipio sententiæ diffidere.

2 Infinito etiam junguntur verba, quibus voluntatis prosecutio significatur: ut, *Volo*, *Malo*, *Cupio*, *Aveo*, *Appeto*, *Expeto*, *Exopto*, *Gestio*, *Affecto*, *Audeo*, Aut contra voluntatis fuga, ut, *Nolo*, *Recuso*, *Respuo*, *Fastidio*, *Horreo*, *Erubesco*, *Vereconder*. 2. Et verba incipiendi, ut *Incipio*, *Aggredior*, *Ordior*, *Exordior*, *Adorior*, *Ingredior*, *Insbitio*, pro incipio. 3. Et perseverandi: ut *Persevero*, *Perstio*, *Persisto*, *Pergo*, idest, persevero, *Consuesco*. Aut contra desinendi: ut *Desino*, *Absisto*, *Mitto*, *Omitto*, *Cesso*, pro desino, 4. Verba

item

item conandi: ut *Conor*, *Nitor*, *Laboro*, *Molior*, *Studeo*, *Contendo*, idest, conor, & his similia. *Cogitor*, *Meditor*, *Disco*. 5. Et recordandi: ut, *Memini*, *Recordor*, *Reminiscor*. Aut contra, ut *Obliviscor*. 6. Alia etiam ut festinandi, aut morandi, *Propero*, *Maturo*, *Moror*, *Supersedeo*, &c. 7. Aut quæ animi decretum significant: ut *Statuo*, *Decerno*, & alia.

3 Contra ferme respuunt apud Oratores infinitum, & Conjunctivum cum particula, *Ut*, desiderant verbo petendi ut *Peto*, *Posco*, *Posulo*, *Flagito*, *Efflagito*, *Exigo*. 2. Et instandi: ut *Instо*, *Insisto*, *Contendo*, *Urgeo*. 3. Et precandi, ut *Precor*, *Oro*, *Exoro*, *Rogo*, *Imploro*, *Obsecro*, *Obtesto*. Et impetrandi: ut, *Impetro*, *Consequor*, *Assequor*. 4. Et suadendi: ut *Suadeo*, *Hortor*, *Moneo*, cum compositis. Et contraria, ut, *Dehortor*, &c. 5. Et imperandi: ut, *Impero*, *Mando*, *Præcipio*, *Negotium do*, *Sancio*, *Edico*: ac Permittendi: ut *Permitto*, *Sino*, *Concedo*, &c. 6. Et faciendi, ut *Facio*, *Ago*, *Curo*, *Operam do*. Cic. l. 17. ep. 2. Cura, ut valeas. Id. ad Att. l. 7. ep. 1. Feci, atque effeci omni obsequio, ut neutri illorum esset quisquam me carior. 7. Verba quoque conandi, *Contendo*, *Nitor*, *Laboro*, *Elaboro*, frequenter cum, *Ut*, particula usurpantur. *Volo*, sæpius: *Exopto*, rarius: *Opto* fere semper.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 *Suadeo*, *Admoneo*, *Censeo*, *Puto*, & similia eleganter etiam cum Participali in *Dus* jungutur. Cic. pro Archia. Nisi mihi ab adolescentia suasissem, nihil esse in vita magnopere *expetendum*. Orat. 2. in Rul. Non eos in Deorum numero *venerandos* a nobis, & colendos putatis.

2. Futurum Infiniti præcipue his verbis gaudet: *Auguror*, *Confido*, *Credo*, *Existimo*, *Puto*, *Audeo*, *Video*, *Ominor*, *Suspicor*, *Opinor*, *Affirmo*, *Polliceor*, *Promitto*, ac cæteris ejusdem generis. Ad Att. l. 8. Sin erit bellum (ut video fore) meæ partes non desiderabuntur. Et Fam. lib. 16. epist 21 Te buccinatorem fore existimationis meæ polliceris.

3 Amphibolia, accuſ. geminatione facta, ſolvitur ablativo, ut illud: Lachetem audivi percuſſiſſe Demeam: fiat: A Lachete percuſſum Demeam. Quint. l. 7. c. 5. Si vero paſſivum a verbo formari nequeat, ſolvitur mutatione verborum, ut: Vidi canem inſectari lupum, dic: A cane lupum exagitari.

Præceptum VII. De Verbis Servilibus, Solet, Incipit, &c. cum infinito.

Solet, Incipit, Debet, Cœpit, Definit, Poteſt, cum Infinitis verborum Impersonalium adjunguntur, nominativum celant, eorumque naturam induunt, & conſtructionem ſequuntur Cic. de Aruſp. reſp. Cujus auctoritatis neminem poſſet pœnitere. 11. Att. ep. 15. Hic manere diutius non poteſt. Id. Non poteſt jucunde vivi, niſi cum virtute vivatur. 2. ad Att. Solet eum, cum aliquid furioſe facit, pœnitere: Cæſ. 2. Bell. Gall. Pugnatum eſt, ut a viris fortibus pugnari debuit. Juſtin. lib. 12. Pigere eum facti cœpit. Sen. ep. 40 Si te pudere deſierit.

2 Sex eadem verba, *Soleo, incipio, Debeo, Cœpi, Deſino, Poſſum*, (quibus alia duo quidam addunt, *Queo*, & *Nequeo*) ſi cum Infinitis verborum perſonalium copulentur, perſonalia ſunt ipſa quoque caſuſque proprios etiam rectos poſtulant. Cic. de Or. Cum eſſemus ejuſmodi, quod vel pueri ſentire poteramus, &c. Id. de Sen. Poſſum nominare ex agro vicinæ ruſticos Sabinos. Virg. Ecl. 10. Solet eſſe gravis cantantibus umbra. C 3. in Cat. Cum pontem Legati Allobrogum ingredi inciperent. Ad Att. Debebunt Pompejum hortari, ut ſit amicus. Salluſt. Catil. Cœpere ſe quiſque magis extollere. Ter. Heaut. Deſine Deos, uxor, gratulando obtundere. Quæ verba propterea *Famularia* dicuntur, ſive *Servilia*, quod verbis Impersonalibus impersonaliter, Perſonalibus perſonaliter adhæreant, & quaſi famulentur.

3 Verba *Volo, Malo, Nolo*, nunquam fiunt impersonalia. Cic. pro Lig. A te ignoſci nemini vel-

vellent. Cur. lib. 4. Malo, me fortunæ pœniteat quam victoriæ pudeat. Eodem modo dices: Velim vos negligentiæ pœniteat: Nolim me laboris tædeat: Mallem, hujus te sceleris puderet: & cætera eodem modo.

4 *Debeo*, cum infinito nunquam passiva voce usurpatur. Neque enim dices: Hoc debetur facere, vel fieri: Sed: Hoc debet, aut oportet fieri; vel potius, faciendum est.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Verbum, *Incipio*, etiam transitivo sine Infinito reperitur. Ter. Heaut. Act. 1. Neque, quod principium incipiam ad placandum, scio. Liv. l. 9. Armatos, cum ab neutris prælium incipitur, nox oppressit. Absolutæ etiam usurpatur. Virg. lib. 3. Æn. Vix prima inceperat æstas. Quintil. lib. 2. cap. 8. Optime institum est, ut ab Homero, atque Virgilio lectio inciperet. Idem lib. 6. Optime incipitur a longis.

Cœpi, & *Desino*, cum infinitis passivis modo activa, modo passiva voce in præteritis usurpantur. Liv. lib. 2. Plebi injuriæ a primoribus fieri *cœpere*. Plin. lib. 2. Turres bellicis temporibus *desiere* fieri. Liv. lib. 3. Contemni *cœpti erant* finitimis populis. Cic. in Brut. veteres orationes post nostras pleriſque legi *sunt desitæ*. Idem 2. de Offic. *Desitum est* videri quidquam in socium iniquum.

3 Verba *Possum*, *Queo*, & *Nequeo*, Passiva voce in tertiis personis, *Potestur*, *Quitur*, *Nequitur*, tamquam obsoleta, vitanda jam sunt, de quibus diximus l. 1. c. 12. in Anomalis, *Possum*, & *Queo*, Schol. 1. & 7.

DE CONSTRUCTIONE GERUNDIORUM.

CAP. X.

Pro Media Classe Grammaticæ.

Præceptum primum.

GErundia, seu Participalia, quæ passionem non significant, casus suorum verborum admittunt; ut, Tempus oblivisscendi injuriam, ignoscendi inimicis, coercendi cupiditates, abstinendi maledictis.

Præceptum II. Gerundia in Di.

GErundiis in *Di* adduntur substantiva, *Amor, Causa, Copia, Cupiditas, Cura, Facultas, Finis, Mos, Ratio, Studium, Tempus*, & alia quamplurima. Cic. de Sen. Equidem efferor *studio* patres vestros, quos colui, & dilexi, *videndi*. 10. ad Att. Sit jam aut finis omnino deplorandi, aut moderatio.

2 Item nonnulla adjectiva: ut, *Cupidus, Avidus, Studiosus* addiscendi: *Consuetus, Insuetus, Insolens* navigandi: *Peritus, Imperitus, Gnarus, Ignarus* dicendi: *Doctus, Scient, Nescius, Inscius* adulandi: *Certus* eundi, *Timidus* moriendi. Cic. 2. de Orat. Sum cupidus audiendi.

Appendix II. Ger. pro Suprema Classe.

1 Gerundia in *Di*, interdum genitivum multitudinis pro accusativo admittunt. Cic. 1. de Div. Doleo, tantum Stoicos nostros Epicureis irridendi *sui* facultatem dedisse. Plaut. Capt. Nominandi tibi istorum erit magis, quam edendi copia. Vide l. 1. c. 9. Schol. 13.

2 Infinita nonnunquam pro his Gerundiis cum Substantivis nominibus, præsertim apud Historicos, Græcorum more, junguntur. Cæs. 7. Bell. Gall. *Consilium* cepit, omnem a se equitatum noctu *dimittere*. Liv. l. 30. *Tempus* est aut pacem *componi*, aut bellum noviter *geri*. Cic. etiam in Top. Sed jam *tempus* est ad id, quod instituimus, *accedere*.

3 Id vero Poetis, qui Græcos imitantur, solemne est, ut Amor casus *cognoscere* nostros, Æn. 2. Nec sit mihi cura mederi, Eclog. 8. Glaudes nunc, stringere tempus, Georg. 1. & alibi. Vide l. 1. c. 9. Schol. 13.

4 Nec minus frequenter apud eosdem junguntur Adjectivis, ut Cantare periti Arcades, Ecl. 10. Certa mori, Æn. 4. Doctus sagittas tendere, Hor. l. 1. od. 19. Timidus perire, l. 4. od. 9 & aliis.

Præceptum III. Gerundia in Dum.

GErundiis in *Dum* præponuntur præpositiones *Ad, Ob, Inter*. Cic. 5. Tusc. Conturbatus animus non est aptus *ad exequendum* munus suum.

Digitized by Google

ſuum. Idem act 3. in Verr. lib. 2. Quanto iſtud flagitio ſis. Improbius, indignius, eum a quo pecuniam *ob abſolvendum* acceperis, condemnare? Liv. l. 2. Ipſe *inter ſpoliandum* corpus hoſtis, vetu percuſſus, inter primam curationem expiravit.

2 Præponitur & *Ante*, ſed rarius, & fere apud Poetas. Geor. 3. *Ante domandum* ingentes tollunt animos.

3 Præpoſitio *Ad* cum Gerundio in *Dum*, frequenter ſequitur verba motus. C. 3. de Or Nunc contra plerique ad honores adipiſcendos, & ad Remp. gerendam nudi *veniant*, atque inermes. Liv. l. 2. ab Urbe Mittunt ad oppugnanda caſtra.

4 Item adjectiva *Facilis*, *Difficilis*, *Paratus*, *Promptus*, *Expeditus*, *Idoneus*, *Aptus*, *Segnis*, *Vehemens*, & horum ſimilia. Cic. 1. de Fin. Neque me *ſegniorem* ad reſpondendum reddidiſti. Pro Leg. Man. Hic locus ad agendum ampliſſimus, ad dicendum ornatiſſimus eſt viſus.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Cum verbis motus Poetæ, Græcotum more, infinita conjungunt. Æn. l. 1. Non nos aut ferro Lybicos *populare* Penates venimus. Hor. l. 1. Od. 2. Proteus pecus egit altos viſere montes. Ter. Phor. act. 1. ſc. 2. Vultis eamus viſere? & alibi paſſim.

2 Sæpe cum dictis adjectivis *Facilis*, *Difficilis*, &c. Hor. l. 1. ep. 10. Fons rivo dare nomen *idoneus*. Id. lib. 3. od. 21. Segnes nodum ſolvere Graviæ. Et l. 1 od. 6. Conjurata rumpere nuptias. Virg. Ecl. 7. Reſpondere parati. Quæ peculiaria ſunt Poetarum.

3 Adjectivum, *Paratus*, etiam ab Oratoribus Infinito jungitur. Cic. pro Quint. Id, quod parati ſunt facere. Idem l. 15. ep. 4. Invidiam, & pericula ſubire paratiſſimus fueris.

Præceptum IV. Gerundia in Do.

GErundia in *Do*, modo ſine præpoſitione in oratione adhibentur. Cic. Attic. 13. *Plorando* defeſſus ſum. Modo præpoſitione, præſer-

tim *A*, vel *Ab*, *In*, *De* assumunt. Tusc. 3. *Ab invidendo* recte invidentia dici potest. Lib. 2. ep. 1. Etenim quis est tam in scribendo impiger, quam ego? Ad Att. l. 5. ep. 1. Tu quid cogites de transeundo in Epirum, scire sane velim.

2 Nonnunquam admittunt *Pro*, *Cum*, *E*, vel *Ex*: Plaut. Aulul. Heus, senes, *pro vapulando* hercle abs te mercedem petam. Quintil. lib. 1. c. 1. Scribendi ratio conjuncta *cum loquendo* est. Terent. Adelph. act. 5. Id non fieri ex vera vita, sed *ex assentando*, indulgendo, & largiendo.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Gerundia quoque in *Do* cum verbis motus conjunguntur. Cic. de clar. Orat. Iidem *traducti* a disputando ad dicendum inopes reperiuntur.

2 Gerundia in *Do*, & *Dum*, quibus præpositio adjuncta est, raro sequitur casus verbi. Var. de re rust. l. 3. c. 9. In supponendo *ova* observant, ut numero sint imparia Cic. l. 5. ep. 17. Nullo loco deero ad levandum *fortunam* tuam. Multo tamen & venustius, & frequentius variato, adjectivorum more, Gerundio, passive usurpantur. Cic. 5. in Verr. Si ubertas *in percipiendis fructibus* fuit, consequitur utilitatis *in vendendis*. Id. de Sen. Xenophontis libri de *de tuenda re familiari*, Id. lib. de Leg. Quanta instrumenta habet ad obtinendum, adipiscendamque sapientiam. Vide infra præc. 6.

3 Gerundia in *Do*, dandi casu, activa significatione, per quam raro sequitur casus verbi; quale illud Plaut. Epid. act. 4. sc. ult. *Epidicum* quærendo operam dabo. Quod non videtur imitandum. Potius igitur, variatis adjectivorum more Gerundiis, ea junguntur, tum verbis, quæ Dativum poscunt, ut *Studeo*, *Operam do*, *Præficio*, *Sufficio*, *Satisfacio*, *præsum*, *Interfum*, & aliis Plin. l. 13. cap. 12. Nimia Angusta [*Chartæ*] tenuitas *tolerandis* non sufficiebat *calamis*. Liv. l. 6. Interjecto spatio, quod *supplendo exercitui* satis esset. Tum etiam Nominibus, quæ eundem casum requirunt, ut, *Aptus*, *Bonus*, *Deditus*, *Habilis*,

iſis, Idoneus, Intentus, Impar, Par, Utilis, &c. Col. 1. c. 9. Dumodo *perpetiendo labori* ſit idoneus.

4 Interdum nomina, a quibus ejuſmodi pendent Gerundia eleganter non exprimuntur: C. ad Att. 13. epiſt. 10. Solvendo non erat. Liv. lib. 30. Quæ reſtinguendo igni forent, reportantes. Idem l. 4. Sitne aliquis plebejus ferendo magno honori. Quibus, aliiſque locis ſubintelligitur, *Par, impar, utilis*, aut quid ſimile.

5 Poetæ Græcos imitantes, pro Gerundio in *Do*, ſæpe utuntur Infinito: Eccl. 5. Boni calamos *inflare*. Georg. 1. Felix *ponere* vites. Hor. l. 1° od. 3. Audax omnia *perpeti*. Lib. 4. od. 2. Solers hominem *ponere*: ideſt inflandis calamis, ponendis vitibus, in perpetiendis omnibus, in ponendo, ſeu formando homine.

Præceptum V. de Gerundiis Paſſivis.

GErundia, quæ paſſionem ſignificant, nullum poſt ſe caſum admittunt. Juſtin. l. 37. Arymbas Athenas erudiendi gratia miſſus. Quint. l. 2. c. 3. Memoria excolendo, ſicut alia omnia, augetur. Plin. l. 34. c. 14. Rubens ferrum non eſt habile rudendo. Id. l. 31. c. 6. Aqua bituminata, aut nitroſa utilis eſt bibendo. Sall. Jug. Pauca ſupra repetam, quo ad cognoſcendum omnia illuſtria magis, magiſque in apetto ſint. Var. l. 1. de re ruſt. cap. 20. de novellis juvencis. Diebus, inquit, paucis erunt manſueti; & ad domandum proni: de his vide etiam l. 1. c. 9. Schol. ult.

Præceptum VI. de ratione variandi Gerundia, ſive de Gerundivis.

GErundia quæ accuſativo gaudent, fere elegantius, more adjectivorum, ad hunc modum efferuntur: Pompejus ſtudioſus fuit Remp. defendendi, civeſque ſervandi: Pompejus ſtudioſus fuit Reip. defendendæ, civiumque ſervandorum: ita ut Gerundii caſus maneat, ſervando tamen genere, ac numero Accuſativi, quæ *Gerundiva* dicuntur a quibuſdam. Cic. Phil. 4. Princeps *veſtræ libertatis defendendæ* ſemper fui. Idem l. 2.

Pun. Legati Romani *ab Carthagine* in Hiſpaniam trajecerunt, & alibi ſæpiſſime. Neque ſolum adhibetur præpoſitio *Ad*, cum propinquitas adſignificatur: alioqui non dixiſſet Cicero pro Planc. *Brunduſium veni, vel potius ad mœnia*, ſatis enim fuiſſe: Ad *Brunduſium veni*. Tyrones tamen Grammaticorum leges ſequantur.

2 Propriis Regionum, & inſularum interdum demitur præpoſitio, præcipue a Poetis, & Hiſtoricis. Æn. 3. Ibitis *Italiam*, portuſque intrare licebit. Liv. l. 5. Dec. 5. Navigare *Cyprum* pergit, Cæſ. Bel Civ. l. 3. Cæſar cum audiſſet Pompejum *Cypri* viſum, &c. pro Leg. Man. Africam exploravit, inde *Sardiniam* venit.

3 Certa nomina propria regionũ, aut viarum, item quædam appellativa ablat. ſi e præpoſitione eleganter efferuntur; quæ alioquin accuſat. cũ prępoſitione, *Per*, efferenda eſſent Ad Q. Frat. l. 1. Ita ſe gerant in iſtis Aſiaticis itineribus, ut ſi iter *Appia via* faceres. In Verr. Act. 1. Multæ mihi a C. Verre inſidiæ *terra marique* factæ ſunt. l 2. de Or. *Toto foro* volitare. Pro Plaut. Iter a Vibone, Brunduſiũ *terra*, petere contendi. Ter. Adelph. act. 4. Sc. 2. Præterito *hac recta platea* ſurſum.

4 *Vagandi* verbum hanc in primis elegantiam ſibi vindicat Ph. 10. Et nunc *tota Aſia* vagantur, volitat ut Rex. Ad. Att. l. 14. Spero jam tuto vel ſolum *tota Urbe* vagari poſſe. Pro Font. Vagantur læti, atque erecti paſſim *toto foro*.

Præceptum IV. de Dativo Communi.

QUodvis Verbum admittit Dativum ejus perſonæ, in cujus gratiam, commodum, vel incommodum aliquid fit. Plaut Mil. *Tibi* aras, *tibi* occas, *tibi* ſeris, *tibi eidem* metis. C lib. 16. ep. 6. Quidquid valebo vel authoritate, vel gratia valebo *tibi* Et lib. 2. ep. 18 Si quid offenderit, *ſibi* totum, *tib.* nihil offenderit.

Præceptum V.

De Accuſativo, vel Ablativo communi Temporis.

TEmpus Ablativo, vel Accuſativo caſu effertur, ſi per *Quandiu* fiat interrogatio, Liv. l. 1. Ro-

Romulus ſeptem, & triginta regnavit *annos*. Pl. l. 7. c. 48. Maſiniſſam ſexaginta *annis* regnaſſe indubitatum eſt.

2 Sin vero per, *Quando*. fiat interrogatio, abl. utimur. Cic. de Aruſp. Negotium magiſtratibus datum eſt *anno* ſuperiore. Eodem utimur, cum præteritum tempus a præſenti metimur, ut Triennio ante. Ad Att. l. 10. ep. 4. Tempeſtatem ego quindecim annis ante proſpexeram.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Ablativus interdum, *intra* ſignificat, aut Paucis diebus, biduo, triduo: pro intra paucos dies, intra biduum, intra triduum. Pro Mil. Clodius reſpondit, *triduo* illum, ad ſummum *quatriduo*, perituru[m].

2 Si per *Quandiu* fiat interrogatio, frequentius utimur accuſativo, quam ablativo: quippe cum ſpatium temporis ſive tempus continuatum ſignificetur. Cic. Act. 3. in Ver. l. 2. Provinciam *triennium* obtinuiſti. Et l. 35. ep. 4. *Biduum* Laodiceæ fui. Et l. 16. ep. 1. *duas horas* Thyrei fuimus. Lib. lib. 1. Regnavit Ancus *annos* quatuor & viginti.

Præceptum VI.

De Accuſativo, vel Ablativo Spatii.

CUivis Verbo apponi poteſt accuſativus, qui diſtantiam loci ſignificet. Cic. l. 16. ep. 4. ad Tiron. Is locus eſt citra Lencadē *ſtadia* viginti. Pro Sex. Roſc. Edixit, ut ab Urbe abeſſet *millia* poſſuum *ducenta*. Ad Att. lib. 13. *Cubitum nullum* aſſiduo curſu proceſſit. Liv. lib. 7. Bell. Maced. *Mille & ducentos paſſus* ibi latitudo patet.

2 Interdum ablativo Scriptores utuntur. Cæſ. 1. de Bell. Gall. *Millibus* paſſuum ſex a Cęſaris caſtris ſub monte conſedit. Id ib. Ab exploratoribus certior factus eſt, Arioviſti copias a noſtris *millibus* paſſuum quatuor, & viginti abeſſe.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Frequentius tamen accuſativo videtur efferri ſpatium loci quā ablativo. In Ver. Act. 5. l. 4. Neque ab argento *digitum* diſcedere. Pro Dejot. Negat, ſe a te *pedem* diſceſſiſſe.

2 Ip-

1 Ipsum quoque spatii nomen in utroque casu adhibetur. Curt l. 5. Ædificia fere *spatium* unius jugeri absunt. Colum lib. 11. c. 3. Sulci litarum inter se distent semipedali *spatio*.

3 Cum dicimus, abesse bidui, tridui, quatridui *iter*, aut *Via*, intelligitur. Ad Att. l. 5. ep. 17. A castris aberam *bidui*. Sæpe *iter*, aut *Via* exprimitur. Fam. 15. ep. 4. Aberam ab Amno *iter* unus diei. Cæs. Bell. Gall. 1. Cum bidui *viam* præcessissent.

Præceptum VII. de Ablativo Absoluto.

QUibuslibet verbis addi potest ablativus absolute positus. Ad Att. lib. 5. ep. 5. Quæ, *auctore te*, velle cæpi, adjutore, assequar. Idem ad eundem l. 14. ep. 6. Scripsi hæc ad te, apposita secunda mensa. De clar. Orat. Ergo cautius post hac historiam, te audiente, attingam. Mart. lib. 8. Cæsare venturo, Phosphore, redde diem.

2 Veruntamen, cum aut nomen, aut participium ab aliquo verbo pendet, cum eo consentit. Cic. 1. de Or. Cum Pro-consul in Ciliciam *proficiscens* Athenas veniissem, &c. Ibid. Cogitandi mihi, ac memoria vetera repetenti, perbeati fuisse illi videri solent, &c.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Nununquam, præsertim apud Historicos, absolute ponitur participium præteriti temporis sine nomine. Liv. Bell. Maced. l. 1. Inde Consul ad Pulvinum est progressus nondum *comperto*, quam regionem hostes petissent. Tac. l. 2. *Audito* castellum Luppiæ obsideri, sex legiones eo duxit.

2 Nonnunquam nomen tantum. Tac. l. 1. Juxta *periculoso* [illegible], seu vera præmeret: hoc est *Cum æque periculosum esse*. Liv. Bell. Pun. lib. 8. Multi, *incerto* præ tenebris, quid aut peterent, aut vitarent, fœde interierunt: id est *Cum incertum esset*.

3 Interdum cum ablativo absoluto subintelligitur nominativus verbi ejusdem personæ. Cic. ad Tir. l. 16. Non potest effugere hujus culpæ pœnam, *te patrono*: Hoc est, Tu, *te patrono*, non potes effugere, &c. Qua ratione dici posset: Non pos-

possum effugere hujus culpæ pœnam, *me patrono*, ideſt, Ego, *me patrono*, &c.

Præceptum VIII. De Ablativo Inſtrumenti, Cauſæ, Modi, Actionis.

QUævis verba ablativum admittunt ſignificantem *Inſtrumentum*. Ter. Adel. *Hiſce oculis* egomet vidi. Aut *Cauſam* propter quam aliquid fit. Cic. ad Q. Fr. l. 2. *veſtra Culpa* hæc acciderunt. Aut *Modum*, quo aliquid fit. Pro Mil. *Quonam modo* in factum feret civitas? De Sen. Sapientiſſimus quiſque *æquiſſimo animo* moritur, ſtultiſſimus iniquiſſimo.

2 Modus Actionis præpoſitionem, *Cum*, quæ comes dicitur, ſæpe admittit. Cic. pro Cluent. Semper magno *cum metu* dicere inicipio De Orat. l. 3. *Cum febri* domum redeo. De Off. l. 1. Ire procul abſit, *cum qua* nihil recte fieri, nihil conſiderate poteſt.

3 Ad *Cauſam propter quam* pertinet hæc, & his ſimilia: Ardere ira cundia, dolore, ſtudio, deſiderio alicujus rei: Flagrare, vel inflammari cupiditate: Accendi amore, odio, &c. Ter. Adelph. Act. 3 M. miſerum? vix ſum compos animi, ita ardeo *iracundia*.

4 Hæc etiam: Gaudeo, mœreo alienis malis: Madefco lacrymis: Caleo febri: Lætor, Delector, Oblector quiete. De his in Ordine 5. Neutrorum, & 7. Deponentium.

5 *Modum actionis* cognoſcimus interrogatione, *Quomodo*, ut Quomodo tulit injuriam? Æquo, iniquo animo. Cic. pro Flac. Facem maritimâ ſumma *virtute*, atque incredibili celeritate confecit. Sic clara, ſuppreſſa, ſubmiſſa voce dicere.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Ablativus Inſtrumenti in accuſativum cum præpoſitione, *Per*, non ineleganter migrat. Celſ. l. 5. cap. 16. De iis vulneribus quæ maxime *per tela* inferuntur.

2 Ablativus Cauſæ etiam præpoſitiones *A*, vel *Ab*, *cum*, *de*, *ex*, *præ*, *pro*, nonunquam admittit. Ter. Hec. Jacentes hoſtes *a verecundia*. Ad

Q. Frat.

Digitized by Google

Q. Frat. l. 1. ep. 2. Certo scio te feciſſe *cum cauſa* Pro Sex. Quibus Senatus *de me* gratias egit. Sall. Jug. *Ex conſcientia ſua* defidenti. Cic. pro Planc. Nec loqui *pro mœrore* potuit. Id. de Orat. *Proque eo*, quod ejus nomen erat magna apud omnes gloria, invitatus eſſet, &c.

Præceptum IX. De Ablativo Exceſſus.

CUivis verbo adjungi poteſt ablativus rei, qua *Exceſſus* ſignificatur. Cic. de Clar. Orat. P. Scipio omnes *ſale facetiiſque* ſuperabat. 2. de Orat. *Lepore*, *& humanitate* omnibus præſtitit Socrates. Terent. Phorm. Act. 2. Sc. 1. Incredibile eſt, quanto horum anteeo *ſapientia*.

Præceptum X. De Ablativo Pretii.

QUælibet verba ablativum admittunt ſignificantem *Pretium*. Cic. in Ver. Act. 2. lib. 3. Senatus æſtimavit *quaternis ſeſtertiis* tritici modium. Ter. Andr. Act. 2. Scen. 5. Vix *drachmis* obſonatus eſt decem. Ib. Scen. 2. Piſciculos minutos fere *obolo* in cœnam ſeni. Liv. l. 3 Bell. Pun. Multorum *ſanguine*, & vulneribus ea Pœnis victoria ſtetit. Cic. Ph. 2. Jam invideo magiſtro tuo, qui te *tanta mercede* nihil ſapere docuit. Id. pro Cœl. Cujus in ædibus habitet *decem millibus*.

2. *Magno*, *permagno*, *plurimo*, *parvo*, *paululo*, *minimo*, ſæpe ſine ſubſtantivis ponuntur. Varro lib. 3 Piſcinæ ædificantur *magno*. Act. 4. in Ver. l. 3; Permagno decumas ejus agri vendidiſti. Ib. Excogitare non poterat, quemadmodum plurimo venderet. Hor. l. 2. Sat. 2. Quæ virtus, & quanta bonis ſit vivere parvo. Ter. Eun. Act. 1. Ut te redimas minimo, ſi nequeas paululo.

Exceptio Pro Media.

HIs tamen genitivis exceptis *Tanti*, *quanti*, *quanticumque*, *tantidem*, *pluris*, *minoris*, de quibus ſupra diximus ad ſecundum ordinem Activorum: Cic. l. 10. Fam. epiſt. 1. Furnium noſtrum *tanti* a te fieri, nec miror, & gaudeo. Juven. Sat. 7. Chryſogonus, quanti doceat. Id. Quanticumque domus conſtet. Sen. Contr. l. 5. Tantidem redemi patrem, quanti a te redamptus ſum.

ſum. Col. l. 1 cap. 3. Pluris ædificamus frequentius. Plin. l. 32. c. 10. Docuit neminem minoris tacento. 3. Offic. Vendo meum non pluris, quam cæteri, fortaſſe etiam minoris.

2 Hæc eadem in ablativum tranſeunt, ſi addantur ſubſtantiva. Liv. Bell. Punic. 2. Hic miles magis placuit, cum *pretio minore* redimendi captivos copia fieret.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Verbum *Valeo*, cum ad pretium refertur, ablativum, vel accuſativum amat. Plin. l. 31. c. 3. Aureus nummus percuſſus eſt, ita ut ſcrupulum *valeret ſeſtertiis vicenis*. Varr. de Ling. Lat. l. 4. Denarii, quod *denos* æris valebant, quinarii quod *quinos*

2 Huc etiam ſpectat, *Sum*, pro *Valeo*, ſive *Æſtimor*. In Verr. Act. 4. lib. 5. Cum in Sicilia ſeſtertii binis tritici modius *eſſet*, ad ſummum ternis. Ibid. Doceas oportet, ternis denariis tritici modium *fuiſſe*.

3 Interdum his additur genitivus pretii. Plaut. Bacch. *Tanti* eſt *quanti* fongus putridus. Cic. in Sall. Tantidem putas eſſe bis Senatorem, quanti bis Conſularem? Paul. l. 33. tit 2 ad leg. Aquil. Sed quanti omnibus valet. Ulpian l. 19. tit. 1. de act. empt. Quanto pluris hæreditas valeret.

DE CONSTRUCTIONE VERBI INFINITI.

CAP. IX. Pro Media Claſſe.

Præceptum I. De Infinito univerſe.

VErba Infinita ante ſe accuſativum, poſt ſe eoſdem caſus poſtulant quos finita. C. l. 9. ep. 6. Vidi noſtros amicos cupere bellum. Et l. 16. Malo te paulo poſt valentem, quam ſtatim imbecillum videre. Ad Q. Fr. l. 3. Quod ſcribis te Cæſare quotidie plus diligi, immortaliter gaudeo. Ad Att. l. 7. Vellem te in principio audiviſſe amiciſſime me admonentem.

2 Præteritum perfectum paſſivum, & pluſquam perfectum ex infinito, *Eſſe*, vel *Fuiſſe*, ac participio præteriti temporis ſupplentur, mutatis numeris, & generibus pro re, de qua agitur. Ph. 2.

P. Clo-

Att. l. 3. Quaſi divinarem *fore* mihi aliquando *expetendum* ſtudium tuum.

Præceptum III. Futurum infiniti paſſivum.

FUturum paſſivum ex infinito *iri*, & voce ſimili ſupino in *um* conſtat: ut *Amatum iri*, *Doctum iri*, omnibuſque generibus, atque utrique numero attribuitur. Cic. ad Att. l. 2. ep. 20. Addit Pompejus, ſe prius *occiſum iri* ab eo, quam me *violatum iri*. Et 1. de Div. Vaticinatus eſt, *madefactum iri* minus triginta diebus Græciam ſanguine. Ter. Hecyr. prol. Rumor venit *datum iri* gladiatores.

2 In Verbis Deponentibus pro hoc infinito utimur participio in *Rus*: Neque enim dicitur, *Auxiliatum iri*, ſed *Auxiliaturum eſſe*, & cætera eodem modo.

Præceptum IV. Ratio ſupplendi futurum Infiniti, præſertim cum verba Supinis careant.

FOre Ut, vel futurum ut, adjuncta verbis, *Puto*, *Spero*, *Conjicio*, *Suſpicor*, *Affirmo*, *Video*, & aliis, quibus judicium vel conjectura ſignificatur, eleganter futurum infiniti tum agendi, tum patiendi Modi ſupplent, etiamſi alioqui verba Supinis non careant. Cic. ad Att. l. 16 Nunquam putavi *fore*, *ut* ad te ſupplex *venirem*. Fam. l. 1. ep. 6. Valde ſuſpicor *fore*, *ut infringatur* hominum improbitas. De Fato. Quæ cauſa in rerum natura continebatur *fore*, *ut* is in Inſula Lemno *linqueretur*.

2 Hac tamen circuitione ſubvenitur verbis potiſſimum, quæ ſupinis carent. Tuſc. 1. Spero fore, ut *contingat* id nobis. Id. 2. de Div. Cæſar ſi divinaſſet fore, ut in Senatu trucidatus jaceret. Id l. 12. ep. 16. Meæ conſtantiæ puto fore, ut nunquam pœniteat. Senec. lib. 2. Contr. Nunquam putavi futurum, ut pater meus liberos ediſſet. Sic dices, Credo fore, ut ſtudeas, ediſcas.

Præceptum V. Circuitio ex præterito, & futuro miſta.

TEmpus eſt quoddam ex præterito, & futuro miſtum in infinito modo valde uſitatum, cum de re jam præterita ita loquimur, ut erat

futum, aliquid, quod fuit non fuiſſet: & contra. Cic. de Fato. Puto, etiamſi Icadius tum in ſpelunca non fuiſſet, ſaxum tamen illud *caſurum fuiſſe*. Id. l. 1. ep. 9. Sic ſtatue, me eadem *ſenſurum fuiſſe*, ſi mihi omnia integra fuiſſent. Et l. 4. ep. 9. Eum magis communem cenſemus in victoriam *futurum fuiſſe*, quam incertis in rebus fuiſſet. Act. 2. in Verr. l. 1. ut perſpicuum ſit, nunquam illos in eum locum *progreſſuros fuiſſe*.

2 Quod ſi verba ſupino careant, circuitione utendum: Futurum fuiſſe arbitror, ut ediſceres orationem, ſi voluiſſes. Qua etiam elegantet uti poſſumus, ſi Paſſive efferendum ſit. Cæſ. Bell. Civ. 1. Niſi nuntii de Cæſaris victoria eſſent allati, exiſtimabant plerique, *futurum fuiſſe, ut* oppidum *amitteretur*.

3 Veruntamen, cum tempus præteritum imperfectum eadem ratione per Infinitum modum efferendum eſt, ſatius videtur uti Conjunctivo modo, interpoſito verbo, *Credo*, aut *Opinor*, ſic Cautius. Credo, viverent homines, ſi cogitarent, ſe brevi mutituros. Si Romæ nunc eſſes, valeres opinor, multo melius, quam vales Cic. 1. de Fin. Male credo, mererer de meis civibus, &c.

Præceptum VI. Infinita cum quibus verbis copulentur.

VErbis *Soleo*, *Incipio*, *Debeo*, *Cœpi*, *Deſino*, *Poſſum*, quæ dicuntur Servilia, & ſimilibus *Queo*, *Nequeo* adduntur Infinita. Cic. pro Roſc. Com. Qui mentiri ſolet, pejerare conſuevit. Tuſc. 5. Huic incipio ſententiæ diffidere.

2 Infinito etiam junguntur verba, quibus voluntatis proſecutio ſignificatur: ut, *Volo*, *Malo*, *Cupio*, *Aveo*, *Appeto*, *Expeto*, *Exopto*, *Geſtio*, *Affecto*, *Audeo*, Aut contra voluntatis fuga, ut, *Nolo*, *Recuſo*, *Reſpuo*, *Faſtidio*, *Horreo*, *Erubeſco*, *Verecundor*. 2. Et verba incipiendi, ut *Incipio*, *Aggredior*, *Ordior*, *Exordior*, *Adorior*, *Ingredior*, *Inſtituo*, pro incipio. 3. Et perſeverandi: ut *Perſevero*, *Perſto*, *Perſiſto*, *Pergo*, ideſt, perſevero, *Conſueſco*. Aut contra deſinendi: ut *Deſino*, *Abſiſto*, *Mitto*, *Omitto*, *Ceſſo*, pro deſino, 4. Verba

item

item conandi: ut *Conor*, *Nitor*, *Laboro*, *Molior*, *Studeo*, *Contendo*, idest, conor, & his similia. *Cogitor*, *Meditor*, *Disco*. 5. Et recordandi: ut, *Memini*, *Recordor*, *Reminiscor*. Aut contra, ut *Obliviscor*. 6. Alia etiam ut festinandi, aut morandi, *Propero*, *Maturo*, *Moror*, *Supersedeo*, &c. 7. Aut quæ animi decretum significant: ut *Statuo*, *Decerno*, & alia.

3 Contra ferme respuunt apud Oratores infinitum, & Conjunctivum cum particula, *Ut*, desiderant verbo petendi ut *Peto*, *Posco*, *Posulo*, *Flagito*, *Efflagito*, *Exigo*. 2. Et instandi: ut *Instо*, *Insisto*, *Contendo*, *Urgeo*. 3. Et precandi, ut *Precor*, *Oro*, *Exoro*, *Rogo*, *Imploro*, *Obsecro*, *Obtesto*. Et impetrandi: ut, *Impetro*, *Consequor*, *Assequor*. 4. Et suadendi: ut *Suadeo*, *Hortor*, *Moneo*, cum compositis. Et contraria, ut, *Dehortor*, &c. 5. Et imperandi: ut, *Impero*, *Mando*, *Præcipio*, *Negotium do*, *Sancio*, *Edico*: ac permittendi: ut *Permitto*, *Sino*, *Concedo*, &c. 6. Et faciendi, ut *Facio*, *Ago*, *Curo*, *Operam do*. Cic. l. 13. ep. 2. Cura, ut valeas. Id. ad Att. l. 7. ep. 1. Feci, atque effeci omni obsequio, ut neutri illorum esset quisquam me carior. 7. Verba quoque conandi, *Contendo*, *Nitor*, *Laboro*, *Elaboro*, frequenter cum, *Ut*, particula usurpantur. *Volo*, sæpius: *Exopto*, rarius: *Opto* fere semper.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 *Suadeo*, *Admoneo*, *Censeo*, *Puto*, & similia eleganter etiam cum Participali in *Dus* junguntur. Cic. pro Archia. Nisi mihi ab adolescentia suasissem, nihil esse in vita magnopere *expetendum*. Orat. 2. in Rul. Non eos in Deorum numero *venerandos* a nobis, & colendos putatis.

2. Futurum Infiniti præcipue his verbis gaudet: *Auguror*, *Confido*, *Credo*, *Existimo*, *Puto*, *Audeo*, *Video*, *Ominor*, *Suspicor*, *Opinor*, *Affirmo*, *Polliceor*, *Promitto*, ac cæteris ejusdem generis. Ad Att. l. 8. Sin erit bellum (ut video fore) meæ partes non desiderabuntur. Et Fam. lib. 16. epist 21 Te buccinatorem fore existimationis meæ polliceris.

3 Amphibolia, accuſ. geminatione facta, ſolvitur ablativo, ut illud: Lachetem audivi percuſſiſſe Demeam: fiat: A Lachete percuſſum Demeam: Quint. l. 7. c. 5. Si vero paſſivum a verbo formari nequeat, ſolvitur mutatione verborum, ut: Vidi canem inſectari lupum, dic: A cane lupum exagitari.

Præceptum VII. De Verbis Servilibus, Solet, Incipit, &c. cum infinito.

S*Olet, Incipit, Debet, Cœpit, Definit, Poteſt*, cum Infinitis verborum Impersonalium adjunguntur, nominativum celant, eorumque naturam induunt, & conſtructionem ſequuntur Cic. de Aruſp. reſp. Cujus auctoritatis neminem poſſet pœnitere. 11. Att. ep. 15. Hic manere diutius non poteſt. Id. Non poteſt jucunde vivi, niſi cum virtute vivatur. 2. ad Att. Solet eum, cum aliquid furioſe facit, pœnitere: Cæſ. 2. Bell. Gall. Pugnatum eſt, ut a viris fortibus pugnari debuit. Juſtin. lib. 12. Pigere eum facti cœpit. Sen. ep. 40 Si te pudere deſierit.

2 Sex eadem verba, *Soleo, incipio, Debeo, Cœpi, Deſino, Poſſum*, (quibus alia duo quidam addunt, *Queo*, & *Nequeo*) ſi cum Infinitis verborum perſonalium copulentur, perſonalia ſunt ipſa quoque caſuſque proprios etiam rectos poſtulant. Cic. de Or. Cum eſſemus ejuſmodi, quod vel pueri ſentire poteramus, &c. Id. de Sen. Poſſum nominare ex agro vicinæ ruſticos Sabinos. Virg. Ecl. 10. Solet eſſe gravis cantantibus umbra. C. 3. in Cat. Cum pontem Legati Allobrogum ingredi inciperent. Ad Att. Debebunt Pompejum hortari, ut ſit amicus. Salluſt. Catil. Cœpere ſe quiſque magis extollere. Ter. Heaut. Deſine Deos, uxor, gratulando obtundere. Quæ verba propterea *Famularia* dicuntur, ſive *Servilia*, quod verbis Impersonalibus impersonaliter, Perſonalibus perſonaliter adhæreant, & quaſi famulentur.

3 Verba *Volo, Malo, Nolo*, nunquam fiunt impersonalia. Cic. pro Lig. A te ignoſci nemini vel-

vellent. Cur. lib. 4. Malo, me fortunæ pœniteat quam victoriæ pudeat. Eodem modo dices: Velim vos negligentiæ pœniteat: Nolim me laboris tædeat: Mallem, hujus te sceleris puderet: & cætera eodem modo.

4 *Debeo*, cum infinito nunquam passiva voce usurpatur. Neque enim dices: Hoc debetur facere, vel fieri: Sed: Hoc debet, aut oportet fieri; vel potius, faciendum est.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

Verbum, *Incipio*, etiam transitivo sine Infinito reperitur. Ter. Heaut. Act. 1. Neque, quod principium incipiam ad placandum, scio. Liv. l. 9. Armatos, cum ab neutris prælium incipitur, nox oppressit. Absolutæ etiam usurpatur. Virg. lib. 3. Æn. Vix prima inceperat æstas. Quintil. lib. 2. cap. 8. Optime institum est, ut ab Homero, atque Virgilio lectio inciperet. Idem lib. 6. Optime incipitur a longis.

Cœpi, & *Desino*, cum infinitis passivis modo activa, modo passiva voce in præteritis usurpantur. Liv. lib. 2. Plebi injuriæ a primoribus fieri *cœpere*. Plin. lib. 2. Turres bellicis temporibus *desiere* fieri. Liv. lib. 3. Contemni *cœpti erant* finitimis populis. Cic. in Brut. veteres orationes post nostras pleriſque legi *sunt desitæ*. Idem 3. de Offic. *Desitum est* videri quidquam in socium iniquum.

3 Verba *Possum*, *Queo*, & *Nequeo*, Passiva voce in tertiis personis, *Potestur*, *Quitur*, *Nequitur*, tamquam obsoleta, vitanda jam sunt, de quibus diximus l. 1. c. 12. in Anomalis, *Possum*, & *Queo*, Schol. 1. & 7.

DE CONSTRUCTIONE GERUNDIORUM.

CAP. X.

Pro Media Classe Grammaticæ.

Præceptum primum.

GErundia, seu Participalia, quæ passionem non significant, casus suorum verborum admittunt, ut, Tempus oblivisendi injuriam, ignoscendi inimicis, coercendi cupiditates, abstinendi maledictis.

Præceptum II. Gerundia in Di.

GErundiis in *Di* adduntur ſubſtantiva, *Amor, Cauſa, Copia, Cupiditas, Cura, Facultas, Finis, Mos, Ratio, Studium, Tempus*, & alia quamplurima. Cic. de Sen. Equidem efferor *ſtudio* patres veſtros, quos colui, & dilexi, *videndi*. 10. ad Att Sit jam aut finis omnino deplorandi, aut moderatio.

2 Item nonnulla adjectiva: ut, *Cupidus, Avidus, Studioſus* addiſcendi: *Conſuetus, Inſuetus, Inſolens* navigandi: *Peritus, Imperitus, Gnarus, Ignarus* dicendi: *Doctus, Sciens, Neſcius, Inſcius* adulandi: *Certus* eundi, *Timidus* moriendi. Cic. 2. de Orat. Sum cupidus audiendi.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Gerundia in *Di*, interdum genitivum multitudinis pro acculativo admittunt. Cic. 1. de Div. Doleo, tantum Stoicos noſtros Epicureis irridendi *ſui* facultatem dediſſe. Plaut. Capt. Nominandi tibi iſtorum erit magis, quam edendi copia. Vide l. 1. c. 9. Schol. 13.

2 Infinita nonnunquam pro his Gerundiis cum ſubſtantivis nominibus, præſertim apud Hiſtoricos, Græcorum more, junguntur. Cæſ. 7. Bell. Gall. *Conſilium* cepit, omnem a ſe equitatum noctu *dimittere*. Liv. l. 30. *Tempus* eſt aut pacem *componi*, aut bellum noviter *geri*. Cic. etiam in Top. Sed jam *tempus* eſt ad id, quod inſtituimus, *accedere*.

3 Id vero Poetis, qui Græcos imitantur, ſolemne eſt, ut Amor caſus *cognoſcere* noſtros, Æn. 2. Nec ſit mihi cura mederi, Eclog. 8. Glaudes nunc, ſtringere tempus, Georg. 1. & alibi. Vide l. 1. c. 9 Schol. 13.

4 Nec minus frequenter apud eoſdem junguntur Adjectivis, ut Cantare periti Arcades, Ecl. 10. Certa mori, Æn 4. Doctus ſagittas tendere, Hor. l. 1. od. 19. Timidus perire, l. 4. od. 9 & aliis.

Præceptum III Gerundia in Dum.

GErundiis in *Dum* præponuntur præpoſitiones *Ad, Ob, Inter*. Cic. 5. Tuſc. Conturbatus animus non eſt aptus *ad exequendum* munus ſuum.

ſuum. Idem act. 3. in Verr. lib. 2. Quanto iſtud flagitio ſis. Improbius, indignius, cum a quo pecuniam *ob abſolvendum* acceperis, condemnare? Liv. l. 2. Ipſe *inter ſpoliandum* corpus hoſtis, vetu percuſſus, inter primam curationem expiravit.

2 Præponitur & *Ante*, ſed rarius, & fere apud Poetas. Geor. 3. *Ante domandum* ingentes tollunt animos.

3 Præpoſitio *Ad* cum Gerundio in *Dum*, frequenter ſequitur verba motus. C. 3. de Or Nunc contra plerique ad honores adipiſcendos, & ad Remp. gerendam nudi *veniant*, atque inermes. Liv. l. 2. ab Urbe Mittunt ad oppugnanda caſtra.

4 Item adjectiva *Facilis*, *Difficilis*, *Paratus*, *Promptus*, *Expeditus*, *Idoneus*, *Aptus*, *Segnis*, *Vehemens*, & horum ſimilia. Cic. 1. de Fin. Neque me *ſignorem* ad reſpondendum reddidiſti. Pro Leg. Man. Hic locus ad agendum ampliſſimus, ad dicendum ornatiſſimus eſt viſus.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Cum verbis motus Poetæ, Græcorum more, infinita conjungunt. Æn. l. 1. Non nos aut ferro Lybicos *populare* Penates venimus. Hor. l. 1. Od. 2. Proteus pecus egit altos viſere montes. Ter. Phor. act. 1. ſc. 2. Vultis eamus viſere? & alibi paſſim.

2 Sæpe cum dictis adjectivis *Facilis*, *Difficilis*, &c. Hor. l. 1. ep. 10. Fons rivo dare nomen *idoneus*. Id. lib. 3. od. 21. Segnes nodum ſolvere Gratiæ. Et l. 1 od. 6. Conjurata rumpere nuptias. Virg. Ecl. 7. Reſpondere parati. Quæ peculiaria ſunt Poetarum.

3 Adjectivum, *Paratus*, etiam ab Oratoribus Infinito jungitur. Cic. pro Quint. Id, quod parati ſunt facere. Idem l. 15. ep. 4. Invidiam, & pericula ſubire paratiſſimus fueris.

Præceptum IV. Gerundia in Do.

GErundia in *Do*, modo ſine præpoſitione in oratione adhibentur. Cic. Attic. 13. *Plorando* defeſſus ſum. Modo præpoſitione, præſer-

tim *A*, vel *Ab*, *In*, *De* assumunt. Tusc. 3. *Ab invidendo* recte invidentia dici potest. Lib. 2. ep. 1. Etenim quis est tam in scribendo impiger, quam ego? Ad Att. l 5. ep. 1. Tu quid cogites de transeundo in Epirum, scire sane velim.

2 Nonnunquam admittunt *Pro*, *Cum*, *E*, vel *Ex*: Plaut. Aulul. Heus, senes, *pro vapulando* hercle abs te mercedem petam. Quintil. lib. 1. c. 1. Scribendi ratio conjuncta *cum loquendo* est. Terent. Adelph. act. 5. Id non fieri ex vera vita, sed *ex assentando*, indulgendo, & largiendo.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Gerundia quoque in *Do* cum verbis motus conjunguntur. Cic. de clar. Orat. Iidem *traducti* a disputando ad dicendum inopes reperiuntur.

2 Gerundia in *Do*, & *Dum*, quibus præpositio adjuncta est, raro sequitur casus verbi. Var. de re rust. l. 3. c. 9. In supponendo *ova* observant, ut numero sint imparia Cic. l. 5. ep. 17. Nullo loco decoro ad levandum *fortunam* tuam. Multo tamen & venustius, & frequentius variato, adjectivorum more, Gerundio, passive usurpantur. Cic. 5. in Verr. Si ubertas *in percipiendis fructibus* fuit, consequitur utilitatis *in vendendis*. Id. de Sen. Xenophontis libri de *de tuenda re familiari*. Id. lib. de Leg. Quanta instrumenta habet ad obtinendum, adiiscendamque sapientiam. Vide infra præc. 6.

3 Gerundia in *Do*, dandi casu, activa significatione, per quam raro sequitur casus verbi; quale illud Plaut. Epid. act. 4. sc. ult. *Epidicum* quærendo operam dabo. Quod non videtur imitandum. Potius igitur, variatis adjectivorum more Gerundiis, ea junguntur, tum verbis, quæ Dativum poscunt, ut *Studeo*, *Operam do*, *Præficio*, *Sufficio*, *Satisfacio*, *præsum*, *Interfum*, & aliis Plin. l. 13. cap. 12. Nimia Angusta [*Chartæ*] tenuitas *tolerandis* non sufficiebat *calamis*. Liv. l. 6. Interjecto spatio, quod *supplendo exercitui* satis esset. Tum etiam Nominibus, quæ eundem casum requirunt, ut, *Aptus*, *Bonus*, *Deditus*, *Habilis*,

Digitized by Google

ilis, *Idoneus*, *Intentus*, *Impar*, *Par*, *Utilis*, &c. Col. 1. c. 9. Dumodo *perpetiendo labori* sit idoneus.

4 Interdum nomina, a quibus ejusmodi pendent Gerundia eleganter non exprimuntur: C. ad Att. 13. epist. 10. Solvendo non erat. Liv. lib. 30. Quæ restinguendo igni forent, reportantes. Idem l. 4. Sitne aliquis plebejus ferendo magno honori. Quibus, aliisque locis subintelligitur, *Par*, *impar*, *utilis*, aut quid simile.

5 Poetæ Græcos imitantes, pro Gerundio in *Do*, sæpe utuntur Infinito: Eccl. 5. Boni calamos *inflare*. Georg. 1. Felix *ponere* vites. Hor. l. 1. od. 3. Audax omnia *perpeti*. Lib. 4. od. 8. Solers hominem *ponere*: ideſt inflandis calamis, ponendis vitibus, in perpetiendis omnibus, in ponendo, seu formando homine.

Præceptum V. de Gerundiis Passivis.

GErundia, quæ passionem significant, nullum post se casum admittunt. Justin. l. 37. Arymbas Athenas erudiendi gratia missus. Quint. l. 2. c. 3. Memoria excolendo, sicut alia omnia, augetur. Plin. l. 34. c. 15. Rubens ferrum non est habile rudendo. Id. l. 31. c. 6. Aqua bituminata, aut nitrosa utilis est bibendo. Sall. Jug. Pauca supra repetam, quo ad cognoscendum omnia illustria magis, magisque in aperto sint. Var. l. 1. de re rust. cap. 20. de novellis juvencis. Diebus, inquit, paucis erunt mansueti, & ad domandum proni: de his vide etiam l. 1. c. 9. Schol. ult.

Præceptum VI. de ratione variandi Gerundia, sive de Gerundivis.

GErundia quæ accusativo gaudent, fere elegantius, more adjectivorum, ad hunc modum efferuntur: Pompejus studiosus fuit Remp. defendendi, civesque servandi: Pompejus studiosus fuit Reip. defendendæ, civiumque servandorum: ita ut Gerundii casus maneat, servando tamen genere, ac numero Accusativi, quæ *Gerundiva* dicuntur a quibusdam. Cic. Phil. 4. Princeps *vestræ libertatis defendendæ* semper fui. Idem l. 2.

ep. 4. Hoc quidquid attigi, non feci inflammandi tui causa, sed testificandi amoris mei Id. l. 13. ep. 12. Animum tuum promptum & alacrem perspexi ad defendendam Remp. Id. l. 5. epist 16. Eventus aliorum memoria repetendi, nihil accidisse nobis novi cogitemus. Liv. lib. 7. prælia de occupando ponte crebra erant.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Hæc verba *Do, Loco, Conduco, Redimo, Mando, Cano, Habeo, Trado, Attribuo, Præbeo, Relinquo, Suscipio, Depono, Objicio, Propono, Sumo, Assumo*, & similia, Gerundivi Accusativis juncta præpositionem respuunt. Cic. 4. in Cat. Attribuit cives *interficiendos* Gabinio, Urbem *inflammandam* Cassio, totam Italiam *diripiendam* Catilinæ. Id. l. 1. ep. 9. Quos libros ad te perferendos curabo.

2 Eadem, resumpta præpositione, per Gerundium efferri possunt: ut Attribuit Gabinio cives *ad interficiendum* &c. Cic. pro Dom. Cum alteri Syriam, pacatissimasque gentes *ad diripiendum* tradidisset.

3 Eadem Poetæ infinito junguntur. Æneid. 1. Dederatque comas *diffundere* vento. Et lib. 9. Moriens dat *habere* nepoti.

Præceptum VII.

Participale Verbum in Dum.

VErbum Participale in *Dum*, accedente verbo substantivo, dativum postulat: omnibus verbis communem. Liv. Bell. Pun. 1. Hic *vobis* vincendum, aut moriendum, milites, est.

2 Præter dativum communem, etiam casum sui verbi admittit. Tusc. 2. Tuo tibi judicio est utendum *Tibi*: casus est communis; *Tuo judicio*, proprius verbi.

3 Si tamen casus verbi fuerit Accusativus, mutabitur Participale Activum in Passivum, hoc modo: Petendum est tibi pacem. Petenda est tibi Pax, Timendum est nobis Pœnas æternas, Timendæ sunt nobis pœnæ æternæ.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

Priscis etiam Activo usi sunt cum Accusativo.

Lucr.

Lucr. l. 1 Æternas quoniam *Pœnas* morte *Timendum*. Veteres imitatus eſt. Virg. l. 11. Æn. Alia arma Latinis quærenda, aut *pacem* Trojano ab rege *petendum*. Quod dicendi genus carmini magis, quam ſoluto orationi conceſſerim. Quanquam & Varro eo non ſemel utitur, ut lib. de re ruſt. Singulis (inquit) ubi pariant, *faciendum aras* quatuor. Id. l. 2. c. 16. In fœtura *dandum* potius *hordeaceos*, quam triticeos panes.

DE SUPINORUM CONSTRUCTIONE.

CAP. XI

Pro Media Claſſe Grammaticæ.

SUpinum in UM amat verba, quæ motum ad-ſignificant. Ter. Phorm. Percontatum ibo. Id. Heaut. Abi deambulatum. Liv. l. 2. Coriolanus damnatus abſens, in Volſcos exulatum abiit.

2 Ante ſe nullum poſt ſe ſuorum verborum caſus habent. Cæſ. bell. Gall. l. 1. Legatus ad Cæſarem mittunt rogatum *auxilium*. Ter. Phor. Me ultro accuſatum advenit. Id. Eun. Nutricem accerſitum iit. Quæ tamen Poetæ per infinita interdum efferunt. Stat. Syl. 4 Forſitan Auſonias ibis frænare cohortes.

Præceptum II. Supina in U.

SUpina in U fere paſſivæ ſignificationis ſunt ſine caſu, adhærentque nominibus adjectivis Cic. 7. ad Attic. Quod optimum *factu* videbitur, facies. Id. Phil. 4. O rem non modo viſu fœdam, ſed etiam auditu!

2 His vero adjectivis Supina in U junguntur frequentius, *Abſurdum*, *Acerbum*, *Arduum*, *Aſperum*, *Credibile*, *Crudele*, *Difficile*, *Dignum*, *Dulce*, *Durum*, *facile*, *fœdum*, *Grave*, *Horrendum*, *Incredibile*, *Indignum*, *Infandum*, *Inutile*, *Jucundum*, *Lepidum*, *Leve*, *Memorabile*, *Mirabile*, *Mirandum*, *Mirum*, *Moleſtum*, *Neceſſarium*, *Nefarium*, *Obſcœnum*, *Optimum*, *Peſſimum*, *Pulchrum*, *Rarum*, *Specioſum*, *Suave*, *Terribile*, *Turpe*, *Utile*. Et his Subſtantivis. *Fas*, *Nefas*, *Opus*. Cic. l. 1. ep. 7. Quod ſcire vis, qua quiſque in te fide ſit & voluntate, *difficile dictu eſt* de ſingulis. Id. lib. 7. epiſt.

Digitized by Google

epist. 22. Nihil obscœnum, nihil turpe dictu.

3 Aliis adjectivis eleganter infinita junguntur, ut Æquum, Laudabile, Pium est miseris opem ferre. Ad Attic. l. 8. ep. 2 Pro patria, & in patria mori præclarum est.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Pro Supinis in U Poetæ utuntur Infinito. Ecl 5. Erat tum dignus *amari*, idest, amatu, vel qui amaretur, sive, ut amaretur. An autem Supina in U active interdum significent, diximus l. 1. c. 9 Schol. 13

DE PARTICIPIORUM CONSTRUCTIONE.

CAP. XII.

Pro Media Classe Grammaticæ.

Præceptum I. De Participiorum Casibus.

PArticipia eosdem casus habent, quos verba, a quibus proficiscunt. Ad Att. l. 2. ep. 1. *Euntí* mihi *Antium* & gladiatores Metelli cupide relinquenti, venit obviam tuus puer. Curt. lib 9. Is regi cum omnis generis donis, non ipsi modo ea, sed etiam amicis ejus daturus occurrit. Cic. pro Mil. Diu vexari a perditissimis civibus, per vos recremur. Lib. 15. ep. 4. Admonendũ potius te a me, quam rogandum puto. Ovid in Ibin. Fictũ execrantia nomen Vota. Liv. Dec. 1. l. 1. Ancus ingenti præda potitus Romam redit.

2 Participia Passiva præteriti temporis, si in nomen non transeunt, frequentius Ablativo adhærent apud Oratores. Cic. Act. 3. in Verr. lib 2. De rebus *ab isto* cognitis dicere desistamus. Cum vero fiunt nomina, etiam dativo gaudent: Cic. de Senect Sperare videor Scipionis amicitiam, & Lælii notam *posteritati* fore. De Aruspic. resp. Moribus non invisa solum, sed etiam inaudita sacra pervertit: hujus generis sunt, *Notus*, *Cognitus*, *Perspectus*, *Exploratus*, *Compertus*, *Optatus*, *Dilectus*, *Spectatus*, *Probatus*, *Acceptus*, *Despectus*, *Contemptus*, *Neglectus*, *Auditus*, *Visus*, &c. Et ex his cõpolita: *Incognitus*, *Inauditus*, *Invisus* &c.

3 Futuri quoque temporis passiva, etsi in nomen non transeant, Dativum interdum habent, more

more Græcorum. Cic. 1. de Orat. Gerendus est *tibi* mos adolescentibus. Terent. Andr. act. 1. sc. 1. Restat Chremes, qui *mihi* exorandus est. Sed frequentius ablativum. Cic. l. 15. epist. 7. Non putabam *a me* scribenda esse pubblice.

4 Verba quædam Deponentia, eaque omnia, quæ accusativo junguntur, præter participia significatione activæ, habent Participialia in *Dus* passivæ significationis, quæ cum verbo substantivo necessitatem, officium, aut dignitatem adsignificant, & eleganter pro *Oportere*, *Debere*, seu *Dignum esse* usurpantur. Cic. 1. Offic. In ad undis periculis consuetudo *imitanda* medicorum est; hoc est *imitari oportet*. Idem lib. 5. ep. 18. Egomet, qui consolari cupio, consolandus ipse sum, ideſt, *consolatione dignus* sum. Orat. 2. in Rull. Non eos in Deorum numero venerandos a nobis, & colendos putatis? hoc est *coli debere*. Idem lib. 2. epist. 23. A te non ulciscenda sunt, etiamsi non dolenda (Nam *Doleo*, etiam accusativo jungitur. Vide 5. Ord. Neutr.) Et l. 1. ep. 9. Ab iis, a quibus tuendus fuerat, derelictus. Sic etiam, *Sequendus*, *prosequendus*, *Alloquendus*, Sic *Cohortandus*, *Metiendus*, & omnia Communia, Sic *Arandus*, *fodiendus*, & Neutra quarti Ordinis, & alia.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 *Utendus*, *Abutendus*, *Fruendus*, *Perfruendus*, *Vescendus*, passive etiam reperiuntur, quod olim accusativum admittebant. Vide 7. Ord. Depon. Ter. Heaut. Quod illa erat magis ad hæc *utenda* idonea est. 3. Tuscul. Et graviter feras quod utendum acceperis, reddidisse. Sueton. in Galb. cap. 14. His se *abutendum* permisit, & tradidit. 1. de Fin. Fruenda etiam est sapientia. 1. Offic. *Ad perfruendas* voluptates. 2. de nat. Deor. Quod erat ad *vescendum* hominibus apta. Sic *Vir mihi carendus*: apud Ovid. epist. 1. propterea quod olim *Careo* Accusativo jungebatur. Plaut. Curc. Id, quod amo careo.

2 Ab impersonalibus tria illa remanent, *Pugnatur*,

rendus, *pudendus*, *Pigendus*, ut diximus l. 1. c. 13. Schol. 3.

3 Quædam verba Activa participium habent Prateriti temporis passiva voce, activa significatione, ut *Usus*: a prisco *Odio*: hinc *Exosus*, *Perosus*, cum Accusativo. Curt. lib. 8. Patrios mores exosus es. Liv. l. 3. Plebs Consulum nomen perosa erat. *Osus* est apud Plaut Amphitr. Inimicos semper osa sum Et Gell. lib. 4. cap. 8. Osus cum morum causa fuit. Sic *Pertæsus* ignaviam suam: Suet. in Cæs cap. 7 a prisco *Pertædeo*. Quamvis hoc etiam jure suo genitivo jungi possit. Tac. lib. 15. Lenitudinis eorum pertæsa.

4 A Prandeo etiam *Pransus*, & *Impransus*, active: a Cœno, *Cœnatus*, & *Incœnatus*. Quintil. l. 1. c. 4 Pransus, atque potus diversum valent, quam indicant. C. pro Mil. Adde inscitiam *pransi* & *potis* ducis. 2. ad Att. ep. 16. *Cœnato* mihi epistola est reddita. *Potus* vero, & *Juratus* ab activis poto, Juro, tum active, tum passive. Cic. l 7. ep. 22. Etsi domum bene *potus* redieram. De clar. Orat. Sanguine tauri *poto*. Plaut. Amph. *Injurato* plus credet mihi, quam *jurato* tibi. Cic. l. 2. Off. Quod *juratum est*, id observandum est. Ovid. epist. 2. Nec te *jurato* reducunt Numina.

5 Nonnulla participia præteriti, vel futuri temporis passiva significatione a verbis neutris, ut Morte *obita*. Cic. pro Sex. Mors omnibus *obeunda*. Pro Cluen. *Evigilata* consilia. Ad Att. l. 9. *Vigilandæ* noctes. Quintil. l. 11. c. 3. In stylo *properato*. Id. l. 10. c. 3. *Festinati* honores. Plin. Paneg. & alia. Quæ tamen, & ejusmodi verba, cum in Accusativum transeunt, aliis censentur Activa sicut & Neutra omnia quarti Ordinis, quæ ad res mutas pertinent.

6 Huc spectat illud Cic. lib. 16. epist. 12. Omnia velles mihi *succesa*: *Succedere* autem est, *feliciter evenire*. Huc multa in *Tus*, præsertim apud Poetas, ut *Erratus*, *Roratus*, *Sudatus*, &c. Multa quoque in *Dus*: ut *Dolendus*, *Carendus*, de quibus diximus, *Dormiendus*, *Regnandus*, Se-

nan-

randus, & alia, quibus non sine exemplis, ac delectu utendum.

Præceptum II. Participia facta Nomina.

PArticipia in *Ans*, vel *Ens* interrogandi casu gaudent, cum fiunt nomina. Ter. Phorm. Herus liberalis est, & fugitans *litium*. Cic. Att. l. 9 Boni cives, amantes *patriæ*. Salluſt in Cap. Corpus patiens inediæ, vigiliæ, algoris. Lib. 1. ad Q. Frat. Ferit graviter homo, & mei amantissimus, & suæ dignitatis retinens, &c.

2 Nonnulla etiam præteriti temporis, ut *Consultus*, *Doctus*, *Professus*, *Expertus*. C. Phil. 9. Neque enim ille magis *juris consultus*, quam *justitiæ* fuit. Plin. lib. 25 c. 2. Lenaum Grammaticæ artis doctissimum. Salluſt. Cat Alieni appetens, profusus sui. Liv. bell. Maced. 10. Servitutis, indignitatisque homines expertos adversus notum malum irritatos esse. Horum quædam liberius a Poetis, & Historicis videntur usurpari.

3 Participia pleraque præsentis, præteritique temporis, quando nominum naturam induunt, more eorum comparantur. Cic lib. 1, ep. 5. Neque prudentiorem quamquam esse judico, neque *amantiorem tui*. Id. l. 16. ep. 2. Ad nos amantissimos tui veni. Ad Att. l. 6. epist. 6. Nihil illo regno spoliatius, *nihil* Rege egentius. Et l. 21. epist. 1. In tua erga me perspectissima benevolentia. In Verr. l. 5. Hæc tu omnium mortalium profligatissime, ac perditissime, cum scires &c.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Participia raro suum casum retinent, cum comparantur. Cic. tamen dixit l. 12. ep. 16. ad Cornif. Habeas eos *a me* comendatissimos.

2 Illa, *Scitus Vadorum*, *Victus*, *Erectus*, *falsus animi*, poetica sunt: *Eruditus* cum genitivo nondum legi apud idoneos Auctores, sed cum ablativo, quem casum a suo verbo accipit. Cic. in Brut. D. Brutus erat cum *litteris* Latinis, tum etiam Græcis, ut temporibus illis *eruditus*. *Doctus* item cum ablativo eleganter jungitur. Ib.

Non

Non tam in dicendo admirabiles, quam *docti* & Græcis *litteris*, & Latinis.

3 *Peritus*, frequentissime genitivo jungitur, quod quidam a *Perio*, priſco verbo deducunt. Cic. in Brut. Cœlius juris valde peritus. Id. tamen pro Cluent. ablativo uſus eſt. Quis C. Octavio ingenio prudentior *jure* peritior? Apud eund. & apud Cæſ. *Uſu peritus*.

3 Hæc tria, *Eruditus*, *Doctus*, *Peritus*, interdum præpoſitionem *Ad* cum accuſativo admittunt. Cic. 1. ad Q. Frat ep. 1 Diuturna ſervitute *ad nimiam aſſentationem* eruditi. Ter. Hec. act. 1. ſc. 1. In eodem mihi videntur omnes ludi doctæ *ad malitiam*. Cic. de Orat. Juriſconſultus, qui legum, conſuetudinis *ad reſpondendum*, & cavendum peritus ſit.

4 Genitivum itidem petunt, *Inſuetus*, *Imperitus*, *Indoctus*, quæ ex Participiis ſunt compoſita. 2. ad Att. ep. 21. Tam acer in ferro, tam inſuetus *contumeliæ* Cæſ. 7. Bell. Gall. *inſuetus* laboris. Cic. lib. 3. in Ver. Homo ominum rerum imperitus quærit, quid ſit; *ad perpendiculum*. Horat. in Art. Indoctuſque pilæ, ludive trochive quieſcit.

DE CONSTRUCTIONE NOMINIS.

CAP XIII.

Pro media Claſſe Grammaticæ.

Præceptum I.

De Genitivo poſt nomen Subſtantivum.

QUotieſcumque duo nomina ſubſtantiva rerum diverſarum in oratione continuantur, alterum erit genitivi caſus. Cic. in Pis. ſupplicium eſt pœna *peccati*. Id. ad Cœl. l. 2. ep. 11. Mirum me deſiderium tenet Urbis. De amic. Maximum ornamentum amicitiæ tollit, quid ex ea tollit verecundiam.

2 Adjectiva, cum ſubſtantiva ponuntur, more ſubſtantivorum conſtruuntur. Cic. de Sen. *Tantum cibi*, & potionis adhibendum, ut reficiantur vires, non opprimantur. In Ver. lib. 1. Quod auri, quod argenti, quod ornamentorum in meis

in meis urbibus, domibus, delubris fuit, id mihi, tu C. Verres, eripuisti atque abstulisti. Liv. l. 2. Albano non plus animi erat quam fidei.

Appendix II. Gen. pro Media Classe.

1 Huc illa spectant: Abdita rerum: Angusta viarum: occulta saltuum: ardua montium: amœna camporum, & ejusmodi alia, quæ Poetis cum Historicis communia sunt.

2 *Reus*, substantivum cum genitivo fere semper, ut Reus ambitus, avaritiæ, Cic. Sacrilegii, peculatus, &c. Quint. Interdum ablativo cum præpositione *De* gaudet, ut Reus de vi. Cic. l. 2. ad Att. epist. penult.

Præceptum II. De Genitivo, vel Ablativo post nomen Substantivum.

SUbstantiva cum ad laudem, vel vituperationem referunt, genitivo, vel ablativo gaudent. Cic. ad Marcell. lib. 4. ep. 8. Neque monere te gaudeo, præstanti *prudentia* virum, neque confirmare maximi *animi* hominem, virumque fortissimum. Plin. lib. 7. Choromandarum gentem Ctesias vocat Tauron. sylvestrem, sine voce, stridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis.

Præceptum III. De Genitivo post nomen adjectivum.

ADjectiva, quæ *Scientiam*, *Communionem*, *Copiam*, & his contraria significant, genitivo junguntur, ut *Peritus*, *Imperitus*, *Particeps*, *Expers*, *Plenus*, *Inanis*. Cic. in Brut. Fabius Pictor & juris, litterarum, & antiquitatis bene peritus fuit. Ter. Andr. Act. 3. Adolescentulos imperitos rerum in fraudem illicis. Cic. 2. de orat. Antonius omnis eruditionis expers, atque ignarus fuit. Idem 5. de Fin. Virtutes ita copulatæ, connexæque sunt, ut omnes omnium participes sint. Liv. l. 1. Periculi magis, quam curæ expertes. Cic. ad Papir. l. 9. ep. 22. Stultorum plena sunt omnia. De Orat. l. 1. Omnia plena consiliorum, inania verborum videmus.

2 Item quædam in *Ax*, *Ius*, *Idus*, & *Osus*, ut Philosophus tenax recti, nullius culpæ conscius, avi-

avidus virtutis, ſtudioſus litterarum. Quibus adde *Memor*, *Immemor*, *Securus:* ut Memor beneficii, immemor injuriæ, ſecurus rumorum. Quint. l. 1. c. 1. Tenaciſſimi ſumus eorum, quæ rudibus annis percepimus. Cic. l. 5. ep. 9. Cum te Pomponius, homo omnium meorum in te ſtudiorum conſcius, tui cupidus, noſtri amantiſſimus, ad te proficiſceretur, &c. 4. Acad. Semper ſtudioſus nobilitatis fuit. Id. Philip. 2. Quod immemor beneficiorum, memor patriæ fuiſſet. Curt. lib. 9. Securi caſus ejus, qui ſupervenit ignaris.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Ad Scientiam, vel contra, revocantur *Gnarus* Reipub. Cic. *ignarus* nominis Romani. Sall. *Callidus* rerum ruſticarum. Colum. *Rudis* rerum omnium. Cic. *Prudens* locorum. Liv. *Imprudens* maris. Idem. *Sciens* animalium. Varr. Pugnæ Hor. *Scientiſſimus* Reip. Cic. *Scitus* vadotum. Ovid. *Neſcius* fati. Virg. Judicii *Rectus*. Sen. *Certus* ſententiæ. Quint. *Incertus* veri. Liv. *Certior* autem & cum genitivo, ut, Faciam te mei conſilii certiorem. Cic. & cum ablativo, ac præpoſitione *De*, ut, De iis rebus te faciam certiorem. Id.

2 Ad Communionem, vel contra, ſpectant; *Conſors* mendicitatis. Cic. *Exors* culpæ. Liv. *Compos* mentis. Cic. *Impos* animi. Plaut. *Potens* mentis. Curt. *Impotens* animi. Idem. Iræ. Liv. *Inſons* conſilii publici. Idem *Inſolens* infamiæ. Cic. *Inſuetus* contumeliæ. Id. *Compos* autem interdum cum ablativo: ut Animo, & lingua compos. Salluſt. Præda ingenti compos. Liv. *Inſons* etiam cum ablativo *Crimine*: ut Regni crimine inſons. Liv.

3 Ad copiam, vel contra, referuntur: Gallia *referta* negotiatorum. Cic. *Dives* pecoris. Virg. *Opulentus* pecuniæ. Tac. *Pauper* argenti Horat. *Inops* amicorum. Cic. Conſilii. Liv. *Egenus* rerum omnium. Idem, *Indigus* ſtipendiorum. Plin. *Vacuus* laboris. Ter. Rerum, Tacit. *Nuda* gignentium, Salluſt. Quæſtionum. Quint. *Largus*

gus opum, Virg. *Liberalis* pecuniæ. Salluſt. Vini ſomnique *Benignus*. Hor. *Prodigus* animæ. Id. Honorum *Parciſſimus*. Pl. Jun. *Avarus* laudis. Horat *Fertilis* fructuum. Cic. *Fœcundus* frugum. Tac. Sæculum virtutum *Sterile*. Id. *Præſtans* animi. Virg. *Truncus* pedum. Id. *Vacuus* autem, & *Nudus*, crebrius cum ablativo.

Præceptum IV. De Nominibus Partitivis.

PArtitiva genitivo multitudinis gaudent. Cic. 1. de nat. Deor. Elephanto *belluarum nulla* prudentior. De Senect. Minus habeo virium, quam veſtrum uteryis. Ad Q. Fratt. l. 2. Domus utriſque noſtrum edificatur ſtrenue. Liv. 1. bell. Maced. Macedonum fere omnibus, & quibuſdam Andriorum, ut manerent perſuaſit. Plin. l. 11, cap. 37. Piſcium omnibus ſerrati dentes.

2 Item Numeralia nomina. Curt. l. 8. Octoginta Macedonum interfecerunt. Idem ibid. Nolo ſingulos veſtrum, excitare. Liv. lib. 1. Imperium ſummum Romæ habebit, qui primus veſtrum, o juvenes, oſculum matri tulerit.

De Partitivis, deque Numeralibus, ſive ea Cardinalia ſint, ſive Ordinalia, ſive Diſtributiva, Vide Rudimenta Nom. lib. 1. cap. 14.

2 Denique quæcumque adjectiva partitionem ſignificantia interrogandi caſum poſſunt admittere, ut *Multi*, *Pauci*, *Præcipui*, &c. Cic. de Sen. *Multæ* etiam iſtarum *arborum* mea manu ſunt ſatæ. Curt. lib. 10. Cum paucis amicorum ad Leonatum pervenit. Plin. l. 8. c. 48. Lanarum nigræ nullum colorem bibunt.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Ex partitivis *Quis*, de pluribus *Uter*, de duobus quærit. Cic. in Orat. Sed quis omnium doctior Ariſtotele fuit? Pro Rab. Uter noſtrum popularis eſt tu, ne, an ego.

Præceptum V. De Superlativis, & Partitivis.

SI multa ejuſdem generis comparentur, utendum eſt Superlativo cum Genitivo plurali. Cic. Tuſc. 3. Theophraſtus *elegantiſſimus* omnium

Phi-

Philoſophorum, & eruditiſſimus. Plin. l. 33. c. 1 Demoſthenes ſummus Oratorum Græciæ.

2 Superlativa, ac Partitiva genitivo etiam ſingulari Collectivi nominis, quod multitudinem ſignificat, conjunguntur. Cic. pro Quint. Habet adverſarium P. Quintium, verbo Sext. Navium, revera hujuſce *ætatis* homines diſertiſſimos, ornatiſſimos noſtræ *civitatis*. Idem pro Rab. Poſth. Virum unum totius *Græciæ* facile doctiſſimum Platonem in maximis periculis, inſidiiſque verſatum eſſe accepimus. Sic dicimus: Plerique Latini generis. Nullus Clodiæ gentis.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Tum Superlativa Nomina, tum Partitiva, quando cum ſuis ſubſtantivis, caſu cohærent, genere quoque, ac numero conſentiunt. Cic. 2. de nat. Deor. Induseſt omnium fluminum *maximus*. Plin. lib. 18. cap. 7. Hordeum frugum omnium *molliſſimum* eſt. Idem l. 8. c. 33. Chamæleon *ſolus* animalium nec cibo nec potu alitur. Interdum tamen genus petitur a genitivo, & adjectiva tranſeant in ſubſtantiva. Phil. 1. Servitus eſt *poſtremum* malorum.

2 Quod ſi nullum ſit ſubſtantivum, tum genitivo, quod attinet ad genus, conſentient. Liv. lib. 1. *Summi*, infimique *Gabinorum*. Quintil. l. 9. cap. 4. Is eminentiſſimos Græcorum eſt ſequutus. Plin. lib. 22. c. 25. Sapientiſſima animalium eſſe conſtat, quæ fruge veſcantur. Idem lib. 10. cap. 52. Ovorum alia ſunt candida, ut columbis, perdicibus; alia pallida, ut aquaticis, &c.

3 Genitivus cum ſuperlativi, tum partitivi, ac numeralis nominis in ablativum cum præpoſitione *E*, vel *Ex*, vel *De* mutari poteſt. Cic. Pro Cluent. *Ex his* omnibus natu minimus Saturninus. Id. l. 16. ep. 3. *De tuis* innumerabilibus in me officiis erit hoc gratiſſimum. 1. Acad. Quidam *e Philoſophis* faciendum omnino non putabant. Quintil. Decl. l. 6. Timui, ne quem *ex meis* viderem. Phil. 10. Permitto, ut *de tribus* Antoniis eli-

eligas, quem velis. Fro Planc. unus fuit *de magistratibus* defensor salutis meæ.

4 Mutatur interdum genitivus Superlativi in Accusativum cum præpositione *Inter*, vel *Ante*. Cic. pro Sext. Rosc. Ipse honestissimus *inter suos* numerabatur. Liv. l. 1. Longe *ante alios* acceptissimus militum animis.

5 Itaque harum Præpositionum adminiculo licebit nobis has, & harum similes locutiones quæ parum latinæ putantur [*Franciscus est optimus suorum fratrum, Antonius est doctissimus aliorum*] sine ulla Grammaticorum reprehensione efferre, hoc modo: *Franciscus inter suos fratres optimus numeratur, vel habetur: Antonius longe ante alios, vel inter cæteros doctissimus est.*

6 Neque tamen damnandi videntur, qui sic loquuntur: *Antonius est doctissimus suorum fratrum, vel cæterorum adolescentium, &c.* Certe M. Tullius pro Sext. Rosc. fere eodem modo locutus est. Sex. Roscius genere, & nobilitate, & pecunia non modo sui municipii, verum etiam ejus Vicinitatis facile primus. *Primus sui municipii*, quid aliquid est: nisi *suorum municipum primus*? Item Gell. l. 8. cap. 12. *Vir ætatis suæ doctissimus*, perinde ac si dixisset: *suorum æqualium doctissimus*. Plin. l. 34. cap. 10. ita loqui non dubitavit, cum ait: Ostracites tota nigra, & *cæterarum sordidissima*: Tacit. in Agricol. Hi sunt *cæterorum Britannorum sagacissimi*.

7 Licet etiam uti Verbo pro Superlativo ad hunc modum: *Antonius eruditionem cæteris condiscipulis antecellit*, vel, *Suos inter æquales longe doctrina præstat*. Cic. de clar. Orat. Uterque æqualibus suis plurimum *præstitit*. Id. 2. de Fin. Homini, qui cæteris animantibus plurimum *præstat*, &c.

8 Superlativa, præter proprium casum, admittunt etiam casum suæ positionis. De clar. Orat. Fuit Sex. Ælius juris quidem civilis omnium peritissimus. *Omnium* superlativi, *Juris Civilis* positivi casus est.

9 Admittunt & genitivum partitionis, more nomi-

nominum unde formatur. Plin. l. 9. c. 51. *plurimi Piſcium* tribus menſibus, Aprili, Majo, Junio patiunt.

Præceptum VI. De Genitivo, vel Dativo poſt Adjectivo.

NOmina, quæ *Similitudinem*, aut *Diſſimilitudinem* ſignificant, interrogandi, vel dandi caſum exigunt. Ter. in Eun. *Domini* ſimilis. Cic. de Fin. l. 5. Non video cur non potuerit *patri ſimilis* eſſe filius. Idem Philipp. 2. Antonius ſaturavit ſe ſanguine *diſſimillimorum ſui* civium Idem de clar. Or. Nihil tam diſſimile, quam Cotta *ulpicio*.

2 Item *Communis*, *Proprius*. Cic de Sen. Id quidem non *proprium ſenectutis* eſt vitium ſed *commune veletudinis*. Idem pro Sext. Roſc. Quid tam commune, quam ſpiritus vivi, terra mortuis, mare fluctuantibus, litus ejectis? Plin. l. 7. c. 25. Cæſari proprium, & peculiare fuit, præter ſupradicta, clementiæ inſigne. *Proprius* tamen tutius, & elegantius genitivo jungi videtur.

Præceptum VII. De Dativo poſt Adjectivum.

NOmina, quibus *Commodum*, *Voluptas*, *Gratia*, *Favor*, *Fidelitas*, *Æqualitas*, & his contraria ſignificantur, dativum poſcunt: ut, Conſul ſalutaris, pernicioſus Reipublicæ: Jucundus, moleſtus patriæ: Gratus, inviſus propinquis: Propitius, infeſtus civibus: Fidus, infidus imperio. Par, impar tanto oneri. C. l. 6. ep. 6. Erat meum conſilium cum *fidele Pompejo*, tum *ſalutare utrique*. Id. ad Att. lib. 12. O gratas tuas mihi jucundaſque litteras!

2 Item verbalia in *Bilis*, ut *Amabilis*, *Formidabilis*, *Optabilis*. Cic. Philipp. 7. Pax, præſertim civilis, *mihi* in primis fuit *optabilis*.

3 Præterea nonnulla, quæ ex præpoſitione *Con* componuntur, ut, *Conſcius*, *Conſentaneus*, *Conſonus*, *Concors*, *Concolor*, *Conſinis*, *Conterminus*. Cic. Tuſc. 2. *Mihi Conſcius* ſum, nunquam me nimis cupidum fuiſſe. Idem Phil. 9. Sulpicii mors conſentanea vitæ fuit ſanctiſſime, honeſtiſſimeque actæ. Sen. de vit. beat. cap. 8. Concors ſibi. Col. l. 7. c. 3. Palatum, atque lingua *concolor*

color lanæ est. Plin. lib. 8. cap. 10. In extremis. Africæ quæ *confinis Æthiopiæ* est. Id. l. 12. c. 8. *Conterminæ Indis* gens Ariana appellatur.

4 Huc etiam spectant: *Supplex*, *Obvius*, *Pervius*, *Obnoxius*, *Absonus*. Cic. 1. Tusc. Nec *judicibus supplex* fuit. Idem Att. lib 6. ep. 4. Volent *mihi obvia* litteræ tuæ. Terent. Adelph. *Fratre* ædes fient *perviæ*. Plin. ep. 58. Vides, quot periculis, quot *contumeliis* simus *obnoxii*? Liv. lib. 1. Nihil *absonum fidei* divinæ originis. Hoc etiam cum præpositione A, vel Ab: de quo infra præc. 12.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe

1 *Fidus* frequentissime dativum habet, cum genit. raro admodum reperitur. Virg. Æ. 12. Præterea Regina *tui fidissima* dextra Occidit ipsa sua.

2 *Par*, apud Poetas etiam genitivo casui adjungitur. Lucan. l. 2. Quem metuis *par ejus* erat.

3 *Æqualis*, cum ad ætatem, tempusque refertur, fere genitivum habet. Cic. 4. de Fin. Conferam autem avunculum tuum cum C. Graccho *ejus* fere *æquali*.

4 Quæ in *bilis* exeunt, passionem fere significant. Cic. ad Att. Filiolam tuam *amabilem* esse certo scio. Hor. l. 1. od. 9. Omnes illacrymabiles urgentur. 1. Met Corpus nulli penetrabile telo. Ecl. 5. Sui corpus miserabile nati. Non rato tamen actionem, præsertim apud Poetas. Hor. l. 1. od. 14. Illacrimabilem plutona, ideſt *immitem*, ac *durum*. Æn. 10. Aspice, cum mage sit nostrum penetrabile telum. Georg. 1. Boreæ penetrabile frigus. Sic Horat. lib. 1. od. 33. appellat miserabiles elegos. Et l. 2. od 9. Flebiles modos, quos C. 1. Tusc. interpretatus esse eos qui, *mœstitiam inferunt*. Sic Ov. 6. Met. Telum exitiabile, ideſt, *exitium inferens*.

5 *Conscius*, cum ad Personas refertur dativum habet. Terent. Adelph. *Conscia mihi* sum, a me culpam hanc esse procul. Cum vero ad rem, genitivum, ut diximus præc. 3. Cic. pro Cœl. Multarum *rerum conscii* sunt servi. Utrumque etiam habet casum. 3. Off. *Sibi* autem nullius *conscii* cul-

culpæ. Interdum dativum rei. Pro Cęl. Huic *facinori* tanto tua mens liberalis conſcia. Pro Clu. Conſcium illi *facinori* fuiſſe arbitrabantur.

Præceptum VIII. De Dativo, vel Accuſativo cum Præpoſitione Ad poſt Adjectivum.

ACcommodatus, *Appoſitus*, *Aptus*, *Idoneus*, *Habilis*, *Inhabilis*, *Utilis*, *Inutilis*, *Pronus*, *Natus* huic rei, vel ad hanc rem, & alia hujuſmodi. Cic. in Piſ. Ille gurges, atque helluo *natus abdomini* ſuo, non laudi, atque gloriæ. Id. de Cl. Or. Cn. Pompejus vir *ad omnia* ſumma *natus*.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 *Accommodatus*, *Utilis*, *Inutilis*, quia referuntur ad commodum, Dativo tum perſonæ, tum rei jungi poſſunt; Accuſativo autem rei cum *Ad* & plenius utrique caſui. Ad multas res perutiles nobis libri ſunt.

2 Accuſativum quoque cum *Ad*, requirunt, *Propenſus*, *Alacer*, *Factus*, *Expeditus*, & alia. Eundem fere ſemper, *Promptus*, *Paratus*, *Proclivis*, *Appoſitus* Act. 6 in Ver. lib. 5. Homo appoſitus ad illius audaciam.

Præceptum XI. De Accuſativo, vel Ablativo Menſuræ poſt nomen Adjectivum.

ADjectiva, *Altus*, *Profundus*, *Longus*, *Latus*, *Craſſus*, quibus generalis dimenſio ſignificatur, Accuſativum, vel Ablativum caſum poſtulant, qui certam menſuram ſignificet. Cato de re ruſt. c. 28. Trabem longam imponito, latam *pedes duos*, craſſam *pede uno*. Liv. Bell. Maced. Foſſam ſex cubitis altam, duodecim latam cum dixiſſet: &c. Colum. l. 5. cap 3. Eſto ager longus pedes mille & ducentos, latus pedes centum viginti.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

2 Interdum adhibetur genitivus. Col. l. 11. cap. 2. Mediæ ſingulos cyathos ſerere oportet in areolis longis *pedum* denum.

Præceptum X. De Ablativo poſt Adjectivum.

HÆc adjectiva *Exors*, *nudus*, *dignus*, *contentus*, *inanis*, *refertus*, *inops*, *locuples*, *alienus*,

nus, *onustus*, *immunis*, *cassus*, *dives*, *potens*, *fretus*, *vacuus*, *captus*, *præditus*, *orbus*. *indignus*, *plenus*, *liber* & *viduus* junguntur ablativo. Liv. l. 5. Dec. 4. Hoc [jusjurandum] *patria extorrem* in tuam regiam adduxit. Cic. Attic. 7. Huic tradita urbs est *nuda præsidio*, *referta copiis*. Idem lib. 2. ep. 12. Obviam mitte epistolas *te dignas*, Pro Planc. Te *indignum Ædilitate* judicaverunt, Pro Quint. Mediocri *quæstu contentus* esse non poterat. De clar. Or. C. Lentulus non *inops verbis* Act. 4. in Verr. *Locuples copiis civitas*.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Horum nonnulla etiam genitivo junguntur, de quibus Præc. 3.

2 *Alienus*, interdum cum Dativo reperitur. Cic. pro Cæc. Id dicit, quod *illi causæ* maxime est alienum. Ad Att. lib. 1. ep. 1. Non aliena *rationi* nostræ fuit illius præpropera prensatio. Nonnunquam etiam cum genitivo. Cic. de Fin. l. 1. Quis alienum putet *eius* esse *dignitatis*? Usitatius tamen ablativo junguntur: ut, Non alienum *majestate sua*. Cic. de Div. lib. 1.

3 *Immunis* etiam cum genitivo. Sen. de vit. beat. c. 26. Animus *vitiorum* immunis. Quintil. Declamat. 9. Immunem *malorum* omnium. Præsertim apud poetas. Virg. *Belli* immunis. Ovid. Curvique immunis *aratri*.

4 Interdum tamen *Alienus*, & quædam, de quibus dicemus Præcep. 12. præter ablativum, præpositionem hab[illegible] *A*, vel *Ab*. Cic. in epist. ad Fam. Quæ non aliena esse ducerem *a dignitate tua*. Id. Off. Si *ab omni perturbatione* liber sit. Id. de Arusp. resp. Quæ tandem est in hac urbe tanta domus *ab ista* religionis *suspicione tam vacua*, atque pura.

5 *Dignus*, perquam raro cum genitivo. Balb. ad Cic. lib. 8. ad Att. Obsecro te, mi Cicero, suscipe curam, & cogitationem dignissimam *tua virtutis*. *Plenus*, frequentissime, de quo Præc. 3. *Dives*, apud Poetas interdum. 2. Georg. Dives *opum* variarum. *Orbus*, *Cassus*, *Onustus*; raro apud eosdem.

Præceptum XI. Opus.

Opus, sæpe nomen est substantivum, indeclinabile, quod accedente verbo substantivo, ablativum postulat. Terent. Andr. act. 1. sc. 1. Nihil *istac* opus est *arte* ad hanc rem, quam paro. Cic. 12. ad Att. ep. 36. Apud Terentiam *gratia* opus est nobis *tuaque auctoritate*.

2 Sæpe etiam cum substantivis more adjectivorum consentit, neque tamen in casus declinatur. Cic. Fam. l. 2. ep. 6. Dux nobis, & auctor opus est. Lib. 16. ep. 1. Is omnia pollicitus est, quæ tibi opus essent. Ad Att. 5. Dices nummos mihi opus esse ad apparatum triumphi. Liv. Bell. Pun. 20. Scipio ad comparanda ea, quæ opus erant, tempus habuit.

Appendix II. Gen. Pro Suprema Classe.

1 *Opus*, cum genitivo raro reperitur, nec videtur usurpandum. Planc. ad Cos. Præt. Trib. pleb. lib. 10. ep. 8. Sed aliquantum nobis temporis, & magni laboris, & multæ impensæ opus fuit. *Temporis*, ab *Aliquantum* pendet: Genitivi vero *Laboris*, & *Impensæ*, nisi ad *Opus* referantur, non video, unde pendeant. *Opus*, cum accusandi casu obsoletum est. Plaut. Truc. Puero opus est *cibum*.

2 *Usus*, cum *Opus* significat, eodem modo fere construitur. Virg. l. 8 Æn. Nunc *viribus* usus. Liv. l. 3. addit genitivum pronominis. Si quis usus *mei* est. Cic. 4. Tusc. utitur sine casu. De cæteris studiis alio loco dicemus, si usus fuerit.

Præceptum XII. De Ablativum præpositione A, vel Ab, post nomen Adjectivum.

ADjectiva *Diversitatis*, & Numeralia *Ordinis* ablativum cum præpositione A, vel Ab, admittunt. Acad. 4. Certa cum illo, qui *a te* totus *diversus* est. Ad Att. l. 6. Navigationis labor *alienus ab ætate* nostra. Id. 4. Acad. Post autem confecta a Carneade, qui est *quartus ab Arcesila*. Hirt. de bell. Alex. 4. Imperio & potentia *secundus a Rege*.

3 Item, *Securus*, *Vacuus*, *Liber*, *Nudus*, *Inops*,

Or

Orbus, *Exterris*, ac alia, & quæ inferius recenſentur. Plin. l. 28. c. 9. *Securus a metu* ſomnus. In Verr. act. 5. lib. 4. Vacui, expertes, ſoluti, ac liberi fuerunt ab omni ſumptu, moleſtia, munere. Id. pro Domo. Tam inops aut ego eram ab amicis, aut nuda Reſp. a magiſtratibus?

Præceptum XIII. De Nomin. Comparativis.

COmparativo utimur cum ablativo, quando vel plura diverſi generis comparantur. Cic. in Catil. 1. *Luce* ſunt *clariora* nobis tua conſilia. Curt. l. 9. Majora ſunt præmiis pericula. Vel cum duo ejuſdem, aut diverſi generis conferuntur. Cic. ad Octav. Quæ non poſterior dies acerbior priore, & quæ non inſequens hora antecedente calamitoſior Populo Romano illuxit? Horat. lib. 1. ep. 1. Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.

2 Ablativus Comparativi, intercedente conjunctione *Quam*, mutari poteſt in caſum verbo congruentem. Cic. act. 4. in Verr. lib. 3. Tu innocentior, quam Metellus? Ad Att. 14. epiſt. 22. Nemo unquam nec Poeta, nec Orator fuit, qui quemquam meliorem, *quam ſe*, arbitraretur. Liv. bell. Pun. Melior, certiorque eſt luta pax, *quam ſperata victoria*. Ter. Phorm. act. 4. Ego hominem callidiorem vidi neminem, *quam Phormionem*.

3 Comparativa, quemadmodum & cætera adjectiva, cum Partitionem adſignificant, genitivum deſiderant. Liv. lib. 3. In hanc ſententiam ut diſcederetur *Juniores Patrum* evincebant. Horat. in Arte. O major juvenum.

4 Scriptores tamen ſæpius ablativo cum præpoſitione *E*, vel *Ex* utuntur: qui caſus partitioni, præſertim ubi nomen eſt comparativum, aptiſſimus eſt. Cic. Att. l. 16 Ante ſcripta epiſtola *ex duabus* tuis *prior* mihi legi cœpta eſt. Plin. ad Canin. lib. 8. epiſt. 7. Minorem ex duobus liberis amiſit.

5 Comparativa pro adverbiis, *Multum*, *Paulum*, *Tantum*, *Quantum*, *Aliquantum*, *Nimium*, Ne-

Nihil, admittunt *Multo*, *Paulo*, *Tanto*, *Quanto*, *Aliquanto*, *Nimio*, *nihilo*. Hic accedunt, *Hoc*, vel *Eo*, *Quo*, pro *Tanto*, *Quanto*. Cic. de Amic. Nec vero corpori ſolum ſubveniendum eſt, ſed etiam menti, atque animo *multo* magis. Id. 1. de Orat. Eſt finitimus Oratori Poeta, numeris aſtrictior *paulo*. Lucejus Cic. l. 5. Valeo, ſicuti ſoleo, *paulo* etiam deterior, quam ſoleo. De Off. l. 1. *Quanto* ſuperiores ſumus, *tanto* nos ſubmiſſius geramus. Id. de Invent. Poſtea *aliquanto* ipſos quoque tempeſtas vehementius jactare cœpit. Plaut. Bacch. Vixiſſe *nimio* ſatius eſt, quam vivere. Cic. 2. de Fin. *Nihilo* beatior Jupiter, quam Epicurus, dempta æterni[illegible]te. Planc. Cic. l. 10. ep. 9. Certe *hoc* majus habes teſtimonium amoris mei, *quo* maturius tibi, quam cæteris, conſilia mea volui eſſe nota.

Appendix II. Gen. Pro Suprema Claſſe.

1 Præter ſuum caſum, admittunt comparativa ablativum, qui ſignificet exceſſum. Curt. l. 1. Turres *denis pedibus*, quam murus, altiores ſunt.

2 Item caſum ſuæ poſitionis. Ad Attic. lib. 16. ep. 11. *Mihi* nemo eſt amicior, nec jucundior, nec carior Attico.

3 Denique hos ablativos, *Opinione*, *Spe*, *Æquo*, *Juſto*, *Solito*, *Dicto*. Cic. de clar. Orat. *Opinione* ego omnium majorem cepi dolorem. Ovid. 4. Faſt. *Speque* redit citius. Cic. de Amic. Neque etiam verendum eſt, ne quid plus *æquo* in amicitia congeratur. Quint. lib. 9. c. 4. Membrum longius *juſto*, tardum: brevius, inſtabile eſt. Liv. Bel. Pun. 5. Sol viſus eſt rubere *ſolito* magis. Ibid. 3. *Dicto* prope citius æquum in viam Claudius egit.

4 Poetæ nonnunquam, more Græcorum, ad comparativum addunt adverb. *Magis*. Virg. in Culic. Quis queat optato *Magis* eſſe *beatior* ævo! Plaut. Stich. Immo etiam hoc *magis* eſt *dulcius*: nam magis multo patior facilius verba.

5 Oratores interdum, & Hiſtorici alterum comparativum apponunt. Cic. pro Mil. Ne *libentius* hæc in illum evomere videar, quam *verius*. Liv.

Liv. *Sanctior*, quam *Promptior* hic habitus fuit.

Præceptum XIV. De Ablat. laudem, vituperationem, vel partem significante post nomen adjectivum.

PLeraque Adjectiva ablativum postulant significantem *Laudem*, *Vituperationem*, vel *partem*. Q. Cic. de Pet. Cons. Nequaquam sunt tam *genere* insignes, quam *vitiis* nobiles. Cic. de Orat. Sunt quidam aut ita *lingua* hæsitantes, aut ita *voce* absoni, aut ita *vultu motuque* corporis vasti, & agrestes, ut, &c. Sall. in Catil. C. Antonius *pedibus* æger legato exercitum permittit. Cic. 4. Tusc. Quisquis est, qui moderatione, & constantia quietus *animo* est. Et Mart. lib. 12. *Crine* ruber, niger *ore*, brevis *pede*, *lumine* læsus.

2 Etiamsi Oratores libentius substantiva cum adject. copulent: ut, *Vir summa eloquentia*, *eximia virtute*, *excellenti ingenio*, [ut dictum est Præcep. 2.] tamen non raro ipsis adject. ablat. laudis, aut vituperationis attribuunt, ac dicunt: *Vir eloquentia summus*, *virtute eximius*, &c. Cic. de clar. Or. ut vita, sic *oratione durus*, incultus, horridus. 4. de Fin. Horridiores evadunt, asperiores, duriores, & oratione, & moribus,

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Ablativum Partis frequenter in accusativum mutant, Græcos imitati Poetæ. Vir. Æn. 1. *Os*, *humerosque* Deo similis. Hor. l. 4. od. 2. Quam notam duxit, niveus videri, *cætera* fulvus.

2 Item Historici sed rarius. Liv. Bell. Pun. 1. Phalarica est Saguntinis missile telum, hastili oblongo, & *cætera* teretti, præterquam ad extremum. Mela l. 3. c. 1. Sarmatæ totum bracati *corpus*; & nisi qua vident, *ora* etiam vestiti. Accusativus *cætera*, frequens est apud Liv. & Plinium.

CAP. XIV.

DE CONSTUCTIONE PRONOMINIS.

Pro Media Classe Grammaticæ.

Præc. I. De Genit. post Pronom. Demonstrativa.

PRonomina Demonstrativa cum substantivè ponuntur, patrium casum admittunt. Cic. lib. 2. epist. 8. *Hoc* ad te *litterarum* dedi. 2. de

Orat. Quoniam id temporis est, surgendū censeo. Ad Att. l. 1. c. 10. Res est eodē loci, quo reliquisti.

2 Huc spectant, *Hoc commodi, novi, noctis, temporis, libertatis: Id ætatis, virium, solitudinis*, &c. Cic. Att. l. 11. ep 7. Vide ne *hoc temporis* Terentiæ obesse aliquid possit. Id. 6. ep. 20. *Id ætatis* sā sumus, &c. Tacit l. 1. 31. Nec id nobis virtū erat.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

Pronomen *Idem*, more Græco, cum dativo apud Poetas reperitur. Hor. in Arte. Invitum qui servat, *idem* facit *occidenti*. Oratores vero sic loquuntur: *Idem qui, idem &, idem ac, idem atque, idem ut*. Cic. 2. Off. Peripatetici quoniam *iidem* erant, *qui* Academici. 2. de nat. Deor. Dianam, & Lunam eandem esse putant. Pro Syll. Idem valere debet, ac si pater dijudicaret. Pro Dom. Idem videtur esse, atque id, quod, &c. 1. Off. In eadem sunt injustitia, ut si, &c. Cave igitur, dicas: Hoc est idem cum illo, aut idem tecum, &c. Desunt enim veterum exempla.

Præceptum II. De Genitivo post possessiva,

POssessiva Pronomina *Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester*, loco Primitivorum; *Mis, Tis, Sis* (quibus vetustissimi Scriptores utebantur, ut diximus lib. 1. cap. 5.) & *Nostrum, Vestrum* posita, genitivum ponuiant. Cic. Fam. l. 15. ep. 13. Molestè fero, me Consulem *tuum* studium *adolescentis* perspexisse, te meum, cum id ætatis sim, perspicere non posse. Phil. 2. Tuum hominis simplicis pectus nudum vidimus. Pro P. Sest. Non admiror, quod meam legem contempseris, homin s inimici. Ad Att. l. 11. ep. 15. Solius meum peccatum corrigi non potest. In Pis. Juravi hanc urbem mea unius opera esse salvam. Pro Mur. Ex tuo ipsius animo conjecturam ceperis. Liv. l. 8. Quod meum factum, dictumve consulis gravius, quam Tribuni audistis? Id. l. 36. Nec iis noxæ futurum sit, quod vim tuam præsentis experiri noluerint. Hor. lib. 1. Sat. 4. Cū mea nemo scripta legat vulgo recitare timētis.

2 Genitivum (*omnium*) nondum cum Possessivis

si vis legi, sed cū Primitivis. C. in Cat. 1. Ad *omniū vestrum* vitā pertinet. Id. 1. de Or. Voluntati vestrū omniū parui. Sic enim cum peritis legendū censeo, non (*Vestræ*) ut est in nonnullis libris.

Præceptum III. De genitivis Mei, Tui, Sui Nostri, Vestri.

VErba, Participia, & Nomina adjectiva, quæ patrium casum postulant, genitivis *Mei, tui, sui, nostri, vestri*, gaudent. Cic. ad Att. l. 3. ep. 27. Te oro, ut quibus in rebus mei tui indigebunt, nostris miseriis ne desis. Hoc loco, *Mei*, nominativus est pluralis, *Tui*, genitivus singularis. In Cat. 4 Habetis ducem memorem *vestri*, oblitum *sui*. Lib. 9. ad Att. Nihil enim malo, quam & me *mei* similem esse, & illos *sui*.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Nomine Verborum intelliguntur etiam Gerundia, & Supina, si quando eorum usus inciderit: ut, Non est tempus oblivisci *vestri, nostri*; non autem *vestrum, nostrum*.

2 Cum iisdem genitivis, *Mei, tui, sui, nostri, vestri*, copulari possunt Participia. Planc. Cic. l. 10. Facultas optabilis *tui præsentis* si mihi esset, nunquam a tuis consiliis discreparem. Cic Lent. l. 1. ep. 1. Nostram fidem omnes amorem tui absentis, præsentes tui cognoscent.

3 Item cum Gerundiis, ut vocant, adjectivis. Cic. lib. 2. ep. 4. Quicquid attigi, non feci *inflamandi tui* causa, sed significandi amoris mei.

4 At nominibus cum substantivis, tum adjectivis quidam negant hos genitivos posse jungi, exceptis his, *Unius, Solius, Ipsius*. Non video, cur non cæteris quoque jungi possint: Cur enim Latine non dicatur, *Pudet me tui hominis vanissimi: Non te miseret mei infelicis*? Terent. Heaut. act. 5. s. 4. Atque *inopis* nunc te misereat *mei*.

Exceptio I. pro Media.

Interest tamen & *Refert* ablativos, *Mea, tua, sua, nostra, vestra* sibi vendicarunt. Adde his *Cuja*, de quo diximus supra cap. 7. Quibus ablativis addi possunt genitivi, *Unius, Solius, ipsius*,

cæterique, qui Poſſeſſivis, adduntur, ut, Mea unius intereſt, Tua ſolius refert. Noſtra ipſorum intereſt: vitia extirpare: Tuam Rempublicam adminiſtrantis intereſt ſemper vigilare. *Noſtra, veſtra omnium*, tum dices, cum exempla repereris. Interim tutius videtur dicere: Noſtrum omnium intereſt: Veſtrum omnium refert, &c. Quo loco, *Omnium*, genitivus eſt verbi *Refert*; *Veſtrum* genitivus eſt nominis Partitivi, *Omnium*, ut illud Plin. lib. 11. cap. 37. *Piſcium* omnibus ſerrati dentes, de quo cap. 13 præc. 4.

Exceptio II. pro Media

Nomina Numeralia, Partitiva, Comparativa, & Superlativa genitivos *Noſtrum*, *Veſtrum*, exigunt. Curt. l. 8. Nolo *ſingulos Veſtrum* excitare. Ad Q. Fr. lib. 2. ep. 4. Domus *utriuſque noſtrum* ædificatur ſtrenue. Id. 2. contra Rull. Omnibus vobis, aut *majori veſtrum* parti. Sic dices *Maximus*, *Minimus noſtrum*, &c.

Præceptum IV. Pronomina poſſ. Subſtantiva.

Poſſeſſiva *Meus*, *Tuus*, *Suus*, *Noſter*, *Veſter*, cohærent cum ſubſtantivis genere, numero, caſu, cum poſſeſſio, vel actio ſignificatur, ut liber meus, ager tuus, ſtudiũ noſtrum, labor veſter.

2 At ſi ſubſtantiva ſignificent partem aliquam generalem corporis; ſive animi, cujuſmodi ſunt *Pars*, *dimidium*, *aliquid*, genitivis primitivorum utimur. ut nullam partem mei amiſi: hoc eſt non amiſi manum, pedem, memoriam. Cic. 1. de Fin. Cui propoſita eſt conſervatio ſui, neceſſe eſt, huic *partes* quoque *ſui* cariores eſſe, quo perfectiores ſint. Terent. Adelph. Tetigi ne tui quidquam? Quint. lib. 7. cap. 3. Minimam partem mei habent.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Subſtantiva, quorum ambigua eſt ſignificatio, activeque, ac paſſive ſumi poſſunt: ut *Charitas*, *Amor*, *Memoria*, *Oblivio*, *Deſiderium*, *Cura*, *Miſeratio*, *Fides*, &c. itemque cetera ejuſdem generis, ſi poſſeſſionem, actionemve ſignificent, poſſeſſivis adhæreſcunt: ut, *amor meus*, *deſiderium meum*, quo amo, ac deſidero.

2 Sin passionem significent, genitivos *mei, tui, sui, nostri, vestri*, flagitant, ut *amor mei, desiderium mei*, quo amor, ac desideror. Ad Att. lib. 1. ep. 2. Aviam tuam scito *desiderio tui* mortuam esse. Fam. 5. ep. 2. *Amore tui* fratrem tuum odisse desinam. Id. ad Planc. l. 10. Me impulit *tui charitas*. Ad Q. Fr. l. 1. ep. 2. Nunc decedens relinque quæso, quam jucundissimâ *memoriam tui*. Fam. l. 6. Ne me putes *oblivione tui* rarius ad te scribere, quam solebã. Quint. Decl. 6. Postquam *mei cura* &c.

3 Nonnunquam utrumque conjungitur. Ad Att. l. 13. Nicias *tua sui memoria* delectatur. Fam. l. 12. ep. 17. Grata mihi vehementer est *memoria nostri tua*.

4 Non in omnibus, tamen, quibus anceps est significatio, hoc observatur. Nam, *crimen meum, vulnus meum, injuria mea*, dicitur etiam mihi illata. Item, *Imago mea, tua, sua, nostra, Vestra*, non solum quæ polliderur, sed etiam quæ refert, & repræsentat. Plaut. Men. Tua est imago tam consimilis tibi, quam potest. Cic. pro Sest. Rosc. Ut effictos mores nostros in alienis personis; expressamque imaginem nostram vitæ quotidianæ videremus.

5 Præterea, *causa mea, tua, sua, nostra, vestra*, Cic. Fam. l. 15. ep. 19. Abesse te mea causa molesse fero, tua gaudeo. Id. l. 16. ep. 10. Non tam mea causa, quam tua doleo te non valere. Sic apud Cic. frequenter. Papinianus *causa mei*, Ulpian. *sui*, dixit. Malim ego cum Cic. loqui.

Præceptum V. Reciproca Sui, sibi, se.

REciproco, *Sui, Sibi, Se*, utimur, cum tertia persona transit in seipsam, sive in recto, sive in obliquo, ut *Cæsar recordatur sui; indulget sibi, amat se, loquitur secum.* 5. de Fin. Eorum est hæc querela: qui *sibi* cari sunt, *seseque* diligunt. 1. de Nat. Deor. Ipse *sibi* displicet. 4. in Catil. Habetis ducem memorem vestri, oblitum *sui*.

2 Etiam accedente alterο verbo, Reciprocum vim suam retinere solet. Cic. in Or. Ne ipse quidē sua tanta eloquentia mihi persuasisset, ut *se* di-

mitterem. Id. Att. l. 5. Qui etiam a me petierit, ut *secum*, & apud *se* essem quotidie.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Quod si duæ tertiæ personæ interponantur, reciprocum plerumque ad priorem referri solet. Cic. ad Att. l. 15. ep. 9. Scripsit filius, se idcirco profugere ad Brutum voluisse, quod cum sibi negotium daret Antonius, ut eum dictatorem efficeret, præsidium occuparet, id recusasset; *sibi* ad filium refertur, *eum* ad Brutum.

2 Interdum Reciprocum in *Is* pronomen commutatur. In Verr. act. 2. Milesios navem poposcit, quæ *eum* præsidii causa Myndum prosequeretur. Ad Att. l. 11. ep. 23. Camillus mihi scripsit, te *cum eo* loquutum, pro, *Secum*. Cæs. l. 1. Bell. Civ. Timere Cæsarem abreptis ab eo duabus legionibus, ne ad *ejus* periculum reservare eas Pompejus videretur.

Præceptum VI. Reciprocum Suus.

REciproco, *Suus*, utimur, cum tertia persona transit in rem a se possessam, ut *Cicero recordatur Tyronis liberti sui: indulget liberis suis: defendit suos clientes: scripsit hanc epistolam manu sua.* In Verr. Act. 2. l. 1. Ajebat multa sibi opus esse, multa canibus *suis*. Id. de Or. l. 2. Si feræ partus *suos* diligunt, qua nos in liberos nostros indulgentia esse debemus?

2 Etiam accedente altero verbo, idem usu venit. In Verr. Act. 2. l. 1. Debere eum ajebat suam quoque ducere rationem. [*Eum*] cum dicit, Ligurem designat; [*Suam*] Verris, cujus sermo exponitur.

3 Utimur præterea Reciproco, *Suus*, cum res possessa in possessorem transit. Cic. Att. l. 9. ep. 14. Ulciscerentur illum mores *Sui*. De Arusp. resp. *Sua* concio risit hominem. Pro Sext. Hunc *Sui* cives e civitate ejecerunt. Ad Att. l. 10. Indulsit illi quidem *Suus* pater semper.

Appendix II. Gen. pro Suprema classe.

1 *Suus*, cum duabus tertiis personis interpositus, non raro ad posteriorem refertur. Act. 3. in.

in Verr. Orat. Dolabellam, ut de *sua* provincia decedat. Ubi de Dolabellæ provincia sermo est. Cæs. 1. Bell. Civ. Velit Pompejum se purgatum Cæsari, ne quæ Reipublicæ causa egerit, in *suam* contumeliam vertat. In Verr Act. 2. Verres possessionem hereditatis negat se daturū, ne posset patronum *suum* proscriptum juvare (*de liberto loquitur*.)

2 *Sui*, ponitur interdum pro *Suus*. Cic. de Univ. Imitantes genitorem, & effectorem *Sui*: Ib. Ita se ipsa consumptione, & senio alebat *Sui*.

3 Nonnunquam *Suus*, usurpatur pro *Is*. Ad Attic. l. 6. Non desiti rogare, & petere mea causa, & suadere sua. Id. de Somn. Scip. Ego illum de *suo* regno, ille me de nostra Repub. percontatus est. Et Phil. 4. Si C. Cæsaris, fortissimorumque *Sui* patris militum exercitus non fuisset. Quæ non temere imitanda sunt. Neque enim licet dicere: Conveni Franciscum & patrem *Suum*, sed *ejus*: Monebo Antonium, ut veniat, & ego veniam *secum*, sed, *cum eo*. Id Petrus optat; quare *sua* causa ut facias, te rogo, sed *ejus causa*; Quoties enim Reciprocum interruptum non redit aut recte, aut oblique ad eum, unde proficiscitur Reciproco fere locus non est.

4 Interdum tamen, ut dictum est, *Is*, aut *Ipse*, pro Reciproco ponitur. Cæs. Bell. Civ. l. 1. Quod penes *eum* est pecuniæ, tradit. Cic. ad Q. Fratr. l. 1. Ea ferre molestissime homines solent, quæ *ipsorum* culpa contracta sunt.

DE NUMERI DISTRIBUTIVI CONSTRUCT. CAP. XV. Pro Media Classe Grammaticæ.

Præceptum I. Distributivis qua ratione utamur.

Distributivi numeri, quibus sermo utimur, cum idem pariter in plura dividimus sunt, *Singuli*, *bini*, *terni*, *quaterni*, *quini*, & alii, de quibus l. 8. c. 14. Cic. Att. 7. ep. 14. *Binos* gladiatores *singulis* patribus familiarum distribuit. id. Parad. 7. Capit ille e suis prædiis sexcenta sestertia, ego *centena* ex meis: idest, ille sexcenta, ego centem quotannis. Pl. l. 10. c. 56. Vivunt Laconici annis *denis*: hoc est,

4 Quamvis Distributiva nomina numerum multitudinis tantum sibi vindicent, non raro tamen singulari numero usurpantur, tum a Poetis, ut *Terno ordine*. Virg. Æn. l. 5. *Centena arbore*. Lib. 10. Sic *Gurgite septeno*, &c. tum etiam ab Historicis, ut *septuageno coitu*. Pl. *Quadrageno coitu, aut viceno sparto*. Id l. 17. cap. 23. *Septenum* numerū legionum. Fam. l. 11. ep. 10. Quibus locis Distributivi numeri pro Cardinalibus ponuntur.

5 Quod si etiam interdum in numero multitudinis, non solum cum junguntur nominibus, quæ singulari carent, ut *Esnæ litteræ*, *Bina castra*, sed etiam cum junguntur nominibus quæ singularem quoque numerum habent: quod frequens est apud eosdem sive Poetas, sive Historicos. Virg. Æn. 2. *Bis quinos* silet ille dies. Ovid. Trist. l. 3. eleg. 2. Perque *quaterdenos* itur in illa gradus; Pro bis *quinque quadraginta*, Plin. l. 8. c. 36. de ursis. Mares *quadrigenis* diebus latent, fœminæ *quaternis* mensibus. Pro *quadraginta* diebus, *quatuor* mensibus. Sic alii sæp. At Cic. in Somn. Scip. Cum ætas tua *septenos* octies anfractus, redituſque converterit, &c. prope poetice loquitur, hoc est, ubi sex & quinquaginta annos expleverit.

Præceptum II. de Mille.

Mille, cum adjectivum est, pluralis tantum est numeri, nec declinatur in casus. Cic. pro Sex. Edixitque ut ab Urbe abesset *mille* passus. Hor. l. 2. Sat. 3. Veteriſque Falerni *mille* cadis.

2 *Mille* substantivum genitivo jungitur, & singulari numero non declinatur in casus: at numero multitudinis, *millia*, *millium*, *millibus*, dicimus. Cic. pro Rab. *Mille talentum* accessionem esse factam. Idem Phil. 6 Qui L. Antonio *mille nummum* ferret expensum. Hor. l. 2. Sat. 3. *Mille ovium* insanus morti dedit. Varr. 3. rerum human. Plus *mille*, & centum *annorum* est. Cic. pro Mil. Ante fundum Clodii *mille hominum* versabatur: sic legendum non *versabantur*; authore Gell. l. 1. c. 16. Macr. 1. Sat. c. 3.

c. 5. Qui similia afferunt ex Quadrigario; Catone, & aliis. Cic. pro Quint. Septingenta *millia* passuum. Idem pro Rab. Post. Quid vociferabare, decem *millia* talentum esse promissa? Vide lib. 1. cap. 14. de Numeris Cardinalibus.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

Si quando *Millia* cum alio substantivo eodem casu junctum reperitur, erit Substantivum per appositionem continuatum. Cic. in Ver. Act. 4. Tritici *modios* quinque *millia*. Liv. l. 3. Philippei nummi quatuordecim millia quingenti quatuordecim. Id. lib. 9. Duo millia & quingenti capti.

DE PRÆPOSITIONUM CONSTRUCTIONE. CAP. XVI. Pro Media Classe Grammaticæ.

Præceptum 1. Præpositio verbis addita.

VErba Absoluta, & intransitiva præpositionum beneficio in casus transeunt. Cic. 2. de Orat. Cum *ad me* in Tusculanum venisset Cæsar. Id. ibid. Cum in lecto Crassus esset, & apud eum Sulpitius sederet, Antonius autem inambularet cum Cotta in porticu, &c.

2 Transitiva præter proprium casum, etiam præpositiones cum suis casibus admittunt. Cic. de Amic. Nihil est amabilius virtute, nihil, quod magis alliceat homines ad diligendum; quippe tum propter virtutem, & probitatem eos etiam, quos nunquam vidimus, quodam modo diligamus.

3. Verba composita sæpe casum suæ præpositionis habent: ut *Adire judicem; invadere Urbem*. Cic. 5. de Fin. Persarum *Magos* adiit. Ad Q. Fr. lib. 3. ep. 2. Cum subsidio bonus Imperator noctu *urbem* hostium invasisset, &c.

4 Et repetita præpositione, ut: *Adire ad judicem: Invadere in Urbem*. Cic. Act. 2. l. 1. in Verr. Cæteri hæredes adunt *ad Verrem*. Ph. 11. *In Galliam* invasit Antonius.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Hanc repetitionem amant multa verba composita ex præpositionibus *a, ab, con, de, e, ex, in*. Cic. de Amic. Tu velim *a me* animum parum-

parumper avertas. Ad Q. Fr. l. 3. Abduco equidem me ab omni Reip. cura. Cic. sæpe verbum *invado*, usurpat repetita præpositione.

2. Verbi, *aspiro*, elegans est usus, cum conatum quendam aliquo perveniendi, atque alicujus rei adispicendæ adsignificat; efferturque cum aliqua vel negatione, vel interrogatione. Cic. in Brut. Ex bellica laude nemo aspirare ad Africanum potest. Id. in Ver. Act. 2. l. 1. Quid enim quisquam ad meam pecuniam, me invito, adspiret?

Præceptum II. præpositiones cum Accusativo.

Accusativo serviunt, *ad*, *apud*, & cæteræ, quæ sunt l. 1. cap. 14. in Rudim. Præpos. Cic. in Brut. *Prope* Platonis *statuam* consedimus. Ad Att. 12. *secundum te* nihil est mihi amicius solitudine. In Ver. Act. 3. l. 2. Erant acceptæ pecuniæ; sic tamen, ut *usquæ alterum*, R, litteræ cōstarent integræ, reliquæ omnes essent in litura.

Præceptum III. Versus.

Versus, suo casui postponitur. Cic. Att. l. 16. Verti me a Minturnis *Arpinum versus*. Sulpic. ad Cic. lib. 4. Ex Asia rediens, cum ab Ægina Megaram versus navigarem, &c.

Præceptum IV. Præpositiones cum Ablativo.

Ablativo gaudent *a*, *ab*, *abs*, *absque*, cum reliquis, quæ habentur l. 1. c. 14. in Rud. Cic. in Pis. Mihi vero ipsi *coram genero* meo, propinquo tuo, quæ dicere ausus es? Id. At. l. 15. ep. 1. *Clam iis* eam vidi. Ter. Heaut. *Præ iracundia*, Menedeme, non sum apud me. Liv. l. 6. Rem creditorū *palam populo* solvit. Id. Bell. Mac. 7. Haud *procul occasu* Solis redeundi in castra tempus erat.

Appendix II. Gen. Pro Suprema Classe.

Clam, apud veteres accusandi casu jungebatur. Plaut. Cas. Act 2. Sc. 8. Bona multa faciam *clam meam* hanc uxorē. Sed non videtur usurpandum.

Præceptum V. Tenus, Cum, &c. postposita.

Tenus quemadmodum *Versus*, postponitur: ac fere patrium casum desiderat, si nomen sit multitudinis. Cic. in Arat. Et Cepheus con-

di-

ditur ante *Lumborum tenus*. Cœl. ad Cic. l. 8. e. 1. Rumores illi de comitiis *Cumarũ tenus* caluerunt.

2 Si singulare sit nomen, ablativo gaudet. Liv. Bell. Pun. 6. Adeo nudaverat vada, ut alibi *umbilico tenus* aqua esset, &c. Cic. pro Dejot. Antiochus *Tauro tenus* regnare jussus est.

3 *Cum* in his tantum semper postponitur, *mecum*, *tecum*, *secum*, *nobiscum*, *vobiscum*: nonnunquam in his, *quocum*, *quibuscum*.

4 *De*, *in*, *inter*, & aliæ nonnullæ eleganter interponuntur interdum. Cic. de Inv. Multis *de* causis fit. Id. in Rull. Ducentos *in* annos. Idem de clar. Orat. Suos *inter* æquales. Virg. Ecl. 1. Alias *inter* urbes. Et ibid. Lenta *inter* viburna.

5 *Inter*, *Circum*, interdum apud Poetas postponuntur. Æn. 1. Maria omnia *circum*. Georg. 2. Qua locus Erigonen *inter*. Apud Oratores aut vix, aut raro admodum. Cicer. de Amic. *Si quos inter* societas aut est, aut fuit. Neque enim *inter si quos*, neque *si inter quos*, recte eo loco dici posse videbatur. Alioqui semper præit.

Præceptum VI. A, Ab, Abs.

A, Consonantibus præponitur. Cic. Phil. 3. Antonius *a fronte*, a tergo, a lateribus tenetur.

2 *Ab*, vocalibus. Ad Att. l. 1. ep. 12. Cura & effice, ut *ab omnibus* & laudemur, & amemur. Nonnullis etiam consonantibus. Pro Cluent. *Ab nullo* ille liberalius, quam a Cluentio tractatus est. Ad Att. lib. 5. Rex *ab Senatu* appellatus est. Præcipue L, R, & S, præponitur, ut, Ab Legatis, ab Romanis, ab Jove.

3 *Abs* præponitur litteræ T, & Interdum Q. Teren. Andr. O Dave, ita ne contemnor *abs te*. Id. Adelph. *Abs quovis* homine beneficium accipere gratum est.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

Historici, præcipue Livius liberius utuntur præpositione *ab*. Ab Classe, Ab Cartagine, Ab Dictatore, Ab Numa, Ab Gallis, Ab Servio. Ab Tarquiniis, &c. Quæ passim imitanda non videntur, nisi in Historia.

Præ-

Præceptum VII. In, Sub, Super, & Subter.

IN, *sub*, *super*, *subter*, modo accusativum, modo ablativum pro varia significatione postulant.

2 *In*, cum verbis motus accusativum amat. Cic. de Sen. Venio *in curiam* frequens. Id. Or. 1. in Cat. In exilium proficere.

3 Item pro *Erga*; ut, Brutus fuit pius *in patriam*, crudelis in liberos. Vel *Contra*. Cic. in Sall. Petulanter *in uxorem*, & filiam meam invasisti. Vel *Per*, seu *Pro*: ut commodare librum alicui *in diem*, *in mensem*. Cic. in Catil. 1. Crescit *in dies singulos* hostium numerus.

4 Cum vero quies, aut aliquid fieri in loco significatur, ablativo gaudet. Cic. 1. de Leg. *In viridi*, opacaque ripa inambulantes. Ad Att. l. 12. c. 16. In hac solitudine careo omnium colloquio.

5 Et cum ponitur pro *Inter*. Cic. de Amic. Hoc primũ sentio, nisi *in bonis* amicitiã esse non posse.

SUb fere accusandi casum postulat, cum tempus adsignificat, pro *Paulo ante*, *circiter*, *per*: Ut, sub vesperum, sub lucis ortum, sub idem tempus. Cæs. Bell. Civ. 1. Pompejus *sub noctem* naves solvit. Liv. Bell. Pun. 2. Sub equestris finem certaminis coorta est peditum pugna.

2 Item pro *Post*. Cic. Planc. l. 10. *Sub eas literas* statim recitatæ sunt tuæ.

3 Et cum verbis motus. Cic. 2. Phil. Nisi ille se *sub scalas* tabernæ librariæ conjecisset.

4 At cum verbis quietis Ablativum poscit. Virg. Ecl. 7. Et si quid cessare potes, requiesce *sub umbra*. Cic. Phil. 2 Sub nomine pacis bellum latet.

SUper, accus. servit, cum præpositioni, *Subter*, contraria est, sive cum motu sit; ut, Tegula super caput cecidit: sive cum quiete: ut 2. de Leg. Demetrius *super tumulum* noluit quidquam statui. 2. de Fin. Super eam (*aspidem*) assidere.

2 Item cum significat, *Inter*. Curt. lib. 8. Circumferri merum jubet, debellaturus *super mensam* Alexandrum.

3 Ablativo jungitur, cum pro, *De*, ponitur. Cic. Att. 16. *Hac super re* scribam ad te Rhegio.

Et

Et interdum cum verbo quietis, maxime apud Poetas. Æn. 6. Gemina ſuper arbore ſidunt.

S *Ubter*, ferme accuſandi caſum poſcit, ſive quietis, ſive motus verbis adjungatur. Cic. Tuſc. 1. Plato iram in pectore, cupiditatem *ſubter præcordia* locavit.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

Interdum apud Poetas potiſſimum ablat. habet. Æn. 9. Ferre libet *ſubter* denſa *teſtudine* caſus.

Præceptum VIII. Præpoſitio verſa in Adverbium.

PRæpoſitio, cum caſu privatur, in Adverbium migrat. Cic. Att. 4. Tu adventare, ac *prope* adeſſe jam debes. Id. pro Flac. Multis *poſt* annis pecunia recuperata eſt. Id. 2. de nat. Deor. Senſibus, & animo ea, quæ *extra* ſunt, percipimus. Id. Att. 14. Quatriduo *ante* ad eum ſcripſeram: Hujus generis ſunt, *Ante*, *contra*, *citra*, *circum*, *circiter*, *extra*, *intra*, *infra*, *poſt*, *prope*, *pone*, *ultra*, *uſque*, & aliæ nonnullæ.

Præc. IX. Præpoſit. aliis præpoſitionib. præpoſitæ.

PRæpoſitiones nonnunquam aliis præpoſitionibus præponuntur. Cic. Att. l. 3. ep. 7. De Q. Fratre nuntii nobis triſtes, nec varii venerant, ante diem Non. Jun. uſque ad Prid. e Kal. Sept.

U *Sque*, tamen ferre alteram præpoſitionem deſiderat. Cic. in Verr. Act. 6. l. 5. Maximis in laudibus *uſque ad* ſummam ſenectutem ſumma cum gloria vixit. Ter. Eun. Ex Æthiopia eſt uſque hæc. 1. de Nat. *Uſque a* Thalete enumeratis ſententias Philoſophorum.

2. Quod ſi adjungatur nominibus oppidorum, ſæpe alteram præpoſitionem reſpuit. Cic. Act. 5. lib. 4 in Verr. Sacerdotes *uſque* Ennam profecti ſunt. Ad Att. l. 5. ep. 16. Appius in ultimam provinciam ſe conjecit, Tarſum uſque. Ter. Adelph. Act. 4. Sc. 5. Miletum uſque obſecro.

DE CONSTRUCTIONE ADVERBII CAP. XVII.

Pro Media Claſſe Grammaticæ.

Præceptum I. Nominativus poſt Adverbium.

E *N*, *Ecce*, nominandi, ſeu accuſandi caſum admittunt. Cic. in Ver. Act. 5. l. 4. *Ecce no-*

va

va turba, atque rixa. Et pro Dejot. En crimen, en causa. De Fin. 2. *Ecce miserum hominem*. Plaut. Amph. En tectum, en tegulas, en obductas fores.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

Apponitur & dativum [*tibi*] non sine lepore. Cic. Att. 2. ep. 15. Cum hac maxime scriberem, ecce *tibi* Sebosus. Id. 3. Offic. Ecce tibi, qui Rex populi Romani, dominusque omnium gentium esse concupierit.

Præceptum II. Genitivus post Adverbium.

Adverbia *Affatim, satis, nimis, abunde, parum, instar, parum, ergo*, pro *causa*, genitivo junguntur. Plaut. Bacch. Tibi *divitiarum affatim* est. Ter. Phorm. *Satis* jam *verborum* est. Quint. Dec. 2. Satis, *abundeque pœnarum* est. Cic. in Or. *Nimis insidiarum* adhibere videtur. Sallust. Catil. Satis eloquentiæ *sapientiæ parum*. Cic. de Clar. Or. Plato mihi unus *instar* est *omnium*. 2. Or. *Eorum partim* in pompa, partim in acie illustres esse voluerunt. Liv. 7. Bell. Maced *Victoria navalis ergo* in unam diem supplicatio decreta est.

2 Item Adverbia superlativa a nominibus orta. Cic. de clar. Or. *Maxime omnium* nobilium Græcis litteris studuit. Ib. Sæpissime audio, illum omnium fere Oratorum Latine loqui elegantissime.

3 Genitivus hic in Ablativum cum præpositione migrare potest. Cic. ibid. Piso *maxime ex omnibus*, qui ante fuerunt Græcis doctrinis eruditus.

Appendix II. Gen. pro suprema Classe.

Ubi, ubinam, ubicumque, ubivis, quivis, quoquo, nusquam, Genitivos *Terrarum*, vel *Gentium*, eleganter admittunt. Cic. ad Att. 5. Quid ageres, *ubi terrarum* esses, ne suspicabar quidem. Ter. Adelph. Fratrem *nusquam* invenio *gentium*.

2 Dicitur & *Longe gentium*. Cicer. ad Att. 6. epist. 3. Tu *longe gentium* abes.

3 Huc spectant Adverbia, *Eo, Huc*. Liv. Bell. Pun. l. 5. *Eo consuetudinis* adducta res erat, ut, &c. Curt. l. 6 *Huc* enim *malorum* ventum est, ut &c.

4 *Pridie*, & *Postridie* & genitivum, & accusativum casum postulant. Cic. ad Att. 11. *Pridie*

ejus

ejus diei venit. Fam. l. 3. ep. 4. *Pridie Nonas* Junii, cum eſſem Brunduſii, &c. Cæſ. Bel. Gal. 1. *Poſtridie ejus diei* Cæſar præſidii utriſque caſtris, quod ſatis eſſe viſum eſt, reliquit. Cicero Att. 16. *Poſtridie ludos* Appollinares.

5 Adverbium, *Tunc*, cum genitivo, *Temporis*, raro apud Script. idoneos reperitur. Juſtin. l. 1. Sed de gente obſcura *tunc temporis* Perſarum &c.

Præceptum III. Dativus poſt Adverbium.

QUædam Adverbia dandi caſum poſcunt, more eorum unde deducuntur, ut, Congruenter, convenienterque naturæ vivere; Dicere congruenter rationi. Obviam alicui ire, Procedere, Prodire. Nam *Congruens*, *Conveniens*, *Obvius*, dativo gaudent. Cic. 2. de Fin. Non quæro, quid dicat, ſed quod *convenienter rationi* poſſit & ſententiæ ſuæ dicere. Phil. 2. *Cæſari* ex Hiſpania redeunti *obviam* quam longiſſime proceſſiſtis.

Præceptum IV. Accuſativus poſt Adverbium.

PRopius, Prbxime, accuſandi caſum exigunt. Cic. ad Oct. Cur caſtra longius adverſariorum caſtris, & *propius urbem* moventur? Sall. Jug Ipſe *propius montem* cum omni equitatu ſuos collocat. Id. Catil. Quod vitium *propius virtutem* erat. Liv. l. 10. Cum *propius* jam *blanditias* oratio eſſet, quam *preces*. Idem lib. 30. Erat tex *proxime ſpeciem* mures oppugnantium. Ad Att. l. 6. ep. 5. Officium meum eſſe putavi, exercitum habere *quam proxime hoſtem*.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

Jungitur *Propius* nonnunquam cum præpoſitione *A*, vel *Ab*. Cic. 2. de Nat. Deor. Stellæ aliæ *propius a terris* moventur, aliæ remotius.

ABhinc, verbis præteriti temporis junctum accuſativum, ſeu ablativum poſtulat. In Verr. Act. 2. l. 2. Horum pater *abhinc duos*, & viginti annos eſt mortuus. Pro Quint. Quo tempore? *Abhinc annis* quindecim.

Præceptum V. Ablativus poſt Adverbium.

COmparativa ablativo gaudent, ut *Plus eo*, *Eo amplius*. Cic. 2. de Inv. *Lacryma* nihil

citius

citius areſcit. Id. l. 2. epiſt. 7. Nemo eſt, qui *ſapientius* tibi ſuadere poſſit *te ipſo*. Ter. Heaut. Act. 1. Sc. 1. Annos ſexaginta natus es, aut *plus eo*, ut conjicio. Balbus ad Att. 8. ep. pen. Cave putes, *plus me* quemquam cruciari.

Appendix II. Gen. pro ſuprema Claſſe.

1 *Plus*, *Amplius*, *Minus*, modo ablativum habent, ut docent allata exempla: modo ſine caſu ponuntur, ſed ſubauditur Conjunctio, *Quam*. Terent. Adelph. Act. 2. Sc. 2. Homini miſero plus quingentos colaphos infregit. Cæſ. 4. Bell. Gall. cum ipſi non amplius quingentos equites haberent. Nec enim accuſandi caſus ab his adverbiis reguntur, ſed a verbis *Infregit*, *haberent*. Videntur etiam nominandi caſus cum his adverbiis jungi cum a verbis pendeant. Cæſ. 7. Bell. Gall. Eo die milites ſunt minus ſeptingenti deſiderati. Id. l. 5. Naves amplius octingentæ uno erant viſæ tempore.

2 Cum iiſdem Adverbiis junguntur Accuſativus, & Ablativus caſus *Menſuram* ſignificantes, tunc vero caſus ſunt communes. Vitruv. Ita a pariete diſtent, ut ne plus pateant *palmum*. Liv. de Bell. Maced. Aberat eorum acies paulo plus *quingentos paſſus*. Cæſ. *Millibus* amplius *quingentis* in longum patent.

Præceptum VI. Adverbia Loci.

ADverbia, quibus interrogamus, ſunt hæc *Ubi*, *unde*, *quo*, *qua*, *quorſum*.

2 Ad interrogationem *Ubi*, redduntur hæc: Hic, iſtic, illic, ibi, inibi, ibidem, alibi, alicubi, ubique, utrobique, ubivis, ubilibet, ubicumque, ubiubi, paſſim, vulgo, intus, foris, longe, peregre, nuſquam.

3 Item Supra, ſubter, infra, ante, poſt, extra, cum fiunt adverbia. Cic. l. 6. ep. 1 Nemo eſt, quin *ubivis*, quam *ibi*, *ubi* eſt, eſſe malit.

4 Hæc dicuntur adverbia *in loco*, ſeu quæ referuntur *ad quietem*. Quibus, ſicubi, necubi, nuncubi, uſpiam, uſquam, addi, poſſunt: quæ quamvis *non ad quietem* referantur, tamen pleraque

ad

ad *Ubi* non redduntur. Cic. 1. de Leg. Sive est illa lex scripta *uspiam*, sive *nusquam*. Offic. 2. Nec est *usquam* consilio, aut auctoritati locus.

5 AD *Unde*, redduntur hæc: Hinc, istinc, illinc, inde, indidem, aliunde, alicunde, undique undequaque, utrinque, undevis, undelibet, undecunque, undecunde, peregre, eminus, cominus, superne, inferne, intus, foris. Ter. Heaut. Act. 1. Sc. 2. Vide ne quo *hinc* abeas longius.

6 Hæc appellantur adverbia *de loco*, seu quæ referuntur ad *motum de loco*. Quibus accedunt, Sicunde, necunde, intrinsecus, extrinsecus, forinsecus, funditus, radicitus, stipitus.

7 AD *Quo*, redduntur hæc: Huc, istuc, illuc, illo, eo, eodem, aliquo, alio, neutro, utroque, quocunque, quoquo, quovis, quolibet, intro, foras, peregre, longe, nusquam. Ter. Hecyr. Act 3. Sc. 4. Abi, Parmeno, *intro*, ac me venisse nuntia.

8 Hæc appellantur adverbia *ad locum*, sive quæ *motum ad locum* significant. Quibus adjungi possunt. Sic uo, neque, quoquam, quopiam, usquam, uspiam. Phil 1. Nec vero *usquam* discedebam. In Verr. Act. 5. O præclara Verrea! *quoquam* si accessisti, *quo* non attuletis tecum istum diem.

9 AD *Qua*, redduntur hæc: hac, isthac, illac, aliqua, ea, alia, quavis, qualibet, quacumque. Ter. Eun. Act 1. Sc. 2. plenus rimarum sum *hac illac* perfluo.

10 Hæc vocantur adverbia *per locum*, sive quæ referuntur *ad motum per locum*, quibus, Siqua, Nequa, addi possunt.

11 AD *Quorsum*, idest, quem locum versus, redduntur hæc: horsum, istorsum, illorsum, aliorsum, deorsum, sursum, dextorsum, sinistrorsum, lævorsum, prorsum, rursum, introrsum, vel introrsus, retrorsum, vel retrorsus, quoquoversum, vel quoquoversus. Ter Hecyr. Act. 3. Sc. 4. *Horsum* pergunt. Id. Eun. Act 2. Sed ego te totus, Parmeno, hos menses quietem reddam, ne *sursum*, *deorsum* cursites. Id. Hec. Act. 3. Sc. 5.

Sc. 1. Trepidari ſentio: & curſari *rurſum prorſum*. Ubi Donat. *Rurſum*, proprie retro, *prorſum*, ante, ſignificat: *Correre innanzi, e indietro*.

12 Hæc dicuntur adverbia *verſus locum*. Quibus addi poſſunt; Siquorſum, Nequorſum, Deorſum verſus, vel Deorſum verſum, ideſt deorſum: ſurſum verſus, vel ſurſum verſum, ideſt, ſurſum. Cic. de Or. Cum gradatim *ſurſum verſum* redditur.

Præceptum VII. Ut.

UT, pro *Poſtquam*, Indicativum petit. Cic. Att. 7. ep. 15. *Ut* ab Urbe *diſceſſi*, nullum prætermiſi diem, quin aliquid ad te litterarum darem. Item pro *Quomodo*, cum quadam admiratione. Ad. Act. 7. ep. 20. Cn. noſter [o rem miſeram, & incredibilem !] *ut* totus *jacet* ! Ter. Eun. Ut falſus eſt animi!

2 Poſt has voces *adeo*, *ita*, *ſic*, *talis*, *tantus*, *tot*, *tam*, fere nunquam ponitur, *quod*, ſed *ut*, cum ſubjunctivo. Pro Rab. *Adeo* ne hoſpes hujuſce urbis es, *ut* hæc *neſcias*? Tuſc. 1. Non ſum *ita* hebes, *ut* iſta *dicam*. Id. l. 5. ep 20. Quæ cum viderem *tot* veſtigiis impreſſa, *ut* in his errari non *poſſet*, non adſcripſi. Id. l. 6. ep 1. Neque cum id faciebamus, *tã* eramus amentes, ut explorata nobis eſſet victoria.

3 *Ut*, pro *Veluti*, ſimiles antecedenti caſui ſub eodem verbo caſus expoſcit. Cic. in Lucul. Me oratio Luculli ita movit, ut docti hominis, ac parati. Ibid. Ea ſe ſola percipere dicunt, quæ tactu infimo ſentiant, ut dolorem, aut voluptatem. Idem 1. Acad. Utar, verbis, quibus, ut aliis multis, conſuetudo utitur, ut latinis.

4 Idem dicimus de particulis, *tanquam*, *quaſi*, *ſicut*, & ſimilibus. Cic. de Clar. Or. Ætatis illius iſta fuit laus, tanquam innocentiæ. Id. Tuſc. 2. Eſt in animis tenerum quoddam, quod ægritudine, quaſi tempeſtate quatiatur. Id. 5. ep 8. Me, ſicut alterum parentem & obſervat, & diligit.

Præceptum VIII. Antequam, Priuſquam.

ANtequam tum Indicativis, tum Conjunctivis jungitur. Cic. pro Mur. *Antequam* pro Muræna dicere *inſtituo*, pro me ipſo pauca di cam

Idem

Idem Phil. 1. *Antequam* de Repub. P. C. *dicam* ea quæ dicenda hoc tempore arbitror, &c.

2 *Priusquam*, iisdem modis gaudet. Ter. Andr. Act. 2. Omnia experiri certum est, *priusquam pereo*, Cic. Phil. 1. Priusquam de Rep. dicere incipio Pro Mil. *Priusquam* hoc tantum mali *videro* Sall. Catil. Priusquam incipias, consulito; ubi consuleris, mature facto opus est.

Præceptum IX. Ne, & Næ.

NE, Subjunctivum poscit, cum aliquid prohibemus. Ter. Eun. Act. 2. *Ne* post *conferas* culpam in me. Liv. Bell. Pun. 10. *Ne* tot annorum felicitatem in unius horæ *dederis* discrimen.

2 Poscit & Imperativum, maxime apud Poetas. Plaut. Pers. Abi, *ne jura* satis credo. Virg. 7. Æn. *Ne* fugite hospitium, neve ignorate Latinos.

3 *Næ*, hoc est, *profecto* fere pronomini præponitur, & Indicativum, vel Conjunctivum modum poscit. Terent. Adelph. Act. 2. Sc. 4. *Næ ego* homo *sum* infelix. Cic. Philip. 2. *Næ tu*, si id feciſſe, melius famæ tuæ *consuluisses*. Id Tuscul. 1. *Næ ille* vir sapiens lætius ex his tenebris in lucem illam *excesserit*.

Præceptum X. Per, Perquam &c.

PER, *perquam*, *sane*, *valde*, *opido*, *in primis*; *cum primis*, *apprime*, *admodum*, *vehementer*, & alia id genus, fere positivis gaudent. De Fin. 3. Hæc quidem est *perfacilis*, & *perexpedita* defensio. De Or. 2. Quod mihi quidem *per quam puerile* videri solet. Id. l. 14 ep. 4 Sin ad nos pertinerent, servirent, præterquam *opido pauci*. In Ver. Act. 2. l. 1. Philodamus erat *in primis* inter suos *copiosus*. Ib. C. Mustius homo *cum primis honestus*.

Præceptum XI. Quam.

QUAM, cum admirationi, commiserationi, atque interrogationi cum admiratione permiste servit, positivis jungitur. Cic. de Amic. *Quam multa*, quæ nostra causa nunquam faceremus, facimus tamen causa amicorum? Idem lib. 1. de Or. Vide in artificio, & opere quam tenui, & levi quanto plus adhibeatur diligentiæ.

Qua

2 *Quam*, pro *quantum*, poſitivis præponitur. Cic. l. 1. ep. 15. *Quam* ſint *moroſi*, qui amant, vel ex hoc intelligi poteſt, &c.

3 Sequente verbo *Poſſum*, Superlativis adjungitur. Cic. l. 15. ep. 4. *Quam potui maximis* itineribus ad Amanum exercitum duxi. Idem l 2. de Nat. Deor. Aves nidos conſtruunt, eoſque *quam poſſunt molliſſime* ſubſternunt.

4 Sæpe verbum *Poſſum*, deſideratur. Cic l. 16. ep. 31. Sed peto a te, ut *quam celerrime* mihi librarius mittatur, hoc eſt, *quam celerrime fieri poteſt*. id. in Top. Ea *quam ſubtiliſſime* perſequantur.

5 *Quam ut*, eleganter Comparativa ſequitur. Cic. 3. de Orat. Hoc *altius* eſt, *quam ut* nos humi ſtrati ſuſcipere poſſimus.

6 *Quam*, pro *Valde*, Supelativis elegantiſſime adjungitur. C. l. 13 ep. 6. Vehementer te rogo, ut cures, ut ex hac commendatione mihi Cuſpius *quam maximas*, quam primum, quam ſæpiſſime gratias agat: Niſi forte verbum, *Poſſum* lateat, ut ſit, *Quam maximas*, pro *Quam poteſt maximas*.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 *Quam* pro *Valde*, etiam poſitiva videtur admittere. Cic. in Brut. Deinceps inde multæ, quas nos diligenter elaboratas, etiam *quam elucubratas* afferebamus. Cæſ. de Bell. Gall. Ut *quam celerem*, atque inſtabilem motum haberet.

2 Adverbia *Tam* & *Quam*, verbis etiam conjunguntur, ſibique mutuo reſpondent. Cic. l. 16. ep. 1. Xenomenes hoſpes *tam* te *diligit*, *quam ſe vixerit* tecum. Sic etiam nomina *Talis*, & *Qualis*, *Tantum*, & *Quantum*, *Tot*, & *Quot*, ſibi reſpondent.

Præceptum XII. Tam, Quam.

Tam, & *Quam* poſitiva frequentiſſime, Superlativa rarius, Comparativa rariſſime ſibi copulant. Cic. in Orat. Nemo Orator *tam multa* ne in Græco quidem otio, ſcripſit, *quam multa* ſunt noſtra. Sall. Jug. *Quam* quiſque *peſſime* fecit, *tam maxime* tutus eſt. Ter. Heaut. act 5. ſc. 2. Namque adoleſcens *quam minima* in ſpe ſitus erit, *tam facillime* patris pacem in leges conficiet ſuas.

Cic. pro Dejot. Per dexteram te istam oro, istam, inquam, dexteram non *tam* in bellis, & præliis, *quam* in promissis *firmiorem*.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 Ponitur interdum, *Tam*, separatim cum Superlativo. Phil. 12. Nondum erat vestris *tam gravissimis*, tamque multis judiciis, ignominiisque concisus. Quod passim usurpandum non videtur.

2 *Tam*, *Quam* pro *Tanto*, *Quanto*, raro reperiuntur comparativo juncta. Virg. 7. Æn. *Tam magis* illa fremens, & tristibus effera flammis, *Quo magis* effuso crudescunt sanguine pugnæ.

Præceptum XIII. Adverbia in Um, & in O finita.

ADverbia in *Um* positivis gaudent, ut *Parum*, *Multum*, *Nimium*, *Tantum*, *Quantum*, *Aliquantum*. Cic. Att. l. 10. *Parum firma* sunt, quæ de fratre meo scribis. Id. in Rull. 2. Socer hujus vir *multum bonus* est. De Fin. 2 In rebus apertissimis *nimium longi* fuimus. Id. l. 5. ep. 13. ad Lucej. Cogitatio *aliquantum labefacta*, atque convulsa.

Appendix II. Gen. pro Suprema Classe.

1 *Tantum*, *Quantum*, non tam nominibus jungntur, quam verbis. Cic. l. 7. Gratia *tantum possumus* quantum victi.

2 *Aliquantum*, positivo jungitur. Plaut. Bacch. Timida es *aliquantum*, soror. Rarius comparativo. Ter. Eun. Act. 1. Sc. 2. Ejus frater *aliquantum* ad rem est *avidior*. Quod non videtur passim usurpandum.

O, Finita Adverbio comparativo adhærent, ut *Multo*, *Paulo*, *Tanto*, *Quanto*, *Aliquanto*, *Nimio*, *Nihilo*. *Hoc*, vel *Eo*, *Quo*. Exempla supra adduximus cap. 13. in Comparativis.

2 *Multo*, etiam Superlativis additur. Cic. Div. in Ver. Cum omni arrogantia odiosa est, tum illa ingenii atque eloquentiæ *multo molestissima*.

3 Item *Longe* pro *Valde*. Cic. in Brut *Longe* post natos homines *improbissimus*.

4 *Facile*, cum, *sine dubio*, aut *sine controversia*, significat, Superlativis gaudet, aut iis, qui eorum vim habent. Pro Rab. Posth. Virum unum totius

totius Græciæ *facile doctiſſimum* Platonem, &c. pro Cluent. Regionis illius, & vicinitatis, virtute, exiſtimatione, nobilitate *facile princeps*.

Appendix II. Gen. pro ſuprema Claſſe.

3 *Longe*, pro *Multo*, etiam jungitur Comparativis. Virg. 9. Æn. At pedibus *longe melior* Lycus.

2 Pro *Valde*, jungitur & iis nominibus, quæ vim Superlativi habent. Cic. ad Brut. l. 13. ep. 12. L. Caſtronius Pætus *longe princeps* municipii Lucenſis Id. 4. in Verr. *Longe primus* civitatis eſt Epicrates.

3 Præterea nominibus, quæ diverſitatem, diſſimilitudinemque ſignificant, ut Longe *alius*, *diſpar*, *diſſimilis*. Pro Font. O fortunam *longe diſparem* M. Fonteji.

4 Item adverbiis, *aliter*, *ſecus*, *ante*, *poſt*, & verbis, *antecello*, *præſto*, *antepono*, quæ adverbium, *multo*, etiam admittunt.

DE INTERJECTIONIS CONSTRUCTIONE CAP. XVIII. Pro Media Claſſe Grammaticæ.

O, Tribus caſibus adjungitur: *Nominandi*. Ter. Phorm. Act. 2. Sc. 2. O vir fortis, atque amicus. *Accuſandi*. Id. Eun. Act. 6. Sc. 4. *O ſcelectum* Parmenonem. Cic. l. 14. epiſt. 4. O me perditum! O me afflictum! *Vocandi*. Ter. Andr. Act. 3. Sc. 4. *O Dave*, itane contemnor abs te? Prop. l. 2. eleg. 12. O me felicem! nox o mihi candida!

2 *Heu*, & *Proh*, modo nominandi, vel potius vocandi caſum poſtulant. Virg. 6. Æn *Heu pietas*, heu priſca fides! Liv. Bell. Pun. 2. Tantum *proh dolor*, degeneravimus a parentibus noſtris: modo accuſandi. Cic. Phil. 7. *Heu me miſerum*, cur Senatum cogor, quem ſemper laudavi, reprehendere? Id. Divin. in Verr. Proh Deum, hominumque fidem.

3 *Hei*, *Væ*, dativo gaudent. Ter. Heaut. Hei miſero mihi. Id. Hec. act. 4. Sc. 2. Væ miſero mihi.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

1 Interdum, O, omittitur, cum lenior eſt affectus, Cic in Piſ. Miſerum mei cum hæc me peſte, atque labe confero. Id. Att. l. 10. Me cæcum, qui hæc ante non viderim,

2 O, non ſolum cum adverbium eſt vocandi, vocativo adhæret, verum etiam cum eſt interjectio. Cic. in Piſon. O paterni generis oblite, materni vix memor.

3 *Proh*, apud Cic. Phil. 2. apertiſſime vocativum habet Quæ enim res unquam, [Proh ſancte Jupiter!] non modo hac in Urbe, ſed in omnibus terris eſt geſta major!

4 *Heu*, etiam dativo gaudet. Plau. Mil. *Heu mihi* nequeo, quin fleam. Idem Mercat. Heu miſero mihi. Ter. Eun. Heu mihi.

5 *Hei*, interdum Vocat. additur. Plaut. Aul. Hei Megadore, haud decorum facinus tuis factis facis.

6 *Cedo*, & *Apage*, cum verba ſint imperativi modi non eſt cur interjectionibus adnumerentur: poſtulant autem accuſativum Cic. Act. 5. in Verr. lib. 4. Cedo *tabulas*. Vatinius Cic. l. 5. ep. 10. *Apage te* cum Sext. Servilio. *Cedo* dativum quoque perſonæ cum accuſativo habet. Cic. 3. in Verr. Cedo *mihi* leges Attinias.

DE CONJUNCTIONIS CONSTRUCTIONE. CAP. XIX. Pro Media Claſſe Gramm.

Præc. I. Et, Aut, Quam, Niſi, An, Præterquam.

COnjunctiones copulativæ, & disjunctivæ cum ad idem verbum referuntur, ſimiles caſus connectunt. Cic. Phil. 12. Quis non doleat interitum talis & viri, & civis? Id. de Sen. Quid de pratorum viriditate, *aut* arborum ordinibus, *aut* vinearum, olivetorumque ſpecie dicam?

QUam, Niſi, An, Præterquam, eoſdem itidem caſus copulant. Cic. Att. l. 4. ep. 5. An exiſtimas, ab illo malle me legi, probarique, *quam a te*? Pro Sext. Quem unquam Senatus civem, *niſi me*, nationibus exteris commendavit? De Or. 3. Refert etiam, qui audiant, Senatus *an* Populus, *an* Judices ſint. In Catil. 3. Pro tantis rebus nullum a vobis præmium poſtulo, *præterquam* hujus diei memoriam ſempiternam.

2 Interdum huic conſtructioni certa dictionum proprietas obſtat: ut, Fui Romæ, & Athenis: Vel, Brundiſii, aut Sulmone mortuus eſt: Ennius

Emiſti ne librum centuſſe, an minoris? Malim Panormi, quam Syracuſis eſſe.

Præceptum II. Etſi, Tametſi, Quamquam.

ETſi, *Tametſi*, *Quamquam*, in principio ſtatim ſententiæ indicativum poſtulant. Cic. pro Mil *Etſi vereor*, Judices, &c. id. l. 1. ep. 5. *Tametſi* nihil mihi *fuit* optatius. Id. l. 10. ep 10. *Quamquam* gratiarum actionem a te non *deſiderabam*.

2 Cæteris in locis non reſpuunt conjunctivum, Cic. 2. de Or. Erantque multi, qui *quamquam* hæc ita ſe habere *arbitrarentur*, tamen &c. Quint. l. 1. c. 3. Cædi vero diſcentes, quamquam receptum ſit, & Chryſippus non improbet, minime velim.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

Frequentius tamen hæc etiam in media, & extrema periodo cum indicativo junguntur. Cic. l. 15. ep. 17. Præpoſteros habes tabellarios, *eſſe* me quidem non *offendunt*. Id pro Sext. Roſc. Innocens eſt quiſpiam; veruntamen *quamquam abeſt* a culpa, ſuſpicione tamen non caret.

Præc. III. Etiamſi, Quamvis, Licet, Ut pro *Quamvis.*

ETiamſi, *Quamvis*, *Licet*, *Ut* pro *Quamvis*, Subjunctivo gaudent. Cic. de Amic. Omnia brevia tollerabilia eſſe debent, *etiamſi* maxima *ſint*. Idem Phil. 2. Homines *quamvis* in rebus turbidis *ſint*, tamen, &c. Poſt redit. in Senat. Tantus veſter conſenſus de ſalute mea fuit, ut *licet* corpus *abeſſet* meum, dignitas in patriam revertiſſet. Pro Quint. *Ut* ſumma *haberem* cætera, temporis quidem certe vix ſatis habui.

2 Non raro tamen *Etiamſi* Indicativo junctum reperies, præſertim in media comprehenſione. Cic. 2. de Orat. Illud tertium, *etiamſi opus eſt*. Q. C. l. 16. ep. 27. Etiamſi, quod ſcribas, non habebis, ſcribito tamen.

3 *Si*, pro *Quamvis*, Conjunctivo jungitur. Ter. Eun. Act. 1. Sc 1. Redeam? non *ſi* me *objecret*.

Appendix II. Gen. pro Suprema Claſſe.

Quamvis: interdum Indicativo adhæret, præſertim apud Poetas. Virg. Æn. 5. *Quamvis* ſolus avem

cœlo *dejecit* ab alto. Hor. l. 1. c. 18. Quamvis, Scæva, satis per te tibi consulis, &c. Colum. l. 9. c. 6. Quamvis doctissimi viri auctoritatem reverebar.

Præceptum IV. Ut, Ne, & Ne non.

Vereor, Timeo, Metuo Conjunctivum amant, & cum *Ut*, aut *Ne*, junguntur, sed contraria fere significatione: *Vereor ut*, de his, quæ vellemus fieri, sed ne spe frustemur metuimus, *Vereor ne*, de his, quæ nollemus fieri, sed ne fiant, extimescimus. Ter. Phor. Act. 5. Sc. 8. Vereor ut placari possit. In Andr. Act. 1. Sc. 1. Heu *vereor ne* quid Andria apportet mali

Ne non, idem est, quod *ut*. Cic. Att. 7. Si manet, vereor, *ne* exercitium firmum habere *non* possit. Et ad eund. l. 9. ep. 4. Timeo *ne non* impetrem.

2 Si tertiam addideris negationem, te omni metu liberum significabis. Cic. Act 5. in Ver. l. 4. *Non* vereor, *ne* hoc officium meum P. Servilio *non* probem: hoc est, *Non dubito quin hoc officium meum P. Servilio sim probaturus.*

Præceptum V. Ut ne, Ni, Nisi, Si.

Ut ne, pervenuste ponitur pro *Ne*, vel potius pro *Ut non*. Cic. in Verrem Act. 2. Impetrant, *ut ne* jurent. Ad Q. Frat. l. 3. ep. 2. Opera datur, *ut* judicia *ne* fiant. Ad Brut. l. 13. ep. 11. Animadverti, studiose te operam dare, *ut ne* quid meorum tibi esset ignotum.

2 *Ni, Nisi, Si*, tum indicativum, tum Conjunctivum amant. Ter. Andr. Mirum ni domi est. Cic. Act. 2. in Ver. l. 2. *Ni restituissent* statuas, vehementer his minatur. Id de Amic. Ortum quidem amicitiæ videtis, *nisi* quid adhuc forte *vultis*. Ibid. *Nisi* immortalitatem optare *vellet*, quid non est adeptus, quod homini fas esset optare? Ter. Andr. Act. 1. Sc. 3. Si illum *relinquo*, ejus vitæ timeo, si opitulor, hujus minus. Ad Att. l. 13. c. 1. *Si* hortos *inspexeris*, dederis mihi, quod a te scribam.

Præceptum VI. Quod, Quia, Quoniam, Postquam.

Quod cum causam, ac rationem reddit. & *Quia*, tum Indicativo, tum Conjunctivo gaudent. Cic. 2. ad Att. Feciſti mihi pergratum, *quod*

quod Serapionis librum ad me *misisti*. Et l. 3. Utinã illum diem videã cum tibi gratias agam, *quod* me vivere *coegisti*. Id. l. 9 Admiratus sum, *quod* ad me tua manu *scripsisses*. Id de Div. l. 2. Mirari Cato se ajebat, *quod* non *rideret* haruspex, haſuſpicẽ cum videret. Idem de Amic. Sed, *quia* natura mutari nun *potest*, ideirco, &c. Ibid. Recordatione noſtræ amicitiæ ſic fruor, ut beate vixiſſe videar, *quia* cũ Scipione *vixerim*. Id. Act 5. in Verr. l. 4. Quarta autẽ eſt urbs, quæ, *quia* poſtrema ædificata *eſt*, Neapolis nominatur. De Fin. lib. 1. Nec quiſquam eſt, dolorem, *quia* dolor *ſit*, amet.

2 *Quoniam*, cum indicativo frequentius uſurpatur, & fere certam cauſam, cognitamque ſignificat. Cicer. pro Planc. *Quoniam* tu ita *vis*, nimiũ me gratum eſſe concedã *Poichè vuoi così* &c.

3 *Poſtquam*, ſive *poſteaquam*, quamvis eadem, particula Italica [*Poichè*] ſignificetur, non tamen cauſam, ſed tempus ſignificat. Cic. de Div. *Poſteaquam* aram, ſedemque invenit, obmutuit.

DE FIGURATA CONSTRUCTIONE.

CAP. XX. Pro Suprema Claſſe Grammaticæ.

Præceptum I. Orationis virtutes.

ORatio tres virtutes habere debet: ut Emendata, ut Dilucida, ut Ornata ſit. Quibus virtutibus totidem vitia contraria ſunt: nam Emendatæ Barbara, Dilucidæ Obſcura, Ornatæ Inornata adverſatur.

Præceptum II. Barbaræ Orationis vitia.

DUo ſunt vitia, quibus Oratio Barbara atq; ruſtica efficitur, *Solœciſmus*, & *Barbariſmus*, quæ qui pure, & emendate loqui volet, omni contentione velis [ut ita dicam] remiſq; fugiet.

Præceptum III.

Quid ſit Solœciſmus, & quot modis fiat.

SOlœciſmus, Conſtructionis, atque Emendatæ Orationis, de qua hactenus egimus, hoſtis infeſtiſſimus, eſt vitioſa partiũ orationis cõpoſitio. Is fit quatuor modis. *Adjectione*, cum aliquid orationi contra præcepta Grammaticæ adjicitur: ut Scribo cum calamo, Ludo cum pila. 2.

Detractione, cum aliquid eodem modo detrahitur: ut, Eo forum, pro, in forum, Redeo agro, pro, ex agro; Ne hoc fecit; pro, Ne hoc quidem fecit. 3. *Transmutatione*, cum partium orationis ordo turbatur: ut, Quoque ego. Enim hoc voluit. Autem non habuit: Ne quidem hoc pro, Ne hoc quidē. 4. *Immutatione* cum pars una orationis pro alia ponitur: ut Stulti grave ferunt res adversas, *Grave*, pro *graviter*; nomē pro adverbio.

2 Fiunt *Solœcismi* etiam per cæteras orationis partes. Item per ea quæ cognata sunt, idest ejusdem generis, ac partis: ut eo intus, Sum intro, Quid huc agis, pro *Hic*, quando hic venisti? pro *Huc*. Eo apud forum, pro *In*: Scripsit ne Cicero hanc orationem, aut Hortensius? pro, *An*. Non feceris cuiquam injuriam. pro, *Ne*.

3 Denique fiunt & per ea, quæ partibus orationis accidunt 1. *Per Genera*, ut, Sapientes læto fronte res adversas ferunt, pro *læta fronte*. 2 *Per casus*, ut quo is? Romæ, pro *Romam*. Venio Brundusii, pro *Brundusio*. 3 *Per Numeros*, ut si unum ad te vocans: dicas: Venite. 4. *Per Personas*, ut, si quempiā honoris causa ita alloquaris: Sedeat, accedat, pro *Sede*, *Accede*. 5. *Per modos*, ut Peto a te, ut mihi opem fers, pro *feras*. 6. *Per tempora*, ut Vincis, Pro *Vinces*. 7. *Per genera Verborum*, ut, Mox redam, pro *redibo*; ponitur enim activum verbum pro neutro.

Appendix. Fuerunt, ut ait Quint. l. 1. c. 5. qui Adjectionis vitium Pleonasmon, Detractionis Eclipsio, Transmutationis Anastrophen appellarint; negantes hæc vitia species esse Solœcismi. Quorum sententia, ita probanda est, si hæc ad Figuratam orationem pertineant, vel si quando apud probatos Scriptores reperiantur.

Præceptum IV. Quid sit Figurata Constructio, quid Figura.

CUm apud viros doctos, & qui pure loquendi laude floruerunt, aliquid legerimus, quod Grāmaticorum legibus repugnare videatur, non continuo existimabimus, eos Solœcismum fecisse

ri ſſe; cum ipſorum auctoritate, teſtimoniiſque ſoleant Grammatici ipſa ſua præcepta confirmare. Nam ſunt quædam, quæ faciem quidem Solœciſmi habent, vitioſa tamen non ſunt. Hoc novum loquendi genus Figurata verborũ, aut Sermonis, aut Orationis, ſive ut Græci loquuntur *Schimalexeos*, appellatur. Eſt enim Figurata nova loquendi ratio, a trito, & vulgari ſermone remota, quæ fere ratione aliqua, uſuve Diſertorum nititur.

ENALLAGE.

ENALLAGE Figura eſt, qua pars una orationis pro alia ponitur: ut, *Vivere*, pro *vita*, *Nullus*, pro *Non*, *Facto*, pro *Fieri*. Cic. Att. l 13. Quam turpis eſt aſſentatio, cum *vivere* ipſum turpe ſit. Id. ad eund. l. 2. Philotimus *nullus* venit. Ter. Andr. Act. 4. Sc. 2. Ita *facto* opus eſt, pro *Fieri*. Virg. Æn. 6. *Horrendum* ſtridens, pro *Horrende*.

Appendix I. Sunt & alia nomina, quæ pro Adverbiis ponũtur, ut *Recens*, *Sublime*, *Frequens*. Suet. in Tib. c. 1. Inde Romam *recens* conditam cũ magna clientum caterva commigravit. Cic. 2. de Div. Eaque ſcuta, quæ fuerant *ſublime fixa*, ſunt humi inventa. Id. de Amic. Venio in Senatum *frequens*. Sic, *Vorſum*, *Horrendum*, & alia id genus apud Poetas. Nomen interdum loco interjectionis indignantis ponitur. Cic. in Catil. 4. Quæ [*malum*] fuit iſta amentia? Contra, Adverb. nonnunquam partes nominis agit. Plaut. Merc. *Bene* tibi ſit. Cic. Att. l. 4. *Male* ſit Antonio. Sic. *Satis*, *Abunde*, *Parum*, de quibus in Conſtructione Adverbii dictum eſt. Denique Verbum loco Interjectionis blandientis ponitur. Ad Att. l. 5. *Amabo* te, incumbe in eam rem.

2. Fit etiam Enallage per attributa partium Orationis, ut I. *Per caſus*. Pro Roſc. Duo ſunt iſti Roſcii, quorum alteri *Capitoni* cognomen eſt, pro *Capito*. II. *Per numeros*. Plin. l. 19. c. 73. In Africa major pars ferarum æſtate non *bibunt*, inopia imbrium. III. *Per modos*. Ter. Andr. Act. 2. Sc. 3. Si te æquo animo ferre acciplat, negligentem *feceris*, pro *facias*. IV. *Per tempora*. Cic. 3. in Ver.

Unum

Unum ostende in tabulis aut tuis, aut patris tui emptum esse, vicisti: pro *viceris*

Appendix II. Grammatici Antiptosin proprie appellant, cum casus pro casu ponitur. Genus etiã genere permutatur, num. numero, personæ personis, modus modo, tempus tempore; permutantur denique verborum genera. Vide Auctoris Com.

ECCLIPSIS.

ECCLIPSIS Figura est, cum id, quod in oratione deest, foris omnino petendum est. Cic. ad Att. 16. ep. 18. Ego, si Tiro ad me, cogito in Tusculanum, subauditur, *profecisci*. Id. 5. Ver. Ridere convivæ, cachinnari ipse Apronius: subauditur, *cæperunt*. Ad Att. lib. 13. Quid mihi auctor es? subauditur, *ut faciam*? advolo ne an maneo? Id. pro Planco: Pro uno filio duo patres deprecamur, subaudi, *nos*. Ad Att. l. 5. Statuæ, quæ ad Opis per te posita in excelso est. Fam. l. 8. ep. 4. Cum Senatus ad Apollinis habitus esset, subaudi. *Ædem*, sive *Templum*.

ZEUGMA.

ZEUGMA Figura est, cum id, quod in oratione desideratur, e proximo assumitur, manente eodem genere, numero, casu, cæterisque attributis. Cic. Parad. ult. Nulla possessio, nulla vis auri pluris, quam virtus æstimanda est. Pro Rab. Virtus, & pudor, & honestas cũ Cos. esse cogebat.

Appendix. Si id, quod assumitur ad orationem implendam primum est, *Protozeugma* dicitur. Ad Att. l. 16. ep. 1. Egit pater & filius sibi spondeam. Si medium, *Mesozeugma*. Auctor ad Her. lib. 4. Formæ dignitas aut morbo defloresc it, aut vetustate. Si postremum *Hypozeugma*. Cic. Att. 12. Mihi & res, & conditio placet.

SYLLEPSIS.

SYLLEPSIS est, cum id quod in oratione deest e proximo assumitur, mutato tamen genere, aut numero, aut casu, aut aliquo e cæteris accidentibus. Cic. ad Q. Fr. l. 1. Ille timore, ego risu corrui. Liv. Bel. Mac. 7. Nemo miles Romanus magis assidue in castris fuit, quam ego, fratresque

que mei. Virg. Æn. 9. Vos, o Calliope, precor, aspirate canenti; ubi intelligit cæteras Musas. Cic. de or. lib. 3. Quamobrem hoc vos docebo, Sulpici: ubi intelligitur etiam Cotta.

PROLEPSIS.

PROLEPSIS est cum dictio aliqua totum significans præcessit, quæ rursus in partibus intelligitur, neque explicatur, ut, duo Reges Romam auxerunt, Romulus bello, Numa pace. Liv. l. 1. Ita duo deinceps Reges alius alia via; ille bello, hic pace civitatem auxerunt. Sallust. in Catil. Exercitus hostium duo, unus ab urbe, alter a Gallia obstant.

ARCHAISMUS.

ARCHAISMUS constructio est, qua prisca vetustas, potissimum usa est. Ter. Eun. Act. 4. Sc. 3. Nescio quid profecto, absente nobis, turbatum est domi, pro *Absentibus nobis*. Ibid. Act. 2. Ejicienda est hercle hæc animi mollities, nimis me indulgeo. Plaut. Mil. Jura, te non noctiurum esse hominem de hac re neminem. Cic. Act. 6. in Verr. lib. 5. Hanc sibi rem præsidio sperant futurum, pro *futuram*.

HELLENISMUS.

HELLENISMUS est Figura, quæ Græci, non Latini sermoni leges servat. Id fit; primo, si sermo discrepet a latina syntaxi, ut Lucej. Cic. l. 5. ep. 4. Cum scribas, ve agas aliquid eorum, quorum consueviſti, gaudeo. Æn. 13. Justitiæne prius mirer, belline laborum? Æn. 4. Placitone etiam pugnabis amori: Ecl. 5. Solus tibi certes, Aminthas. Hor. l. 2. od. 9. Desine mollium tandem querelarum. Id. l. 3. od. 27. Abstineto irarum, calidæq; rixæ & alia variis locis a nobis notata.

II. Si adjectivum Neutrum substantivo Masculino, aut Fœmanino adjungatur; ut Cic. l. 5. ep. 22. Cum omnium rerum mors sit extremum. Æn. 4. Varium, & mutabile semper fœmina. Ecl. 4. Triste lupus, stabulis. Ibid. Dulce satis humor: & alia.

III. Si præponitur, *Κατὰ*, idest *secundum*, sub-

audienda sit; sive ad nomen: ut Æn. 2. Os humerosque Deo similis. Ibid. Nuda genu. Æn. 3. Cætera Grajus. Hor. l. 4 Od. 8. Ornatus tempora: Sic, Flava comas, Pulchra genas, & alia. Sive ad verbum: ut, Æn. 2. Latos humeros, subjectaque colla Infernor. Hor. l. 2. Sat. 7. Nasum nidore supinor. Ibid. Tremis ossa pavore: & alia.

DE BARBARISMO. CAP. XXI.
Pro Suprema Classe Grammaticæ.

Barbarismus, quem antiquiores Romani rusticum sermonem appellabant, ut ait Gell. l. 13. cap. 6. est dictio aut omnino barbara, aut Latina quidem, sed vitiosa scripto, vel pronuntiatione barbara omnino, & peregrina: ut Perla, pro *Unione*: Aviso, pro *Admoneo*, & alia generis ejusdem. Nonnulla tamen sunt usu recepta, ut *Mapalia*, *Magalia*, verbum Punicum, Virg. *Gaza*, Persicum, Virg. *Acinaces*, Medium, Hor. *Petoritum*, vehiculum Gallicum, Hor. *Rheda*, Cic. & alia. Latina dictio vitiosa fit pluribus modis.

1 Per *Genera*, ut Gladia, pro *gladii*, 2. Per *numeros*. ut Scopa, pro *scopæ*: Tritica, pro *Triticum*. 3. Per *declinationem*: ut Vasibus, pro *vasis*. 4. Per *Conjugationem*: ut præstavi, pro *præstiti*: Consumabo, pro *consumam*: Veneravi, pro *veneratus sum*: Legebo, pro *legam*, &c.

2 *Divisione*, cum dividimus conjuncta: ut Sylvæ, trium: Dissoluo quatuor syllabarum, pro Sylvæ, duarum: Dissolvo, trium.

3 *Complectione*, cum divisa conjungimus: ut Phæton, pro Phaeton.

4 *Adjectione Litteræ*: ut, Follium, pro *folium*: patruum, pro *patruus*: præcor, pro *precor*. *Aspirationis*: ut, Honus, pro *onus*. *Temporis*, cum syllabæ brevi, quæ unum tempus habet: additur alterum, quo fiat longa: ut Circumdabo, penultima producta, pro Circumdabo penultima correpta.

5 *Detractione Litteræ*, vel *Syllabæ*: ut Santus, pro *Sanctus*: precst, pro *præsti*: tempta, pro *contempta*.

ceptæ. Aſpirationis: ut, Odie pro *hodie*. *Temporis*, cum ſyllabæ longæ, quæ duo habent tempora, unum detrahitur, ut fiat brevis: ut, Fœcundata, pen. corr. pro Fœcundata, pen. prod.

6 *Immutatione*, cum littera una, aut ſyllaba pro alia ponitur: ut, Set, pro *ſed*: Munnus, pro *mundus*.

7 *Tranſmutatione*, cum littera, aut ſyllaba, ſuo loco in alienum transfertur: ut Interpertor, pro *interpretor*. Thrao, pro *traho*.

8 Fiunt denique Barbariſmi *Tenore*, cum accento alio pro alio utimur: ut ſi præpoſitiones a ſuis caſibus ſeparemus, eaſque tenore acuto, vel inflexo pronuntiemus: ut ad eum ab illo: a quibus: circum litora, cum gravi accentu, diſſimulata diſtinctione, ſimul cum ſuis caſibus pronuntiandæ ſunt, tanquam ſi una eſſet vox. De Barbariſm. Quintil. l. 2. c. 5. ex quo huc pleraque.

Appendix.

Cum leges apud Virgilium, Relliquias, pro reliquias: Alituum, pro alitum: Extinxem pro extinxiſſem: Relligio, pro religio: Peculi pro peculii: Steterunt, pen. corr. Italiam, prima prod. & hiſce ſimilia, ne putes Principem Poetarum Barbariſmum feciſſe: multa enim Poetis conceduntur, quæ cæteris Scriptoribus denegantur. Nequemireris, ſi apud M. Tullium Oratorum Principem Liberum, nummum, ſeſtertium, pro liberorum, nummorum, ſeſtertiorum. Cognoram, norunt, aliaſque id genus verborum imminutiones offenderis; neque enim Barbariſmi ſunt *Detractione*, ſiquidem conſuetudine, certiſſima loquendi regula, jam patratum eſt, ut etiam Oratoribus ſic loqui liceret.

OBSCURÆ ORATIONIS VITIA. CAP. XXII.

Pro Suprema Claſſe Grammaticæ.

VErba *Inuſitata*, & a conſuetudine quotidiani ſermonis remota obſcuritatem, & tenebras orationi affetunt, ut ſi quis *Apludam*, pro furfure: *Bovinari*, pro tergiverſari, *Aulam*, pro olla: *Recentari*, pro renaſci: *Conſilioſum*, pro prudenti dixerit. Vide Gell. l. 11. c. 7. & l. 15. c. 15.

Quint.

Quint. l. 8. c. 2. Eandem obſcurat vitium, quod a Græcis *Acyron*, a Latinis *Improprium* dicitur; ut *Sperare*, pro Timere. Virg. l. 4. Æn.

Hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem.

2. Item *Ambiguitas*, quæ *Amphibolia* Græce appellatur: idque vel *in uno verbo*, ut Taurus, animal ne ſit, an mons; an ſignum in cœlo, an nomen hominis, an radix arboris, niſi diſtinctum, non intelligitur: Vel in *Sermone*, ut Audivi, Chremetem percuſſiſſe Demeam.

2 Obſcuratur præterea oratio, cum ſermoni deeſt aliquid quominus plenus ſit *Meoſis*. Meoſis, hoc eſt, *Diminutio* dicitur, quæ fit per figuram Eclipſim, ut ille domum recta, deſideratur, *contendit*: quanquam multa excuſat Synecdoche figura verborum.

4 Vel contra, cum inani verborum, turba atque copioſa loquacitate obruitur oratio. *Periſſologiam* vocant.

5 Impeditur denique ſermo, quo minus dilucidus ſit, ſi longa *Parenthesis* interjiciatur, aut ſi verba confuſa, permiſtaque longius trajiciantur. Hor Ser. l. 1. Sat. 5. *Namque pila lippis inimicum, & ludere crudis* Rectus enim ordo eſt, Namque pila ludere inimicum eſt lippis, & crudis. Quod vitium *Synchyſis*, vel *Hyperbaton* obſcurum, hoc eſt, confuſa, ac perturbata verborum tranſgreſſio vocatur. Si hæc vitia vitabimus, dilucida erit oratio.

Appendix.

Cum orationis ſtructura decoris gratia variatur, neglecto ſimplici ſermonis ordine, non vitium eſt, ſed virtus, quæ *Hyperbaton* appellatur, ideſt, tranſgreſſio verborum. Cic. pro Cluen. Animadverti, Judices, omnem accuſaturis orationem in duas diviſam eſſe partes. *In duas partes diviſam eſſe*, ſimplex erat ordo, ſed durus, & incomptus.

Hyperbati, ſive *Tranſgreſſionis* aliquot ſunt ſpecies, quæ elegantiæ cauſa uſurpantur.

1 *Anaſtrophe* eſt duorum verborum ordo præpoſteros: ut Mecum, Tecum, Secum, Nobiſcum,

Vo-

Vobiscum, quibus de rebus, Anastrophe illa, urbem quam statuo, vestra est: pro, quam, Urbem statuo: Eunuchum quem dedisti nobis quas turbas dedit: pro, quem Eunuchum &c. admodum dura est, & fugienda.

2 *Tmesis* est, cum verbum compositum dividitur, aliqua dictione interposita. Cic. Att. 5. ep. 10. Per mihi gratum erit, si id tuearis adime perferendum. Idem de Sen. Omnia memoria tenebat, non domestica solum, sed etiam externa bella. Ejusdem generis sunt illa: Rem vero publicam penitus amisimus: Præclarum est pro patria, reque publica mortem oppetere.

3 *Parenthesis* est brevis sensus sermoni, antequam absolvatur, interjectus. Cic. Phil. 3 *O* præclarum custodem ovium (ut ajunt) lupum! Liv. bell. Pun. 2 Tantum (pro dolor!) degeneravimus a parentibus nostris. Illud vero cavendum diligenter, ne longior Parenthesis, neve crebro adhibeatur.

INORNATÆ ORATIONIS VITIA.

CAP. XXIII. Pro Suprema Classe Grammaticæ.

Cacophaton, sive *Æschrologus* est, ut definit Diomedes, cum orationi subest inverecunda suspicio. Quod, vel nunc verbo, vel pluribus, vel deformi litterarum concursu. Illud animadvertendum, ab illustribus Scriptoribus censeri Cacophaton, quoties *Cum* particulam, N, littera sequitur: ut 1. Æn. Numerum, *cum navibus* æquat. Servius ibid. *Cum notis hominibus*. Quint. l. 8. c. 3 Dici enim jubet. *Cum hominibus notis*: Idem Cic in Or. a medio. & lib. 9. ad Fat. ep. 22. Vitandus igitur harum consonantium concursus in hac particula.

2 *Tapinosis* est, qua vel magnitudo, vel dignitas minuitur: ut, si quis parricidam, hominem nequam vocet.

3. *Macrologia* est longior, quam oporteat, sermo. Liv. lib. 8. Legati, non impetrata pace, retro domum, unde venerant, abierunt.

4 *Tautologia* est ejusdem verbi, aut sermonis

iteratio ſine cauſa. *Verbi:* ut, Nam, cujus oratio-nis ratio extat, ei rationi, ratio non eſt fidem habere. *Sermonis:* ut, ibant, qua poterant, qua non poterant, non ibant. Hanc alii *Battologiam* appellant, a Batto garrulo paſtore, cujus Battologiam expreſſit Ovid. 2. Metam. Sub illis montibus, inquit, erant; & erant ſub montibus illis.

5 Vitanda eſt nimia ejuſdem litteræ aſſiduitas, ut, quidquid quæ ſpiam cuiquam, quod convenit, neget?

6 *Pleonaſmus* eſt vitium, cum ſupervacuis verbis oneratur oratio: ut Ego oculis meis vidi: ſatis eſt enim *Vidi*.

7 Cavendum etiam diligenter eſt, ne conſonantes aſpere concurrant: ut S, ultima cum X, proxima: ut Exercitus Xerxis. Durior etiam fit concurſus, ſi utraque ſeipſam ſequatur: ut Ars ſtudiorum, Rex Xerxes.

8 Vitandi & crebri vocalium concurſus, qui vaſtam & hiantem orationem reddunt, ut Baccæ æneæ amœniſſimæ impendeant: Viro optimo obtemperaſti olim.

9 Illud quoque vitium eſt, ſi multæ voces ejuſdem exitus in unum locum congerantur: ut, Flentes, plorantes, lacrymantes, obteſtantes.

10 Et ſi verbi prioris ultimæ ſyllabæ ſint primæ ſequentis: ut, O fortunatam natam, me Conſule Romam. *Appendix.*

1 Si quando puer apud graves ſcriptores aliquid offenderit, quod ſupervacaneum, aut otioſum eſſe videatur, ne id ſine cauſa factum putet. Adduntur enim interdum quædam affirmationis gratia. Ter. Adelph. Act. 3. Sc. 1. Hiſce oculis egomet vidi. Virg. Æn. 4. Vocemque his auribus hauſi.

2 Adduntur & alia, quæ aut conſuetudine, aut auctoritate, ut vetuſtate, aut neceſſitate denique excuſantur. Cic. ad Att. l. 5. ep. 27. Ubi terrarum eſſe, ne ſuſpic[illegible] quidem. Et ad cand. l. 6. ep. 3. Lon[illegible] gentium abes. Idem 3. in Verr. Cæteri [illegible] adeunt ad Verrem. Ibid. Impetran[illegible] Diem ſcito [illegible] ne Jurent. Ad Q. Fratr. l. 3. [illegible] nullum, quo die non dicam pro reo.

EMBLA-

EMMANUELIS ALVARI

E SOCIETATE JESU

De Institutione Grammatica

LIBER TERTIUS.

DE SYLLABARUM DIMENSIONE.

Pro Suprema Classe Grammaticæ.

DE LITTERIS, AC SYLLABIS. CAPUT PRIMUM.

VErsus ex Pedibus constat: Pedes e Syllabis: At Syllabæ, de quibus nunc agendum est, fiunt ex litteris, vel una, vel pluribus, ut I, E, Runt: Litteræ partim sunt vocales, partim consonantes. Vocales sunt sex. A, E, I, O, U, Y.

Ex vocalibus fiunt sex diphtongi. Æ, AU, EI, EU, Œ, YI, ut præmium, Aurum, Hei, Europa, Pœna, Harpyia.

Consonantes in Mutas, & Semivocales dividuntur.

Mutæ sunt octo, B, C, D, G, K, P, Q, T.

Semivocales itidem octo, F, L, M, N, R, S, X, Z.

Et his quatuor sunt Liquidæ, L, M, N, R.

Sed M, N, raro liquescunt, idque in Græcis tantum dictionibus, ut Tecmessa, Cycnus.

Duæ, X, Z, sunt duplices, hoc est, valent duas consonantes X, Cs vel Gs; Z, Ts vel Ds. Veteres per duplex SS, reddebant, ut Massa, Patrisso, pro Maza, Patrizo.

F præposita liquidis, L, & R, vim habet mutæ, & syllabam facit communem. Georg. 4. Stridet refluentibus undis. Æn. 11. Mollia colla reflectunt. Hor. 1. Serm. Sat. 4 Fortasque refregit: Ideo hanc plerique mutis adscribunt.

S, quamvis immunis, ac sui juris sit, [neque enim inter liquidas, aut duplices numeratur] interdum tamen liquescit, ut suo loco dicemus.

N,

H, sitne littera, an aspirationis nota dubium, controversumque est, in carmine vix ejus habetur ratio.

J, inter duas vocales posita, consonans est, atque duplex I valet, ut, Maiior, Aiio, Maiia, Peiior. Veteras I geminabant. Maiior, Atio, Maiia, Peiior Vide Quint. l. 1. c. 3. Priscianum etiam l. 1. c. 4.

Multi sibi persuadent. Veteres I consonantem molliter pronuntiasse, sono potius ad vocalem, quam ad G, accedente, ut Pompejus, non Pompegius, Majestas, non Magestas: quod sine dubio verum est.

J, V, cum vocalibus præponuntur, easque comprimunt, fiunt consonantes, ut Janua, Jecur, Conjicio, Jocus, Judex, Vates, Velox, Vita, Vox: Vultus. Jota Græcorum nunquam est consonans. Quare in Iason, Iambus, Iapsis, & cæteris, quæ plane sunt Græca, prima littera vocalis est.

Jod apud Hebræos semper consonans est cum vocalibus præponitur; ut JESUS, Joannes, Jacobus. Itaque qui hæc, atque alia ejusdem generis nomina per J, consonantem efferunt, optime quidem pronuntiant, qui vero per vocalem Græcos imitantur, Claudianus Græcorum more dixit, *Ne laceres versus, dux Iacobæos*. Antiquis tamen Poëtis major habenda est fides. Hor. l. 1. Sat. 5. *Credat Judæus Apella*.

U, post Q, litteram semper liquescit: ut quare, Quæro, quia, &c. At post G, & S, modo liquescit, ut, Lingua, Langueo: Arguis, Extinguo, Suadeo, Suavis. Modo integra est, suamque vim retinet, ut exiguus, Suus.

Litteræ liquescunt, cum vim, roburque vocalis, aut consonantis amittunt.

SCHOLION, *De* H, *Aspiratione*.

H, *Aspiratio interdum vice consonantis fungitur*: Tibull. l. 1. El. 6. Et tantum venerata vitam hunc sedula curet. Juv. Sat. 9. Vivendum est recte, tum propter plurima, cum, his præcipue causis. *In his M., non elidituv, propter H, consequens, quod etiam vocalem præcedentem, alioqui brevem*

brevem, positione producit, Ejusdem generis hæc sunt. Virg. l. 9. Dum trepidant, it hasta Tago. *Ter. Act. 2. Sc. 2.* percussi illico animum, at, at, hoc illud est: *ubi* [at, at,] *jambus est, posteriore* [at] *propter H consequens productio: Et alia plurima.*

2 *In his vero H, Synalæphem excludit. Ter.* Hecyra est huic nomen fabulæ: hæc cum data est. *Plaut. Aulul.* Memorare nolo hominum mendicabula. *Virg. Æn. 1.* Posthabita coluisse Samo, hic illius arma. 3. *Georg.* Ætas Lucianum, jussosque pati Hymenæos, *Juv. Sat. 2.* Si fur displiceat Verri, homicida Miloni: *& aliis plurimis.*

3 *Sosipater Charisius Instit. lib. 1. cap. 1. Diomedes lib. 2. cap. 8. De Syllab. Donat. Edit. 1. cap. 2. Sergius in eandem cap. item 2. Cerv. lib. de ultimis Syllabis, Marius Victorin. l. 1. cap. 6 Cledon. in Arte cap. 6. de Syllaba, Alcuin. in Grammat. cap. 1. docent, vocalem alioqui correptam in fine dictionis fieri communem, si consonante unam habeat, & ab H excipiatur in altera dictione. Afferunt exempla Longa: ut* terga fatigamus hasta; & molli fultus Hyacintho. *Beda lib. de Metris, cap. de communi Syllaba, quamvis probet sententiam; merita tamen negat exempla apta esse propterea quod syllabæ illæ videri possint beneficio cæsuræ productæ. Nos exempla attulimus aptiora. Idcirco Cledon. cap. 8. ait, quoties H, vocalem juvat, esse consonantem, quoties non juvat, aspirationem. Idem fere Diomed. l. 2. cap. 4. Quæ studiosus observabit in veterum scriptis. Ipse vero in componendo carmine perinde contemnet H, ac si non esset.*

SYllabæ, quas temporibus metimur, aut sunt breves, aut longæ, aut communes.

2 Tempus est spatium, intervallumque, quo syllaba pronuntiatur: Syllaba brevis ex uno tempore, atque spatio constat, ut at, Sed: Longa ex duobus, ut ah, en: communis est, quæ in versu tum brevis, tum longas esse potest, quales sunt priores in *Atlas, Cyclops* media in *tenebræ, pharetra.*

3 Nulla vocalis apud Latinos perpetuo brevis, aut longa est: Apud Græcos, *Epsilon, & Omicron* quæ E, & O, breve valent, perpetuo sunt breves;

ut

ut. Origenes, Timotheus, Herodotus, Macedones: *Ita* & *omega*, quæ E, & O longum valent, semper sunt longæ, ut mediæ syllabæ in *Eremus Idolum*.

PRÆCEPTA GENERALIA CAP. II.

DE SYLLAB. BREVITAT. AC LONGITUDINE.

Præceptum 1. De Vocali ante Vocalem.

Vocalem breviant, alia subeunte, Latini.
Produc, ni sequitur R, Fio, & nomina quinta,
Quæ geminos casus, E longo, assumit in Ei.
Nomina corripies, Fideique, Speique, Reique,
IUS commune est Vati: producito, Alius;
Alterius brevia, Pompei; & cætera produc.
Eheu, produces semper; variabitur, Ohe.

VOcalis ante Vocalem in Latinis dictionibus brevis est, ut, Puer, Fuit, Ruit.

Æn. 1. *Disce, puer, virtutem ex me, verumq; laborem.*

Exceptiones.

1 Fio, I, habet longũ, nisi sequatur R, ut Fiebam. Juv. S. 2. *Fient ista palam, cupient & in acta referri.* Sin R, sequatur, breve est, ut Fierẽ fieri, confieri. Æn. 4. *Confieri possit, paucis, advertere, docebo.*

2 Interrogandi, ac dandi casus quintæ declinationis E, producunt inter duo, ii, positum, ut Diei, Speciei. Hor. l. 1. Sat. 9. *Ventum erat ad Vestæ quarta jam parte diei.* Corripe igitur, *Rei*, *Spei*, *Fidei* Quamvis. Lucan. interdum *Rei*, priorem producat, geminato fortasse ii, ut lib. 2. *Cujus uti memoro, rei simulacrum, & imago*: Sic non raro producit. *Ei*, sive *Eii*. Non videtur hoc imitandum.

Genitivus in ius, habet I, longum in soluta oratione, in carmine tum breve, tum longum, ut *Illius, unius, ipsius*, &c. Præter *Alterius* quod ubiq; I, habet breve, *Alius* vero in genitivo longum. Ecl. 1. *Namque erit ille mihi semper Deus, illius aram*
Ibid. *Quam nostro illius labatur pectore, vultus.*
Æn. 1. *Unius ob noxam, & furias Ajacis Oilei.*
Ibid. 1. *Navibus, infandum, amissis unius ob iram.*
Æn. 1. *Ipsius ante oculos ingens a vertice pontus.*
Æn. 5. *Nunc ultro ad cineres ipsius, & ossa parentis.*

4 *Cai*, *Pompei*, *Voltei*, & si qui sunt similes vocandi casus, penult. habent longam. Mar.

Mar. lib. 6. *Quod peto, dii, Cai: non peto consilium.*
4. de Pont. *Accipe, Pompei, deductum carmen ab illo.*
Sic *Caius* trisyllabum. Catul. ep. 10.

5 Eheu priorem habet longam.

Ecl. 2. *Eheu, quid volui misero mihi fluctibus Austrum.*

6 Ohe priorem habet communem.

Mar. l. 4. *Ohe, jam satis est, ohe libelle.* Phaleucius est.

Appendix de Græcis vocibus.

Græca per Ausoniæ fines sine lege vagantur.
Quædam etenim brevibus [veluti Symphonia] gaudent,
Et quædam longis: ceu Dia, Chorea, Thalia.
Darius, Cytherea, Aer, Elegia, Platea,
Atque alia. At Choream rapuit, Plateamque Poeta,
Solvit & in gemina [veluti Cythereia] longam.

AEr, *Chorea*, *Platea*, *Cytherea*, *Elegia*, *Darius* & alia hujus generis, quæ vocalem ante vocalem longam habent, Græca sunt.

Met. 1. *Terra feras cepit, volucres agitabilis aer.*
Id. l. 8. *Sæpe sub hac Dryades festas duxere choreas.*
Æn. 1. *Parce metu, Cytherea, manent immota tuorum.*

2 *Chorea*, *Platea*, interdum a Poetis corripiuntur.

Æn. 7. *Pars pedibus plaudunt choreas, & carmina dicunt.* Hor. l. 2. ep. 2. *Puræ sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstet.*

3 Nonnunquam soluta diphthongo, *ei*, in e longum mutatur *Cythereia*, *Elegeia*.

Met. 4. *Exigit indicii memorem Cythereia pœnam.*
Idem. *Flebilis indignos Elegeia solve capillos.*

4 *Idea*, *Andreas*, *Sophia*, *Philosophia*, *Symphonia*, *Etymologia*, *Orthographia*, & alia quamplurima vocalem ante vocalem corripiunt, licet eadem nomina acuta penultima multi viri docti, more Græcorum, in soluta oratione pronuntient. In Art. *Ut gratas inter mensas symphonia discors.*

Præceptum II. de Diphthongis.

DIPHTHONGUS longa est in Græcis, atque Latinis.
Præ rape præpositam vocali, dicque Præstus.

DIpthongus longa est tum in Græcis, tum Latinis dictionibus, ut Æneas, Meliboeus Præmium, Laus.

Æn. 1. *Miratur molem Æneas, magalia quondam.*

Id-

Id. Ecl. 1. *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit.*

Exceptio: Præpositio *Præ*, composita, cum vocalem præcedit, brevis est, ut Præustus, præco Æn. 7. *Stipitibus duris agitur, sudibusque præustis.*

Semel producitur apud Stat. Theb. 6.

Præmia, cum vacuus domino præiret Arion.

Præceptum III. De Positione.

Vocalis longa est, si consona bina sequantur, Aut Duplex, aut j vocalibus interjectum.

VOcalis ante duas consonantes, vel ante unam duplicem, vel ante J, sequente alia vocali ejusdem dictionis, longa est positione; ut terra, arma, Araxes, Gaza, Majora, Troja.

Æn. 3. *Terra procul vastis colitur Mavortia campis.*
Luc. 1. *Sub juga jam Seres, j nu barbarus esset Araxes*
Virg. E l. 4. *Sicelides Musæ paulo majora canamus*
Æn. 2. *Hostis habet muros: ruit alto culmine Troja.*

Appendix.

CONSONA principium verbi sortita sequentis. Seu duplex, seu bina, nihil præeuntibus augent Temporis, ut fiant longæ: ceu, Clara, Zacynthos.

1 Si altera consonans fuerit in fine præcedentis dictionis, altera in principio sequentis, vocalis nihilominus longa erit, ut *At pius*: A longum est positione duarum consonantium, T, & P, quamvis sint in diversis dictionibus.

Æn. 1. *At pius Æneas per noctem plurima volvens.*

2 Si utraque consonans, aut una duplex fuerit in principio sequentis dictionis, nihil fere præcedentem vocalem breyem juvabit.

Met 1. *In solio Phœbus claris lucente smaragdis.*
Æn. 3. *Jam medio apparet fluctu nemorosa Zacynthos*
Luc. l. 2. *Talem fama canit tumidum super æquora Xerxem. Lucente, nemorosa, æquora*, ultimas habent breves, quamvis duæ consonantes, aut una duplex sit in principio sequentium dictionum.

Exceptio I. de liquescentibus.

CONTRAHIT Orator, variant in carmine Vates, Si mutam, liquidamque simul brevis una præibit.

VOcalis brevis ante mutam, & liquidam ejusdem dictionis, in carmine communis est, ut Cy-

ut Cyclops; at in ſoluta oratione, cum penultima eſt, corripitur, ut, Volucris, Tenebræ.

Æn. 8. *Ferrum exercebant vaſto Cyclopes in antro.*
Æn. *Luſtra domoſq; traho, vaſtoſq; ab rupe Cyclopas*
Mer. 13. *Et primo ſimilis volucri: mox vera volucris*

Appendix.

At mutam, & liquidam quoties ab origine longa
Præcedit, rapitur nunquam: ceu, Matris, Aratrum.

1 Neceſſe eſt, præcedere mutam, ſequi liquidam: ut, Petra; alioqui ſyllaba non liqueſcit, ut, Reperta: deinde oportet, vocalem natura brevem eſſe: nam vocalis natura longa nunquam liqueſcit, ut Matris.

2 Agnoſcitur autem ſyllaba natura brevis ſæpe ex nominativo, in quo liquida R, non jungitur mutæ proxime præcedenti, ut, Calaber. Contaber, Pater, A, litteram natura brevem habent, quod vel accentus docet, vel exempla Poetarum: Quare in Calabro, Cantabro, Patre, A, littera natura brevis liqueſcit. At Salubre, Matre, Atrum, nunquam corripiuntur; quia Saluber, Mater, Ater longa ſunt

3 Ubi hæc regula in uſu non eſt, accentus uſus erit, aut exempla Poetarum. Nam quæ accentu gravi deprimuntur, natura brevia ſunt, ut, Tenebræ. Latebræ, Pharetra, Cerebrum: quæ acuto attolluntur, natura longa ſunt, ut, Ambulacrum, Delabrum, Ventilabrum, Volutabrum. Vide infra Præc. 8. Item quæ brevia reperiuntur apud Poetas, ſunt natura brevia, ut, Atrox. Æn. 9. *Sævit atrox Volſcens, nec telis conſpicit uſquam.*

Appendix.

UTRAQUE Vocalem ſi conſona juncta ſequentem
Non ferit, anteiens brevis eſt [velut obruo] nunquâ.

4 Neceſſe eſt etiam, ut muta, & liquida ad ſequentem vocalem ſpectent; quacirca Abluo, Obruo, Sublevo, Adrepo, & cætera ex hiſce Præpoſitionibus compoſita nunquam primam corripiunt; quia muta ad præcedentem vocalem pertinet. Compoſita tamen ex Re, ut Reflecto. Refringo, refræno, recludo, reprimo, primam ſæpe

cor-

corripiunt; quia muta ad ſequentem vocalem refertur. F, enim, ut diximus, habetur in mutis.

5 M, N, raro liqueſcunt, idque in Græcis dictionibus duntaxat, ut Tecmeſſa, Cycnus, Therapnæ, Ichneumon. Hor. l. 2. Od. 4. *Forma captivæ dominum Tecmeſſæ.* Saph. eſt. Id l. 4. Od 3. *Donatura Cycni ſi libeat ſonum.* Aſcl. eſt. Sil. 8. *Ecce inter primos Therapnæo a ſanguine clauſi.* Matt. l. 7. *Delectat Marium ſi pernicioſus Ichneumon.*

Exceptio II.

QUADRIJUGUS rapitur, Bijugus conjungitur illi, In quibus I, duplex non eſt, ſed conſona ſimplex. Subjicit, & ſubicit dicunt in carmine Vates.

I, inter duas vocales in compoſitis, Bijugus, Quadrijugus, ſimplex conſonans eſt; non duplex: Quare merito præcedens vocalis corripitur. Æn. 16. *Interea bijugos inferi ſe Lucagus albis.* Georg. 3. *Centum quadrijugos agitabo ad flumina currus.*

Verbis a *Jaceo*, compoſitis, ut *Abjicio*, *Adjicio*, *Dejicio*, *Rejicio*, *Subjicio*, Poetæ interdum detrahunt alterum I, ut ſyllabam corripiant. Æn. 10. *Sic ait, neq; oculos Rutulorum rejicit arvis.* Theb. 4. *Tela manu reicitq; canet in vulnus hiantes.* Ecl. 10. *Quantum vere novo viridis ſe ſubjicit alnus.* Sil. l. 10. *His acuis ſtimulis, ſubicitq; haud millia dicta.* Id. l. 8. *Arietat in primos, obicitq; immania membra.* Vir. Mor. *Spargit humi; atque abicit ſervatum gramine bulbum.*

SCHOLION.

De poſitione in diverſis dictionibus.

POſitionem in alteram quoque dictionem excurrere, quamvis præcedens dictio vocali terminatur, concors eſt veterum Grammaticorum ſententia. *Val. Prob.* 1. *Inſt. cap.* 16. *in hoc verſu* Phœbe graves &c. *defiere Poſitione, ait ob mutam, & liquidam: indicans alioqui non defecturam fuiſſe. Chariſ. l.* 1 *inſtit. c.* 2. *Diomed. l.* 2. *c.* 8. *de Syll. Max. Victor. l.* 1. *de rat. metri c.* 1. *Serg. in* 2. *Edit. Don. c.* 2. *Et Cledon. in Arte, c.* 9. *de Syll. docent, communem eſſe ſyllabam, cum correptam vocalem ſequitur F, cum liquida in altera dictione, eamque mutæ locum abtinere, atque in his,* Aptare flagello, Talia flammato, Ore fremebant,

mebant, *L*, & *R*, *liquescere*, *significat*; *cum brevis sunt ultima*, *ut sæpe sunt*, *id adscribendum subsequenti F*, *mutæ cum liquida*.

a *Quamvis cum his etiam vi positionis interdum producantur*, *Catul. de Phaselo*. Propontida, trucemve Ponticum sinum. *Ibid.* Et inde tot per impotentia freta. *Idem in Cæs.* Habebat & cuncta ultima Britannia. *Sic legunt emendati Codices. Idem. Galliamb.* Patria o mea creatrix (mea) *jambus est*. Cic. 1. de Div. Lentiscus triplici solita grandescere fœtus. *Ovid. 3. Fast.* Hedera gratissima Bacchо. *Martial. lib. 1. ep. 116.* Quædam me cupit, invide Procille, *Liv. lib. 1.* Sunt igitur solida primordia. *Juv. Sat. ult.* Vindicta gravior, quam injuria. *Boet. l. 5. Metr. 3.* Consulit alte visa tractans. (Viso) *ultimam in Anapæstico positione produxit*.

b *Etiam cum finalem vocalem brevem consonantis post se expertem excipit*, *S*, *cum muta in dictione sequenti*, *aut duplex X*, *& Z*, *præcedens syllaba communis est*, *quia tunc*, *S*, *quasi liquescit*. *Donat. 1. edit. c. 2. Sergius in Don. eodem loco*, *Servius l. de ultimis syllabis cap. 1. Beda lib. de metr. Alcuin Gramm. c. 1. Diomed. l. 2. c. 8.* Quoniam, *inquit*, tunc, S, veluti sibilus posita vim consonantis amittit: *idem fere Cledon. in Arte c. de Syllab.* Nam S, *inquit*, quando juvat vocalem consonans est: Unde scissa comam: quando non juvat, sibilus est, ut, Ponite spes sibi quisque. *Prisc. etiam l. 1. c. 4.* *ait*, S, *in metro frequenter vim suam amittere*, *ut*, Ponite spes sibi quisque. *Et l. 2. c. 2. ait etiam tribus sequentibus consonantibus communem fieri syllabam*, *ut apud Hor.* Ridentis præmia scribe: quia *inquit*, *S*, *subtrahi veteri more solet*. *Ter. de Syll.* *propemodum negat corripi posse præcedentem vocalem*. *Affert sua exempla*: Quisque scire cupit, vel quisque scribere curat. *Sergius adnotat*, *sequentibus*, *X* *vel Z*, *ultimam corripi in Græcis nominibus*, *ut* Nemerosa Zacyntos, & super æquora Xerxes.

c *Suppetunt nobis ad idem confirmandum exempla. Catul. ad Fundum*: Nec deprecor jam si nefaria scripta, &c. *Id. ep. 22.* Hoc quid putemus

esse, qui modo scurra (*rra, & modo, Iambi sunt in Scazonte*) *Mart. lib. 2. ep. 9.* Rapta scribere, sed Vitelianis: *Primus Phaleuci pes semper Spondæus est Martiali. Idem l. 5.* Quid gladium demens Romana stringis in ora? *Sil. lib. 3.* Primitiæque tori? gelidosne scandere tecum Deficiam montes? *ubi* [ne] *enclitica producitur. Virg. l. 9.* Ferte citi flammas, date tela, scandite muros: *Boet. l. 5. metr. 3.* Sed quid nota scire laborat [nota] *Spondæus est in Anapæstico Cic. 3. de Div. extremo ex Ennio*: Auspicio regni stabilita scamna solúque. *5. Sunt & alia. Tibul. l. 1.* Pro segete spicas. *Mart. l. 2.* Ut digna speculo fiat imago tuo. *Juv. Sat. 8.* Occulta spolia. *Sil. l 6.* Immane stridens agitur. *Lucan. lib.* Aut prætio quippe stimulo. *Stat. l. 6.* Præceleres agile studium. *Catul.* Nulla fugæ ratio, nulla spes. *Quæ, & alia pleraque ne dixeris produci beneficio cæsuræ: nam plura ipse non proferes, quibus vocalis in fine corripiatur, sequente S, cum muta, certe Grammatici probant sexcentas finales syllabas natura produci, quamvis in iis sit cæsura. Etsi vero qui versus suavitati student, hanc ultro sibi legem statuerunt, ne finalem brevem, subsequente S, & muta, corripiant: castigandus tamen minime est, si quis interdum sibi & poetarum nonnullis exemplis, & suo quasi jure permiserit.*

Preceptum IV. De Præteritis Dissyllabis.

PRÆTERITA *assumunt primam dissyllaba longam. Sto, Do, Scindo, Fero, rapiant, Bibo, Findo, priores.*

PRæterita dissyllaba habent priorem longam, ut, Veni, Vidi, Vici.

Æn. 2. *Quos ubi confertos audere in prælia vidit.*
Ibid. *Venit summa dies, & ineluctabile tempus.*

Exceptio. Steti, Dedi, Scidi, Tuli, Bibi, Fidi, a Findo corripiunt primam.

Mart. l. 1. *Dixit, & ardentes avido bibit ore favillas*
Luc. 3. *Aut scidit, & medias fecit sibi littora terras.*
Æn. 9. *Diffidit, & multa portectum extendit arena.*

Appendix.

ABSCIDIT, Abscidit modulatur utrumq; Poeta. Compositũ Abscidi, habet penultimã communẽ.

Luc.

Luc. l. 3. *Abscidit impulsu ventorum adjuta vetustas.*
Id 4. *Abscidit nostræ multum sors invida laudi.*
Mart. l. 3. *Abscidit vultus ensis uterque sacros.*

In soluta tamen oratione corripiendum videtur. Verisimile enim est, quando a Poetis producitur, deduci ab inusitato præsenti Abscido ex *Abs*, & *cædo*; quando vero corripitur, ab usitato Abscindo.

Præceptum V.

De Præteritis geminantibus primam.

PRÆTERITUM gemines si primam, corripe utramq;
Vi, Pario, peperi; vetet id nisi consona bina.
Cedo, cecidit habet longam, ceu Pedo, Pepedi.

CUm prima syllaba præteriti geminatur, eadem, & secunda brevis est, nisi obstent duæ consonantes: ut Cecini, Tetigi, Peperi.

Georg. 4. *Tityre, tu patulæ cecini sub tegmine fagi.*

Exceptio. Excipiunt Cecidi, a Cædo; pepedi, a Pedo, in quibus secunda longa est, ut in iis etiam, in quibus duæ consonantes sequuntur, ut: Cucurri, Tetendi.

Juv. *Ebrius, ac petulans qui nullum forte cecidit.*
Hor. l. 1. *Nam displosa sonat quatum vesica, pepedi.*

Præceptum VI. De Supinis Dissyllabis.

CUNCTA Supina volunt primam Dissyllaba longam;
At Reor, & Cieo, Sero, & Ire, Sinoque, Lineque
Do, Queo, & orta Ruo, brevidabunt rite priores.

SUpina duarum syllabarum habent priorem longam: ut Visum, Motum.

Æn. 5. *Terribiles visu formæ, lethumque, laborque.*
Æn. 1. *Quos ego... sed motos præstat componere fluctus*

Exceptio. A Reor, ratum; a Sero, satum; ab Eo; itum, a Sino, situm; a Lino, litum; a Do, datum: a Ruo, rutum; a Queo, quitum, Supina dissyllaba primam corripiunt.

Æn. 1. *Nos abiisse rati, & vento petiisse Mycenas.*
Ibid. *At non ille, satum, quo te mentiris, Achilles.*
Met. 1. *Poscebatur humus: sed itum est in viscera terræ.*
Met. 2. *Hic situs est Phaethon, currus auriga paterni.*
Georg. 4. *Ardentes auro, & paribus lita corpora guttis.*
Hor. c. 1. *Divitiæq; peregrinæ, quibus oblitus actor.*
Æn. 12. *Postquã introgressi, & coram data copia fãdi.*

Ov. e. 1. *Diruta sunt aliis, uni mihi Pergama restant.* Ter. Hec. Act. 4. *Nam cum compressa est gnata, forma in tenebris noſci non quita est.* Pes ultimus Jambus est in Jambico Tetrametro.

Appendix. Citum, a Cieo, secundæ conjug. priorem brevem habet; unde Concitus, Excitus, pen. br. V. Fl. l. 3. *Vulnus, & extrema sonuit cita cuspide cassis.* Æn. 12. *Altior insurgens, & cursu concitus heros.* Met. 2. *Nec fruitur somno vigilantibus excita curis.*

2 Citum vero a Cio. quarti ordinis, priorem producit; unde Concitus, Excitus, penultima longa. Lucan. l. 5 *Unde ruunt toto concita pericula mundo.* Id. l. 1. *Rupta quies populi, stratisq; excita juventus.*

3 Ruo, nunc facit Sup. Ruitum: priscis sæculis, Rutum, fecit, unde composita, dirutum, Erutum, Obrutum.

Æn. 11. *Nec mihi cum Teucris ullum post erua bellum.*

4 STATUM, priorem producere in derivatis, Staturus, & compositis docet Prisc. l. 10.

Luc. l. 3. *Tunc res immenso placuit statura labore.* Mart. l. 10. *Constatura fuit Megalensis purpura centum.* St. l. 7. *Quæ sic orsa loqui: Spes ne obstatura Pelasgis.*

5 In plurimis tamen derivatis corripitur, ut Status, substant., & Status, ta, tum, adject. sic Statio, Statuo, Statua, Stabilis, Stabulum, &c. & cum A, in I, mutatur in Præstitum, Constitum.

4. Fast. 1. *Hic status in cœlo multos permansit in annos.* 1. Fast. *Musa quid a fastis non stata sacra petis?* Æn. 1. *Nunc tantum sinus, & statio male fida carinis.* Æn. 4. *Urbem præclaram statui, mea mœnia vidi.* Hor. 4. S. 3. *Infantes statuas, seu pingui tentus omaso.* Æn. 1. *Connubio jungam stabili, propriamque dicabo.* Æn. 6. *Itur in antiquam sylvam, stabula alta ferarum.* Ib. *Centauri in foribus stabulant, scyllæque bifermes.*

Præceptum VII. De Supinis Polysyllabis.

VTUM producunt Polysyllaba cuncta Supina.

De Vi præterito semper producitur, itum.

Agnitus agnosco, & Cognosco cognitus effert.

Casora corripies in itum quæcunque Supina.

SUpina in Tum, polysyllaba, præcedente U, habent penultima longam, ut solutum, argutum, indutum. Æn. 2.

Digitized by Google

n. 9. *Lumina rara micant; somno, vinoque soluti.*

Item in Itum a præteritis in Vi, per V, consonantem: ut, cupivi, Cupitum; Petivi, Petitum; Condivi, Conditum, a Condio.

Trist. 3. *Exuleram, requiesq; mihi non fame petita est.*

Exceptio. 1 Agnovi tamen, & Cognovi, Agnitum, & Cognitum penult brev. habent. Trist. 3. *Idque recens præstas, nec longo cognitus usu.*

2 Supina in Itum a præteritis in UI, per U vocalem, cæteraque supina in Itum, habent penultimam brevem: ut Monui, monitum, Tacui, tacitum; Credidi, creditum.

Æn. 6. *Discite justitiam moniti, & non temnere Divos.*

Ib. *Quis te Magne, Cato, tacitum, aut te, Cosse, relinquat?*

Præceptum VIII. De Derivatis.

DERIVATA Patris naturam verba sequuntur.
Mobilis, & Fomes, Laterna, ac Regula, Sedes,
Quamquam orta e brevibus, gaudent producere primâ
Corripiuntur Arista, Vadum, Sopor, atq; Lucerna
Nata licet longis: usus te plura docebit.

1 DErivata sequuntur naturam eorum a quibus derivantur; ut, Legebam, legam, lege, legito, prima brevi, quia oriuntur e præsenti, Lego, legis, cujus prior brevis est.

At Legeram, legerim, legissem, legero, legisse, prima longa; quia a præterito, Legi, nascuntur, cujus prior longa est, cum sit præteritum dissyllabum.

3 Aratrum, Simulacrum, Ambulacrum, lavacrum, Volutabrum, Involucrum, &c. penultima longa, quia a Supinis, Aratum, Simulatum, Ambulatum, Lavatum, Volutatum, Involutum deducuntur, quorum penultima similiter longa est.

4 Reditus, Exitus, Introitus, Aditus, Initus, Obitus, penultima correpta; quia fiunt a Supino *Itum*, quod priorem corripit, ut supra diximus.

Exceptio. Multa, quæ suæ originis naturam non sequuntur, usu, assiduaque Poetar. lectione sunt addiscenda: cujusmodi sunt hæc longam Denus, Fidus, Fomes, & Fomentum, Humanus,

Imbecillus, Jumentum, Laterna, Lex, legis, Macero, Mobilis, & Momentum, Nonus, Regula, Sedes, Tegula, Vox, vocis, & alia orta e brevibus: Decem, Fides, Foveo, Humus, sive Homo, Baculus, Juvo, Lateo, Lego, Macer, Moveo, Novem, Rego, Sedeo, Tego, Voco; Quamquam Fomes, & Fomentum, Jumentum, Mobilis, & Momentum, potius a Supinis longis Fotum, Jutum inusitato, hoc est, Adjutum, & Motum, oriri videntur.

2 Contra vero hæc brevia: Acerbus, Arena, & Arista, Discretus, Dux, ducis; Ligula, Lucerna, mamilla, Odium, Ofella, Quasillus, Quater, & Quaternus, Sagax, Sigillum, Sopor, Tigillum, Vadum, & alia orta e longis, Acer, Areo, Dissero, Duco, Lingua, Luceo, Mamma, Odi, Offa, Qualus, Quatuor, Saga, seu Sagio, Signum, Sopio, Tignum, Vado.

Præceptum IX. de Compositis.

LEGEM Simplicium retinent Composita suorum, Vocalem licet, aut diphthongum Syllaba mutet. Dejero sed Jure dat, Pejeroque, Innuba, Nubo. Pronubaque, atq; Hilum, Nihilum, dat semisopitus Sopio; Fatidicus, frat esque a Dico creantur. Participale Ambitum, ab Itum, inter longa repone.

COmposita brevitatem, vel longitudinem Simplicium sequuntur.

2 In Perlego, Relego, gis, tertiæ Conjugationis, E, ante G, brevis est; quia in simplici Lego, etiam corripitur. Sed in Relego, gas, Allego, gas, primæ conjugationis, eadem producitur, ut in simplici, Lego, as. In præterito vero Perlegi, Relegi producitur, quia in simplici præterito Legi, itidem longa est.

3 Attigi, Concidi, Diffidi, Ebibi, Rescidi, I mediam habent brev. quia in Simplicibus eadem vocalis, corripitur, nempe Tetigi, Cecidi, a Cado &c.

4 Oblitum, ab *Oblino*, Insitum, Circumdatum, Desitum, penultimam habent brevem: quia fiunt a supinis brevibus, Litum, Satum, &c.

Tibul. l. 2. *Oblitus & musto feriet pede rusticus uvas.* producitur vero Oblitus, ab Obliviscor. Ap-

Appindix. 1. Quantitas ſimplicium ſervatur in compoſitis, quamvis vocalem mutentur. Sic Concido, Excido, Incido, Occido, Recido, a Cado, penultimam corripiunt. Eligo, Seligo, a Lego, gis: Contra, Concido, Excido, Incido, Occido, Recido, a Cædo, eandem producunt, ſic Allido, & Collido: a Lædo, exquiro, Requiro, a Quæro: Obedio, obedis, ab Audio.

Æn. 12. *Occidit, occideritq; ſinas cum nomine Troſi.*
Juven. Sat. 7. *Decidit miſeros crambe repetita magiſtros.*

2 Hæc a ſimplicibus longis ortâ corripiuntur: Dejero, Pejero, a Juro: Pronuba, Innuba, a Nubo: Fatidicus, Maledicus, Cauſidicus, Veridicus, a Dico, cis: Nihilum ex ni, & hilum. Cic Tuſc. 3. *Luxum ſudans attendo, neq; proficit hilum.* Hor. l. 2. *Stultitia ne erret, nihilum diſtabit, an ima.*

3 Connubium, a Nubo, ſecundam ſyllabam habet communem.

Æn 3. *Hectoris Andromachæ Pyrrhiñ connubia ſervas*
Æn. 1. *Connubio jungam ſtabili propriamq; dicabo.*

Niſi forte in hoc poſteriore primus, ac ſecundus pes Spondæi ſint per Synæreſin: ut etiam in eo *Sidonias oſtentat opes*, aliiſque, &c.

4 Ambitus, ta, tum, participium media longa.
Ov. Met. 1. *Juſſit & ambitâ circumdare littera terræ.*
Ambitus, tus, nomen quartæ eandem breviat.
Lucan. l. 1. *Ipſe ſui populus lethalíq; ambitus Urbi.*

5 Sopio, & Sopitus primam producunt.
Met. 7. *Pervigilem ſupereſt herbis ſopire draconem.*
Æn. 1. *Hunc ego ſopitum ſomno ſuper alta Cythera.*
Semiſopitus tamen ſo corripit.
Ov. ep. 10. *Theſea prenſuras ſemiſopita manus.*

Præcepium X. De Præpoſitione in compoſitione.

LONGA, *A, De, E, Se, Di, præter Dirimo, atque Diſertus.*

Sit Re, breve, at, Refert, a res producito ſemper.
Corripe Pro Græcum: produces rite Latinum.
Contrahe q; Fundus, Fugio, Nepiſq; Nepoſque.
Et Feſtus, Fari, Fateor, Fanumque crearunt.
Hiſce profecto addes, pariterq; Procellæ, Protervus
Atque Propago, genus: Propago protrahe vitis,

Propino varia, Procuro, Propago Profundo.
Corripe, ab, & reliquas (obstent nisi consona bina)
Quæ sunt Ad, vel in, ob, per, sub, super anteq; circũ

A, E, De, Di, Se, cum componunt, longæ sunt, ut Amitto, Erumpo, Deduco, Diripio, Separo.

Æn. 1. *Amissos longo socios sermone requirunt.*
Æn. 3. *Deducunt socii naves, & littora complent.*
Æn. 1. *Tergora diripiunt costis, & viscera nudant.*
Met. 1. *Separat Aonios Actæis Phocis ab arvis.*

Exceptio. 1 Dirimo, & Disertus, diu corripiunt.

Æn. 5. *Cede Deo, dixitq; & prælia voce diremit.*
Mart. l. 6. *Non tu, Pomponi, cana diserta tua est.*

2 Re præpositio in compositione corripitur: sed Refert, impersonale, idest, interest, producitur.

Æn. 1. *Collectasque fugat nubes, Solemque reducit.*
Georg. 2. *Est numerus: neque enim numero comprendere refert.*

3 Pro, præpositio brevis est apud Græcos, ut, Propontis; longa apud Latinos: ut Provoco, Promoveo.

4 de Pont. *Misit in has si quos longa Propontis aquas.*
Æn. 3. *Provehimur portu terræq. urbesq; recedunt.*

Verum corripiuntur profundus, profugus, pronepos, & proneptis profestus, profari profiteor, profanus, profecto, profectus, & profecturus a proficiscor [nam a proficio, eandem producunt] procella, protervus; & propago nomen, cum genus significat, nam propago, idest, vitis depressa, producitur.

Lucr. 6. *Quem prior affatur Pompeji ignava propago.*
Georg. 2 *Silvarumque altos premens propaginis artus.*

4 Propino, procuro, & propago, gas, verbum, primam habent communem. Tibull. l. 1. *ipse procuravi, ne*, &c. Profundo, dis, raro eandem producit: Propello, & propulso, nonnunquam apud Lucr. eandem corripiunt.

Lucr. 4. *Et procul a tergo, quæ prouchat atq; propellat.*
Ibid. *Verbera propulsantes.* Tutiùs est productio.

5 Præpositiones, Ab, ut Abeo; Ad, ut Adoro; In, ut Inire, Ob, ut Obeo; Per, ut Pereo; Sub, ut Subeo; Super, ut Superaddo, Ante, ut Antefero, Cir-

Digitized by Google

Circum, ut Circumago, corripiuntur; item A, Græca particula, ut Adamas, adytum, atomus.
Fast. 3. *Immolat hunc Briareus facta ex adamante securi.* Æn. 5. *Talibus ex adito dictis Cumæa Sibylla.*
Juv. S. 7. *Circumaget madidas a tempestate cohortes.*

Præceptum XI. de A, E, I, O, dum compositi vocabuli partem priorem terminant.

PRODUC *A, semper Compositi parte priore,*
At simul E, simul I, crebro breviare memento.
Nequidquam produc, Nequando; Venefica, Nequâ.
Nequaquam: Ne quis, Jocisque, Videlicet addes.
Idem masculeum produc, & Siquis, Ibidem,
Scilicet, & Bigæ, Tibicen, Ubique; Quadrigæ,
Bimus, Tantidem, Quidam, & composita Diei.
Composita, O, breviant Græci: Samothracia testis,
Sed Minotaurus parvique Geometra longum est.
O Latium variat, producere namque alioquin,
Et Quandoque; at quandoquidem breviare solemus.

SI prior pars compositi, A, vocali terminetur, producitur, ut Trano, Traduco, Trado.
Geo. 3. *Ascanii; superant montes, & flumina tranant.*
Tib. l. 1. *Me meæ paupertas vitæ traducat inerti.*

2 Si vero E, vocali finiatur, fere brevis est, ut, Nefas, Archetypus, Liquefacio, Tepefacio, Tremefacio, Stupefacio, Madefacio.
Juv. Sat. 3. *Credebant hoc grande nefas.*
Georg. 4. *Eademque calor liquefacta remittit.*
Mor. l. 1. Sat. 5. *Ferrum repefecit acutum.*

3 Excipe, Nequis, Nequa, Nequod, Nequam, Nequitia, Nequaquam, Nequidquam, Nequando, Videlicet, Venificus, Venefica.
Æn. 12. *Nequa meis esto dictis mora. Jupiter hæc stili.*
Ov. ep. 4. *Barbara narratur venisse venefica tecum.*

4 Liquefacio, & Tempefacio raro producuntur.
Ov. 3. Met. *Thura liquefaciunt.* Sil. l. 1. *Ossa liquefactis.* Catul. de nupt. Pel. *Alta tepefaciet.* Producit quoque Lucr. Expergefacio, & Patefio, l. 4. *Expergefactique sequuntur. Causa patefiat.* Patefacio etiam, & Rarefacio. l. 6. *Atque putrefecit.* Idem. *Et rarefecit calido miscente vapore.*

5 Si prior pars compositionis in I, vel in Y, desi-

Idem lib. 3. *Non nautas puto vos, sed Argonautas.* Phaleucius est. *Exceptio.*

Quæ per Omega apud Græcos scribuntur, longa sunt, ut Geometra, Minotaurus, Lagopus: nec plura facile invenies, quibus utantur Latini. Æn. 6. *Minotaurus inest, Veneris monimenta nefandæ.* Mart. l. 7. *Si meus aurita gaudet Lagopode Flaccus.*

2 O, in Latinis dictionibus compositis partim producitur, ut, Alioquin, Quandoque, quandocunque, introduco, Retroversus: partim corripitur: ut quandoquidem. Hodie, Bardocucullus. Hor. in Ar. *Indignor, quàdoq; bonus dormitat Homerus* Prop. lib. 1. *Quandocunque igitur vitam mea fata reposcunt.* [mus herba. Virg. Ecl. 3. *Dicite, quandoquidem in molli consedi-*

DE INCREMENTO SINGULARI NOMINIS.

CAP. III.

ADMONITIO.

Quoniam quæ cap. 3. 4. 5. de Incrementis habentur, si per præcepta tradantur, paulo difficiliora sunt; eaque ipsa usu postea facilius addiscuntur, non videntur iis Tyrones initio onerandi, nisi ubi præceptorum generalium, quæ 1. & 2. traduntur capite, atque ultimarum syllabarum, quæ 6. capite continentur, cognitione optime imbuti fuerint. Quia vero Incrementa, vel ad primas spectant syllabas, ut, Pax, pacis; Das, damus: vel ad medias, ut, Liber, liberi; Amas, Amamus: ultimarum syllabarum præceptis naturæ ordine præeunt.

Quid sit Incrementum Nominum.

SI genitivus singularis Par fuerit nominativo Syllabarum numero, nullum erit incrementum, ut Musa, Musæ: Dominus, domini. Sin longior fuerit, tum penultima genitivi incrementum erit, quæ in omnibus casibus utriusque numeri semper genitivi quantitatem servat, ut Sermo, sermonis, sermoni, sermonem, sermones, sermonum, sermonibus, ubique, O, longum est. Præter Bobus, ubi O, producitur quamvis in genitivo singulari corripiatur, Bovis. Ov. ep. 3. *Non profecturis littera bobus erat.*

Digitized by Google

Appendix.

Iter, ſupellex, & compoſita ex Caput, litteris, Es, finita, duplici augentur incremento, itineris, ſupellectilis, biceps, bicipitis, triceps, tricipitis, ut diximus l. 1. c. 17. in tertia declinatione.

Incrementum primæ, & ſecundæ Declinationis.

CASIBUS obliquis vix creſcit Prima: Secunda Corripit Incrementa; tamen producit Iberi.

A, Incrementum primæ declinationis nullum eſt, niſi longum apud poetas, ut Aulai, Pictai.

Æn. 3. *Aulai in medio libabant pocula Bacchi.*

Æn 6. *Æthereum ſenſum, atque aurai ſimplicis ignē.*

E, I, U, incrementa ſecundæ declinationis corripiuntur, ut Miſer, miſeri, Vir, viri, Satur, ſaturi

Æn. 1. *Arma, virumq; cano, Troja qui primus ab oris.*

Ibid *Non ignara mali miſeris ſuccurrere diſco.*

Perſ. Sat. 1. *Romulidæ ſaturi quid dira poemata narrent.*

Exceptio.

Iber, Iberi: penultimam habet longam, & ex eò compoſitum, Celtiber, Celtiberi.

Lucan. l. 4. *Interea domitis Cæſar remeabat Iberis.*

Mart l. 1. *Vir Celtiberis non tacende gentibus* Jamb eſt

Incrementum, A, tertiæ declinationis.

Nominis, A, creſcens, quod ſpectat Tertia, longum eſt.

Maſcula corripies, Al, & Ar, finita; ſimulque

Par, cum compoſitis; Hepar, cum Baccare, Nectar,

Cum Vade, Mas & Anas ſqueis junge, Laremq. Jubarq;

A, Incrementum ſingulare, Tertiæ declinationis, longum eſt, ut Veſtigal, Titan, Pietas, Pax, Calcar, & Arax.

Ov. Faſt. 3. *Concitat iratus validos Titanos in arma*

Æn. 7. *Pars mihi pacis erit dextram tetigiſſe Tyranni*

Æn. 6. *Seu ſpumantis equi foderes calcaribus armos.*

Exceptio I. in vocibus Latinis.

Corripe maſculina in Al, Ar, ut Sal, Annibal, Amilcar, par, impar, compar, diſpar, &c. ſic Lar, Jubar: Vas, vaſis longum eſt, Vas, vadis br. Nar, natis, fluvius, & Cares populi primâ producunt. Sed Nar, incerti generis eſt. Care, in ſingulari inuſitatum, ac proinde non creſcit in obliquis.

Æn. 4. *Vela dabant læti, & ſpumas ſalis ære ruebant.*

Sil.

Sil. l. 8. *Annibalem, Fabio ducam spectante, per Urbem.*
Æn. 5. *Pergameumque Larē, & Lucana penetralia Vestæ*
Æn. 4. *It portis, jubare exorto, delecta juventus.*

Excepto H. in Græcis Vocibus.

A, Quoque, & As Græcū breve postulat Incrementum.
S, quoque finitum, si consona ponitur ante.
Et Dropax, Antrax, Athrax, cum Smilace, Climax:
His Atacem, Panacē, Celacem, Styracemq; Facemq;
Atq; Abacem, Ceracem, Phylacem, compostaq; nectæ.

GRæca in A, & As, ut Poema, Stemma, Pallas, adis: & quæ consonantem habent ante S, ut Trabs, Arabs, item Dropax, & reliquas in carmine enumerata, Incrementa habent brevia.

Juven Sat. 8. *Stemmata quid faciunt? quid prodest, Pontice longo?*
Æn. 2. *Instar montis equum divina Palladis arte.*
Ovid. Fast. 4. *Non modo thurilegos Arabas, modo suscipit Indos.*
Met. 4. *Et crocon in parvos versum cum similace flores*
Virg: *Non Styrace Idæo flagrantes picta capillos.*

Appendix.

Arctophylaeis, penultimam quamvis Manil. l. 1. metri necessitate produxerit, rectius tamen corripies, quia simplex phylax, *phylacos*, mediā corripit apud Græcos. Contra vero mediam *Syphacis* a Syphax, rectius cum antiquis Poetis Propertio, & Ovidio produces, quā cum Claudiano corripies. *Pharnacis*, mediam corripit Lucan. l. 10. sed ad incrementa non pertinet. Dicimus enim in recto, non *Pharnax*, sed *Pharnaces*, Cic. Att. l. 15. Sicut nec *Candax dacis* dicitur, sed *Condace, ces*, pen. corr. ex quo accus. *Candacem*. Plin. l. 6. c. 29.

E, Incrementum Tertiæ.

E, CRESCENS numero brevia bit Tertia Primæ.
Verum protrahitur genitivus in Enis, Iberqua,
Ver, halex, locuples, hæres, merces q; quiesque,
Lex, vervex, haleс, seps, plebs, rex insuper adde
Et, Peregrinū, er, es, Græcum Æthere & Aere dēptis.

E, Incrementum singulare tertiæ declin. breve est, ut Grex, nex, degener, pulvis, funus, teres.

Met. 4. *Mille greges illa totidemq; armenta per herbas*

E 2

Digitized by Google

Exceptio. Genitivus Enis, penultima habet longam: ut Ren, Renis, Siren, Sirenis.

Item peregrina, in El, ut Michael: Græca etiam in Et, & Es, ut Crater, Iuter, ſoter, tapes, Lebes; præter Aer, Æther. Producitur quoque Ver, & Iberes populi, & reliqua, quæ ponuntur in carmine.

Geor. 1. *Vere novo, gelidus canis cum montibus humor.*
Æn. 1. *Craterasque magnos ſtatuunt, & vina coronant.*
Ov. Ep. 3. *Viganti fulvos operoſo ex ære lebetes.*
Juv. Sat. 1. *Vervecum in patria, crassoq; ſub aere naſci.*

I, vel Y, Incrementum Tertiæ.

CORRIPIET pariter creſcens, I, Tertia primo
In numero: At Græcum paſſim producit in Inis,
Gryps, Vibex, Neſis, Lis, Dis, Glis, addito Samnis.

I, vel Y, incrementum ſingulare tertiæ declinationis breve eſt, ut, Stips, ſtipis, pollex, chlamis, chalybs, ordo, pugil, carmen, ceſpes, ſanguis.

Ov. Faſt. 1. *Dic inquam, parva cur ſtipe quærat opes.*
Geor. 1. *At Chalybes nudi ferrum, virosq; Pontus.*

Exceptio I. Inis, vel Ynis, in Græcis.

Genitivus, Inis, vel Ynis, a nominibus Græcis penultimam producit, ut, Delphin, Phorcin, Salamis. Item vibex, vibicis, glis, gliris, Neſis, Neſidis, gryps, gryphis, Samnis, itis, lis, litis; dis, ditis. Quibus adde. Quirites.

Ecl. 8. *Orpheus in ſylvis inter Delphinas Arion.*
Æn. 8. *Laomedontiadem Priamum Salamina petentem.*
Perſ. Sat. 4. *Siquaeat multa cautus vibice flagellas.*
Æn. 9. *Noctes, atque dies patet atri janua Ditis.*

Exceptio II. Itis, vel Ytis.

IX, produc, breviato Hiſtrix, cum formice, varix,
Coxendix, chanixque, cilix, natrixque, calixque.
Adde & Eryx, & onyx, nix, pixque, filixque.
Sardonychis, calycis, larycis. Sit Bibrycis anceps.
Sed brevibus junges in Cis cum patrius exit.
Coccyx, coccygis; Maſtix, maſtigis amabit.

NOmina, IX, vel YX, ſyllaba finita, penultimam genitivi habent longam, ut, felix, bombyx, bombycis, perdix, coturnix, matrix, pernix, lodix.

Æn. 6. *Vivite felices, quibus eſt fortuna peracta.*

Ex-

Exceptio.

Excipitur Hiſtrix, fornix, cilix, varix, pix, natrix, (*Jerpens*) nix, nivis, calix, & calyx, &c.

Luc. l. 2. *Armentos, Cilicaſq; Jeens, Tauroſq; jubegit.*

Id. l. 3. *Nunc pice, nunc liquida rapuere incendia cera.*

O, Incrementum Tertiæ.

O, *CRESCENS numero producimus uſque priore, O parvum in Græcis brevia, producito magnum. Corripitur Genitivus Oris, quem neutra dedere Nomina; Sed produc, Os, Oris. Sit brevis Arbor, Et Lepus, & Pus compoſitum, bos, compos, & impos: Adde pis Cappadocem, Allobrogem, cum præcoca, & obs, ops.*

Verum produces Cercops, Hydropſq; Cyclopſque.

O, Incrementum ſingulare Tertiæ declinationis in Latinis nominibus longum eſt: ut Sol, vox, velox, celox, celocis, candor, unio, ſacerdos, mando, mandonis.

Ov. Met. 9. *Regia Solis erat ſublimibus alta columnis.*

Exceptio I. Græca in On, quæ in obliquis habent Omicron, corripiuntur: ut Philæmon Palæmon, Sindon, Agamemnon, Jaſon, Amazon, Sic. Senones, Britones, Lingones, Tentones, Vaſcones, & alia uſu diſcenda.

Æn. 11. *Pulſant, & pictis bellantur Amazones armis.*

Latini interdum N, litteram omittunt, ut Macedo, Macedonis, Brito, Vaſco, Saxo, Lepo, Agamemno. (*Agamemno volentes.*

Stat. Theb. 11. *Conclamant Danai, ſimulatque*

Quæ veto per Omega ſcribuntur, longa ſunt: ut Simon, Spadon, Agon, Sidon, Solon, Lacon, Sicyon, &c. Duo variantur, Orion, & Ægon.

Exceptio II. Genitivus in oris, a nominibus Græcis, & Latinis neutris (præter Os, oris) penultima habet brevem. Nectar, marmor, ebur, corpus. His addantur Memor, arbor, lepus, & ex *pus pedis* compoſita, ut Tripus. Item Bos, compos, & impos.

Ov. Met. 2. *Ipſe Jus decoris, qualis cum deficit orbi.*

Virg. Opuſc. *Sic vos non vobis fertis aratra boves.*

Neutra comparativa ſequuntur maſculinorum quan-

quantitatē ut Majus, majoris, minus, minoris [penult. longa] ſicut major, majoris; minor, minoris.

Exceptio III. Corripiuntur etiam Cappadox, Allobrox, præcox, & quæ conſonantem habent ante S, ut Scrobs, Æthiops, Cecrops, Dolops, præter Cyclops, Cercops, Hydrops.

Mart. l. 9. *Cappadocum ſævis Antiſtius occidit oris.*
Æn. 2. *Hic Dolopūmanus, hic ſævus tēdedat Achilles.*
Met. 1. *Tela reponitur manibus fabricata Cyclopum.* Met. 14. *Cercopum exoſus.*

U, creſcens in Tertia.

U BREVIA incrementa feret: ſed caſus in Udis, Uris, & Uris, ab Us, rebo producitur: & Fur, Lux, Frux. Sed brevia Intercuſq; Pecuſq; Liguſq;

U, Incrementum Tertiæ declinationis breve eſt: ut Murmur, Furfur, Turtur, Trux, Redux, Dux, Tradux. [dine gratis.

Georg 4. *Magnanimuſque duces, totiuſque ex ordine*

Exceptio, Interrogandi caſus, Udis, Uris, & Uris, a nominibus in Us, penultimam habent longam, ut Palus, Paludis, Tellus, telluris, virtus, virtutis, Item Fur, furis, cum cæteris obliquis: Pollux, Lux & Frugis a Nominativo Frux, inuſitato. Corripiuntur vero Intercus, cutis; Pecus, Pecudis; Ligur. Liguris.

Virg. *Quid domini faciant, audent cum talia fures?*
Tibul. lib. 9. eleg. 1. *Luce ſacra requieſcat humus requieſcat arator.*

DE INCREM. PLURALI NOMINIS CAP. IV.

Penultima Genitivi, vel Dativi pluralis numeri dicitur Incrementum plurale, cum uterque caſus longior eſt nominativo ejuſdem numeri: ut Muſæ, Muſarum; Ambo, amborum, ambobus; Qui, quorum, quibus; Res, rerū, rebus.

A, E, I, O, U,

PLURALIS caſus ſi creſcit, protrahet A, E, Atque O: corripies I, U: Verum excipe Bubus.

A, E, O, Incrementa multitudinis longa ſunt: ut Quarum, harum, ambabus. Rerum, rebus. Horum, quorum. Ovid. 4. de Pont. eleg. 5. *Cum tamen a turba rerum requieverit harum.*

Æn.

Æn. 2. *At Capys, & quorum melior sententia menti.*

I, & U, Incrementa multitudinis corripiuntur: ut Quibus, Tribus, montibus, Lacubus, Verubus.

Ecl 5. *Montibus in nostris solus tibi certet Amyntas.*
Ov. Fast. 3. *Præmia de lacubus proxima musta tuis.*
Verum Bobus, seu bubus producitur.

DE VERBORUM INCREMENTO.

CAP. V. *Quid sit Incrementum Verborum.*

SEcunda persona singularis Modi indicativi norma est, ad quam Verborum Incrementa diriguntur; cui si verbum sit æquale, nullum erit Incrementum: ut Amat, amant, quia dissyllaba sunt, sicut Amas [quæ norma, & regula est incrementorum] nullum habent incrementum. Sin verbum longius sit una syllaba, unum habebit incrementum: ut Amamus, amatis, quorum penultima incrementum est: nam ultima numquam dicitur incrementum. Si duabus syllabis norma superetur, duo erunt incrementa, ut Amabitis, amabimus; si tribus tria: ut Amaveritis, amaverimus: si denique quatuor totidem erunt incrementa, ut audiebamini.

2 In verbis Deponentibus fingenda est vox activa, ad quam Verborum Incrementa dirigantur.

3 Ultima syllaba, ut modo diximus, numquam est incrementum, prima vero est, si norma ipsa sit monosyllaba, ut Das, fles, Damus, datis, dabam, dare, & cætera dissyllaba unum habent incrementum: eodem modo Flemus, fletis, flebam, flere, &c.

Præceptum I. De Incrementa verborum, A & E,
A, crescens producit: Do, in remento excipe primo.
E, quoque prodiscunt verba increscentia. Verum
Corripiant E, ante R Ternæ duo tempora prima
Sed Reris, vel Rere, datur penultima longis:
Sit brevis E, quando Ra, Rim, Ro adjuncta sequentur,
Et Beris, atq; Bere, in Verbi breviato Futuris:
Corripit interdum Steterunt, Dederuniq; Peeta.

A, In omni verborum incremento producitur: ut Stabam, stares, properamus, docebamus, legebamus, audiebamini. Mer.

Met. 10. *Serius, aut citius metâ properamus ad unam.*
Æn. 2. *Trojaq; nunc ſtares, Priamiq; arx alta maneres.*

Exceptio.

A, primum duntaxat incrementum verbi Do, das corripitur: ut Damus, dabunt, date, ob quam cauſam pronuntiamus Circundamus, circundabunt, circundare, Venudabo, venundare, &c. penultima brevi.

Æn. 2. *His lacrymis vitâ damus, & miſereſcimus ultro*
Æn. 1. *Vela dabant læti & ſpumis ſalis ære ruebant*
Ov. Met. 1. *Juſſit & ambitæ circundare littora terræ*

Redundamus autem, redundabo, redundare, &c. longa ſunt. Non enim a *Vo, das, dedi,* ſunt, ſed ab *Undo, as, avi.* Sic enim Abundare, Exundare, Inundare, &c.

E, in omnibus verborum incrementis producitur: ut Flebam, rebar, lacereris, docerem, legerunt.

Ov. *Flebat Ariſtæus, quod apes cum ſtirpe necatas.*
Æn. 5. *Sic equidem ducebam animo, rebarq; futurum.*
Mart. l. 1. *Dædale, Lucano cum ſic litereris ab urſo.*

Exceptio I. E ante R, breve eſt in primo incremento præſentis, & imperf. tertiæ Conjug. ut, Cognoſcerem, legerem, legeremus, legeris, vel legere (præſens paſſ.) *Reris* tamen, vel *Rere* producitur: ut Loquereris, proſequerere, &c.

Ov. Triſt. 1. *Ut neq, reſpiceres, neque ſolvere jacentẽ*
Dure, nec exequias proſequerere meas
Mart. *Illud laurigeros ageres, cum lætus triumphos*
l. 1. ep. 65. *Hoc tibi, Roma, caput, cum loquereris erat.*

Exceptio II.

E ante Ram, Rim, Ro, corripitur: ut Amaverã, amaverim, amavero; Fecerã, fecerim, fecero.

De cæteris perſonis idem eſt judiciũ: Amaveris, amaverit, amaverimus, Fecerimus, feceritis.

Met. 3. *Fecerat, exiguas jam Sol altiſſimus umbras.*

Exceptio III.

Beris, & Bere ſemper corripitur: ut Celebraberis, vel celebrabere, Mordeberis, vel mordebere.

Æn. 8. *Semper honore meo, ſemper celebrabere donis*
Triſt. l. *Tu cave defendas, quamvis mordebere dictis.*

Ap-

Appendix. Poetæ in præterito Indicat. E, lit. ante Runt syllabã, pro suo jure interdum corripiunt.

Æn. 3. *Obstupui, steterunt; comæ, & vox faucibus hæsit.*

Tib. l. 2. *Nec cithara, intonsæ profuerunt ve comæ:*

Ne tamen putent novi poetæ, idem passim sibi licere: in brevi præsertim poemate.

De Incrementis: Verborum, I, O, & U,

Præceptum I I.

CORRIPIT, *I, crescens verbum: producitur Ivi Præteritum: sed Imus breviatur: deme Velimus, Nolimus, simus, quæque hinc composita dabantur. Et quodvis Quartæ incrementũ, I, petrabe primum. Rs conjunctivi possunt variare Poetæ. O, incrementum producit: U, corripe semper.*

I, In quovis verborũ incremento corripitur: ut Linquimus, amabimus, audiebamini.

Æn. 3. *Linquimus Ortygiæ portus, pelagoque volamus*

Hor. l. 1. Sat. 5. *Communi sensu plane caret, inquimus, eheu.* *Exceptio.*

Penultima præteriti in Ivi longa est, ut Petivi. Et primum incrementum Quartæ conjugationis: ut Audivimus, audite, audirem. Sic venimus, reperimus, præs. temp. Sic imus, ibam, ibo, ito. & composita. Corripitur tamen secundum Incrementum, ut Audivimus; tertium, ut Audiveritis

Æn. 2. *Celsi, & jubato montem genitore petivi.*

Æn. 6. *Tu ne cede malis, sed contra audentior ito,*

Æn. 4. *Jungimus hospitio dextras, & tecta subimus.*

Hæc etiam longum habent. Nolito, nolite, nolimus, nolitis; Velimus, velitis; Simus, sitis, & composita: ut Possimus, adsimus, prosimus, obsimus, desimus, &c.

Ov. *Et documenta damus, qua simus origine nati.*

De Pont. 4. *Siquis, ut in populo, qui sitis, & unde requirat.* *Appendix I.*

Imus, in præterito penultima corripit: ut Venimus, Reperimus, Comperimus.

Æn. 1. *Non nos aut ferro Lybicos populare penates.*
Venimus, aut raptas ad littora vertere prædas.

Appendix I I.

Tempora Conjunctivi Modi, syllabis Rimus, & Ritis,

Digitized by Google

Ritis, finita, habeantne penult. brevem, an longam etiam veteres *Grammatici certant*, & *adhuc sub judice lis est*: Diomedes enim docet, Præteritum breve esse, futurum vero longum. Probus utrumque longum esse affirmat. Quare, cum versus facies, Poetas optimos imitaberis: qui Ri syllaba Conjunctivi modo corripiunt, modo producunt, prout versus postulat. Sin tibi aliquid recitandum erit, ne sermonem des auditoribus, regionis consuetudini servies.

O, In Verborum incrementis semper producitur: ut Facitote.

Met. 9. *Cumq; loqui poterit, matrem facitote salutet.*

U, in Verborum incrementa ubique corripitur, Sumus, Possumus, volumus.

Hor. c. 3. *Nos numerus sumus, & fruges consumere nati.*

Ibid. *Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.*

DE ULTIMIS SYLLABIS. CAP. VI.

SYllabæ, quæ ultimum locum tenent, partim Positione, ut Prudens, precor; partim Diphthongo: ut Musæ; partim privatis præceptionibus cognoscuntur, de quibus nunc agendum est,

A, in fine.

A, finita dato longis; Ita, Postea deme,
Ejà, Quia, & casus omnes; sed protrahe Sextum.
Productis Græcos casus adjunge vocandis.

A, Finita longa sunt: ut Memora, contra, ultra, antea, frustra, triginta, quadraginta, quamquam hæc Numeralia correpta reperiuntur interdum.

Æn. 1. *Musa mihi causas memora, quo numine læso.*

Æn. 3. *Triginta capitum fœtus enixa jacebit.*

Juven. Sat. 2. *Ultra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem.*

Corripe Eja, postea, quia, ita.

Item casus omnes in A: ut Anchora, vela; præter ablativos: ut de prora; & vocativos Græcos ab As, sive primæ: ut O Æneа: sive tertiæ, quorum genitivus in Antis, ut O Alia, Calcha: Palla.

Æn. 11. *Non ita me experti Butas, & Pandarus ingens.*

Æn. 3. *Anchora de prora jacitur, stant littore puppes.*

Ib. *Quid miſerum, Ænea, laceras? jam parce ſepulto.*
Æn. 11. *Non hæc, o Palla, dederas promiſſa parenti.*
Ov. *Tempus, Atla, veniet, tua quo ſpoliabitur auro.*

E, in fine.

CORRIPE, E, ſed Primæ, Quintæq; vocabula produc, Atq; Fame, Cete, Tempe, Fermeque, Fereque. Adde, Doceſimilemq; modum, & monoſyllaba; præter Encliticas, ac Syllabicas; nec non (male dempto, Ac bene) produces adverbia tuncta ſecundæ.

E, Littera finita corripiuntur, ut Nate, fuge, pone, pene, neinpe.

Æ. 2. *Heu fuge, nate Dea, teq; his, ait, eripe flammis.*
Ecl 9. *Pene ſimul tecum ſolatia rapta, Menalca.*

Exceptio I. Producuntur nomina primæ, & quintæ declinationis: ut Anchiſiades, o Anchiſiade, Calliope, Re, Die, & quæ inde oriuntur: ut Quare, Hodie: quibus adde Fame, Cere, Tempe, Ferme, Fere, Ohe.

Æn. 6. *Tros Anchiſiade, facili deſcenſus Averni.*
Mar. l. 10. *Non venias quare tam longo tempore Romam*
Æ. 6. *Objicit: ille fame rabida tria guttura pandens*
ſuv. *Nulla fere cauſa eſt, in qua non fœmina litem.*
Id. *Mobilis, & viris ſi ferme natura malorum.*
Mart. *Ohe jam ſatis eſt, ohe libelle.* Phaleucius eſt.

Exceptio II.

Item verba Imperativi Modi numeri ſingularis ſecundæ Conjugationis: ut Vide, Habe.

Æn. 7. *Tu Vatem, tu Diva mone: dicam horrida bella*
Mart. *Quæ tua ſunt tibi habe, quæ mea, redde mihi.*
Hor. Epod. 6. *Cave, cave, namque in malos aſperrimus. Senarius. Cave*, tamen ſæpius corripitur.
Hor. epiſt. 1. *Vade, vide: cave, ne titubes, mandataque frangas.*
Triſt. 1 *Tu cave defendas, quamvis mordebere dictis.*
Corripiuntur interdum *Vide, Vade, Reſponde.*
Perſ. *Auriculas, vide ſis ne majorum tibi ſorte.*
Tr. 1. *Idque quod ignota faciunt, vale dicere ſaltem.*
Mart. *Si quando veniet, dices, Reſponde Poeta.*
Hinc & apud Manil. reperies *Reſpondere* penult. corr. Lib. 5. *Sic etiam magno quædam reſpondere mundo*, Sed hæc jamdiu deſita ſunt uſurpari.

Mul-

Multa quippe ſecundæ conjugationis verba olim erant tertiæ. Non Verbo *Fervit.*

Ter. Adelph. act. 8. *Cum fervit maxime.*

Æn. 8. *Fervere Leucatem, auroq; effulgere fluctus.*

Exceptio III. Sunt etiam longa Monoſyllaba, ut Me, Te, Se, exceptis conjunctionibus Encliticis, Que, Ne, Ve, [quæ *Et, An, Vel,* ſignificant] & ſyllabicis adjectionibus, Pte, Ce, Te. Suapte, Hiſce, Tute.

Æn. 1. *Tantane vos generi, tenuit fiducia veſtri.*

Æn. 6. *O virgo, nova mi faciet inopinave ſurgit*

Hor. l. 1 *Hiſcene verſiculis ſperas tibi poſſe dolores.*

Lucr. *Accipe præterea, quæ corpora tute neceſſe eſt.*

Exceptio IV. Longa præterea ſunt adverbia a nominibus ſecundæ declinationis profecta: ut Placide, Valde, minime: præter Bene, & Male & apud Lucret. Superne, Inferne.

Mart. *Excipe ſollicitos placide mea dona libellos.*

Id *Nil bene cum facias, facis attamen omnia belle.*

Hor. in Ar *Et male tornatos incudi reddere verſus.*

Tecta ſuperne timent, metuunt inferne cavernas.

Lucr. *Terra ſuperne tremit magnis concuſſa ruinis,*

l. 6. *Ducere ſorte Deos manes inferne rebamur.*

Appendix. Adjectiva tertiæ declinationis, cum in adverbia tranſeunt, ultimam habent brevem: ut Sublime, Suave, Dulce, Facile, Difficile.

Virg. Ecl. 6. *Canentes ſublime ferent ad ſydera Cycni*

Ecl. 3 *Ipſe ſed in pratis aries; jam ſuave rubenti.*

I, in fine.

I, produc, brevia Niſi, cum Quaſi, Græcaque Quintæ.
Jure, Mihi, variare, Tibique, Sibique ſolemus.
Corripies Ibi, Ubi, melius, Utrubique, & Cui.

I, Vocali terminata longa ſunt: ut Claſſi, Fieri

Æn. 6. *Sic fatur lacrymans, claſſique immittit habenas.*

[cius eſt.

Mart. 8. *Quam vellem fieri mus libellus.* Phaleu-

Exceptio I. Corripe niſi, quaſi, & Græca quintæ declinationis, quæ in I, vel Y, exeunt: ut Palladi, Daphni, Moly.

Pon. l. 5. *Quid niſi, Pierides, ſolatia frigida reſtant?*

Achil. 1. *Palladi Iliaceæ celebrabat Syros honorem.*

Catul.

Catul. *Morte ferox Theseus qualem Minoidi luctum.*
Idem. *Luce autem canæ Tethyi restituor.*
Ecl. 9. *Insere, Daphni, Pyros; carpet tua Poma nepotes.*
Hor. 4. Od. 3. *Dulcem, quæ strepitum, Pieri, temperas.* Asclep. est.
Tib. l. 3. *Sic cecinit pro te doctus, Minoi, Catullus.*
Ecl. 1. *Mirabar quid mœsta Deos, Amarylli, vocares.*

Pyladi autem, Oresti, & alia, quæ veniunt a prima Græcorum, producuntur.

Mart. 10. *Teque putas Pyladi, Calliodore, parem.*

Exceptio II.

Mihi, Tibi, Sibi, ultimam habent communem. Ibi, Ubi, Cui [cum dissyllabum est, frequentius corripiuntur: sic compositum Sicubi, Georg. 3. Æn. 1. *Post mihi non simili pœna commissa luetis.* Ec. 10. *Extremũ hunc, Arethusa, mihi concede laborẽ* Mart. l. 1. *sed norunt cui serviunt leones.* Phaleucius est.

O, in fine.

O datur ambiguis; Græca, & Monosyllaba longis.
Ergo pro causa, ternus, sextusque Secundæ:
Atq; adeo, atq; ideo atq; Adverbia nomine nata.
Sed cito corripies, Modoque, & Scio, Nescio, & Imo;
Et Duo. Sit varium Sero, & conjunctio Vero.

O, Finita ambigua sunt: Ambo, quando, opto, nolo, eo, queo, vigilando, quamquam Gerundia rectius producuntur.

Mart. l. 2. *ep.* 45. *Nolo boletos, ostrea nolo, tace.*
l. 4. e 90. *Pondero, poto, cano, ludo, lavo, cœno, quiesco.*
Juv. S. 3. *Plurimus hic ager moritur vigilãdo; sed illũ*
Luc. l. 3. *Audendo magnus figitur timor, arma capessã.*

Exceptio I. Excipe monosyllaba: ut Do, Sto! Dativos, & Ablativos: ut Somno, Tuo, quæ longa sunt; & Græca, quæ habent Omega; ut Androgeo, Atho, Clio, Alecto, Erato, Dido, & similia, de quibus lib. 1. cap. 17. in 3. Declin.

Æn. 2. *O lux Dardaniæ, spes o fidissima Teucrum.*
Ibid. *Invadunt urbem somno, vinoque sepultam.*
Æn. 7. *Alecto torvam facem, & furialia membra.*

Ergo pro causa, semper producitur, authore Probo, Ergo conjunctio, Porro, & Ideo, quæ passim producta leges, corripiuntur interdum.

Juv.

Juv S.5. *Ergo Deus quicumque aſpexit, ridet, & edit.*
Id. Sat.2. *Veſtet porro labor fœcundior hiſtoriarum.*
Mart. l. *An ideo tantum veneras, ut exires?*

Exceptio II. Longa ſunt adverbia e nominibus orta: ut ſubito, Merito, Multo. Quibus adjunguntur Adeo, Crebro, etiam Seculo, Mutuo, Profecto, quamvis quidam Variari putet.
Æn.1. *Eripiunt ſubito nubes cœlumque, diemque.*
Luc. l.8. *Hæc illuc jactatus aquis: adeone moleſta.*
Georg.2 *Crebra ferit, demiſſæ aures,* &c. *Crebrà* dixit pro *Crebro*, quod longum erat.

2 Sero, & Vero variantur.
Tib. l.1. *Heu ſero revocatur amor, ſeroque juventa.*
Theb.1. *Sero memor thalami, mœſtæ ſolatia morti,*
Matt. l.6. e 61. *Sero dedit pœnas; diſcerpè noxia mater*
Georg.1. *Me vero primum dulces ante omnia Muſæ.*
V. Flac.5. *Quod petimus; ſin vero preces, & dicta ſuperbus.* Hoc poſtremum vix imitabor: multo minus *Poſtremo* corripiam. Quod enim apud Juv. Sat. 2. legitur: *& Scauros, & Fabricios poſtremo ſeveros.* Cod antiqui legunt, *rigidoſq; ſeveros.*

3 Corripiuntur Modo, & compoſita, Quomodo, poſtmodo: dummodo: item Cito, imo.
Mart. l.5. *Tam ſubito corvus, quomodo cycnus erat?*
Id. l 5. *Quidquid habent omnes, accipe, quomodo das.*
Id. l.5. *Alcinæ cito dii, ſed tibi ſero dabunt.*
Id. l 7. *Non habet ergo aliud, non habet imo ſuum.*

4 Hæc quatuor, *Scio, Neſcio, Duo, & Ego*, ſemper corripi, Servius auctor eſt 1. Æneid. cui alii adſtipulantur.
Æn. 3. *Hoc ſat erit: ſcio me Danais e claſſibus unum.*
Ecl. 3. *Neſcio quis teneros oculis mihi faſcinat agnos.*
Ibid. *Et nobis idem Alcimedon duo pocula fecit.*
Ibid. *Non ego te vidi Damœtis peſſime caprum.*

5 *Duo*, & *Ego* producuntur interdum Cæſuræ beneficio; monendi pueri, ut ſemper corripiant.
Ecl. 5. *Etce duas tibi Daphni, duas; altaria Phœbo.*

SCHOLION.

ILlud minime prætereundum, non ſolum Dativos, & Abl. ſed nullum plane Nominis caſum in O,

in O, præter *Ego*, & *Duo*; nullam Verbi vocem, præter *Scio*, & *Nescio*, apud antiquiores Poetas, ut Lucretium & Virgilium, correpta reperiri: quod advertit Sosipater lib. 1. c. 2. Qui addit, *Scio* etiam, & *Nescio*, apud eosdem produci: duabus syllabis in una per Synæresim contractis, de qua cap. 11. Sic dici posset in his, Æn. 9. *Spondeo dignia tuis*, &c. & Georg. 4. *Stellio lucifugis*, &c. quibus tantum locis O finale Nominum, aut Verborum apud Virgilium videtur corripi] primos pedes Spondæos esse Synæresi (cum præsertim, teste Pierio, in omnibus codicibus legatur, *Stellio* & *Lucifugis*] unicuique illud Lucret. 6. *Verum essa ex genere hoc aliquit quod concio credat*, esse Spondaicum. Idipsum in Odis, & Epistolis servat Horatius. Certe e posterioribus præstantiores Poetæ, quamvis ea in re minus religiosi fuerint, fuere tamen, O, in fine corripiendo parciores: quod qui elegantiæ student, studeant imitari.

U, B, D, T, in fine.

U, semper produc; B, D, T, corripe semper.

U, Finita, longa sunt: ut Manu, Cornu, Panthu. Æn. 2. *Tela manu miseri jactabant irrita Teucri* Mett. 11. *Nec mora, curvavit cornu nerveque sagittam.* Æn. 1. *Quo res summa loco Panthu? qui prendimus arce*

B, D, T, Litteris terminata corripiuntur: ut Ab, Quid, Audit.

Æn. 8. *Tum Pater Æneas puppi sic fatur ab alta.* Æ. 2 *Quidquid id est, timeo Danaos, & dona ferentes.* Æn. 7. *Audiit & Triviæ longe lacus, audiit amnis* Luci. l. 4. *Tutemet in culpa cum sis, nec cernere possis.*

2 Obiit, Periit, & similia tryllaba semper brevia sunt. Eadem per Synæresim facta dyssyllaba, Obit, Perit, produci verisimilius est; quia duæ vocales in unam contrahuntur.

Juv. S. 5. *Magnus civis obit, & formidatus Othoni.* Luc. l. 1. *Virtutem irritat animi confringere ut arcta.* Id. l. 4. *Ater init oculos prior, & possedit apertos.* M. l. 6. *Disturbat Urbes & terremotus obortus.* Æn. 9. *Sceptra Palatini, sedemque petit, Evandri.* Spondaicus est, Quibus locis præteritum est pro

Obiit, irrierit, iniit, disturbavit, petiit, ut Æn. 3. *fumat Neptunia Troja*, pro *fumavit*, authore Probo. Verum Æn. 2. videtur corripi, *Hectore, qui redit exuvias indutus Achillis* pro *rediit*.

C, L, M, in fine.

C, longum est Varium. Hic pronomen. Corripe Donec, Et Nec, Fac, pariter *malunt breviare poetæ*, *Corripe L, at produc Sal, Sol, Nil, multaq; Hebræa. M, vocat Ecthlypsis: Prisci breviare solebant.*

C, Littera finita longa sunt: ut Sic, Hoc, Hic, Adverb.

Æn. 3. *Sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat.*
Æn. 2. *Classibus hic locus, hic acies certare solebant.*

Exceptio. Corripe Nec, & Donec. Hic pronomen virile est anceps: Fac, tutius corripitur.
Tr. 1. *Parve, nec invideo, sine me liber ibis in urbem.*
Æ. 6. *Hic vir, hic est tibi quem promitti sæpius audis.*
Æn. 9. *Est hic, est animus lucis contemtor, & istum.*
Met. 5. *Phylli fac expectes Demopheonta tuum.*
Ib. *Hos fac Armenios: hac est Danaëia Persis.*
Mart. l. 5. *Signa rarius, aut semel fac illud.* Phaleuc.

Appendix. (est.

Nullū Latinum vocabulum Plittera terminatur. At in G, Magog, peregrina vox, per *omega* scribitur & longa est. In I, Joseph pariter longa, quia per Græcum, *Ioσηφ*, scribitur. Tum ejusmodi voces, Achāb, David, Loth, Magog, Joseph, ad Latinam flexionem traduces, Achabus, &c. Longæ sunt etiam Vah, & Ah, utpote particulæ indeclinabiles in A.

L, Finita brevia sunt: ut Asdrubal, Semel, Vigil, Simul, Consul, Nihil.

Sil. l. 7. *Vertit tergo citius damnatis Asdrubal ausis.*
Hor. l. *Quo semel est imbuta recens, servabit odorem*
Pers. S. 1. *De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti.*

Exceptio. Sal, sol, nil contractum a *nihil*, longa sunt. Item pleraque peregrina: ut Nabal, Daniel, Saul; quamquam Baal, & Michol rectius corripiuntur. St. Sac. 4. *Non Sal, exporumve, casusve.*
Met. 2. *Ulterius spatium medio Sol altus habebat.*
Mart. l. 10. *Nil aliud video, quo te credamus amicum.*

M, &-

M, Finita olim corripiebantur, neque a sequente vocali, ut jam fit, excipiebantur. Æn. Ann. *Insignita fere tum millia militum octo.* Lucr. 1. *Corpora auzebit numerum summamq; sequetur.* Id. l. 2. *Nam quod fluidum est, elævibus atq; rotundis.* Id. l. 6. *Semina, seque simul cum eo commiscuit ignis.*

Hoc etiam hunc servatur in compositis verbis. Ju. *Quo te circumagas? quæ prima, aut ultima ponas.*

Posteri, sequente vocali, M, litteram cum præcedente vocali elidendam putarunt, quod fit per Figuram Ecthlipsin. Æn. 3. *Italiam, Italiam primus conclamat Achates.*

N, in fine.

N, *Longum est Græcis puriter, pariterq; Latinis,*
En brevis, quod format Inis breve, Græca secunda,
Jungimus & quartum, si sit brevis ultima recti.
Forsitan, in, forsan, tamen, an vident adjice curtis.

N, Littera finita longa sunt ut Sin, Titan, Siren, Salamin, Actæon, & cætera tertiæ declinationis, quæ in on exeunt.

Virg. Æneid. 1. *Sin absumpta salus, & te, pater optime, Teucrum.*
Lucan. 1. *Unde venit Titan, & nox ubi sidera condit.*
Met. 3. *Actæon ego sum, Dominum cognoscite vestrum.*

2 Item Accusativus Græcus nominum As, Es, E: ut Æneam, Anchisen, Calliopen.

3 Græcus item Genitivus multitudinis cujusvis declinationis, ut Cimerion, epigrammaton. Æn. 12. *Et sævum Æneam agnovit Turnus in armis.* Æn. 3. *Amitto Anchisen: hic me pater optime fessum.* Tibul. l. 4 *Cimmerion etiam obscuras accessit adoras.*

Exceptio I. Corripe An, In, Forsan, Forsitan, Tamen, Attamen, Viden', & Nostin' apud Ovid. 12. *Nostin' an exciderint* &c. quod alii rectius legunt, *Nescio, an exciderint.* Sed Scin', audin', & similia producuntur.

Item En, syllaba finita, quæ faciunt in genit. Inis, pen. brevi, ut nomen, Lumen, Flumen. Æn. 2. *Forsitan & Priami fuerint quæ fata requiras.* Stat. Theb. 3. *Ipsa dedit: viden' ut jugulo conjumpserit ensem.*

Fast. 2. *Nomen Arionium Siculas impleverat urbes.*

Exceptio II. Corripiuntur etiam Græca in On, quæ ad secundam nostram declinationem spectant: ut Pelion, Illion, Erotion.

Ov. *Ilion, & Tenedos, Simoisq; & Xanthus, & Ida.*

Fast. 5. *Pelion Æmoniæ mons est, obversus ad Austros.*

Mart. l. 5. *Pallida nec nigras horrescat Eration umbras.*

Omnes denique accusandi casus, qui a nominibus ultimam brevem habentibus proficiscuntur, ut Scorpion, Tethin, Ityn, Majan, Æginan.

Lucan. l. 1. *Scorpion incendis cauda; chelasq; peruris.*

Met. 7. *Tantaq; nox animi est, Ityn huc accersite dixit*

Stat. Theb. 7. *Namque ferunt raptam patriis Æginam ab undis.*

R, in fine. [*Nar.*

R, Breve, sed longum est, Far, Par, cum pignore, Lar, Cur, Fur, cum Græcis quibus est Genitivus in Eris. Addito Iber; sed Cor melius breve, Celtiber anceps.

R, Litteta terminata corripiuntur, Amilcar, Semper, Semivir, Precor, Hector, Turtur,

Sil. l. 3. *At senior Siculis exultat Amilcar in armis.*

Lucan. 8. *Inseruisse manus impure, ac semivir audes?*

Ecl. 1. *Nec gemere aeria cessabit turtur ab ulmo.*

Exceptio. Producitur Cur, Far, Fur, Iber, Lar, Nar, Ver, Par, cum compositis, ut; Compar, Dispar, & impar: Et Græca, quæ faciunt in genitivo Eris, ut: Aer, Æther, Crater.

Hor. in Art. *Cur ego, si nequeo ignoroq; Poeta salutor.*

Mart. l. 5. *Callidus effracta nummos fur auferet arca*

Lucan. l. 6. *Si tibi durus Iber, aut si tibi terga dedisset*

Hor. Serm. 2. *Ludere par impar, equitare in arundine longa.*

Lucan 5. *Inde mane, inde aer, inde æther ignifer ipse*

Appendix.

Cor non ausim producere; Celtiber anceps est.

Ov. de pont. 1. *Confiteor misero molle cor esse mihi.*

Idem epist. 21. Sapph. *Molle meum, levibusque cor est violabile telis.*

Sic enim legendum nonnulli putant. [*das.*

Mart. 10. *Ducis ad auriferas quod me Salo celtiber undas.*

Sil. Scazon. *Nunc Celtiber in Celtiberia ver-*

rat

ra. Sic antiqui Codices. Nunc Prisc. l. 7. unicum Secundæ *Iber*, & compositum *Celtiber* produci ait; quamvis hoc loco alii legant: *Nunc Celtiberus Celtiberia in terra.*

AS, in fine.

As produc. Quartum Græcorum Tertia casum Corripit & rectum, si in Adis breve Patrius exit.

AS, Syllaba finita longa sunt: ut Æneas, Pallas. antis, Fas, Nefas, Calchas, Atlas.
Æn. 10. *Æneas ignarus abest, ignarus & absit.*
Ib. *Tela, manusq. sinit: hinc Pallas instat, & urget*
Georg. 1. *Fas, & jura sinunt rivos deducere nulla-*

Appendix 1 Corripe Græca, quorum genitivus exit in Adis, penultima brevi: ut Arcas, Arcadis. Pallas, Palladis; Najas, adis.

2 Item accusativos plurales tertiæ declinationis nominū Græcorū: ut Troas, Delphinas, Heroas.
Met. 6. *Pallas anum simulat, falsosq; in tempora canos*
Mart. l. 9. *Cum quibus Alcides, & pius Arcas erat.*
Ecl. 4. *Permissos Heroas, & ipse videbitur illis.*

3 Anas, volucris, brevis est, Anas flu. ultimam longam habet.

ES, in fine.

ES quoque produces. Breviat sed Tertia rectum, Cum patris brevis est crescens penultima. Pes hinc Excipitur, paries, Aries, Abiesque, Ceresque. Corripe & Es de Sum, penes, & pluralia Græca.

ES, syllaba terminata longa sunt: ut Anchises, Locuples, Quoties, Cœies, Decies, Tricies &c.
Æn. 6. *Anchises alacris palmas utraq; tetendit.*
Mart. lib. 10 epigr. 51. *Dicere te lassum quoties ego credo Quirino.*
Id. l. 8. *Uno nascēris octies in anno.* Phalencius est.

Exceptio I. Corripe nomina tertiæ declinationis quæ crescunt in obliquis, penultima brevi: ut Dives, Eques, Hospes, Miles, Pedes, ditis.
Æn. 2. *Insula dives opes, Priami dū regna manebant.*
Æn. 6. *Obvius armato, seu cum pedes in hostem.*

2 Præter Aries, Arĭes, Ceres, Paries, Pes cum compositis: ut Cornipes, Sonipes, Tripes.
Ecl. 7. *Populus in fluviis, abies in montibus altis.*

Luc. c. 8. *Non aries illis, ulla est machina belli.*
Georg. 1. *Flava Ceres alto nec quicquam Olympo.*
Met. *Nec pes ire potest, intra quoque viscera saxum est.*
Æn. 4. *Stat sonipes, ac frena ferox spumantia mandit.*

Exceptio II. Es, a verbo sum, breve est, & ex eo composita, ut Potes, Ades; item Penes: Græca neutra in Es, ut Cochoetes, Præterea nominandi, vocandique casus Græcorum: ut Dæmones, Rhetores, Amazones, Troes, Arcades.

Æn 3. *Quisquis es, amissos jam hinc obliviscere Grajos.*
Mart. l. 8. *Tu potes & patria miles, & esse decus.*
Horat. in Art. *Quem penes arbitrium est, & jus, & norma loquendi.* (nescit.
Juv. Sat. 1. *Scribendi cacoethes, & ægro in corde senescit.*
Ecl. 7. *Ambo florentes ætatibus, Arcades ambo.*
Æn. 1. *Egressi optata potiuntur Troes arena.*

Is, vel Ys, in fine.

CORRIPIES *Is, & Ys, Plurales excipe casus.*
Glis, sis, vis, (*verbum, ac nomen*) *Nolis, Velis, Audis, cum sociis; quorum & genitivus in* Ium, Entisve, *aut* Itis, *longum, producito semper.*

IS, vel Ys finita corripiuntur: ut Apis, Inquis Ais, Thetis, Tethys, Tiphys, Ithys.

Met. 13. *Non apis inde tulit collectos sedula flores.*
Stat. Ach. 1. *Semiadulta tacito lustrat Thetis omnia visu.*
Fast. 5. *Tethys & extremo sæpe recepta loco est.*
Ec. 4. *Alter erit tum Tiphys & altera quæ vehat Argo.*
Mart. l. 5. *Non est inquis idem, multo plus esse probabo.*

Exceptio.

1 Excipe casus omnes multitudinis: ut Viris, armis, musis, nobis, vobis. Item queis pro quibus. & accusandi casus, omneis, urbeis, civeis, quos aliqui scribunt omnis, urbis, civis, &c.

2 Item Glis, Vis, (nomen, & verbum) Sis, cum compositis. Quamvis, Adsis, Velis, Nolis.

3 Et secunda persona numeri singularis modi indicativi quartæ Conjugationis: ut Audis, nescis, sentis.

Æn. 1. *Præsentemq; viris intentant omnia mortem.*
Ib. *Queis ante orta patrum Trojæ sub mœnibus altis.*
Ib. *Non ea vis animo, nec tanta superbia victis.*

Mart.

Mart. l. 9. *Jam satis est: non vis, Afer, avere Kale.*
Id. l. 1. *Nescis, heu nescis dominæ fastidia Roma.*

Exceptio III.

Longa præterea sunt, quorum genitivus exit in Inis, Entis, Itis, penultima longa: ut Salamis, Simois, Samnis, Lis.

Ov. ep. 1. *Ac ibat Simois, hic est Sigeia tellus.*
Hor. *Grammatici certant, & adhuc sub judice lis est.*
Petron. *Et pictis anas innovata pennis.* Phaleucius.

Os, in fine.

VULT, Os, produci. Compos breviatur, & impos. Ossa, ossis Græcorum & neutra: & tuscia secunda. Addicta Ausonium: Græcus Genitivus & omnis.

Os, finita longa sunt, ut Os, oris, Dominos, Tros, Minos, Heros, Athos, Androgeos, & cætera, quæ per Omega scribuntur a Græcis.

Met. 1. *Os omne sublime dedit, cœlumque tueri.*
Æneid. 2. *Troes Anchisiade, fallis de gente Averni.*
Æn. 2. *Androgeos offert nobis, sociaque agmina credens.*

Exceptio. Corripe Os, ossis, compos, & impos: & Græca neutra: ut Chaos, Melos, Angos.

Lucr. l. 3. *Exos & exangues tumidos perfluctuat artus.*
Ovid. *Insequere, & voti post modo compos eris.*
Æn. 6. *Et Chaos, & Phlegeton, loca fleta silentia late.*

2 Item Os finita, quæ a Græcis ad secundam Latinorum declinationem transeunt: ut Tyros, Arctos, Ilios.

Luc. l. 3. *Et Tyros instabilis pretiosaque murice Sidon.*
Mart. l. 9. *Nescia nec nostri nominis Arctos erat.*
Ov. ep. 1. *Ilios, & muros quod fuit ante solum.*

3 Omnes denique interrogandi casus a quibuscumque rectis proficiscantur, ut Arcados, Pallados, Typhoeos, Tethyos, Tereos.

Met. 1. *Arcados hic sedes & inhospita tecta Tyranni.*
Fast. 4. *Alta facet vasti super ora Typhoeos Ætna.*
Luc. l. 1. *Tethyos unda vaga lunaribus æstuet oris.*

Us, in fine.

VS, breve ponatur. Producit monosyllaba: quæque Casibus intersecant longis, & nomina quarta. Excepto recto, & quinto: & quibus exit in unis. Patrius, & constat e Pus: contractaque Græca.

CALENDÆ, NONÆ, IDUS.
CAP. VII.

AD Latinorum ſcriptorum Calendas, Nonas, Idus, intelligendas, hos verſus ediſce, quibus, quot dies quivis Menſis habeat, explicatur.

Junius, Aprilis, Septemque, Novemque tricenos,
Adde unum reliquis. Viginti Februus octo:
Quod ſi Biſſextus fuerit, ſuperadditur unus;
Et tunc bis Sexto Martis die rite Calendas.

2 Rurſum hos, qui, quot Nonæ, Idus Calendæ quævis menſe ſint, docent.

Principio Menſis dices, cujuſque Calendis,
Majas ſex Nonas, October, Julius, & Mars;
Quatuor at reliqui. Dabit Idus quilibet octo.
Poſt quas, quot luces, totidem numerato Calendas,
Hiſque diem primum menſis ſuperadde ſequentis.

3 Primo igitur cujuſvis menſis die, Calendis dicimus. Mox in menſibus ſex Nonarum, Martio, Majo, Julio, Octobri, ſecundo die Menſis dicimus, Sexto Nonas, ideſt ſexto die ante Nonas; eſt enim concisa loquutio; deinde Quinto, Quarto, Tertio, Pridie Nonas, Nonis. In Menſibus reliquis quatuor Nonarum die ſecundo Menſis dicimus, Quarto Nonas, mox Tertio, Pridie Nonas, Nonis.

4 Poſt Nonas in Menſibus ſex Nonarum, die octavo, in reliquis Menſibus die ſexto dices, Octavo Idus, ideſt, octavo die ante Idus: mox ſeptimo, ſexto, quinto, quarto, tertio, Pridie Idus, Idibus. Qui dies in ſupradictis quatuor Menſibus quintuſdecimus dies Menſis eſt, in reliquis tertiuſdecimus.

5 Poſt Idus, quia Menſes alii aliis longiores ſunt, in quatuor illis Menſibus ſex Nonarum die ſextodecimo dices, Decimoſeptimo Calendas, ſequentem Menſem nominando: totidem enim dies ſunt uſque ad Calendas inſequentis Menſis, Calendis ipſis inter hos computatis. Dehinc, Decimoſexto, Decimoquinto, &c. retrorſum numerando uſque ad Pridie Calendas, qui ſemper eſt ultimus Menſis dies. In Menſi-

bus vero Januario, Augusto, Decembri, die quartadecima dices, Dedimo nono Calendas, sequen-

Tabella Calendarium, Nonarum, Idruum.

	Jan. Aug. Dec.	Mar. Mai. Iul. Oct.	Apr. Iun. Sep. Nov.	Febr. Interc.	Feb. Com.
1	Calend.	Calend.	Calend.		
2	4 Non.	6	4 Non.		
3	3 Non.	5	3 Non.		
4	Pr. Non.	4	Pr. Non.		
5	Nonis	3	Nonis		
6	8 Idus	Pr. No.	8 Idus.		
7	7 Idus	Nonis	7 Idus		
8	6 Idus.	8 Idus.	6 Idus.		
9	5 Idus	7 Idus	5 Idus.		
10	4 Idus.	6 Idus.	4 Idus.		
11	3 Idus	5 Idus	3 Idus		
12	Pr. Idus.	4 Idus.	Pr. Idus.		
13	Idibus	3 Idus	Idibus.		
14	19 Cal.	Pr. Idus.	18 Cal.	16	
15	18 Cal.	Idibus	17 Cal.	15	
16	17 Cal.	17	16 Cal.	14	
17	16 Cal.	16	15 Cal.	13	
18	15 Cal.	15	14 Cal.	12	
19	14 Cal.	14	13 Cal.	11	
20	13 Cal.	13	12 Cal.	10	
21	12 Cal.	12	11 Cal.	9	
22	11 Cal.	11	10 Cal.	8	
23	10 Cal.	10	9 Cal.	7	6
24	9 Cal.	9	8 Cal.	6	5
25	8 Cal.	8	7 Cal.	6	4
25	7 Cal.	7	6 Cal.	5	3
27	6 Cal.	6	5 Cal.	4	
28	5 Cal.	5	4 Cal.	3	Pr.
29	4 Cal.	4	3 Cal.	Pr.	
30	3 Cal.	3	Pr. Cal.		
31	Pr. Cal.	Pr. Cal.			

NOVEMBER OCTOBER SEPTEMBER AUGUST CALENDAS Calendas.

tem Mensem pronuntiando; Mox, Decimooctavo, Decimoseptimo, &c. retrorsum numerando

do. In Mensibus Aprili, Junio, Septembri, Novembri, die quartadecima dies Decimo octavo Calendas, sequentem mensem appellando. Deinceps, Decimo septimo, Decimo sexto &c. retrorsum numerando.

6 Denique Mense Februario sive communis sit annus, sive intercalaris, semper die quartadecima dies, Sexto decimo, Calendas Martii, vel Martias nox Decimoquinto, Decimoquarto, &c. Sed in anno communi, semel tantum, nempe vicesima quarta die, dices, Sexto Calendas Martii. Si vero annus sit intercalaris: qui quarto quoque anno recurrit, bis decimus, Sexto Calendas Martii, seu Martias, nempe vicesimo quarto, & vicesimo quinto Februarii, duobus diebus in unum comitatis, ex quo etiam Intercalaris ille annus Bissextus nomen obtinuit.

7 Non dicimus autem, secundo Nonas, Idus, Calendas, sed Pridie, idest, prior die ante: est enim pridie, *prior die*. Gell. lib. [illegible] cap. 24. Dicimus quoque, Quinto, Quarto, Tertio, Pridie, &c. Calendas, Nonas, Idus Januarii, seu Januarias, &c. & Nonis, Ibid. Calendis Aprilis vel Aprilibus, Septembris vel Septembribus, &c.

8 Neque solum dicimus Decimo, vel Nono Cadas, &c. sed etiam, Ad Decimum, &c. sic de Nonis, & Idibus, eadem prorsus significatione. Cic. ad Att. l. 1. ep. 5. Pater nobis decessit ad VIII. Cal. Decembr. Plin. l. 3. c. 5. Angeronæ sacrificatur ad diem XII. Cal. Jan. Non igitur semper significat *circiter*; neque enim credibile est aut Ciceronem ignorasse certum diem, quo sibi Pater decesserat, aut Plinium, quo die Angerona sacrificaretur. Id. Att. l. 3. ep. 23. cum certum expressisset diem: *Scribis*, inquit, *te eas litteras eo ipso die dedisse*, statim certum hunc diem sic explicat: *Ad IV. Cal. Nov.*

9 Præterea ante diem IV. III. &c. Nonas, seu Idus, seu Calendas, idem est, ac Quarto, seu Tertio, &c. die ante Nonas, seu Quarto Nonas, &c. Cic. l. 16. ad Fir. ep. 5. Ante diem VIII. Idus Nov. has litteras dedimus. Gell. l. 15. c. 28. Ante diem III. Nonas Jan. M. Cic. natus est.

10 Dicimus etiam Ex, Ad, ideſt, Ex ante X, vel IX. &c. Kal. Martias: ideſt, ex die, qui eſt ante diem X. vel IX. Kal. Martii. Varr. l. 1. de re ruſt. Ex ad VIII. Id. Febr. Liv. l. 45. Supplicatio pro concione populi indicta eſt ex Ad V. Id. Octobr. Cic. ad Att. ep. 17. & l. 13. ep. 1. & alibi. Sed conſilium non eſt omnes in hoc genere loquendi formulas proſequi.

11 Menſes porro: Julius, Auguſtus quibus C. Julius Dictator, & Auguſtus Imperator dedere nomen [ætate Ciceronis, & ſupra Quintilis, & Sextilis appellabantur. Cic. At. l 3. ep. 10. Vale, inquit, XVI. Kal. Sextilis: Theſſalonicæ.

12 Porro Kalendæ dictæ ſunt a verbo Græco *kalein*, quod eſt vocare; quia prima cujuſque menſis die hi, quibus curæ Sacra erant, populum ad faſtos, nefaſtoſque dies cognoſcendos advocabant. Quare & Kalendas Græca littera ſcribere malunt. Nonæ vero dictæ quod a Nonis, quæ in quintum, ſeptimumve incidunt Menſis diem uſque ad Idus novem numerantur dies. Denique Idus, Iduum, fœmin. generis dictæ ſunt ab antiquo verbo, *Iduare*, quod eſt dividere, propterea quod Menſem in duas partes dividunt.

CATALOGO DE' PRETERITI, E SUPINI

De' Verbi più uſati, e più difficili,

Del P. Orazio Torſellini della Comp. di Gesù.

ABſcondo, is, condi, ditum, *aſcondere.*
Adiſpicor, ſceris, adeptus ſum, *acquiſtare.*
Adoleſco, ſcis, adolevi adultum, *creſcere in età.*
Affligo, gis, xi, ctum, *sbattere in terra, affligere.*
Ago, is, egi, actum, *menare a modo come di pecore, ovvero trattare.*
Ajo, is, *dire.*
Alo, is, alui, altum, *nudrire.*
Algeo, ges, alſi, *aver freddo.*
Allicio, is, lexi, ctum, *allettare.*
Allido, is, iſi, iſum, *batter a qualche luogo.*
Amicio, is, icui, ctum, *coprire.*
Ango, angis, anxi, *affannare, e accorare.*
Annuo, is, ui, *accellare, il capo e far cenno di ne-*
Annuo, is, nui, *far cenno di ſì.*

Digitized by Google

Arceo, es, cui, *tener ſtretto, o lontano.*
Aperio, is, ui, apertum, *aprire.*
Arguo, is, gui, utum, *incolpare.*
Aſpicio, is, ſpexi, ſpectum, *guardare.*
Augeo, ges, auxi, ctum, *accreſcere, ingrandire.*
Bibo, is, bi, bitum *bere* Aveo, aves, *bramare.*
Cado, is, cecidi, caſum, *cadere.*
Caleo, es, calui, calitum, *aver caldo.*
Cano, is, cecini, cantum, *cantare.*
Capio, is, cepi, captum, *pigliare.*
Careo, es, rui, ritum, *non avere, eſſere ſenza.*
Carpo, is, pſi, ptum, *carpire.*
Caveo, es, cavi, cautum, *guardarſi, o ſchivare.*
Cædo, is, cecidi, cæſum, *batter, ovvero tagliare.*
Cedo, is, ceſſi, ceſſum, *ceder, dar luogo.*
Cenſeo, es, ſui, ſum, *giudicare, eſſer di parere.*
Cerno, is, crevi, cretum, *in compoſto, e quando ſi congiunge con eredità, e quando ſignifica vedere, non ſuole aver preterito.*
Circumdo, das, dedi, datum, *circondare.*
Claudo, is, clauſi, clauſum, *ſerrare.* [*ſa.*
Cludo, is, cluſi, cluſum, *rinchiudere, o tener rinchiu-*
Coaleſco, ſcis, alui, alitum, *unirſi, farſi tutt' uno.*
Cœno, nas, avi, atum *cenare.* [*ſtare a ſegno.*
Coerceo, es, cui, citum, *tenere ritretto, fare*
Colo, is, lui, cultum, *coltivare, adorare, o corteggiare*
Collido, is, ſi, ſum, *ammaccare, e percuotere, una coſa con un' altra.*
Compeſco, ſcis, cui, *raffrenare.*
Comminiſcor, ſceris, mentus ſum, *fantaſticare, o cercare, o trovar fantaſticando.*
Como, is, comſi, comtum, *conciar, o far bello.*
Compingo, gis, pegi, pactum, *compurre, cioè fare di più coſe una.*
Comperio, is, comperi, compertum, *trovare.*
Condio, is, ivi, itum, *condire.*
Condo, dis, didi, ditum, *riporre.*
Concreſco, cis, evi, tum, *quagliarſi, o attaccarſi ſu.*
Confligo, gis, xi, ctum, *batterſi inſieme.*
Congruo, is, ui, ſine ſup. *confarſi.* [*vedere.*
Conſulo, is, lui, tum, *domandare conſiglio, o prov-*
Conſumo, is, ſumpſi, tum, *conſumare.* Con-

Contingo, is, tigi, tactum, *toccare.*
Coquo, is, xi, coctum, *cuocere.*
Crepo, pas, pui, pitum *crepare, o ſoffiare, o far*
Creſco, ſcis, crevi, cretum, *crescere.* (*rumore.*
Cubo, bas, bui, bitum *giacer a giacere.*
Cudo, is, di, cuſſum, *battere all'incudine, o alla fucina.*
Cupio, is, cupivi, pitum, *desiderare.*
Curro, cucurri, cuſſum, *correre.*
Decerno, is, crevi, cretum, *determinare.*
Defervesco, scis, fervi, vel ferbui, *raffreddarsi.*
Deleo, es, levi, letum, *cancellare.*
Demo, is, mſi, mtum, *torre via.*
Deſino, is, ſivi vel deſii, ſitum, *laſciare.*
Deſilio, is, deſilui, ſultum, *ſaltare.*
Dirimo, is, remi, mptum, *partire.*
Diripio, is, pui, reptum, *ſaccheggiare.*
Diruo, is, rui, rutum, *rovinare.*
Diſco, ſcis, didici, ſi e ſup. *imparare.*
Diligo, gis, lexi, lectum, *voler bene.*
Divido, is, ſi, ſum, *dividere, o ſeparare.*
Doleo, es, lui, litum, *dolerſi.*
Domo, as, mui, mitum, *domare.*
Duco, cis, duxi, ductum, *menare, o guidare.*
Edo, is, edi, eſi, vel eſtum, *mangiare.*
Elicio, is, cui, citum, *cavar gentilmente.*
Elido, is, elisi, eliſum, *ſtracaſſare.*
Eligo, eligis, elegi, electum, *eleggere, eſceglierę.*
Eluceo, es, xi, *rilucere.*
Emo, emis, emi, emtum, *comprare.*
Emungo, gis, xi, nctum, *mungere o ſoffiar il naſo.*
Eneco, cas, cui, ctum, *ammazzare, o affogare.*
Erno, is, evi, ertum, *cavar con forza.*
Evado, dis, evaſi, ſum, *diventare, o ſcampare.*
Excello, lis, lui, *avvanzare o eſſer eccellente.*
Exero, is, rui, exertum, *cavar fuori.*
Exilio, is, lui, livi vel exultum, *ſaltar fuori.*
Expergiſcor, ris, rectus ſum, *ſvegliarſi.*
Explodo, is, ſi, ſum, *cacciar via con ſtriſciare, e batter de' piedi.*
Exprimo, is, preſſi, preſſum, *cavare ſpremendo.*
Farcio, is, ſi, ſartum, *riempiere, come dir una balla, o un cuſcino.*

Fallo

Fallo, is, fefelli, falsum, *ingannare.*
Fateor, eris, fassus sum, *confessare.*
Faveo, es, vi, fautum, *favorire.*
Ferio, is, *ferire, o percuotere.*
Fero, fers, tuli, latum, *portare.*
Fido, is, fisus sum, *fidarsi.*
Figo, is, xi, xum, *ficcare.*
Findo, is, di, fissum, *fendere, o spaccare.*
Fingo, is, xi, ctum, *fingere, o formare.*
Flecto, is, xi, xum, *piegare.*
Fluo, is, xi, xum, *scorrere.*
Fodio, is, di, fotum, *zappare.*
Foveo, es, vi, fossum, *tener in seno.*
Frango, is, egi, actum, *spezzare.*
Fremo, is, mui, mitum, *fremere.*
Frico, cas, cui, ctum, *stroppicciare.*
Frigeo, es, ui, sine sup. *aver freddo.*
Frigo, is, xi, xum, vel ctum, *friggere.*
Fruor, eris, fruitus sum, *godere.*
Fulcio, is, si, tum, *sostentare.*
Fulgeo, es, si, sine sup. *risplendere.*
Fundo, is, di, sum, *spargere.*
Fugio, is, gi, tum, *fuggire.*
Gemo, is, mui, mitum, *piangere.*
Gero, is, ssi, stum, *portare.*
Gigno, is, genui, genitum, *generare.*
Gradior, deris, gressus sum, *camminare.*
Hæreo, res, si, sum, *accostarsi, ovvero attaccarsi.*
Hàurio, is, si, ustum, *attingere, cioè cavar, come acqua, o vino.*
Ico, is, ici, ctum, *percuotere.*
Indulgeo, es, si, tum, *condiscendere, o compiacere.*
Ingruo, is, ui, sine sup. *soprastare, venir sopra.*
Jubeo, es, ssi, sum, *comandare.*
Juvo, as, juvi, itum, *giovare.*
Incido, is, idi, sum, *intagliare o tagliare.*
Incido, is, idi, *cascar dentro, o abbattersi in qualche cosa.*
Intueor, eris, itus sum, *risguardare.*
Irrancesco, scis, irraucui, *arrocarsi.*
Labor, is, psus sum, *scorrer, o sdrucciolare.*
Lambo, is, lambi, *lecciare.*

Lan-

Langueo, es, langui, *languire.*
Lateo, tes, tui, *ſtar naſcoſto.*
Lavo, as, vi, lotum, laurum, vel lavatum, *lavare.*
Lædo, is, ſi, ſum, *offende e.*
Lino, is, lini, vel levi, litum, *unzere, impiaſtrare.*
Linquo, is, liqui, in comp. lictum, *laſciare.*
Luceo, es, xi, ſine ſup. *rilucere o ſar lume.*
Ludo, is, ſi, ſum, *giocare, e ſcherzare.*
Lugeo, es, xi, ctum, *piangere.*
Maneo, es, ſi, ſum, *reſtare.*
Metior, iris, menſus ſum, *miſurare.*
Metuo, is, ſine ſup. *aver paura.*
Medeor, eris, *medicare, o rimediare.*
Mejo, is, minxi, mictum, *orinare.*
Meto, is, meſſui, ſſum, *mettere.*
Mitto, is, miſi, miſſum, *mandare.*
Mergo, is, ſi, ſum, *attuffare.*
Miſceo, es, ſcui, ſtum, *meſcolare.*
Miſereor, reris, ſertus ſum, *aver compaſſione.*
Molo, is, lui, litum, *macinare.*
Mordeo, des, momordi, morſum, *mordere.*
Morior, reris, mortuus ſum, *morire.*
Moveo, ves, movi, motum, *muouere.*
Mulceo, es, ſi, ſum, *luſingare, addolcire, e ammollire.*
Mulgeo, es, ſi, ſine ſup. *mungere.*
Nanciſcor, ris, nactus ſum, *trovar appoſtando.*
Neco, necas, necavi, atum, *ammazzare.*
Necto, is, xui, xum, *aggroppare, o annodare.*
Negligo, gis, exi, ctum, *ſprezzare, e non far conto.*
Nitor, eris, ſus, vel xus ſum, *ſfogarſi, e appoggiarſi.*
Noceo, es, cui, citum, *nuocere, o far male.*
Nubo, is, pſi, & nuptus ſum, *maritarſi.*
Oblino, is, livi, & levi, litum, *impiaſtrare.*
Oblinio, is, nivi, nitum, *impiaſtrare intorno.*
Obliviſcor, eris, oblitus ſum, *dimenticarſi.*
Occulo, is, lui, occultum, *aſcondere.*
Obſideo, es, ſedi, ſeſſum, *aſſediare.*
Oleo, es, lui, olitum, *render odore.*
Operio, ris, operui, opertum, *coprire.*
Orior, oriris, vel oreris, ortus ſum, *naſcere.*
Ordior, iris, ſus ſum, *ordire, e cominciare.*
Paciſcor, ciſ, pactus ſum, *far patto.*

Pando, dis, pandi, pſum, *aprire, e ſtendere.*
Pango, is, panxi, vel pepigi, pactum *piantare, ovver comporre.*
Parco, cis, peperci, & parſi, ſum, *perdonare.*
Pareo, es, rui, ritum, *obbedire, o far a ſenno d'altri.*
Pario, ris, peperi, partum, *partorire.*
Paſco, is, pavi, paſtum, *paſcere.*
Pateo, es, patui, ſine ſup. *eſſer aperto.*
Pecto, is, xui, xum, *pettinare.*
Pelliceo, is, exi, ctum, *indurre con carezze, allettare.*
Pello, is, pepuli, pulſum, *ſpinger, o cacciar via.*
Pendeo, es, pependi, penſum, *ſtar attaccato.*
Pendo, is, pependi, nſum, *attaccare, o pesare.*
Percello, is, perculi, perculſum, *atterrare.*
Percrebeſco, ui, ſine ſup. *divulgarſi.*
Peto, is, tivi, vel, petii, itum, *dimandare in grazia.*
Pinſo, is, pinſui, piſtum, pinſitum, & nſum *peſtare.*
Pingo, gis, pinxi, pictum, *dipingere.*
Placeo, es, cui, citum, *piacere.*
Plaudo, is, ſi, ſum, *far feſta con le mani.*
Plecto, is, ſine præt. & ſup. *punire.*
Plico, as, cui citum, *piegare.*
Polleo, es, ſine præt. & ſup. *poter, e aver forza.*
Polluo, is, lui, lutum, *imbrattare.*
Pono, is, ſui, ſitum, *mettere.*
Poſco, is, popoſci, ſine ſup. *dimandare, o chiedere.*
Potior, iris, potitus ſum, *impadronirſi.*
Poto, as, avi, potatum vel potum, *bere.*
Proficiſcor, eris, fectus ſum, *partirſi, e andare.*
Præſto, as, ſtiti, ſtitum, vel ſtatum, *mantenere, e far buono, ovvero avanzare.*
Premo, is, preſſi, preſſum, *calcare.*
Prandeo, es, di, pranſum, *pranzare*
Promo, is, promſi, mptum, *cavar fuori.*
Pſallo, is, pſalli, ſine ſup. *cantare ſonare.*
Pungo, is pupugi, punctum, *pungere.*
Quatio, is, ſine præt. & ſup. *sbattere.*
Quæro, is, ſivi, quæſitum, *cercare.*
Queror, reris, queſtus ſum, *lamentarſi.*
Rado, is, ſi, ſum, *radere.*
Recido, is, cidi, caſum, *ricascare.*
Recido, is, cidi, ciſum, *troncar via.*

Rapio, pis, pui, raptum, *rapire.*
Refello is, lì, ſine ſup. *confutare.*
Rego, is, xi, tum, *reggere.*
Reminiſcor, eris, *ricordarſi.*
Reor, eris, ratus ſum; *penſare.*
Repo, is, pſi, ptum, *ſtraſcinarſi per terra.*
Reſiſto, is, reſtiti, tum; *reſtare addietro, e far*
Reſpondeo, es, di, ſum, *riſpondere.* (*reſiſtenza.*
Reſpuo, is, pui, *ſputar fuori coſa che non piaccia.*
Retundo, is, tudi, tuſum, *rintuzzare; amaccare.*
Rideo, es, riſi, ſum, *ridere.*
Rigeo, es, gui, ſine ſupi *eſſer aſpro duro.*
Rodo, is, ſi, ſum, *rodere.*
Rumpo, is, rupi, ptum, *rompere.* (*in rovina.*
Ruo, is, rui, itum, & in Comp. rutum, *andar*
Salio, is, lui, vel lii, ſaltum *ſaltare.*
Salio, is, livi, ſalitum, *ſalire.*
Salo, is, ſalii, ſalſum; *ſalare.*
Sancio, is, xi, ctum, vel citum, *confermare,*
Sapio, is, pui, vel pii, *aver ſapore, e eſſer ſavio.*
Sarcio, is, ſi, ſartum, *rapezzare.*
Scindo, dis, ſi, ſſum *ſpartire, e ſtracciare.*
Seco, as, cui, ctum, *ſegare, o tagliare.*
Sedeo, es, di, ſſum, *ſedere.*
Seneſco, ſcis, ſenui *invecchiarſi.*
Sentio, is, ſi, ſum, *ſentire; ed eſſer di parere.*
Sepio, is, pſi, ptum, *circondire, attorniare.*
Sepelio, is, livi, ultum *ſepellire.*
Sero, is, ſevi, ſatum, *ſeminare.*
Serpo, is, pſi, ptum, *andar ſerpendo.*
Sido, is, ſedi, ſſum, *poſare.*
Singultio, is, ivi, tum, *aver il ſingbiozzo.*
Sino, is, ſivi, ſitum, *laſciare.*
Siſto, is, ſtiti *di rado* ſtatum, *preſentare.*
Soleo, es, ſolitus ſum, *ſolere.*
Sono, as, nui, itum *ſonare.*
Sorbeo, es, bui, ptum *ingbiottire.*
Sperno, is, ſprevi, ſpretum, *diſpreggiare.*
Spondeo, es, ſpopondi, ſponſum, *promettere, o far ſicurtà.*
Sterno, is, ſtravi, ſtratum, *gittar a terra, o* (*coprire.*
Sterto, is, tui, ſine ſup. *ronfare.*

Sto, ſtas, ſteti, ſtatum, *ſtar in piedi.*
Strepo, is, pui, pitum, *fare ſtrepito.*
Strideo, es, di, ſine ſup. *ſtridere.*
Stringo, is, nxi, ſtrictum, *ſtringere.*
Struo, is, xi, ctum, *comporre e metter in ordine.*
Suadeo, es, ſi, ſum, *conſigliare.*
Sugo, is, xi, *ſucchiare.*
Surgo, is, rexi, ctum, *ſorgere o levare in piedi.*
Sumo, is, mpſi, ptum, *pigliare.*
Supplico, as, avi, atum, *ſupplicare.*
Supplodo, dis, ſi, ſum, *batter co' piedi.*
Taceo, es, cui, citum, *tacere.*
Tango, is, tetigi, tactum, *toccare.*
Tego, is, xi, ctum, *coprire.*
Temno, is, mpſi, in compoſ. mptum, *ſprezzare.*
Tendo, is, tetendi, tenſum, & tentum, in comp.
Teneo, es, nui, tum, *tenere.* (*ſtirare.*
Tergeo, es, ſi, ſum, *forbire, o nettare.*
Tergo, is, ſi, ſum, *far polito.*
Tero, is, trivi, tritum, *logorare, e conſumare.*
Texo, is, xui, xtum, *teſſere, o intrecciare.*
Timeo, es, mui, *temere, ò aver paura.*
Tollo, is, ſuſtuli, ſublatum, *alzare da terra, e*
Tondeo, es, totondi, ſum, *toſare.* (*tor via.*
Tono, as, tonui, tonitum, *tonare.*
Torreo, es, rui, toſtum, *arroſtire.*
Torqueo, es, rſi, rtum, *torcere, o tormentare.*
Tremo, is, tremui, *tremare.*
Trudo, is, ſi, ſum, *ſcacciar via urtando.*
Traho, is, xi, ctum, *tirare o ſtraſcinare.*
Tranſilio, dis, ſilui, litum, *trapaſſar ſaltando.*
Tueor, eris, tuitus ſum in compoſ. *guardare, e*
Turgeo, es, ſi, *gonfiarſi.* [*difendere.*
Tundo, is, tutudi, tuſum, & tunſum, *peſtare.*
Valeo, es, lui, litum: *ſtar ſano, o potere.*
Veneo, is, nivi, vel nii, venum, *eſſer venduto.*
Veho, is, xi, ctum, *portar ſopra beſtie, carri, e*
Vello, is, lli, & vulſi, vulſum, *eſtirpare* (*vaſcelli*
Venio, is, ni, ventum *venire.*
Verro, is, rri, rſum, *ſcopare.*
Verto, is, ti, rſum, *voltare.*
Veſcor, eris, *mangiare.*

Ve-

Veto, as, tui, titum, *vietare*.
Video, es, di, sum, *vedere*.
Vinco, is, vici, ctum, *vincere*.
Vincio, is, vinxi, vinctum, *legare*.
Viso, is, si, sum, *andar a vedere*.
Volvo, is, vulvi, volutum, *voltare*.
Vomo, is, mui, itum, *vomitare*.
Voveo, es, vovi, votum, *far voto*.
Ungo, gis, nxi, nctum, *ungere*.
Urgeo, ges, si, sine sup. *spingere*.
Uro, is, ssi, ustum, *bruciare*.

ANTICHI NUMERI.

I Uno	Ↄ Cinquecento.
V Cinque.	ↀ Mille.
X Dieci.	ↀↀ Cinque mila.
L Cinquanta.	ↀↀↀ Dieci mila.
C Cento.	ↀↀↀↀ Cinquanta mila.
D Cinquecento.	ↀↀↀↀↀ Cento mila.
M Mille.	

NUOVA AGGIUNTA DELLE REGOLE DE' FUTURI DELL' INFINITO.

Sembra cosa superflua il voler qui aggiungere nuove Regole per li Futuri dell'infinito, ma pure credo non debbasi giudicar vana questa fatica, qualunque ella siasi, avendo ella per fine di dar solamente brievi insieme, e facili spiegazioni a' Giovanetti, acciocchè non abbiano ad atterrirsi vedendo tanti Precetti, distinzioni, appendici, e avvertimenti, avvegnachè utilissimi.

Distinzione de' Futuri.

Due sorte di Futuri dell'infinito si distinguono comunemente, l'uno de' quali si chiama *Futuro semplice*, l'altro *Futuro Misto*.

Il Futuro Semplice è quello, che nel parlar volgare ha per lo più la voce del Futuro dell'Indicativo, e allora si potrà chiamare *Futuro Semplice primo*, come, *Credo, che leggerai*: *Spero, che sarai amato*, ed altre somiglianti a queste, oppure ha la voce seconda del Præterito imperfetto del Conjunctivo, e allora si dirà *Futuro Semplice secondo*: per esempio, *Credevo, che amerebbe Orazio, che saresti amato*, o altre simili.

ha per l'ordinario la voce seconda del Preterito più che perfetto del Conjuntivo, come per esempio: *Penso, che averesti letto: Spero, che saresti stato amato*, ed altre equivalenti a queste.

Come debba spiegarsi in latino il Futuro Semplice.

NEl Futuro semplice, se è *Attivo*, sia egli in un verbo o attivo, o neutro, o deponente, o comune, purchè non sia privo di supino, si userà il Participio in *Rus*; se è *Passivo*, il Participio in *Dus*, anche ne' verbi privi di supino, con l'infinito *Esse*, ovvero *Fore*, che anche si possono tralasciare; e in tal guisa si spiega, e quel Futuro, che si è detto *Semplice primo*, e quello ancora, che si disse *Semplice secondo*: Per esempio: Credo che tu leggerai: *Credo te lecturum esse*, o *fore*, oppure *Credo te lecturum*. Spero, che sarai amato: *Spero te amandum esse*. Credevo, che amerebbe: *Credebam illum amaturum esse*. Speravo, che saresti amato: *Sperabam te fore amandum*. Così anche Cic. ad App. lib. 3. ep. 1. *Scribis meas literas maximum apud te pondus habituras*.

Avverrasi però, che il Futuro passivo si spiega ancora colla voce simile al Supino in *Um*, e l'infinito *iri*, così: Spero, che sarai amato: *Spero te amatum iri*, la qual voce in *Um* non si muta mai, ancorchè si mutino e generi, e casi, e numeri, e questo modo di spiegarlo è più comune, che col participio in *Dus*, importando questo piuttosto necessità. Così Cic. ep. fam. lib. 8. *Puto Idibus Sextilis de ea re factum iri*.

In altra maniera ancora si può spiegare il Futuro Semplice, cioè usando la circonluzione *Fore ut*, o *Futurum ut*, con questa differenza però, che quando sarà Futuro Semplice primo, si collocherà il verbo al presente del Conjuntivo, come sarebbe dire: Credo, che leggerai: Credo, che sarai amato: *Credo fore ut*, o *futurum ut legas*: *Fore ut*, vel *futurum ut ameris*. Quando sarà Futuro Semplice secondo, il verbo si porrà al Preterito Imperfetto del medesimo Conjuntivo

vo, come: Credevo, che amerebbe: Speravo, che saresti amato: *Credebam fore ut*, vel *futurum ut amaret: Sperabam fore ut*, vel *futurum ut amareris*. E Cic. ep. fam. 6. l. 1. *Valde suspicor fore, ut infringantur hominum improbitas*. E ad Att. l. 10. *Nunquam putavi fore, ut ad te supplex venirem*. Di questa circonlocuzione se ne serve in que' verbi di voce attiva, che sono privi di supino, come: Credo, che studierai: *Credo fore ut studeas*. E Cic. Tusc. 1. *Spero fore ut contingat id nobis*.

Come si debba spiegare in latino il Futuro Misto.

PEr ispiegare in latino il Futuro Misto, devesi servire del Participio in *Rus*, se è Futuro attivo, e che il verbo abbia il Supino; se poi è Futuro passivo devesi usare il Participio in *Dus*; e nell' uno, e nell' altro l'Infinito *fuisse*, che mai vi si deve tralasciare. Per cagion di esempio; Penso, che avaresti letto: *Arbitror te lecturum fuisse*. Spero, che saresti stato amato: *Spero, te amandum fuisse*. E Cic. ep. fam. 1. 1. *De quo si velim statuas, me hæc eadem sensurum fuisse*.

Si può spiegare ancora con una circonlocuzione, cioè *futurum fuisse ut*, posto sempre il verbo al Pretetito imperfetto del Congiuntivo. Per esempio: Penso, che avaresti letto: Spero, che saresti stato amato: *Arbitror futurum fuisse ut legeres: Spero futurum fuisse, ut amareris*. E Cesare de Bell Civ. l. 3. *Existimabant plerique futurum fuisse, ut oppidum animitteretur*: la quale circonlocuzione ne' verbi passivi devesi usare più che il Participio in *Dus* per la ragione di sopra addotta; si può però altresì adoperare, benchè più di rado, che sia possibile ne' verbi attivi, massime in quelli, che sono privi di Supino, sebbene sarebbe meglio in questi servirsi di un altro verbo, che significhi lo stesso.

Del Futuro del Congiuntivo quando va dell' Infinito.

SE sarà nell' idioma volgare la voce del Futuro del Congiuntivo dopo un verbo che desideri l'Infinito, allora, se si conosce dal senso che questa voce, per esempio: *Averai letto*: sarà

rà stato udito, si riferisca al tempo passato, come: Credo, che l'altro giorno avrai letto quell' orazione: Che Pietro sarà stato udito: si dirà: *Credo te legisse: Credo Petrum auditum fuisse*. Se poi dal senso si vede, che quella voce si riferisce all' avvenire, come: Credo, che domani averai letto queste regole; allora, come se fosse Futuro Finto, si dirà: *Cras legeris credo has regulas*; oppure colla circonlocuzione del *Fore ut* ponendo il verbo al Preterito Perfetto del Conjuntivo: *Credo fore ut cras legeris*. Penso, che sarai stato amato; *Arbitror fore, ut amatus sis*; e ne' verbi Deponenti, si può anche spiegare col Participio in *Tus*, e la voce *Fore*: come: *Credo te sodcios cras allocutum fore*: Credo, che domani averai parlato a' compagni. *Del Futuro Finto.*

IL Futuro Finto è, quando non si pone il verbo all' Infinito, niun caso facendosi della particola *Che*, quasi non vi fosse, quantunque siavi presso ad un verbo, che desideri l' Infinito: ma si riduce piuttosto ad un qualche tempo finito, secondo che dimanda il senso. Sia per esempio: Credo, che voi andereste a Genova, è meglio dire: *Ivetis credo Genuam*, che dire: *Credo vos ituros Genuam*: E questo per ischivare l' anfibolia nello spiegare quel senso di latino in italiano, perchè: *Credo vos ituros Genuam*, chi sa se significhi: Credo che anderete, *oppure*: Credo, che andereste. Sarà perciò Futuro Finto, ogni volta che la seconda voce del Preterito imperfetto del Conjuntivo averà avanti di sè il verbo, che desidera l' Infinito nel tempo Presente, o futuro dell' Indicativo, come: *Credo*, o *credo che andereste*.

Varie difficoltà, che possono occorrere.

PEr ischivare molte difficoltà conviene osservare il senso cosa importi; così: Prometto *di andare* a Milano, non vuol dire altro, se non che: Prometto, *che andarò*, perchè i verbi di *Promettere*, e *Giurare*, o altri simili, sogliono importare non il presente, ma il futuro.

Digitized by Google

2 Questo, o simile esempio: *Se non avesse avuto un buon Maestro stento a credere, che quel Giovine avesse imparato*; benchè sembri tempo passato, pure è Futuro Misto; poichè non vuol dir altro, se non che: Credo, che *non averebbe imparato*.

3 In questo altro, o simile: Credo, che il tuo amico *sarà arrivato* a Napoli: se dall'orazione si comprende, che voglia dire: Credo, *che a quest'ora* sarà arrivato, è tempo passato; se si scorge, che voglia dire: Credo, che *di quì a poco*, oppure, *dimani* sarà arrivato, è futuro.

3 Notisi, che i Verbi *Vereor*, *Timeo*, e *Metuo*, come si è detto nel lib. 2. cap. 9. prec. 4. in vece, dell'Infinito vogliono la particola *Ut*, ovvero *Ne non*, se la cosa di che si teme si vorrebbe: e la particola *Ne*, se non si vorrebbe: così in quello, o simile esempio: *Temo, che non studierai*, non si troverà più alcuna difficoltà.

5 Parimente il verbo *Dubito* quando avanti di se ha la particola *Non*, come: *Non dubito, che non sii per studiare*, non richiede l'Infinito, ma si risolve colla particola *Quin*.

6 Col verbo *Videor*, avendo per nominativo la cosa, che pare, il participio in *Rus*, o sia in *Dus*, si dovrà porre in caso retto, così: Mi pare, che leggerete, *Mihi videmini lecturi*. Se poi dopo di sè avesse il *Fore*, o *Futurum ut*, il verbo *Videor* si pone sempre in terza Persona, perchè il di lui nominativo è quel *Fore*, o sia *Futurum ut*, così. Mi pare, che studierete: *Mihi videtur fore, ut studeatis*.

7 I Verbi Impersonali per lo più si devono risolvere col *Fore ut*, o *Futurum fuisse ut*, come si è detto di sopra: quelli però dell'ultima Regola vanno sempre posti in terza persona del singolare: Come: Credo, che ti pentirai: *Credo fore, ut te paeniteat*.

Tutto questo, che si è detto si è stimato bastevole, tralasciando tutte le superfluità, che potevano ingombrare la mente de' Giovanetti.

FINIS.

MAG 2010994

Digitized by Google

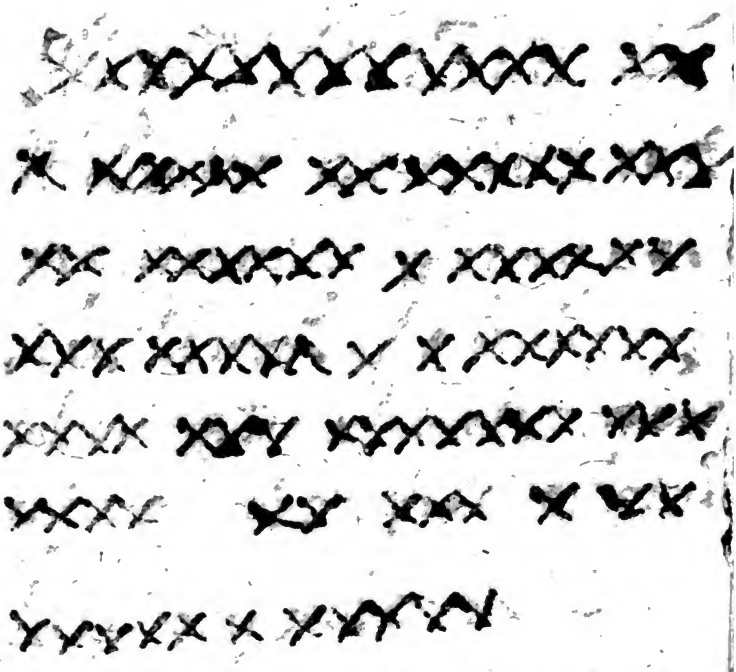

Digitized by Google

Digitized by Google